CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Eng 9512

41

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

MODERN SPOKEN TIBETAN:
LHASA DIALECT

Eng Fully preserved - 8

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

BIBLIOTHECA HIMALAYICA

SERIES II VOLUME 14

Edited by **H. K. KULÖY**

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Eng. 551 R.

MODERN SPOKEN TIBETAN:

LHASA DIALECT

By Melvyn C. Goldstein

and Nawang Nornang

RATNA PUSTAK BHANDAR

KATHMANDU NEPAL 1978

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

R
495.41
GOL

First edition: 1970
Second revised edition: 1978

This second revised edition has been published with the permission of the University of Washington Press, Seattle, Washington, U.S.A.

पूर्व आन्तरिक
90866

THE PURPOSE OF
BIBLIOTHECA HIMALAYICA
IS TO MAKE AVAILABLE WORKS
ON THE CIVILIZATIONS AND NATURE
OF CENTRAL ASIA AND THE HIMALAYA

BIBLIOTHECA HIMALAYICA
COPYRIGHT: H. K. Kulöy

Printed at :
Mehra Offset Press, Daryaganj, Delhi.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

PREFACE

We wish to express our sincere thanks to the many people who have assisted and encouraged us in this work. Foremost among these is Mrs. Chunden Goldstein, without whose help this manual could not have been written. We should also like to thank Professor Turrell V. Wylie for editing the final draft of the manuscript, Mr. Lawrence Epstein for checking the final draft and helping to arrange the glossaries, Miss Gladys Greenwood and Miss Leila Charbonneau for their invaluable editorial assistance, and Miss Mimi Soong and Mrs. Ann Mates for their painstaking typing of the photomaster.

We should further like to express our gratitude to the Far Eastern and Russian Institute of the University of Washington and the Inner Asia Project in particular for the financial aid that has made the publication of this manual possible.

Melvyn C. Goldstein

Nawang L. Nornang

Seattle, Washington 1970

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

CONTENTS

Preface v

Introduction xiii

PART I

Lesson 1. LINKING AUXILIARY VERB reè 3

Affirmative constructions

Questions with interrogative suffix -pɛɛ̀

Questions with interrogative qhare 'what'

Subject-object pattern

2. LINKING AUXILIARY VERB ree: Continued 7

Negative constructions: reè/maareè

Pattern drill

Negative question construction

3. AUXILIARY VERB OF EXISTENCE tuù 10

Affirmative constructions

Questions with interrogative suffix -qéé

Questions with interrogative qhapaa 'where'

Drill with postposition qa̋ã (lə) 'on top of'

4. AUXILIARY VERB OF EXISTENCE tuù: Continued 16

Negative constructions: mi̅tuù

5. AUXILIARY VERB OF EXISTENCE yɔɔ̀reè 20

Affirmative constructions

6. AUXILIARY VERB OF EXISTENCE yɔɔ̀reè: Continued 25

Negative constructions: yɔɔ̀maareè

Days of the week

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Lesson 7. CONSTRUCTIONS EXPRESSING POSSESSION ('to have') 29
Third person: dative + tuù/mĩtuù
Third person: dative + yɔɔ̀reè/yɔɔ̀maareè
First person: dative + yöö, mɛɛ̀
Possessive constructions with interrogatives

8. PROBABLE-IMPROBABLE CONSTRUCTIONS 35
Existence and possessive constructions
Constructions expressing being

9. POSSESSIVE PRONOUN CONSTRUCTIONS 41
Third person, First person
Questions with interrogative sũũ 'whose'
Numerals
Telling time

10. REVIEW 49

11. ACTIVE VERBS: Introduction 53
Active and passive verbs
Verbal affixes
Verb honorifics
Irregular verb forms
Third person narrative (-pəreè) past tense
Verbal suffix -tsãã (a) 'because, since'

12. ACTIVE VERBS: Continued 65
First person (-pəyĩĩ) past tense
The irregular verb 'to want, to need'
Verbal suffixes -ni (a) and -cɛɛ̀ (a) 'after' and 'having'
The verb 'to give'

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Lesson 13. ACTIVE VERBS: Continued 75
Third person (-sõõ) past tense
The verbs 'to talk with'
Verbal affixes: neg. vb. -qõõ (lə) (a) 'before'; -néé (a) 'even though'; -pətaqaa (a) 'as soon as'

14. ACTIVE VERBS: Continued 85
Third person (-tuqéè) present perfect tense
First person (-yöpɛɛ̀) present perfect tense
Drill with the verb 'to go'
Verbal suffixes -qaà (c) and -roo (c) and the verb 'to do'

15. ACTIVE VERBS: Continued 94
Third person (-qireè) future tense
First person (-qiyĩĩ) future tense
Verbal affixes -tüü (b) 'when' and -šüürĩqaa (b) 'while'

16. ACTIVE VERBS: Continued 104
Present-usual tense (-qituqéè, -qiyɔ̀ɔrepɛɛ̀, and -qiyöpɛɛ̀)
Volunteering constructions, -qaà (a), -qhu (a), -cɔɔ̀ (a)
The verb 'to be allowed', chɔ̃ʔ, III irr.
Verbal affixes -yaà (c) and -ku (b), substantivizers
-thə (a) 'please'

17. PASSIVE VERBS: Types II and III 116
Type II
Type III
Verbal affixes in passive constructions
The verb 'to be able' thũũ, IIA (like type (e) verbal affix)
Mixed active-passive constructions
'to try' constructions with passive verbs (-pənãã-(a)/-pəchi-(a))

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Lesson 18. VERBAL AFFIXES
'to want' constructions: -ñiitüü- (b), -Ntöö- (c) 128
-ṭóó (b) 'about to'
-cɔɔ̀ (c) 'ready to'
-Nṭóó- (b) 'just finished'
-pətaqəyĩĩ (a) 'just finished'
-Ntooqhāpo (c) 'seems': Verbal and adjectival constructions
-pətuù (e) form of future tense
-qo- (e) 'have to'
-pə (e) + yöö̀
The verbal affix -nə (a, irr.) 'if': Present-future constructions
-nə 'if': Past constructions

19. ADJECTIVES 140

20. VERBAL AFFIXES 148
-ñɛ̃ɛ̃ (c) 'the one who ...
-tsĩì (b) 'to plan to'
-lõõ- (c) 'have time to'
-ru- (c) + cūù, IA 'to make someone ..
'Or' constructions
-tóó mĩtóó (a), yöömɛɛ̀ (a), yĩĩmɛ̃ɛ̃ 'whether or not'
-pəšóò (a) 'I hope'
Converbial constructions

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

PART II

I.	The Crooked Magic Stick	161
II.	The Boy-Monk and the Witch	172
III.	əqu tõ̃pa Visits Phẽpo	176
IV.	The Cunning Man and the Fool	178
V.	The Cunning Rabbit Babysitter	184
VI.	Conversation about Monks and Monasteries	189
VII.	On Farming	194
VIII.	Weather in Tibet	197
IX.	On the Tibetan Government	198
X.	The Chinese Communist Invasion of Tibet	203
XI.	Conversations	208
XII.	Finding a Tibetan Doctor	209
XIII.	Arranging Lessons	211
XIV.	Going to School	212
XV.	Buying Material	213
XVI.	Getting Bus Directions	214
XVII.	Conversation with a Refugee	215
XVIII.	Inviting a Friend	218
XIX.	Paying a Visit	221
XX.	A Trip to India	224
XXI.	On Tibetan Culture	226
XXII.	On the Weather	228
XXIII.	Finding a House	229

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

PART III

Tibetan-English Glossary 235
English-Tibetan Glossary 321
Numbers 395
Fractions 397
Percentages 397
Days of the Month 397
Months 398
Sexagenary Cycle (from 1747 to 1986) 398
Auxiliary Verbs 401
Irregular Verbs 401
Irregular Patterns and Irregular Adjectives 402
Verbal and Adjectival Affixes 403
Verb Conjugation Outlines 408

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

INTRODUCTION

This manual has been prepared for use in an introductory course to the Lhasa dialect of spoken Tibetan. This dialect was the one used by government officials and is generally understood by all Tibetans. The lessons and texts used in this work were taken mainly from the speech of Mr. Nawang Nornang and secondarily from that of Mrs. Chunden Surkhang Goldstein.

This manual consists of three parts. The first contains twenty lessons that comprise the basic patterns of spoken Tibetan and a working vocabulary of about seven hundred words. The second part consists of a series of folk tales, conversations on various topics relevant to Tibet, and a group of conversations that should make the student familiar with some basic patterns for use in everyday situations. The third part consists of a Tibetan-English glossary and an English-Tibetan glossary, both of which give the written Tibetan forms, and various charts and lists.

The phonemic notation used in this manual was developed by Professor Chang Kun and Betty Shefts in A Manual of Spoken Tibetan (Seattle: University of Washington Press, 1964).

PRONUNCIATION

The series of voiced stops with nasal onset is listed on the following chart (prenasal vd.) but is not used in the manual for the simple reason that they are not phonemically relevant in Mr. Nornang's speech. Since they occur, however, in the idiolects of Lhasa speakers with whom we have worked, and because they are phonemic in many other dialects, it should be noted for comparative dialectical studies that such a series does occur in the speech of some speakers of Lhasa Tibetan.

Another feature to be noted is that the following pairs of stops, p - ph, t - th, q - qh, t - th, c - ch, are often used interchangeably when said with low tone by speakers of the Lhasa dialect. Since Mr. Nornang is one of those

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

		Bilabial	Alveolar	Retroflex	Alveopalatal	Palatal	Velar	Glottal
VOICELESS STOPS								
Simple	UnAsp.	p	t	ṭ		k	q	
	Asp.	ph	th	ṭh		kh	qh	
Affricate	UnAsp.		ts		c			
	Asp.		tsh		ch			
PRENASAL VOICED STOPS		^{n}b	^{n}d	^{n}ḍ	^{n}j	^{n}k	^{n}g	
NASAL	UnAsp.	m	n		ñ		ŋ	
	Asp.	mh			ñh		ŋh	
FRICATIVE	UnAsp.			r				
	Asp.			rh				h
SIBILANT			s		š			
LATERAL	UnAsp.		l					
	Asp.		lh					
SEMIVOWELS	y, w							

VOWELS

unrounded			rounded		
i			ü		u
	ė			o	
e		ə			o
ɛ		a	ö		ɔ

speakers who almost always uses the aspirated stop in low tone, we have tried to use this form consistently in the manual. The student should note, however, that there are Lhasa speakers who use unaspirated stops in low tone. The majority of Lhasa speakers probably use both about equally (e.g., where some speakers say chɛ̲ɛ̀, 'to do' others say cɛ̲ɛ̀).

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Eng. 551R.

Tone (pitch) is a distinctive feature of Lhasa Tibetan. Each single or geminate (long) vowel has a particular tone in each syllable. For example: ta in high tone is 'horse', but in low tone it is 'arrow'. Four tonal phonemes are differentiated in this manual: (1) high tone, which is indicated by a line above the vowel or vowels, e.g., tā; (2) low tone, which is indicated by a line below the vowel or vowels, e.g., ta̱; (3) falling tone, which is indicated by an oblique line above the second of geminate vowels, e.g., tāà, ta̱à; and (4) mid tone, which is not marked at all, e.g., so̱mo. The mid tone never occurs in the initial stressed position. It tends to be higher than mid tone when following a high tone syllable, and lower after a low tone syllable. Short vowels in Lhasa Tibetan are very short, and special attention should be paid to their length. Geminate vowels are long, and this is indicated by writing the vowel twice (e.g., ŋa̱a̱ 'to me').

In general, the stress patterns of isolated words are as follows:

Monosyllabic words take primary stress (e.g., ŋɛ̱ɛ̀).
Dissyllabic words in which both syllables are short take primary stress on the first syllable (e.g., qha̱re).
In dissyllabic words that are unequal in length, the longer syllable tends to take primary stress (e.g., qha̱paa).
In dissyllabic words that are equal but long, both syllables get primary stress unless the second is falling, in which case the falling syllable gets a slightly heavier stress.

Stress in terms of larger units such as sentences can generallv be grossly recognized by the tonal markings (high, low, or high or low falling). Those syllables left unmarked (with the exceptions explained above) in the text tend to be unstressed, and their vowels tend to disappear or become less distinct. For example:

qhō̿ō̿ qhi chāātep si̱i̱pəreè.

In this sentence stresses fall on qhō̿ō̿, chāā..., and si̱i̱....

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

The student should always seek to imitate the pronunciation of a native Tibetan teacher or that of recorded tapes. The following is a list of approximate equivalents of the phonetic qualities of Lhasa consonants and vowels. They are not intended to be a substitute for a native teacher or tapes, but they may help to familiarize the student with Tibetan sounds.

CONSONANTS

q - similar to g in gone
qh - similar to k in keep
k - (as in kū 'wealth') similar to gu in regulate
kh - (as in khū 'herd') similar to c in cute
ñ - similar to ny in canyon
n - similar to the n in no
ŋ - similar to the ng in sing-a-long (the nga resembles the Tibetan ŋə̄ri 'P.N.')
m - similar to the m in mat
l - similar to the l in let
lh this is made with no voicing. It is something like an l with heavy aspiration (puff of air) said simultaneously.
p - similar to the b in bet
ph - similar to the p in pet
c - similar to the j in jar
ch - similar to the ch in champ
ts - similar to the dds in adds up (cf. the Tibetan tsə̄p 'to mince' with the ddsup portion of this example)
tsh - similar to the ts in Patsy Lou (cf. the Tibetan tshīlu 'fat' with the tsy Lou portion of this example)
s - similar to the s in sit
t - similar to the d in dig
th - similar to the t in tow
h - similar to the h in hoe
š - similar to sh in ship
ṭ - similar to the dr in drill. To produce a more accurate reproduction, the tip of the tongue should be bent slightly backwards so that a

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

part of the underside articulates with the roof of the mouth.

ṭh - similar to the tr in triumph. The same holds true regarding the position of the tongue for this consonant as in ṭ.

r - say the word ray with the lips in a retracted position (as in a large smile). To this sound add some friction to the r. This sound should approximate the Tibetan reè 'to be'.

For the voiceless consonants mh, rh, and ñh, see instructions for lh.

VOWELS

a - similar to the a in the short form of mother or father in English, ma or pha, but said shorter

u - similar to the o in to

o - similar to the o in so

ə - similar to the a in alone

ɛ - similar to the e in met

i - similar to the i in machine but without diphthongization

e - similar to the i in hit, but slightly lower. The teeth should be very close when saying this vowel.

ė - similar to ay in say but shorter

ɔ - similar to the a in all

ü - similar to the German füllen or the French pur. Also, if one leaves the lips in the rounded position they are in when saying suit, and then says the vowel ea as in seat, he will get a sound approximating the ü.

ö - similar to the German können or the French seul

ȯ - similar to the ew in sew

ã - similar to the on in pond

ũ - similar to the oun in wound

õ - similar to the oan in loaned

ĩ - similar to the in in lint

ɔ̃ - similar to the awn in pawned

ü̃ - similar to ü + n; ü with nasality

ö̃ - similar to ö + n; ö with nasality

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Semivowels

y - similar to the y in yet

w - similar to the w in wet

PRONUNCIATION PRACTICE

tā	horse
ta	arrow
thā	edge
tāà	tiger
taa	and
ṭi	female yak
ṭhi	knife
ṭhiì	to lead
ṭii	of the female yak
pu	worm
phu	son
chū	water
cū	ten
tse	leprosy
tsē	peak.
tshē	life
tshēė	date
mo	she
mōō	grandmother
sōō	who (dative)
lhō	south
lō	cough
qεε	to swim
kεε	to be stunned
ka	100
khāà	to be cold
qa	saddle
qhā	mouth
sūū	whose
šīpu (nasal vowel before /p/ results in m-like consonant)	tasty
šīqə (nasal vowel before /q/ results in ŋ-like consonant)	fields
yīī	linking verb
rīī	price
nāã	inside
lāã	to get up
qhōō	he
sōō	seed
mε̄qāã	hospital
kūū rīqu	long time

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

phö̲̀ö̲	Tibet	yö̲̀ö̲	there is
tɛ̲ɛ̲̀	to sit	re̲e̲re	each
sɛ̄ɛ̀	to kill	re̲è	is
sǖ̀ǖ	by whom	rɛ̲ɛ̀	cotton cloth
šǜ̲ü̲	to say	pə̄p	to make descend
mö̲̀ö̲	by her	tə̄p	to plant
mö̲ö̲	of her	wɔ̲ɔ̀	under
tēē	to give	wo̲ma	milk
tē̄ē̄	but	ŋö̲̀ö̲	to fry
tɛ̄ɛqa	saddle	ŋhȫ̀ȫ	to be fried
tɛ̄ɛ̀	to look	rɛ̄ɛ	to tear
ŋa̲	I	rhɛ̄ɛ	to grind
ŋā	five	mātaà	don't look!
ña̲	fish	mhātūū̀	don!t drink!
ñɛɛ̲	to sleep	mhəcī̄ī̀	I didn't go
ñe̲e̲po	ugly	pāŋ	meadow
ñēēpo	happy (h)	sɛ̄ɛpo	clear
yū	turquoise	sēēpo	yellow

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

HONORIFIC SPEECH

There are several patterns of honorific speech in Lhasa Tibetan, varying from a level one would use for servants and beggars to one used for the highest government officials and lamas. Because of the extreme complexity of teaching beginners the full range of honorifics, in this introductory manual a medium level of honorifics is generally used. Honorifics are usually used for equals or superiors, but among close friends they are often disregarded. Nouns, verbs, and a few adjectives usually have two forms: one an honorific and one a non-honorific. In this manual if the sentence in question is a non-honorific one (i.e., the nouns, verbs, etc., are the non-honorific forms), it will be left unmarked. If the sentence is honorific, (h) will be placed after the English gloss for the sentence.

In order to facilitate the manipulation of the basic patterns in actual communication with native speakers, we have included a sizable glossary which is cross-referenced to the notation used in the lessons. Using this, the student can join new vocabulary items to the basic patterns and sustain conversations on most topics.

In closing we want to reiterate that beginning students should not be overly concerned with analyzing the subtleties of spoken Tibetan grammar. The student must devote the major part of his time to repetition and memorization of the patterns presented in the lessons.

We should also mention that at times we felt compelled to sacrifice linguistic parsimony for pedagogical clarity, for example, our listing of /ph/, /ch/, /th/, and so forth, as separate phonemes.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ABBREVIATIONS

acc.	accusative case
dat.-loc.	dative-locative case
gen.	genitive case
imp.	imperative
inf.	infinitive
instr.	instrumental case
irr.	irregular
irr. pat.	irregular pattern
lit.	literally
nom.	nominative case
N	nasality (which in suffixes transfers to the stem's oral vowels)
p.f.	present-future
pl.	plural
P.N.	proper name
vb.	verb
vd.	voiced
vl.	voiceless
Asp.	aspirated
UnAsp.	unaspirated
h	honorific
hh	high honorific
nh	non-honorific
>	changes to

I, II, III after verbs: See pp. 53 ff.

A, B, C, D after verbs: See pp. 53 ff.

a, b, c, d, e (in parentheses) after verbal affixes: See pp. 55 ff.

1, 2, 3, 4, 5, 6 (in parentheses) after adjectives: See pp. 144 ff.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

PART ONE

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

1. LINKING AUXILIARY VERB reè

A. AFFIRMATIVE CONSTRUCTIONS

1.	ti̲ the̲p reè.	This is a* book.
2.	ti̲ qūpkaà reè.	This is a chair.
3.	tẽ̲tso the̲p reè.	These are books.
4.	tẽ̲tso ñūqu reè.	These are pens.†
5.	phə̄qi tsīqpə reè.	That is a wall.
6.	phə̄qi ŋū̄ū reè.	That is money.
7.	phə̄̃tso šūqu reè.	Those are papers.
8.	phə̄̃tso tū̄ūtūū reè.	Those are shirts.

B. QUESTIONS WITH INTERROGATIVE SUFFIX -pɛɛ̀

1.	ti̲ the̲p re̲pɛɛ̀?	Is this a book?
	ti̲ the̲p reè.	This is a book.
2.	ti̲ qūpkaà re̲pɛɛ̀?	Is this a chair?
	ti̲ qūpkaà reè.	This is a chair.
3.	tẽ̲tso the̲p re̲pɛɛ̀?	Are these books?
	tẽ̲tso the̲p reè.	These are books.
4.	tẽ̲tso ñūqu re̲pɛɛ̀?	Are these pens?
	tẽ̲tso ñūqu reè.	These are pens.

---

* Regardless of how the sentences are glossed, there is no article in Lhasa Tibetan, and the student should not try to find Tibetan equivalents for 'a' and 'the'.

† See note 3.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

5.	phə̄qi tsīqpə re̱pɛɛ̀?	Is that a wall?
.	phə̄qi tsīqpə reè.	That is a wall.
6.	phə̄qi ŋũ̄ũ̄ re̱pɛɛ̀?	Is that money?
	phə̄qi ŋũ̄ũ̄ reè.	That is money.
7.	phə̄tso šūqu re̱pɛɛ̀?	Are those papers?
	phə̄tso šūqu reè.	Those are papers.
8.	phə̄tso tũ̄ũ̄tũũ re̱pɛɛ̀?	Are those shirts?
	phə̄tso tũ̄ũ̄tũũ reè.	Those are shirts.

C. QUESTIONS WITH INTERROGATIVE qha̱re 'what'

1.	ti̱ qha̱re rɛɛ?	What is this?
	ti̱ the̱p reè.	This is a book.
2.	tē̱tso qha̱re rɛɛ?	What are these?
	tē̱tso the̱p reè.	These are books.
3.	phə̄qi qha̱re rɛɛ?	What is that?
	phə̄qi the̱p reè.	That is a book.
4.	phə̄tso qha̱re rɛɛ?	What are those?
	phə̄tso the̱p reè.	Those are books.

D. SUBJECT - OBJECT PATTERN

1.	the̱p ti chē̱po re̱pɛɛ̀?	Is this book big?
	the̱p ti chē̱po reè.	This book is big.
2.	mi̱ ti cā̱qo re̱pɛɛ̀?	Is this person clever?
	mi̱ ti cā̱qo reè.	This person is clever.
3.	lāpṭaà tē̱tso qūqpə re̱pɛɛ̀?	Are these students stupid?
	lāpṭaà tē̱tso qūqpə reè.	These students are stupid.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

4.	cha ti tshāpo repɛɛ̀?	Is this tea hot?
	cha ti tshāpo reè.	This tea is hot.
5.	lōptsɛ̃ɛ̃ ti lɛɛ̀ lāpo repɛɛ̀?	Is this lesson easy?
	lōptsɛ̃ɛ̃ ti lɛɛ̀ lāpo reè.	This lesson is easy.
6.	thep tētso ñēpo repɛɛ̀?	Are these books interesting?
	thep tētso ñēpo reè.	These books are interesting.

E. PHRASES FOR MEMORIZATION

1.	sũ̄ũ̄kȯȯ nā̃āthə.	Please repeat again. (h)
2.	lɛ̃̄ɛ̃ kō̃thə (caalɛ̃ɛ̃ kō̃thə).	Please answer. (h)
3.	lɔ̄ɔ̀nā̃āthə (caalɔɔ̀nā̃āthə).	Please read. (h)
4.	q̣ə̄ti nā̃āthə.	Please ask (a question). (h)

F. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

mọta	car	ṭhu	boat
chā̃ā	(barley) beer	chũ̄cũ̃ũ̃	small
yū	turquoise	qō̃pa	monastery

NOTES

1. As a rule, Tibetan sentences may be divided into three parts: subject (and its modifiers), object (and its modifiers), and verb (and its modifiers), in that order.

2. The verb reè is an auxiliary verb resembling the linking verb in English. It is generally used only in third person constructions. With interrogatives like qhare 'what', reè > rɛɛ. This is illustrated in Part C of this lesson. Since auxiliary verbs like reè occur at the end of sentences where

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

intonation patterns affect them, they are not marked as either high or low in tone.

3. Number is not expressed in verbs, descriptive adjectives, or most nouns. There is, however, a suffix -tso/-Ntso that forms the plural for nouns denoting humans (e.g., pūqu 'child' > pūqutso), pronouns, and demonstratives (e.g., ŋa 'I' + -Ntso > ŋãtso 'we', phəqi + -Ntso > phə̄tso 'those (over there)'). Number is expressed for other nouns by context and by using words, like qhā̃ãqa 'all' and mə̄qu 'many', that indicate plurality. Usually even those nouns (denoting humans) that can take the plural suffix are made plural by using one of these words or by relying on the context of the conversation.

VOCABULARY

ti	this	chē̃po	big
thep	book (European style)	cā̃qo	clever
reè	is	mi	person
qūpkaà	chair	lāptaà	student
tē̃tso	these	qūqpə	dumb (male, physiological and slang)
ñũqu	pen	cha	tea
phəqi	that (over there), there	tshāpo	hot
phə̄tso	those (over there)	lōptsɛ̃ɛ̃	lesson
tsīqpə	wall	lɛɛ̀ lāpo	easy
ŋū̃ũ	money	qhare	what
šūqu	paper	ñɛ̄̃po	interesting
tū̃ũtũũ	shirt		

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

2. LINKING AUXILIARY VERB reè: Continued

A. NEGATIVE CONSTRUCTIONS: reè/maareȅ

1.	ti thep maareè.	This is not a book.
2.	tētso qiiqũ̄ũ̄ maareè.	These are not windows.
3.	phəqi chūpə maareè.	That is not a dress (men's or women's).
4.	phə̄tso qāyöö maareȅ	Those are not cups.
5.	ti šumaa maareè.	This is not a lamp.
6.	ti hə̄qȍȍ maareè.	This is not (a pair of) boots.

B. PATTERN DRILL

1.	ti thep repɛɛ̀?	Is this a book?
	ti thep maareè. ti šūqu reè.	This is not a book. This is a (piece of) paper.
	maareè. ti šūqu reè.	No. This is a (piece of) paper.
2.	tũ̄ũ̄tũ̄ũ̄ ti qāāpo repɛɛ̀?	Is this shirt white?
	tũ̄ũ̄tũ̄ũ̄ ti qāāpo maareè.	This shirt is not white.
	naqo reè.	It is black.
	maareè. naqo reè.	No. It is black.
3.	tētso ñūqu repɛɛ̀?	Are these pens?
	tētso ñūqu maareè.	These are not pens.
	šumaa reè.	These are lamps.
4.	ti cōqtse repɛɛ̀?	Is this a table?
	maareè. ti qūpkaà reè.	No. This is a chair.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

5. lāptaà tẽtso qūqpə repɛɛ̀?	Are these students stupid?
lāptaà tẽtso qūqpə maareè.	These students are not stupid.
cā̃qo reè.	They are clever.
6. lōptsɛ̃ɛ̃ ti lɛɛ̀ lāpo repɛɛ̀?	Is this lesson easy?
lōptsɛ̃ɛ̃ ti lɛɛ̀ lāpo maareè.	This lesson in not easy.
qhāqo reè.	It is hard.

C. NEGATIVE QUESTION CONSTRUCTION

1. ti thep maarepɛɛ̀?	Isn't this a book?
ti thep reè.	This is a book.
2. tũũtũũ ti qāāpo maarepɛɛ̀?	Isn't this shirt white?
qāāpo reè.	It's white.
3. phə̄qi qāyöö maarepɛɛ̀?	Isn't that a cup?
qāyöö reè.	It's a cup.
4. tẽtso ñūqu maarepɛɛ̀?	Aren't these pens?
tẽtso ñūqu reè.	These are pens.
5. lōptsɛ̃ɛ̃ ti lɛɛ̀ lāpo maarepɛɛ̀?	Isn't this lesson easy?
lɛɛ̀ lāpo reè.	It's easy.

D. PHRASES FOR MEMORIZATION

1. khẽrãã qhi khĩqiyöpɛɛ̀?	Do you know (understand)? (h)
ŋɛɛ̀ šĩqimɛɛ̀.	I don't know.
ŋɛɛ̀ šĩqiyöö̀.	I know.
2. khẽẽ̀soŋɛɛ̀?	Did you understand (know)? (h)
šẽẽ̀su.	(I) understood.
šẽẽ̀məsöö.	(I) didn't understand.

* Negative question constructions of this kind imply a positive answer, although this need not always be the case.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

E. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

lȫpa	wet
cā̲po	smooth
thāqo	hard (of objects)
rī̲qu	long
tsi̲qu	rich
sāāpa	new

VOCABULARY

maa̲-	negative prefix
qi̲i̲qũũ	window
chūpə	dress (men's or women's)
qāyöö	cup, chinaware
šu̲maa	lamp
hə̄qȯȯ	shoes, boots
qhāqo	difficult
qāāpo	white
na̲qo	black
cōqtse	table

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

3. AUXILIARY VERB OF EXISTENCE tuù

A. AFFIRMATIVE CONSTRUCTIONS

1. thep tėė* tuù.	The book is here.
2. mɛ̃qãã phəqėė tuù.	The hospital is there.
3. saqãã tėė tuù.	The restaurant is here.
4. qhãŋpa yəqėė tuù.	The house is up there.
5. pɛɛməlaà† məqėė tuù.	Pɛɛma is down there. (h)
6. qɛ̃ɛ̃laà phəqėė tuù.	The teacher is there. (h)

B. QUESTIONS WITH INTERROGATIVE SUFFIX -qėè

1. thep tėė tuqėè?	Is the book here?
thep tėė tuù.	The book is here.
2. mɛ̃qãã phəqėė tuqėè?	Is the hospital there?
mɛ̃qãã phəqėė tuù.	The hospital is there.
3. saqãã məqėė tuqėè?	Is the restaurant down there?
saqãã məqėė tuù.	The restaurant is down there.
4. qhãŋpa yəqėė tuqėè?	Is the house up there?
qhãŋpa yəqėė tuù.	The house is up there.
5. pɛɛməlaà tėė tuqėè?	Is Pɛɛma here? (h)
pɛɛməlaà tėė tuù.	Pɛɛma is here. (h)
6. qɛ̃ɛ̃laà phəqėė tuqėè?	Is the teacher there? (h)
qɛ̃ɛ̃laà phəqėė tuù.	The teacher is there. (h)

* See notes 1 and 2.

† -laà is an affix added to proper names to indicate respect and politeness.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

C. QUESTIONS WITH INTERROGATIVE qhapaa 'where'

1.	thep qhapaa tòò?	Where is the book?
	thep tèè tuù.	The book is here.
2.	mɛ̃ɛ̃qãã qhapaa tòò?	Where is the hospital?
	mɛ̃ɛ̃qãã phəqèè tuù.	The hospital is there.
3.	saqãã qhapaa tòò?	Where is the restaurant?
	saqãã məqèè tuù.	The restaurant is down there.
4.	qhāŋpa qhapaa tòò?	Where is the house?
	qhāŋpa phəqèè tuù.	The house is there.
5.	pɛ̄ɛ̄məlaà qhapaa tòò?	Where is Pɛ̄ɛ̄ma? (h)
	pɛ̄ɛ̄məlaà yəqèè tuù.	Pɛ̄ɛ̄ma is up there. (h)
6.	qɛ̃ɛ̃laà qhapaa tòò?	Where is the teacher? (h)
	qɛ̃ɛ̃laà phəqèè tuù.	The teacher is there. (h)

D. DRILL WITH POSTPOSITION qãã̀ (lə) 'on top of'

1.	thep cōqtsee qãã̀ lə tuù.	The book is on the table. (emphasizing book)
2.	chūpə qūpkaà qãã̀ lə tuù.	The dress is on the chair.
3.	chū šūqüü qãã̀ lə tuù.	The water is on the paper.
4.	ŋüü šamöö qãã̀ lə tuù.	The money is on the hat.
5.	qāyöö tüütüü qãã̀ lə tuù.	The cup is on the shirt.
6.	šā teetsee qãã̀ lə tuù.	The meat is on the plate.
7.	sāršɔɔ̀ sāptɛ̄ɛ̄ qãã̀ lə tuù.	The newspaper is on the rug.
8.	šimi sāršɔɔ̀ qãã̀ lə tuù	The cat is on the newspaper.
1.	cōqtsee qãã̀ lə thep tuù.	The book is on the table. (emphasizing table)
2.	qūpkaà qãã̀ lə chūpə tuù.	The dress is on the chair.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

3. šūqǖǖ qā̃ā̃ lə chū tuù.	The water is on the paper.
4. šamȫȫ qā̃ā̃ lə ŋūū tuù.	The money is on the hat.
5. tūūtūū qā̃ā̃ lə qāyȫȫ tuù.	The cup is on the shirt.
6. teetsee qā̃ā̃ lə šā tuù.	The meat is on the plate.

E. QUESTIONS WITH INTERROGATIVES

1. cōqtsee qā̃ā̃ lə qhare tȯȯ?	What is on the table?
cōqtsee qā̃ā̃ lə thep tuù.	There is a book on the table.
2. teetsee qā̃ā̃ lə qhare tȯȯ?	What is on the plate?
teetsee qā̃ā̃ lə tshɛ̄ɛ̄ tuù.	Vegetables are on the plate.
3. sāptɛ̃ɛ̃ qā̃ā̃ lə qhare tȯȯ?	What is on the rug?
sāptɛ̃ɛ̃ qā̃ā̃ lə khī taa šimi tuù.	There is a dog and a cat on the rug.
4. šūqǖǖ qā̃ā̃ lə qhare tȯȯ?	What is on the paper?
šūqǖǖ qā̃ā̃ lə ñūqu māāpo ci tuù.	There is a red pen on the paper.
5. sāršɔɔ̀ qā̃ā̃ lə qhare tȯȯ?	What is on the newspaper?
sāršɔɔ̀ qā̃ā̃ lə šimi naqo chi tuù.	There is a black cat on the newspaper.

F. PHRASES FOR MEMORIZATION

1. tėė qhare saà?	What is this called?
tėė cōqtse saà.	This is called 'cōqtse'.
2. tii miŋ lə qhare saà?	What is the name of this?
tii miŋ lə cōqtse saà.	The name of this is 'cōqtse'

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

G. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

tā	horse	cə̃qu	green
šə̃ñuù	pencil	riipu	pill
chiu	small bird	sā	earth
sēēpo	yellow	ṭhee	mule

NOTES

1. Tibetan nouns are inflected, that is to say, most of them change in form according to their declension (i.e., they are either nominative, genitive, dative-locative, or instrumental). The full declensions are given on pages 46-47. Only those parts of the declensions that are relevant to this lesson are cited here (see notes 2 and 3).

2. In constructions expressing existence (e.g., thep tėė tuù--lit.: to this there is a book; or: the book is here; there is a book here; there are books here) the place of existence is normally in the dative case. It should be noted that with stems ending in a non-geminate vowel, that vowel becomes geminate and often changes in each of the declensions. For example:
   a) /i/ + dat.-loc. > ėé

      ti 'this' + dat.-loc. > tėė 'here': thep tėė tuù. 'The book is here.'

   b) geminate vowel and consonant stems + dat.-loc. > lə

      qã̄ã̀ 'on top of': riipu thep qã̄ã̀ lə tuù. 'The pill is on the book.'

3. Postpositions such as qã̄ã̀ require that the word or phrase they modify be in the genitive. Some of these, however, omit the genitive if the noun stem ends in either a consonant or a geminate vowel. For example:
   a) /ə/ and /a/ + genitive > ėė (after ə, ȯ, i, u, ü) εε (after others)

      šā 'meat': šε̄ε̄ qã̄ã̀ lə — 'on top of the meat'

      chūpə 'dress': chūpėė qã̄ã̀ lə — 'on top of the dress'

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

b) /u/ + genitive > ũũ

šūqu 'paper': šūqũũ qã̀ã lə	'on top of the paper'
chū 'water': chũũ qã̂ã lə	'on top of the water'

c) /e/ + genitive > ee

cōqtse 'table': cōqtsee qã̀ã lə	'on top of the table'
teetse 'plate': teetsee qã̀ã lə	'on top of the plate'

d) /i/ + genitive > ii

ti 'this': tii qã̀ã	'on top of this'
phəqi 'that': phəqii qã̀ã lə	'on top of that'

e) /o/ + genitive affix > ö̃ö̃

šamo 'hat': šamö̃ö̃ qãã lə	'on top of the hat'

4. The student should have noted the following changes in auxiliary verbs in the presence of interrogatives: reè > rεε; tuù > tȯȯ.

VOCABULARY

tėė	here
tuù	there is
phəqėė: phəqi	there (dat.-loc.)
saqãã	restaurant
qhāŋpa	house
yəqėė: yəqi	up there (dat.-loc.)
məqėė: məq	down there (dat.-loc.)
pεεma	P.N.
-laà	polite affix to proper name
qέεlaà	teacher (h)
qhapaa	where?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

-qā̃̀	on top (of)
-lə	dat.-loc. particle
chū	water
šā	meat
sāršɔ̀ɔ	newspaper
sāptɛ̃ɛ̃	rug (floor)
šimi	cat
teetsee: teetse	plate (gen.)
khī	dog
tshɛ̄ɛ	vegetables
tii	of this
miŋ	name
mɛ̄qā̃ã	hospital
šamöö: samo	hat (gen.)
mäāpo	red
-taa	and
-chi, -ci	a, one

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

4. AUXILIARY VERB OF EXISTENCE tuù: Continued

A. NEGATIVE CONSTRUCTIONS: mītuù

1.	thep tëė mītuù.	The book is not here.
2.	mẽ̄qãã phə̄qėė mītuù.	The hospital is not there.
3.	cōqtsee qã̀ã lə qāyȫö mītuù.	The cup is not on the table.
4.	šūqüü qã̀ã lə šimi mītuù.	There is no cat on the paper.

B.

1	cōqtsee qã̀ã lə sāptɛ̄ɛ̃ tuqė̀ė?	Is there a rug on the table?
	cōqtsee qã̀ã lə sāptɛ̄ɛ̃ mītuù;	There is no rug on the table;
	pēca chi tuù.	there is a (Tibetan-style) book.
2.	sāršɔɔ̀ qã̀ã lə ñūqu tuqė̀ė?	Is there a pen on the newspaper?
	sāršɔɔ̀ qã̀ã lə ñūqu mītuù.	There is no pen on the newspaper.
3.	qūpkaà qã̀ã lə šəñūù qāāpo chi tuqė̀ė?	Is there a white pencil on the chair?
	mītuù; šəñuù māāmo chi tuù.	There isn't; there is a red pencil.
4.	chūpə qāāpo cōqtsee wɔɔ̀ lə tuqė̀ė?	Is the white dress under the table?
	mītuù; qūpkaà wɔɔ̀ lə tuù.	No, it is under the chair.
5.	šamo māāpo šūqüü wɔɔ̀ lə tuqė̀ė?	Is the red hat under the paper?
	lə̄ tuù.	It is. (h)
6.	mẽ̄qãã qhi* thīi lə saqãã chẽ̄po tuqė̀ė?	Is there a big restaurant near the hospital?
	lə̄ mītuù.	There isn't. (h)

* See note 3.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

7\. ṭaaqãã qhi ṭhīì lə ṭāqãã sāāpa tuqė̀ė? — Is there a new barber shop near the post office?

ṭāqãã sāāpa mītuù; pesqop sāāpa tuù. — There is no new barber shop; (but, there is a new movie theater.

8\. ṭāqãã qhi ṭhīì lə tshȭqãã tuqė̀ė? — Is there a store near the barber shop?

lə̄ mītuù. — There isn't. (h)

C\. 1. tɔɔcelaà, cōqtsee qã̀ã lə šūqu mītuqė̀ė? — Tɔɔce, isn't there paper on the table?

lə̄ tuù. — There is. (h)

2\. lāpṭεε ṭhīì lə ṭāqãã mītuqė̀ė? — Aren't there barber shops near the school?

lə̄ tuù. — There are. (h)

3\. saqãã sāāpa ti mε̄qãã qhi ṭhīì lə mītuqė̀ė? — Isn't the new restaurant near the hospital?

lə̄ tuù. — It is. (h)

4\. pε̄εməlaà, šamo chē̄po ti qūpkaà wɔɔ̀ lə mītuqė̀ė? — Pε̄εma, isn't the big hat under the chair?

lə̄ tuù. — It is. (h)

D\. PHRASES FOR MEMORIZATION

1\. khērãã qhi tshε̄ε̄ lə qhare šuqiyɔɔ? — What is your name? (h)

ŋεε miŋ lə ṭə̄sii siqiyö̀ö. — My name is Ṭə̄sii.

2\. qhō̄ō qhi tshε̄ε̄ lə qhare šuqiyɔɔ̀rεὲ? — What is his name? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhō̄o qhi tshɛ̄ɛ lə qɛɛsā̀ã ṣuqiyɔ̄ɔreè.	His name is Qɛ̄ɛsā̀ã. (h)
3. phū̃tsoòlaà ŋəñii ñəmtoò saqãã lə thɛ̄ɛthu.	Phū̃tsoò, let's go to the restaurant together. (h)
lə̄ yoŋaà.	Certainly.
ŋa tolō̄omɛ̀ɛ.	I don't have time to go.

E. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

sā̃pa	bridge	phȫpa	a Tibetan
mo	she	tāpšara	a barber
simki	dog (h)	lhɛ̄ɛsa	Lhasa
thō̄oseè	village	qūmaà	thief

NOTES

1. It should be noted that -thīì, unlike -qā̃ã, etc., requires the genitive with geminate vowel and consonant stems (e.g., saqãã qhi thīì 'near the restaurant').
2. The negative questions in Part C are generally asked with the expectation of a positive answer.
3. The vowels of case markers, particularly the genitive, in unstressed positions like this generally manifest the phenomenon called "whisper

VOCABULARY

pēca	book (Tibetan style)
šəñuù	pencil
māāmo (māāpo)	red
taaqãã	post office

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ṭāqãã	barber shop
tshō̄qãã	shop, store
ṭə̌siì	P.N.
khērãã (nh: khō̄ra)	you
tshɛ̄ɛ̄	name (h)
ŋɛ̲ɛ̲	my (= ŋa̲ + gen.)
qhō̄ō̄	he, she, it (h)
phṻtsoò	P.N.
ŋə̲ñiì	we two
thɛ̄ɛ̀thu	let's go (h)
-wɔ̲ɔ̀	under
-ṭhīì	near
tɔ̲ɔ̲ce	P.N.
pe̲sqop	movie theater, movie
qɛ̀ɛ̄sãã	P.N.
ñəmtóò	together
lāpṭɛɛ: lāpṭa	school (gen.)
lə̄	polite particle (makes answers polite)
khḕrããtso (h: khēnããtso)	you (pl.)
ŋa̲	I

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

5. AUXILIARY VERB OF EXISTENCE yɔ̲ɔ̀reè

A. AFFIRMATIVE CONSTRUCTIONS

1. lāpṭɛɛ ṭhīì lə tshō yɔ̲ɔ̀reè.	There is a lake near the school.
2. ṭhōm qhi ṭhīì lə so̲ṭa yɔ̲ɔ̀reè.	There is a factory near the market-place.
3. ṭāqãã qhi ṭhīì lə chã̄qãã yɔ̲ɔ̀reè.	There is a bar near the barber shop.
4. phõ̲õ lə ṭoqpa mə̲̄qu yɔ̲ɔ̀reè.	There are many nomads in Tibet.
5. ə̄miri̲qaa mə̄əmí mə̲̄qu yɔ̲ɔ̀reè.	There are many soldiers in America.
6. ə̄miri̲qaa nə̄mṭu mə̲̄qu yɔ̲ɔ̀reè.	There are many airplanes in America.

B. AFFIRMATIVE CONSTRUCTIONS USING POSTPOSITIONS

1. so̲ṭɛɛ tũ̲ũ lə sa̲qãã yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀?	Is there a restaurant in front of the factory?
lə̄ yɔ̲ɔ̀reè.	There is. (h)
2. ṭhōm qhi kə̲p lə so̲ṭa yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀?	Is there a factory behind the marketplace?
so̲ṭa yɔ̲ɔ̀reè.	There is a factory.
3. tshȭqãã qhi tũ̲ũ lə chã̄qãã sāāpa yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀?	Are there new bars in front of the store?
lə̄ yɔ̲ɔ̀reè.	There are. (h)
4. tshõ̲õ nã̲ã lə ña̲ nāmɛɛnātsɔɔ̀ yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀?	Are there various kinds of fish in the lake?
lə̄ yɔ̲ɔ̀reè.	There are. (h)
5. tshȭqãã nã̲ã lə cālaà nāmɛɛnātsɔɔ̀ yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀?	Are there various kinds of things in the store?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

	lə̄ yɔ̲̀reè.	There are. (h)
6.	tshō̃ō̃ yɛ̃ɛyō̃ō̃ lə šīŋnaà yɔ̲̀repɛɛ̀?	Are there forests on either side of the lake?
	lə̄ yɔ̲̀reè.	There are. (h)
7.	lãqaà qhi yɛ̃ɛ̨yō̃ō̃ lə cãŋma yɔ̲̀repɛɛ̀?	Are there trees on either side of the road?
	cãŋma mə̲̄qu yɔ̲̀reè.	There are many trees.
8.	ṭhō̲kee nā̲ã̲ lə lī̃qə mə̲̄qu yɔ̲̀repɛɛ̀?	Are there many parks in the city?
	mə̲̄qu yɔ̲̀reè.	There are many.
9.	ṭhō̲kee qhi thā lə šī̲qə yɔ̲̀repɛɛ̀?	Are there fields at the edge of the city?
	lə̄ yɔ̲̀reè.	There are. (h)
10.	lī̃qéè thā lə cə̄əri yɔ̲̀repɛɛ̀?	Is there a fence (wall) around the park?
	lə̄ yɔ̲̀reè.	There is. (h)
11.	ə̄miri̲qaa qhāŋpa thōpo yɔ̲̀repɛɛ̀?	Are there tall buildings in America?
	ə̄miri̲qaa qhāŋpa thōpo yɔ̲̀reè.	There are tall buildings in America.
12.	ka̲qaa lə ri̲ thōpo mə̲̄qu yɔ̲̀repɛɛ̀?	Are there many high mountains in India?
	yɔ̲̀reè.	There are.

C. QUESTIONS WITH INTERROGATIVES

1.	ṭə̄šiìlaà, mɛ̄qãã qha̲paa yɔ̲̀rɛɛ?	Tə̄šiì, where is the hospital?
	mɛ̄qãã ṭhōm qhi ṭhīì lə yɔ̲̀reè.	The hospital is near the marketplace.
2.	lāpṭɛɛ nā̲ã̲ lə lāpṭaà qhətséè yɔ̲̀rɛɛ?	How many students are there in the school?
	mə̲̄qu še̲ṭaa yɔ̲̀reè.	There are very many.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

3. ṭhõ̱kee nã̱ã̱ lə mi̱ qhə̱tsèè yo̱ɔ̀rɛɛ?	How many people are there in the city?
mi̱ qə̱rôô yo̱ɔ̀reè.	There are quite a few people.
4. qhãŋpa phə̄qii nã̱ã̱ lə qha̱re yo̱ɔ̀rɛɛ?	What is in that house over there?
qhãŋpa phə̄qii nã̱ã̱ lə tsī̱cèè nāmɛɛnātsoɔ̀ yo̱ɔ̀reè.	There are various kinds of furniture in that house over there.
5. sōnamlaà qha̱paa yo̱ɔ̀rɛɛ?	Where is Sōnam? (h)
sōnamlaà thɔ̄ɔ̄qaa yo̱ɔ̀reè.	Sōnam is upstairs. (h)
6. qhȫȫ lə āwaa qhə̱tsèè yo̱ɔ̀rɛɛ?	How many children does he (she) have? (h)
qhȫȫ lə āwaa ñīī yo̱ɔ̀reè.	He has two children. (h)
7. qhȫȫ qhi qũtə qha̱paa yo̱ɔ̀rɛɛ?	Where is his (her) spouse? (h)
qhȫȫ qhi qũtə ka̱qaa lə yo̱ɔ̀reè.	His spouse is in India. (h)
8. so̱ṭɛɛ kə̱p lə qha̱re yo̱ɔ̀rɛɛ?	What is behind the factory?
so̱ṭɛɛ kə̱p lə līqə chēpo ci yo̱ɔ̀reè.	There is a big park behind the factory.

D. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

wo̱ma	milk
chāpšo	milk (h)
qãtɛ̃ɛ̃	name of famous monastery near Lhasa (Ganden)
pūqu	children
qūšu	apple
chōtsöö̀	watch
qa̱m	box
chū	water
chə̄p	water (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

NOTES

1. The basic difference between constructions using 'tuù' and those using 'yɔ̲ɔ̀reè' is not translatable in a simple English gloss. In general, 'tuù' constructions imply <u>actual</u> <u>visual</u> knowledge. Thus, when person A asks person B 'lāpṭaa qha̲paa tɔ̀ɔ̀?' he assumes that B has actual visual knowledge of where the school is. On the other hand, B will only answer positively (with 'tuù') if he has actually seen it. If he hasn't, then he will answer in a probable construction (see Lesson 8 for examples of this). 'yɔ̲ɔ̀reè' constructions imply hearsay and knowledge other than visual. Thus, if A asks B 'lāpṭaa qha̲paa yɔ̲ɔ̀rɛɛ?' he assumes that B has not actually seen the school but should have either heard where it is or know in general where it is. This distinction between 'tuù' and 'yɔ̲ɔ̀reè' is an important one and will be seen again when 'tuù' and 'yɔ̲ɔ̀reè' are used in active and passive constructions.

VOCABULARY

tshō	lake
ṭhōm	marketplace
so̲ṭa	factory
chā̲qā̃ā	bar, tavern
ṭoqpa	nomad
mə̲̄qu (šeṭaa)	(very) many
phö̲ö̀	Tibet
ə̄miri̲qaa: ə̄miri̲qə	America (dat.-loc.)
mə̄ə̄mi	soldiers
nə̄mṭu	airplane
kə̲p	behind

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tũ̱ũ̱	front
ña̱	fish
nāmɛɛnātsɔɔ̀	various
cālaà	things, possessions
yɛ̄ɛ̄yȭȭ	on either side (lit.: left-right)
šīŋnaà	forest
lã̱qaà	road
cāŋma	(willow) tree
ṭhõ̱keė	city, town
lĩ̄qə	park
thā	edge
šĩ̱qə	field, farm
cə̄ə̄ri	fence
ri̱	hill, mountain
thōpo	high
mɛ̃̄qãã	hospital
qhə̱tsėė̀	how many?
nã̱ã̱	in, inside
tsĩ̱cėė̀	furniture
qə̱rȯ́ȯ	quite a few
sōnam	P.N.
thɔ̄ɔ̄qaa: thɔ̄ɔ̄qa	upstairs (dat.-loc.)
āwaa	children (h)
ńīī	two
qū̃tə	spouse (h)
ka̱qaa	India

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

6. AUXILIARY VERB OF EXISTENCE yɔ̲ɔ̀reè·

Continued

A. NEGATIVE CONSTRUCTIONS: yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè

1. lāpṭɛɛ ṭhīì lə sa̲qãã yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè. — There are no restaurants near the school.

2. ṭhōm qhi ṭhīì lə mɛ̄qãã yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè. — There are no hospitals near the marketplace.

3. ṭhōm qhi kīì lə ṭa̲qãã yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè. — There are no barber shops in the marketplace.

4. phö̲ö̀ lə qhāce mə̲̄qu yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè. — There are not many Moslems in Tibet.

5. əmiri̲qaa phö̲pa mə̲̄qu yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè. — There are not many Tibetans in America.

6. əmiri̲qaa qhu̲ŋṭɛ̄ɛ̄ mə̲̄qu yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè. — There are not many Communists in America.

7. lāpṭɛɛ na̲ãã lə kə̲mii sa̲qãã yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀? — Are there Chinese restaurants in the school?

lā yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè. — There are not. (h)

8. le̲èqũũ na̲ãã lə thṳ̄qòo mə̲̄qu yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀? — Are there many lay officials in the office?

yɔ̲ɔ̀ma̲a̲reè. tsīṭuŋ mə̲̄qu yɔ̲ɔ̀reè. — There are not. There are many monk officials.

9. ṭe̲èpũũ lə ṭha̲tsãã ŋā yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀? — Are there five colleges in Drepung (monastery)?

ṭha̲tsãã si̲ yɔ̲ɔ̀reè. — There are four colleges.

बाल्मीकि विद्यापीठ (...)
पुस्तकालय
१०८६६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

10.	phòō lə tsō̃qãã nãã lə tsō̃pa mə̃qu yɔɔ̀repɛɛ̀?	Are there many prisoners in the prisons in Tibet?
	mə̃qu yɔɔ̀maareé; ñūñūū yɔɔ̀reè.	There are not many; there are few.
11.	topaà nəmtu pəptãã chẽpo yɔɔ̀repɛɛ̀?	Is there a big airport around here?
	chẽpo yɔɔ̀maareè.	There is no big (one).
12.	phòō lə sẽqe yɔɔ̀repɛɛ̀?	Are there lions in Tibet?
	sẽqe yɔɔ̀maareè, yīīnéé sẽmcɛ̃ɛ̃ nãmɛɛnãtsɔɔ̀ yɔɔ̀reè.	There are no lions, but there are various animals.
13.	lãptɛɛ nãã lə kəmii saqãã yɔɔ̀maarepɛɛ̀?	Aren't there Chinese restaurants in the school?
	lə̃ yɔɔ̀reè.	There are. (h)
14.	phòō lə qhãce mə̃qu yɔɔ̀maarepɛɛ̀?	Aren't there many Moslems in Tibet?
	qhãce mə̃qu yɔɔ̀maareè.	There aren't many Moslems.
15.	phòō lə sãpa chẽpo yɔɔ̀maarepɛɛ̀?	Aren't there big bridges in Tibet?
	sãpa chẽpo qhãšɛɛ̀ yɔɔ̀reè.	There are a few big bridges.
16.	phòō lə mota šetaa yɔɔ̀maarepɛɛ̀?	Aren't there many cars in Tibet?
	šetaa yɔɔ̀maareè.	There aren't many.
17.	qȭpɛɛ nãã lə qũtə yɔɔ̀maarepɛɛ̀?	Aren't there religious statues in monasteries?
	šetaa yɔɔ̀reè.	There are many.

B. DAYS OF THE WEEK

1.	thərii sa qhare rɛɛ?	What day is today?
	thərii sa tawa reè.	Today is Monday.
	thərii sa miimaa reè.	Today is Tuesday.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thə̱riì sa̱ lhāqpa reè.	Today is Wednesday.
thə̱riì sa̱ phūpu ree.	Today is Thursday.
thə̱riì sa̱ pāāsāā reè.	Today is Friday.
thə̱riì sa̱ pẽ̄pa reè.	Today is Saturday.
thə̱riì sa̱ ñi̱mə reè.	Today is Sunday.
2. qhẽ̄ẽ̄sə sa̱ ɟha̱re rεε?	What day was yesterday?
qhẽ̄ẽ̄sə sa̱ phūpu reè.	Yesterday was Thursday.
3. sə̄ñii sa̱ qha̱re rεε?	What day is tomorrow?
sə̄ñii sa̱ pāāsāà reè.	Tomorrow is Friday.

PHRASES FOR MEMORIZATION

1. qhə̱li phẽè a.	Good-by. (said by person remaining) (h)
2. qhə̱li šu̱ù a.	Good-by. (said by person leaving) (h)
3. sə̄ñii cε̱εyu.	See you tomorrow. (Meet you tomorrow.) (h)
4. ko̱qo (ku̱qu) cε̱εyu.	See you soon. (Meet you soon.) (h)
5. sa̱ lhāqpaa cε̱εyu.	Meet (see) you on Wednesday. (h)

VOCABULARY

kīī	(in the) middle (of)
qhāce	Moslem
phö̱pa	Tibetan
qhu̱ŋtẽ̄ẽ̄	Communist
kə̱mii: kə̱mi	Chinese (gen.)
lé̱èqũ̄ũ̄	office
thũ̄qȯȯ	lay official

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tsīṭuŋ	monk official
ṭėėpũ̄ũ̄	Drepung monastery
tha̲tsãã	monastic college (similar to college in English university)
ŋā	five
ši̲	four
tsȫ̈qãã	prison
tsȫpa	prisoner
ñũ̄ñũũ	few
to̲paà	hereabouts, around here
nəmṭu pə̲ptãã	airport
sẽ̄qe	lion (mythical)
yī̲ī̲nėė	yet, however, but
sēmcɛ̃ɛ̃	animals
sā̲pa	bridge
qhāšɛɛ̀	a few, several
mo̲ṭa	car, automobile
qũ̄ṭə	religious statue
še̲ṭaa	very, very much
sa̲	day (of the week)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

7 CONSTRUCTIONS EXPRESSING POSSESSION ('to have')

A. THIRD PERSON: DATIVE + tuù/mī̲tuù

1.	qhō̿ō̿ lə sō̿ō̿cɔɔ̀ tu̲qéé?	Does he have a table? (h)
	qhō̿ō̿ lə sō̿ō̿cɔɔ̀ tuù.	He has a table. (h)
2	sōnamlaà* lə qū̿tə tu̲qèè?	Does Sōnam have a spouse? (h)
	sōnamlaà lə qū̿tə tuù.	Sōnam has a spouse. (h)
3.	qhɔ̄ɔ̄ cōqtse tu̲qèè?	Does he have a table?
	qhɔ̄ɔ̄ cōqtse tuù.	He has a table.
4.	mɔ̲ɔ̲ phu̲ ši̲ tu̲qèè?	Does she have four sons?
	lə̄ tuù.	She has. (h)
5.	qɛ̿ɛ̿laà lə lāpṭaà mə̿qu tu̲qèè?	Does the teacher have many students?
	lāpṭaà mə̿qu tuù.	He has many students.
6.	tshō̿qāā té̲é̲ cālaà nāmɛɛnātsɔɔ̀ tu̲qèè?	Does this store have various kind of things?
	lə̄ tuù.	It has. (h)
7.	ṭhō̲kee té̲é̲ sa̲qāā mə̿qu tu̲qèè?	Does this city have many restaurants?
	mə̿qu šeṭaa tuù.	It has very many.
8.	mɛ̄qāā phəqéé nɛ̲pa mə̿qu tu̲qèè?	Does that hospital have many patients?
	nɛ̲pa mə̿qu tuù.	It has many patients.
9.	qhō̿ō̿ lə āwaa tu̲qèè?	Does he (she) have children? (h)
	āwaa ñīī tuù.	He has two children. (h)

* See note 3.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

10. šĩŋsòò tèè laqca yaqo tuqèè?	Does this carpenter have good tools?
šĩŋsòò tèè laqca yaqo tuù.	This carpenter has good tools.
11. pɛ̄ɛ̄məlaà lə chə̄ə̄ŋüü tuqèè?	Does Pɛ̄ɛ̄ma have money? (h)
lə̄ mĩtuù.	She hasn't. (h)
12. lāptaà tèè phāma tuqèè?	Does this student have parents?
phāma mĩtuù.	He hasn't parents.

B. THIRD PERSON: DATIVE + yɔ̀ɔ̀reè/yɔ̀ɔ̀maareè

1. qhɔ̄ɔ̄ yōqo chi yɔ̀ɔ̀repɛɛ̀?	Does he have a servant?
qhɔ̄ɔ̄ yōqo chi yɔ̀ɔ̀reè.	He has a servant.
2. qhȫȫ lə šəpci ñĩĩ yɔ̀ɔ̀repɛɛ̀?	Does he have two servants? (h)
lə̄ šəpci sūm yɔ̀ɔ̀reè.	He has three servants. (h)
3. phȫȍ lə thȫȫsepaa phəcuu mə̄qu yɔ̀ɔ̀repɛɛ̀?	In Tibet do the villagers have many cows?
phəcuù mə̄qu yɔ̀ɔ̀reè.	They have many cows.
4. ə̄miriqaa lāptaà lə qhǖǖsãã mə̄qu yɔ̀ɔ̀repɛɛ̀?	In America do students have many holidays?
mə̄qu yɔ̀ɔ̀reè.	They have many.
5. ə̄mcilaà lə mɛ̄ɛ̄ yaqo yɔ̀ɔ̀repɛɛ̀?	Does the doctor have good medicine? (h)
mɛ̄ɛ̄ yaqo šetaa yɔ̀ɔ̀reè.	He has very good medicine.
6. qɛ̄ɛ̄laà lə lāptaà mə̄qu yɔ̀ɔ̀repɛɛ̀	Does the teacher have many students? (h)
mə̄qu yɔ̀ɔ̀maareè, cū yɔ̀ɔ̀reè.	He doesn't have many, he has ten.
7. khĩ tèè taqo yɔ̀ɔ̀repɛɛ̀?	Does this dog have an owner?
taqo yɔ̀ɔ̀maareè.	It has no owner.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

8. qhāŋpɛɛ taqɔɔ pūqu yɔɔ́repɛɛ̀?	Does the owner have children?
pūqu cīq yɔɔ̀reè.	He has one child.
9. qhɔ̄ɔ̄ qhāŋpa mə̄qu yɔɔ̀repɛɛ̀?	Does he have many houses?
mə̄qu yɔɔ̀maareè, ñīī yɔɔ́reè.	He doesn't have many, he has two.
10. ṭə̄ṡiīlaà lə phɔ̄ɔ̀ chē̄po yɔɔ̀repɛɛ̀?	Does Ṭə̄ṡiī have a high salary?
lə̄ yɔɔ̀maareè.	No, he doesn't.
11. qhɔ̄ɔ̄ lə saqāã chē̄po chi yɔɔ̀repɛɛ̀?	Does he have a big restaurant? (h)
lə̄ yɔɔ̀reè.	He has.
12. məəméé phɔ̄ɔ̀ yaqo yɔɔ̀repɛɛ̀?	Do the soldiers have a good salary?
yaqo yɔɔ̀reè.	They have a good salary.

C. FIRST PERSON: DATIVE + yö̀ö, mɛɛ̀

1. sōnamlaà khērāā lə āwaa ṭhuù yöpɛɛ̀?	Sōnam, do you have six children? (h)
ŋaa pūqu ṭhuù yö̀ö.	I have six children.
2. pɛ̄ɛ̄məlaà khērāā lə qūtə yöpɛɛ̀?	Pɛ̄ɛ̄ma, do you have a spouse?
ŋaa təu mɛɛ̀.	I have no spouse.
3. khērāā lə chəəŋüü yöpɛɛ̀?	Do you have money? (h)
ŋaa ŋǖǖ yöö.	I have money.
4. ə̄qulaà khērāā lə qōtö̀ö yöpɛɛ̀?	Do you have a shirt, uncle? (h)
tǖǖtüü qāāpo chi yö̀ö.	I have a white shirt.
5. khēnāātsɔɔ phēpṭo yöpɛɛ̀?	Do you (pl.) have cars? (h)
ŋātsɔɔ moṭa mɛɛ̀.	We don't have cars.
6. khēnāātsɔɔ namsa sāāpa yöpɛɛ̀?	Do you (pl.) have new clothes? (h)
ŋātsɔɔ chūpə sāāpa yö̀ö.	We have new clothes.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

7. sōnamlaà khērãã lə šoome musi yöpɛɛ̀? — Sōnam, do you have a match? (h)

   ŋaa musi yööö̀ — I have a match.

8. ṭəšiìlaà khērãã lə šeetaà yöpɛɛ̀? — Ṭəšiì, do you have a cigarette? (h)

   ŋaa thāmaà mɛɛ̀. — I don't have a cigarette.

D. POSSESSIVE CONSTRUCTIONS WITH INTERROGATIVES

1. tɔɔcelaà khērãã lə simki qhətsèé yɔɔ? — Tɔɔce, how many dogs do you have? (h)

   ŋaa khī ñīī yööö̀. — I have two dogs.

2 sōnamlaà khērãã lə āwaa qhətsèé yɔɔ? — Sōnam, how many children do you have? (h)

   ŋaa pūqu cīq yööö̀ — I have one child.

3. pɛɛməlaà khērãã lə chəəŋüü qhətsèé yɔɔ? — Pɛɛma, how much money do you have? (h)

   ŋaa ŋüü māqu mɛɛ̀. — I don't have much money.

4. ṭəšiì khōraa thep qhətsèé yɔɔ? — Ṭəšiì, how many books do you have?

   ŋaa thep sùm yööö̀. — I have three books.

E. PHRASES FOR MEMORIZATION

1. (khērãã) qhapaa thɛɛ̀qaa? — Where are you going? (h)

   ŋa ______ lə ṭuqiyīī. — I'm going to ______.

   ŋa nãã lə ṭuqiyīī. — I'm going home.

   ŋa ṭhōm lə ṭuqiyīī. — I'm going to the marketplace.

2. (khērãã) qhapaa thɛɛ̀paa? — Where did you go? (h)

   ŋa ______ lə chīpəyīī. — I went ______.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ŋa nā̃ā̃ lə chī̃pəyĩĩ.	I went home.
ŋa thōm lə chī̃pəyĩĩ.	I went to the marketplace.

F. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

sā̃ā̃̀cö̈ö (h: simcö̈ö)	bathroom
qhutũũ (h: šapkè̃ẽ)	pants
sũ̄tò̇ȯ (nh: thāptsãã)	kitchen (h)
šapcaȧ̀ (nh: hə̄qò̇ȯ)	boots (h)
ūšə (nh: šamo)	hat (h)
simšaȧ̀ (nh: qhāŋpa)	house (h)

NOTES

1. The student should note that some sentences, although translated differently in English, are structurally the same in Tibetan. For example:

qhɔ̄ɔ̄ tā tuqè̇ė?	Does he have a horse?
phö̀ö lə tā tuqè̇ė?	Are there horses in Tibet?

2. For simplicity, first person is taken to include second person questions.

3. The student should note that verbs or substantives ending in -Vm tend to become glottalized, which sometimes gives the impression of what we note phonemically as falling tone (-\`).

VOCABULARY

sȫöcɔɔ̀ (nh: cōqtse)	table (h)
qhōō (nh: qhō, mo)	he, she, it (h)
mɔɔ: mo	she (dat.-loc.)
qhɔ̄ɔ̄: qhō	he (dat.-loc.)
phu	son

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

nɛpa	patient
šīŋsȯȯ	carpenter
ḻaqca	tool
chə̄ə̄ŋüü (nh: ŋüü)	money, silver (h)
phāma (h: yə̱pyũũ)	parents
yōqo (h: šə̱pci)	servant (male)
ya̱qo	good
thõõsepaa: ṭhõõsepa	villager (dat.-loc.)
phə̱cuù	cow
qhũũsãà	vacation, holiday
mɛ̃ɛ̃ (h: sõõmɛ̃ɛ̃)	medicine
cū	ten
ta̱qɔɔ: ta̱qo	owner (dat.-loc.)
pūqu (h: āwaa.	children
phɔ̄ɔ̀	salary
ṭhu̱ù	six
ə̄mci	doctor
tə̱u (h: qũtə)	spouse
ə̄qu	uncle (paternal)
qótöö (nh: tüüṭũũ)	shirt, coat (h)
phēpṭo (nh: moṭa)	car (h)
na̱msa (nh: chūpə)	dress, clothes (men's or women's) (h)
ŋ ā̱tsɔɔ: ŋā̱tso	we (dat.-loc.)
si̱mki (nh: khī)	dog (h)
še̱etaà (nh: thāmaà)	cigarette, cigar (h)
mu̱si (h: šoo̱me mu̱si)	match

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

8. PROBABLE-IMPROBABLE CONSTRUCTIONS

A. EXISTENCE AND POSSESSIVE CONSTRUCTIONS

1. qhōō lə tshāqpaa yɔɔ̀repɛɛ̀?	Does he have newspapers?
qhōō lə tshāqpaa yȫpətaà.*	It seems he has newspapers.
qhōō lə tshāqpaa mɛɛ̀pətaà.	It seems he doesn't have newspapers.
2. lāpṭɛɛ qeqɛ̄ɛ̄ lə phɔ̄ɔ̀ chē̃po yɔɔ̀repɛɛ̀?	Do the school teachers have big salaries?
lāpṭɛɛ qeqɛ̄ɛ̄ lə phɔ̄ɔ̀ chē̃po yȫto.	The school teachers probably have big salaries.
lāpṭɛɛ qeqɛ̄ɛ̄ lə phɔ̄ɔ̀ chē̃po mɛɛ̀to.	The school teachers probably don't have big salaries.
lāpṭɛɛ qeqɛ̄ɛ̄ lə phɔ̄ɔ̀ chē̃po yǖkireè.	The school teachers probably have big salaries.
lāpṭɛɛ qeqɛ̄ɛ̄ lə phɔ̄ɔ̀ chē̃po yǖkimaareè.	The school teachers probably don't have big salaries.
3. ə̄miriqaa phȫpa mə̄qu yɔɔ̀repɛɛ̀?	Are there many Tibetans in America?
ə̄miriqaa phȫpa mə̄qu mɛɛ̀toò.	Maybe there are many Tibetans in America.
ə̄miriqaa phȫpa mə̄qu āyöö̀.	I don't think there are many Tibetans in America.
4. kəmii saqāā lə qhālaà yaqo tuqéé?	Is the food good in the Chinese restaurant.

* See note 1.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

kəmii saqã̄ lə qhālaà yaqo yöpəṭaà. — It seems the food is good in the Chinese restaurant.

5. mɛ̄qã̄ qhi thīì lə soṭa tuqèé? — Are there factories near the hospital?

soṭa āyö̀ö. — I don't think there are factories.

6. ṭə̄šiìlaà lə chə̄əŋüü tuqèé? — Does Ṭə̄šiì have money? (h)

ṭə̄šiìlaà lə chə̄əŋüü mɛɛ̀pəṭaà. — It seems Ṭə̄šiì doesn't have money. (h)

7. tshō̄qã̄ tii nã̄ lə rɛɛca tuqèé? — Are there cotton goods in this store?

rɛɛca yükireè. — There probably are cotton goods.

8. qɛ̄ɛ̄laà lə chā̄tep mə̄qu tuqèé? — Does the teacher have many books? (h)

qɛ̄ɛ̄laà lə chā̄tep mə̄qu mɛɛ̀ṭoò. — Maybe the teacher has many books. (h)

9. qhōrā̄ā̄tsɔɔ moṭa tuqèé? — Do they have a car?

yȫto. — They probably have.

10. tshō̄qã̄ phə̄qèé cālaà nāmɛɛnātsɔɔ̀ tuqèé? — Does that store have various kinds of goods?

cālaà nāmɛɛnātsɔɔ̀ mɛɛ̀ṭo. — It probably doesn't have various kinds of goods.

B. CONSTRUCTIONS EXPRESSING BEING

1. tə̄tso ṭhō̄osepa repɛè? — Are these (people) villagers?

tə̄tso ṭhō̄osepa yīpəṭaà. — It seems they are villagers.

tə̄tso ṭhō̄osepa mɛ̄pəṭaà. — It seems they are not villagers.

2. phə̄tso pūlisi repɛè? — Are those policemen?

phə̄tso pūlisi yīkireè. — They probably are policemen.

phə̄tso pūlisi yīkimaareè. — They probably are not policemen.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

3. sōnam taa ṭə̄šii phə̄cii məcii repɛɛ̀?	Are Sōnam and Ṭə̄šii siblings?
phə̄cii məcii mɛ̃ṭoò.	Maybe they are siblings.
phə̄cii məcii ə̄yii.	I don't think they are siblings.
4. tũũtũũ phə̄qi lȭpa repɛɛ̀?	Is that shirt wet?
lȭpa yĩṭo.	Probably it's wet.
lȭpa mɛ̃ṭo.	Probably it isn't wet.
5. qhā̃ŋpa tẽtso ñĩŋpə repɛɛ̀?	Are these houses old?
qhā̃ŋpa tẽtso ñĩŋpə mā̃ṭaà.	It seems these houses are not old.
qhā̃ŋpa tẽtso ñĩŋpə ṭaà.	It seems these houses are old.
6. mi ti ə̄miriqaà repɛɛ̀?	Is this man American?
mi ti ə̄miriqaà mɛ̃pəṭaà.	It seems this man is not American.
mi ti ə̄miriqaà yĩpəṭaà.	It seems this man is American.

C. DRILL

1. phéėyũũ lə yāà ta luù mə̄̃qu tuqéè?	Are there many yaks and sheep in Nepal?
lə̄ yȭpəṭaà.	It seems there are. (h)
2. ṭuqyũũ lə chȭȭtẽẽ taa qȭpa mə̄̃qu tuqéè?	Are there many stupas and monasteries in Bhutan?
mə̄̃qu mɛɛ̀ṭoò, ŋɛɛ̀ šĩiqimɛɛ̀.	Maybe there are many, I don't know.
3. ūrusu lə mirii nāmɛɛnātsɔɔ̀ yɔɔ̀repɛɛ̀?	Are there people of various races in Russia?
lə̄ yükireè.	Probably there are. (h)
4. sōqyũũ lə naŋpa mə̄̃qu yɔɔ̀repɛɛ̀?	Are there many Buddhists in Mongolia?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

	na̱ŋpa mə̱̄qu āyöö̀.	I don't think there are many Buddhists.
5.	ripī̱ī lə ṯhaa̱pa še̱ṯaa tuq̱ēè?	Were there many monks in Japan?
	ṯhaa̱pa še̱ṯaa mɛ̱ɛ̀pəṯaà.	It seemed there weren't many monks.
6.	ka̱naà lə pā̄āqo še̱ṯaa yɔ̱ɔ̀repɛɛ̀?	Are there many beggars in China?
	ka̱naà lə pā̄āqo še̱ṯaa yöṯo.	There probably are many beggars in China.
7.	qhō̄ō lhɛ̄ɛ̄saà re̱pɛɛ̀?	Is he from Lhasa?
	lhɛ̄ɛ̄saà yī̱pəṯaà.	It seems he is from Lhasa.
8.	ṯo̱qpa qūqpə re̱pɛɛ̀?	Are nomads stupid?
	qūqpə yī̱kima̱aṟeè.	Probably they are not stupid.
9.	tshīqṯup tē̱tso qhāqo re̱pɛɛ̀?	Are these sentences difficult?
	qhāqo ə̄yīī.	I don't think they are difficult

D. PHRASES FOR MEMORIZATION

ŋa̱a šūqu chi nā̄āthə.	Please give me a piece of paper.
šūqu chi ŋa̱a nā̄āthə.	Please give me a piece of paper
ñūqu sāāpa ti ŋa̱a nā̄āthə.	Please give me this new pen.
ti̱ ŋa̱a nā̄āthə.	Please give me this.

E. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

lā̱qaà	road
tsā̱pa (h: sū̄sii̇̀)	parched barley flour
ṯhu̱šiì	flour
ñūm	oil, gasoline
ma̱a (h: sō̄ōmaa)	butter
ṯɛ̱ɛ̀ (h: šē̄ē̱ṯɛɛ̀)	rice

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tshā (h: caatsa)	salt
tshāqša	yak's meat
luqšə	mutton
phāqša	pork
lāŋšə	beef
chaša	chicken meat

NOTES

1. The probable constructions presented in this lesson can be explained according to their relative positiveness or negativeness:

Verbs of Existence (yöö/tuù/yɔ̃ɔreè)		Linking Verbs (yīi/reè)
yöpətaà	(most positive)	yīpətaà
yükireè		yīkireè
		taà
yōto		yīto
mɛɛ̀toò	(least positive)	mētoò
āyöö	(least negative)	əyīi
mɛɛ̀to		mēto
		mātaà
yükimaareè		yīkimaareè
mɛɛ̀pətaà	(most negative)	mēpətaà

VOCABULARY

tshāqpaa	newspapers
qhālaà (h: sūūtsiì)	food
pūlisi	policemen

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

rε̲ε̲ca	cotton goods
lȫpa	wet
phə̄ciì mə̲ciì	siblings
n̄īŋpə	old
phéẹ́yṻü	Nepal
lu̲ù	sheep
ṭu̲qyüü	Bhutan
ūrusu	Russia
mi̲riì	a race (human)
chȫȫtēē	stupa
sōqyṻü	Mongolia
na̲ŋpa	Buddhist
ri̲pīī	Japan
əmiri̲qaà	American
ṭha̲pa (h: qī̲tṻpə, qī̲tṻmə)	monk
ka̲naà	China
pāā̄qo	beggar
lhε̄εsaà	person from Lhasa, a Lhasan
tshīqṭup	sentence
qhāqo	difficult

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

9. POSSESSIVE PRONOUN CONSTRUCTIONS

A. THIRD PERSON

1.	ti̲ qhōō qhi reè.	This is his. (h)
2.	ti̲ qhōō qhi ma̲a̲reè,	This is not his. (h)
3.	tũ̄ũ̄tũ̄ũ̄ qāāpo ti qhōō qhi re̲p̲ɛɛ̀?	Is this white shirt his? (h)
	qhōō qhi yĩ̲pəṭaà.	It seems it is his. (h)
4.	sāptɛ̃ɛ̃ phəqi qhōō qhi əyĩĩ.	I don't think that rug is his. (h)
5.	qhōō ṭəšiìlaà qhi qōmceè mɛ̲̃ṭoò.	He is perhaps Ṭəšiì's relative. (h)
6.	sōnamlaà qhi qōmceè lāpṭaa tuù.	Sōnam's relative is in school. (h)
7.	qhōō qhi chəə̃ñuù té̲é̲ tu̲qéè?	Is his pen here? (h)
8.	qhōō pāpa mɛ̃qāã lə yö̲pəṭaà.	It seems his father is in the hospital.
9.	ŋɛ̲ɛ̲ pāālaà* ka̲qaa lə tuù.	My father is in India. (h)
10.	āwaa tẽ̲tsöö yu̲m qha̲paa yɔ̲ɔ̀rɛɛ?	Where is these children's mother? (h)
11.	saŋãã tẽ̲tsöö ta̲qo té̲é̲ mɛ̲ɛ̀pəṭaà.	It seems the owner of these hotels is not here.
12.	phəqi mö̲ö̲ āma re̲p̲ɛɛ̀?	Is that (woman) her mother?
13.	qhōō tshōqāã qhi ta̲qo yĩ̲kireè.	He is probably the owner of the store. (h)
14.	qhāŋpa tẽ̲tso lāpṭɛɛ yĩ̲kima̲a̲reè.	These houses probably aren't the school's.
15.	ɹhōō qhi qũtə lāpṭɛɛ qe̲qɛ̃ɛ̃ reè.	Her husband is a school teacher.

---

* Although yə̲p̲ is the term of reference for 'father', in first person constructions the term of address pāālaà is used.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. FIRST PERSON

1. timiì ti ŋεε yĩĩ.	This key is mine.
2. qhõõ ŋεε pĩkaà reè.*	He is my relative.
3. cha ti ŋεε mε̃ε̃.	This tea is not mine.
4. sāptε̃ε̃ māāpo phə̄qi ŋεε reè.	That red rug is mine.
5. cōqtsee qāã qhi thep tẽtso ŋεε əyĩĩ.	I don't think these books on the table are mine.
6. qāyöö phə̄qi ŋεε yĩpəṭaà.	That cup is probably mine.
7. ŋεε pāālaà ə̄miriqaa yɔ̃ɔ̃reè.	My father is in America. (h)
8. ŋεε nāã lāpṭεε ṭhĩĩ lə yöö.†	My home is near the school.
9. ŋεε ŋũũ tshāŋma ŋũũqāã lə yöö.	I have all my money in the bank.
10. khērāã qhi āwaa tshāŋma lāpṭaa yɔ̃ɔ̃repεè?	Are all your children in school? (h)
pūqu tshāŋma lāpṭaa yöö.	I have all my children in school.
11. ñéeṭii qāã qhi qōtöö ti khērāã qhi repεè?	Is the shirt that's on the bed yours? (h)
tũũtũũ ti ŋεε reè.	The shirt is mine.
12. mẽta tiqéèti khērāã qhi yĩpéè?	Are these guns yours? (h)
ŋεε yĩĩ.	(They) are mine.
13. ṭə̄šiilaà khērāã qhi qōmceè repεè?	Is Ṭə̄šii your relative? (h)
ṭə̄šiilaà ŋεε pĩkaà reè.	Ṭə̄šii (h) is my relative
14. pε̄εmǝlaà khērāã qhi yəpyũũ qhapaa yɔ̃ɔ̃rεε?	Pε̄εma, where are your parents? (h)
ŋεε phāma kanaà lə yɔ̃ɔ̃reè.	My parents are in China.

---

* See note 3.

† See note 5.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

15. khērāā̃ qhi chāātep tée yōpεὲ?* — Do you have your book here? (h)

ŋεε thep tée mεὲ, nāā̃ lə yöö. — I don't have my book here, I have it at home.

C. QUESTIONS WITH INTERROGATIVE sūū 'whose' (sū 'who' + GENITIVE)

1. šamo ti sūū rεε? — Whose hat is this?

ti qhōō qhi reè. — This is his. (h)

2. simšaà tētso sūū rεε? — Whose homes are these? (h)

qhōnāātsöö reè. — (They) are theirs. (h)

3. ti sūū namsa rεε? — Whose dress is this? (h)

qhōō qhi yīpətaà. — It seems (it) is his. (h)

4. mēqāā̃ lə sūū qōmceè yɔ̄ɔ̀rεε? — Whose relative is in the hospital? (h)

təšiìlaà qhi qōmceè yōpətaà. — It seems Təšiì's relative is (in the hospital). (h)

5. khērāā̃ lə sūū chāātep yɔɔ? — Whose book do you have? (h)

ŋaa sōnamlaà qhi chāātep yöö. — I have Sōnam's book. (h)

6. lāptεε thīì lə sūū simšaà yɔ̄ɔ̀rεε? — Whose home is near the school? (h)

pε̄ε̄məlaà qhi simšaà mεὲtoò. — Perhaps Pε̄ε̄ma's home. (h)

7. qhōō lə sūū chə̄əŋüü yɔ̄ɔ̀rεε? — Whose money does he have? (h)

tɔɔcelaà qhi chə̄əŋüü yūkireè. — (He) probably has Tɔɔce's money. (h)

8. sota phəqi sūū rεε? — Whose factory is that?

phəqi šuŋ qhi yīpətaà. — That seems to be the government's.

9. qūceè tiqeèti sūū rεε? — Whose things are those? (h)

tiqeèti ŋεε reè. — These things are mine.

---

* More honorifically, yɔ̄ɔ̀nāŋεὲ is substituted for yōpεὲ.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

10.	qhōō sūū āwaa rεε?	Whose child is he? (h)
	qε̄ε̄laà qhi āwaa mε̄toò.	(He) is perhaps the teacher's child. (h)
11.	ti sūū lii̅qə rεε?	Whose park is this?
	lii̅qə ti sùŋ qhi taà.	This park seems to be the government's.
12.	ŋūūqāā kəp qhi saqāā ti sūū rεε?	Whose restaurant is that behind the bank?
	ə̄mcilaà qhi āwaa qhi reè.	It is the doctor's children's. (h)
13.	chōtsöö ti sūū rεε?	Whose watch is this?
	ti ŋεε āməlaà qhi reè.	This is my mother's. (h)
14.	pε̄εmәlaà sūū simšaà lə yɔ̄ɔ̀rεε?	Whose home is Pε̄εma at? (h)
	qhōnāātsöö simšaà lə yōpətaà.	It seems (she) is in their home.
15.	ti sūū mēqšee rεε?	Whose eyeglasses are these?
	ŋεε reè.	(They) are mine.

D. NUMERALS

cīq	one	thāqo	first
ñīi	two	ñīpə	second
sūm	three	sūpə	third
ši	four	šipə	fourth
ŋā	five	ŋāpa	fifth
thuù	six	thuqpə	sixth
tūū	seven	tūpə	seventh
kεὲ	eight	kεpa	eighth
qu	nine	qupə	ninth
cū	ten	cūpə	tenth
cūqciì	eleven	cūqcipə	eleventh

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

cũŋñiì	twelve	cũŋñipə	twelfth
cōqsom	thirteen	çōqsōpə	thirteenth
cū̄pši	fourteen	cū̄pšipə	fourteenth
cō̄ōŋa	fifteen	cō̄ōŋapa	fifteenth

E. TELLING TIME

1. tha̲ chōtsö̀ö qhə̲tsèè rɛɛ? * — What time is it now?
   tha̲ chōtsöö thā̲qo reè. — It's one now.
2. tha̲ chōtsö̀ö qhə̲tsèè rɛɛ? — What time is it now?
   tha̲ chōtsö̀ö ñīīpə reè. — Now it's two o'clock.
3. tha̲ chōtsö̀ö sū̄pə re̲pɛɛ̀? — Is it three o'clock now?
   chōtsö̀ö sū̄pə ma̲areè, chōtsö̀ö šipə reè. — It's not three o'clock, it's four o'clock.
4. thā̲ta chāātsö̀ö qha̲re rɛɛ? — What time is it now? (h)
   thā̲ta chōtsö̀ö ŋāpa reè. — It's five o'clock now.
5. thā̲ta chōtsö̀ö kɛ̲pa re̲pɛɛ̀? — Is it eight o'clock now?
   thā̲ta kɛ̲pa ma̲areè, tū̲pə reè. — Now it's not eight o'clock. it's seven o'clock.
6. tha̲ chāātsö̀ö qhə̲tsèè rɛɛ? — What time is it now? (h)
   qu̲pə reè. — Nine (o'clock).
7. ā̲ta chāātsö̀ö qha̲re rɛɛ? — What time is it now? (h)
   ā̲ta chōtsö̀ö cūpə reè. — It's ten o'clock now.
8. ā̲ta chāātsö̀ö qhə̲tsèè rɛɛ? — What time is it now? (h)
   ā̲ta chōtsö̀ö cūqcipə reè. — Now it's eleven o'clock.
9. tha̲ chōtsö̀ö cūŋñipə reè. — Now it's twelve o'clock.

* See note 6.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

10. tha̲ chōtsö̀ö ñīī tə chēqa reè. Now it's two-thirty.
11. thā̲ta chōtsö̀ö kɛ̲ɛ̲̀ tə chēqa reè. Now it's eight-thirty.
12. tha̲ chōtsö̀ö qu̲ tə chēqa yī̲pəṭaạ̀. Now it seems as if it's nine-thirty
13. ā̲ta chōtsö̀ö sūm tə chēqa yī̲kireè. Now it's probably three-thirty.
14. tha̲ chōtsö̀ö ši̲ tə qāāma cū reè. Now it's ten minutes after four.

NOTES

1. DECLENSION OF PERSONAL PRONOUNS

SINGULAR	I	You(nh)	You(h)	He(nh)	She(nh)	He, She, It(h)
Nom.	ŋa̲	khō̿ra	khērãã	qhō	mo̲	qhō̿ō̿
Gen.	ŋɛ̲ɛ̲	khō̿rɛɛ	khērãã qhi	qhö̿ö̿	mö̲ö̲	qhō̿ō̿ qhi
Dat.-Loc.	ŋa̲a̲	khō̿raa	khērãã lə	qhɔ̄ɔ̄	mɔ̲ɔ̲	qhō̿ō̿ lə
Instr.	ŋɛ̲ɛ̲̀	khō̿rɛɛ̀	khērãã qhi	qhö̿ö̿̀	mö̲ö̲̀	qhō̿ō̿ qhi

PLURAL	We	You(nh)*	You(h)	They(nh)	They(h)
Nom.	ŋā̲tso	khērããtso	khēnãã̀tso	qhō̿tso	qhōnããtso
Gen.	ŋā̲tsöö	khērããtsöö	khēnãã̀tsöö	qhō̿tsöö	qhōnãã̀tsöö
Dat.-Loc.	ŋā̲tsɔɔ	khērããtsɔɔ	khēnãã̀tsɔɔ	qhō̿tsɔɔ	qhōnãã̀tsɔɔ
Instr.	ŋā̲tsöö̀	khērããtsöö̀	khēnãã̀tsöö̀	qhō̿tsöö̀	qhōnããtsöö̀

DUAL	We two	You two(nh)	You two(h)	Those two(nh)	Those two(h)
Nom.	ŋə̲ñiì	khērããñii	khēnãã̀ñii	qhūñiì	qhōnãã̀ñii
Gen.	ŋə̲ñiì qhi	khērããñii qhi	khēnãã̀ñii qhi	qhūñiì qhi	qhōnãã̀ñii qhi
Dat.-Loc.	ŋə̲ñiì lə	khērããñii lə	khēnãã̀ñii lə	qhūñiì lə	qhōnãã̀ñii lə
Instr.	ŋə̲ñiì qhi	khērããñii qhi	khēnãã̀ñii qhi	qhūñiì qhi	qhōnãã̀ñii qhi

* The forms khō̿rããtso and khō̿tso are alternates for 'you' (nh pl.).

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

2. DECLENSION OF SOME INTERROGATIVES

	What	Which	Who
Nom.	qhare	qhəqi	sū
Gen.	q̧ aree	qhəqii	sūū
Dat.-Loc.	qharεε	qhəqéé	sōō
Instr.	qhareè	qhəqiì	sūù

The examples cited in notes 1 and 2 above can be used as models for the declension of vowel stems (i.e., stems ending in a short vowel) or non-vowel stems (i.e., stems ending in a consonant or geminate vowel), with one basic exception: except for pronouns, interrogatives, and demonstratives, most other unisyllabic vowel stems decline in the dative like non-vowel stems. For example, phu (son) is not phɔɔ but phu lə and sā (earth) is not sāā but sā lə.

3. For the present, the patterns ŋεε yīī and ŋεε reè can be differentiated in that ŋεε yīī is more emphatic and implies ownership more strongly than ŋεε reě. (See Part B of this lesson.)

4. Reflexives are generally formed by adding rãã (e.g., khērãã > khērãã rãã; ŋãtso > ŋãtso rãã). The following are exceptions to this rule: ŋa, mo, and qhō, which can first take -rə and then an optional rãã or take rãã directly (e.g., ŋa > ŋarə, ŋarə rãã or ŋarãã). The pronoun qhōō > qhōrãã or qhōrãã rãã.

5. Possession constructions expressing existence in the first person usually take the -yöö forms unless the person does not have firsthand knowledge; in that case the -yɔ̄ɔ̄reè or tuù forms are used (e.g., Part B, nos. 7 and 14).

6. tha, thãta, and ãta are alternates. They are also optional.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

VOCABULARY

chə̄ə̄ñuù (nh: ñūqu)	pen (h)
pāālaà (nh: pāā)	father (h)
yəp (nh: pāpa)	father (term of reference) (h)
āma (h: āməlaà)	mother
yum (nh: āma)	mother (term of reference)
timiì (h: chə̄ə̄tiì)	key
pīkaà (h: qōmceè)	relative, kindred
tshāŋmɛ	all
ñéėṭii: ñéėti (h: simṭi)	bed (genitive)
mēta	gun
tiqėèti	these, those
yəpyūū (nh: phāma)	parents (h)
šamo (h: ūṣə)	hat
sūū	whose (interrogative.
simšaà (nh: nāā)	home (h)
šuŋ	government
qūcėè (nh: cālaà)	things, possessions (h)
ŋūūqāā	bank
tha	now
thāta	now
āta	now
chǭtsöö (h: chāātsöö)	watch, hour
mēqšee (h: cɛ̄ɛ̄šee)	eyeglasses
chēqa	half
qāāma	minute, star

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

10. REVIEW

A. TRANSLATE INTO TIBETAN:

1. Tɔɔce (h), do you have Sōnam's (h) book?
2. Her dress is under the black rug.
3. Are there many doctors in India?
4. Where is the new Indian restaurant?
5. Isn't the hospital near the market?
6. The new factories and old houses in America are tall.
7. How many nomads are there in Tibet?
8. Are there very many patients in the old hospital?
9. The new cook probably doesn't have an American stove.
10. Whose newspaper is that?
11. Please give me Pɛ̄ɛma's boots.
12. There are probably ten cows in the park.
13. In Tibet do the villagers have big farms?
14. They probably aren't students.
15. How many Tibetans are there in India?
16. Ṭə̄šii probably isn't a soldier.
17. These black pencils on the chair are probably not my mother's.
18. The book is not mine.
19. The watch on the table is mine.
20. Do teachers have big salaries?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

21. Do the Muslims in Tibet have many stores?
22. Is the airport in front of the lake?
23. What is on either side of the road?
24. It seems there aren't many Buddhists in Russia.
25. Probably he isn't Tooce's relative. (h)
26. Is this big bridge very old?
27. Are there lakes on either side of the forest?
28. There are perhaps many Chinese restaurants in this city.
29. What is at the edge of the fields?
30. I don't think he has many relatives. (h)
31. How many teachers are there in this school?
32. Isn't he Tǝ̌sii's father? (h)
33. There are various kinds of things in this store.
34. Where is your new car?
35. It seems there are two big banks in this city.
36. Are there no factories in Bhutan?
37. Probably they have many children.
38. Tibetan doesn't seem very difficult.
39. Whose eyeglasses are these on the bed?
40. Is there a kéy on the rug?
41. Do you have all your money in the bank?
42. That book under the hat is probably mine.
43. Is there a fence (wall) around the park?
44. Her home is down there.
45. Do you have a cigarette and a match?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

46. It's 6:30 o'clock now.

47. Is it 9:15 now?

48. It's 4:30 now.

B. TRANSLATE INTO ENGLISH:

1. phō̲ō̲ lə qō̲pa šeṭaa yɔ̲ɔ̄reè.

2. qō̲pεε nā̲ā̲ lə qhē̲po cīì taa ṭha̲pa mə̲̄qu yɔ̲ɔ̄reè.

3. ṭéèpū̲ū̲ lə ṭha̲tsāā qə̲róò tuù.

4. əmiri̲qaa mə̄əméè phɔ̄ɔ̀ chē̲po yō̲pəṭaà.

5. ka̲qaa lə mi̲riì nāmεεnātsɔɔ̀ yɔ̲ɔ̄reè.

6. phö̲ö̲ lə ṭhō̲kee chē̲po mə̲̄qu mέ̲ὲpəṭaà.

7. tsō̲̄qāā qhi thā lə cə̄əri chē̲po mī̲tuqéè?

8. qhō̲̄ō̲̄ lī̲̄qə tshō chē̲po cīì qhi qhā lə tuù.

9. sōnamlaà lə na̲msa sāāpa qhə̲tsèè tóò?

10. ŋū̲̄ū̲̄qāā so̲ta thōpo ti̲i̲ kə̲p lə yū̲kireè.

11. yə̄qéè lāptεε qe̲qε̄ε̄ yī̲pəṭaà.

12. ṭo̲qpεε hə̄qóò ti ṭə̄̌siìlaà qhi yī̲ṭo.

13. ṭhōm qhi kī̲ī̲ lə kə̲mii sa̲qāā ṭu̲qéè?

14. la̲qca ñīŋpə ti̲qéè ti šīŋsòó qhi mε̲̄ṭoò.

15. sā̲pεε qā̲ā̲ lə yīcii mo̲ta chi tuù; sū̲̄ū̲̄ rεε?

16. mε̲̄qāā lə sū̲̄ū̲̄ āwaa yɔ̲ɔ̄rεὲ?

17. qhō̲̄ō̲̄ qhi qū̲tə phɔ̲̄pa əyīī.

18. sōnamlaà khērāā qhi yu̲m ri̲pīī lə yɔ̲ɔ̄re̲pεὲ?

19. si̲mšaà phə̄qi qε̲̄ε̲̄laà qhi yī̲pəṭaà.

20. lā̲qaà qhi yεεyō̲̄ō̲̄ lə qhā̲ŋpa thōpo qə̲róò tuù.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

21. qhō̃ō̃ lə qōmceè mə̲̃qu yō̲̃pətaà.

22. thō̲̃kee ti̲i̲ nã̲ qi so̲ta tshāŋma šu̲ŋ qhi reè.

23. qhāŋpa tẽ̲tsō̃ō̃ ta̲qo ka̲qaa lə yɔ̲ɔ̀reè.

24. ŋa̲a̲ the̲p taa ñūqu mə̲̃qu yō̃ō̃̀.

25. qhōnā̃ā̃̀tsō̃ō̃ si̲mšaà té̲ė̲ mɛ̲ɛ̀pətaà.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

11. ACTIVE VERBS: Introduction

A. ACTIVE AND PASSIVE VERBS

Lessons 11 through 16 are primarily concerned with introducing the student to the basic active verb patterns. Verbs are divided into two major classes: those that enter into active constructions (hereafter called active verbs) and those that enter into passive constructions (hereafter called passive verbs). To identify the verb class a Roman numeral is placed after the stem (i.e., the narrative past stem) cited in the glossary and vocabularies. Roman numeral I indicates the verb is active, and numerals II and III indicate that the verb is passive; for example, khīī, I 'to take'. Active and passive verbs are further divided into four types according to the form they take when joined with -pəreè (the narrative past stem), -qireè (the present-future stem), -qaà (the infinitive stem), -šu (the imperative stem) Capital letters (A,B,C,D) are used to identify the type of verb. These are placed after the Roman numeral; for example, khīī, IB 'to take'. The charts and examples cited below will indicate this more clearly.

	STEM			
VERB TYPE	Past	Present-Future	Infinitive	Imperative
A	- `	- -	- -	- `
B	- -	- -	- -	- -, - `
C	- `	-	-	- `
D	-	-	-	- `, -

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

STEM

VERB TYPE	Past	Present-Future	Infinitive	Imperative	
A	lɔ̄ɔ̀	lȱȱ	lɔ̄ɔ̄	lɔ̄ɔ̀	'to read'
B	khīī	khīī	khīī	khīī	'to take
C	ñö̱ö̀	ñu̱	ño̱	ñö̱ö̀	'to buy'
D	lə̱p	lə̱p	lə̱p	lə̱p	'to say'

It can be seen from these examples that vowels change in the various stems. These changes are predictable and are shown in the charts below.

FOR VERB TYPES A,B,D*

Past	Present-Future	Infinitive	Imperative
a	ə	a	a,o
ɛ	e	ɛ	ö,ɛ
e	i	e	e
ɔ	ȯ	ɔ	ɔ
o	u	o	o
ö	ü	ö	ö

For example:

sɛ̄ɛ̀, IA	sė̄ė̄	sɛ̄ɛ̄	sɛ̄ɛ̀,sȫö̀	'to kill'
tēē, IB	tīī	tēē	tēè	'to give'
lɔ̄ɔ̀, IA	lȱȱ	lɔ̄ɔ̄	lɔ̄ɔ̀	'to read'
qōm, IID	qūm	qōm	qōm	'to be thirsty'
chȫö̀, IA	chǖǖ	chȫȫ	chȫö̀	'to eat' (h)

* /i/ and /u/ do not change.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

FOR VERB TYPE C

Past	Present-Future	Infinitive	Imperative
ü	u	u	ü
ɛ	ə	a	o
ö	u	o	ö
a	ə	a	o,a

For example.

ŋǜü IC	ŋu	ŋu	ŋüǜ	'to cry'
sɛɛ̀, IC	sə	sa	soò	'to eat'
ñȫö, IC	ñu	ño	ñö̀ö	'to buy'
là̃ã, IC	lə̃	lã	là̃ã,lò̃õ	'to get up'

B. VERBAL AFFIXES

Also introduced in this lesson is the verbal suffix -tsãã (a) 'because'. There are many verbal affixes that are joined to verb stems in regular patterns (i.e., to one of the four stems: past, present-future, infinitive, imperative). These verbal affixes are divided into five types (a, b,c,d,e) according to the stem they affix to for each of the four verb types. For example, -tsãã is an (a) type verbal affix because it suffixes to the past tense stem in all four types of verbs. The chart below will point this up more clearly.

VERBAL AFFIX TYPES*

VERB TYPE	a	b	c	d	e
A	Past	Pres.-Fut.	Infinitive	Imperative	Past
B	Past	Pres.-Fut.	Infinitive	Imperative	Past
C	Past	Pres.-Fut.	Infinitive	Imperative	Inf. (non-nasal stems) Past (nasal stems)
D	Past	Pres.-Fut.	Infinitive	Imperative	Past

* See note 3 of this lesson for the discussion of nasal stems.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

As was indicated in the example of -tsãã (a) 'because', the type of affix will be put in parentheses following the affix.

C. VERB HONORIFICS

Almost all active and passive verbs have honorific forms. These are either a separate stem (e.g., ñöö̀, IC, 'to buy', and siì, IA, 'to buy' (h)) or the non-honorific narrative past stem plus the verb nā̃ā̃, 'to do' (e.g., söö̀, IC, 'to make' and söönā̃ā̃, I, 'to make' (h)). In the glossary and lesson vocabularies if the verb is of the former type both stems are cited, but if it is of the type that takes nā̃ā̃, only the non-honorific form is cited.

D. IRREGULAR VERB FORMS

The verbs kəp, chɛɛ̀, tā̃ā̃, and nā̃ā̃ are somewhat irregular:

Past	Present-Future	Infinitive	Imperative	
chɛɛ̀	chi	che	chiì	'to do'
kəp	kəə	kaa	kəp	'to do...'
nā̃ā̃	nə̄̃	nā̃	nā̃ā̃̀	'to do' (h)
tā̃ā̃	tə̄̃	tā̃	cō̃ō̃̀	'to send'

Since these occur so frequently, it will not be repeatedly indicated that they are irregular. If the verb is active the I will be omitted, but if it is passive the type of passive verb that it is will be given: II or III. Thus the verb 'to work', which is active, will be written chāālɛɛ̀ nā̃ā̃, but the passive verb 'to be pained' will be written nātsa tā̃ā̃, II.

E. THIRD PERSON NARRATIVE (-pəreè) PAST TENSE

1. qhō̃ō̃̀* lāptɛɛ lɛɛqa chɛɛ̀pəreè.   He worked for a school.

* See notes 1 and 2.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

2. qhōō qhi kaqaa lə šuŋ qhi chāālɛɛ̀ nāāpəreè.	He did government work in India. (h)
3. mö̀ö thep sāāpa ci lɔ̄ɔ̀pəreè.	She read a new book.
4. qɛ̄ɛ̄laà qhi yicii chāātep caalɔɔ̀nāāpəreè.	The teacher read English books. (h)
5. thapɛɛ̀ ša sōōpa ñöōpəreè.	The monks bought fresh meat.
6. tə̄šiīlaà qhi sūtum qhēēsə siīpəreè.	Tə̄šiī bought meat yesterday. (h)
7. yōqö̀ö kaqaa qhi qhālaà sɛɛ̀pəreè.	The servants ate Indian food.
8. sōnamlaà qhi chōtsö̀ö kɛɛ̀ tə chēqaa saqāā lə sūūtsiī chōōpəreè.	At 8:30 Sōnam ate food in the restaurant. (h)
9. phṳ̀ṳ qhēēsə yiqi thiīpəreè.	(Our) son wrote letters yesterday.
10. chə̄ərii ti təñii thiīnāāpəreè.	(He) wrote this letter last year. (h)
11. phomö̀ö pāāqɔɔ ŋṻṻ šetaa teēpəreè.	The girl gave lots of money to the beggars.
12. šuŋšəp qhi lāmaa chə̄əŋṻṻ phūūnāāpəreè.	The government official gave money to the lama. (h)
13. qhö̀ō tə̄šiīlaà lə qhāpaa tāāpəreè.	He telephoned Tə̄šiī.
14. qhōō qhi āwaa qhi šɛɛpaa tāānāāpəreè.	His children telephoned. (h)
15. maacēē qhi tāqōō mɔɔmɔɔ̀ sö̀öpəreè.	The cook made mɔɔmɔɔ̀ last night.
16. qhōō qhi ŋɛɛ nāā lə sūūtsiī sö̀önāāpəreè.	He cooked at my house. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

17. mo qhə̄nuù qōōtaà lāptaa chīpəreè.	She went to school the night before last.
18. qhōō kanaà lə tə̄nii thɛ̄ɛ̀pəre	He went to China last year. (h)
19. ŋɛɛ ñūqu qhōò khīīpəreè.	He took my pen.
20. pɛ̄ɛməlaà qhi chāātsöö qhōō qhi nāmpəreè.	He took Pɛɛma's watch. (h)

F. THIRD PERSON NARRATIVE PAST TENSE - QUESTION CONSTRUCTIONS

1. qhōò chōtsöò ŋāpaa lɛɛqa chɛɛ̀pərepɛɛ̀?	Did he work at 5 o'clock?
qhōò chōtsöò ŋāpaa lɛɛqa chɛɛ̀pəreè.	He worked at 5 o'clock.
2. qhōō qhi chāālɛɛ̀ nāāpərepɛɛ̀?	Did he do work? (h)
qhōō qhi chāālɛɛ̀ nāāpəreè.	He worked. (h)
3. möö thep lɔ̄ɔ̀pərepɛɛ̀?	Did she read the book?
möö thep lɔ̄ɔ̀pəreè.	She read the book.
4. qɛ̄ɛlaà qhi sāršɔɔ̀ caalɔɔ̀nāāpərepɛɛ̀?	Did the teacher read the newspaper? (h)
qɛ̄ɛlaà qhi sāršɔɔ̀ caalɔɔ̀nāāpəreè.	The teacher read the newspaper. (h)
5. thapɛɛ̀ šā ñōòpərepɛɛ̀?	Did the monks buy meat?
šā ñōòpəreè.	(They) bought meat.
6. qhōnāātsöò sūtum siīpərepɛɛ̀?	Did they buy meat? (h)
lə̄ siīpəreè.	(They) bought (meat). (h)
7. yōqöò qhālaà sɛɛ̀pərepɛɛ̀?	Did the servants eat food?
yōqöò qhālaà sɛɛ̀pəreè.	The servants ate food.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

8.	sōnamlaȁ qhi sūūtsiì chȍōpərer̲e̲pεὲ?	Did Sōnam eat food? (h)
	sōnamlaȁ qhi sūūtsiì chȍōpəreè.	Sōnam ate food. (h)
9.	phu̲ǜu yi̲qi ṭhi̲ìpərer̲e̲pεὲ?	Did (our) son write the letters?
	phu̲ǜu yi̲qi ṭhi̲ìpəreè.	(Our) son wrote the letters.
10.	qhōō qhi chəəriì ṭhi̲inā̄āpərer̲e̲pεὲ?	Did he write the letters? (h)
	qhōō qhi qhēēsə chəəriì ṭhi̲inā̄āpəreè.	He wrote the letters yesterday. (h)
11.	mo̲ȍ pāāqɔɔ ŋūū še̲ṭaa tēēpərer̲e̲pεὲ?	Did she give a lot of money to the beggar?
	mo̲ȍ še̲ṭaa tēēpəreè.	She gave a lot.
12.	khērāā qhi āməlaà qhi chəəŋüü nāāpərer̲e̲pεὲ?	Did your mother give money? (h)
	āməlaà qhi chəəŋüü nāāpəreè.	Mother gave money. (h)
13.	qhȍō qhāpaa tāāpərer̲e̲pεὲ?	Did he telephone?
	qhȍō qhāpaa tāāpəreè.	He telephoned.
14.	qōmceètsȍö šε̲ε̲paa tāānāāpərer̲e̲pεὲ?	Did the relatives telephone? (h)
	šε̲ε̲paa tāānāāpəreè.	They telephoned. (h)
15.	qhȍō kə̲mii qhālaà sȍ̲öpərer̲e̲pεὲ?	Did he make Chinese food?
	qhȍō kə̲mii qhālaȁ sȍ̲öpəreè.	He made Chinese food.
16.	sūūtsiì ti khērāā qhi āməlaȁ qhi sȍ̲ōnāāpərer̲e̲pεὲ?	Did your mother cook this food? (h)
	lə̄ reè.	Yes. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

G. THIRD PERSON NARRATIVE PAST TENSE - INTERROGATIVE CONSTRUCTIONS

1. qhōò qhare chɛ̄ɛ̀pərɛɛ?	What did he do?
qhōò lɛɛqa chɛ̄ɛ̀pəreè.	He worked.
2. qhōō qhi qhare nāāpərɛɛ?	What did he do? (h)
qhōō qhi chāālɛɛ̀ nāāpəreè.	He worked. (h)
3. mōò qhapaa thep lɔ̄ɔ̀pərɛɛ?	Where did she read the book?
mōò lāptaa thep lɔ̄ɔ̀pəreè.	She read the book at school.
4. qɛ̄ɛ̄laà qhi sūū chāātep caalɔɔ̀nāāpərɛɛ?	Whose book did the teacher read? (h)
qɛ̄ɛ̄laà qhi qhōō qhi chāūtep caalɔɔ̀nāāpəreè.	The teacher read his book. (h)
5. thapɛɛ̀ qhare ñōòpərɛɛ?	What did the monk buy?
thapɛɛ̀ thōm nɛɛ naŋcɛɛ̀ ñōòpəreè.	The monk bought furniture from the marketplace.
6. sōnamlaà qhi naŋcɛɛ̀ tētso qhəneè siīpərɛɛ?	From where did Sonam buy these (pieces of) furniture? (h)
qhōō qhi thōm chēpo nɛɛ siīpəreè.	He bought (them) from the big market. (h)
7. yōqōò qhare sɛ̄ɛ̀pərɛɛ?	What did the servant eat?
yōqōò mɔɔmɔɔ̀ sɛ̄ɛ̀pəreè.	The servant ate mɔɔmɔɔ̀.
8. təšiilaà qhi qhətūū chōōpərɛɛ?	When did Təšii eat? (h)
təšiilaà qhi tāqōō chōōpəreè.	Təšii ate last night. (h)
9. phūù qhətūù yiqi thiipərɛɛ?	When did (our) son write the letter?
phūù qhēēsə yiqi thiipəreè.	(Our) son wrote the letter yesterday.
10. qhōō qhi qhətūū chəərii thiināāpərɛɛ?	When did he write the letter? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhō̄ō qhi qhə̄nuù qō̄ōtaà chə̄ərii̇̀ thii̇̀nā̄āpəreè.	He wrote the letter the night before last night. (h)
11. phomöö ŋüüü qhətsėė tēēpərɛɛ?	How much money did the girl give?
šetaa tēēpəreè.	(She gave) a lot (of money).
12. šuŋšəp qhi sō̄ō chə̄əŋüü phüüunā̄āpərɛɛ?	To whom did the government official give money? (h)
lāmaa phüüunā̄āpəreè.	(He) gave (money) to the lama. (h)
13. qhȫö sō̄ō qhāpaa tā̄āpərɛɛ?	Whom did he call?
qhöö mɔɔ qhāpaa tā̄āpəreè.	He called her.
14. qhō̄ō qhi šɛɛpaa qhətüüü tā̄ānā̄āpərɛɛ?	When did he call? (h)
qhō̄ō qhi qhēēsə šɛɛpaa tā̄ānā̄āpəreè.	He called yesterday. (h)
15. maacē̄ē qhi mɔɔmɔɔ̀ qhətsėė sööpərɛɛ?	How many mɔɔmɔɔ̀ did the cook make?
mɔɔmɔɔ̀ cū sööpəreè.	(He) made ten mɔɔmɔɔ̀.
16. pɛ̄ɛ̄məlaà qhi süüutsii̇̀ qhare söönā̄āpərɛɛ?	What food did Pɛ̄ɛ̄ma make? (h)
pɛ̄ɛ̄məlaà qhi kəmii süüutsii̇̀ söönā̄āpəreè.	Pɛ̄ɛ̄ma made Chinese food. (h)

H. THIRD PERSON NARRATIVE PAST TENSE - NEGATIVE CONSTRUCTIONS

1. qhöö lɛɛqa macɛ̄ɛ̀pərepɛɛ̀?	Didn't he work?
qhöö lɛɛqa macɛ̄ɛ̀pəreè.	He didn't work.
2. qhō̄ō qhi chā̄ālɛɛ̀ nā̄āpərepɛɛ̀?	Did he work? (h)
qhō̄ō qhi chā̄ālɛɛ̀ manā̄āpəreè.	He didn't work. (h)
3. möö šā mañööpərepɛɛ̀?	Didn't she buy meat?
šā ñööpəreè.	(She) bought meat.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

4. pɛ̄ɛ̄məlaà qhi sūtum məsiīpərepɛɛ̀?	Didn't Pɛ̄ɛ̄ma buy meat? (h)
qhō̄ō̄ qhi sūtum siīpəreè.	She bought meat. (h)
5. maacē̄ē̄ qhi qhālaà masö̀öpərepɛɛ̀?	Didn't the cook make food (for dinner)?
maacē̄ē̄ qhi qhālaà šetaa sö̀öpəreè.	The cook made a lot of food.

I. VERBAL SUFFIX -tsãã (a) 'because, since'

1. maacē̄ē̄ qhi qhālaà sö̀ötsãã, qhōtsö̀ö šetaa sɛɛ̀pəneè.	Because the cook made food, they ate a lot.
2. qhō̄ō̄ thōm lə thɛɛ̀tsãã, nəŋcɛɛ̀ siīpəreè.	Because he went to the market, he bought furniture. (h)
3. qhō̄ō̄ lāma yītsãã, šuŋšəp tiì chə̄əŋüü qəröò phūūnāāpəreè.	Because he's a lama, the government official gave him quite a lot of money. (h)
4. qhɔ̄ɔ̄ ñūqu mɛɛ̀tsãã, qhö̀ö ñūqu chi tēēpəreè.	Because he didn't have a pen, he gave him a pen.
5. qhō̄ō̄ qhi tãqö̀ö šɛɛpaa tāānāātsãã, thəriì mö̀ö kəmii qhālaà sö̀öpəreè.	Because he (h) called (h) last night, she made Chinese food today.

NOTES

1. Active past constructions generally require the subject to be in the instrumental case. The various verbs meaning 'to go' are the main exceptions to this, since they require their subject to be in the nominative case.

2. The past construction used in this lesson (hereafter called narrative past) is generally used for past actions of which the person speaking or the person asked does not have actual visual knowledge. He also would

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

not have information of the event from one of the participants in it. The use of this form posits hearsay or general knowledge. This form is the one predominantly used in tales and folklore. Although the negative form is not the same, the positive form is identical with the form used to express usual or habitual past actions.

3. Non-consonant final, regular verb stems in which the vowels are nasal are short before the suffix -pə and suffixes beginning with /q/ (if the suffix vowel is not nasal). Before other consonants they are lengthened if they are short in the past, present-future, or infinitive; for example, tɛ̃, ID, 'to show' with the suffix -yaà is phonetically [t⁼ɛ̃:].

4. The verb pairs chɛɛ̀ (h: nāā), tāā (h: tāānāā), kəp (h: kõ or tõ) are the main verbs that when joined to nouns verbalize them. For example:

    qhāpaa 'telephone' but qhāpaa tāā, 'to telephone'

    mẽta 'gun' but mẽta kəp 'to shoot a gun'

VOCABULARY

lɛɛqa (h: chāālɛɛ̀)	work
lɔ̃ɔ̀ (h: caalɔɔ̀nāā)	to read
chɛɛ̀ (h:nāā), irr., see p. 56	to do; verbalizes substantives
sõõpa	fresh
ñõõ̀, IC (h: sii̇̀, IA)	to buy
qhẽẽsə	yesterday
sũtum (nh: šā)	meat (h)
qhālaà (h: sũũtsiì)	food
sɛɛ̀, IC (h: chõõ̀, IA)	to eat

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

yiqi (h: chə̄ərii̇)	letter, writing
thii̇, IC	to write
tēē, IB, irr. pat., see p. 71	to give
šuŋšəp	government official
qhāpaa tāā (h: šɛɛpaa tāānāā)	to telephone
tāā, see p. 56	to send; verbalizes substantives
maacẽẽ	a cook
tãɑõõ̀	last night
mɔɔmɔ̀ɔ̀ (h: s̀eemɔɔ̀)	a type of dumpling
sö̀ö̀, IC	to make
chī, irr., see pp. 88, 101	to go
təñii	last year
thɛ̄ɛ̀, IA	to go (h)
khīī, IB (h: nām, ID)	to take (inanimate objects)
chōtsö̀ö̀ (h: chāātsö̀ö́)	a watch, hour
nāā, irr. pat., see p. 71	o give (h)
-tsö̀ö̀: -tso	pluralizing suffix (instr.)
qhətǜǜ	when?
qhənéè	from where?
naŋcɛɛ̀	furniture

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

12. ACTIVE VERBS: Continued

A. FIRST PERSON (-pəyīī) PAST TENSE

1.	ŋɛɛ̀ lɛɛqa chɛɛ̀pəyīī.	I worked.
	ŋɛɛ̀ lɛɛqa macɛɛ̀.	I did not work.
2.	ŋɛɛ̀ lōpcōō chɛɛ̀pəyīī.	I studied.
	ŋɛɛ̀ lōpcōō macɛɛ̀.	I didn't study
3.	ŋɛɛ̀ thep lɔ̄ɔ̀pəyīī.	I read a book.
	ŋɛɛ̀ thep mālɔ̄ɔ̀.	I didn't read a book.
4.	ŋɛɛ̀ tɛ̄ɛmo tɛɛ̀pəyīī.	I watched (looked at) the show.
	ŋɛɛ̀ tɛ̄ɛmo mātɛɛ̀.	I didn't watch the show.
5.	ŋɛɛ̀ šā ñöö̀pəyīī.	I bought meat.
	ŋɛɛ̀ šā mañöö̀.	I didn't buy meat.
6.	ŋɛɛ̀ moṭa yāāpəyīī.	I borrowed (or lent) a car.
	ŋɛɛ̀ moṭa māyāā.	I didn't borrow (or lend) a car.
7.	ŋɛɛ̀ qhālaà sɛɛ̀pəyīī.	I ate food.
	ŋɛɛ̀ qhālaà masɛɛ̀.	I didn't eat food.
8.	ŋɛɛ̀ woma thūū̀pəyīī.	I drank milk.
	ŋɛɛ̀ woma mhātūū̀.	I didn't drink milk.
9.	ŋɛɛ̀ yiqi ṭhiìpəyīī.	I wrote a letter.
	ŋɛɛ̀ yiqi məṭiì.	I didn't write a letter.
10.	ŋɛɛ̀ remo ṭhiìpəyīī.	I drew a picture.
	ŋɛɛ̀ remo məṭiì.	I didn't draw a picture.
11.	ŋɛɛ̀ ŋūū teēpəyīī.	I gave money.
	ŋɛɛ̀ ŋūū māteē.	I didn't give money.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

12. ŋɛ̀ɛ̀ qhɔ̄ɔ̄ phɔ̄ɔ̀ tɛ̀ɛ̀pəyı̃ı̃.	I gave him (his) salary.
ŋɛ̀ɛ̀ qhɔ̄ɔ̄ phɔ̄ɔ̀ matɛ̀ɛ̀.	I didn't give him (his) salary.
13. ŋɛ̀ɛ̀ qhālaa sȍȍpəyı̃ı̃.	I made food (meal).
ŋɛ̀ɛ̀ qhālaa masȍȍ.	I didn't cook.
14. ŋɛ̀ɛ̀ qhāŋpa kəpəyı̃ı̃.	I built a house.
ŋɛ̀ɛ̀ qhāŋpa məkəp.	I didn't build a house.
15. ŋa* lāptaa chı̄pəyı̃ı̃.	I went to school.
ŋa lāptaa mhəcı̃ı̃.	I didn't go to school.
16. ŋa tėė yȍȍpəyı̃ı̃.	I came here.
ŋa tėė mayȍȍ.	I didn't come here.

B. FIRST AND SECOND PERSON PAST TENSE - QUESTION CONSTRUCTIONS

1. khōrɛɛ̀ lōpcȍȍ chɛ̀ɛ̀pɛɛ̀?	Did you study?
khērãã qhi lōpcȍȍ nāāpɛɛ̀?	Did you study? (h)
ŋɛ̀ɛ̀ lōpcȍȍ chɛ̀ɛ̀pəyı̃ı̃.	I studied.
2. khērãã qhi kimẽẽ tētsɔɔ siipėė?	Did you look at those women? (h)
ŋɛ̀ɛ̀ matɛ̀ɛ̀.	I didn't look.
3. khērãã qhi qhɔ̄ɔ̄ qhi chāātep yāānāāpɛɛ̀?	Did you borrow his book? (h)
qhɔ̄ɔ̄ qhi chāātep yāāpəyı̃ı̃.	I borrowed his book. (h)
4. khōrɛɛ̀ chū thū̀ū̀pėė?	Did you drink water?
chū mhətū̀ū̀. chāā thū̀ū̀pəyı̃ı̃.	I didn't drink water. I drank beer.
5. qhəsı̄ı̄ khērãã qhi remo thiīnāāpɛɛ̀?	Did you draw the pictures some time ago? (h)
qhəsı̄ı̄ thiīpəyı́ı́.	I drew them some time ago.

* See note 4.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

6	khērāã qhi qhɔ̄ɔ̄, phɔ̄ɔ̀ nāāpɛɛ̀?	Did you (h) give him (nh) (his) salary?
	phɔ̄ɔ̄ tɛ̀ɛpəyii.	I gave him (his) salary.
7.	khērāã qhi sōōcaa caašee kōpɛɛ̀?	Did you put sugar in the tea? (h
	ŋɛɛ̀ cīni kəpəyii.	I put sugar (in it)
8.	khērāã qhēēsə lāptaa phēēpɛɛ̀?	Did you come to school yesterday? (h)
	lāptaa mayōò.	I didn't come to school.
9.	khērāã qhi chāālɛɛ̀ nāāpɛɛ̀?	Did you work? (h)
	ŋɛɛ̀ lɛɛqa chɛɛpəyii.	I worked.
10.	khērāã qhi chāatep ti caalɔɔ̀nāāpɛɛ̀?	Did you read this book? (h)
	ŋɛɛ̀ thep ti mālɔ̄ɔ̀.	I didn't read this book.
11.	khērāã qhi qhēēsə thōm nɛɛ šeetsɛɛ siìpèè?	Did you buy vegetables from the market yesterday? (h)
	tshɛ̄ɛ mañöò. šā ñöōpəyii.	(I) didn't buy vegetables. (I) bought meat.
12.	khērāã qhi kəmii saqāã lə sūūtsiì chōòpɛɛ̀?	Did you eat at the Chinese restaurant? (h)
	ŋɛɛ̀ qhālaà saqāã lə masɛɛ̀. nāã lə sɛɛ̀pəyii.	I didn't eat in the restaurant. (I) ate at home.
13.	khērāã qhi qhēēsə sōnamlaà lə chɔ̄ərii nāāpɛɛ̀?	Did you write to Sōnam yesterday? (h)
	qhēēsə mətiì. tharāã thiìpəyii.	(I) didn't write yesterday. (I) wrote this morning.
14.	khērāã qhi chāātsöò ñiŋpə ti qhōō lə nāāpɛɛ̀?	Did you give your old watch to him? (h)
	qhōō lə pnūūpəvii.	(I) gave (it) to him. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

15. tãqõõ khẽrãã qhi mẽqãã lə šɛɛpaa tããnããpɛὲ?	Did you phone the hospital last night? (h)
ŋɛὲ qhãpaa matãã.	I didn't phone.
16. qhẽẽsə khẽrãã tə̌siilaà qhi simšaà lə thɛὲpɛὲ?	Did you go to Tə̌sii's house yesterday? (h)
tə̌siilaà qhi simšaà lə mhə̃ciì ŋa lĩqaa chĩpəyĩĩ.	(I) didn't go to Tə̌sii's house. I went to the park.
17. ŋɛɛ ñũqu khẽrãã qhi nãmpɛὲ?	Did you take my pen? (h)
khẽrãã qhi chə̃ə̃ñuù mhə̃kĩĩ.	(I) didn't take your pen. (h)
qhõõ qhi chə̃ə̃ñuù khĩĩpəyĩĩ.	(I) took his pen. (h)

C. FIRST AND SECOND PERSON PAST TENSE - INTERROGATIVE CONSTRUCTIONS

1. khõrɛὲ qhare chɛὲpaa?	What did you do?
khẽrãã qhi qhare nããpaa?	What did you do? (h)
ŋɛὲ lɛɛqa chɛὲpəyii.	I worked.
2. khõrɛὲ qhẽẽsə thep qhare lɔ̃ɔ̀paa?	What book did you read yesterday?
khẽrãã qhi qhẽẽsə chããtep qhare caalɔɔ̀nããpaa?	What book did you read yesterday? (h)
ŋɛὲ qhẽẽsə tum lɔ̃ɔ̀pəyii.	I read a story yesterday.
3. khõrɛὲ tshõqãã nɛɛ qhare ñõõpaa?	What did you buy from the store?
khẽrãã qhi tshõqãã nɛɛ qhare siipaa?	What did you buy from the store? (h)
ŋɛὲ tshõqãã nɛɛ šũqu taa nãqtsa ñõõpəyii.	I bought paper and ink from the store.
4. khõrɛὲ qhõõ qhi simšaà lə qhare thũũpsa?	What did you drink at his house?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

	qhō̃ qhi simšaà lə qhare chō̃òpaa?	What did (you) drink (eat) at his house? (h)
	chū thū̃ùpəyī̃.	I drank water.
5.	khērā̃ qhi tā̃qō̃ lāptaa qhare thiīnā̃āpaa?	What did you write in school last night? (h)
	ŋɛɛ̀ remo cīì thiīpəyī̃.	I drew a picture.
6.	khērā̃ qhi thapaa qhare nā̃āpaa?	What did you give to the monks? (h)
	thapaa ŋū̃ taa qhālaà tēēpəyī̃.	(I) gave the monks money and food.
7.	ŋū̃qā̃ lə sɛɛpaa qhətüü tā̃nā̃āpaa?	When did (you) call the bank? (h)
	qhāpaa qhē̃ niqaa tā̃āpəyī̃.	(I) called the day before yesterday.
8.	khērā̃ kaqaa lə qhətüü thɛ̄ɛ̀paa?	When did you go to India? (h)
	ŋa kaqaa lə təñii chī̃pəyī̃.	I went to India last year.
9.	khō̃rɛɛ̀ lāpta nɛɛ thep qhəqi khīīpaa?	Which book did you take from school?
	khērā̃ qhi lāpta nɛɛ chā̃atep qhəqi nāmpaa?	Which book did you take from school? (h)
	ŋɛɛ̀ lāpta nɛɛ thep sēēpo ti khīīpəyī̃.	I took the yellow book from school.

D. THE IRREGULAR VERB 'TO WANT, TO NEED'

1.	khō̃raa thep qopɛɛ̀?	Do you want (need) a book?
	khērā̃ lə chā̃atep qɔ̃ɔ̀naŋɛɛ̀?	Do (will) you want (need) a book? (h)
	khērā̃ lə chā̃atep qɔ̃ɔ̀naŋətuqèè?	Do (will) you want (need) a book? (h)
	ŋaa thep qɔ̃ɔ̀.	I want (need) a book.
	ŋaa thep moqɔ̃ɔ̀.	I don't want (need) a book.
2.	khērā̃ lə qhare qɔ̃ɔ̀naŋaa?	What do you want (need)? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

khērāā lə qhare qɔɔnaŋətoò? — What do you want (need)? (h)

ŋaa moṭa sāāpa chi qɔ̀ɔ̀. — I want a new car.

E. VERBAL SUFFIXES -ni (a) and -cɛɛ̀ (a) 'after' and 'having'

1. lhɛ̄ɛ̄saa chĩĩni, pesqop ṭɛɛ̀pəyĩĩ. — After going to Lhasa, I saw the movie.

2. lhɛ̄ɛ̄saa chĩĩcɛɛ̀, pesqop ṭɛɛ̀pəyĩĩ. — Having gone to Lhasa, I saw the movie.

3. qhāŋpa ñòòni, qhɔ̄ɔ̄ yāāpəyĩĩ. — After buying the house, I lent it to him.

4. qhāŋpa ñòòcɛɛ̀, qhɔ̄ɔ̄ yāāpəyĩĩ. — Having bought the house, I lent it to him.

5. ŋɛɛ̀ lāpṭa nɛɛ yòòni, chāā thũ̀ũpəyĩĩ. — Having come from school, I drank beer.

6. ŋɛɛ̀ lāpṭa nɛɛ yòòcɛɛ̀, chāā thũ̀ũpəyĩĩ. — Having come from school. I drank beer.

7. ŋɛɛ̀ thep tenɛɛ̀ khīīni qhɔ̄ɔ̄ ṭɛɛ̀pəyĩĩ. — After taking the book from here, I gave it to Him.

8. ŋɛɛ̀ thep tenɛɛ̀ khīīcɛɛ̀, qhɔ̄ɔ̄ ṭɛɛ̀pəyĩĩ. — Having taken the book from here, I gave it to him.

9. ŋɛɛ̀ ŋũũ yāāni, qhāŋpa kəpəyĩĩ. — After borrowing money, I built a house.

10. ŋɛɛ̀ ŋũũ yāācɛɛ̀, qhāŋpa kəpəyĩĩ. — Having borrowed money, I built a house.

11. ŋɛɛ̀ qhōpa kəpni, lāpṭaa yòòpəyĩĩ. — After walking on foot, I came to school.

12. ŋɛɛ̀ qhōpa kəpcɛɛ̀, lāpṭaa yòòpəyĩĩ. — Having walked on foot, I came to school.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

13. khērāā lhε̄ε̄saa thε̄ὲni, sūūū simšaà yāānāāpaa?	After going to Lhasa, whose house did you borrow? (h)
ŋa lhε̄ε̄saa chīīni, ŋεε pīkaà qhi qhāŋpa yāāpəyīī.	After going to Lhasa, I borrowed my relative's house.
14. khērāā lāpta nεε phēècεὲ, sūūtsiì sōònāāpεὲ?	Having come from school, did you make a meal? (h)
qhālaà masöö.	I didn't make a meal.

F. THE VERB 'TO GIVE'

A few verbs differ according to whether the subject and/or object are honorific. These are listed in the glossary as irr. pat. (irregular pattern). The student is referred to the section at the back of the book where the full paradigm is given. One of the most important of this type is the verb 'to give':

qhōō qhi qhōō lə chāātep phūūnāāpəreè.	He (h) gave him (h) a book.
qhōō qhi qhɔ̄ɔ̄ chāātep (sōrεὲ) nāāpəreè.	He (h) gave him (nh) a book.
qhöö qhōō lə chāātep phūūpəreè.	He (nh) gave him (h) a book.
qhöö qhɔ̄ɔ̄ thep teèpəreè (tεὲpəreè).	He (nh) gave him (nh) a book.
ŋεὲ qhɔ̄ɔ̄ thep teèpəyīī (tεὲpəyīī).	I gave him (nh) a book.
ŋεὲ qhōō lə chāātep phūūpəyīī.	I gave him (h) a book.

G. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

qhéésə šɔɔqεὲ	yesterday morning
mee niqaa	three days ago

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ši̱ñii	two years ago
qu̱ñii	three years ago
phe̱e̱yüü	Nepal
phɛ̱ɛ̱	wool
tu̱	barley
šītòò	fruit
tshə̄lumə (h: šii̱lumə)	an orange
sēē	gold
cāà	iron
ŋüü	silver
sa̱ã	copper

NOTES

1. The most general function of -ni is to indicate that the action of one clause precedes that of a second clause in time. Sentences one and three in Part E of this lesson are good examples of this type. -cɛɛ̀, while usually indicating a temporal difference, generally has the added implication that when the action in the clause it governs was performed there was some intention of performing the action of the second clause. For example, in Part E, sentence 4, the implication is that the house was bought with the intention of lending it. Both of these also can be used to make converbial constructions, although in these types of constructions (which will be cited in Lesson 20) -cɛ̱ɛ̀ is more common.

2. The distinction between the two non-honorific verbs 'to give', tēē and tɛ̄ɛ̀, hinges on the concept of tēē implying that the giving is <u>non-reciprocal</u> in nature. Thus it is usually used for situations such as giving money or food to beggars.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

The question forming suffix -pɛ̀ɛ has two forms: -pɛɛ̀ and -pėė̀. After stems in which the final vowel is i, u, ə, ė, ũ, or ȯ, -pėė̀ is used. After all others, -pɛɛ̀ is used.

4. In the past tense of the verb 'to go' the subject is not put in the instrumental case as it would otherwise be.

VOCABULARY

lōpcȭȍ chɛ̲ɛ̀	to study
tɛ̄ɛ̀, IC (h: si̲ì, IA)	to look at, to watch
yāā, IB	to borrow, to lend
wo̲ma (h: chāpšo)	milk
thūū̀, IC (h: chōȍ, IA)	to drink
re̲mo	picture, drawing
ṭɛɛ̀, IA, irr. pat., see p. 71	to give
qhāŋpa kə̲p (h: kȍ, ID)	to build a house
yōō, IC (h: phēè, IA)	to come
kīmēē	woman
qhəsīī	some time ago
sōōcaa (nh: cha̲)	tea (h)
ca̲ašee kȍ (nh: cīni kə̲p)	to pour sugar (h)
še̲etsɛɛ (nh: tshɛ̄ɛ)	vegetables (h)
ṭu̲m	story
nāqtsa (h: chāānaà)	ink
qhə̲qi	which?
sēēpo	yellow
te̲nɛɛ̀	from here

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhõ̲pa kə̲p (h: ša̲a̲qom kö̃̄)	to walk
phēè, IA (nh: yõ̲õ̀, IC)	to come
tɛ̄ɛ̄mo (h: si̲i̲mo)	a show

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

13. ACTIVE VERBS: Continued

A. THIRD PERSON (-sō̃õ) PAST TENSE

1.	qhȫȫ̀ lɛ̱ɛ̱qa chɛ̱ɛ̀su.	He worked.
	qhȫȫ̀ lɛ̱ɛ̱qa chɛ̱ɛ̀məsō̃õ.	He didn't work.
2.	mö̱ö̀ the̱p lɔ̄ɔ̀su.	She read the book.
	mö̱ö̀ the̱p lɔ̄ɔ̀məsō̃õ.	She didn't read the book.
3.	ṭha̱pɛɛ̀ šā ñö̱ö̀su.	The monks bought meat.
	ṭha̱pɛɛ̀ šā ñö̱ö̀məsō̃õ.	The monks didn't buy meat.
4.	qhō̃tsöö̀ qhālaà sɛ̱ɛ̀su.	They ate food.
	qhō̃tsöö̀ qhālaà sɛ̱ɛ̀məsō̃õ.	They didn't eat food.
5.	qɛ̱̃ɛ̱̃laà qhi chə̄ərii̇̀ ṭhi̱ḭnā̃ā̃su.	The teacher wrote a letter. (h)
	qɛ̱̃ɛ̱̃laà qhi chə̄ərii̇̀ ṭhi̱ḭnā̃ā̃məsō̃õ.	The teacher didn't write letters. (h)
6.	qhō̃õ qhi āwaa lə chə̄əŋüü nā̃ā̃su.	He gave the children money. (h)
	qhō̃õ qhi āwaa lə chə̄əŋüü nā̃ā̃məsō̃õ.	He didn't give the children money. (h)
7.	qhȫö̀ nã̱ã̱ lə qhāpaa tā̃ā̃su.	He phoned home.
	qhȫö̀ nã̱ã̱ lə qhāpaa tā̃ā̃məsō̃õ.	He didn't phone home.
8.	ma̱a̱cē̃ẽ qhi cha̱ sö̱ö̀su.	The cook made tea.
	qhō̃õ qhi sȫȫca sö̱ö̀nā̃ā̃məsō̃õ.	He didn't make tea. (h)
9.	sōnamlaà lāpṭaa thɛ̄ɛ̀su.	Sōnam went to school. (h)
	qhō̃õ lāpṭaa thɛ̄ɛ̀məsō̃õ.	He didn't go to school. (h)
10.	khērā̃ā qhi chā̃ātep qhō̃õ qhi nāmsu.	He took your book. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

	khērāã qhi chāātep qhōō qhi nāṃməsōō.	He didn't take your book. (h)
11.	qhōō tə̲ñii phöö̲qɛɛ̀ lōpcōō nāāsu.	He studied Tibetan last year.
12.	qhōō qhi qhēèsə lāpṭaa tshāqpaa ca̲al̲ɔɔ̀nāāsu.	Yesterday he read the newspaper in school. (h)
13.	qhēēñ̲iqaa qhōō qhi ṭhōm nɛɛ na̲msa taa šapcaà si̲ìsu.	The day before yesterday he bought dresses and shoes from the market. (h)
14.	qhōō qhi tā̲qōò sa̲qāã lə sūūtsiì še̲ṭaa chōòsu.	He ate a lot of food in the restaurant last night. (h)
15	qhōō qhi qɛ̲ɛ̲laà lə lu̲küü qhi chāātep qhāšɛɛ̀ phūūnāāsu.	He gave the teacher several history books.
16.	re̲mo ti sōnamlaà qhi ṭhi̲ìnāāsu.	Sōnam drew this picture. (h)
17.	qhōò cha̲ mə̲qu thūūməsōō.	He did not drink much tea.
18.	qhōō qhi tā̲qōò ṭəšiilaà qhi ši̲mšaà lə āāraà qə̲ròò chōòsu.	He drank quite a lot of wine at Tə̄šiì's house last night. (h)
19.	qhōò tha̲rāã qhāpaa thēè ñii tāāsu.	He phoned twice this morning. (…
20.	qhēèsə ma̲acēē qhi sūūtsii ya̲qo sö̲ōməsōō.	Yesterday the cook did not make … good meal.
21.	kə̲miì phöò lə yō̲ōcɛè, ku̲rcōō mə̲qu chɛ̲ɛsu.	The Chinese, having come to Tib… made many 'reforms' (changes).
22.	mo̲ əmiri̲qaa chiìni, lāpṭaa tsū̲ūsu.	After she went to America, (she… entered school.
23.	mɔ̲ɔ lɛɛqa yō̲ōtsāã, pe̲sqop lə chiìməsōō.	Because she had work, she didn'… go to the movie.
24.	möō lōpcōō ya̲qo ma̲cɛ̲ètsāã, qe̲qēē qhi šɛšɛè tāāsu.	Because she didn't study (do sc… work) well, the teacher scolde… (her).

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

25. phėėyüü lə thɛɛ́ni, lo̲ ši̲ chi̿ìsu.	Four years have passed since (he) went to Nepal.
26. pūqüù the̲p rɛ̄ɛ̄tsãã, qhō̈ò saāpa ci ñö̲ò̲su.	Because the child tore the book, he bought a new one.
27. qhōō qhi chāātep si̲ini, caa̲lɔɔ̀nā̿āməsõõ.	After he bought the book, (he) didn't read it. (h)
28. qhōō thōm lə thɛɛ̀cɛɛ̀, ño̲pca še̲taa kɔ̃̄su.	Having gone to the market, he bought a lot of groceries. (h)
29. qhōō the̲p ñö̲öni, rīi̲ tɛɛ̀məsõõ.	After he bought the book, (he) didn't give (pay) the price.
30. mö̲ò chāā mə̲̄qu thü̿ùtsãã, mɔɔ̲ ŋüü yāāməsõõ.	Because she drank much beer, (he) didn't lend her money.

B. QUESTION CONSTRUCTIONS

1. mö̲ò šūqu rɛɛ̄soŋɛɛ̀?	Did she tear the paper?
mö̲ò šūqu rɛɛ̄su.	She tore the paper.
2. mö̲ò lōpcōò chɛ̲ɛ̀soŋɛɛ̀?	Did she study?
mö̲ò lōpcōò chɛ̲ɛ̀su.	She studied.
3. qhōō qhi še̲etsɛɛ si̲isoŋɛɛ̀?	Did he buy vegetables? (h)
še̲etsɛɛ si̲ìməsõõ.	(He) did not buy vegetables. (h)
4. qhōō qhi chəp chö̿òsoŋɛɛ̀?	Did he drink water? (h)
qhōō qhi chəp chö̿òsu.	He drank water. (h)
5. qhōò āāraà thü̿ùsoŋɛɛ̀?	Did he drink wine?
āāraà thü̿ùməsõõ.	(He) did not drink wine.
6. qhōō qhi chəərii thi̲inā̿āsoŋɛɛ̀?	Did he write letters? (h)
chəərii thi̲inā̿āməsõõ.	(He) did not write letters. (h)
7. qhōò qhāpaa tā̃āsoŋɛɛ̀?	Did he phone?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhāpaa thēḕ cīì tāāsu. — (He) phoned once.

8. tə̌siilaà nɛ̄ɛtsāã lə thɛ̄ɛ̀soŋɛɛ̀? — Did Tə̌sii go to the inn? (h)

tə̌siilaà nɛ̄ɛtsāã lə thɛ̄ɛ̀məsōõ. — Tə̌sii did not go to the inn. (h)

9. phəqi qhōò tēēsoŋɛɛ̀? — Did he give that (over there)?

qhōò tēēsu. — He gave (it).

10. tharāã qhōō qhi lèéqūũ lə chāālɛɛ̀ nāāsoŋɛɛ̀? — Did he work in the office this morning? (h)

lèéqūũ lə chāālɛɛ̀ nāāməsōõ. — (He) didn't work in the office.

simšaà lə nāāsu. — (He) worked at home. (h)

11. tshērīìlaà qhi təñii lukūù qhi chāāpe tētso caaloɔ̀nāāsoŋɛɛ̀? — Did Tshērīì read these history books last year? (h)

tētso tshāŋma caaloɔ̀nāāsu. — (He) read all of these. (h)

12. qhōò kaqaa lə phōōqɛɛ̀ lōpcōò chɛɛ̀soŋɛɛ̀? — Did he study Tibetan in India?

phōōqɛɛ̀ lōpcōò chɛɛ̀məsōõ. — (He) didn't study Tibetan.

yīciiqɛɛ̀ lōpcōò chɛɛ̀su. — (He) studied English.

13. tə̌siilaà qhi qhōrāã qhi qōmceè lə chəərii thiìnāāsoŋɛɛ̀? — Did Tə̌sii write to his relatives? (h)

tharāã thiìnāāsu. — (He) wrote this morning. (h)

14. qhōō qhi tharāã əmcilaà lə šɛɛpaa thēḕ ñii tāānāāsoŋɛɛ̀? — Did he call the doctor twice this morning? (h)

thēḕ cīì tāānāāsu. — (He) called once. (h)

15. khērāã qhi thoqotso pesqop lə thɛ̄ɛ̀soŋɛɛ̀? — Did your friends go to the movie? (h)

pesqop lə thɛ̄ɛ̀məsōõ. chāmcāā lə thɛ̄ɛ̀su. — (They) didn't go to the movie. They went for a walk. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

16. khērãã mẽqãã lə thẽèni, tũũ ṭhuù tsə̄ci chĩĩ̀soŋɛɛ̀? — Have about six weeks passed since you went to the hospital? (h)

lə̄ chĩpəṭaà. — It seems they've passed.

17. ṭə̄šiì qhi ṭhoqõ̀õ qɛ̃ɛ̃laà qhı chāāpe rɛ̄ɛtsãã, šɛ̌šɛɛ̀ tããnããsoŋɛɛ̀? — Did (the teacher) scold Ṭə̄šiì's friend because he ripped the teacher's (Tibetan) book? (h)

tããnããpəṭaà. — Probably (he) did. (h)

18. khērãã qhi ṭhoqõõ lɛɛqa mɛɛ̀tsãã, tshōŋpa tii tsāānɛɛ ŋũũ yããsoŋɛɛ̀? — Because your friend has no work, did he borrow money from the trader?

lə̄ ŋũũ yããsu. — He borrowed money.

C. INTERROGATIVE CONSTRUCTIONS

1. qhõ̀õ qhapaa lɛɛqa chɛɛ̀sõõ? — Where did he work?

lāpṭaa chɛɛ̀su. — (He) worked in school.

2. qhōnããtsõ̀õ chāālɛɛ̀ qhare nããsõõ? — What work did they do? (h)

chāālɛɛ̀ nããməsõõ. lōpcõõ nããsu. — (They) didn't work. (They) studied. (h)

3. mõ̀õ thep ti qhətũ̀ũ lɔ̄ɔ̀sõõ? — When did she read this book?

thep ti qhəsĩĩ lɔ̄ɔ̀su. — (She) read it some time ago.

4. qhõõ qhi ṭhōm nɛɛ qhare siìsõõ? — What did he buy from the market? (h)

sũṭum tə šeetsɛɛ tə cētaà siìsu. — (He) bought meat, vegetables, etc. (h)

5. tharãã qhõõ qhi sõõ chə̄əriì ṭhiinããsõõ? — To whom did he write this morning? (h)

qhõõ qhi ṭhoqo cīi lə nããsu. — (He) wrote to one of his friends. (h)

6. qhõ̀õ saqãã lə qhālaà qhare sɛɛ̀sõõ? — What did he eat in the restaurant?

ṭɛɛ̀ taa tshɛ̄ɛ sɛɛ̀su. — (He) ate rice and vegetables.

7. ŋɛɛ thep sāāpa ti sũ̀ũ khĩĩsõõ? — Who took my new book?

thə̃cĩĩ ṭə̌siilaà qhi nāmsu. — Ṭə̄šiì took (it) a while ago. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

8.	thuñii qhi lāpṭa nɛɛ sōō qhāpaa tā̃ā̃sōõ?	Whom did the secretary call from school?
	qhōrā̃ā̃ qhi ṭhɔɔmɔɔ tā̃ā̃su.	(She) called her friend.
9.	tā̃qōõ sū̃ū̃tsii qhare ṡōōnā̃ā̃sōõ?	What food (meal) did (he) make last night? (h)
	tā̃qōõ šāpṭaà kətuù taa tshɛ̄ɛ̄ sòōnā̃ā̃su.	Last night (he) made roast meat, noodles, and vegetables.
10.	qhōò ŋū̃ū̃qā̃ā̃ nɛɛ ŋū̃ū̃ yāācɛɛ̀, qhare ñōòsōõ?	Having borrowed money from the bank, what did he buy?
	qhā̃ŋpa ñōòpətaà.	It seems he bought a house.
11.	qhōò chā̃ā̃ mə̄qu thū̃ū̃tsā̃ā̃, mōò qhare chɛɛ̀sōõ?	Because he drank a lot of beer, what did she do?
	mōò šɛ̄šɛɛ̀ tā̃āpətaà.	It seems she scolded him.
12.	khērā̃ā̃ tēė phēèni, tawa qhətsēė chiīsōõ?	Since you came here, how many months have passed?
	tawa thuù tsə̄ci chiīsu.	About six months have passed.

D. THE VERBS 'TO TALK WITH'

1.	qhōō qhi qhōō lə qāmōō šū̃ū̃nā̃ā̃su.*	He (h) talked with him (h).
2.	qhōō qhi qhɔ̄ɔ̄ qāmōō nā̃ā̃su.	He (h) talked with him (nh).
3.	qhōò qhōō lə qāmōō šūùsu.	He (nh) talked with him (h).
4.	qhōò qhɔ̄ɔ̄ qēca šɛ̄ɛ̀su.	He (nh) talked with him (nh).
5.	ŋɛ̄ɛ̀ qhōō lə qāmōō šūùpəyīī.	I talked with him (h).
6.	ŋɛ̄ɛ̀ qhɔ̄ɔ̄ qēca šɛ̄ɛ̀pəyīī.	I talked with him (nh).
7.	qhōō qhi ŋaa qāmōō nā̃ā̃chu.	He (h) talked with me.
8.	qhōò ŋaa qēca šɛ̄ɛ̀chu.	He (nh) talked with me.

*See note 2.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

1. qho̿o̿ qhi qho̿o̿ lə šu̲̿u̿̀nā̿ā̿su.	He (h) told him (h).
2. qho̿o̿ qhi qhɔ̄ɔ̄ su̿̀u̿su.	He (h) told him (nh).
3. qho̿̀o̿ qho̿o̿ lə šu̲̿u̿̀su.	He (nh) told him (h).
4. qho̿̀o̿ qhɔ̄ɔ̄ šɛɛ̀su (lə̲psu).	He (nh) told him (nh).
5. qho̿o̿ qhi ŋa̲a̲ sū̃qiì (su̿u̿̀chu).	He (h) told me.
6. ŋɛ̲ɛ̀ qho̿o̿ lə šu̲̿u̿̀pəyi̿i̿.	I told him (h).
7. ŋɛ̲ɛ̀ qhɔ̄ɔ̄ lə̲pəyi̿i̿ (šɛɛ̀pəyi̿i̿).	I told him (nh).

E. VERBAL AFFIXES: neg. vb. -qõõ (lə)\(a) 'before'; -nėė (a) 'even though'; -pətaqaa (a) 'as soon as'

1. qho̿o̿ u̿̀u̿ lə mhātɛ̄ɛ̀qõõ lə ño̲pca mə̲̿qu ko̿soŋɛɛ̀?	Before he went to Central Tibet did he do a lot of shopping? (h)
ño̲pca še̲taa ko̿su.	He did a lot of shopping. (h)
2. pe̲sqop mə̲sii̲qõõ lə, the̲p ti lɔ̄ɔ̀nā̿ā̿pɛɛ̀?	Did you read the book before seeing the movie? (h)
lɔ̄ɔ̀pəyi̿i̿.	(I) read it.
3. lāŋša māṭāàqõõ lə tshā kə̲pəyi̿i̿.	I salted the beef before roastin it.
4. še̲etsɛɛ ŋo̿o̿̀mānā̿ā̿qõõ lə, ṭhu̿u̿̀nā̿ā̿su.	He washed the vegetables before frying them. (h)
5. šɔ̲ɔ̲qɔ̀ɔ̀ māŋo̿o̿̀qõõ lə, tso̿o̿̀pəreè.	He cooked the potatoes before frying them.
6. cha̲ša mātāàqõõ lə, tso̿o̿̀pɛɛ̀?	Did you cook the chicken before roasting it?
7. qho̿o̿ āmiri̲qaa phėènėė, lōpco̿̀o̿ mānā̿ā̿pəreè.	Even though he came to America he didn't study. (h)
8. qhōtso ṭhōm lə chi̿̀i̿nėė ño̲pca mə̲̿qu kəpməsõõ.	Even though they went to the market they didn't do much shopping.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

9. qhō̄ṑ ŋaa chā̄ā̄ tē̄ēnėė, ŋɛɛ̀ šetaa mhə̄tū̄ū̀. — Even though he gave me beer I didn't drink much.

10. tshōŋpa tiì tə̄šiì lə ŋū̄ū̄ mə̄qu yā̄ānéé, tə̄šiì qhi phulō̄ō̃ tɛ̄ɛ̀məsō̄ō. — Even though the trader lent Tə̄šiì a lot of money Tə̄šiì didn't pay back (his) debts.

11. qhō̄ō əmiriqaa phēèpətaqaa, lā̄ptaa tsū̄ū̃nā̄ā̄su. — As soon as he came to America he entered school. (h)

12. qhō̄tsō phēèpətaqaa, mɔɔmɔɔ̀ lə̄ŋtuù kəpəyī̄ī. — As soon as they came I steamed the mɔɔmɔɔ̀.

13. mɔɔ ŋū̄ū̄ yā̄āpətaqaa, tū̄ū̃tū̄ū̃ sā̄āpa chi ñō̄ō̃pəreè. — As soon as she borrowed the money she bought a new blouse.

14. qhō̄ō qhi šeešɔɔ̀ tsō̄ṑnā̄ā̄ni, šeetsɛɛ sō̄ṑnā̄ā̄pəreè. — Having cooked the potatoes, he made a vegetable-meat meal. (h)

15. sīpē̃ē̃ kəpni, sɛɛ̀pəyī̄ī. — After spicing (it), (I) ate (it).

16. mota ñō̄ō̃tsāã, phulō̄ō̃ mātɛɛ̀. — Because (I) bought a car, (I) didn't pay my debts.

NOTES

1. The past presented in this lesson denotes <u>completed</u> past action that the asker or declarer has <u>witnessed</u> or assumes the person asked has witnessed. This sharply contrasts with the narrative past, in which the asker or declarer neither has direct visual knowledge nor assumes that the person asked has.

2. -chū̃ is a form of an auxiliary verb chū̃, 'to get', which is used with active verbs to indicate that the action is directed toward the person speaking.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

VOCABULARY

khō̄ra (h: khēraā̃)	you
šapcaà (nh: hə̄̄qȯ̀ȯ)	shoes, boots (h)
āāraà (h: šeeraà)	wine, liquor
tharãã	this morning
thē̄ẽ̀	times
kurcö̀ö	reforms, changes
tsüü, IB	to enter
šɛšɛɛ̀ tāā̃ (h: qāpkō̃ō̃ nāā̃)	to scold
lo (h: qō̃ōlo)	year
rɛɛ̄, IB	to tear
ñopca kəp (h: kō̃)	to shop
chāā̃	beer
chə̄p (nh: chū)	water (h)
nɛ̄ɛtsāã	inn
phööqɛɛ̀	Tibetan language
yī̃ciiqɛɛ̀	English language
thoqo	friend (male)
chāmcāã la chī̃, irr. (and other verbs 'to go')	to go for a walk
tū̃ū̃	week; seven
-tsə̄ci	about (with numbers)
tshōŋpa	trader
tə	and
cētaà	etc.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thə̄ciī	a while ago (shorter duration than qhə̄siī, usually refers to the same day)
thuñiì	secretary
šāpṭaà	roast meat
kətuù (šituù kəṭuù)	noodles
tawa	month, moon
ǖü	Central Tibet
ṭāà, IA	to roast
ŋȫö, IC	to fry
ṭhǖü, IC	to wash
šɔɔqɔ̀ɔ (h: šeešɔ̀ɔ)	potatoes
tsȫö, IA	to cook
phulȫö ṭɛ̃ɛ, IA irr. pat., see p. 71	to pay debts
lə̄ŋtuù kəp	to steam
sīpẽ̄ẽ kəp	to spice with chili

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

14. ACTIVE VERBS: Continued

A. THIRD PERSON (-tuqèè) PRESENT PERFECT TENSE

1. qhōō pī̱kaà qhi ŋūūqāā qhi lɛ̱ɛ̱qa chɛ̱ɛ̀tuqèè?	Has his relative worked for the bank?
qhōō pī̱kaà qhi ŋūūqāā qhi lɛ̱ɛ̱qa chɛ̱ɛ̀šaà.	His relative has worked for the bank.
2. mò̱ō pɛ̄̀tsōōqāā nɛɛ the̱p mə̱̄qu khīītuqèè?	Has she taken many books from the library?
the̱p qhāšɛɛ̀ khīīšaà.	(She) has taken several books.
3. pɛ̄ɛ̄məlaà qhi phō̱ō̱qɛɛ̀ lōpcòō ya̱qo nāātuqèè?	Has Pɛ̄ɛma studied Tibetan well? (h)
lōpcòō ya̱qo še̱taa nāāšaà.	(She) has studied very well. (h)
4. mi̱ qɛ̱̄ɛ̱̄qɔɔ̀ ti̱ì thōm nɛɛ me̱tɔɔ̀ ñò̱ò̱tuqèè?	Has the old man bought flowers from the market?
ñò̱ošaà.	(He) has bought (them).
5. chīkèè qhi mi̱ ti̱ì phò̱ō lə tsāpa sɛ̱ɛ̀tuqèè?	Has this foreigner eaten tsāpa in Tibet?
tsāpa sɛ̱ɛ̀mītuù.	(He) hasn't eaten tsāpa.
6. thə̱riì ma̱acɛ̄ɛ̄ qhi pha̱aleɛ̀ sò̱ōtuqèè?	Has the cook made bread today?
pha̱aleè sō̱ōmītuù. kə̱tuù sò̱ōšaà.	(He) hasn't made bread. (He) has made noodles.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

7. ə̄miri̱qaà tē̱tsö̀ö phü̱ü̱mi kə̄pcöö lə ŋǖǖ tēētuqėė̀?

Have these Americans given money to the Tibetan refugees?

qhāšɛɛ̀ qhi ŋǖǖ tēēšaà.

Several (of them) have given money.

8. qhö̀ȫ ka̱qaa lə phö̱pɛɛ tshāqpaa lɔ̄ɔ̀tuqėė̀?

Has he read Tibetan newspapers in India?

phö̱pɛɛ tshāqpaa lɔ̄ɔ̀mītuù. pēca šē̱taà mə̄qu lɔ̄ɔ̌saà.

(He) hasn't read Tibetan newspapers. (He) has read many other books.

B. INTERROGATIVE CONSTRUCTIONS

1. qhȫȫ āmɛɛ̀ qha̱paa lɛ̱ɛqa chɛ̱ɛ̀tȯȯ?

Where has his mother worked?

lāptɛɛ ṭhīī qhi mē̱qāā chē̱po ti̱i̱ nā̱ā̱ lə lɛ̱ɛqa chɛ̱ɛ̌saà.

(She) has worked in the big hospital near the school.

2. qhȫȫ qhi tha̱rāā ṭhōm nɛɛ qha̱re si̱ītȯȯ?

What has he bought from the market this morning? (h)

ṭhōm nɛɛ chōtsö̀ö cīq taa pārcɛɛ̀ cīq si̱ǐsaà.

(He) has bought a watch and a camera from the market. (h)

3. qhȫȫ phö̀ö lə qō̱pa qhə̱qėė lōpcö̀ö nā̱ā̱tȯȯ?

In which monastery has he studied in Tibet? (h)

sēra taa ṭė̱ėpǜü ñīcaa lə lōpcö̀ö nā̱ǎsaà.

(He) has studied in both Sera and Drepung. (h)

4. qhō chīkėė lə qhə̱tǜü chīī̀tȯȯ?

When has he gone abroad?

qhō chīkėė lə tə̱ñii chīī̌saà.

He has gone abroad last year.

5. qhȫȫ qhi ri̱pīī nɛɛ qūcėė̀ šē̱taà qha̱re nāmtȯȯ?

What other things has he brought from Japan? (h)

qē̄ɛpaa tə rė̱tiyo tə pārcɛɛ̀ cētaà nāmšaà.

(He) has brought phonographs, radios, and cameras, etc. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

6. qhōō qhi rɛɛca tētsö̀ö qhare sö̀önāātòò?	What has she made with the cotton goods? (h)
qhōō qhi rɛɛca tētsö̀ö thāyöc sö̀önāāšaà.	She has made curtains with the cotton goods. (h)
7. qhö̀ö thep tinèè šɔ̄ɔ̄le qhətsèè lɔ̄ɔ̀tòò?	How many pages has he read from this book?
šɔ̄ɔ̄le ka tsəci lɔ̄ɔ̌šaà.	(He) has read about a hundred pages.
8. qhö̀ö pūqòò ŋüü qhətsèè tēētòò?	How much money has he given to the children?
qɔɔmo ŋā tsəci tēēšaà.	(He) has given about five dollars.
9. qhōō qhi tsīcèè sǜü ñö̀ötòò?	Who has bought his furniture?
qhōō qhi thoqo cīì qhi ñö̀öšaà.	One of his friends bought (it).
10. qhōō qhi tsīcèè ñīŋpə tētso sòò nāātòò?	To whom has he given his old furniture? (h)
qhāšɛɛ̀ qhōrāā qhi qōmceètsɔɔ nāāšaà, qhāšɛɛ̀ pāāqɔɔ nāāšaà.	(He) has given some to his own relatives, and has given some to the beggars. (h)
11. qhö̀ö lāptɛɛ pētsö̀öqāā nɛɛ pēca qhəqi khīitòò?	Which book has he taken from the school library?
phö̀ö qhi lukǜü qhi pēca ti khīīšaà	(He) has taken this Tibetan history book.
12. qhōō qhi süü qhāŋpa siītòò?	Whose house has he bought? (h)
qhōō qhi thuñiīlaà qhi qhāŋpa ñīŋpə ti siīšaà.	He has bought the secretary's old house. (h)

FIRST PERSON (-yöpɛɛ̀) PRESENT PERFECT TENSE

1. ŋɛɛ thep nāmyöpɛɛ̀?	Have (you) brought my book? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lə̄ khīimɛɛ̀, qōōtaà.	I didn't bring it, I'm sorry. (h)
2. chə̄ərii thịinā̄āyöpɛɛ̀?	Have you written the letter? (h)
thịiyöö̀.	I have written it.
3. šā tạāyöpɛɛ̀?	Have you roasted the meat?
šā tạāmɛɛ̀.	I haven't roasted the meat.
4. khērāā qhi simšaà lə tạšiilaà phēēyöpɛɛ̀?	Has Tạšii come to your house? (h)
5. pūqu thịīyöpɛɛ̀?	Have you brought the child?
thịīmɛɛ̀. pesqop lə chīīsu.	I haven't. (He) went to the movie.
6. khērāā qhi chə̄əŋüü ŋūūqāā lə šaànā̄āyöpɛɛ̀?	Have you left your money in the bank? (h)
šaàyöö̀.	(I) have left (it).
7. tạšiilaà šuùyöpɛɛ̀?	Is Tạšii here? (h)
tɛɛyöö̀.	(He's) here.
šuùyöö̀.	(He's) here. (h)

D. DRILL WITH THE VERB 'TO GO'

1. tshērīīlaà khērāā qhapaa thɛ̄ɛ̀paa?	Tshērīī, where did you go? (h)
ŋa pesqop lə chīpəyīī.	I went to the movies.
2. pesqop lə qhətüü thɛ̄ɛ̀paa?	When did you go to the movies?
tāqōò chīpəyīī.	(I) went last night.
3. pɛ̄ɛmәlaà khērāā qhēēsə lāptạa thɛ̄ɛ̀pɛɛ̀?	Pɛ̄ɛma, did you go to school yesterday? (h)
ŋa qhēēsə lāptạa chīpəyīī.	I went to school yesterday.
ŋa qhēēsə lāptạa mhə̄cīī.	I didn't go to school yesterday.
4. qhōō qhapaa thɛ̄ɛ̀pərɛɛ?	Where did she go? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

	qhōō nəmṭüü thāŋ lə thɛ̄ɛ̀pəreè.	She went to the airport. (h)
5.	qhōō tāqōō thɔ̄ɔ̄ṭɔɔ thɛ̄ɛ̀pərepɛɛ̀?	Did he go to the party last night? (h)
	thɔ̄ɔ̄ṭɔɔ thɛ̄ɛ̀pəreè.	(He) went to the party. (h)
	thɔ̄ɔ̄ṭɔɔ mhātɛ̄ɛ̀pəreè.	(He) didn't go to the party. (h)
6.	qhūñii qhapaa thɛɛtóò?	Where have those two gone? (h)
	qhūñii ñīicaa pesqop lə thɛ̄ɛ̌saà.	Those two went to the movies. (h)
7.	ṭə̄šiilaà thərii léèqüü lə thɛ̄ɛ̀tuqéè?	Has Tə̄šii gone to the office today? (h)
	ṭə̄šiilaà thərii léèqüü lə thɛ̄ɛ̀mītuù. simšaà lə tuù.	Tə̄šii hasn't gone to the office today. (He) is at home. (h)
8.	pɛ̄ɛ̄məlaà qhi ṭhɔɔmo phöö lə qhəṭüü thɛ̄ɛtóò?	When did Pɛ̄ɛma's friend go to Tibet? (h)
	phöö lə təñii thɛ̄ɛ̌saà.	(She) went last year. (h)
9.	sōnamlaà ṭə̄šiilaà lhɛ̄kɛɛ̀ nəmṭüü thāŋ lə thɛ̄ɛ̀soŋɛɛ̀?	Did Sōnam go to the airport with Ṭə̄šii? (h)
	ṭə̄šiilaà lhɛ̄kɛɛ̀ thɛ̄ɛ̀məsöö.	(He) didn't go with Ṭə̄šii. (h)
10.	qɛ̄ɛ̄laà qhi cām taa āwaa kaqaa lə qhəṭüü thɛ̄ɛ̀söö?	When did the teacher's wife and children go to India? (h)
	qhōnāātso kaqaa lə qhēēñīqaa thɛ̄ɛ̀su.	They went to India the day before yesterday. (h)

E. VERBAL SUFFIXES -qaà (c) and -roo* (c) and the verb 'to do'

1.	tshērīìlaà khērāā qhare nāāqaàthɛ̄ɛ̀paa?	Tshērīì, what did you go to do? (h)

* See note 3.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ŋa lɛɛqa cheqaàchi̿pəyii̿.	I went to (do) work.
ŋa thep lɔ̄ɔ̄qaàchi̿pəyii̿.	I went to read a book.
ŋa šūqu ñoqaàchi̿pəyii̿.	I went to buy paper.
ŋa qhālaà saqaàchi̿pəyii̿.	I went to eat.
ŋa cha thū̃qaàchi̿pəyii̿.	I went to drink tea.
ŋa pesqop tāqaàchi̿pəyii̿.	I went to look at a movie.
2. tɔɔcelaà khērāā pētsöö̀qāā lə lōpcō̃ò nā̃qaàthēɛ̀pɛɛ̀?	Tɔɔce, did you go to the library to study? (h)
lōpcō̃ò cheqaàchi̿pəyii̿.	(I) went to study.
3. khērāā qhē̿ēsə ṭhōm lə qhaɪ nā̃qaàthēɛ̀paa?	What did you go to do at the marketplace yesterday? (h)
ŋa ši̿tòò ñoqaàchi̿pəyii̿.	I went to buy fruit.
4. sö̿ötoplaà khērāā sū̃ūtsiì chö̿öqaàthēɛ̀pɛɛ̀?	Sö̿ötop, did you go to eat? (h)
lə̄ mhə̄cii̿.	(I) didn't go. (h)
5. qhō̿ō qhare nā̃qaàthēɛ̀pərɛɛ?	What did he go to do? (h)
qhō̿ō ṭaaqāā lə chə̄ərii̇ tā̃qaàthēɛ̀pəreè.	He went to mail letters at the post office. (h)
6. ṭəšiilaà lèèqū̃ū lə chāālɛɛ̀ nā̃qaàthēɛ̀pərepɛɛ̀?	Did Ṭəšii go to work in the office? (h)
lə̄ reè.	Yes. (h)
7. qhōnāātso tāqō̃ò siimo siiqaàthēɛ̀soŋɛɛ̀?	Did they go to look at the show last night? (h)
siimo siiqaàthēɛ̀məsō̃ō.	(They) didn't go to look at the show. (h)
8. ṭhuñiilaà thɔ̄ɔ̄qaa qhare nā̃qaàthēɛ̀sō̃ō?	What did the secretary go to do upstairs? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

	qhō̄ō̄ thɔ̄ɔ̄qaa š<u>ɛɛ</u>paa tā̄qaàthē̄ɛ̀pəṭaa.	It seems she went upstairs to make a phone call. (h)
9.	ŋ<u>aa</u> l<u>ɛɛ</u>qa chi c<u>e</u>roochi.	Please do some work for me.
10.	ŋ<u>aa</u> lɛɛqa chi nā̄roonāā.	Please do some work for me. (h)
11.	ŋ<u>aa</u> ch<u>a</u> lū̄ūrȯònāā.	Please pour me some tea. (h)
12.	ŋ<u>aa</u> phȫpɛɛ th<u>e</u>p ti nā̄roonāā.	Please give me this Tibetan book. (h)
13.	q<u>a</u>m ti kā̄āroochi.	Please lift this box.
14.	lā̄qoo tā̄roonāā.	Please drive the car. (h)
15.	ph<u>ȫȍ</u> qhi l<u>u</u>kǖǜ cīq sū̄rȯònāā.	Please tell me some Tibetan history. (h)
16.	ŋ<u>aa</u> qāyöö t<u>ē</u>tso ṭūrȯònāā.	Please wash these cups for me.
17.	y<u>i</u>qi ti tā̄roonāā.	Please send this letter.

NOTES

1. In general, the -tuqèè form is equivalent to the present perfect in English. Whereas the narrative or -sōō past forms express action that was completed in the past and is not felt in the present, the present perfect expresses either action that has just been completed or action completed in the past but whose effects are still felt in the present.

2. The first person -yöpɛɛ̀ present perfect form usually implies past action which carries over into the present (e.g., ŋ<u>a</u> th<u>e</u>p khīīyȍö, 'I've brought the book'). At the time the statement is made, the speaker still has the book with him.

3. Like the suffix -pɛɛ̀ (-pèè), the suffix -roonāā, etc., has an alternate form -rȯònāā, etc., which occurs after short vowel stems ending in i, ė, u, ü, ȯ, ə.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

VOCABULARY

pḕtsööqãã	library
qɛ̄ɛ̄qɔɔ̀	old (people)
metɔɔ̀	flower
chīkéé	foreign, foreigner
tsā̃pa (h: sǖšii̇̀)	parched barley flour
thəriì	today
phaaleè (h: šeepaà)	bread
phüümi kəpcöö	Tibetan refugee
pārcɛɛ̀	camera
sera	P.N. (large monastery near Lhasa)
ñīcaa	both
ripi̇̄i̇̄	Japan, Japanese
qɛ̄ɛpaa	phonograph
rétiyò	radio
ṭhāyöö̀ (h: šɛɛyöö̀)	curtain
šɔ̄ɔ̄le	page
ka	100
qɔɔmo	dollar
nəmṭüǘ thāŋ	airport
thɔ̄ə̄ṭo	a party
qhǜñiì	those two
ṭhɔɔmo	friend (female)
lhɛ̄kɛɛ̀ (nh: ñə̄mtóó)	together (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

cām	wife (h)
šītòò	fruit
thɔ̄ɔ̄qa	upstairs
šɛ̱̄taà	another, other
qa̱m (h: chāāqam)	box
lā̄qoo (h: phēpto)	car
tā: tɛɛ̀, IC	to look at (inf.)
kāā: kāà, IA	to lift (inf.)
sū̃: sū̃ū̃̀, IC irr. pat., p. 80	to tell (inf.)
thū: thūū̀, IC	to wash (inf.)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

15. ACTIVE VERBS: Continued

A. THIRD PERSON (-qireè) FUTURE TENSE

1	qhōtso* tɛ̄ɛmo tə̄qireè.	They will watch the show.
2.	qhöö chāā thūqireè.	He will drink beer.
3.	mo chūŋaamo lūuqireè.	She will pour the soda.
4.	mimāā qhi ŋolɔ̀ɔ kəəqireè.	The people will rebel.
5.	yōqöö pūqu līqaa thīiqireè.	The servant will take the children to the park.
6.	kanaà lə kəmi qhuŋtēē kūū rīqu tééqireè.	The Chinese Communists will stay in China a long time.
7.	ə̄mcii nɛpaa mɛ̄ɛ tīiqíreè.	The doctor will give medicine to the patients.

B. THIRD PERSON FUTURE TENSE - QUESTION CONSTRUCTIONS

1.	ceemaà qhöö pesqop téé tə̄qirepɛɛ̀?	Will he look at this movie later on?
	ceemaà tə̄qireè.	(He) will look at it later.
2.	qhō sə̄ñii thɔ̄ɔtɔɔ tuqirepɛɛ̀?	Will he go to the party tomorrow?
	tuqimaareè.	(He) won't go.
3.	saqɔɔ ceemaà mo téé tééqirepɛɛ̀?	Will she stay here next week?
	téé tééqimaareè. šiqətse lə tuqireè.	(She) won't stay here. (She) will go to Shigatse.
4.	sāāsɔɔ̀ yōqöö pūqu līqaa thīiqirepɛɛ̀?	Will the servant take the children to the park tomorrow morning?
	thīiqireè.	(He) will take (them).

* See note 1.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

5. tawa ceemaà mə̄əmiì ŋolɔɔ̀ kəəqirepɛɛ̀?	Will the soldiers rebel next month?
ŋolɔɔ̀ kəəqimaareè.	(They) won't rebel.
6. thoqõõ qhõ̀tso tɛɛmɔɔ tuqirepɛɛ̀?	Will they go to the show tonight?
tuqireè.	(They) will go.

C. THIRD PERSON FUTURE TENSE CONSTRUCTIONS WITH INTERROGATIVES

1. qhõ̀tsöö tɛɛmo qhəqéè tə̄qirɛɛ?	Which show will they watch?
ripii̋ qhi pesqop téè tə̄qireè.	(They) will watch the Japanese movie.
2. qhö̀ö qhare thũ̄qirɛɛ?	What will he drink?
qhö̀ö āāraà mā̄po ti thũ̄qireè.	He will drink the red wine.
3. mo lɛɛqa cheqaà qhətǜü tuqirɛɛ?	When will she go to work?
lɛ̀ɛqa cheqaà sā̃āsɔɔ̀ tuqireè.	(She) will go to work tomorrow morning.
4. mə̄əmiì ŋolɔɔ̀ qhapaa kəəqirɛɛ?	Where will the soldiers revolt?
thȭkee chẽ̄po tẽ̄tsöö nā̃ā lə kəəqireè.	(They) will (revolt) in the big cities.
5. qhö̀ö thoqo téè ñimə qhətsé̀è téèqirɛɛ?	How many days will his friend stay here?
ñimə qhašɛɛ̀ téèqireè.	(He) will stay several days.
6. mö̀ö ñə̄mtóò sū thiiiqirɛɛ?	Who will she take with (her)?
morā̃ā qhi pi̋kaà cīì thiiiqireè.	(She) will take one of her own relatives.

D. THIRD PERSON FUTURE TENSE - HONORIFIC

1. qhõnā̃ātsö̀ö luŋpə mẽ̄qu siiqirepɛɛ̀?	Will they look at many countries? (h)
luŋpə mə̄qu siiqireè.	(They) will look at many countries. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

2. yišīīnòòpu kaqaa lə kū̃ū̃ rīqu šuuqirepɛɛ̀? — Will the Dalai Lama stay in India a long time? (h)

kaqaa lə kū̃ū̃ rīqu šuuqimaareè. — (He) won't stay a long time. (h)

3. qhōō qhi āwaatso siimòò lhɛ̄kɛɛ̀ thīīnə̄qirepɛɛ̀? — Will he take the children with (him) to the show? (h)

thīīnə̄qimaareè. — (He) won't take (them). (h)

4. qhōnā̃ā̃nii sə̃nii lèèqū̃ū̃ lə chāālɛɛ̀ nā̃qaàthēēqirepɛɛ̀? — Will they go to work in the office tomorrow?

thēēqimaareè. sə̃nii qhū̃ū̃sā̃ā̃ reè. — (They) won't go. Tomorrow is a holiday. (h)

5. rēpocheè ŋaa miŋ nə̄qirepɛɛ̀? — Will the Rinpoche give me a name? (h)

lə̄ nə̄qireè. — (He) will. (h)

E FIRST PERSON (-qiyīī) FUTURE TENSE

1. ŋa rilii tīsīī lə tuqiyīī. — I'm going to the train station.

2. ŋa thərii tɛɛmo tāqaàtuqimɛ̄ɛ̄. — I'm not going to see the show today.

3. pūqutso sə̃nii līqaa thīīqiyīī. — (I'm) going to take the children to the park tomorrow.

4. ŋa əmiriqaa lo sūm tsə̄ci tèèqiyīī. — I'm going to stay in America about three years.

5. ŋa sota tèè lɛɛqa kū̃ū̃ rīqu chiqimɛ̄ɛ̄. — I'm not going to work long in this factory.

6. ŋa təšiilaà lə thoqōō yiqi thiqiyīī. — I'm going to write to Təšiì tonight.

7. ŋɛɛ thep tiqèè nā̃ā̃ lə šəəqiyīī. — I'm going to leave my books at home.

8. ŋɛɛ cālaà tētso qhōō qhi simšaà lə šəəqimɛ̄ɛ̄. — I'm not going to leave my things at his house.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

F. FIRST AND SECOND PERSON FUTURE TENSE - QUESTION CONSTRUCTIONS

1. phārɛ̃ɛ̃sii pesqop sāāpa ti siīqèè?	Are you going to look at the new French movie? (h)
ti sãqõõ təqiyīī.	(I'm) going to look at it tomorrow night.
2. thoqõõ khērãã nɛ̃ɛ̃tsãã phəqèè šuuqèè?	Are you going to stay in that inn tonight? (h)
nɛ̃ɛ̃tsãã lə tèèqimɛ̃ɛ̃. ŋɛɛ thoqöö nãã lə tèèqiyīī.	(I'm) not going to stay in the inn. (I'm) going to stay at my friend's house.
3. saqɔɔ ceemaà tshōōtòò thēēqèè?	Are (you) going to the meeting next week? (h)
lə̄ tuqiyīī.	(I'm) going. (h)
4. sə̃ñii ñīqūū sūūtsiì pɛɛməlaà lhɛ̄kɛɛ̀ chūūqèè?	Are you going to eat lunch with Pɛɛma tomorrow? (h)
pɛɛməlaà lhɛ̄kɛɛ̀ səqimɛ̃ɛ̃.	(I'm) not going to eat with Pɛɛma.
5. khērããtso sāca tētso qoša kəəqèè?	Are you going to divide these places?
qoša kəəqiyīī.	(We) are going to divide (them).
6. sããšɔɔ̀ ŋāpo thōm nɛɛ šīītòò siiqaàthēēqèè?	Are you going to buy fruit from the market early tomorrow morning? (h)
ŋāpo tuqimɛ̃ɛ̃.	(I'm) not going early.
7. khēnããñii thūsãã simšaà sāāpa chi siiqèè?	Are you going to buy a new home next year? (h)
tshērīīlaà qhi simšaà ti ñuqiyīī.	(We) are going to buy Tshērīī's house. (h)
8. khōrɛɛ pūqu yišüü lāptaa šəəqèè?	Are you going to leave your children in the Christian school?
yišüü lāptaa šəəqimɛ̃ɛ̃. ŋa ñəmtòò thīìtuqiyīī.	(I'm) not going to leave (them) in the Christian school. (I'm) going to take (them) with me.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

i. FIRST AND SECOND PERSON FUTURE TENSE - QUESTION CONSTRUCTIONS (-qipèè)

1.	phārε̄ε̄sii pesqop sāāpa ti siiqipèè?	Will you see this new French movie? (h)
	tə̄qiyīī.	I'll see it.
2.	khērāā ñopca kōōqaàthε̄ε̄qipèè?	Are you going to do shopping? (h)
	ŋa ñopca kaaqaàtuqiyīī.	I'm going to do shopping.
3.	sēē ti ŋūūqāā lə šaànə̄qipèè?	Will you leave the gold in the bank? (h)
	ŋa šəəqimε̄ε̄.	I won't.
4.	thom ti sε̄ὲnə̄qipèè?	Will (you) kill the bear? (h)
	sēēqiyīī	I'm going to kill it.

:. FIRST AND SECOND PERSON FUTURE TENSE - QUESTIONS WITH INTERROGATIVES

1.	khērāā qhapaa thε̄ὲqaa?	Where are you going? (h)
	ŋa qhālaà saqaàtuqiyīī.	I'm going to eat.
2.	khērāā thōm nεε qhare siiqaa?	What are you going to buy from the marketplace? (h)
	šā tə tεὲ tə šīītóò tə tshε̄ε̄ cētaà ñuqiyīī.	(I'm) going to buy meat, rice, fruit, and vegetables, etc.
3.	ŋūūqāā lə chə̄ə̄ŋūū qhətsèè šaànāqaa?	How much money are (you) going to leave in the bank? (h)
	ŋεε ŋūū qhāāqa ŋūūqāā lə šəəqiyīī.	(I'm) going to leave all my money in the bank.
4.	lhε̄ε̄saa ñimə qhətsèè šuùqaa?	How many days are (you) going to stay in Lhasa? (h)
	tūū ñīī tsə̄ci téèqiyīī.	(I'm) going to stay about two weeks.
5.	sōnamlaà thərii ñīqūū sūūtsiì sū lhε̄kεὲ chōōqaa?	Sōnam, with whom are you going to have lunch today? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

	qɛ̄ɛ̄laà taa qɛ̄ɛ̄laà qhi qū̃tə lhɛ̄kɛɛ̀ səqiyīī.	(I'm) going to eat with the teacher and his spouse. (h)
6.	lèéqū̃ū̃ lə kū̃ū̃ riŋlüü chāālɛɛ̀ nā̃qaa?	How long are (you) going to work in the office? (h)
	chòtsöö cīq tsə̄ci lɛɛqa chiqiyīī.	(I'm) going to work about one hour.
7.	qhɔ̄ɔ̄ ŋū̄ū̄ū maŋlöö tēēqaa?	How much money will you give him?
8.	qhā̃ŋpa chēlöö kəpqaa?	How big a house will you build?
9.	khērā̃ã siimo siiqaà tāqlöö thɛɛ̀paa?	How often did you see shows? (h)
10.	khērā̃ã qoŋòö chīlüü šuùqaa?	How late will you stay tonight? (h)
	ŋa chīpu tüüqimɛ̄ɛ̃.	I won't stay late.
11.	sə̄ñii ŋālöö šā̃qaa?	How early will you get up tomorrow? (h)
	ŋa ŋāpo lə̄qimɛ̄ɛ̃.	I won't get up early.
12.	khērā̃ã simšaà chēlöö kȫqaa?	How large will you build the house? (h)
	ŋa qhā̃ŋpa chēpo chi kəəqiyīī.	I'm going to build a large house.
13.	khōra nā̃ã lə koqlöö toqaa?	How soon (quickly) are you going home?
	nā̃ã lə koqo tuqiyīī.	(I'm) going home soon.
14.	khērā̃ã qhi chāātsòö ti sɔ̄ɔ̄ phū̄ūnā̃qaa?	To whom are you going to give your watch? (h)
	ti āməlaà lə phū̄ūqiyīī.	(I'm) going to give it to mother.
15.	khēnā̃ātsòö chəəŋüü tiqèéti qhətǜü qoša kȫqaa?	When are (you) going to divide your money? (h)
	ŋā̃tso tawa ceemaà qoša kəəqiyīī.	We are going to divide it next month.
16.	khērā̃ã sūū qhā̃ŋpa siiqaa?	Whose house are you going to buy?

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

GC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ŋa̲ t̤hoŋpɛɛ qhā̄ŋpa ti ñuqiyīī. (I'm) going to buy this house of my neighbor.

I. VERBAL AFFIXES -tǜǜ (b) 'when' and -šüürīqaa (b) 'while'

1. qhō ka̲qaa lə té̲é̲šüürī̲qaa, hī̄tii the̲p lɔ̄ɔ̀pəreè. — While he lived in India he read Hindi books.

2. chōtsǖǒ ti ŋa̲ ka̲qaa lə t̤u̲tǜǜ, ñǒ̲òpəyīī. — When I went to India I bought this watch.

3. mē̲ta ti qhō tǒ̄ò lə t̤u̲tüü, khī̄ipəreè. — When he went to Western Tibet he took this gun.

4. qhō ši̲qətse lə tü̲ü̲šüürī̲qaa, lɛ̲ɛqa chɛ̲ɛ̀su. — While he lived in Shigatse he worked.

5. qhǒ̄ō t̤ə̲mtüülaà qhi si̲mšaà lə thē̄ètǜǜ, sǖ̄ǜpəreè. — When he went to T̤əmtüü's house he said (it). (h)

6. qhō ka̲naà lə t̤u̲tǜǜ, pɛ̲ɛ̲pā̃à qhi šā sɛ̲ɛ̀pəreè. — When he lived in China he ate frog's meat.

7. qhō chū qɛ̲ɛ̲qaàt̤u̲tǜǜ, mɔ̲ɔ lə̲pəreè. — When he went to swim he spoke to her.

8. qhǒ̄ō lāpt̤aa chāālɛɛ̀ nǝ̄tǜǜ, chǝ̄ǝrii tā̄ānā̄āpəreè. — When he worked at school he sent the letter. (h)

NOTES

1. Although verb infection and affixation are regular for future constructions, subject infection is confusing because both instrumental and nominative subjects occur. No single rule can accommodate this variation, but for our purposes it suffices to indicate that for all but a few verbs (mostly intransitive), such as 'to go', 'to stay', 'to get up', and 'to sleep', the subject may be either nominative or instrumental. Taking the nominative as the base form, instrumental subjects generally convey special emphasis, particularly

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

that of volunteering to do an action. For example, ŋa suqiyīī indicates simply that I will make something in the future, but ŋɛ̀ɛ suqiyīī conveys the added implication that I am volunteering to make it. Typical contexts for the instrumental subject would be either some discussion concerning who will do the task or some implicit or explicit rotation notion in which I perceive it as my turn. In third person constructions the instrumental again is used typically for rotation situations and more generally for persons who seem predisposed as a result of either their past behavior or their attitudes to do the action.

Furthermore, future verb constructions (future verb stem + future verb suffixes) with nominative subjects can also, depending on the context, convey the mood of usual actions (e.g., phöö̀ lə qhāŋpa kəəqirepɛ̀ɛ? 'Do they build houses in Tibet?').

2. The same rule as given for -pèe and -pɛ̀ɛ (see Lesson 14, note 3) applies to -löö/-lüü. These forms will be further explained in the lesson on adjectives (Lesson 19).

3. The question suffix which occurs in interrogative constructions for the future, -qaa, is of the affix type (e).

4. The verb 'to go', non-honorific, is highly irregular:

Past	Present-Future	Infinitive	Imperative
chī	ṭu	ṭo	kuù

Furthermore, with many of the affixes that go with the past form, type (a), an alternate form appears: chii. The student should carefully note which forms go with which affixes for this verb.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

VOCABULARY

tə: tɛɛ̀, IC	to look at (p.f.)
chūŋaamo	soda
mimãã̀	the people
šiqətse	P.N. of provincial capital of gtsang
šuu: šuù, IA	to sit, stay (h) (p.f.)
thɛ̄ɛ̄: thɛ̄ɛ̀, IA	to go (h) (p.f.)
nə̄: nā̃ā̃ irr., see p. 56	to do (h) (p.f.)
rẽ̀pocne	Rinpoche (incarnation)
miŋ (h: tshɛ̄ɛ̄)	name
lo (h: qȭȭlo)	year; age
chi: chɛɛ̀ irr., see p. 56	to do (p.f.)
ṭhi: ṭhiì, IC	to write (p.f.)
phārɛ̃ɛ̃si	France
sā̃qõõ̀	tomorrow night
tshȭȭtóó: tshȭȭto	meeting (dat.-loc.)
ñ̄iqū̃ū̃	noon
chūūū: chōṑ, IA	to eat (h) (p.f.)
sə: saà, IC	to eat (p.f.)
khērããtso	you (pl.)
sāca	place, area
qoša kəp	to divide
ŋāpo	early

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

si̱i̱: si̱ì, IA	to buy (h) (p.f.)
khēnāã̀ñii	you two (pl., h)
thü̱sāã	next year
ñu̱: ñö̱ö̀, IC	to buy (p.f.)
yi̱šüü	Christian
sɛ̄ɛ̄: sɛɛ̀, IA	to kill (p.f.)
qhā̱ā̱qa	all
tü̱ü̱̃	week, seven
ri̱ŋlüü (see p. 144)	how long (see note 2)
ma̱ŋlöö (see p. 144)	how much
chēlöö (see p. 144)	how big
tāqlöö (see p. 144)	how often
qo̱ŋöö̀	night
tü̱ü̱: tö̱ö̀, IA	to sit, stay (p.f.)
chīpu	late
ŋālöö (see p. 144)	how early
šã̱: šã̱ã̀, IC	to get up (h) (inf.)
lã̱: lã̱ã̀, IC	to get up (inf.)
ko̱qlöö (see p. 144)	how fast
ko̱qo	fast
tho̱ŋpɛɛ: tho̱ŋpa	neighbor (gen.)
tȫö̀	Western Tibet
pɛɛpāã̀	frog
chȫȫcɛɛ la (+ vb. 'to go')	to go to temple
ñi̱tuù	umbrella

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

16. ACTIVE VERBS: Continued

A. PRESENT-USUAL TENSE (-qitu̱qèè, -qiyɔ̱ɔ̀repɛɛ̀, and -qiyö̱pɛɛ̀)

1. šɔ̱ɔqɛɛ̀ pūqutsöö pōlo cə̱̄qitu̱qèè?*	Do the children practice ball in the morning?
pōlo šɔ̱ɔtaa cə̱̄qiì.	(They) practice ball every morning.
2. qhō ŋāpo lə̱̄qitu̱qèè?	Does he get up early?
ŋāpo še̱taa lə̱̄qimī̱tuù.	(He) doesn't get up very early.
3. khērāā ñī̱taa ŋāpo šə̱̄qiyȫ̱pɛɛ̀?	Do you get up early every day? (h)
ŋa̱ ñī̱taa ŋāpo lə̱̄qimɛɛ̀.	I don't get up early every day.
4. qɛ̄ɛ̄sāālaà khērāā ā̱ta phȫ̱öqɛɛ̀ cā̱ānə̄qiyö̱pɛɛ̀?	Qɛ̄ɛ̄sāā, are you practicing Tibetan now? (h)
phȫ̱öqɛɛ̀ cə̱̄qimɛɛ̀. yi̱qi ṭhi̱qiyöö̀.	(I'm) not practicing Tibetan. (I'm) writing a letter.
5. qhō̄tso thə̱risāā sa̱pcɛɛ̀ tsū̱̄qiyɔ̱ɔ̀repɛɛ̀?	Are they selling foodstuffs these days?
sa̱pcɛɛ̀ tsū̱̄qiyɔ̱ɔ̀reè.	(They) are selling foodstuffs.
6. qhō̄ō̄ chācēē qō̱ō̱taà qūsuù sīīnə̄qitu̱qèè?	Does he usually bathe in the evening? (h)
chācēē qō̱ō̱taà sīīnə̄qiì.	(He) usually bathes in the evening. (h)
7. ṭə̄šiilaà khērāā qhō̄ō̄ qhi tsāā nɛɛ chə̄ə̄ŋüü ya̱ŋse yāānə̄qiyö̱pɛɛ̀?	Ṭə̄šiì, do you often borrow money from him? (h)
ya̱ŋse yə̄ə̄qimɛɛ̀.	(I) don't borrow often.

---

* See note 1.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

8.	qhȍȍ khērãã lə thep yaŋse yə̄ə̄qituqèè?	Does he often lend you books?
	qhȍȍ tshāmtsam yə̄ə̄qii.	He lends (me) sometimes.
9.	šuŋ qhi qhuŋtẽẽ tshāŋma simqiyɔ̄ɔ̃repɛɛ̀?	Is the government apprehending (catching) all Communists?
	thərisãã tshāŋma simqiyɔ̄ɔ̃reè.	(It) is apprehending all these days.
10.	khērãã āta chə̄ə̄ñuù tshɛɛnə̄əqiyöpɛɛ̀?	Are you looking for your pen now? (h)
	ñūqu tshẽẽqimɛɛ̀. mēqšee tshẽẽqiyȍȍ.	(I'm) not looking for the pen. (I'm) looking for the eyeglasses.

B. PRESENT-USUAL INTERROGATIVE CONSTRUCTIONS

1.	khōra āta qhare chiqiyɔɔ?	What are you doing now?
	ŋa qāyöö tə cētaà thūqiyȍȍ.	I'm washing cups (dishes), etc.
2.	khērãã chāālɛɛ̀ nāqaà ŋə̄mci thẽẽqiyɔɔ?	How early do you go to work. (h)
	ŋāpo tuqimɛɛ̀.	(I) don't go early.
3.	qhōtso ñīqūū sūūtsii qhapaa chūūqitòò?	Where do they eat their lunch? (h)
	ñītaa saqãã lə chūūqii.	(They) eat in the restaurant every day. (h)
4.	qhȍȍ nəmkūū sūū tsāānɛɛ ŋūū yə̄ə̄qitòò?	From whom does he usually borrow money?
	maŋcɛɛ̀ ŋūūqãã nɛɛ yə̄ə̄qii.	(He) borrows mostly from the bank.
5.	phöpɛɛ cālaà tshōqãã qhəqii tsūqitòò?	Which store sells Tibetan things?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ripĩĩ qhi tshõqãã tiì tsũqiì.	The Japanese store sells (them).
6. khērãã sū tshɛ̃ɛ̃nə̃qiyɔɔ?	For whom are you looking? (h)
ŋa thuñiìlaà tshẽẽqiyɔ̃ɔ̀.	I'm looking for the secretary.
7. qhõtso lāptaa toyaà qhi ŋũũ sə̃ə̃qiyɔɔ̀repɛɛ̀?	Are they saving money for going to school?
sə̃ə̃qiyükireè.	(They) are probably saving.
8. lāpta nɛɛ thuñiì lə phɔ̃ɔ̀ qhətseè kəəqitoò?	How much salary does the school pay secretaries?
phɔ̃ɔ̀ chēpo kəəqiyöpətaà.	It seems (it) pays big salaries.
9. khērãã chāātep qhare caalɔɔ̀nə̃qiyɔɔ?	What book are you reading? (h)
ŋa phööqɛɛ̀ qhi lōqtep lōōqiyɔ̃ɔ̀.	I'm reading a Tibetan textbook.

C. VOLUNTEERING CONSTRUCTIONS -qaà (a), -qhu (a), -cɔɔ̀ (a)

1. ŋɛɛ̀ sõõqaà?	Shall I make it?
yoŋaà. (h: lə̄ yoŋaà)	Certainly.
kutə. (h: thɛ̄ɛ̀tə)	Go.
ɔ̃ɔ̀. (h: lə̄ ɔ̃ɔ̀)	Yes.
yaàcu. (h: thōce)	Thank you.
2. ŋɛɛ̀ thōm nɛɛ sapcɛɛ̀ ñoqaàchiqaà?	Shall I go to buy foodstuffs from the market?
lə̄ yoŋaà.	Certainly.
3. ŋɛɛ̀ qhōō tsāā lə lɛ̄ɛ̄ kɛ̄ɛ̄qaàchiqhu.	I'll go to deliver the message.
4. khērãã lōpcɔ̃ɔ̀ nããroonãã, ŋɛɛ̀ sũũtsiì sõõqhu.	You, please study. I'll make dinner. (h)
5. khērãã teè šuù, ŋɛɛ̀ qhɛɛ̀ kəpqhu.	You sit here. I'll sweep. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

6. ŋarããtso qhããqa chīìni, qhããyõ, ŋɛɛ̀ thep lēqaàchīqhu.	If we all go, what's the use. I'll go to get the book.
7. ŋɛɛ̀ khērãã lə chāārɔɔ̀ šũ̀ũqaà?	Shall I help you? (h)
8. ŋɛɛ̀ qhōō lə khērãã qhi sũ̀ũpə tìqėè šũ̀ũcɔɔ̀.	I'll tell him those things you said.
9. ŋɛɛ̀ līqə tsāŋma sö̀öcɔɔ̀.	I'll make the park clean.
10. khērãã qhi qũtõõ tshāŋma ŋɛɛ̀ tẽ̀töö šũ̀ũcɔɔ̀.	I'll invite all your guests.

D. THE VERB 'TO BE ALLOWED' -chɔ̄ɔ̀, III irr.

1. luŋpaa thīm yö̀ötsãã, mi sɛɛ̀ chōōqimaareè.	Because this area has laws, you aren't allowed to kill (humans).
2. kaqaa lə laqkee mɛɛ̀paa*, mēta ñaa chōōqimaareè.	In India, without a permit, it's not allowed to keep a gun.
3. əmiriqaa lo ñišu tsəqciì malēèpaa, chãã thũ̀ũ chōōqimaareè.	In America, without reaching twenty-one years of age, one isn't allowed to drink beer.
4. šiŋ lə taqo mɛɛnə† cɛɛ̀ chōōqiì.	If the trees have no owner, (you) are allowed to cut (them).
5. kaqaa nɛɛ phṑō lə chīì chōōqirepɛɛ̀?	Is no one allowed to go from India to Tibet?
lə chōōqimɛɛ̀pətaà.	Most probably (one) is not allowed. (h)

E. VERBAL AFFIXES -yaà** (c) and -ku (b), substantivizers

1. qhōō lə chāālɛɛ̀ nããyaà tuqėè?	Does he have work to do? (h)
chāālɛɛ̀ nããyaà məqu mituù.	(He) doesn't have work to do. (h)

---

* Neg. vb. -paa (a), 'without'...

† See note 2.

** -yaà tends to lengthen nasal final verb stems.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

2. tə̌siilaà lə lōpcōō nāāyaà yɔɔ̀repɛɛ̀?	Does Tə̌sii have studying to do? (h)
lōpcōō nāāyaà yɔ̄ɔ̀pətaà.	It seems (he) has studying to do. (h)
3. qhōō lə chəərii tāānāāyaà tuqèè?	Does he have letters to mail? (h)
chəərii tāānāāyaà qhǎsɛɛ̀ tuù.	(He) has several letters to mail. (h)
4. qɛ̄ɛsāālaà khērāā lə motɛɛ nāā lə lūūnāāyaà qūcèè mə̄qu yöpɛɛ̀?	Qɛ̄ɛsāā, do you have many things to put in the car? (h)
motɛɛ nāā lə lūūyaà cālaà mə̄qu mɛɛ̀.	(I) don't have many things to put in the car.
5. sōnamlaà khērāā lə thōm nɛɛ siiyaà mə̄qu yöpɛɛ̀?	Sōnam, do you have many things to buy from the marketplace? (h)
thōm nɛɛ ñoyaà mə̄qu mɛɛ̀.	(I) don't have many things to buy from the marketplace.
6. qhōō lə kaqaa lə nāmyaà topo mə̄qu tuqèè?	Does he have many packages to take to India?
topo sūm tsə̄c: tuù.	(He) has about three packages.
7. khērāā lə mota soyaà qhi laqca yöpɛɛ̀?	Do you have tools for making (repairing) the car? (h)
laqca rāmɛɛnātsɔɔ̀ yöò.	(I) have various kinds of tools.
8. tshōqāā tèè thə̄ə̄tu kaayaà qhi yitsi yɔɔ̀repɛɛ̀?	Does this store have soap for doing laundry?
yūkimaareè.	(It) probably doesn't have.
9. qhōō lə ši̱qə siiyaà qhi chəəŋüü tuqèè?	Does he have money for buying a farm? (h)
chəəŋüü qəròò tuù.	(He) has quite a lot of money.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

10.	moṭɛɛ nãã lə lūūyaà qhi nūm tuqèè?	Does (he) have gas for the car?
	nūm yükireè.	(He) probably does have gas.
	nūm yükimaareè.	(He) probably doesn't have gas.
11.	maacẽẽ lə mɔɔmɔɔ̀ soyaà qhi śā tuqèè?	Does the cook have meat for making mɔɔmɔɔ̀?
12.	khērãã lə lōpcòò nə̄ku yöpɛɛ̀?	Do you have studying to do? (h)
	lōpcòò chiku šipu rãã mɛɛ̀.	(I) don't have much studying to do.
13.	chīmiìlaà khērãã lə chə̄ə̄ŋüü yāānə̄ku yöpɛɛ̀?	Chīmiì, do you have money to lend?
	thāta ŋüü mɛɛ̀.	(I) don't have money now.
14.	qhōtsɔɔ phöpɛɛ sāptɛ̃ɛ̃ tsūku yɔɔ̀repɛɛ̀?	Do they have Tibetan rugs to sell?
	tsūku yöpəṭaà.	It seems (they) have.
15.	qhōō lə tāqpaa chāālɛɛ̀ nə̄ku mə̄qu tuqèè?	Does he always have lots of work to do? (h)
	šeṭaa rãã mɛɛ̀pəṭaà.	It seems (he) doesn't have much.
16.	thərisãã mɔɔ ŋüü sə̄ə̄ku qərɔ̀ɔ̀ yɔɔ̀repɛɛ̀?	Does she have quite a lot of money to save these days?
	šipu rãã yükimaareè.	(She) probably doesn't have much.
17.	khērãã lə ṭhāyöö soyaà qhi rɛɛ̀ tsòōnə̄ku yöpɛɛ̀?	Do you have for sale cotton to make curtains?
	tsūku mɛɛ̀.	(I) don't have.
18.	qhōō qhi kaqaa lə tāānāāyaà qhi chə̄ə̄riì ṭhiinããsoŋɛɛ̀?	Did he write letters to send to India? (h)
	chə̄ə̄rii ṭhiinããsu.	(He) wrote letters. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

19.	qhȍō thāmaà ñoyaà qhi ŋūū khīīsoŋɛɛ̀?	Did he take money for buying cigarettes?
	qɔɔmo ñīī tsə̄ci khīīsu.	(He) took about two dollars.
20	pɛ̄ɛ̄məlaà qhi thɔɔmɔɔ nāāyaà qhi namsa sȍōnāātuqèè?	Has Pɛ̄ɛma made a dress to give to her friend?
	namsa yaqo ci sȍōnāāšaà.	(She) has made a good dress.
21.	qhōō qhi siiyaà qhi qhāŋpa tèè siipèè?	Did you look at the house that he is going to buy? (h)
	mātɛɛ̀.	(I) didn't look.
22.	tshɛ̄ɛ soyaà qhi šā tīī mɔ̀ɔmɔɔ̀ sȍōnāāpɛɛ̀?	Did you make mɔɔmɔɔ̀ with the meat that was for the vegetable dish? (h)
	tīī masȍō. šā ñȍōpəyīī.	(I) didn't make it with that. (I) bought meat.
23.	šāptaà soyaà lə šā ti yaqo tuù.	This meat is good for making roast.
24.	šāptaà soyaà qhi šā ti yaqo tuù.	This meat for making roast is good.
25.	phȍōqɛɛ̀ lōpcōō cheyaà lə thep ti yaqo yɔɔ̀reè.	This book is good for studying Tibetan.
26.	phȍōqɛɛ̀ lōpcōō cheyaà qhi thep ti yaqo yɔɔ̀reè.	This book for studying Tibetan is good.
27.	cha lūūyaà lə qhōtīī ti yaqo mītuù.	This pot is not good for pouring tea in.
28.	cha lūūyaà qhi qhōtīī ti yaqo mītuù.	This pot into which tea is poured is not good.
29.	rɛɛca ñoyaà lə tshōqāā ti qhȍō chēpo tuù.	This store is expensive for buying cotton cloth.
30.	rɛɛca ñoyaà qhi tshōqāā ti qhȍō chēpo tuù.	This store where cotton cloth is bought is expensive.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

31. chāātsöö cētaà siiyaà lə tshōqāā phəqi qhōō qhēpo šetaa tuù.	That store is very cheap for buying watches, etc. (h)
32. qhōō lōpcōō nāāyaà lə ñēēpo tuqèè?	Does he like studying? (h)
ñēēpo šetaa tuù.	(He) likes (it) very much. (h)
33. khērāā pesqop siiyaà lə ñēēpo yōpɛɛ̀?	Do you like watching movies? (h)
qapo mɛɛ̀.	(I) don't like.
34. qhō remo thiyaà lə qhɛ̄ɛ̄po yɔɔ̀repɛɛ̀?	Is he expert at painting?
qhɛ̄ɛ̄po yɔɔ̀reè.	(He) is expert.
35. qhōō kəmii sūūtsiì sōōnāāyaà lə ñamñōō yɔɔ̀repɛɛ̀?	Is he experienced at cooking Chinese food? (h)
ñamñōō yɔɔ̀maareè.	(He) has no experience.
36. qhōnāātso lōpcōō nāāyaà lə tsūūpu tuqèè?	Are they diligent at studying? (h)
tsūūpu šetaa rāā mituù.	(They) are not very diligent.
37. khērāā thōm lə thēēku chuŋèè? *	Did you have a chance to go to the market? (h)
khērāā thōm lə thɛ̄ɛ̄yaà chuŋèè?	Did you have a chance to go to the market? (h)
ŋa thōm lə tuku (or toyaà) məcūū.	I didn't have a chance to go to the market.
38. qhōō lə qāmöö nəku (or nāāyaà) chuŋèè?	Did (you) have a chance to talk to him? (h)
qāmöö šuku (or šuyaà) chūū.	(I) had a chance to talk to (him) (h)
39. tsicèè ñiŋpə tētso tēēnəku (or tēēnāāyaà) chuŋèè?	Did you have a chance to give that old furniture away? (h)

* See note 3.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tiiku məcũũ (or teēyaà məcũũ).	(I) didn't have a chance to give.
40. qhō lōpcõõ̀ chiku (or cheyaà) chũsoŋɛɛ̀?	Did he have a chance to study?
lōpcõõ̀ chiku (or cheyaà) chũsu.	(He) had a chance to study.
41. qhõõ qhi ṭəšiilaà lə šɛɛpaa nə̄ku (or nāāyaà) chũtuqėė?	Has he had a chance to call Ṭəšii? (h)
šɛɛpaa nə̄ku (or nāāyaà) chũyöpəṭaà.	It seems (he) had a chance to call Ṭəšii. (h)
42. qhō qhēēsə tshõõtȯȯ qēca šēėku (or šɛɛyaà) chũyɔɔ̄repɛɛ̀?	Did he have a chance to talk at the meeting yesterday?
qēca šēėku (or šɛɛyaà) chũyɔɔ̄reè.	(He) had a chance to talk.
43. khērãã sə̄ñii thɛɛyaà yīpėė̀?	Will you be going tomorrow? (h)
ŋa sə̄ñii ṭoyaà yīī.	I will be going tomorrow.
44. khērãã thoqõõ̀ tshõõtȯȯ šuuyaà yīpėė̀?	Will you be staying for the meeting this evening? (h)
lə̄ tɛɛyaà mɛ̄ɛ̄.	(I) won't be staying. (h)
45. qhõõ qhi āwaa lāpṭaa šaànāāyaà repɛɛ̀?	Will she leave her children in school? (h)
šaànāāyaà reè.	(She) will leave (them).
46. thũsãã qhõõ kaqaa lə lōpcõõ̀ nãqaàthɛɛyaà repɛɛ̀?	Is she going to study in India next year? (h)
thɛɛyaà reè.	(She) is going.
47. sãqõõ̀ qhõõ qhi simšaà lə sūūtsii chõõqaàphēēyaà yīpėė̀?	Are you going to his house to have dinner tomorrow evening? (h)
lə̄ yīī.	(I) am.
48. ŋa lāpṭaa ṭuku yīī.	I haven't gone to school yet.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

49.	ŋa qhālaà səku yĩĩ.	I haven't eaten yet.
50.	qhōō chəərii tāānəku reè.	He hasn't written yet. (h)
51.	qhōō qhāŋpa tsūku reè.	(He) hasn't sold his house yet.
52.	qhōō thāta thēēku reè.	He hasn't gone yet. (h)
53.	ŋa tshōōtòò ṭuku mītuù.	I shouldn't go to the meeting.
54.	qōōtaà cha mēqu thūku mītuù.	One shouldn't drink tea at night.
55.	ñimə šeṭaa ṭūku yɔɔ̀maareè.	One shouldn't sit in the sun (sunbathe) a lot.
56.	ŋūū sīmə mēqu ñəku yɔɔ̀maareè.	One shouldn't keep much money.

F. -thə (a) 'please'

1.	sōnamlaà ŋaa thep ci yāānāāthə.	Sōnam, please lend me a book. (h)
2.	sāāsɔɔ̀ qhōō lə šɛɛpaa tāānāāthə.	Please call him tomorrow morning. (h)
3.	ŋaa cha ci lūùthə.	Pour me some tea.
4.	ṭhōm nɛɛ šūqu ci siīthə.	Please buy some paper from the market. (h)
5.	tētsó cōqtsee qāà lə šaànāāthə.	Please put these on the table. (h)
6.	yiqi ti pɛ̄ɛməlaà lə phūūthə.	Give this letter to Pɛ̄ɛma. (h)

NOTES

1. Present-usual constructions take both instrumental and nominative subjects, but there is a tendency to use the instrumental in usual constructions. This is not a hard and fast rule, and ultimately only the context will clarify which is intended.

2. -nə 'if' is an irregular suffix in that it makes all past stems long. The main ways it functions are given in Lesson 18.

3. chūū is an auxiliary verb used in passive constructions and is explained in Lesson 17.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

VOCABULARY

šɔɔqɛ̀	morning
šɔɔtaa	every morning
pōlo cə̃̄: cā̃ã, IC	to practice ball (p.f.)
ñī̃taa	every day
thərisāã	these days, nowadays
tsū̃: tsō̃ò, IC	to sell (p.f.)
chācẽẽ	usually
sapcɛɛ̀	foodstuffs
qūsuù sīi, IB (nh: chū qɛɛ, IB)	to bathe, to swim (h)
qō̃õtaà	evening
tsāā	presence (of)
yə̄ə: yāā, IB	to borrow (p.f.)
yaŋse	often
tshāmtsam	sometimes
sim, ID	to catch
tshɛ̄ɛ, IB	to search for
mēqšeę	eyeglasses
nəmkū̃ũ	usually
maŋcɛɛ̀	mostly
ŋə̄mci	how early (interrogative)
sə̄ə: sāà, IA	to save, to accumulate (p.f.)
phɔ̄ɔ̀ ka: phɔ̄ɔ̀ kəp	to pay salary

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

sipu rãã + negative	not very much
šetaa rãã + negative	not very much
yoŋaà	certainly
kutə	go!
õ̀õ	yes
yaàcu (h: thōce)	thank you
lɛ̃ɛ̃ (h: caalɛ̃ɛ̃) kɛ̄ɛ̄, IB	to deliver a message
qhɛɛ̀ kəp	to sweep
qhããyõ	what's the use?
chāārɔɔ̀ (nh: rɔɔ̀)	help (h)
qū̃tõõ (nh: tõpo)	guest (h)
tɛ̃tòö šüü, IC	to invite (h)
thīm	laws
laqkee	a permit
chɔ̄ɔ̀, IIIA irr.	to be allowed
matsa	capital (financial)
topo	package
laqca	tool, implement
tāqpaa	always
thə̄ə̄tu kəp	to do laundry
yitsi	soap
qhõ̀õ	price
ñeepo (1) (nh: qapo (3	like, happy (h)
ñamñõõ	experience
tsū̃pu (1)	diligent
ñaa, IB	to keep

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

17. PASSIVE VERBS: Types II and III

A. TYPE II

Aside from the semantic difference between passive and active verbs (usually cognized by Tibetans as being distinguished by an involuntary-voluntary dichotomy), the basic differences in form between active verbs and passive verbs of Type II are to be found in the first person forms. To form the first person past tense of active verbs -pəyĩĩ is suffixed. Also, the subject is put into the instrumental case. In the Type II passive verbs this never occurs. In these, the auxiliary verb -chũ, which here can be classed along with the type (a) verb affixes, is used. For example:

Active -- ŋɛ̀ɛ chɛ̀ɛpəyĩĩ.	I did (it).
Passive -- ŋa nachu.	I got sick.

As noted above, the instrumental was not used; the subject was left in the nominative.

Similarly, the first person present tense of active verbs, -qiyö̀ö, is neve[r] used (for the present tense) with passive verbs. The third person active present form, -qiì (qituqė̀ė?), is used. For example:

Active -- ŋa chiqiyö̀ö.	I am doing (it).
Passive -- ŋa nəqiì.	I am sick.

Like the present tense, the future tense for first person passive II verbs uses the form otherwise used for third person in active constructions, -qireè. For example:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Active -- ŋa chiqiyīì. I will do (it).

Passive -- ... ŋa nəqireè. ... I'll get sick.*

The third person form of passive II verbs takes the same suffixes as its active counterparts, i.e., -sōō and -pəreè, although the subject is left in the nominative case. For example, in the past tense:

Active -- qhōō chɛɛ̀su. He did it.

qhōō chɛɛ̀pəreè. He did it.

Passive -- qhō nasu. He got sick.

qhō napəreè. He got sick.

In the present tense:

Active -- qhōō chiqiì. He is doing it.

Passive -- qhō nəqiì. He is sick.

This form, as discussed before, implies that the speaker has firsthand visual knowledge of the action. With some verbs the Tibetan cognitive orientation is such that they do not conceive of firsthand knowledge being ascertainable, and therefore never use this form; for example, the following sentence is ungrammatical in Lhasa Tibetan: qhōō sōōṭöö ṭēèqituqéè? 'Is he hungry?' With these types of semantically differentiated verbs, questions would usually be asked as follows: qhōō sōōṭöö ṭēètuqéè? 'Has he hunger?' (h) (see Lesson 14 for explanation of this form in general), or qhōō sōōṭöö ṭīiqiì, sūqituqéè? 'Does he say he's hungry?' (h)

* Ellipses are used here to indicate that the construction following requires some clause or sentence or some previous conversation before it (e.g., mɛ̄ɛ̄ mhātūūnə ŋa nəqireè. 'If I don't take medicine, I'll get sick')

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. TYPE III

This is a residual category comprising all passive verbs that do not enter into first and second person constructions with the auxiliary -chũ (e.g., chũ qhȭȭ̌saà, 'The water has boiled,' or ñi̲mə šāāsu, 'The sun has risen'). Although the basic characteristic of these Type III passive verbs is that they only form third person constructions, it is possible to use them in first and second person constructions of the involuntary-causative type.

The involuntary-causative type can be used with most of the Type III passive verbs and a few of the Type II passive verbs, semantic appropriateness being the criterion. The pattern expresses action done by a subject, but action that was done involuntarily or accidentally. The pattern is formed by placing the subject in the instrumental case and joining the passive verb with third person suffixes, for example, qhȭȍ rɛ̲ɛ̲su, 'He [involuntarily caused] it to become torn' (but qhȭȍ rɛ̄ɛ̄su, 'He tore it,' and šūqu rɛ̲ɛ̲su, 'The paper got torn'). For first person constructions the same pattern is used (e.g., ŋɛ̲è rɛ̲ɛ̲su, 'I [involuntarily caused] it to become torn').

Within this category there are a few important verbs that only occur in first and second person constructions in such involuntary-causative form (i.e., lɛ̲ɛ̀, IIIA 'to leave behind [unintentionally]', lāà, IIIA 'to be lost', ce̲è, IIIA 'to forget', nɔ̲ɔ̲, IIIB 'to err', 'to be mistaken', s̀ irr. D [h: khẽ̄, irr. D] 'to know', 'to understand', and ŋo̲ šẽ̄, IIID [h: ŋo̲ khẽ̄, IIID] 'to know [a person]').

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

C. CLASSIFICATION

Like active verbs, the passive verbs are divided into the same four types (A,B,C,D) as cited in Lesson 11. However, since -qaà does not join with passive verbs, the suffix -qəlhamo 'just about to' has been used to indicate the infinitive stem of passive verbs.

D. EXAMPLES OF BASIC PASSIVE PATTERNS - TYPE II

1. khērãã qū sīīqituqèè?	Are you cold? (h)
ŋa khə̄ə̄qiì.	I'm cold.
ŋa khə̄ə̄qimītuù.	I'm not cold.
2. khērãã qū sīīchuŋèè?	Were you cold? (h)
ŋa khāàchu.	I was cold.
ŋa khāàməcũũ.	I wasn't cold.
3. ... khērãã qū sīīqirepɛɛ̀?	... will you be cold? (h)
... ŋa khə̄ə̄qireè.	... I'll be cold.
... ŋa khə̄ə̄qimaareè.	... I won't be cold.
4. ... khērãã qū sīīqiyöpɛɛ̀?	... do you usually get cold?
... ŋa khə̄ə̄qiyöö̀.	... I usually get cold.
... ŋa khə̄ə̄qimɛɛ̀.	... I usually don't get cold.
5. qhō nəqituqèè?	Is he sick?
qhō nəqiì.	He is sick.
qhō nəqimītuù.	He isn't sick.
6. qhōō ñũũsoŋɛɛ̀?*	Was he sick? (h)
qhōō ñũũsu.	He was sick. (h)
qhōō ñũũməsōō.	He wasn't sick. (h)

* ñũũ, II, irr. conjugates as follows: past: ñũũ; future: ñũ; infinitive ñũ.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

E. EXAMPLES OF TYPE III AND INVOLUNTARY CAUSATIVE PATTERNS

1. šũqu ti rɛɛsu. — This paper got torn.
2. chū qhōōsoŋɛɛ̀. — Has the water boiled?
3. šā ŋhōōšaà. — The meat has fried.
4. ŋɛɛ̀ šũqu ti rɛɛsu. — I (accidentally or involuntarily) caused this paper to get torn.
5. ŋɛɛ̀ ceèšaà. — I forgot.
6. ŋɛɛ̀ thep nãã la lɛɛ̀pəreè. — The book was left (accidentally) at home by me.
7. khērãã (qhi) khẽẽsoŋɛɛ̀?* — Did you understand?
   ŋɛɛ̀ šẽẽməsõõ. — I didn't understand.
8. ŋɛɛ̀ nɔɔpəreè. — I was mistaken.

F. VERBAL AFFIXES IN PASSIVE CONSTRUCTIONS

1. thərisãã āwaa yõõtsãã simyaà mə̄qu yũqituqéè? — Nowadays, since (you) have a child, do you get much sleep? (h)
   ñɛɛyaà mə̄qu yũqii. — (I) get much sleep.
2. ŋa tãqõõ chīpu tɛɛ̀tsãã, ãta qo nəqii. — Because I stayed up late last night, my head aches.
3. qhōō qhi phomo šẽtaà lə ñēēpo yõõtsãã, mo mīqsee lããpəreè. — Because he (h) liked (h) other girls, she got jealous.
4. ŋa chīlóò lə chū qɛɛtsãã, khããchu. — Because I bathed (or swam) outside, I got cold.
5. ŋa chūpə thūpu qhōtsãã, khə̄əqimītuù — Because I wore a thick dress, I am not cold.

---

* See note 6.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

6. thāã chɛ̄ɛ̀tsāã, ñɛɛpəyīī.	Because I got tired, I went to sleep.
7. qūtāã ñīītüü, sōōca ŋāāmo chōōnə, phēpo ci yũqiì.	When tired (h), if (one) drinks (h) English tea (h), it's beneficial. (lit.: a benefit comes)
8. khērāã kəmii tsāānɛɛ phōò phīītüü,* ñūūchuŋèè?	When you fled (escaped) from the Chinese, did you get sick? (h)
9. tɔɔce chɔ̄ɔ̀ lə tutüü, sēmcɛ̄ɛ̄ qəróò thōōchu,† siqiì.	When Tɔɔce was traveling, he said he saw quite a few animals.
10. pesqop ti thūtüü, sēm tuùchu.	When (I) saw this movie, I got sad.
11. khērāã qāmōö kuqu nāānə, ŋɛ̀ɛ̀ hā** qhuqimītuù.	If you (h) talk (h) fast, I don't understand.
12. qhālaà masɛɛnə, thoqɔ̀ɔ̀ tōōqireè	If (I, etc.) don't eat, (I, etc.) will be hungry.
13. qhōō khāqpaà qāã lə mhātɛ̄ɛnə, šamteè šōōqimaareè.	If he doesn't go on the ice, he won't slip. (h)
14. qhōō lə qhare šüünèè, qūlūū šə̄qimītuù.	Whatever (you) tell him, he doesn't get angry. (h)
15. ŋa qhapaa chīīnéé, šiiqimītuù.	Wherever I go, I'm not afraid.
16. ŋa ñimə šetaa tōōnéé, tshiiqimītuù.	Even though I sit in the sun (sunbathe), I'm not sunburned.
17. māà məkəpqōō lə, šeèchuŋéé?	Before the battle, were you afraid?
18. tɔɔce kaqaa lə mhə̄cīīqōō lə, nasoŋɛ̀ɛ̀?	Did Tɔɔce get sick before he went to India?

---

* See note 1.

† See note 5.

** See note 6.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

19. ŋa kaqaa lə mālēèpətòò, nāmkɛɛlaà cɛɛməcũũ. — I didn't meet Nāmkɛɛ until I arrived in India. (h)

20. tə̄mṭīīlaà qhi ñɛɛ māsɛ̄ɛ̀pətòò, ñɛ̄ɛləm tāānāāchu, sūqiì. — Tə̄mtīī said he dreamed until he woke up. (h)

G. THE VERB 'TO BE ABLE' thūū, IIA (like type (e) verbal affix)

1. qhòò lɛɛqa ti che thūūqireè. — He is able to do this work.
2. qhɔ̄ɔ matsa mə̄qu mɛ̀ɛtsāã, tshōō chēpo kəp thūūqimaareè. — Because he doesn't have much capital, he is unable to do big trading.
3. nə̄mṭüü nāā lə mhə̄cīpaa, kaqaa lə ñimə ñīī lə lēè thūūqimaareè. — Without going in an airplane, (you) cannot reach India in two days.
4. yiqi mə̄lə̄paa, lɔ̄ɔ̀ thūūqimaareè. — Without studying the alphabet, you cannot read.
5. qhòò lɛɛqa ti che thūùpərəpɛɛ̀? — Was he able to do the work?
6. khērāã chāālɛɛ̀ ti nāā thūùchuŋèè? — Were you able to do the work? (h)
7. khōra lɛɛqa che thūūqituqèè? — Are you able to work?
ŋa lɛɛqa che thūūqiì. — I'm able to do work.

H. MIXED ACTIVE-PASSIVE CONSTRUCTIONS

In the passive constructions discussed above, the action involuntarily refers back to the subject. In mixed active-passive patterns, the action passes from a third person subject to a first person object. The verbs used in this pattern are the Type I, active, verbs and the auxiliary verb -chũ, which follows the rule for joining verbal affixes which is called type a.

The auxiliary -chũ, which has the basic meaning of 'to get', changes in

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

the following fashion: in regular interrogative sentences, chũ; in sentences with interrogative words, cõõ; in affirmative sentences, chu; in negative sentences, məcũũ.

Furthermore, it requires the object, or recipient of the verbal action, to be in the dative case, except when used with the verb 'to go' (see 3 below) or in the many instances in which the object is implied but not mentioned (see 4 below).

The following examples point up the major uses of this pattern:

1.	khērãã lə rɛ̲ɛ̀ nã̄ã̄chuŋèè?	Did (he) give you the cotton cloth? (h)
	qhō̄ō̄ qhi ŋ̲a̲a̲ rɛ̲ɛ̀ nã̄ã̄chu.	He gave me the cotton cloth. (h)
2.	qhō̄ō̄ ŋ̲ɛ̲ɛ̲ n̲ã̲ã̲ lə phēèchu.	He came to my house. (h)
3.	qhō qh̲ə̲tüü lēècõõ?	When did he come (to you)?
4.	qhöö ṭhi̲ chi yāāməcũũ.	He didn't lend (me) a knife.
5.	qhöö ṭhōm nɛɛ sā ñ̲ö̲ö̲ni, ŋ̲a̲a̲ tsō̄ō̄qaàlē̄ē̄chu.	Having bought meat from the market, he came to sell (it) to me.
6.	ŋ̲ɛ̲ɛ̀ lāpṭaa mhəciitsãã, qhöö ŋ̲a̲a̲ šɛ̄šɛɛ̀ tã̄ã̄chu.	Because I didn't go to school, he scolded me.
7.	ŋ̲ɛ̲ɛ̀ məšiitüü, qhō̄ō̄ qhi qālop nã̄ã̄chu.	When I didn't know, he advised me. (h)
8.	ŋ̲a̲a̲ mɛ̲ɛ̀ tēē, qhō̄ō̄ qhi sō̄rɛɛ̀ nã̄ã̄chu.	Even though I didn't have (it), he gave (it to me). (h)
9.	ŋ̲a̲ n̲atsãã, qhöö mɛ̄qãã lə ṭhīìchu.	Because I was sick, he took me to the hospital.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

I. 'TO TRY' CONSTRUCTIONS WITH PASSIVE VERBS (-pənãã-(a)/-pəchi-(a))

1.	kaqaa lə thẽ̄ẽ̀tüü, thūūsem matuùpənāā̄thə.*	When you go to India, try not to be sad.
2	tɔɔce cɛɛnə, qūlũũ mas̆ãā̄pənāā̄thə.	If you meet Tɔɔce, try not to get angry.
3.	nɛ̄ɛtsãã lə lẽ̄ẽ̀ni, ñīì qhūùpəchi a.	After you arrive at the inn, try to fall asleep.
4.	chū qéétüü, mhākāàpəchithə.	When you (go) swimming, try not to get cold.
5.	kaqaa lə lẽ̄ẽ̀ni, manapəchi a.	After (you) arrive in India, try not to get sick.
6.	sə̄ñii lɛɛqa ti tshāāpəchi a.	Try to finish this work tomorrow.

J. NEW VOCABULARY FOR PRACTICE SENTENCE CONSTRUCTION

qālɛɛ̀ qhāà, IIA (h: qūlẽẽ̀ qhāà, IIA)	to be tired
sām, IID (h: qȭõ̀, IID)	to think
təp, IID	to bang (against)
rii, IIB	to fall (down)
raà, IIA	to obtain, get
köpa keè, IIC (h: thūūköö keènāā̄, II,	to regret
thə̄p, IID	to win
thɛ̃ sȫö̀, IIA (h: thūūṭɛ̃ɛ̃ sȫö̀, IIA)	to remember
thɛ̃, IID	to miss
qhā qōm, IID (h: s̆ɛɛ qōm, IID)	to be thirsty
mīì tshā, IID (h: cɛ̃ɛ̃ tshā, IID)	to be jealous

* -thə and -a are semi-polite imperatives.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ñīì, IIA	to find
qho̱, IID (h: sɛ̄̄, IID)	to hear
na̱tsa tā̄ā̄, II (h: ñū̄ši tā̄ā̄nā̄ā̄, II)	to get a pain
chāà, IIIA	to break
pa̱a̱, IIIB	to be lit
sa̱ kə̱p, II	to be paralyzed
ŋū̄ū̄naà kə̱p, II	to sweat
ta̱r, IID	to shiver
qhūm, IIID	to shrink

NOTES

1. The construction pho̱ö̀ phīī (lit.: fled-came) indicates that two actions occurred simultaneously, i.e., he went fleeing. Other constructions similar to this are cited in Lesson 20, Part H.

2. ma- ... -nə (b) 'If (I) don't ... (or sometimes, unless)'. See note, p. 136, Lesson 18, on -nə.

   sɛ̱ɛ̀, IC 'to eat' maseɛ̱ɛ̱nə 'if (I) don't eat'

3. ma- ... -pətóó (a) 'until'

   e.g., ñīì, IIA 'to find' mə̄ñīìpətòó 'until (I) found'

4. There are a few nasal stem Type D verbs like lē̄ 'to get' and šē̄ 'to know' that are irregular in that the stem has a falling tone when joined with certain suffixes (e.g., lē̄pəreè but lē̄ ̀ẽsu). The main suffixes that fall into this pattern are qɔɔ̀, chɛɛ̀/cɛɛ̀, chɛ̱ɛ̀ni/cɛ̱ɛ̀ni, chōqaà, chōcɔɔ̀, thu, ni, tsāã, tsātsa, ru, ši, šu, and š.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

5. thōō 'to see' is passive irregular. It conjugates past: thōō; future: thū; infinitive: thō and requires the subject to be in the instrumental case but the verb joined with -chu in first and second person past. It should be noted, furthermore, that although the conjugation pattern long-short-short does occur in three or four nasal verbs, we have decided for simplicity to treat these as irregular.

6. hā qho, irr. D, 'to understand' and šē (h: khē). 'to understand, to know' are used with both passive regular and passive irregular forms. They are generally used with the first and second person subject in the instrumental case, and the verb is joined with third person endings. But they can also be used in the regular passive form. In the latter instances they refer more to general knowledge.

VOCABULARY

na, IID (h: ñūū, II irr., see p. 119)	to be sick
sòōtōō ṭēè, IIA (nh: ṭhoqɔɔ̀ tɔ̄ɔ̀, IIA)	to be hungry (h)
qhōō, IIIB	to be boiled
ñimə šāā, IIIB	to be sunrise
rɛ̄ɛ, IB	to tear
rɛɛ, IIIB	to be torn
lɛ̄ɛ̀, IIIA	to leave behind (unintentionally)
lāà, IIIA	to be lost
ceè, IIIA	to forget
nɔɔ, IIIB	to err, to be mistaken
khāà, IIA (h: qū sīī, IIB)	to be cold

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ŋhȫȫ, IIIA	to be fried
khē̄, irr. (nh: šē̄, irr.)	to understand, to know
si̲m, ID (nh: ñɛ̲ɛ̲, IB)	to sleep
ñēēpo (nh: qa̲po)	like, happy
mīqsee (h: cɛ̄̄ɛ̄̄see) lā̲ā̀, IIC	to be jealous
thūpu	thick
qhō̲̈, ID	to dress (oneself)
thāā chɛ̄ɛ̀, IIA (h: qūtāā ñēè, IIA)	to be tired (physically)
sȫȫca ŋāāmo (cha̲ ŋāāmo)	English tea (h)
phɛ̄̄po	benefit
chɔ̄ɔ̀ lə (and verbs 'to go')	to travel
thō̄ō̄, II irr. (h: si̲ì, IIA)	to see
sə̄m tu̲ù, IIA (h: thūūsem tu̲ù, IIA)	to be sad
khāqpaà	ice
hā qho̲, irr. D	to understand
ša̲mṭeè (nh: ṭe̲taa) šɔ̄ɔ̄, IIB	to slip
qūlūū šā̲ā̀, IIC (nh: lūŋ lā̲ā̀, IIC, tshīqpə sɛ̲ɛ̀, IIC)	to be angry
māà kə̲p	to make war
ñɛ̄ɛ (nh: ñī̲ì) sɛ̄ɛ̀, I and IIA	to wake up, to be awakened (h)
cɛ̲ɛ̲, IIB (nh: thūù, IIA)	to meet
ñɛ̄ɛləm tāānāā, II (nh: ñīīləm tāā, II)	to dream (h)
tshōō kə̲p (h: qūtsōō kȫ)	to trade
lə̄p, ID	to study
šɛ̄šɛɛ̀ tāā (h: qāpkȫȫ nāā)	to scold
qālop nāā (nh: lāpca kə̲p)	to advise (h)
ñīì (h: ñɛɛ) qhūù, IIA	to fall asleep

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

18. VERBAL AFFIXES

A. 'TO WANT' CONSTRUCTIONS: -ñiitü̲ü̲- (b), -Ntöö̀- (c)

1. khērãã lhɛ̄ɛsaa thēẽñiitü̲ü̲qitu̲qėè? — Do you want to go to Lhasa? (h)

   (or)

   khērãã lhɛ̄ɛsaa thēẽtöö̀tu̲qėè? — "

   (or)

   khērãã lhɛ̄ɛsaa thēẽtöö̀yö̲pɛɛ̀? — "

   ŋa̲ lhɛ̄ɛsaa ṭu̲ñiitü̲ü̲qiì. — I want to go to Lhasa.

   (or)

   ŋa̲ lhɛ̄ɛsaa ṭō̲töö̀tuù. — "

   (or)

   ŋa̲ lhɛ̄ɛsaa ṭō̲töö̀yöö̀. — "

   ŋa̲ lhɛ̄ɛsaa ṭu̲ñiitü̲ü̲qimī̲tuū. — I don't want to go to Lhasa.

   (or)

   ŋa̲ lhɛ̄ɛsaa ṭō̲töö̀mī̲tuù. — "

   (or)

   ŋa̲ lhɛ̄ɛsaa ṭō̲töö̀mɛɛ̀. — "

2. qɛ̄tɛ̄ɛlaà, ŋə̲̄nii sūūtsiì chȫ̀ötshāāpətaa, pe̲sqop lə si̲i̲qaà thēẽñiitü̲ü̲qitu̲qėè? — Qɛ̄tɛ̄ɛ, right after we two finish eating dinner, do you want to go see a movie? (h)

3. khērãã lə chāālɛɛ̀ šē̲pa ra̲àmānāātsāã, šu̲ŋ qi chāālɛɛ̀ nə̄ñiitü̲ü̲qitu̲qėè? — Because you didn't get other work, do you want to do government work? (h)

4. qhēẽsə khērãã ŋāpo šə̲̄ñiitö̲ö̀chuŋėè? — Did you want to get up early yesterday? (h)

   (or)

   qhēẽsə khērãã ŋāpo šā̲tö̲ö̀chuŋėè?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

	ŋa̱ qhḕēsə ŋāpo lə̱̄ñiitö̀ö̱məcūū.	Yesterday I didn't want to get up early.
	ŋa̱ qhḕēsə ŋāpo lə̱̄tö̀ōchūū.	Yesterday I wanted to go get up early.
5.	qhōō lhɛɛsaa thɛ̄ɛ̄tö̀önə̄qitu̱qè̀e?	Does he want to go to Lhasa? (h)
	(or)	
	qhōō lhɛɛ̨saa thḕēñiitṳ̄ṳ̄qiyɔ̱̄ɔ̀repɛɛ̀?	
	qhōō thɛ̄ɛ̄tö̀önə̄qiì.	He wants to go. (h)
	qhōō thɛ̄ɛ̄tö̀önə̄qimī̱tuù.	He doesn't want to go. (h)
	qhōō thḕēñiitṳ̄ṳ̄qiyɔ̱̄ɔ̀reè.	He wants to go. (h)
	qhōō thḕēñiitṳ̄ṳ̄qiyɔ̱̄ɔ̀maareè.	He doesn't want to go. (h)
6.	qhōō ə̄miri̱qaa šṳ̄ṳ̄tö̀önə̄qitu̱qè̀e?	Does he want to live in America? (h)
	qhōō ə̄miri̱qaa šṳ̄ṳ̄tö̀önə̄qiì.	He wants to live in America. (h)
7.	qhōō qhi qōmceètso cɛ̱̄ɛ̄̀töö šẹtaa nə̄qiì.	He wants to meet his relatives a lot. (h)
8.	qhōō tho̱qōō pe̱sqop sī̱ī̀töömī̱tuù, sū̄qiì.	He says he doesn't want to see the movie tonight. (h)
9.	qhōō tsāŋ lə thɛ̄ɛ̄tö̀öchṳ̄soŋɛɛ̀?	Did he want to go to Tsang? (h)
	lə̄ chṳ̄su.	He did. (h)
	lə̄ chṳ̄məsōō.	He didn't. (h)
10.	qhōō lhɛɛsaa thɛ̄ɛ̄tö̀önāāpəre̱pɛɛ̀?	Did he want to go to Lhasa? (h)
	qhōō lhɛɛsaa thɛ̄ɛ̄tö̀önāāpəreè.	He wanted to go to Lhasa. (h)
	qhōō lhɛɛsaa thɛ̄ɛ̄tö̀ömānāāpəreè.	He didn't want to go to Lhasa. (h)
11.	tɔ̱ɔ̱celaà ši̱qətse lə phḕeni, phṳ̄ṳ̄yii lə̄mtö̀önāāpəreè.*	After Tɔɔce came to Shigatse, he wanted to study Tibetan.

* See note 1.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. -ṭòò (b) 'about to'

1. khērãã lhɛ̄ɛ̄saa thēēṭòòyö̱ö̱pɛɛ̀? — Are you about to go to Lhasa? (h)

ŋa̱ lhɛ̄ɛ̄saa ṭu̱ṭòòyööö̀. — I'm about to go to Lhasa.

ŋa̱ lhɛ̄ɛ̄saa ṭu̱ṭòòmɛɛ̀. — I'm not about to go to Lhasa.

2. khērãã ka̱ŋtsɛɛ si̱mšaà sāāpa chi kṻṭòòyö̱ö̱pɛɛ̀? — Are you about to build a new house in Gyantse? (h)

ŋa̱ kə̱ə̱ṭòòmɛɛ̀. — I'm not about to.

3. khērãã si̱mṭòòyö̱ö̱pɛɛ̀? — Are you about to go to sleep? (h)

ŋa̱ ñḛ̀ḛ̀ṭòòyööö̀. — I'm about to go to sleep.

4. qhō̄ō̄ lhɛ̄ɛ̄saa thḕēṭòòṭu̱qèè? — Is he about to go to Lhasa? (h)

qhō̄ō̄ lhɛ̄ɛ̄saa thḕēṭòòṭuù. — He's about to go to Lhasa. (h)

qhō̄ō̄ lhɛ̄ɛ̄saa thḕēṭòòmi̱ṭuù. — He's not about to go to Lhasa. (h)

5. qhōnããtso ka̱ŋtsɛɛ phīīṭòòyɔ̱ɔ̀repɛɛ̀? — Are they about to come to Gyantse? (h)

qhōnããtso ka̱ŋtsɛɛ phīīṭòòyɔ̱ɔ̀reè. — They're about to come to Gyantse. (h)

qhōnããtso ka̱ŋtsɛɛ phīīṭòòyɔ̱ɔ̀ma̱a̱reè. — They're not about to come to Gyantse. (h)

6. tshȫȫtu tshōōṭòòṭu̱qèè? — Is the meeting about to convene?

tshȫȫtu tshōōṭòòmi̱ṭuù — The meeting is not about to convene.

7. pe̱sqop thṳ̄ṳ̄ṭòòyɔ̱ɔ̀repɛɛ̀? — Is the movie about to finish?

pe̱sqop thṳ̄ṳ̄ṭòòyɔ̱ɔ̀reè. — The movie is about to finish.

8. qhō̄ō̄ šu̱u̱sə pȫȫnə̄ṭòòṭu̱qèè? — Is he about to move his residence? (h)

qhō̄ō̄ šu̱u̱sə pȫȫnə̄ṭòòṭuù. — He is about to move his residence.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

C. -cɔɔ̀ (c) 'ready to'

1. khērāã lhɛ̄ɛ̄saa thɛ̄ɛ̄cɔɔ̀yī̱pèè?	Are you ready to go to Lhasa? (h)
ŋa̱ lhɛ̄ɛ̄saa ṭo̱cɔɔ̀yĩĩ.	I'm ready to go to Lhasa.
ŋa̱ lhɛ̄ɛ̄saa ṭo̱cɔɔ̀mɛ̄ɛ̄.	I'm not ready to go to Lhasa.
2. sǖǖtsiì s̱ȫȫnāãcɔɔ̀yī̱pèè?	Do you have food ready to be made? (h)
qhālaà so̱cɔɔ̀yĩĩ.	(I) have food ready to be made.
3. lāptaa tsǖ̱ǖ̱nāãcɔɔ̀yī̱pèè?	Are you ready to enter school? (h)
lə tsü̱ü̱cɔɔ̀mɛ̄ɛ̄.	I'm not ready to enter.
4. qhȫȫ lhɛ̄ɛ̄saa thɛ̄ɛ̄cɔɔ̀re̱pɛɛ̀?	Is he ready to go to Lhasa? (h)
qhȫȫ lhɛ̄ɛ̄saa thɛ̄ɛ̄cɔɔ̀reè.	He's ready to go to Lhasa. (h)
qhȫȫ lhɛ̄ɛ̄saa thɛ̄ɛ̄cɔɔ̀ma̱a̱reè.	He's not ready to go to Lhasa. (h)
5. qhāŋpa té̱è̱ tɛ̱ɛ̱cɔɔ̀re̱pɛɛ̀?	Is that house ready to be lived in?
qhāŋpa té̱è̱ tɛ̱ɛ̱cɔɔ̀maa̱ree.	That house is not ready to be lived in.
6. yi̱qi tē̱tso ṭa̱à lə tāãcɔɔ̀re̱pɛɛ̀?	Are these letters ready to be mailed?
yi̱qi tē̱tso ṭa̱à lə tāãcɔɔ̀yī̱pəṭaà.	These letters seem ready to be mailed.
7. qhōnāãtso nɛ̄ɛ̄qɔɔ lə thɛ̄ɛ̄cɔɔ̀re̱pɛɛ̀?	Are they ready to go on pilgrimage? (h)
qhōnāãtso nɛ̄ɛ̄qɔɔ lə thɛ̄ɛ̄cɔɔ̀reè.	They are ready to go on pilgrimage. (h)

D. -Nṭòò- (b) 'just finished'

1. khērāã lhɛ̄ɛ̄saa thɛ̄ɛ̄tòòyī̱pèè?	Have you just been to Lhasa? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ŋa̱ lhɛ̄ɛ̄saa ṭṵ̃̄tòòyīī.	I've just been to Lhasa.
ŋa̱ lhɛ̄ɛ̄saa ṭṵ̃̄tòòmɛ̄ɛ̄.	I haven't just been to Lhasa.
2. tha̱ sȫōca chṵ̃̄ṵ̃̄qèè?	Are you going to drink tea now? (h)
lə̄ mɛ̄ɛ̄, thṵ̃̄ṭòòyīī.	No, I've just drunk some.
3. qhə̱tüü phēèpaa?	When did you come? (h)
ŋa̱ yṵ̃̄ṭòòyīī.	I've just arrived.
4. qhōō lhɛɛsaa thēēṭòòrepɛ̀ɛ̀?	Has he just been to Lhasa? (h)
qhōō lhɛɛsaa thēēṭòòreè.	He has just been to Lhasa.
qhōō lhɛɛsaa thēēṭòòmaareè.	He hasn't just been to Lhasa.
5. phṳ̈ṳ̈mi kə̄pcȫō ti·phȫȫ nɛɛ lēēṭòòreè.*	The Tibetan refugee just arrived from Tibet.
6. sa̱qāā ti qhȍȍ ñṵ̃̄ṭòòreè.	He just bought this restaurant.
7. mɛ̄qāā ti kə̱mṭòòreè.	This hospital was just built.

E. -pəta̱qəyīī (a) 'just finished'

1. khērāā lāpṭaa thɛ̀ɛ̀pəta̱qəyī̱pèè?	Have you just been in school? (h)
ŋa̱ lāpṭaa chīpəta̱qəyīī.	I've just been in school.
ŋa̱ lāpṭaa chīpəta̱qamɛ̄ɛ̄.	I haven't just been in school.
2. tè̱é̱ qhə̱tüü phēèpaa?	When did you come here? (h)
ŋa̱ tè̱è̱ lēèpəta̱qəyīī.	I've just arrived here.
3. ŋa̱ sa̱qāā lə chīpəta̱qəyīī.	I just went to the restaurant.
4. qhō qhālaà sɛ̱ɛ̀pəta̱qəyīī.	He just ate.
5. qhōō ñɛɛ sɛ̄ɛ̀pəta̱qəyīī.	He just woke up. (h)

* lēè, IIA, does not change to /i/ in future tenses.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

6. qhȫȫ̀ thep khiipətaqəreè.*	He just brought the book.

F. -Ntoòqhāpo (c) 'seems': VERBAL AND ADJECTIVAL CONSTRUCTIONS

1. qhō lhɛ̄ɛ̄saa tō̃toòqhāpo tuù.	It looks as if he's going to Lhasa.
2. qhō lɛɛqa chē̃toòqhāpo tuqèè?	Does it look as if he'll work?
3. qhȫȫ̀ šā sā̃toòqhāpo mītuù.	It doesn't look as if he'll eat meat.
4. qhȫȫ lhɛ̄ɛ̄saa thɛ̄ɛ̄ñɛ̄ɛ̄ yītsāā, pesqop sīītoòqhāpo reè.	Because he is going to Lhasa, it looks as if he'll see a movie. (h)
5. ñimə yaqo tɛ̄ɛ̄nə, qhō chū qɛɛqaàtō̃toòqhāpo reè.	If the sun shines, it looks as if he'll go swimming.
6. qhālaà ti šimtóòqhāpo† tuù.	This food looks good (to eat).
7. qhāŋpa ti chē̃toòqhāpo tuù.	This house seems big.
8. qhȫȫ̀ mota ñööyȫȫtoòqhāpo reè.	It seems he bought a car.
9. qhȫȫ lhɛ̄ɛ̄saa thɛ̄ɛ̄tsāā, pesqop siīyȫȫtoòqhāpo reè.	Because he went to Lhasa, it seems he saw a movie.
10. qhō kaqaa lə phööqɛɛ̀ lə̄pyȫȫtoòqhāpo tuù.	It seems he studied Tibetan in India.

G. -pətuù (e) FORM OF FUTURE TENSE

1. qhȫȫ̀ lɛɛqa chepətuqèè?	Do you think he'll do work? or, Does it look as if he'll do work?
qhȫȫ̀ lɛɛqa chepaà.	It looks as if he'll do work.
qhȫȫ̀ lɛɛqa chepəmītuù	I don't think he'll do work.

---

* See note 4.

† The suffix is attached to the superlative adjective stem. See Lesson 19 for discussion of adjectives.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

2.	qhɔ̄ɔ̄ kaqaa lə toroochi ləpnə, ṭɔ̀ɔ̄tuqèė? (ṭòpətuqèė?)	If (I) ask him to go to India, does it look as if he'll go?
	ṭopaà.	It looks as if he'll go.
	ṭopəmītuù.	I don't think he'll go.
3.	pūqu ti lo qhāšɛɛ̀ nɛɛ yɔ̃̄tɛ̃ɛ̃ yaqo chāàpətuqèé?	Does it look as if this child's knowledge will become good after a few years?
	yaqo chāàpaà.	It looks as if it will become so.
	yaqo chāàpəmītuù.	It doesn't look as if it will become so.
4.	qhȍȍ thalo yāāqa thɔ̄ɔ̄ṭo yaqo chi tā̄àpətuqèé?	Does it look as if he will give a good party this summer?
	thɔ̄ɔ̄to yaqo chi tā̄āpaà.	It looks as if (he'll) give a good party.
	thɔ̄ɔ̄ṭo yaqo chi tā̄āpəmītuù.	It doesn't look as if (he'll) give a good party.
5.	khōrɛɛ̀ chūpə ti ñimə ciì lə sȍȍtshāāpətuqèė?	Do you think you'll be able to finish making this dress in one day?
	sȍȍtshāāpaà.	I think I can finish it.
	sȍȍtshāāpəmītuù.	I don't think I can finish it.
6.	thalo pitnam lə māà thāà chȍȍpətuqèė?	Does it seem the war in Vietnam will be settled this year?
7.	qhɔ̄ɔ̄ lɛɛqa raàpətuqèė?	Does it seem as if he got work?
8.	qhȍȍ phȍȍqɛɛ̀ šẽpətuqèė?	Does it seem as though he knows Tibetan?
9.	qhālaà ti šīpu chāàpətuqèė?	Does it seem as if this food will become tasty?
10.	qȍȍtaà chāāpa ṭā̄āpətuqèė?	Does it look as though it will rain this evening?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

11. khērãã qhi qhō ŋo̱ khē̄pətu̱qèė? — Does it seem as if you know him? (h)

12. khērãã qhi thə̱ri chā̱ālɛɛ̀ ti tu̱pətu̱qèė? — Does it look as though you'll finish the work today? (h)

13. khērãã qhi sū̱ū̄tsiì ti̱qèė qhā̱ā̄qa chō̄ö̀ thu̱ùpətu̱qèė? — Does it seem as if you'll be able to finish eating all this food?

14. ā̱ta ŋa̱rāātso qhālaà sā̱ṭóoyi̱tsāā, qō̱ōtaà pə̱tóo ṭho̱qɔɔ̀ tɔ̄ɔpətu̱qèė? — Because we've just eaten now, does it seem likely we'll be hungry until this evening?

H. -qo- (e) 'have to'

1. pē̄tsö̀öqāā lə the̱p lɔ̄ɔqaà ṭo̱qoyö̀ö. — I have to go to the library to read a book.

2. tə̱ñii ŋa̱ chōtsö̀ö ṭhu̱qpaa lāpṭaa ṭo̱qochūū. — Last year I had to go to school at six o'clock.

3. ā̱ta khērãã chō̄ȫtɛ̄ɛlaà cɛ̱ɛnā̱āqoyö̱pɛɛ̀? — Do you have to meet Chō̄ȫtɛɛ now?

ā̱ta cɛ̱ɛqomɛɛ̀, chōtsö̀ö tū̱ū̄ tə chēqaa cɛ̱ɛqoyö̀ö. — I don't have to meet (her) now. I have to meet her at seven-thirty.

4. qhō ši̱qətse lə tshōŋpa chi qu̱ùqoreè.* — He has to wait in Shigatse for a trader.

5. qhō tō̄ö̀ lə phö̱pɛɛ mā̱āmi qu̱ùqochū̱ū̄su. — He had to wait in Western Tibet for the Tibetan soldiers.

6. ŋa̱ chōtsö̀ö ṭhu̱qpaa lāpṭaa ṭo̱qoreè. — I have to go to school at six o'clock.

---

* See note 2.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

I. -pə (e) + yö̀ö*

1. qhōō chōtsö̀ö thāqoo tshōōtȯȯ phēèpəyōpɛè? — Will he come to the meeting at one o'clock? (h)

2. qhṑō thoŋpɛɛ nāālə sə̄ñii tshōōtu yö̀ös, lɛ̄ɛ̄ kɛ̄ɛqaàtopəyōpɛè? — Will he go to deliver the message "Tomorrow there is a meeting" to the neighbors?

3. tā̀qōō qhālaà soyaà qhṑō ñopəyöö. — He bought (the things) for making food last night.

4. tə̄ñii qhṑō ŋɛɛ tshə̄p chɛ̀ɛni, lɛɛqa cheqaàtopəyö̀ö. — Last year, acting as my substitute, he went to work.

J. THE VERBAL AFFIX -nə (a, irr.)† 'if': PRESENT-FUTURE CONSTRUCTIONS

1. khērāā lāpṭaa thēēqiyīīnə, ŋaė** lāpṭaa ṭuqiyīī. — If you go to school, I'll also go to school. (h)

2. thoqṑō khērāā chīpu šuuqiyīīnə, wāākɛɛ lə ŋa phāā chīpəyīīs sūūrȯȯnāā. — If you are staying (here) late tonight, please tell Wāākɛɛ I went. (h)

3. āta ŋātso phṑō lə chīīnə qhuṇṭēē qhi simqireè. — If we go to Tibet now, the Communists will catch us.

4. chāāpɛɛ kīī lə chīīnə, chūpə lōpa chəə̄qireè. — If (you) go in the rain, (your) clothes will become wet.

5. metȯə̀ lə chū məkəpnə, qə̄mqireè. — If you don't water the flowers, they'll dry up.

6. qhālaà söönə, ŋa saqāā lə ṭuqimɛ̄ɛ̄. — If you make food, I won't go to the restaurant.

---

* See note 3.

† -nə (a, irr.) makes all past stems and auxiliary verbs to which it is suffixed long.

** -ė 'also' is used with substantives, and particularly with pronouns.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

7. khērãã yããqa chããlɛɛ̀ mãnããnə, lõpcõõ nə̃qèè? — If you don't work in the summer, will you study? (h)

8. ñimə tə̃ə̃qimɛɛnə, ŋa chĩlòò lə tuqimɛ̃ɛ̃. — If the sun isn't shining, I won't go outside.

9. ãta chããpa tə̃qiyõõnə, qhõ nãã lə tèèqireè. — If it's raining now, he'll stay at home.

K. -nə 'if': PAST CONSTRUCTIONS

1. qhõõ qhi təñii pesqop ti siiyõõnə ŋa pesqop tèè tuqimɛ̃ɛ̃. — If he saw that movie last year, I won't go to it (we'll go to another one).

2. təñii kaqaa lə phɛɛtsõõ kaaqaàchĩĩyõõnə, phɛɛqõõ chẽpo raàtsãã, yaqo yoŋəyöö. — If I had gone to trade wool last year in India, because (they) got a big wool price, it would have been good.

3. ŋüü mhātõrqõõ lə, qhõõ qhãŋpa ñòòyõõnə, thatsöö qhããla tɛɛ̀moqɔɔ̀. yaqo yoŋəyöö. — If he had bought a house before squandering his money, by now I wouldn't have to pay rent. It would have been good.

4. ŋɛɛ̀ šã ñiŋpə ti sɛɛ̀yõõnə, thatsöö nayɔɔ̀reè. — If I had eaten that old meat, by now I would have been sick.

5. qhòò šãrkaà chĩĩnə, phūpu thūùpəyöö. — If he had gone directly, he would have met Phūpu.

6. khērãã təñii pesqop ti siiyõõnə ŋa pesqop tèè tuqimɛ̃ɛ̃, šɛ̃pa cĩì lə thɛ̃ɛ̀tu. — If you saw this movie last year, I won't go to that movie. Let's go to another movie.

7. qhõõ qhi pesqop ti siiyöönə, qhõõ taa qhõõ qhi thoqo pesqop tèè thẽẽqimaareè. — If he has seen this movie, he and his friend will not go to that movie. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

NOTES

1. Verbs ending in -p > to -m before suffixes which cause the oral vowels of the verb's stem to become nasal like -Ntö̃ö̀- and -Nṭòȯ (e.g., lə̄p 'to study', lə̄mtö̃ö̀nãã 'to want to study', and lə̄mṭòȯ 'just finished studying').

2. When used with the first person -qoreè 'have to ...' implies that the subject has no choice in the matter at hand. His having to do something is not because he wants a certain immediate goal, but because of some rule or circumstance outside his control.

3. The -pəyö̃ö̀ form implies an action (past or future, depending on the context) which the declarer knows will come about, or has come about, because he has played a part in discussing the arrangements or the activity with the third person.

4. In general, one can use -yĩĩ or -reè interchangeably in third person constructions.

VOCABULARY

ṭhöö, IIIB	to be dismissed
pȫö̀, IA	to move
chāà, IIIA	to become
yȭtɛ̃ɛ̃	knowledge
thāà chȫö̀, IIIA	to be settled
šĩpu	tasty, delicious
ŋo khẽ̄, irr. D (nh: ŋo šẽ̄, irr. D	to know (a person) (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tup, IIID (nh: tshāā, IIIB)	to finish; complete (h)
phɛɛqõ̀õ	wool price
quù, irr. pat., see p. 222	to wait
tȭ̈ö̀	Western Tibet
tshə̄p chɛɛ̀ (h: qūtsəp nā̄ā̄)	to act as a substitute for
sim, ID	to catch
chū kəp	to water (plants)
ñimə tɛ̄̄, IIID	to shine (sun)
chāāpa tā̄ā̄, II (h: šuucaa tā̄ā̄nā̄ā̄, II)	to rain
ŋṻṻ tōr, ID	to squander money
thatsöö	by now
qhā̄ā̄la	rent
šārkaà	directly, straight

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

19. ADJECTIVES

A. INTRODUCTION

At the end of this lesson, in the notes section, there are several charts and explanations that will help the student construct the various forms of adjectives (e.g., comparative, superlative) from the basic adjective form listed in the glossary. After completing each section of sentences, the student should check the charts and explanations that refer to that particular type of form.

B. BASIC ATTRIBUTIVE ADJECTIVE FORM

1.	chūpə ti mɔɔ ɭɛ̄po tuù.	This dress is suitable for her.
2.	luŋpə tèé šā qō̄po reè.*	Meat is rare in that area.
3.	qhə̄pu ti šī̄pu tuù.	This peach is delicious.
4.	rɛɛ̀ ti cāpo tuù.	This cotton cloth is smooth.
5.	phaaleè ti qā̄po reè.	This bread is dry.
6.	tū̄ū̄tū̄ū̄ ti lō̄pa reè.	This shirt is wet.
7.	ñūqu ti rī̄qu tuù.	This pen is long.
8.	šumaa tē̄tso chū̄cū̄ū̄ reè	These lamps are small.
9.	tèé pā̄āleè mə̄qu tuù.	There are many boards here.
10.	lāptaa qhāŋpa chē̄po qəròó tuù.	There are quite a few large buildings in school.
11.	tɔɔce qapo šetaa tuù.	Tɔɔce is very happy.
12.	qhə̄pu ti kūūmu reè.	This peach is sour.

* See note 3.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

13. šūqu qāāpo qhapaa tòò?	Where is the white paper?
14. šā ti sōōpa repɛɛ̀?	Is this meat fresh?
15. phāqša ti rūūpə maareè.	This pork is not rotten (spoiled).
16. qhō tsiqu repɛɛ̀?	Is he rich?
17. lōptsɛ̄ɛ̄ ti qhāqo maareè.	This lesson is not difficult.

C. COMPARATIVE ADJECTIVES - TYPES a_1 and a_2

1. mɔɔ chūpə ti léé ti lɛ̄pətuqèè?	Is this dress more suitable for her than that one?
mɔɔ chūpə ti léé ti lɛ̄paà.	This dress is more suitable for her than that one.
2. kaqaa léé ə̄miriqaa ām qō̿pəyɔ̄ɔ̀repɛè?	Are mangoes more rare in America than in India?
kaqaa léé ə̄miriqaa ām qō̿paà.	Mangoes are more rare in America than in India.
3. qhə̄pu māāpo ti léé sēēpo ti šīpətuqéé?	Is this yellow (peach) more delicious than this red peach?
qhə̄pu māāpo ti léé sēēpo ti šīpəmītuù.	This yellow (peach) is not more delicious than this red peach.
4. rɛɛ̀ cə̄qu ti léé qāāpo ti cāpəmītuù.	This white (cotton cloth) is not softer than this green cotton cloth.
5. ñūqu ti léé šəñuù ti rīŋətuqèè?	Is this pencil longer than this pen?
ñūqu ti léé šəñuù ti rīŋaà.	This pencil is longer than this pen.
6. phū̿tsòò léé tshērīī chūŋaà.	Tshērīī is smaller than Pū̿tsòò.
7. lhɛ̄ɛ̄sa léé kaŋtse mi māŋəmītuù.	There aren't more people in Gyantse than in Lhasa.
8. tā léé yāà chɛ̄ɛ̀tuqee?	Are yaks bigger than horses?
tā léé yāà chɛ̄ɛ̀.	Yaks are bigger than horses.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

9. ŋa lėė tɔɔce qaàmītuù.	Tɔɔce is not happier than I.
10. tshāqpaa lėė šūqu ti qārayɔɔ̀repɛɛ̀?	Is this paper whiter than the newspaper?
tshāqpaa lėė šūqu ti qāraa.	This paper is whiter than the newspaper.
11. li lėė qhə̄pu kūrəmītuù.	Peaches are not more sour than pears.
12. šā phəqi lėė ti sōrətuqėė̀?	Is this (meat) fresher than that meat?
šā phəqi lėė ti sōraà.	This (meat) is fresher than that meat.
13. qara lėė pāāqo tsiqətuqėė̀?	Are beggars richer than blacksmiths?
qara lėė pāāqo tsiqəmītuù.	Beggars are not richer than blacksmiths.
14. lōptsɛ̄ɛ̄ kɛpa lėė ti qhāqaà	This (lesson) is harder than lesson eight.
15. ŋaa chūpə ti lėė lɛ̄pə chi qɔɔ̀.	I want (a dress) more suitable than this dress.
16. ŋa khērāā qhi chəə̄ñuù lėė chūŋə chi ñuqiyīī.	I'm going to buy a (pen) smaller than your pen.
17. ŋaa curtə ti lėė māra chi qɔɔ̀.	I want a (pair of shoes) redder than this pair of shoes.
18. ŋaa kimēē ti lėė tsiqə chi qɔɔ̀.	I need a (woman) richer than this woman.
19. ŋa qhāŋpa chɛ̄ɛ chi ñuqiyīī.	I'm going to buy a bigger house.

D. COMPARATIVE ADJECTIVES - TYPE b

1. téėsii lėė šāmtɛɛ̀ šimqireè.	Curry rice is more delicious than rice pudding.*
2. sēē lėė phālam qūqireè.	Diamonds are rarer than gold.

* More like a porridge made of rice and raisins.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

3. phȍȍ lə ə̄ni lèé thapa mə̄qireè.	In Tibet there are more monks than nuns.
4. qhȫȫ qhi phēpto lèé ŋɛɛ mota sərqireè.	My (car) is newer than his car. (h)
5. šā ti lèé chūūrə ti rūūqireè.	This cheese is more spoiled than this meat.
6. ti lèé ti chīqireè.	This is bigger than that.
7. ŋa lèé qhō tsiqireè.	He is richer than I.

E. SUPERLATIVES

1. khōraa chūpə rīqu ti lɛ̄šöö tuù.	The long dress is the most suitable for you.
2. ti təpšüü reè.	This is the thinnest.
3 kanaà lə mi mə̄ŋšöö tuù.	The most people are in China.
4. thep ti yaqšöö reè.	This is the best book.
5. qȫpɛɛ nāā nɛɛ téépūū chēšöö reè.	From among the monasteries, Drepung is largest.
6. chāā ti kūršūū reè.	This is the sourest beer.
7. chūūrə nīŋpə ti rūūšūū reè.	This old cheese is the most rotten.

F. EXCESSIVE CONSTRUCTIONS

1. šīŋ tii qāā riŋthəəqireè.	This wood is too long for a pillar.
2. sīu ti pūqȯȯ tēēnə, kūūthəəqireè.	If you give this berry to the child, it will be too sour (for him).
3. chūūrə ti nīmə mə̄qu šaanə, rūūthəəqireè.	If you leave the cheese for many days, it will be too spoiled.
4. mi ti qɛ̄ɛ̄qoȍ yītsāā, lɛɛqa ti qhāqthaàpəreè.	Because the man is old, the work was too difficult.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

5. mi̲ cīq lə qhāŋpa ti chēṭhə̲ə̲qireè. — For one person this house is too big.

6. sāca ti šī̲qə tēpyaà lə lō̄ṭha̲àpəreè. — This place was too wet for planting fields.

NOTES

1. In Lesson 15, Part H, we introduced the adjectival suffix -lö̈ö/-lüü which forms interrogative adjectives (e g., šī̲pu 'tasty' > ši̲mlüü 'how tasty?'). This suffix attaches to the superlative stem of adjectives.

2. The auxiliary adjective nā̃qo (2) joins with the a_2 stem of adjectives to make them honorific.

3.

	Adj. stem	Comparative a_1	a_2	b	Superlative	Excessive
1. nasal[2]	cṽ-[1]	+ -paà	+ -pə	+ -qi-	+ -šöö[3]	+ -ṭhaà
non-nasal	cv-	+ -paà	+ -pə	+ -pqi-	+ -pšöö	+ -pṭhaà
2.	cṽ-	+ -ŋaà	+ -ŋə	+ -qi-	+ -ŋšöö	+ -ŋṭhaà
3.	cv-	+ -v̀[4]	+ -v	+ -qi-	+ -šöö	+ -ṭhaà
4.	cv-	+ -raà	+ -rə	+ -rqi-	+ -ršöö	+ -rṭhaà
5.	cv-	+ -raà	+ -rə	+ -vqi-	+ -všöö	+ -vṭhaà
6.	cv-	+ -qaà	+ -qə	+ -vqi- or -qi-	+ -qšöö	+ -qṭhaà

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

	Adj. stem	Comparative a_1	a_2	b	Superlative	Excessive	
1. nasal	šī̱pu (sī̱-)	šī̱paà	šī̱pə	šī̱mqi-	šī̱mšüü	šī̱mṭhaà	(tasty)
non-nasal	thūpu (thū-)	thūpaà	thūpə	thūpqi-	thūpšüü	thūpṭhaà	(thick)
2.	rī̱qu (rī̱-)	rī̱ŋaà	rī̱ŋə	rī̱qi-	rī̱ŋšüü	rī̱ŋṭhaà	(long)
3.	qa̱po (qa̱)	qa̱à	qa̱à	qə̱qi	qa̱šöö	qa̱ṭhaà	(happy)
4.	kūūmu (kū-)	kūraà	kūrə	kūrqi-	kūršüü	kūrṭhaà	(sour)
5.	sȫȫpə (sȫ-)	sȫraà	sȫrə	sǖǖqi-	sȫȫšöö	sȫȫṭhaà	(fresh)
6.	ka̱qpə (ka̱-)	ka̱qpaà	ka̱qpə	kə̱əqi- or kə̱qqi-	ka̱qšöö	ka̱qṭhaà	(fat)

FOOTNOTES FOR CHART ON OPPOSITE PAGE:

1. The adjective base form is made by taking the first consonant and vowel from the attributive (dictionary) form of the adjective. In Type 6, however, the stem is formed by taking the first three phonemes, that is, the first syllable from the attributive form.

2. In Class 1 adjectives, if the vowel of the first syllable (base vowel) is either ũ, õ, or ε̃, then when adjectival affixes are added an (n) sound appears. With other nasal vowels, an (m) sound appears (e.g., sī̱pu - šī̱mqi). To aid the student the (m) or (n) has been written in the lessons and texts.

   šöö/-šüü follow the same alternation as -pεὲ/-pèè (see Lesson 14, note 3).

4. v̇ here indicates that the vowel of the base stem is made geminate, falling.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Vowel Changes in Adjectives

In all adjectives certain base form vowels change in the -qi-(reè) form, e.g., kaqpaà (6) - kəqqiree.

Comparative Type b

VOWEL	ADJECTIVE CLASS 1	2	3	4	5	6
/a/	ə	ə	ə	ə	ə	ə
/ɛ/	e	--	--	ė	ė	--
/ȫ/	ü̃	--	--	ü̃	ü̃	--
/o/	--	--	u	u	u	ȯ
/e/	i	--	i	--	--	--
/ɔ/	--	--	--	ȯ	ȯ	ȯ

Comparative Type a_1

Only the vowels below in Class adjectives change.

VOWEL	ADJECTIVE CLASS 3
/o/	ɔ
/e/	ɛ
/i/	e

All other vowels do not change.

VOCABULARY

lɛ̃po (1)	suitable
qȫ̃po (1) (h: šiiqəm)	rare
qhə̄̃pu	peach
cã̆po (1)	smooth
qā̃po (1)	dry
lȫ̃pa (1)	wet
rīqu (2)	long
chü̃cü̃ü̃ (2) irr. (stem: chū̃-)	small
mə̃qu (2) irr. (stem: mã-)	many

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

che̿po (3)	large, big
qa̲po (3) (h: ñēēpo (1))	nappy, like
kūūmu (4)	sour
qāāpo (4)	white
sȫȫpa (5)	fresh
rü̲ü̲pə (5)	rotten, spoiled (foods)
tsi̲qu (6)	rich
qhāqo (6) (h: qū ñēēpo (1))	difficult
ām	mango
māāpo (4)	red
sēēpo (4)	yellow
cə̲̄qu (2)	green
yāà	yaks
li̲	pear
qa̲ra	blacksmith
cu̲rtə	shoes
ṭé̲è̲sɿi	rice-raisin mixture
šāmṭɛɛ̀	curry (with meat)
sēē	gold
phālaɯ	diamond
ə̄ni	nun
sə̄: sāā̇pa (4)	new
ṭha̲à, IIIA	verb expressing excessiveness, i.e., too much
qāā	pillar
sīu	berry-like fruit
šī̲qə tə̄p, ID	to plant fields

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

20 VERBAL AFFIXES

A. -ñɛ̄ɛ̄ (c) 'the one who ...'

1. ŋaa nə̄mtu tā̃ñɛ̄ɛ̄ chi qɔɔ̀. — I need a pilot (lit.: one who flies a plane).

2. qhō pesqop thə̄pñɛ̄ɛ̄ repɛɛ̀? — Is he a movie actor?

3. ŋolɔɔ̀ kaañɛ̄ɛ̄ tiqèètiì cəpmaà kəəqiyɔ̄ɔ̀reè. — The rebels are waging guerrilla warfare.

4. šī̵ŋ cɛ̄ɛñɛ̄ɛ̄ tii tə̄ti nōpo mī̆tuù. — The woodcutter's ax isn't sharp.

5. qhō taa kamte kaañɛ̄ɛ̄ ti sū rɛɛ? — Who is (was) that fighting with him?

6. tɔɔcee nā̃ā lə tōōñɛ̄ɛ̄ tii miŋ lə lōsā̃ā saà.* — The name of the one who stays in Tɔɔce's house is Lōsā̃ā.

7. mi sɛ̄ɛñɛ̄ɛ̄ ti tsō̃qā̃ā lə cū̃ùpəreè. — The murderer was put in prison.

8. qhē̃ēsə thɔ̄ɔ̄qa nɛɛ saañɛ̄ɛ̄ ti šīpərepɛɛ̀? — Did the one who fell from the roof yesterday die?

9. qhə̄sīī nɛpa šītóòcheñɛ̄ɛ̄ ti thaàšaà. — The patient who was about to die some time ago has recovered.

10. ŋɛɛ thīì lə tɛɛñɛ̄ɛ̄ phōmo ti sūū (or sū) rɛɛ? — Who is the girl who is standing beside me?

11. saqā̃ā tii nā̃ā lə qhālaà lūūñɛ̄ɛ̄ khōqa ti chē̃po šetaà tuù. — The man who serves food in the restaurant is very big.

---

* See note 1.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. -tsīì (b) 'to plan to'

1. ŋa̱ pheéyüü lə ṯuṯsiìyȍȍ.	I plan to go to Nepal.
2. ŋa̱ mo̱ta ñuṯsiìyȍȍ.	I plan to buy a car.
3. ŋa̱ ŋǖǖqãã nεε ŋǖǖ yə̄ə̄tsiichiq̱iyȍȍ.	I plan to borrow money from the bank.
4. ŋε̱ὲ tshȭȭ kaa̱qaàṯuṯsiichε̱εpəyīī.	I planned to go to do trading.
5. ŋε̱ὲ qhāŋpa sāāpa chi ñuṯsiichε̱εpəyīī.	I planned to buy a new house.
6. qhȭȭ pheéyüü lə thēētsiiṯuqèè?	Is he planning to go to Nepal?
7. qhȭȭ chȭȭtoò lə ṯuṯsiichε̱εpəreè.	She planned to run away.
8. qhȭȭ qhi khērãã lə qɔ̱ɔ̱qɔɔ tə̄tsiinããpəreè.	He planned to swindle you. (h)
9. qhō šīŋso lə̄ptsiichiq̱iyɔ̱ɔ̀repεὲ?	Is he planning to study carpentry?
10. qhȭȭ thũ̱ṯuù ñə̃mtoò thiitsiichε̱εpəreè.	He planned to take Thũ̱ṯuù along with him.

C. -lõõ- (c) 'have time to'

1. khērãã qhi ŋa̱a̱ rɔ̱ɔ̀nālõõyõ̱pεὲ?	Do you have time to help me? (h)
ŋa̱a̱ rɔ̱ɔ̀che̱lõõyȍȍ.	I have time to help (you).
2. qhȭȭ qhēēsə thōm lə thε̄ε̄lõõchũ̱soŋεὲ?	Did he have time to go to the market yesterday?
3. ŋa̱ tã̱qõõ qhālaà sa̱lõõmə̱cüü.	I didn't have time to eat last night.
4. sə̃ñi qhȭȭ lāptaa thε̄ὲlõõyũ̱qima̱a̱reè.	He won't have time to go to school tomorrow.
5. qhēē ñī̱qaa qhō qhȭȭ nã̱ã̱ lə ṯo̱lõõmə̱cṳ̄ṳ̄pəreè.	The day before yesterday, he didn't have time to go to his house.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

6 qhɔ̄ɔ̄ y̱iq̱i ṭẖilȭȭyɔ̱ɔrepɛɛ̀?	Does he have time to write a letter?
7. ŋa̱a̱ nə̱mkũ̄ũ̄ nɛɛ p̱esqop tāqaàṭo̱lȭȭyũ̱qimɛɛ̀.	I usually don't have time to go to the movies.
8. qhō̄ō̄ si̱mšaà lə šu̱u̱lȭȭyũ̱qimī̱tuù.	He doesn't (usually) have time to stay at home. (h)
9. ŋa̱ khȭraa qɛ̄ca šɛ̄ɛ̄lȭȭmɛɛ̀.	I don't have time to talk to you.

D. -ru- (c) + cūù, IA 'to make someone ...

1. ŋɛ̱ɛ̀ qhō lɛ̱ɛqa che̱ru cūùpəyĩ̄ĩ̄.	I made him work.
2. qhō̄ō̄ qhi qhō thāmaà thə̄̄ru cūùnā̄ā̄soŋɛɛ̀?	Did he (h) make him (nh) smoke cigarettes?
3. sə̄ñii qhō̄ō̄ qhi pūqu chū q̱ɛɛru cūùnə̄̄qireè.	He will make the boy bathe tomorrow.
4. thə̱ri qhō ŋ̱ɛɛ tũ̄ũ̄tũ̄ũ̄ ti ṭhūru cūùnā̄ā̄ronāā.	Please make him wash my shirt today. (h)
5. qhō̄ō̄ qhi ŋa̱ tāqpaa qhɛ̱ɛ̀ ka̱a̱pru cūùnə̄̄qiì.	He always makes me sweep.
6. qhō̄ō̄̀ qhō tāqpaa qhālaà so̱ru cūūqiyɔɔ̀repɛɛ̀?	Does he always make him make food?
7. ŋɛ̱ɛ̀ qhō qhē̄ēsə ṉ̃ī̱qāā tshīpu ka̱a̱pru cūùpəyĩ̄ĩ̄.	I made him sew all day yesterday.
8. sə̄ñii qhō̄ō̄̀ qhō me̱tɔ̄ɔ̀ tə̄pru cūūqireè.	He will make him plant flowers tomorrow.

E. 'OR' CONSTRUCTIONS

1. khērāā sō̄ō̄ca chō̄ō̄̀qaa, chə̄p chō̄ō̄̀qaà?	Do you want tea or water? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

2. khōrɛɛ̀ tāqōō chāā thūū̀paa, āāraà thūū̀paà?	Did you drink beer last night or did you drink wine?
3. sə̄ñii khērāā chāālɛɛ̀ nāāqaa, lōpcōṑ nāāqaà?	Will you work or study tomorrow?
4. khērāā chāālɛɛ̀ nə̄qiyɔɔ, lōpcōṑ nə̄qiyɔɔ̀?	Are you working or studying (now or usually)?
5. ŋa ŋūū̀ tiqéè ŋūūqāā lə šaàqoyīnāā,* tshōō kaàqoyīnāā?	I wonder if I should put this money in the bank or do trading (with it)?
6. ŋa nāā lə toqoyīnāā, tɛ̄ɛmo tāqaàtoqoyīnāā?	I wonder if I should go home or go to see a show?
7. qhōṑ šīŋso lə̄pərɛɛ, cāqso lə̄pərɛɛ̀?	Did he learn carpentry or blacksmithing?
8. tsōpa šiŋpə rɛɛ, toqpa rɛɛ̀?	Is Tsōpa a farmer or a nomad?
9. khērāā kaŋtsɛɛ thɛ̄ɛ̀paa, lhɛ̄ɛsaa šuùpaà?	Did you go to Gyantse or stay in Lhasa?
10. ŋɛɛ ñūqu sōnam qhi khīisōō, chāpɛɛ̀ khīisōō?	Did Sōnam take my pen or did Chāpa take it?

F. -tóò mītóò (a), yōōmɛɛ̀ (a), yīīmɛ̄ɛ̀ 'whether or not'

1. mōṑ thiìtóò mītóò, siìthə.	See whether or not she's writing.
2. qhōṑ šā ñōṑtóò mītóò, qə̄ti nāāthə.	Ask (h) whether or not he (nh) bought meat.
3. qhō nāā lə tɛɛ̀tóò mītóò šɛɛpaa nāāthə.	Call (h) (to ask) whether or not he (nh) is at home.
4. chīmiì ñīìtóò mītóò?	Have they found Chīmiì, or haven't they?

* See note 3.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

5. me paatȯȯ* mī̀tȯȯ? — Has the fire started, or hasn't it?

6. qhō lāptaa lēētȯȯ mī̀tȯȯ? — Has he arrived at school, or hasn't he?

7. qhōō qhi chōcāã chūūqitȯȯ mītȯȯ? — Does or doesn't he drink beer (usually)? (h) or, Is or isn't he drinking beer (now)? (h)

8. qhōō qhāŋpa kəp tshāātȯȯ, mītȯȯ? — Have they finished building his house, or haven't they?

9. chū qhōōtȯȯ mītȯȯ? — Has or hasn't the water boiled?

10. pūqu ti ñīī qhūùtȯȯ mī̀tȯȯ? — Has or hasn't the child fallen asleep?

11. pāāsāā lə ŋaa rɔɔ̀chelōõyōōmɛɛ̀, qēca thiīthə. — Ask Pāāsāã whether or not he has time to help me.

12. qhɔ̄ɔ̄ ŋūū yōōmɛɛ̀, khēēchuŋèè? — Do (you) know (h) whether or not he has money?

13. qhō tshōŋpa yīīmēē, ŋɛɛ̀ šēēməcūū. — I don't know whether or not he's a trader.

G. -pəšȯȯ (a) 'I hope'

1. qhōō lhɛɛsaa thɛɛ̀pəšȯȯ. — (I) hope he goes to Lhasa. (h)

2. ŋaa lɛɛqa raàpəšȯȯ. — I hope I get work.

3. sə̄ñii qhūūsāã yīpəšȯȯ. — (I) hope tomorrow is a holiday.

4. thəri yiqi ti thiì tshāāpəšȯȯ. — (I) hope (I) finish this letter today.

5. yiqtsee yaqo yoŋəšȯȯ. — (I) hope (I) do well on the examination.

6. thəri ŋaa qhōō cɛɛpəšȯȯ. — (I) hope (I) meet him today.

7. thə̄ə̄tu tiqèè māqāmpətȯȯ, chāāpa mātāāpəšȯȯ. — Until this laundry is dry, (I) hope it doesn't rain.

---

* See note 2.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

8. tɛ̄ɛmo tāsɛɛ thīị̀ lə cha̲ tsō̄ōñɛ̄ɛ̄ yō̲ò̲pəšòȯ.	(I) hope there is a tea seller near the place to watch the show.
9. ŋa̲ qhōō nā̲ā̲ lə lēētṻṻ qhō tɛ̲ɛ̀pəšòȯ.	When I arrive in his house, (I) hope he's there.

H. CONVERBIAL CONSTRUCTIONS

1. ŋɛ̲ɛ̀ qhōō the̲p lāpṭaa khiị̄ yō̲ò̲pəyīī.	I brought his book to school. (came-bringing)
2. qhōȍ mhə̄kiinėė, ŋɛ̲ɛ̀ tshu̲u̲ khiī yō̲ò̲pəyīī.	Even though he didn't bring (it), I brought it here. (came-bringing)
3. ŋa̲ lhɛ̄ɛsa nɛɛ tsāŋ lə qhō̲pa kə̲p ṭu̲qiyīī.	I'm going to walk from Lhasa to Tsang. (walk-going)
4. ŋa̲ tā̲qōò nā̲ā̲ nɛɛ yū̲tṻṻ, pūqȯò qhālaà sō̲ò̲ ša̲àpəyīī.	Last night, when I came from home, I made and left food for the children. (left-made)
5. ŋɛ̲ɛ̀ nā̲ā̲ nɛɛ lī̄qə pə̲tòȯ khī ṭhīị̀ yō̲ò̲pəyīī.	I took the dog from home up to the park. (came-taking)
6. sə̄ñii ŋa̲ tshūū yū̲tṻṻ, phu̲ qɛ̲pati ṭhīị̀ yū̲qiyīī.	Tomorrow when I come, I shall bring (my) older son. (come-bringing)
7. ŋɛ̲ɛ̀ lo̲ ṭhu̲ù nɛɛ ā̲ta pə̲tòȯ, lōpcōȍ che̲ɛ̀ tɛ̲ɛ̀pəyīī.	From six years old until now I did school work. (stayed-studying)
8. qhē̄ēsə ŋa̲ lāpṭaa ṭu̲tṻṻ, lāpṭaà qhā̲ā̲qa tsī̲ṭə tshūù tɛ̲ɛ̀šaà.	Yesterday when I went to school, all the students had begun class. (sat-started)
9. tha̲rā̄ā chōtsöö thā̲qotsə̄ to̲paà, thṳ̄tuù ñīì sɛ̄ɛ̀ tɛ̲ɛ̀šaà.	This morning at about one o'clock (a.m.) Thṳ̄tuù was awake. (stayed-awake)
10. qhōȍ mo̲ṭa tsōōni, lɛ̲ɛqa che̲qaà qhō̲pa kə̲p ṭu̲qiì.	After he sold (his) car, he walks to work. (goes-walk)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

11. khērãã qhi ŋε̱ε̱ qōqam nām phēèpεὲ? — Did you bring my leather case? (h) (come-bring)

12. khērãã phṑōnεε ka̱qaa lə ša̱a̱qom kȭ phēèpεὲ? — Did you walk from Tibet to India? (h) (come-walk)

13. qhēēsə ñi̱qãã khēnããtsho ñe̱pṭaà ṭãã šu̱ùpèè? — Did you (pl.) sit sunbathing all day yesterday? (h) (sit-sunbathe)

NOTES

1. sa̱à 'to be called, named'. This is an irregular verb used only in third person constructions of the type below. It does not conjugate.

   qhōō mi̱ŋ lə qha̱re sa̱à? — What is his name?

   qhōō mi̱ŋ lə tɔ̱ɔ̱ce sa̱à. — His name is Tɔɔce.

2. pa̱a, IIIB, 'to be lit', is a good example of the passive verbs of Type III that have phonetically similar active verb counterparts. For example:

   qōō, IB, 'to boil' -- qhōō, IIIB, 'to be boiled'

   ŋε̱ὲ chū qōōpəyĩĩ. — I boiled the water.

   chū qhōōsaà. — The water has boiled.

   cē, ID, 'to open' -- che̱, IIID, 'to be open'

   ŋε̱ὲ qi̱qũũ cēpəyĩĩ. — I opened the window.

   qi̱qũũ che̱tuqèè? — Has the window opened?

   rεε̄, IB, 'to tear' -- rε̱ε̱, IIIB, 'to be torn'

   qhōō tshãqpaa ti rεε̄soŋεὲ? — Did he tear the newspaper?

   te̱è ša̱a̱nə, tshãqpaa re̱e̱qireè. — If you leave (it) here, the newspaper will be torn.

   ṭaà, IA, 'to roast' -- ṭhɔ̄ɔ̀, IIIA, 'to be roasted'

   lãŋša ya̱qo ti ṭãànããpεὲ? — Did you roast this good beef? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lāŋša ṭnoɔtoò mītòȍ, siìthə. — See if the beef has roasted.

3. -pəyīnāã (a) and -yönāã (a) both express the wonder of the first person subject at some action. For example:

tɔɔcelaà qhapaa thɛ̄ɛ̀yönāã? — I wonder where Tɔɔce has gone.

tɔɔcelaà qhapaa thɛ̄ɛ̀pəyīnāã? — I wonder where Tɔɔce has gone.

They can also be used in 'or' constructions, as we saw in numbers 5 and 6 of Part E of this lesson.

VOCABULARY

ṭhəp, ID	to perform
cəpmaà kəə: cəpmaà kəp	to wage guerrilla warfare
ṭəti	ax
nōpo (3)	sharp
kamṭe kəp, I and II (h: qūṭuù kȍ)	to fight
lōsàā	P.N.
saà, irr. (see Notes)	to be named, called
töö: IA, irr. (h: šuù, IA)	to sit, to stay
cūù, IA	to put in
saa, IIB	to fall (from or off something)
šī, IIID (h: šāà, IIIA)	to die
ṭhaà, IIA	to recover (from sickness)
chȍȍtoò (and vbs. 'to go')	to run away

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

khōqa	man
thũ̱̄tuù	P.N.
qɔ̱ɔ̱qɔ̱ɔ̱ tā̄ā̄	to swindle, to trick
nə̱mkũ̄ũ̄	usually
thē̄, ID	to smoke
tāqpaa	always
tshīpu kə̱p (h: chāātsem kō̄ or nā̄ā̄)	to sew
tə̄p, ID	to plant
cāqso	blacksmith
ñīì, IIA	to find
tsō̱pa	P.N.
ši̱ŋpə	farmer
chā̱pa	P.N.
chīmiì	P.N.
pa̱a, IIIB	to be lit
pāàsāā	P.N.
qō̄ō̄, IB	to boil
qhō̄ō̄, IIIB	to have boiled
ra̱à, IIA	to get, obtain
yi̱qtsèé	an examination, a test
thə̄̄ə̄̄tu	laundry
qɛ̱̄pa	older
tsī̱ṭə	class

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

-tsə topaa	around, about
qōqam	leather case
tshūù, IA	to be started
šaaqom kō̃ (nh: qhõpa kəp)	to walk (h)
ñep̣taà tā̃ā̃	to sunbathe

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

PART TWO

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

I. THE CROOKED MAGIC STICK

pāpa cīì taa āma cīì yɔɔreè. qhũñiì lə pūqu phu cīì yɔɔ̀reè. phu ti lāptaa tā̃āpəreè. thenɛɛ̀ phu cīì kēèni, pāpa ti šīpəreè. phu qɛ̄pa ti yȭtɛ̃ɛ̃ yaqo šeṭaa chāàni, tsiqu chāàpəreè, tēē, āma taa phu chūŋə tėė rɔɔ̀ chiqiyɔɔ̀maareè.

thenɛɛ̀ pūqu chūŋə ti lo ŋā lə lēētüü,[1] qhōò āmaa, ŋa lāpṭaa ṭuqiyīīs[2] ləpəreè. əni āmɛɛ̀ ŋaa lāpṭɛɛ ṭosōō tā̃āyaà qhi ŋūū mɛɛ̀s ləpəreè. tenɛɛ̀ pūqu ti lo ṭhuù lə lēētüü, qhũñiì kōpo šeṭaa chāàpəreè. əni pūqu tiì, šīŋ tsōqaàchīīni, ñīmə reerɛɛ[3]ŋūū šo[4] sūmsum yūqiyɔɔ̀reè. šo sūpu[5]tiqėè tiì qhũñiì qhi tōpcɛɛ̀ mā̃too,[6] tə̄qiyɔɔ̀maareè. tenɛɛ̀ pūqu ti lo tūū lə lēētūū, qhōò šīŋ tsōōni, ŋūū šo ṭhuùṭu yūqiyɔɔ̀reè.[7] tenɛɛ̀ qhātsam sōŋataa, pūqu tiì ŋūū chēqa āmaa šaà, chēqa qhōrɛɛ̀ khiini, tsaqo tsōqaàchīpəreè.

tsaqo tsōqaàṭutūū, lāqaà lə tūū chi thūùpəreè. tūū thūùpətaa qhō šeṭaa seèni, phōò chīpəreè. əni qhō qōpa cīì lə lēèpəreè. qōpaa lēētūū, ṭhapa tētsōō pūqu tėė khōra qhare chɛɛ̀ni phōò yōōpaas? ləpəreè. pūqu tii ŋaa tūū thūùcus., ləpəreè. əni ṭhapa tētsōō pūqu tėė khōrɛɛ̀ tūū ti sɛɛ̀ thūpətuqėès?, qēca ṭhitūū, pūqu tiì sɛɛ̀ thūpaàs., ləpəreè. qōōtaà pūqu ti cīqòò qōpaa šaà, ṭhapa qhā̃āqa chīlòò lə chīpəreè.

pūqu tiì thi nōpo ci khīī, qhāŋpa cīì qhi nā̃ā la tɛɛ̀pəreè. qhāŋpa tii nā̃ā lə thā̃qɛɛ lɔɔ̀ nɛɛ šɛɛ̀ tā̃ā, šaaro kəp, cheñɛ̃ɛ̃ cii yɔɔ̀reè. pūqu tiì thā̃qa tėė tɛɛmo tɛ̄ɛ̀ tɛɛ̀pəreè. tenɛɛ̀ tūū yōōpəreė. tūū yōōpətaa,[8] pūqu tiì tīŋṭii wɔɔ̀ lə qhəp tɛɛ̀pəreè. tūū tiì thā̃qa tėė tɛɛmo tɛ̄ɛ̀, tenɛɛ ñīì qhūùpəreè. tūū ti

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ñīì qhūùpətaa, pūqu tīì thi ti khīīni, tīŋtii wɔ̄ɔ̀ nεε tshūū thɔ̃, thi ti tūù qi pε̄εqoo lə šūùpətaa, tūù ti šīpəreè.

šɔɔqεὲ[9] thapa tētso yɔ̃ɔ̄ni, pūqu tēé tūù sεὲpεὲ? pūqu tīì, sεὲpəyīī. khērāātso ro lə tɔ̃ɔ̀!, ləpəreè. thapa tētso ro thɔ̄ɔ̄neé, šiiqiyɔɔ̀reè. thapa tētsöö khōrεὲ tūù sεὲtsāā qhare qɔɔ̀s?, ləpəreè, pūqu tīì ŋaa šε̄pa qheé moqoò,[10] thāqa ti qɔɔ̀s., ləpəreè. thapa tētsöö thāqa ti teepəreè.

ə̄ni pūqu tīì thāqa ti khīīni, tshō cīì qi qhā lə chīì, teé cāŋma cīì yɔɔ̀reè, tii lɔɔ̀ lə thāqa ti qε̄ε, tε̄εmo təqii tεὲpəreè. tε̄εmo tεὲ teetūù, tshōō kīì nεε mi qāāpo chi thōō yɔ̄ɔ̄ni, pūqu teé khērāā lūū kεεpöö lūyūū lə phēērɔɔnāā sūqiì., ləpəreè. pūqu tīì ŋa lūyūū lə yūqimε̄ε̄s., ləpəreè. mi qāāpo tīì lūyūū lə pheè, kīpu šetaa yɔɔ̀reè. lūū kεεpöö khērāā qhi thāqa ti tsōōtə sūqireè. ə̄ni thāqa ti tsōō, rīī lə lūū kεεpɔɔ nóopu šīŋ qhuquù chi yɔɔ̀reè. ti qɔɔ̀ ləps. ləpəreè. ə̄ni pūqu tīì ōōs., qhūñiì ñəmtoò tshōō nāā lə chīpəreè. tshōō nāā lə chīīni, lūyūū lə lēēpəreè. lēēpətaa, lūū kεεpöö khōrεε thāqa ti tsōōrɔɔchis. sūūpəreè. pūqu tīì thāqεε rīī lə khērāā qhi nóopu sīŋ qhuquù ti qɔɔ̀ ləpəreè. lūū kεεpöö nóopu šīŋ qhuquù ti tεὲpəreè. ə̄ni pūqu tīì yaa lóò yōōpəreè.

pūqu ti tshōō qhā lε lēēpətaa, qhōō šīŋ teé ŋaa cha ta qhālaà cētaà qɔɔ̀s., ləpəreè. ləpətaa, šīŋ qhuquù tīì ṭ ə̄q thə̄q thə̄q sūm chεὲni, chīpəreè. tenεὲ qhātsam sōŋataa pūqu tii tūū lə qhālaà nāmεεnātsɔɔ̀ ta cha ta cētaà lēēpəreè. šuù teé, šīŋ qhuquù tie lēēpəreè. ə̄ni, pūqu tīì qhālaà sεὲ, cha thūū, ə̄ni šīŋ qhuquù ti khīīni, āmεε tsāā lə lóò chipəreè.

āmεε tsāā lə lēēpətaa, pūqu tīì āmaa, qhare səñiitūūqitoòs?, ləpəreè. āmεὲ ŋa šāmtεὲ taa cha thūñiitūūqiìs ləpəreè. ə̄ni pūqu tīì šīŋ teé āmaa šāmtεὲ taa

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

cha̲ qɔ̲ɔ̀., lə̲pəreè. lə̲pətaa, šīŋ ti̲ì ṭhəq ṭhəq ṭhəq sūm chɛ̲ɛ̀, chī̲pəreè. qhā̲tsam sōŋataa āmɛɛ tū̲ū̲ tė̲ė, šāmṭɛɛ̀ ta cha̲ lɛ̄ɛ̀pəreè. āma qa̲po še̲taa chū̲pəreè. ñi̲mə cīì pūqu ti̲ì āmaa, sə̄ñii lu̲ŋpėė mi̲ qhā̲ā̲qaa thōoṭo tə̄qiyīī. āmərāā mi̲ qhā̲ā̲qaa thōoṭɔɔ phēēs lɛ̲̄ɛ̲̄ kōōšu!,[11] lə̲pəreè. āmɛɛ̀ lu̲ŋpėė mi̲ qhā̲ā̲qaa thōoṭo tā̲ā̲ thūūqima̲a̲reè., lə̲pəreè, pūqu ti̲ì thōoṭo tā̲ā̲ thūūqireè., lə̲pətaa, āmɛɛ̀ sə̄ñii lu̲ŋpėė mi̲ qhā̲ā̲qaa thōoṭɔɔ phēērɔɔ nā̲ā̲s lɛ̲̄ɛ̲̄ kɛ̄ɛqaàchī̲pəreè.

te̲nɛɛ̀, āma tshū̲ū̲ lȍ̲ȍpətaa, phu̲ ti̲ì šīŋ tė̲ė sə̄ñii lu̲ŋpėė mi̲ qhā̲ā̲qaa tā̲ā̀pɛɛ qhālaà ta qhu̲u̲ ta cha̲ ta cētaà qɔ̲ɔ̀., lə̲pətaa, šīŋ ti̲ì ṭhəq ṭhəq ṭhəq sūm chɛ̲ɛ̀, chī̲pəreè. sə̄ñii šɔ̲ɔ̲qɛɛ̀ āmɛɛ̀ thɔ̄ɔqɛɛ qā̲ā̀ lə chīìni, tə̄tūù, lu̲ŋpə tė̲ė thāŋ chēpo chi yɔ̲ɔ̀reè. ti̲i qā̲ā̀ lə qhu̲u̲ qāāpo chēpo chi kə̲pyɔ̲ɔ̀reè. āmɛɛ̀ ma̲a̲ yō̲ōni, phu̲ lə thāŋ qhi qā̲ā̀ lə qhu̲u̲ kə̲pšaàs., lə̲pəreè. te̲nɛɛ̀ phu̲ taa āma ñə̄mtȯȯ chī̲pəreè. qhūñii ya̲qėė lėėtūù, qhu̲u̲ ta qhā̲ā̲qa ya̲qo še̲taa yɔ̲ɔ̀reè. te̲nɛɛ̀ lu̲ŋpėė mi̲ qhā̲ā̲qa lɛ̄ɛ̀ni, qhālaà sɛ̲ɛ̀, cētaà chɛ̲ɛ̀, lȍ̲ȍ chī̲pəreè.

mi̲ qhā̲ā̲qa lȍ̲ȍ chī̲pətaa, phu̲ qɛ̲̄pa ti̲ì šu̲ù lə tɛ̲ɛ̀ni, khērāāñii lə thōoṭo ya̲qo ti̲tėė tā̲āyaà qha̲nɛɛ̀ chōōs?, lə̲pəreè. phu̲ chūŋə ti̲ì qhā̲ā̲qa ŋōnɛɛ̀ lə̲pəreè. lə̲pətaa, phu̲ qɛ̲̄pa ti̲ì khērāāñii qi šīŋ qhu̲quù ti̲ ŋa̲a̲ ṭȍ̄ō!, ŋɛ̲ɛ̲ qhā̲ŋpa ta ŋū̲ū̲ ta qhā̲ā̲qa khērāāñii lə ṭɛ̲ɛ̀, tshō̲ō̲ kə̲ptus., lə̲pəreè. āmɛɛ̀ phu̲ chūŋə tė̲ė tshō̲ō̲ maka̲à! ŋa̲rāāñii kōpo yī̲ī̲tūù, phu̲ qɛ̲̄pɛɛ̀ ŋa̲rāāñii lə rɔ̲ɔ̀ chi̲qimɛɛ̀. tha̲ ŋa̲rāāñii qi nȯ̲ȯpu ti phāā ṭɛ̲ɛna, ce̲e̲maà ŋa̲rāāñii lə rɔ̲ɔ̀ che̲ñɛ̄ɛ yū̲qima̲a̲reès., lə̲pəreè. phu̲ chūŋə ti̲ì āmaa ŋa̲rāāñii qi mi̲tsee rī̲qaa cōcɔɔ̀ qhi cālaà ta ŋū̲ū̲ qhi tə̲̄qireè, tshō̲ō̲ kə̲pthus, chɛ̲ɛ̀ni, tshō̲ō̲ kə̲pəreè.

te̲nɛɛ̀ ñi̲mə cīì phu̲ qɛ̲̄pa ti̲ì lu̲ŋpėė mi̲ qhā̲ā̲qaa sə̄ñii thōoṭɔɔ phēērɔɔnāā lə̲pni, qȍ̄ōtaà šīŋ tė̲ė sə̄ñii lu̲ŋpėė mi̲ qhā̲ā̲qaa tā̲ā̀pɛɛ[12] qhālaà ta cha̲ cētaà phu̲ šō̲pɛɛ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thōōto lėé yaqa qɔɔ̀., ləpəreè. ləpətaa, šĩŋ tiì thə̄q thə̄q thə̄q thə̄q ši chɛɛ̀, chīpəreè. sə̃ñii luŋpėé mi qhā̃ā̃qɛɛ̀ qhəsĩĩ phu šȭpa taa āmɛɛ thōōto yaqo tītėè tuù, thərii phu qɛ̃pa tsiqu tii thōōto yaqa yũqireès, saptöö̀ pɛ̀ɛ, chīpəreè. yəqėé lēētüù, qhuuė[13] yɔ̃ɔ̀maareè qhālaà cētaàė yɔ̃ɔ̀maareè. chɛɛ̀tsāã, mi qhā̃ā̃qa lòò chīpəreè. phu qɛ̃pa tiì ŋɛɛmaà āma taa phu šȭpa ..ė rɔɔ̀ macɛɛ̀tsāã, lɛ̃ɛ̃tɛɛ̀ qhɔ̄ɔ̄ni, qhɔ̄ɔ̄ šĩŋ qhuquù tə qhāŋpa ta ŋüü tə qhā̃ā̃qa ... ɛɛ̀, ə̄ni qhō pāāqo chāàpəreè, phu šȭpa taa āma tsiqu c... eè.

NOTES

1. To express the idea of 'reach... ...ear reached plus the verb 'to arrive at', lēè, IIA is used.

2. -s functions like 'close quotes' in that it marks the end of a direct speech. However ... mandatory that the speaker use this.

3. reerɛɛ 'each' when used with numbers requires that the number be duplicated (e.g., ñimə reerɛɛ mi sũmsum ... 'on each day three persons ...' or chōtsöö̀ reerɛɛ qɔɔmo ñĩĩñii ... 'for each hour two dollars ...').

4. A šo is a small coin equivalent to about a penny.

5. Numerals (after number two) + -pu tiqėé indicates 'those ...' or 'the ... of them'(e.g., sũpu tiqėè 'those three', or šipu tiqėè 'those four').

6. mãtoo or mə̄tȯȯ + neg. = 'only, except for'.

7. The verb 'to come' is often used to express general, habitual, or future actions: tītėè nā̃ānə, ŋüü yũqireè, 'If you do (it) like this, money will come.

8. -pətaa (a) = the verbal action occurred and ..., or as soon as the verbal action occurred something else happened.

9. It is implicit from the context that 'morning' refers to the next morning.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

10. An important pattern is that of an adverbial emphatic used with a verb in the negative. These patterns express such notions as 'never', 'not at all', etc. The most common of these negative particles are: qhée̱ 'not at all', tsāni 'never', kū̄ni 'never', qha̱qhèė 'not at all'.

11. -šu (d) is used in imperative constructions. It is less polite than -tə (nh).

12. Relative constructions such as this one are frequently used. They are formed by taking the past stem of a verb plus the suffix -pɛɛ (a) and joining it to a noun. (This is analyzed linguistically as the genitive suffixed to the verbal noun stem which is formed by adding the suffix -pə (a) to the past stem, but for beginning students it is simpler and more effective to learn it as a unit.) For example, mi̱ qhā̱ā̱qaa tā̱ā̱̀pɛɛ qhālaà, '... food which is enough for all the people'.

13. -ê = 'also, even'. It suffixes to substantives.

VOCABULARY

lāpṭaa tā̄ā̄	to send to school
the̱nɛɛ̀	then
keè, IIC (h: ṭhū̄ū̄̀, IIC)	to be born
chāà, IIIA	to become
tsi̱qu (6)	rich
tē̄ē̇	but
chu̱ŋə	smaller, younger
lē̄ē̇̀, IIA	to arrive
ṭo̱sō̄ō̄ tā̄ā̄	to pay expenses
kōpo (3)	poor

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

reerεε	each (dat.-loc.)
šo	a coin worth about a penny
tōpcεὲ	foodstuffs
tə̃: tã̀ã, IIC	to be enough
qhãtsam sōŋataa	after some time passed
chēqa	half
šaà, IA	to leave
tsaqo	earthenware pot
qhōrεὲ	he himself (instr.)
tǜü	demon
thūù, IIA (h: cεε, IIA)	to meet
šeè, IIA	to be afraid
phö̀ö, IA	to run away
sε̄ὲ, IA	to kill
cīqȯó	alone
chīlȯ̀ó	outside
ṭhi	knife
nōpo (3)	sharp
qhāŋpa	room, house
thāqa	icon wall scroll painting (gen.: thāqεε)
lɔɔ̀	the surface of walls, etc.
šεὲ tāā	to sing
šaaro kəp	to dance
cheñε̃ε̃	one who does ...
tīŋṭi	altar

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhəp, ID	to hide
ñĩĩ qhũù, IIA	to fall asleep
thȭ, ID	to come out of
pɛ̄ɛqoò (h: ūpėė)	forehead
tȭò: tɛ̄ɛ̀, IA	look!
ro	corpse
thȭȭ, II, irr., see p. 126	to see
šɛ̃pa	other, another
qhėė + neg.	nothing
cāŋma	willow tree
qɛ̄ɛ, IB	to hang up
lū	Serpent-God
kɛɛpo	king
lūyüü	Serpent-God country
kīpu (1)	happy
qhā	shcre, bank, mouth
rīī	price
nȯȯpu	precious gem or article (associated usually with wish-fulfilling or life-protecting items)
qhuquù (6)	crooked
lȯȯ̀, IA	to return
šuù	after
tsāā (h: qūtũ̄ũ̄)	presence

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

šāmtɛɛ̀	rice and curry
āmərāã	mother, you yourself ...
kɛ̄ɛ, IB	to deliver
koo: kɛ̄ɛ, IB	deliver!
lɛ̄ɛ	message, answer
qhuu	tent
qhuu kəp	to pitch a tent
thāŋ	(a) plain, field
ŋōnɛɛ̀	really
tōò: tɛ̄ɛ̀, IA	give!
tshōo kəp	to trade
mitse	human life
mitsee rīqaa	during (one's) life
cōcɔɔ̀ (h: cholaà)	elder brother
šõpa: šõšõõ (1)	younger
yaqa: yaqo (6)	better
saptōò pɛɛ̀, IA	to get dressed in Sunday best
lɛ̄ɛtɛɛ̀	retribution
qhɔ̄ɔ, IIB	to get unintentionally, to conceive
mɛɛ̀pəchɛɛ̀	without, being without

TRANSLATION*

There was a father and a mother. Those two had a son. They sent that son to school. Then, a son was born, and the father died. The elder brother had be-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

come very learned and had become rich, but he didn't help his mother and younger brother.

After that, when the younger boy reached five years old, he said to his mother, "I'm going to school." The mother said, "I don't have money for paying school expenses." Then when the boy reached six years old, those two had become very poor. The boy went to sell wood and returned each day with three <u>š</u>o. Those three š<u>o</u> were sufficient only for their foodstuffs. After that, when the boy reached the age of seven years old, having sold wood, he would get six š<u>o</u> (each day). Then after quite some time had passed, the boy left half of the money (from the six š<u>o</u>) with his mother and taking (the other) half himself, went off to sell earthen pots.

When he went to sell earthen pots he met a demon. As soon as he met the demon he was very frightened and fled. He arrived at a monastery. When he arrived at a monastery the monks said to the boy, "Why did you flee?" The boy said, "I met a demon." Then when the monks asked the boy, "Do you think you can kill this demon?" the boy said, "I think I'll be able to kill him." In the evening (the monks) left the boy alone in the monastery.

All the monks had gone out. The boy, carrying a sharp knife, stayed inside a room. In this room, there was one (figure) who was singing and dancing on the surface of an icon (wall scroll painting). The boy sat looking at the icon. Then the demon came. As soon as the demon came the boy hid under an altar. The demon (also) looked at the show (spectacle) on the icon, and then fell asleep. As soon as the demon fell asleep, the boy, bringing the knife, came out from under the altar, and as soon as he struck the demon on the forehead with the knife, the demon died.

---

* In a few instances, the folk tales and discussions in this part of the manual have been slightly altered in syntax from the original tapes made by several Lhasa-speaking Tibetans. This was done to eliminate excessive repetition and to maintain the graded nature of the materials. Furthermore, the translations of these stories were left in rather crude English so as to maintain a close relationship with the Tibetan syntax.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

In the morning the monks came and said to the boy, "Did you kill the demon?" The boy said, "I killed him. You look at the corpse!" Even though they saw the demon's corpse, the monks were afraid. The monks said, "Since you killed the demon, what do you want?" "I don't want anything else--I want this icon." The monks gave (him) the icon.

Taking the icon the boy went to the bank of a lake. There was a willow tree there. On the side of this he hung the icon and sat watching it. When he sat watching it, a white man came out of the middle of the lake and said to the boy, "The Serpent-God (Naga) King said, 'Please come to the land of the Serpent-Gods.'" The boy said, "I'm not going to go." The white man said, "Come to the Serpent-God country! It's very pleasant. The Serpent-God King will say, 'Please sell (me) this icon of yours,' and (you) sell the icon! As for the price: The Serpent-God has a precious thing, a crooked stick. Say '(I) want this.'" The boy (said), "Yes." The two of them together went inside of the lake. Having gone inside the lake, they arrived in the Serpent-God's country. They arrived and the Serpent-God said, "Please sell me this icon of yours." The boy said, "For the price of the icon I want the precious thing-crooked stick of yours." The Serpent King gave the precious thing-crooked stick (to the boy). The boy returned.

Having arrived on the bank of the lake, (the boy) said to the stick, "I want tea and food, etc." He said that, and the crooked stick did three ṭhəq ṭhəq ṭhəq and went. Then, after some time had passed, various kinds of foods and tea, etc., arrived in front of the boy. After that, the crooked stick also arrived. The boy ate the food, drank the tea, and bringing the crooked stick, returned to the presence of his mother.

Having arrived in the presence of his mother, he said, "What do you want to eat?" The mother said, "I want curry and rice, and tea." The boy said to the stick, "My mother wants curry and rice, and tea." As soon as he said that, the stick made three ṭhəq ṭhəq ṭhəq and went. After a little while had passed, curry and rice, and tea arrived in front of the mother. The mother became very happy. One day, the boy said to his mother, "Tomorrow, I'm going to give a

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

party for all the people of this area. You, mother, take the message 'Come to the party' to all the people of the area." The mother said, "You won't be able to give a party for all the people of this area." The son said, "I'll be able to give the party." He said that and the mother went delivering the message "Tomorrow please come to a party" to all the people of the area.

Then the mother came home, and the son said to the stick, "I want food, tents, and tea, etc., enough for all the people of this area." The stick did three ṭhəq ṭhəq ṭhəq and went.

The next morning (lit.: tomorrow morning) the mother went on the roof, and when she looked, in the area there was a great field, and on this there had been erected a big white tent. The mother came down and said to the son, "The tent has been set up on the plain." After that, the mother and son went together. When they arrived there, the tent and everything was very good. Then all the people came and ate food, etc., and returned.

All the people left and the elder boy stayed after and said (to them), "How could you give such a good party as this?" The younger son said everything as it really happened. After he said it the elder son said, "Give me this crooked stick of yours! I'll give you my house, money, and all (I possess). Let's trade." The mother said to the younger son, "Don't trade! When we were poor the older son didn't help us. Now if we give (him) our precious thing, later there will be no one to help us." The younger son having said to the mother, "During our lives, my elder brother's money and possessions are enough. Let's trade," and he traded.

After that, one day the elder son said to all the people of the area, "Tomorrow come for a party." That evening he said to the stick, "Tomorrow, I want food, tea, etc., enough for all the people of the area, and better than the party of my younger brother." As soon as he said that the stick did four ṭhəq ṭhəq ṭhəq ṭhəq and went. The next day (lit.: tomorrow), all the people (thought). "Earlier the party of the mother and the younger boy was like that (so good). Today the party of the elder son who is richer will be better." They dressed

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

all up and went. When they arrived up there, there wasn't even a tent. There wasn't even food. Therefore all the people returned (home). Because the elder son didn't help his mother and younger brother before, he got retribution and he came to be without all--the crooked stick, and his house, and money. He became a beggar. The younger son and mother became rich.

II. THE BOY-MONK AND THE WITCH

ŋɛ̄ɛ̄maà tééṗūū̀ lə thapa chi yɔ̄ɔ̄reè. thapa tėė qituù ī̄cūū chi yɔ̄ɔ̄reè. ə̄ni ñ̄imə cīī ī̄cūū ti lhɛ̄ɛ̄saa s̆ā ñoqaàtāānāāpəreè. ī̄cūū ti lhɛ̄ɛ̄saa chīīni, s̆ā ñosaa lēētùū, s̆ā tsōōñɛ̄ɛ̄ āce tiì ī̄cūū ñīŋcɛ̄ɛ̀s, chɛ̄ɛ̀, tāpaa chuucuu chɛɛ̀pəreè. ə̄ni ī̄cūū tiì s̆ā ñ̄ōōni, tééṗūū̀ lə lòòpəreè.

qɛ̄ɛ̄laà qɛ ī̄cūū siitūū̀, ə̄tsi khōrɛɛ tāpaa qhare chɛɛ̀cōōs?, sūū̀pəreè. ə̄ni ī̄cūū qɛ qhéé chɛɛ̀məcūū.[1] thəri s̆ā ñosɛɛ āce tiì chuucuu chɛɛ́cus., s̆ūū̀pəreè. ə̄ni qɛ̄ɛ̄laà qɛ ə̄tsi tha khōraa tūūmōṑ s̆āptaà kəpəreè.[2] ə̄ni khōra thoqōṑ phɛ̄ɛ̄cee s̆āqɛɛ lə thīīītoòqhāpo reè. chɛɛ̀tsāā, lamsāā lāmɛɛ qūtūū̀ lə cāās sūū̀pəreè.

ə̄ni ī̄cūū tiì lāmɛɛ qūtūū̀ lə cāāni, thəri ŋaa tūūmōṑ s̆āptaà kəpchuŋééni,[3] lāmɛɛ̀ kə̄mcuù nāārɔɔnāās, s̆ūū̀pəreè. lāmɛɛ̀ tha thoqōṑ khōra āce tii nāā lə chīīcɛɛ, mo ñ̄ɛɛsɛɛ qhāŋpa tii nāā lə qam pə̄ə̄tsə chi yɔ̄ɔ̄reè. tii nāā lə qhəp tòò! ə̄ni tėė sūtūū̀ tupə qu ehɛɛ̀pa chi[4] yòò. ti qhō tɛɛna, qhéé chiqimaareès, sūū̀pəreè. ə̄ni ī̄cūū tiì lāmɛɛ̀ suupə tiqéè chɛɛ̀pəreè. qōōtaà sā rupni qəròò tutūū̀, āce tiì qam tėė s̆ōōni, cāāseè s̆āā lə chīpəreè.

phəqéé lēētūū̀ tūūmo māqu cāātōō cīī qhi wɔɔ̀ lə tshōɔ̀ tɛ̄ɛ̄yɔ̄reè. qhōtsōō tha thoqōṑ khōrɛɛ s̆āqɛɛ reè. ə̄ni s̆āqɛɛ yōpɛɛ̀s ləptūū̀, mòò yòòs chɛɛ̀,[5] pāātɛ̄ɛ̄ ti

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thē̄ē cīq təpəreè. pā̄ātɛ̄ɛ̄ thē̄ḕ cīq təptüǜ, ī̄cūū qɛ sūtüǜ tupə cīq šīipəreè. yā̄ā cīq təpəreè. yā̄ā sūtüǜ tupə cīq šīipəreè. tītèes chɛɛ̀, pā̄ātɛ̄ɛ̄ thē̄ḕ qu təptüǜ, sūtüǜ tupə qucaa šīipəreè. yīīnèė, tüümōō loqsöö lə šāqɛɛ līītüǜ, pā̄ātɛ̄ɛ̄ thē̄ḕ qu lèė təp chōōqiyɔ̄ɔmaareè. chɛɛ̀tsāā, tüümo yɛ̄pa tētsöò tha khōraa šāqɛɛ mɛɛ̀tsāā, ŋātso khōra saqoreès chɛɛ̀, mo sɛɛ̀pəreè.

NOTES

1. See Story I, note 10.

2. Tibetans believe that witches meet every night in special places to eat, and that the witches alternate bringing meals of human flesh. The witch brings this meal by marking her proposed victim (šāptaà kəp) earlier, and then at the witches' feast she magically brings forth her meal (šāqɛɛ) victim by flapping her apron.

3. The -ŋèéni here expresses 'because' and is equivalent to kəpcu, chɛɛ̀tsāā ...

4. -chɛɛ̀pəchi is used to express possession, 'the one having ...'.

5. In stories especially, the verb 'to do', chɛɛ̀, is used interchangeably with the verb 'to say', ləp, ID.

VOCABULARY

ī̄cūū	boy monk
qituù	student
ñīŋcɛɛ̀	poor thing!
tāpa	cheek
chɛɛ̀	to do; to say
chuucuu chɛɛ̀	to stroke

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qɛ	by (alternates with qhi)
ə̄tsi	Oh my!
āce	woman
tǖǖmo	witch
š̄āptaà kəp	to mark a person for a witches' meal
phɛ̄ɛ̄cee	probably
š̄āqɛɛ	witches' meat-feast
cāā, IB	to go (to someone honorific) (h)
kə̄mcuù nā̄ā̄	to give blessing
qam	box
pə̄ə̄tsə	huge
qhəp, ID	to hide (oneself)
tȫȍ: tɛɛ̀, IA	to sit, stay
sū̄tüǜ	holy scarf
ṭupə	knot
qhō̄, ID (h: chō̄ȍ, IA)	to get dressed
sā rup, IIID	to become dark
šō̄, ID	to ride
cā̄āseè šāā	P.N. of place
cā̄ātōō	P.N. of tree
tshɔ̄ɔ̀, IA	to assemble
pā̄ātɛ̄ɛ̄	apron
léé	than
təp, ID	to flap
ṭupə šīì, IA	to unfasten, to untie

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

loqscö	custom
yẽpa	other
qucaa	nine togethe-

TRANSLATION

Long ago in Drepung Monastery there was a monk. That monk had a student who was a boy-monk. One day (he) sent the boy-monk to Lhasa to buy meat. After the boy-monk went, he arrived at the place where they sell meat. The woman who was the meat-seller said "Poor dear" and stroked his cheek. The boy-monk bought meat and returned to Drepung Monastery.

When the teacher saw the boy-monk he said, "Oh! What happened to your cheek?" The boy-monk said, "Nothing happened. Today, the meat-market lady stroked (it). The teacher said, "Oh! Now a witch has marked you (for the witches' food). This evening, it seems, (she'll) probably take you to the meat-feast (of the witches) Therefore, go at once to the presence of a Lama!"

The boy-monk went to the presence of a Lama and said, "Today because a witch marked me (for the witches' food), (you) Lama, please bless me." The Lama said, "Now, you, tonight, after going to the woman's house, there is a big box in her bedroom. Hide inside this! I have a nine-knotted holy scarf. If you stay wearing this, nothing at all will happen." The boy-monk did what the Lama had said. (That) night after it had become quite dark, the woman went to cāāseè šāā riding on the box.

When she arrived there, there were many witches who had assembled under a tree. They said, "Now it's your (turn to provide) the meat-feast. Do you have the meat-feast?" She said, "Yes!" She flapped her apron once. When she flapped her apron once, the boy-monk took out one of the knots on the holy scarf. Again she flapped once, and again he took a knot out of the holy scarf. Doing this, (she) flapped her apron nine times. (He) took the nine knots out of the holy scarf. However, according to the witches' custom when one is getting the meat-feast, they are only allowed to flap the apron nine times. Therefore, the other

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

witches said, "Now since you haven't (got) the meat-feast, we have to eat you. They ate her.

III. ə̄qu tō̄pa Visits Phē̄po

ə̄qu tō̄pa phē̄poo chī̄ìni, pūqu tsēēmo tsēñɛ̄ɛ̄ titėė ñə̄mtȯȯ tɛɛ̀pəreè. thenɛɛ̀ ñima cīì pūqu ñə̄mtȯȯ chū qɛɛqaàchī̄pəreè. chū qɛɛqaàchī̄ìni, qhō̄tso qhā̄ā̄qa chūpə pīì, chūpə tiqėė ruuruù chɛɛ̀šaà. qhō̄tso chū qɛɛpəreè. ə̄ni ə̄qüü pūqüü chūpə tiqėė ti khīī, chāāpa pə̄pəreè. chāāpa pə̄ptsā̄ā̃, pūqu tiqėė ti chū̄ū̃ nā̄ā̃ lə tsüü tɛɛ̀pəreè. tsüütsā̄ā̃, ə̄qȯȯ cheyaà qhėė mhə̄cüūpəreè.[1]

thenɛɛ̀ ñimə cīì pūqu tītsu ñə̄mtȯȯ chī̄ìhi, qhō̄tso ñə̄mtȯȯ phaaleè ñöōpəreè. ñöōni, ə̄qüü pūqu tiqėė tėė phaaleè reere qoša kəpəreè. ə̄ni ə̄qüü pūqu khērā̄ātsoo phaaleè reere yɔɔ̀reè. thenɛɛ̀ ə̄qȯȯ phaaleè chēqa chēqa tȯȯs., ləpəreè. ləpətaa, pūqu tiqėė qhi phaaleè qhā̄ā̄qa tōrni, ə̄qu tə qhōrā̄ātso hə̄ptȯȯ kəpəreè. hə̄ptȯȯ kəətüü, ə̄qu thə pūqutsɔɔ məŋñūū cīqpə chū̄ūni, ə̄qüü qɔɔqɔɔ tā̄ā̃ mhə̄tuùpəreè. ə̄qu phē̄poo chīpėė tum thaqa reè.

NOTES

1. This sentence is somewhat idiomatic. Literally it is 'To ə̄qu there didn't come at all any doings,' or, in more standard English, 'He wasn't able to do anything to them.'

VOCABULARY

ə̄qu tō̄pa	P.N. of famous Tibetan folklore trickster hero
phē̄po	an area just north of Lhasa

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tsēēmo	game
tsēēmo tsēè, IC	to play (a game)
pīì, IA	to undress
chūpə	men's or women's dress
ruuruù chɛ̱ɛ̀	to collect, to assemble (things)
pə̄p, ID	to make descend
chāāpa pə̄p, ID	to make it rain
phaaleè	bread
qoša kəp	to divide
tōṑ: tɛɛ̀, IA	give!
tɔ̄r, ID	to scatter
hə̄ptòò kəp	to grab (for)
məŋñūū	the quantity, the amount
cīqpə	same
qɔɔqɔɔ tāā	to swindle, to trick
tum	story, tale
thaqa	that itself

TRANSLATION

After ə̄qu tōpa went to phɛ̄po, he stayed together with some children who were playing. Then, one day he went with the children to go swimming. Having gone to go swimming, all of them took off their dresses and put the dresses together. They went swimming. ə̄qu took the children's clothes and made it rain. Because it rained, the children entered the water and stayed there. Since they entered (it), ə̄qu couldn't do anything at all (wasn't able to make them wet).

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Then, one day, he went with these children. He bougnt bread together with them. After they bought it, ə̄qu divided up the bread (giving) each one of the children a piece of bread. Then ə̄qu said, "You children each have a bread, (each of you) give me (ə̄qu) half a bread!" As soon as he said that the children scattered all the bread. Then ə̄qu and they scrambled (for it). When they scrambled for it, ə̄qu and the children got equal amounts, and ə̄qu wasn't able to trick them. This is the story of ə̄qu's going to phə̄po.

IV. THE CUNNING MAN AND THE FOOL

ŋɛ̄ɛ̄maà mi qūqpə sēm sā̠qo ṭə̄sii señɛ̄ɛ̄ chi yɔ̄ɔ̄reè. qhō ñimə chi šīŋnaà kii lə ṭutūū, sēē ré̠quù pə̄ə̄tsə chi qhā̠ā̠ ñiipəreè. ti ñiitsāā, qhōō sēē ti khiini, (khiicɛɛ̀) ṭhōkee kii lə ə̄ni sēē ré̠quù·qhā̠ā̠ ñiichu. sūū rɛɛ? sūū rɛɛs?, qɛ̄ɛ̀ kəpni chipəreè. ə̄ni qhō tuqs ṭutūū, phānɛɛ̀ tshūū mi cāqo sēm ŋɛ̄po tshērii señɛ̄ɛ̄ chi yūqiyɔ̄ɔ̄reè.

ə̄ni qhō yōōni, tshērii qɛ ṭə̄sii ləyaa əətsi, khōrə ṭhoŋkee nā̠ā̠ lə ə̄ni sēē ñiichus titéè qɛ̄ɛ̀ məkəp. qhā̠ā̠yiisenə, mitsūū qhonə, sēē ti khōrɛɛ̀ qūmaà qūūpəreès khōrə ṭhim lə kēēqireès, ə̄ni ti léè ŋarāāñii sēē ti ñə̄mtóò chethu,[1] ə̄ni qhāqaa lə šīŋnaà kii lə pɛɛqaàṭothus., ləpəreè. ə̄ni tə̄sii qūqpə yitsāā, ōō yōŋaàs chɛ̀ɛni, qhūñii ñə̄mtóò šīŋnaà kii lə šēētōō pə̄ə̄tsə chi qi wɔ̄ɔ̀ lə sā ṭhūūchɛɛ̀, ə̄ni sēē ré̠quù qhā̠ā̠ ti pɛɛ̀pəreè. ə̄ni ti pɛɛ̀tshāpətaqaa tshērii qɛ tha ŋarāāñii tawa reerɛɛ nā̠ā̠ lə tenɛɛ̀ sēṭam ñiiñi lēqaàyōōtus., ləpəreè.

ə̄ni tawa ñii chiini ghūñii qhi sēē ṭenɛɛ̀ sēṭam ñiiñi lee.[2] thenɛɛ̀ tawa ceemaà téè sēṭam lēqaàṭutūū, sēē ré̠quù tɛɛ̀yɔ̄ɔ̄maareè.[3] tɛɛ̀mɛɛ̀tsāā,[4] ə̄ni tshērii señɛ̄ɛ̄ mi cāqo tii ə̄ni ṭə̄sii khōrɛɛ̀ qūūpəreès, ŋa khōrə ṭhim lə kēēqiyiis., ə̄ni ṭə̄sii qɛ sena,[5] ŋɛɛ̀ qūkuməcūū, ə̄ni ṭhoqo khērāā qhi ni

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhanεε qũ̀ũpə.,[6] tha mi šε̃taà cĩĩ qi khĩĩpəyĩtus., siqiyɔ̃ɔ̃reè. chεεnεε, tshẽrĩĩ qε khõni mañε̃pəreè. qũmaà khõrə reès., ŋa khõrə thĩm lə kẽẽqiyĩĩs. ə̃ni qhõ luŋpə tii põpo tii tsãã lə thĩĩpəreè.

thĩĩni, ə̃ni põpo tẽẽyaa tĩtẽès šũ̀ũpəreè., tə̃šii qε sẽẽ qũũšaàs tuqs šutũ̀ũ, ə̃ni tə̃šii qhi senəni, kũnεε qũkuməcũũ., ə̃ni põpo tii tha ə̃ni ŋarããtso tĩtẽè macẽès., sẽẽ pεεsa tẽẽ totus., ə̃ni tshẽrĩ̀ĩ qε thaqarãã yoŋaàs., sẽẽ pεεsεε šẽẽtõõ tẽẽ lhã tsãã chẽpo chi yɔ̃reès., ə̃ni lhã tii sẽẽ sũ̀ũ qũ̀ũmεè[7] tε̃tε̃ε̃ sũqireès., ləpəreè. ə̃ni põpo ti tə tə̃šii tə tshẽrĩ̀ĩ chεè[8] qhããqa chĩpəreè.

ə̃ni šĩŋnaà kĩĩ lə tuqs chĩĩchεὲni,[9] ə̃ni šẽẽtõõ tii wɔ̃ɔ̀ tẽè qhõtso qhããqa εὲchεὲni, ə̃ni sẽẽ sũ̀ũ qũ̀ũpərεὲs?, qε̃ca thĩĩpəreè. ə̃ni šẽẽtõõ tii nããnεε qε̃è põpo chi kəpchεὲni, ə̃ni sẽẽ qũñε̃ε̃ mi tə̃šii señε̃ε̃ ti reès ləpəreè. ə̃ni ləptsãã, põpo tii tha tε̃tε̃ε̃ khõrə yĩpəreès.,[10] tha sẽẽqiyĩĩs., ləpəreè. tĩtẽè sitũ̀ũ, ə̃ni tə̃šii qε tha ŋa sẽẽni khõni qũkuməcũũ. ə̃ni, chεεnεε, ŋa sεὲnə̃qiyĩĩnə, tha mãsε̃èqhõõ lə šuku chi yöös., ləpəreè. ə̃ni põpo tii ti qhare rεεs?, qε̃ca thitũ̀ũ, ə̃ni tə̃šii qε tha sẽẽ məqũ̂ũpaa, sẽẽ qũũpəreès., ə̃ni šẽẽtõõ tii lhã tĩi šũ̀ũpəreè. chεὲtsãã, mãsε̃èqhõõ lə šẽẽtõõ ti metaà tãã chõqəchis.,[11] šũ̀ũpəreè. ə̃ni põpo tĩĩ sεεyaàyĩtsãã, ə̃ni ñĩŋces, ə̃ni thaqa yũqireès, ə̃ni šẽẽtõõ tẽè me kəpəreè. ə̃ni šẽẽtõõ tẽè me qəròò pətũ̀ũ, tĩtẽè cĩĩ lə šẽẽtõõ tii kĩĩ nεε põõ chi thõchεὲni, qũci qũci ŋa mãsε̃ε̃roonããs. ə̃ni ŋa tshẽrĩ̀ĩ qhi pãpa yĩĩ. ə̃ni tshẽrĩ̀ĩ qε qhə̃sĩĩ ə̃ni šẽẽtõõ tii nãã lə tεὲchεὲni, khõrə tə̃šii qε sẽẽ qũ̀ũsus, ləp! siqii, chεὲtsãã tĩtẽè chεὲpəyĩĩ. tha qõqεε mεὲpəchis., šũ̀ũpəreè. ə̃ni tshẽrĩ̀ĩ qhõ pẽti tsĩquù tõõ, ə̃ni põpo tii sẽẽ ti tə̃šii lə tεὲ ə̃ni tə̃šii kĩpu chεὲ,[12] tεὲpəreè. ə̃ni thaqa reè.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

NOTES

1. -thu (e) forms constructions of the 'let's do' type; for example, chȫö̀, IA, 'to eat' (h), chȫö̀thu 'let's eat' (h).

2. The past tense without any suffix (more accurately, before juncture the past tense stem occurs) has the meaning of indicating the enumeration of a series of verbal actions or has a meaning similar to -ni (a) 'after'.

3. In Lesson 14 the verb -tuqėè present perfect tense is cited. The verb -y<u>ɔ</u>ɔ̀repɛɛ̀ past functions the same as tuqėè, except that it implies less certain knowledge (as is true of tuù and y<u>ɔ</u>ɔ̀reè by themselves).

4. -tsāã (a) cannot be suffixed to reè or tuù. It must take the yĩĩ or yö̀ö forms (or their negatives).

5. Direct speech is usually not indicated or marked off before the quotation, but sometimes when a third person's speech is related s<u>e</u>na (h: sū̃nə) 'said' is placed after the subject.

6. The verb stem with the -pə (a) suffix and an interrogative (e.g., qh<u>a</u>nɛɛ qū̀ūpə) indicates disbelief that a person could have done the verbal action.

7. sū̀ū qū̀ūmɛɛ̀ literally translates 'by whom stole, not'; more accurately it means 'whoever stole it'. This pattern can be formed by joining mɛɛ̀ to the past stem. (See Lesson 20, Part F.)

8. ch<u>ɛ</u>ɛ̀ is used after the last of a series of enumerated items.

9. ch<u>ɛ</u>ɛ̀ni is the same as ch<u>ɛ</u>ɛ̀ (a) but sometimes expresses a little more emphasis.

10. This is similar to <u>yĩĩ</u>pətaà (see Lesson 8), but perhaps a little more positive. When used with a positive particle like tɛ̃tɛ̃ɛ̃ 'certainly', it

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

expresses a positive statement.

11. chōqəchi (a) means 'may I ...?'

12. chɛ̲ɛ̀ following adjectives forms converbial-type clauses; for example, kīpu (1) 'happy', kīpu chɛ̲ɛ̀ 'happily'.

VOCABULARY

sēm sã̲̄qo (2)	kind-hearted
ré̲quù	bag (cotton)
pə̄ə̄tsə	huge
qhã̲̄ã̲̄	full
tu̲qs	like this
phānɛɛ̀ tshūū	from there to here
sēm ŋɛ̃̄po (1)	unkind, cruel
-yaa	to (used with dative particle -lə)
mi̲tso	men
qho̲, IID (h: sẽ̄, IID)	to hear
pɛ̲ɛ̀, IA	to hide
ȭ̲ȭ̀	yes
yȭ̲ŋaà	certainly
šẽ̄ẽ̄tȭȭ	tree
ṭhũ̲̄ũ̄̀, IC	to dig up
sētam	gold coin
lẽ̄̇, ID (h: še̲è, I̩A)	to get
ñẽ̲̄, ID (h: sɛ̃̄, ID)	to listen

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

pōpo	lord
lhā	God
tsāā chēpo (3)	sacred, precious
qɛ̄ca thii, IC (h: qə̄ti šūù, IC)	to ask
pōpo (1)	thick
tɛ̄tɛ̄ɛ̄	certainly
me kəp	to set fire to
tìtèè cii lə	while
pōō	old man, grandfather
thõ, IIID	to appear
qūci	please
qōqɛɛ mɛ̀ɛpəchi	Don't be angry.
pèti	completely
tsīquù töö, IIA	to have a lie found out
kīpu (1)	happy

TRANSLATION

Long ago, there was a kindhearted fool called Tə̌sii. One day when he went in the forest he found a cloth bag full of gold. Because he found this, after taking the gold he went into the village calling out, "(I) found a bag full of gold. Whose is it? Whose is it?" When he was going like that, from (up) there, a clever, evil man called Tsherīì was coming.

After he came, Tsherīì said to Tə̌sii, "Oh, my! You (shouldn't) call out in the village like this, "I found gold"; if you ask why, (it's because) if people hear it, saying you stole it, they'll put you to the law. Rather than this, let's share the gold together. Let's secretly go to hide (the gold) in the forest." And because Tə̌sii was a fool, saying "certainly," those two, digging up the earth under a huge tree in the midst of the forest, buried the

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

bag full of gold. As soon as they finished burying the gold, Tshēr̀īī said, "Now let us two come to get two sētam from here each month."

After two months passed, those two took two sētam each from that gold. After that, that next month when they went to get the sētam, the cloth bag of gold was not there. Because it was not there, the one called Tshēr̀īī, the clever man, said, "Təšiì, you stole it! I'm going to put you to the law." And Təšiì said, "I didn't steal it! As for a friend like you, you couldn't have stolen it! Now, probably another man took it." Nevertheless, Tshēr̀īī didn't listen at all. "You are the thief. I'm going to put you to the law." And he took him to the presence of the lord of that region.

Having taken him to that lord, he told like this (what had happened), "Təšiì has stolen the gold." When he said like this, Təšiì said, "I didn't steal it at all!" The lord said, "Now we won't do like this. Let's go to the place where the gold was buried." And Tshēr̀īī said, "That will be fine. There is a powerful god in a tree in the place where the gold was buried. This god will certainly say who stole the gold." And the lord, Təšiì, and Tshēr̀īī all went to the forest.

Having gone like this to the forest, all of them sitting under a tree asked, "Who stole the gold?" And from the tree a deep voice called out, "The one who stole the gold is that man called Təšiì." Because he said that, the lord said, "Now it certainly must be you. Now I will kill you." When he said like this, Təšiì said, "As for this gold, I never stole it. Nevertheless, if you are going to kill me, now before you kill me I have a request." And when the lord asked, "What is it?" Təšiì said, "Now, without stealing the gold, the god of this tree said I stole the gold. Therefore, before killing me, may I set fire to this tree?" Because he was to be killed, the lord felt sorry and said, "It will come as you ask," and he set fire to the tree. When the tree had got quite a lot on fire, then, from the midst of the tree an old man appeared and said, "Please, please, please don't kill me. I am Tshēr̀īī's father. Tshēr̀īī said (to me) some time ago, 'Stay in this tree and then say Təšiì stole the gold.' Because of that, I did like this. Now, please don't be angry." And Tshēr̀īī's

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lies were completely found out, and the lord gave the gold to Ṭə̌sii̇, and Ṭə̌sii̇ lived happily. And that's all.

V. THE CUNNING RABBIT BABYSITTER

ŋāmo ŋāmo cii̇ ləyaa pō̄ chi taa mō̄ chi yɔɔ̄reè. pō̄ taa mō̄ qhūñii̇ lə pūqu chū̃cū̃ū̃ chi yɔ̄ɔ̄reè. ñimə cīī pō̄ thi taa mō̄ tɛɛmɔɔ ṭutūū̇, reqō̄ō chi yō̄ōpəreè. reqō̄ō tėė pō̄ qɛ khō̄rɛɛ̀ pūqūū phutsėė̀ chiqėės?, ləpəreè. reqō̄ō tii̇ ŋɛɛ̀ pūqūū phutsėė̀ chɛɛ̀qus., ləpəreè. pō̄ tii̇ reqō̄ō tėė khō̄rɛɛ̀ pūqūū phutsėė qhə̄ṭėės cheqaà?, sitūū̇, reqō̄ō tii̇ ŋɛɛ̀ tō šīpə pūqȯȯ tēē; tuqə ŋarɛɛ̀ sɛɛ̀. pūqūū qo lə nūm chuù, ṭiṭėė̀ chiqiyīīs., chɛɛ̀pəreè. chɛɛ̀tsāā pō̄ tii̇ sēm lə qhō̄ɔ̀ pūqȯȯ chāpo chiqireè., sāmni, qhō̄ṑ pūqu reqō̄ō lə ṭɛɛ̀ni, pō̄ taa mō̄ tɛɛmɔɔ chīpəreè.

pō̄ taa mō̄ tɛɛmɔɔ chīītsāā, reqō̄ō tii̇ pūqu tii̇ qo lə nūm chuù, soqo sɛɛ̀, qhō̄ phō̄ō chīpəreè. tinėė̀ pō̄ qɛ pūqu lē̄qaàchīīni, pūqu lamsāā thūūtūū̇, mō̄ ləyaa mō̄, reqō̄ō qɛ pūqȯȯ chāpo chɛɛ̀pətaà, qo lə nūm chuù, ñɛɛ šaàšaàs., ləpəreè. tinėė̀ mō̄ qɛ pūqu lē̄qaàṭutūū̇, qo mə̄tȯȯ soqo mɛɛ̀tsāā,[1] sēm šetaa tuùni, ŋūūpəreè. pō̄ qɛ mō̄ ləyaa mō̄ məŋuù! ŋɛɛ̀ reqō̄ō tshē̄ɛqaàchīqhus., ləpəreè. tinėė̀ mō̄ qɛ məŋūūpəchɛɛ̀, pō̄ reqō̄ō tshē̄ɛqaàtāāpəreè.

tinėė̀ reqō̄ō tshē̄ɛqaàṭutūūtsānɛɛ,[2] reqō̄ō qhā cə̄qu chɛɛ̀pə chi thūùpəreè. reqō̄ō qhā cə̄qu chɛɛ̀pə tėė pō̄ qɛ khō̄ra qhā cə̄qu qhənėė̀ chō̄ōs?, ləpəreè. reqō̄ō qɛ ŋa qhā cə̄qu tsā sɛɛ̀ni, chūūs., ləpəreè. tinėė̀ pō̄ qɛ reqō̄ō ti šaàni, chīīni, reqō̄ō yāpa chi thūùpəreè, qhā qāāpo chɛɛ̀pəchi.[3] pō̄ qɛ reqō̄ō tėė, reqō̄ō qhā qāāpo qhare chɛɛ̀ni chō̄ōs., ləpəreè. ŋa qhā qāāpo chū thūūni chūūs., ləpəreè. tinėė̀ reqō̄ō ti šaàni, ṭutūūtsānɛɛ, reqō̄ō qhā nūm tshītsi chi thūùpəreè. reqō̄ō

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhā nūm tshītsi tėė reqōō qhā nūm tshītsi qhətėės chōō?, sitüǜ, ŋa qhā nūm tshītsi pōō thə mōō qhi pūqu sɛɛ̀ni chūūs., ləpəreè. chɛɛ̀tsāā, pōō qɛ reqōō simni, lēēqɔɔ nāā lə khīī chīpəreè. nāā lə tutüǜ, lāqaà chēqa tsə lə lēētüǜ, pōō qālɛɛ̀ qhāni, ŋɛɛso kəpəreè. ŋɛɛso kəpni, pōō ñīī qhūùtsāā, reqōō qhō thōō, tshēmaà chi taa khāqpaà chi lēēqɔɔ̀ nāā lə lūù, ɑhō phōō chīpəreè.

tinèė, pōō qɛ reqōō yōò sāmni, nāā lə khīītüǜ, lāqaà lə ñimèė khāqpaà šurni, thīqpə kəptsāā, pōō qɛ reqōō cīpə mātōōšs![4] ləpəreè. tinèė maa yūūtüǜ, tshēmaà suùtsāā, reqōō pɛɛrɛɛ̀ makaàs!, ləpəreè. tinèė maa chīīni, nāā lə lēētüǜtsānɛɛ, mōō ləyaa, reqōō tėė khīī yōòs., chɛɛ̀pəreè. mōō qɛ chū qōō šaàyɔɔ̀reè. reqōō qhɔ̄ɔ̄mɛɛ nāā lə lūūtüǜtsānɛɛ, khāqpaà qɛ qhɔ̄ɔ̄ma chāà pōō taa mɔ̄ɔ̄ kamte šɔ̄ɔ̄ni[5], mōō qɛ ə̄ni, pūqu nī cīq lėė yɔɔ̀maareè. cīq lėė mɛɛ̀pə ti[6] ni sɛɛ̀ tshāāpəreè. reqōō nī simmītuùs šetaa ŋūūchɛɛ̀, kōpa šetaa chɛɛ̀pəreè. tinèė pōō qɛ kārthu reqōō tshɛ̄ɛ̄qaàchīpəreè, tēē, reqōō mə̄nīīpəreè.

NOTES

1. An important pattern is that of noun + mətòò ... and verb in the negative. It expresses, except for the noun, 'there is nothing' (e.g., ti mətòò mītuù, 'There is nothing but this'). The same holds true for -pəmətòò and verbs in the negative.

2. -tüǜtsānɛɛ (b) and -tüǜ (b) are identical.

3. The order of this sentence is somewhat distorted, as the qhā qāāpo ... is an afterthought (i.e., it is put after the final verb). This type of afterthought construction occurs quite frequently (e.g., ŋa lāpṭaa chīpəyīī, tɔɔce cɛɛqaà, 'I went to school - to meet Tɔɔce').

4. -ši/-š (d) form imperative constructions that are not very polite.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

5. šɔ̄ɔ̄, IIB or IIIB, implies that the verbal action is spontaneous and unintentional.

6. This is a tricky construction and breaks down as follows: This (than) which there is none but one (the child)....

VOCABULARY

ŋāmo ŋāmo	a long time ago
mōō	grandmother, old woman
reqõõ	rabbit
phūtsèè chɛɛ̀	to babysit
tō	food
tuqə: tuqcaà (6)	worse
nūm (h: ūnum)	oil
chuù, IA	to apply, spread on
soqo (h: qūsuù)	body
lẽ, ID (h: šeè, IA)	to get
lamsāā	at once, immediately
thõõ, II, irr.	to see
qo (h: ū)	head
ñɛɛ, IB	to put to sleep
šaà, IA	to leave
sēm tuù, IIA (h: thūūsem tuù, IIA)	to be sad
ŋūù, IC (h: šūù, IA)	to cry
tshɛ̄ɛ, IB	to search for
-tūùtsānɛɛ (b)	when
cə̃qu (2)	green

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

chɛɛ̀pəchi	the one having ...
chū̃, II, irr.	to get, to happen
tsā	grass, hay, root
yā̃pa	another, other
nūm tshītsi	oilish
sim, ID	to catch
lēēqɔ̀	basket
lūù, IA	to pour
qālɛɛ̀ qhā, IID (h: qūlėè qhā, IID)	to be tired
ŋɛɛso kəp, II (h: qūŋéè sōò, IIC)	to rest
ñīì qhūù, IIA (h: ñɛ̄ɛ sim, IID)	to fall asleep
tshēmaà	thorns
khāqpaà	ice
sām, IID (h: qōō, IIC)	to think
šur, ID	to melt
thīqpə	a drop
thīqpə kəp, II	to drip
cīpə (h: chāpsāā)	urine
cīpə tāā (h: chāpsāā nāā)	to urinate
tōò: tāā	send! verbalizer
suù, IIA	to be pricked
kaà: kəp	imp. of kəp
pɛɛrɛɛ̀ kəp	to scratch
qōō, IB	to boil
qhɔ̄ɔma (h: šeeqɔɔ̀)	clay pot
kamte šɔ̄ɔ, IIB (h: qūtuù šɔ̄ɔnāā)	to fight (spontaneously)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

kō̲pa chɛ̲ɛ̀, II or kēè, IIC (h: thūūkö̀ö nā̃ā̃, II) — to regret

kārthu — again

ñīì, IIA — to find

TRANSLATION

A long time ago there was an old man and an old woman. Those two, the old man and the old woman, had a small child. One day when the old man and the old woman were going to a show, a rabbit came. The old man said to the rabbit, "Will you look after the child?" The rabbit said, "I'll babysit the child." When the old man said, "How will you look after the child?" the rabbit said, "I'll give it the tastier food. The worst I'll eat myself. I'll do such things as rub oil on the child's head." Therefore, the old man thought, "He'll be kind to the child." Giving the child to the rabbit, the old man and old woman went to the show.

Because the old man and old woman went to the show, the rabbit smeared oil on the head of the child, and ate the body. He ran away. After that the old man went to get the child, and when he saw the child he immediately said to the old woman, "Old woman, it seems the rabbit was kind to the child. He smeared oil on the head, and put him to sleep. After that, when the old woman went to get the child, because there was no body, only a head, (she) became very sad and cried. The old man said to the old woman, "Grandmother, don't cry! I'll go to search for the rabbit." Then the old woman, not crying, sent the old man to search for the rabbit.

When he went to search for the rabbit, he met a rabbit having a green mouth. The old man said to the rabbit having the green mouth, "How did you get a green mouth?" The rabbit said, "I got a green mouth from eating grass." After that, after the old man left the rabbit and went, he met another rabbit, a white-mouthed one. The old man said to that rabbit, "Rabbit, how did you get that white mouth? " "I got if after drinking water," he said. Then, after leaving that rabbit, when he was going he met a rabbit with an oily mouth.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

When he said to that rabbit with the oily mouth, "Rabbit, how did you get the oily mouth?," he said, "I got it from eating the child of an old man and woman." Therefore, the old man caught the rabbit, put it in a basket, and went arrying it home. While going home, when he reached about halfway on the road, he old man got tired and rested. He rested and then because he fell asleep he rabbit got out (of the basket) and put thorns and ice in the basket, and e escaped (fled).

After that, the old man thought, "(I) have the rabbit," and when he was carrying him home, on the road, the sun having melted the ice, drops dripped and the old man said, "Rabbit, don't urinate!" Then when he was coming down (toward home), because he was pricked by the thorns, he said, "Rabbit, don't scratch!" Then coming down, when he reached home, he said to the old woman, "I've brought that rabbit." The old woman had boiled water. When they poured the rabbit into the clay pot, the ice broke the clay pot. The old man and old woman argued and: the old woman said, "As for the child, there was no more than one. As for this only one, he was eaten. As for the rabbit, it hasn't been caught." Crying a lot, she had a lot of regret. Then the old man again went to search for the rabbit, but didn't find the rabbit.

VI. CONVERSATION ABOUT MONKS AND MONASTERIES

A. phōö lə qȭpa mə̄qu yɔ̀repɛɛ̀?

B. qȭpa mə̄qu šeṭaa yɔ̀reè.

A. qȭpa chɛ̄ɛ̀ qhəqi qhəqi[1] rɛɛ̀?

B. qȭpa chɛ̄ɛ̀ sēra, ṭéépũũ̀, qãtɛ̃ɛ̃ tiqéè̀ sūm reè.

A. qȭpa tiqéè̀ ti qhapaa yɔ̀rɛɛ̀?

B. sūmcaa[2] lhɛ̄ɛsɛɛ ñeqɔɔ lə yɔ̀reè. tii nãã nɛɛ sēra taa ṭéépũũ̀ lhɛ̄ɛsa nɛɛ thāà ñepo šeṭaa reè. qãtɛ̃ɛ̃ tɛ̄ɛ̀tsə thāà rīqireè.

A. qȭpa tɛ̄tsɔɔ ṭhapa maŋlöö yɔ̀rɛɛ̀?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. phöò lə sikũũ lə chɛɛna,[3] tėėpũũ lə tũtõõ tũkə, sēraa ŋātõõ ŋāpka, qãtɛ̃ɛ̃ lə sūmtõõ sūmkə yɔ̀reè.

A. ñimɛɛ qõõlə thapa tētso qhare nə̃qii[4] šuuqirɛɛ̀?

B. chāāpe lɔ̃ɔ̀, šɛ̃ɛ̃tõõ nãã, šaaqɔɔ kȭ, mani qɔ̄ɔ, tāqsɛɛ tãã cītaà nə̃qii šuuqireè.

A. thapa qõõlo qhətseè lə qõpaa tsüünə̄qirɛɛ̀?

B. maŋcɛɛ̀ qõõlc kɛɛ̀ ta cūū pəəruu[5] lə qõpaa cūūqireè. qhāšɛɛ̀ chũcũũ qãã nɛɛ cūūqireè. ə̄ni qhāšɛɛ̀ nī qɛ̃ɛ̃ chāàni, qõpaa tsüüqireè.

A. thapa tētso tshōwa qhətėės kɛ̄ɛnə̄qirɛɛ̀?

B. cītãã, qõpə nɛɛ sõõcɛɛ̀ cītaà phūūqireè. tii thɔ̃ɔ̀[6] lə thapa qhāšɛɛ̀ sōsöö nãã yaqo yõõnə, nãã nɛɛ sõõcɛɛ̀ taa namsa tə cītaà phūūqireè.

A. thapa tshōwɛɛ tõtaà[7] lə tshõõ kõ̃ɛ̃ɛ̃ yɔ̀repɛɛ̀?

B. yɔ̀reè. qhāšɛɛ̀ phɛɛtsõõ kȭ qhāšɛɛ̀ tutsɔ̃ kȭ, cītaà nãñɛ̃ɛ̃ yɔ̀reè.

A. thapa taa lāmaa khɛ̃ɛ̀ qhare yɔ̀rɛɛ̀?

B. thapa taa lāmaa khɛ̃ɛ̀ šetaa yɔ̀reè. chīkėė mitsöò thapa yīītsėè[8] lə lāma seyaà ti nɔɔpəreè. phöpɛɛ̀ tüüqöò mətöò thapaa lāma siqimaareè.

A. āālɛɛ. ŋɛɛ̀ tītɛɛ̀ yīpə[9] šeeməcũũ. thanɛɛ thapa yīītsėè lə lāma siqimɛ̃ɛ̃ ə̄ni thã ŋa qoŋpa šuqiyīī.[10] šutɛ̃ɛ̃caà.

B. qhəli phɛ̃ɛ̀.

NOTES

1. Interrogative words are often repeated in questions which imply an enumerative answer.

2. Numerals plus -caa form an important pattern indicating 'the number--together'; e.g., ñiicaa 'the two (of them) together', šicaa 'the four

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(of them) together'.

3. Any of the verbs 'to say' plus -kũũ lə chɛɛnə (b) indicates that what follows is a traditional saying.

4. This pattern has the same meaning as qhare nə̄qirɛɛ̀? 'What do (they usually) do?' The pattern also can occur without the -qii (i.e., qhare nāāsuù-) and in any tense.

5. -pə̄əruu 'between', is a substantive suffix that requires the noun to be in the genitive case.

6. -thɔ̄ɔ̀ lə is also a substantive suffix affixed to a stem in the genitive case. Depending on the context, it can mean 'in addition to (on top of)' or 'for the benefit of'.

7. -tõtaà 'in order to, for the purpose of, for the benefit of' is suffixed to substantives in the genitive case.

8. -tsèė is used in two main ways. One is the way it is used in the above conversation, affixed to the linking verb yīī. Here it means 'all who are (something)'; for example, lāptaa yīītsèė qɛqɛ̃ɛ̃ chiqimaareè, 'All who are students will not be teachers.' The second way it is used it is suffixed to the infinitive stem of verbs and is equivalent to the interrogative (-nèė 'whichever, whenever, etc.') constructions; for example, qhɔ̄ɔ ŋūū tēētsée, tɔ̄rqiì, 'However much money (one) gives him, he squanders it.'

9. -pə (a) in these constructions makes a verbal phrase into a type of verbal noun (e.g., tītɛɛ̀ yīpə ... 'the being like this ...').

10. This is the standard honorific way of informing a host that you are leaving.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

VOCABULARY

ñeqɔɔ	the vicinity (of)
thāà	distance
ñepo (3)	close
rĩqireè	comparative b of rĩqu (2) 'long'
tɛ̄ɛ̀tsə	a little
sikũ̃ũ lə chɛɛnə	traditionally said
chāāpe (nh: pēca)	book (Tibetan style
šɛ̃ɛ̃tõõ nāã (nh: qhãtõõ chɛɛ̀)	to pray (h)
šaaqɔɔ kõ	to circumambulate
mani qɔ̄ɔ̄, IB	to turn prayer wheel
tāqsɛɛ tãã	to debate (logic)
maŋcɛɛ̀	mostly
cūù, IA	to put into
pə̄ə̄ruu	between
qɛ̃ɛ̃	old
chāà, IIIA	to become
tshōwa	livelihood
tsnōwa kɛ̄ɛ, IB	to get livelihood
cītãã	in general
sȫöcɛɛ̀ (nh: tōpcɛɛ̀)	food, foodstuffs
sōsȫö	each one's
tutsõõ kəp	to trade in grain
khɛ̄ɛ̀	difference
mitsȫö̀	instrumental of mi + -tso 'men'

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

nɔɔ, IIIB	to err
ṭǖǖqóó: ṭǖǖqu	an incarnation (dat.-loc.)
si: se, irr.	to say
seyaà	the saying ..
qoŋpa šǖǜ. TC	to inform the host you're leaving, 'I must take my leave'

TRANSLATION

A. Are there many monasteries in Tibet?

B. There are very many monasteries.

A. Which are the largest monasteries?

B. The largest monasteries are these three: Sera, Drepung, and Ganden.

A. Where are these monasteries?

B. The three of them are in the vicinity of Lhasa. From among them, Sera and Drepung are very close to Lhasa. Ganden is a little farther away.

A. How many monks are there in those monasteries?

B. Tibetans usually say that Drepung has 7,700; Sera has 5,500; and Ganden has 3,300 (monks).

A. During the day, what do the monks do?

B. They do such things as read texts, pray, circumambulate, turn prayer wheels, and debate logic.

A. At what age do monks enter the monastery?

B. Mostly, (they) are put into the monastery between the ages of eight and ten. A few are put in when they are little, and a few, when they are old, enter the monastery.

A. How do the monks earn their livelihood?

B. In general, food, etc., is given from the monastery. On top of that, a few monks, if their own homes are good, will be given food and clothes etc., from (their) homes.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

A. Do monks trade in order to make a living?

B. Yes, There are a few who do such things as trading wool, and a few who do such things as trading grain.

A. What is the difference between a monk and a lama?

B. There is a great difference between a monk and a lama. The calling by foreigners (Westerners) of all who are monks 'lama' is wrong. Tibetans, except for incarnations, don't call monks 'lamas'.

A. Oh. I didn't know it was like this. From now on for all who are monks, I won't say 'lama'. Now I'm going to leave. Good-by.

B. Good-by.

VII. ON FARMING

A. phōō lə tȭtɔɔ̀ qhare yɔɔ̀rɛɛ?

B. tȭtɔɔ̀ tsōwo tu reè. ti mɛ̄pɛɛ, tho, tɛ̄ma, ə̄nı luŋpə thɔɔ̀ tētsɔɔ tɛɛ̂ tə̄pnéé, kīqireè.

A. tȭtɔɔ̀ tētso lo cīī lə thēè qhətsèé tə̄pqirɛɛ?

B. luŋpə maŋaa thēè reere mə̄tóó tə̄pqiyɔɔ̀maareè, yīīnéé, sāca qhāšɛɛ̀ lə tȭtɔɔ̀ thēè ñīī tsə laqpaa lēyaà yɔɔ̀reè.

A. ti mɛ̄pɛɛ sapcɛɛ̀ qhare kīqirɛɛ?

B. sapcɛɛ̀ nāqa mə̄qu kīqireè. qhāã yīīsenə, phöö̀ sāca ka chēpo yītsāã, nə̄mšiī ta mēta mə̄qu yɔɔ̀reè. chɛɛ̀tsāã, luŋpə sōsöō nə̄mšiī tə thũ̄pɛɛ sɛɛna thȭkeè chiqiyɔɔ̀reè. phöò qhi sāca yaqšɔɔ[1] cīī nī[2] thaaqõō, taa, ə̄ni qhām, lhōqa, tsāŋ cētaà reè. sōnam chesa yaqšɔɔ tētso reè. ti mɛ̄pɛɛ sāca tētsɔɔ tȭtɔɔ̀ tə̄pnə kiqiyɔɔ̀maareè, yīīnéé, tsāqa yaqo yöö̀tsāã, toqpətso sēmcɛ̄ɛ̃ tsȭöni, tééqiyɔɔ̀reè. sāca tētsɔɔ chaŋtāã siqiyɔɔ̀reè.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

NOTES

1. The suffix -šɔɔ is identical to šȫȫ; they both form superlatives from adjectives.

2. The cīi nī roughly means 'as for the ones ...'.

VOCABULARY

tȫtɔ̃	crops
tu	barley
tho	wheat
tε̄ma	lentil; peas
thɔ̃: thopo (3)	warmer
kī: kēè, IC	to give birth, to grow
ti mε̄pεε	other than this
thε̄̀ε reere mə̄too ... + neg	except for once ..., only once ...
laqpaa lē̄, ID	to get, obtain (lit.: in the hand)
sapcεὲ	foodstuffs
nāqa	varieties, kinds
ka	large in area
nəmšiì	weather, climate
ta mēta	different (kinds)
-tə thūpεε	in accordance (with)
sεεna	food supplies
thōkeè chεὲ	to produce
thaaqȭȭ	two regions in Southeast Tibet

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhām	East Tibet
lhōqa	South Tibet
tsāŋ	Southwest Tibet
cētaà	etc.
-šɔɔ	superlative suffix
sōnam che̲sa	agricultural areas
tsāqa	pasture land
sēmcɛ̃ɛ̃	animals
tsōò, IC	to herd
cha̲ŋ̲tāã	Northern Plain

TRANSLATION

A. What crops are there in Tibet?

B. The chief among the crops is barley. Other than this (there are) wheat, lentil, and in those warm regions even if they plant rice, it grows.

A. How many times a year do they plant these crops?

B. Most regions plant only once (lit.: except for once don't plant), but in a few areas they're able to get about two crops (a year).

A. Other than that, what foods are grown?

B. They grow many different kinds of food. If you ask why, it's because Tibet is very large. There are many different climates. Therefore, each area produces foodstuffs in accordance with its own weather.

As for the best areas in Tibet, tha̲a̲qo, qōqo, qhām, lhōqa, tsāŋ, etc., are the best places for doing agriculture. In areas other than these, if crops are planted they don't grow, but since the pasture land is good, nomads herd animals. These areas are called the 'Northern Plain'.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

VIII. WEATHER IN TIBET

A. phò̲ò̲ lə nə̄mšii̇ qhə̲̄ṭéè yɔ̲̀ɔ̀rɛɛ?

B. phò̲ò̲ lə sāca qhāšɛɛ̀ yə̄əqū̃ū̃ mɛɛ̀, thə̲̄ŋu reè. yi̲i̲néè, sāca ma̲ŋa nə̄mšii̇ cā̲po yɔ̲ɔ̀reè. pēna chāša̲a̲na, lhɛ̄ɛsaa yaa yāāqa tshāwa chešōc̄ qə̄p lə tshātsɛɛ̀ kə̲cu kɛ̲ɛ̲ŋa léé lhāqa ṭu̲qima̲a̲reè. qū̲̃qə nām thaŋšōō qāà lə tshātsɛɛ̀ lɛ̄ɛqɔɔ nɛɛ ŋā lhāà chə̄əqima̲a̲reè. lhɛ̄ɛsaa yaa qū̲̃qə qhāà thēè ci̇qñii tsə mə̲̄tóò tə̄qima̲a̲reè. ənì yāāqa ta̲wa ŋāpa ṭhu̲qpɛɛ nā̲ā̲ lə chāāpa qə̲róò tə̄qireè. yāāqa tsāāqöō nā̲ā̲ lə chū qɛ̲ɛ̲neè, kū̲̃ni khə̄əqima̲a̲reė. ka̲qaa ta̲a̲ phò̲ò̲ qhi sātsam qhi lu̲ŋpə ma̲ŋənī, nə̄mšii̇ ṭho̲po yɔ̲ɔ̀reè. lu̲ŋpə tə̲̄tsɔɔ ṭɛ̲ɛ̀ tə̄pnéè, ya̲qo ki̇qiyɔ̲ɔ̀reè si̲qii̇.

VOCABULARY

yə̄əqū̃ū̃	summer and winter
ṭhə̲̄ŋu (2)	cold
cā̲po (1)	mild
pēna chāša̲a̲na	for example
yāāqa	summer
tshāwa	heat, hot
qə̄p lə	at the time of (+ gen.)
tshātsɛɛ̀	temperature
-lhāqa	more than
qū̲̃qə	winter
nām	weather
lɛ̄ɛqɔɔ	zero
lhāà	more than
kə̲cu kɛ̲ɛ̲ŋa	eighty-five

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhȁã tāā	to snow
chāāpa tāā	to rain
tsāāqo	Tsangpo River, a river
sātsam	border
thopo (3)	warm

TRANSLATION

A. How is the weather in Tibet?

B. In Tibet, in a few areas it's cold all year round, but in most areas the weather is mild. For example, in Lhasa in the summer, when it's hottest, the temperature doesn't go higher than 85. In the winter, when it's coldest, the temperature doesn't go lower than 5 below zero. In Lhasa, in the winter, except for about one or two times, it doesn't snow. In the summer, in the fifth or sixth month, it rains quite a lot. In the summer, even though (we) swim in the tsāāqo (river), (we) never get cold. As for the regions on the Tibetan-Indian border, the weather is warm. It's said that in those regions even if they plant rice, it grows well.

IX. ON THE TIBETAN GOVERNMENT

A. phȍö qhi šuŋ chāātāà[1] qhi qōr[2] ŋaa tɛ̀ɛ̀tsə sūūrȍȍnāā.

B. ŋɛ̀ɛ̀ yaqo šetaa šīqimɛɛ̀, tēē qhāā šēpəchi šūūcɔɔ̀. phȍö lə chȍö tə sīì ñīcaa qhi tsōwo kawa rīpoce reè. chɛɛ̀tsāā, phȍö šuŋ qhi ūtiiè tsōwo kawa rīpoce reè. tii wɔɔ̀ lə sīlȫȫ cīq tshāmtsam ñīi yɔɔ̀reè.

A. kawa qūtīī cūpši tii qəp lə sīlȫȫ cīq rɛɛ, ñīi rɛɛ?

B. məši, sīlȫȫ cīq reè. chɛɛnɛɛ qəp cīì lə ñīi qōšaà nāāpəreè.

A. ñīi qhətūù qōšaà nāāpərɛɛ?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. chēqtō̃ō̃ qupkə ŋə̄pcu ŋəəcii̊ lə kamaà thɔ̄ɔ̄maa phō̃ɔ̀ lə tsɛ̄tsūū chitūū̀, qhoŋsa kəmqō̃ō̃ chēmo thomɔɔ chīkūū nāā̃pəreè. ə̄ni titūū̀ sīlō̃ō̃ ñii qōsaà nāāni, lhɛ̄ɛsaa šaànāāpəreè.

A. āālɛɛ, ə̄ni sīlō̃ō̃ qhi wɔɔ̀ lə sū yɔɔ̀rɛɛ?

B. sīlō̃ō̃ qhi wɔɔ̀ lə šɛɛpɛɛ̀ ši yɔɔ̀reè. ə̄ni tii lééqūū̀ lə qāšaà saà. qāšaà tini lééqūū nāā̃ qhi qhɛɛ chēšōō reè. qhāāyīī sena phōṑ nā̃ qhi lɛɛtō̃ō̃ tshāŋma qāšaà kūūni qūtūū̃ lə ñēēsu tuqireè. yāā̃ lééqūū̀ yiqtsāā̃ seyaà chi yɔɔ̀reè. tii nā̃ qi šuŋšəp tshāŋma thapa reè. sīì tə kūūni tewa mɛɛ̄pɛɛ chōōtōō tītéè chūūnə, ə̄ni yiqtsāā̃ kūūni šārkaà qūtūū̃ lə ñēēsu tuqireè. tenɛɛ̀ lééqūū̀ tsīīqāā̃ seyaà chi yɔɔ̀reè. tié lééqūū̀ nēqaà chēpo chi reè. tsītūū mēpɛɛ šuŋšəp sāāpa qhāā̃qa thāqo tsīīqāā̃ lə tsūūni lōpcōṑ cheqoreè. šuŋšəp tētso tsīīqāā̃ lə lōpcōṑ tshāāni, tsīīqāā̃ nɛɛ lééqūū̀ qhapaa tomə̄to thāà cɛ̄ɛ̀ni, qāšaà lə ñēēsu phūūqireè. qāšaà nɛɛ qūtūū̃ lə ñēēsu phūūni, thāà chūūqireè. āta, ŋɛɛ̀ šuyaà qhi lééqūū̀ tētso mēpɛɛ lééqūū̀ šētaà qhāà mə̄qu yɔɔ̀reè. tētso reere lə lēqɛ̄ɛ̃ qhāà mātaà reere yɔɔ̀reè. ŋɛɛ̀ lééqūū̀ mere ŋoree miŋ tə lēqɛ̄ɛ̃ cētaà yaqo šīqimɛɛ̀ tēé, ŋɛɛ thoqo chi yōṑ. qhōō lə qhāā̃qa sūūkuyɔɔ̀reè.

A. khērāā̃ qɛ qhōō lə ŋaa rɔɔ̀ nāā̃roonāās šūūnāānə, tiqirepɛɛ̀?

B. tiitə tii.[4] qhōō qhi šuusə thāà ñepo reè. ə̄ni lhēkɛɛ̀ thēɛ̀tu.

NOTES

1. -tāā̀ (c) indicates the way of doing the verbal action. With the verb 'to become', chāà, IIIA, it indicates the way something is or has become; and in relation to the government this phrase is used to express the structure of the government. It is often used with qə̄r 'about' (e.g., mēta kəptāā̃ qhi qə̄r sūūtə, 'please talk about how to fire guns').

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

2. -qə̄r 'about' requires the nouns or verbal nouns with which it is joined to be in the genitive case.

3. The combination of an interrogative and a verb and its negation (the stems are of the type (e) pattern) make a non-interrogative construction; for example, lɛ̀ɛ̀qūū qhapaa tomə̄to, thāà cɛ̄ɛ̀ni 'after it's settled which office I go to', or, qhālaà qhare somaso, sīqimɛɛ̀ '(I) don't know what (I'll) make.' See Story IV, note 7.

4. The pattern verb + tə + verb functions to express highly positive feeling; for example, tiìtə tiì 'it most certainly (is) all right', or, yīītə yīī 'by all means', etc. The stem used here is in the past tense.

VOCABULARY

qhāā šēpə chi	whatever I know
chōō	religion
sīì	politics
tsōwo	the most important, the main one
kawa rīpoce	Dalai Lama
sīlōō	Prime Minister
tshāmtsam	sometimes
ūtiì	leader (h)
kawa qūtīī	Dalai Lama
qə̄p	time (of)
məšī	actually
chɛɛnɛɛ	however
qōšaà nāā	to appoint (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thɔ̄ɔ̄maa	first (time)
tsē̄tsüü chi: chɛɛ̀	to invade
qhoŋsa kə̄mqȫȫ chē̄po	Dalai Lama
thomɔɔ	town near the Indian border (dat.-loc.)
chīküü nā̄ā̄	to go (hh)
šɛɛpɛɛ̀	Council Minister
qāšaà	Council of Ministers
qhɛɛ	important
lɛɛtȫȫ	affairs, business
tshāŋma	all
kǖüni	through, via
qǖtǖü	Dalai Lama (h)
ñē̄ešu	report, petition (h)
nē̄qaà chē̄po (3)	important
yìqtsā̄ā	Ecclesiastic Office (monk officials)
kǖni	emphatic negative particle (+ verb in the negative)
chȫȫtȫȫ	religious affairs
tewa	connection
chǖ, irr.	to get, to happen
tsīīqāā	Finance Office
tsītǖü	monk officials
thāà cɛɛ̀, IA	to settle
thāà chȫȍ, IIIA	to be settled (future)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhāà	kinds
reere	each
lɛ̄qɛ̃ɛ̃	responsibilities
mãṭaà	different
mere ŋore	each and every one
ṭi, IIID	to be okay
šuusə	residence

TRANSLATION

A. Please tell me a little about the structure of the Tibetan government.

B. I don't know much, but whatever I know I'll say. In Tibet, the head of both the religious and political (spheres) is the Dalai Lama. Because of this the chief (head) leader of the Tibetan government is also the Dalai Lama. Under him there is one, or sometimes two, Prime Ministers.

A. Was there one or two during the time of this Dalai Lama?

B. Basically, there was one; however, at one time two were appointed.

A. When were the two appointed?

B. In 1951, when the Chinese initially invaded Tibet, the Dalai Lama went to ṭhɔɔmɔ. At that time, he appointed two Prime Ministers and left them in Lhasa.

A. Oh! And who is under the Prime Minister?

B. Under the Prime Minister there are four Council Ministers. Their office is called the qāšaà. This qāšaà is the most important of the offices because all the affairs in Tibet go through the qāšaà as reports to the Dalai Lama. Also, there is an office called the Ecclesiastic Office. All the officials in it are monks. If religious business which is not at all connected with politics comes, it goes through the Ecclesiastic Office directly to the Dalai Lama. Then there is the Finance Office (tsīīqāã). This office also is a very important one. Except for monk officials, all new government

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

officials after first entering the Finance Office have to study (there). After government officials finish studying in the Finance Office, and after it's settled to which office they should go from the Finance Office, they send a report (petition) to the qāšaà. After the qāšaà sends the petition to the Dalai Lama, it will be settled (officially). Now, other than the ones (offices) I've talked about, there are many other kinds of offices. To each of these there are different responsibilities. I don't know well such things as the responsibilities and names of each and every office, but I have a friend, and he is able to talk about it all.

A. Would it be all right if you ask him to help me?

B. It's certainly okay! His residence is close. Let's go together.

X. THE CHINESE COMMUNIST INVASION OF TIBET

chēqtōō qupkə ŋə̄pcu thāpɛɛ lo kamaa qhi phöö lə tsētsüü chɛɛ̀pəreè. ə̄ni chēqtōō qupkə ŋə̄pcu ŋəəciì la kamaa phöö qhi kɛɛsa lhɛ̄ɛsaa lēèpəreè. qə̄p titüü pēècīī lə yööpɛɛ phöpɛɛ qūtsəp rāwāā mɛɛ̀paa kamaa qhi sööpɛɛ̀ chīŋyiì thōtsɛ̄ɛ̄ cūptüü seyaà ti qhɛ̄ɛlēē cheqɔɔ̀chūpəreè. qhare yīī sena, kamaa qhi chīŋyiì téé qhɛ̄ɛlēē macɛɛna phöö lə thaqpöö cīŋtöö tə̄qiyīīs., ləpəreè.

thenɛɛ̀ kamaa lēeni, phöö nāā lə lāpta taa lāqaà cētaà sööni, tsuqtüü cheqoyaà qhi kumtsɛ̄ɛni kamaa qhōrāātsöö mə̄ə̄mi töösa taa thaqpöö yocɛɛ̀ phöö lə ɔ̄ɔ̄tēē cheyaà cētaà qhi sāmlo tāāni, tsuqtüü chɛɛ̀pəreè.

lāpta tsūūyaàni phöö qhi šünutsɔɔ qhuŋtēē qhi tāwa lə̄pyaà qhi chēètu reè. yīīnèė, qhōtsöö thə̄pšeè ti lam lə mhə̄cipəreè. phöö mimāā qhi lɛ̄pa thū mhə̄tuùpəreè.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhuṇṭẽ̃ mə̄əmi mə̄qu phò̰ò nā̰ā̰ lə lḕètsāã, phò̰ò nā̰ qi sa̱pcɛɛ̀ qō̃po chāàpəreè. qha̱re yḭ̄ḭ̄ se̱na, kə̱mi phò̰ò nā̰ā̰ lə yō̰ònèé, tshōwa phò̰ò lə tḛ̄pa mā̰too ka̱naà nɛɛ sa̱pcɛɛ̀ khō̃ni khīī yṵ̄qiyɔ̰ɔ̀maa̱reè. lo̱ qhāšɛɛ̀ qhi šu̱ù lə qhuṇṭẽ̃ qhi phō̰paa qɔ̰ɔqɔɔ tə̄qiyò̰òpə ti hā qho̱ni, ka̱maa lə ŋo̱qöö che̱yaà qhi le̱èqüü sā̃wɛɛ thɔ̄ɔ̀nɛɛ qo̱ tshūùpəreè. ka̱maa qhi qhōtsɔɔ ŋo̱qöö che̱ñɛ̃ɛ̃ yī̱pə hāqho̱nə, qhōtsöò qɔ̄ɔ̀nɛɛ sē̃eqiyɔ̰ɔ̀reè.

chēqtōō qu̱pkə ŋəpcu ŋə̰əqüü lo̱ lə ka̱maa qhi tsɛ̃ɛ̃wāã taa nārcöò wɔ̰ɔ̀ lə tɛɛ̀ mhə̄tuùtsāã, ŋṑòsu ŋo̱qöö chɛ̱ɛ̀pəreè. qə̄p ti̱tūū̀ kɛ̱ɛceè ri̱ŋluù qhi sāmlo yò̰òpɛɛ phō̰pa mə̰̄qu ka̱maa qhi sɛ̄ɛ̀pəreè. yḭ̄īnèé, qho̱ŋsa kə̄mqōō̃ chēpo tsōò̀pɛɛ[1] phō̰pɛɛ mi̱ ṭhī kɛ̱ɛ̀ tsə̄ci ka̱qaa lə thāàpəreè. ə̄ni phō̰pa ka̱qaa la lḕèpətsɔɔ ka̱qaa šu̱ŋ nɛɛ kə̄pcöö ña̱apɛɛmhātsɛɛ̀,[2] phō̰pa ka̱qaa nə̰̄qüü lə ši̱icaà che̱yaà lə rɔ̰ɔram chēpo nə̄qiyɔ̰ɔ̀reè.

phò̰ò qhi nē̄ètsüü taa phò̰ò la lɛ̱ɛ̀pɛɛ mi̱mā̀àtso qhāqo yò̰òpə khē̄ēnə, kə̱mi qhuṇṭẽ̃ tu̱qcaà qhə̱̄ṭèé yò̰òmɛɛ̀ ti khī̃qireè.

NOTES

1. tsōòpɛɛ is used after the names of famous persons and indicates that from the important person on downward people did something or had something happen to them.

2. Gen.+ mhātsɛɛ̀ not only ...' goes with substantives:

ŋa̱a the̱p cīi qi mhātsɛɛ̀ ñīi yòò.	Not only do I have one book, I have two.

-pɛɛ/péémhātsɛɛ̀ (a) goes with verbs:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhō ka̲qaa lə chī̃pėėmhātsεὲ, phė̲ė̲̀yṻü laé chī̃pəree.	Not only did he go to India, he went to Nepal.
qhȫ̄ö̀ šīŋso šε̃̄pεεmhātsεὲ, cāqsoé šīqireè.	Not only does he know carpentry, he knows blacksmithing.

VOCABULARY

ka̲maa	Red Chinese
kε̲εsa	capital
lḕè, IIA	to arrive
pē̄ēcīī	Peking
qūtsəp	representative
rā̲wãã	freedom
chīŋyiì	treaty, agreement
thõ̲tsε̃ε̃ cūptū̃ū̃	17-Point Agreement
qhε̄εlε̃ε̃ chε̲ὲ	to accept
tha̲qpo	military
cīŋtȫö taã̄	to liberate
tsu̲qtū̃ū̃ chε̲ὲ	to make developments
ku̲mtsε̃ε̃	reason
yo̲cεὲ	supplies
ɔ̄̄ɔ̄tẽẽ chε̲ὲ	to transport
sāmlo taã̄	to think, consider
šū̲nutso	youth (pl.)
tāwa	doctrine
chēètu	for the purpose of

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thə̄pšeè	method
la̲m lə (and verbs 'to go')	to be successful (lit.: to go on the road)
mi̲mã̀ã	the people
lɛ̄pa	brain
lɛ̄pa t̲hū̿ù, IC	to brainwash
sa̲pcɛɛ̀	foodstuffs
tē̄, IIID	to depend on
hā qho̲, IIID. irr.	understand
lé̲e̲qūū	large-scale movement
sā̄wa	secret
qo̲ tshūù, IA	to begin
qɔ̄ɔ̀ nɛɛ	secretly
tsɛ̿ɛ̄wãã	oppression
nārcö̀ö	suppression
ŋö̿̀ösu	directly, openly
kɛ̲ɛ̲ceè ri̲ŋluù	patriotism
qho̲ŋsa kə̄mqö̿ö̿ chē̄po	Dalai Lama
tsö̿̀öpɛɛ	(+ gen.) and others down ... (gen. +) (see note 1)
thāā, IIB	to escape
mhātsɛɛ̀	not only (see note 2)
nə̲̄qüü	inside
ši̲i̲caà chɛ̲ɛ̀	to settle permanently
rɔ̲ɔ̲ram	help

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

nē̄ē̄tsüü	accounts, events
lɛ̲ɛ̀, IIIA	to leave behind (unintentionally)
tu̲qcaà (6)	bad, terrible

TRANSLATION

In 1950 the Red Chinese invaded Tibet. In 1951 the Red Chinese arrived in Lhasa, the capital of Tibet. At that time, the representatives of Tibet who were in Peking had no choice (lit.: freedom) but to accept the 17-Point Treaty which was drawn up by the Red Chinese, because the Chinese told them that if they did not accept this treaty, "(We) will liberate Tibet by military force.

As for the reason why the Red Chinese then had to carry out some developmental projects in Tibet, such as constructing roads and establishing schools after they arrived, (it is this). These developments (the roads) were made with the intention of (accomplishing) such things as transporting military supplies to Tibet and accommodating their garrisons in Tibet.

As for establishing schools, they were for the purpose of indoctrinating the Tibetan youth in the doctrine of the Communists. However, their methods were unsuccessful (lit.: didn't go on the road). They weren't able to brainwash the Tibetan people.

Because many Communist soldiers came to Tibet, foodstuffs in Tibet became scarce (i.e., there was a food shortage). If you ask why, it is because the Chinese, although they came to Tibet, except for depending on Tibet, brought no foodstuffs at all from China. After a few years, the Tibetans understood this deception by the Red Chinese of the Tibetans, and a large-scale movement secretly started to revolt against the Red Chinese. If the Chinese Reds knew someone was a rebel, they would secretly murder him.

In the year 1959, because they were unable to stay under the suppression and oppression of the Chinese Reds, they rebelled openly (directly). At that time

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

many Tibetans who had patriotic thoughts were killed by the Chinese, but from the Dalai Lama on downwards about 80,000 Tibetans escaped to India. To those Tibetans who arrived in India the Indian government not only kept them but greatly helped the Tibetans to settle permanently within India.

If one knew of the accounts of Tibet and the difficulties of the people who were left behind in Tibet, one would know how bad the Chinese Communists are.

XI. CONVERSATIONS

Casual Meetings

A. qha̲paa phēèqaa?

B. ŋa̲ ṭhōm lə ṭu̲qiyīĩ. sōōtoplaà khērãã qha̲paa phēèqaa?

A. ŋa̲ lāpṭaa ṭu̲qiyīĩ. qɛ̄ɛ̄sããlaà thə̲risãã lāptaa phīīqitu̲qėė?

B. thə̲risãã phīīqimī̲tuù, tī̲lėė thɛ̄ɛ̀pəṭaà.

A. āālɛɛ, ñī̲mə cīì ŋa̲ khērãã lhōōlhöö cɛ̲ɛ̀,[1] cɛ̲ɛ̲qaàyū̲qiyīĩ.

B. lə̄ yo̲ŋaà, qhə̲li phēèaa.

A. qhə̲li phēè.

A. ci̲qmiɬḷaà, khērãã qha̲paa phēèqaa?

B. ŋa̲ ṭa̲a̲qãã lə yi̲qi chi tãqaàṭu̲qiyīĩ.

A. ŋa̲é ṭīqəsi ño̲qoyöö. ŋə̲ñii ñəmtòó thɛ̄ɛ̀thu.

B. lə̄ yo̲ŋaà.

NOTES

1. cɛ̲ɛ̀ is used with a few adjectives to transform them into adverbs. Other basic adjectives which take this are: ya̲qo (6) 'good'; kīpu (1) 'happy';

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

te̲po (3) 'comfortable'; kōpo (3) 'poor'; tsi̲qu (6) 'rich'; ka̲qpa (6) 'fat'; qā̃po (1) 'thin'; ñe̲po (3) 'close'.

VOCABULARY

ti̲li	Delhi
lhȫȫlhöö̀ (1)	leisurely
qhə̲li	slowly
tīqəsi	stamps, tickets

TRANSLATION

A. Where are you going? (h)
B. I'm going to the market. Sōōtop, where are you going? (h)

A. I'm going to school. Is Qɛ̄ɛ̄sã̀ã going to school these days? (h)
B. Nowadays (she's) not going. It seems she went to Delhi.

A. Oh! One day I'm going to come and see you leisurely.
B. Certainly. Góod-by.

A. Good-by.

A. Ci̲qmiì, where are you going? (h)
B. I'm going to the post office to mail a letter.

A. I also have to buy stamps. Let's go together.
B. Certainly.

XII. FINDING A TIBETAN DOCTOR

A. cɔ̄ɔ̀laà, to̲paà phȫpɛɛ ə̄mci yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀?

B. ə̄mci cīì yɔ̲ɔ̀reè. qhȫȫ tha̲risãã ta̲ramsa̲laa šu̲ùšaà.

A. qhȫȫ phö̲ö̀ nɛɛ phɛ̀ɛ̀pəre̲pɛɛ̀?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. lə̄ reè. ŋɛ̄ɛmaà yi̱šīīno̱ópu lhɛ̄kɛɛ̀ phēēpəreè. ə̄mci qhɛ̄ɛpo še̱taa yɔ̄ɔ̱reè.

A. ŋa̱ qhōō cɛɛ̱qaàchīīnə, ti̱qətu̱qèé?

B. ti̱qaà.[1]

A. chɛɛ̱na, ŋa̱ sā̃ā̃nā̃ā̃ ci ta̱ramsa̱laa tu̱qiyīī.

B. ŋaé, ta̱ramsa̱laa to̱qoyöö. ə̄ni, ŋə̄ñii ñə̄mtòò thɛ̄ɛ̀thu.

A. lə̄ yo̱ŋaà.

NOTES

1. ti̱qaà derives from the verb ti̱, IIID, 'to be okay' and the verbal ending cited in Lesson 18, Part G. The student should note that unlike the verbs cited in that section this verb takes -qaà instead of -paà in the affirmative. There are a few other verbs that react in this manner, as well as several that take -ŋaà. The variation in these is related to differences in the Tibetan orthography.

VOCABULARY

cɔ̄ɔ̄laà	Hey, mister (an address for male strangers about the same age as the speaker)
ta̱ramsa̱la	Dharamsala (town where Dalai Lama resides)
qhɛ̄ɛpo (1)	expert
sā̃ā̃nā̃ā̃	abbr. for sə̄ñii, nā̃à ñī̱qaa

TRANSLATION

A. Hey, mister, is there a Tibetan doctor around here?

B. There is a doctor. These days he stays in Dharamsala.

A. Did he come from Tibet? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

B. Yes. Formerly, he came together with the Dalai Lama. The doctor is very expert.

A. Is it okay if I go to meet him?

B. It's okay.

A. Well then, I'll go to Dharamsala tomorrow or the day after tomorrow.

B. I also have to go to Dharamsala. Let's go together.

A. Certainly.

XIII. ARRANGING LESSONS

A. qɛ̄ɛ̄sā̃ā̃laà khērā̃ā̃ kaqaa lə phēèni lo qhətsėė chīìsō̃ō̃?

B. lo sūm lhā̃qtsəchi chīìsu.

A. kaqaa lə mhāpēèqhō̃ō̃lə phö̈ö̈qɛɛ̀ qhapaa lə̄pnā̃ā̃paa?

B. kaqaa lə mayō̃ō̃qhō̃ō̃lə ə̄miriqaa lo cīqtsəchi lə̄pəyīī. tenɛɛ̀ ŋa phėėyūū lə tawa sūm tsə̄chi tɛɛ̀pəyīī.

A. phɛ́ɛ́yüü lə phöpa ñəmtȯȯ šuùpėė?

B. lə̄yīī. tha ŋa kaqaa lə tėėšūūrīqaa lōpcōō cheqɔyöö. ə̄ni khērā̃ā̃ qhi ŋaa chāārɔɔ̀ nā̃ā̃lōōyöpɛɛ̀?

A. lə̄yöö, sa miimaa taa phūpu pāāsā̃ā̃ tiqɛɛ̀ qhəqėė phēènėė, tiqireė.

B. chāātsöö qhapaa cāānə, yəqirɛɛ?

A. sa miimaa qhi šɔɔqɛɛ̀ mə̄tȯȯ šēē chāātsöö qhapaa phēènėė, tiqaà.

B. chɛɛnə ŋa chōtsöö thā̃qo tə chēqaa cə̄əqiyīī.

A. lə̄ yoŋaà, chɛɛna sə̄ñii cɛɛyu.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

TRANSLATION

A. Qɛ̄ɛ̄sããlaà, how many years have gone since you came to India? (h)

B. A little more than three years has passed.

A. Before coming to India, where did you study Tibetan? (h)

B. Before coming to India I studied in America for about a year. After that, I lived in Nepal for about three months.

A. Did you live with Tibetans in Nepal? (h)

B. Yes. Now while I am living in India, I have to study. Do you have time to help me?

A. Yes, on Tuesday, Thursday, and Friday, whichever you come, it's okay. (h)

B. What time is better (for me) to come? (h)

A. Except for Tuesday morning, whatever time you come is okay. (h)

B. Well then, I'll come at 1:30. (h)

A. Certainly, well then, meet you tomorrow. (h)

XIV. GOING TO SCHOOL

A. khēràà s̱ɔɔ̱qɛ̀ɛ̀ lāpṭaa chōtsö̀ö qhaa̱paa thɛ̄ɛ̄qiyɔɔ?

B. tshamtsam kɛ̱paa tụqiyöö, tshamtsam cūpə tsēlə tụqiyöö.

A. qhə̱tüü thɛ̀ɛ̀néé ṭiqirepɛ̀ɛ̀?

B. sa̱ ta̱wa taa lhāqpaa mə̱tôô, qhə̱tüü chīnéé ṭiqireè.

A. sa̱ ta̱wa taa lhāqpaa qha̱re nāqorɛɛ?

B. sa̱ ta̱wa taa lhāqpaa chōtsö̀ö kɛ̱̀ɛ̀ ta chēqaa tsīṭaa ṭoqoreè.

TRANSLATION

A. What time do you usually go to school in the morning? (h)

B. Sometimes I go at eight, sometimes I go around ten.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

A. Whenever you go (to school) is that okay? (h)
B. Except for Monday and Wednesday whenever I go it's okay.

A. What do you have to do on Monday and Wednesday?
B. On Monday and Wednesday I have to go to class at 8:30.

XV. BUYING MATERIAL

A. thēma[1] naqo tii qhā[2] lə qhətsèè rεε?

B. qhā lə qɔɔmo cōōŋa reè.

A. khōqεε chūpə chi soyaà lə qhā qhətsèè qɔɔ̀rεε[3] (quqirεε)?

B. qhā tũũ quqireè, tēē, téé qhā ŋā mətòò mεὲ.

A. āqhaa. chεεna thēma ŋōpo ti qhōō cīqpə rεpεὲ?

B. lə̄reè. ona tenεὲ qhā tũũ paàqaà?

NOTES

1. This pattern can be used in buying the following kinds of materials: rεὲ 'cotton fabric'; nə̄pu 'Tibetan woolen fabrics'; qhōcēē 'brocade'; thuutsi 'silk'; šūrmə 'corduroy'; neelōō 'nylon'.

2. A qhā is a measurement that equals one square of whatever the material is. Its size, therefore, is not standardized but depends on the width of the material. The diagram below shows how a qhā is measured:

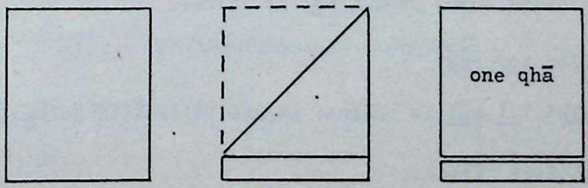

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

3. Most verbs whose base stems have either the vowel /o/ or /ɔ/ can go to /ɔɔ̀/ in place of future stem + qireè or -qiyɔɔ̀ree.

VOCABULARY

thēma	serge
qhā	a measure (see note 2)
khōqa	man, male
āqhaa	What a pity!
cīqpə	the same
paà, IA	to cut (fabrics and paper)

TRANSLATION

A. How much does a qhā of this black serge cost?
B. It costs fifteen rupees per qhā.

A. How much do you need for making a man's dress?
B. (You) need seven, but I have only five qhā.

A. What a pity. Well then, is this blue serge the same price?
B. Yes. Well then, shall I cut seven qhā from this one?

XVI. GETTING BUS DIRECTIONS

A. cɔ̄ɔ̀laà, rīlii ṭīsīī qhapaa yɔɔ̀rεε?

B. ṛīliiṭīsīī mε̄qãã chēpo phə̄qii kəp lə yɔɔ̀reè.

A. tenεὲ qhə̄ṭéès ṭoqorεε?

B. pəsi ə̄qi šipə tii nãã lə thε̄εnə. šārkaà rīliiṭīsīī lə ṭuqireè.

A. pəsee lā qhətsèé ṭε̄ὲqorεε?

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. te̲nεɛ̀ phə̄qi pə̲tȯȯ āna kε̲ɛ̀ nā̃qoreè.

A. thōce. chε̲ε̲na, ŋa̲ ṭu̲qiyĩĩ.

B. ə̄ni, qhə̄li phēè.

VOCABULARY

rĩlii ṭĩsĩĩ	railway station
pə̲si	bus
ə̄̃qi	number
lā	fare, rent, wage
āna	anna (1/16 of a rupee)
thōce	thanks (h)

TRANSLATION

A. Hey mister, where is the railway station?

B. The railway station is behind the big hospital over there.

A. How do you go from here?

B. If (you) go in bus number four, (you'll) go straight to the railway station.

A. How much fare do you have to pay (lit.: give) for the bus?

B. From here to there you have to pay (lit.: give) eight annas.

A. Thanks. Well then, I'm going.

B. Goodby.

XVII. CONVERSATION WITH A REFUGEE

A. khērā̃ã qha̲nεɛ̀ yī̲pənā̃ŋaa?[1]

B. ŋa̲ lhε̄ε̄sa nεε yĩĩ.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

A. kaqaa lə qhətüù phēèpaa?

B. chēqtōō qupkə ŋāpcu ŋərqüù lo yōōpəyīī.

A. tii qhōō lə kaqaa lə phēèñūŋèè?[2]

B. tshōō kāāqaà chēè cīqñii ci yōòñūū tēē kaqaa lə kūū rīqu tɛɛ̀məñūū.

A. thərisāā tshōō kūqiyōpɛɛ̀?

B. ŋa tshōō kəpaa[3] matsa mɛɛ̀. cɛɛ̀tsāā, lamsöō lɛɛqa chiqiyöò.

A. ōni, phōò nɛɛ phiitüù, qhèè nōmkuməcuŋèè?

B. qhaàqèè khīī thūùməcūū. siŋtuù lāāni, qhoŋsa kəmqōō chēpo kaqaa lə chīpkuunāāpəreès, qhopətaqaa, thōpkaà qōpkaà lə yōōpəyīī.

A. ōni qhətèès phēèpaa?

B. lhɛɛsa nɛɛ ñimə qhǎsɛɛ̀ chi tā šō yōōpəyīī. ōni, thenɛɛ̀ lāqaà yaqo mɛɛ̀tsāā, qhōpa kəpni, yōōpəyīī. kaqaa pətöò tawa ciq lhāqtsə qɔɔsu.

A. thərisāā lamsöō chāālɛɛ̀ qhapaa nōqiyɔɔ.

B. tɛɛ̀cōō lə chiqiyöò. tūū cīq qoŋpa šūùni, pīkaà thūūqaàyōōpəyīī.

NOTES

1. yīpənāŋaa or yīpənōō are high honorifics (hh) for yīpaa.

2. ñū is an auxiliary verb that when joined with verbs expresses the subject's previous experience with the verbal action:

kaqaa lə phēèñūŋèè?	Have you been to India? (Lit.: Have you experienced going to India?) (h)
kaqaa lə toñūū.	I've been to India. (Lit.: I've experienced going to India.)
phöò lə šuutüù, qhare siiñōō?	When you stayed in Tibet, What did you see? (Lit.: What did you experience

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

seeing when you stayed in Tibet?) (h)

3. Earlier we saw that -paa (a) when suffixed to a verb already in the negative expressed the idea of 'without' the verbal action. -paa (a) when suffixed to a verbal stem that does not have the negative prefix expresses the idea of 'in order to' do the verbal action.

VOCABULARY

yīpənā̄ŋaa	a very polite form of yīpaà
(gen. +) qhō̄ō̄	before
-ñū̃	to experience (see note 2)
-paa (a)	in order to
matsa	capital (financial)
lamsöö lɛɛqa	road work
qhéé + neg.	nothing or not at all (emphatic negative)
qhaàqéé + neg.	nothing or not at all (stronger than qhéé alone)
siŋtuù lā̄ā, IIIC	to fight, to have an uprising
qhoŋsa kəmqō̄ō̄ chēpo	Dalai Lama
chīpkuu nā̄ā̄	to go (hh)
qho, IID	to hear
thōpkaà qōpkaà	suddenly
tā šō̄, ID	to ride a horse
lā̄qaà	road
qhōpa kəp	to walk

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qɔɔ, IIIB	to take time, to elapse (time)
ṭɛ̃ɛ̃cōȍ	Sikkim
tũ̄ũ̄	week
pī̃kaà (h: qōmceè)	relatives

TRANSLATION

A. Where are you from? (h)
B. I'm from Lhasa.

A. When did you come to India? (h)
B. I came in 1959.

A. Had you come to India before this? (h)
B. I came about two or three times to trade, but I didn't stay in India a long time.

A. Are you trading these days? (h)
B. Because I have no capital for trading, I'm doing roadwork now.

A. When you came from Tibet, didn't you have a chance to bring anything? (h)
B. I wasn't able to bring anything. After the fighting (started), as soon as I heard the Dalai Lama went to India, I came suddenly.

A. How did you come? (h)
B. From Lhasa, I came on horseback for a few days. After that, because the road was not good, I came on foot. It took more than a month up to India.

A. These days, where do you do road work? (h)
B. I work in Sikkim. I took leave for a week to see some relatives.

XVIII. INVITING A FRIEND

A. pɛ̄ɛ̄məlaà, khērãã sa pē̃pa ceemaà thōōṭee yȫpɛɛ̀?
B. šɔɔqɛɛ̀ ə̄mcií tsāā lə cīq[1] toqoyȫȍ. šẽ̄ẽ̄ thewa qhéé mɛɛ̀.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

A. chɛɛna, qõõtaà ŋɛɛ nãã lə sũũtsii chõõqaàphēèthə.

B. taqərãã yoŋaà. ŋə̄mci qhəqə tsə̄lə cããqaa?

A. chōtsöö thuù tə chēqa tsə̄lə phēēnə, tiqətuqéé?

B. taqarãã tiqaà. chɛɛna sə̄ñii cɛɛyù.

sãqõõ

A. pɛ̄ɛməlaà yaa phēè, šutɛ̄ɛcaà.

B. ŋɛɛ̀ sũũtsii sorɔɔ̀šuqomītuqãã.[2]

A. mītuù, qhããqa sõõtshãã, mɔɔmɔɔ̀ lə̄ŋtuù kəpnə, chõõchocɔɔ̀yīī.[3]

B. šeemɔɔ̀ söönããpɛɛ̀? ñīmə cīī thōōteè šetaa rãã mɛɛtũũ, ŋaa mɔɔmɔɔ̀ soyaá ci lə̄pròonãã šuqóò. ŋɛɛ̀ yaqo khõni yũqimītu.

A. ti lɛɛ̀ lāpo reè, ŋɛɛ̀ ñimə cīī cɛ̄pöö šũqu.

NOTE

1. This word (cīq), which normally means 'one', here refers to 'something', i.e., 'I have to go to the doctor for something.

2. mītuqãã is very similar to mītuqéè (see Lesson 4), except that it usual implies a negative answer.

3. -chocɔɔ̀ (a) has the same meaning as -cɔɔ̀ (c). See Lesson 18.

VOCABULARY

thōōtee (nh: thewa)	busy (h)
šēē	otherwise
taqarãã yoŋaà	that will be just fine
ŋə̄mci	how early?

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhə̲qə tsə̄lə	about (concerning time and numbers)
sā̃qõ̀õ	tomorrow night
ya̲a phēè	please come in (h) idiom
šu̲tε̄ε̄caà	please sit down (h) idiom
-roòšu̲ǜü, IC	to ask someone honorifically if they need help
lə̄ŋtuù kə̲p	to steam
rā̃ā̲ + neg.	not very ...
cε̄pöö šu̲ǜü, IC (nh: mīì tε̄, ID; tε̄, ID)	to show (h)

TRANSLATION

A. Pε̄ε̄ma, are you busy next Saturday? (h)

B. In the morning I have to go to the doctor; otherwise, I'm not busy at all.

A. Well then, in the evening please come to my house to dine. (h)

B. That will be fine. About what time shall I come? (h)

A. If you come about six-thirty, is it okay?

B. It certainly is okay. Well then, meet you tomorrow. (h)

The Next Nigh

A. Pε̄ε̄ma, come in, sit down. (h)

B. Shall I help you make dinner? (h)

A. No, it's all finished. If I steam the mɔ̲ɔ̲mɔ̀ɔ it's ready to eat. (h)

B. Did you make mɔ̲ɔ̲mɔ̀ɔ? One day when you are not busy, I have to ask you to teach me how to make mɔ̲ɔ̲mɔ̀ɔ. I can't get them to come out well at all.

A. As for that, it's easy. I'll show you. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

XIX. PAYING A VISIT

A. ŋa ə̄miriqa nɛɛ yṑōpəyīī. ṭəšiilaà šuusə ti repɛɛ̀?

B. lə̄reè. chɛɛnɛɛ, ṭəšiilaà āta šuùmɛɛ̀ chīlòò lə khūqtsə chi thɛ̄ɛ̀su. qūšòò khērāā ṭəšiilaà qhi qōmceè tɔɔcelaà qhi ṭhoqo ə̄miriqaà ti yīpənṑō?[1]

A. lə̄yīī ŋɛɛ miŋ lə John siqiyṑō.

B. ə̄lèè, yaa phēè. qhə̄sīī tɔɔcelaà qhi khērāā kaqaa lə phīiqireès chə̄ərii nāāšaà tḕē, tshēṭāā tɛ̄̀tɛ̄ɛ̄ sūùmītuù. ə̄lèè šutɛ̄ɛ̀caà. ṭəšiilaà kuqu phḕēpəyṑō

A. thəri ŋa šɛ̄pa cīì lə ṭoqoyṑō. chɛ̀ɛtsāā, ṭəšiilaà lə sə̄nii cèèqiyīīs šurò̀ònāā. ŋa nɛ̄ɛtsāā tèè tɛ̀ɛyṑō. qhāŋpɛɛ āŋṭāā sūmkə yīī. ə̄ni tɔɔcelaà qhi chə̄ərii ti ṭəšiilaà lə phūūrò̀ònāā. ə̄tò̀ò phūūyaà šɛ̄taà yṑō, tēè ŋɛɛ qam nāā lə yṑō. ə̄ni qam nimə qhāšɛɛ̀ nɛɛ corəyṑō,[2] titūù phūūqiyīīs šurò̀ònāā.

B. thaqərāā šūùcoò. ŋɛɛ̀ chɛɛna khūqtsə phīiquùnāānə,[3] ṭəšiilaà kuqu phḕēpəyṑō.

A. lə̄ mɛ̄ɛ̄. thərii qoŋpa šuqiyīī.

B. chɛɛna, chūnāqoò. ŋɛɛ̀ ṭəšiilaà lə šūùcoò.

NOTES

1. We have already encountered the -pənṑō high honorific ending in previous sections, but only with the linking verb yīī. This high honorific also can be used with other verbs. For example:

chāālɛɛ̀ nāāpənṑō?	Did (you) work? (hh)
qhare nāāpənṑō?	What did (you) do? (hh)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

chāālεὲ nāyaaỳyīpənṑṑ?	Will you work? (hh)
nəmkūū chāālεὲ nēqiyōpənṑṑ?	Do you usually work? (hh)
qhōō qhapaa chūnāāpənṑṑ?	Where did he go? (hh)
qhōō qhi qhōō lə qhare cẽpöö šüünāyaaỳyīpənṑṑ?	What will he show him? (hh)

Below is a list of the most common of the high honorific verb stems:

chūnāā	to go; to come	thūūsiīnāā	to see
chīpkuunāā	to go; to come	šeecanāā	to get, to take
chūkuunāā	to go; to come		
chōōseènāā	to eat	sitoònāā	to see

2. With verbs like cor, ID, which end in r, the narrative past can be formed as follows: corəreè rather than corpəreè.

3. This verb follows an irregular pattern:

qhōō qhi qhōō phiiquùnāāsu.

qhōō qhi qhō quùnāāsu.

qhōò qhō quùsu.

qhōò qhōō phiiquùšüüsu

VOCABULARY

chīlòò	outside
khūqtsə chī	for a moment momentarily
ālée	first
qūšòò	honorific word used something like 'Sir' for superiors

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tshēṭãã̀	date
ku̲qu (6)	quick, fast
šɛ̲̃pa	another, other
āŋṭãã̀	number
co̲r, IID (or cɔ̲ɔ̲, IIB)	to arrive
ti̲tüǜ	at that time
tha̲qəraã̀ šü̲ücoò	certainly
ŋɛ̀ɛ̀ chɛ̲ɛna	I think ...
phīīquùnãã (nh: qu̲ù, IA irr. pat., see note 3 above)	to wait
chū̃nā̲̃qoò	(hh) for qhə̲li phēè, good-by

TRANSLATION

A. I've come from America. Is this Ṭəšii's residence? (h)

B. Yes, but Ṭəšii isn't here now. He has gone out for a moment. You, sir, are you the American friend of Ṭəšii's relative, Tɔ̲ɔ̲ce? (h)

A. I am. My name is John.

B. Oh. Please come in. Some time ago Tɔ̲ɔ̲ce wrote that you will come to India, but (he) didn't say the exact date. First, be seated. Ṭəšii will come quickly. (h)

A. Today I have to go somewhere else. Therefore, please tell Ṭəšii that I'll come tomorrow. I stay at that 'inn' (over there). The room number is 300. Please give this letter of Tɔ̲ɔ̲ce's to Ṭəšii. Moreover, I have others. I have them in my suitcase. The suitcase will arrive after a few days. Please tell (him) that when this happens I will give it (to him). (h)

B. I'll tell him just that. I think if you wait a few moments Ṭəšii will come quickly. (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

A. No. Today I have to leave.

B. Well then, good-by. I'll tell Ṭəsii. (h)

XX. A TRIP TO INDIA

A. khēnāā̃ñīī kaqaa lə qhətū̀ū thɛ̄ɛ̀qaa?

B. ŋəñii kaqaa lə lo cīq thə chēqa tsənéé ṭuqiyīī.

A. kaqaa qhi luŋpə qhapaa thɛ̄ɛ̀qaa?

B. luŋpə qhasa qha lə ṭutsiiyö̀ö. qā̀ā, taramsalá lə tüüqiyīī.

A. chɛɛna, phōpa šiicaà yöösa téé šuuqiyīpéè?[1]

B. téé tɛ̀ɛchɔ̄ɔnə, tééqiyīī; mhācɔ̄ɔnə ti taa thāà ñesa cīī lə tééqiyīī

A. khṑō, kaqaa lə qhətséè tsə šuutsiiyɔɔ?

B. lo ñii tüütsiiyṑō.

A. kaqaa lə phēēyaà qhi lōpcṑō qhi tsōwo qhare rɛɛ?

B. tsōwo phöpa taa kaqarɛɛ riqšūū lōpcṑō cheyaà taa əni tiñii qhi pəəruu lə khɛ̄ɛpaa qhare tóó tāyaə̀ cētaà, qhācɛɛ̀ yīciiqɛɛ̀ lə anthropology siqireè.

NOTES

1. -qiyīpéè is the long form of -qipéè, a first person future ending.

VOCABULARY

tsənéé	from about (with numbers)
qhasa qhala	everywhere, all over
-tsii (b)	to plan to

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qā̃ā̃̀	mainly
taramsala	Dharamsala
tüü: fut of töö̀, IA	to stay, sit
šiicaà	permanent settler
yöösa	the place where they are (yöö + sā)
chɔ̄ɔ̀, IIIB, irr.	to be allowed
thāà ñesa	a close place
khȫȫ	in all
tsōwo	the main one (thing)
kaqara	Indian
riqšũũ	culture
tiñiì	these two
pə̄ə̄ruu	between
khɛ̄ɛ̄paa	difference
qhā̃cɛɛ̀	anyway
yī̄ciiqɛɛ̀	English

TRANSLATION

A. When are you two going to India? (h)

B. We are going to India after about a year and a half.

A. Which area of India will you go to? (h)

B. (We) plan to go to various areas (all over the place). Mainly, we'll stay in Dharamsala.

Then will (you) stay in the place where the Tibetan permanent settlers are? (h)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B. If (we) are allowed to stay there, (we'll) stay there. If it's not permitted, (we'll) stay in a place close to it.

A. In all, about how long do (you) plan to stay in India? (h)

B. (We) plan to stay two years.

A. What is the main thing you are going to India to study? (h)

B. The main thing is doing a study of the cultures of Indians and Tibetans, and between these two, seeing what are the differences, etc. Anyway, in English it's called anthropology.

I. ON TIBETAN CULTURE

A. phȍ̄ȍ lə mirii̇̀ qhāà qhi riqšũũ lə lōpcōõ cheyaà qhi loqsöö yɔɔ̀repɛɛ̀?

B. ṭītɛɛ̀ yȍöpə khȭni[1] qhomənũũ.

A. wona, lāpṭɛɛ nā̃ã lə qhare lə̄pqirɛɛ?

B. lāpṭɛɛ nā̃ã lə yiqi ṭhiyaà tə chȍ̄ȍ qhi pēca lɔ̄ɔyaà tə, ə̄ni tsīì tɛ̄ɛ̀tsə lə̄pqireè.

A. tiqėè mɛ̄pa šɛ̄pa lə̄pqimaarėpɛɛ̀?

B. šɛ̄pa qhėė[2] lə̄pqimaareè.

NOTES

1. khȭni is an emphatic negative that requires the verb 'to be' in the negative and can be glossed as 'never' or 'not at all'.

2. qhėė is the same as khȭni in note 1.

VOCABULARY

mirii̇̀	race (human)
qhāà	kinds

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lo̲qsöö̀	custom
khō̿ni + negative	never (emphatic negative)
qho̲, IID	to hear
tsīì	calculating
tɛ̄ɛ̀tsə	a little
lə̄p, ID	to learn, to teach
chȫö̀	religion
pēca	book (Tibetan style)
ti̲qéè	these
mɛ̄pa	than, other than
sɛ̲̄pa	others
qhé̲é	same as khō̿ni (see above)

TRANSLATION

A. In Tibet is there a custom of studying the cultures of the various races (nationalities)?

B. I've never heard anything like that.

A. Well then, what does one learn in school?

B. In school one learns to write, to read religious books, and a little (on) calculation.

A. Doesn't (one) study other things than that?

B. (One) studies nothing else.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

XXII. ON THE WEATHER

A. topaà nə̄mšiì tshāṭãã ñȭpo tuqãã

B. tshāṭãã ñȭpo tuù tɛ̄ɛ̄ chāāpa kū̃ni chɛɛyaà mītuù.

A. lə̄ šū̃ùtsãã̀. tə̄ñii léé thālo chāāpa məŋə tāāsu. tə̄ñii tawa cūŋñipɛɛ nāā lə ñimə cīqñii chi qhāã̀ tāāsu mə̄tóó, šēē ñimə yaqo šitaa tɛ̄su.

B. āālɛɛ. chɛɛna, lōtaa chāāpa tītɛɛ̀ tə̄qimɛɛ̀pəreè?[1]

A. lə̄ ō̃ò. ŋa téé lɛ̄ɛ̀ni, lō thuù tsə̄chi chīìsu tɛ̄ɛ̄, thālo nəŋšīī chāāpa tītɛɛ̀ tāāməsūū.

NOTES

1. mɛɛ̀pəreè is the opposite of yīpəreè. Tt connotes 'most probably something doesn't exist'.

VOCABULARY

topaà	around here
nə̄mšiì	climate, weather
tshāṭãã	climate, temperature
ñȭpo (1)	even, mild
lə̄ šū̃ùtsãã̀	I know (exclamation of agreement
tawa cūŋñipə	twelfth month
mə̄tóó	except for
šēē	otherwise
ñimə tɛ̄, IIID	to shine (the sun)
thālo	this year
lōtaa	every year
nəŋšīī	like, similar

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

TRANSLATION

A. Isn't it a mild climate here?

B. Even though it's a mild climate, the rain never stops.

A. Oh yeah. I know. It's rained more this year than last year. Last year in December, except for one or two days when it snowed, the sun shone.

B. Oh. Then I suppose it doesn't rain like this every year?

A. Yes. It's been about six years since I came here but it hasn't rained like (it has) this year.

XXIII. FINDING A HOUSE

A. ŋā̃tsoɔ qhā̃ŋpa chi quqiyö̃pɛɛni, khērā̃ã lə qhā̃ā̃la tā̃ānā̃ā̃yaȁ tītɛɛ̀ yōpɛɛ̀?

B. qhā̃ŋpa tōŋpa qhāšɛɛ̀ yö̃ö̃̀. khērā̃ātsoɔ chīcū̃ū̃̀ qhə̄téé chi qɔɔnə̄qiyö̃nā̃ā?[1]

A. cū̃ū̃nə qhā̃ŋmiì thuù cɛɛ̀pə chi qɔɔ̀yö̃ö̃, ti məcū̃ū̃nə, ti lɛ́ɛ́ chūŋə cū̃ū̃nɛ́ɛ́ tiqaa.

B. qhā̃ŋmiì thuù cɛɛ̀pɛɛ qhā̃ŋpa chi yö̃ö̃̀ tēḕ ā̃ta téé mi tö̃ö̃nɛ̄ɛ̄ yö̃ö̃. tawa ceemaȁ qhōtso pūqireè, ə̄ni titū̃ū̃̀ cū̃ū̃nā̃ā̃nə tiqirepɛɛ̀?

A. ŋā̃tso ā̃ta saqā̃ā̃ cīī lə tɛɛ̀yö̃pɛɛni, tosö̃ö̃ šetaa chēpo ciqiì, chɛɛ̀tsā̃ā̃ qhā̃ŋpa chi lamsā̃ā̃ qɔɔ̀yö̃ö̃.

B. chɛɛna, qhā̃ŋpa chūŋə chi yətsə taqaa yö̃ö̃̀. ŋɛɛ̀ ā̃ta cɛ̄pö̃ö̃̀sū̃ū̃̀qo. tsīcéé chātsā̃ā̃ yö̃ö̃̀.

A. thōce. ā̃ta chū̃ū̃nə, yaqo šipu chi yoŋaȁ.

B. chɛɛna ŋā̃tso lhɛ̄kɛɛ̀ thɛ̄ɛ̀tu.

A. qhā̃ŋpa ti yaqo chi tuù. chīcū̃ū̃̀ ŋā̃tsoɔ tā̃qtaȁ reè. līqə ti qhā̃ŋpa tii qhū̃ū̃̀ repɛɛ̀?

B. lə̄ reè.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

A. tẽ̱ẽ̱ qhã̄ã̄la qhə̱tsẽ̀ẽ rɛɛ?

B. chū taa lɔ̃ɔ̃̀ mhə̄tīīpẽ̀ẽ qhã̄ã̄la ta̱wa cīì lə qɔ̱ɔ̱mo ka̱tə ŋə̄pcu reè.

A. ə̄ni ti̱i̱ ṭhīì lə ño̱pca ka̱a̱sa yɔ̱ɔ̃̀repɛ̀ɛ?

B. yə̱tsə ta̱qaa tshȭqã̄ã qhãšɛ̃̀ɛ yɔ̱ɔ̃̀reè. ə̄ni āwaa yõ̱õ̱nə lāpṭaẽ̀ thāà ñepo reè.

A. ti̱ ya̱qo še̱ṭaa tuù. ta̱qaa thāà cẽ̄ẽ̄qiyīī̀.

NOTES

1. nãã joins with auxiliary verbs to express wonder:

tɔ̱ɔ̱celaà qha̱paa thẽ̄ẽ̄qiyī̱nãã?	I wonder where Tɔ̱ɔ̱ce will go? (h)
tɔ̱ɔ̱celaà qha̱paa thɛ̃̄ɛ̃̄yaàyī̱nãã?	I wonder where Tɔ̱ɔ̱ce will go? (h)
tɔ̱ɔ̱celaà qha̱paa thẽ̄ẽ̄qiyõ̱nãã?	I wonder where Tɔ̱ɔ̱ce is going (now)? (h)
tɔ̱ɔ̱celaà qha̱paa thɛ̃̄ɛ̀yõ̱nãã?	I wonder where Tɔ̱ɔ̱ce went? (h)
tɔ̱ɔ̱celaà qha̱paa thɛ̃̄ɛ̀pəyī̱nãã?	I wonder where Tɔ̱ɔ̱ce went? (h)
tɔ̱ɔ̱celaà lāptaa thɛ̃̄ɛ̃̄yaàyī̱nãã?	I wonder if Tɔ̱ɔ̱ce is going to school? (h)

VOCABULARY

qhã̄ã̄la tã̱ã̱	to rent a house
tōŋpa	empty
chīcũ̄ũ	size
thīì, IIIA	to be included in
pū: pȫö̀, IC	to move (residence)
la̱msãã	immediately, at once
yə̱tsə ta̱qaa	a little ways up there

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

chatsaa	a set
tāqtaà	exactly right
(gen. +) qhū̃ū̃̀	belong to, a part of
qhū̃ū̃̀	part (of something)
t̲aqaa	just like that
thā́à cē̄ē: thāà cɛ̄ɛ̀, IA	to settle

TRANSLATION

A. Since we need a house, do you have any (like that) for renting?

B. (I) have several vacant houses. What size do you need?

A. If possible, we want a six-room one (house). If not that, a smaller one than that would be all right.

B. (I) have a six-room house, but there are people living there now. They will move next month. If you get it then, is it all right?

A. We are now staying in a hotel and it's becoming very expensive, so we need a house right now.

B. Then, (I) have a smaller house a little ways up. I will show it to you now. There is matched furniture.

A. Thank you. If that could be done it will be very good.

B. Then let's go together.

A. This house is very nice. Even the size is just fine for us. Does the garden belong to the house?

B. Yes.

A. How much is the rent for this?

B. Without water and electricity, the rent is 150 rupees per month.

A. Are there stores close by?

B. Just up there, there are several stores. And if you have children, there is a school nearby.

A. This is very good. We'll settle at that.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

PART THREE

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ALPHABETIZATION

a, ə, i, u, ü, e, o, ȯ, ö, ɔ, q, qh, k, kh, ŋ, ŋh,
c, ch, ñ, ñh, t, th, ṭ, ṭh, n, p, ph, m, ts, tsh,
w, y, r, l, lh, š, s, h

The order of the vowel and consonant sequences determine the order in the glossary: first, short vowel-consonant sequences, then long vowel-consonant sequences, and then falling vowel-consonant sequences (e.g., qā, qāqa, qāā, qāāma, qāà). In words for which this simple sequential order is insufficient, high tone precedes low tone (tā, ta̲) and oral vowels precede nasal vowels.

Verbs and adjectives marked irr. or irr.-pat. are listed on pages 401-2. The standard nominal verbalizers kə̲p, tāā, nāā, and chɛ̲̀ɛ̀ are irregular and are explained on page 56; however, because they occur so frequently, they are not marked irr.

Numbers are listed on pages 395 ff.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

TIBETAN - ENGLISH GLOSSARY

ā̲qu: pigeon — འང་ཁུ

āqhaa: What a pity! — ཨ་ཁ་

āŋṭāā: a number — ཨང་གྲངས་

aŋpa: duck — ངང་པ་

ācaà: older sister; older female relative of same generation — ཨ་ཅག་

āce: wife; women — ཨ་ཅེ་

āce lhāmo: Tibetan opera — ཨ་ཅེ་ལྷ་མོ་

ācoo (h:š̲ε̲ε̲coo): towel — ཨ་ཆོར་(ཞལ་ཆོར་)

ā̲ta: now — ད་ལྟ་

ātõõ kə̲p, II (h:š̲e̲e̲-tõõ kõ̲): to yawn — ཨ་སྟོང་རྒྱབ་ (ཞལ་སྟོང་སྐྱོན་)

āna: anna (1/16 of a rupee) — ཨ་ན་

āpra: rat; guinea pig — ཨབ་ར་

āpsaa tshāpo (3): fickle — ཡེ་གསར་ཚ་པོ་

āpsoò: shaggy-haired dog — ཨ་སོབ་

ām: mango — ཨམ

āma (h:yu̲m, āməlaà): mother (term of reference) — ཨ་མ (ཡུམ་)

āməlaà (nh:āma): mother (term of address) (h) — ཨ་མ་ལགས་

āmcɔɔ̀ (h:ñ̲ē̲ē̲cɔɔ̀): ear — རྣ་མཆོག་ (སྙན་མཆོག་)

āmcɔɔ̀ tshāpo (3): noisy — རྣ་མཆོག་ཚ་པོ་

āmcɔɔ̀ cā̲po (1): quiet — རྣ་མཆོག་འཇམ་པོ་

āmto: Province of A-mdo — ཨ་མདོ་

āwaa (nh:pūqu): child (h) — ཨ་ཝ་ (སྤུ་གུ་)

āloò kə̲p, I and II: to turn over — ཨ་སློག་རྒྱབ་

ālõõ: man's earring — རྣ་ལུང་

āšāā: uncle (maternal) — ཨ་ཞང་

āšom: corn; pumpkin — ཨ་ཤོམ་

āāpo kəp: to build buildings — ཨར་པོ་རྒྱབ་

āāmoo: camel — རྔ་མོང་

āāmoò: Oh my! — ཨའ་མོའི་

āāra (h:š̲e̲e̲ra) moustache — སྨ་ར་ (ཞལ་ར་)

āāraà (h:še̲e̲raà): liquor; wine — ཨ་རག་ (བཞེས་རག་)

āālεε: Oh! — ཨའ་ལས་

əu nē̲ē̲tso: parrot — ནེ་ཙོ་

ə̄qi: number — ཨང་གི

ə̄qu: uncle (paternal) — ཨ་ཁུ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ə̄qutɔ̀ɔ̀: gray འང་ཀུ་མདོག་

ə̄ŋtsii kəp: to do mathematics ཨང་རྩིས་རྒྱབ་

ə̄cuu: expression of being cold ཨ་ཅུ་

ə̄tiša: Atiśa ཨ་ཏི་ཤ་

ə̄tòò: still; even now; furthermore ད་དུང་

ə̄ni: aunt (paternal); sentence filler like <u>ah</u> in English ཨ་ནེ་

ə̄ni (h:citsümə): nun ཨ་ནི་(རྗེ་བཙུན་མ་)

ə̄ni ūmtsèè: abbess ཨ་ནི་དབུ་མཛད་

ə̄ni chèè (h:citsümə nā̄ā): to become a nun ཨ་ནི་བྱས་(རྗེ་བཙུན་མ་གནང་)

ə̄nii qōpa: nunnery ཨ་ནིའི་དགོན་པ་

ə̄p, IID: to be numb from cold ཨབ་

ə̄miriqə: America ཨ་མི་རི་ཀ་

ə̄miriqaà: American ཨ་མི་རི་ཀ་བ་

ə̄mci: doctor ཨེམ་ཆི་

ə̄mci tē̄, ID: to consult a doctor ཨེམ་ཆི་བསྟེན་

ə̄mtuù: a food from A-mdo ཨམ་ཐུག་

ə̄tūū: messenger ཨ་རྟུང་

ə̄yòò: puppy ཁྱི་ཕྲུག་

ə̄lèè: first ཨ་ལས་

ə̄ə̄tsii: Oh my! Oh! ཨ་ཙི་

ī: lynx དབྱི་

īqə kəp, II: to have hiccups ཨིག་ཀ་རྒྱབ་

īcuŋə: pinky མཛུབ་ཆུང་

īqūū: hcle ཨི་ཁུང་

ī̄cūū: boy monk ཨེན་ཆུང་

ītsiluqu sāà, IIA: to be ticklish ཨི་ཙི་ལུ་ཀུ་བསག་

ū (nh:qo): head (h) དབུ་(མགོ་)

ū qhɔ̄ɔ̄, IIB (nh: qo qhɔ̄ɔ̄, IIB): to be amused (h) དབུ་འཁོར་ (མགོ་འཁོར་)

ū ñōqo (6) (nh: qo ñōqo): confusing (h) དབུ་རྙོག་པོ་ (མགོ་རྙོག་པོ་)

ū tepo (1) (nh:qo tepo (1)): cunning དབུ་བདེ་པོ་ (མགོ་བདེ་པོ་)

ū thōpo (1) (nh: qo thōpo (1)): capable, to be able to stand on one's own two feet དབུ་ཐོན་པོ་ (མགོ་ཐོན་པོ་)

ū thāqo (6) (nh: qo thāqo (6)): stubborn དབུ་མཁྲེགས་པོ་ (མགོ་མཁྲེགས་པོ་)

ū tshōō, IIA (nh: qo tshōō, IIA): to understand དབུ་ཚོད་ (མགོ་ཚོད་)

ūquu tō, ID (nh: qhuu kəp): to དབུ་གུར་སྟོན་ (གུར་རྒྱབ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

pitch tents (h)

ūqȯȯ šṳ̄ṳ̄, IC (nh: qo̱o̱qɔɔ or qo̱qɔɔ tā̿ā̿): to swindle, to trick (h) — དབུ་འཁོར་ཞུས་ (མགོ་འཁོར་བཏང་)

ūñɛɛ̀ (nh:ñɛ̄ɛ̀): pillow — དབུ་སྔས་ (སྔས་)

ūñeè nā̿ā̿ (nh: qõpɔɔ̀ tā̿ā̿): to demote — དབུ་ཉེས་གནང་ (མགོ་ཡོག་བཏང་)

ūti kə̱p: to iron (clothes) — དབུར་རྡོ་རྒྱབ་

ūtuù (nh:ñi̱tuù): umbrella (h) — དབུ་གདུགས་ (ཉི་གདུགས་)

ūtuù che̱ɛ̀: to touch foreheads (a type of greeting) — དབུ་བཏུག་ཞུས་

ūṭə (nh:ṭā): hair (on head) (h) — དབུ་སྐྲ་ (སྐྲ་)

ūṭəṭə̄ṭi (nh:ṭə̄ṭi): razor (h) — དབུ་སྐྲ་སྐྲ་གྲི་ (སྐྲ་གྲི་)

ūṭiì (nh:quṭiì): leader (h) — དབུ་འཁྲིད་ (མགོ་འཁྲིད་)

ūnə še̱è, IA (nh: nā kɛ̄ɛ, IB): to take an oath (h) — དབུ་མནའ་བཞེས་ (མནའ་བསྐྱལ་)

ūnum (nh:nūm): oil; gasoline — དབུ་སྣུམ་ (སྣུམ་)

ūpėė (nh:pɛ̄ɛqoò): forehead (h) — དབུ་དཔྲལ་ (དཔྲལ་བ་)

ūmə (cu̱qpə): Mādhyamika — དབུ་མ་འཇུག་པ་

ūmtsėè: head monk or nun who starts prayers in monasteries — དབུ་མཛད་

ūtsuù che̱ɛ̀: to be persistent — ཨུ་ཚུགས་ཞུས་

ūtsuù tshāpo (3): persistent — ཨུ་ཚུགས་ཆེ་པོ་

ūyō̿ō̿ lhɛ̄̇qāā: committee (Communist) — ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་

ūrusu: Russia — ཨུ་རུ་སུ་

ūrusuù: Russian — ཨུ་རུ་སུ་བ་

ūšə (nh:ša̱mo): hat (h) — དབུ་ཞྭ་ (ཞྭ་མོ་)

ūsuù (h:šə̱psuù): socks — ཨུ་སུ་ (ཞབས་སུ་)

ūurī̈ī tā̿ā̿, II or šɔ̄ɔ̄, IIB: to sigh — དབུགས་རིང་བཏང་ སོར་

ūù (h:cə̱ə̱uù) breath — དབུགས་ (སྔགས་དབུགས་)

ūù hɛ̄̿ɛ̄, IIB (h: cə̱ə̱uù hɛ̄ɛnā̿ā̿, II): to pant — དབུགས་ཧལ་ (སྔགས་དབུགས་ཧལ་གནང་)

ūù kōpo (3): weak (for people) — དབུགས་སྐྱོ་པོ་

ū̿ū̿tsāā: Central Tibet (provinces of dbus and gtsang) — དབུས་གཙང་

ū̿ù: province of dbus — དབུས

ē: Region in South- — ཨེ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

east Tibet

ēqa: bells — གཡེར་ཁ་

ē̄po: deserted place, isolated — དབེན་པོ་

ēpsaa tshāpo (3): fickle — ཨེ་གསར་ཚ་པོ་

ōmusūlu (h: šəpsu): socks — ཨུ་སུ་སུ་ (ཞབས་སུ་)

ōō: No!

ōō: Yes! — ཨོ་

ōōtsi: Oh! (not so good) — ཨའོ་ཙེ

ōō kεε, IB (h: šεε kεεnāā): to kiss — ཁ་སྐྱོར (ཞལ་སྐྱོར་)

ōōtsεὲ: so so — ཨརེ་ཙེ་

ōō(laà): younger brother; younger relative — ཨོ་རེ་ལགས

ōōpaàmeè: Amitabha — འོད་དཔག་མེད་

ōō kəp, II: to glisten, to shine on — འོད་རྒྱབ་

ɔ̄qtsom (h: šεε-tsom): goatee — ཨོག་ཚོམ་ (ཞལ་ཚོམ་)

ɔ̄ɔ̄tēē chεὲ: to transport — དོར་འདྲེན་བྱས་

ɔ̄ɔma, mεεle: chin — ཨོག་མ་; མ་ལེ་

qa: saddle — སྒ།

qā nāā: to order (h) — བཀའ་གནང་

qāqa: alphabet — ཀ་ཁ་

qaqpa kəp: to oppose, to criticize — འགག་པ་རྒྱང

qāka tāā: to proclaim (government edict) — བཀའ་རྒྱ་བཏང་

qāŋto: a corvée tax — རྐང་འགྲོ་

qāŋpa (h: šəp): foot — རྐང་པ་ (ཞབས་)

qāŋmaà: infantrymen, infantry — རྐང་དམག་

qāŋlaà: limbs — རྐང་ལག་

qācöö nāā (nh: chöö šεὲ, IA): to preach, to give sermons (h) — བཀའ་ཆོས་གནང (ཆོས་བཤད་)

qācöö nāā (nh: cöö kəp): to correct (h) — བཀའ་བཅོས་གནང (བཅོས་རྒྱབ་)

qāñeè nāā (nh: ñeepa tāā): to punish (h) — བཀའ་ཉེས་གཏང (ཉེས་པ་བཏང་)

qātεε: Ganden Monastery — དགའ་ལྡན་

qātöö nāā (nh: thöö chεὲ): to counsel, discuss (h) — བཀའ་གྲོས་གནང (གྲོས་བྱས་)

qā̄pa: tongs; pliers — སྐམ་པ་

qā̄pali: blanket — ཀམ་པ་ལི་

qapo (3) (h: ñēēpo (1)): like, happy — དགའ་པོ་ (མཉེས་པོ་)

qā̄po (1): dry; thin — སྐམ་པོ་

qāpköö nāā (nh: šεšεὲ tāā): to — བཀའ་བསྐྱོན་གནང (གཤེ་གཤེ་བཏང)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

scold (h)

qām, ID: to dry — བསྐམ་

qa̲m (h:chāāqam): box — སྒམ་(ཕྱག་སྒམ་)

qāmarȫpa: marble — ཀ་མ་རུ་

qāmöö nāā (nh: qɛca šɛɛ̀, IA) irr. pat.: to talk (h) — བཀའ་མོལ་གནང (སྐད་ཆ་བཤད་)

qāmtoò: overland, by land — སྐམ་ཐོག་

qāyöö (h:šɛɛqaa): cup, chinaware — དཀར་ཡོལ་ (ཞལ་དཀར་)

qār kəp: to prop up — བཀར་རྒྱབ་

qa̲r: encampment — སྒར་

qa̲ra: blacksmith — མགར་བ་

qāre qōre: to dawdle; to dilly dally — ཀ་རེ་ཀོ་རེ་

qālɛɛ̀ qhāà, IIA (h:qūlėė qhāà, IIA): to be tired — དཀའ་ལས་ཁག་ (སྐུ་ལས་ཁག་)

qālɛɛ̀ kəp (h: qūlėė kō̃): to work hard — དཀའ་ལས་རྒྱབ་ (སྐུ་ལས་སྐྱོན་)

qālop nāā (nh: lāpca kəp): to advise (h) — བཀའ་སློབ་གནང་ (བསླབ་བྱ་རྒྱབ་)

qālȭȭ: Council Minister (secular) — བཀའ་བློན་

qālȭȭ lāma: Council Minister (monk) — བཀའ་བློན་བླ་མ་

qālȭȭpuù: Kalimpong — ཀ་ལོན་ཕྲུག་

qāšaà: Council of Ministers — བཀའ་ཤག་

qa̲sȭȭ qa̲teè tāā: to chase (all over) — གར་སོང་གར་འདེར་འདང་

qāā: a pillar — ཀ་བ

qāāpo (4): white — དཀར་པོ་

qāāma: star, minute — སྐར་མ

qāāqa: all — གང་ག་

qāāqərii: bicycle — རྐང་ག་རིལ

qāācee (h:šəpceè): footprint — རྐང་རྗེས་ (ཞབས་རྗེས་)

qāāta: fork — རྐང་ཁྲ་

qāāra: cucumber — ཀང་ར་

qāāpuù: balloon — སྒང་ཕུག་

qāà, IA: to stop (someone or something); to obstruct; to prevent — བཀག་

qāā: mainly — རྐང

-qāā: on top (of) — སྒང

qə̀qti kəp: to belch — དགག་དི་རྒྱབ་

qəŋtii (h:šəptii): sole of foot — རྐང་མཐིལ་ (ཞབས་མཐིལ་)

qətim tāānāā (nh: thīm tāā): to prosecute, to try legally (h) — བཀའ་ཁྲིམས་བཅད་གནང་ (ཁྲིམས་བཅད་)

qəti šüü, IC irr. pat. (nh:qɛca thiì, IC): — བཀའ་དྲི་ཞུས (སྐད་ཆ་དྲིས་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

to ask (h)

qə̄p: the time (of) སྐབས་

qə̄p, ID: to cover བཀབ་

qəp, ID: to hide གབ་

qəpu kəp: to crawl གོག་པ་རྒྱབ་

qə̄tsəp: Acting Minister བཀའ་ཚབ་

qəròò: quite a few དགའ་རབ་

qəròò cīīnεε: after a little while འགའ་རབ་ཅིག་ནས་

q\=ə\=əquù kəp: to trip རྐང་བཀྱག་རྐྱང

q\=ə\=ətsuù: intentionally; specially རྐང་བཙུགས་

q\=ə\=əlīī: thigh-bone trumpet རྐང་གླིང་

qiq: rubber འཀྱིག་

qītüpə, qītümə (nh: thapa): monk (h) དགེ་འདུན་པ (གྲྭ་པ་)

qītüpə nāā (nh: thapa chεὲ): to become a monk (h) དགེ་འདུན་ལ་གནང་ (གྲྭ་ར་ཞུས་)

qituù student དགེ་ཕྲུག་

qīpə tεὲ, IA (h: chə̄əkım nāā): to pay back (debts) སྐྱིན་པ་སྤྲད་ (ཕྱག་སྐྱིན་གནང་)

qiiqūū: window སྒེའུ་ཁུང་

qiiqūū kəp: to close the window སྒེའུ་ཁུང་རྒྱབ་

qu: nine དགུ་

qūqhi sεεtāā (yīpənōō)? (nh: soqo tepo yīpèè?): How are you? (h) སྐུ་དཀྱིལ་གསལ་དྭངས་ཡིན་ནམ་ (གཟུགས་པོ་བདེ་པོ་ཡིན་པས་)

qū ñēepo (1) (nh: qhāqo, (6)): difficult (h) སྐུ་མཉེལ་པོ་ (ཁག་པོ་)

qū sīī, IIB (nh: khāà, IIA): to be cold (h) སྐུ་བསིལ་ (འཁྱག་)

quqəp: an opportunity གོ་སྐབས་

qūqèè (nh:qε̄la): a share (h) སྐུ་སྐལ་ (སྐལ་བ་)

qūqtaà tshāpo (3): tactless, stupid སྐུག་ཏགས་ཚ་པོ་

qūqpə (6): dumb (male, physiological and slang) སྐུག་པ་

qūkaà nāā, II (nh: khāà, IIA): to feel cold (h) སྐུ་འཁྱག་གནང་ (འཁྱག་)

qūkε̄ε̄ (nh:kε̄ca): jewelry (h) སྐུ་རྒྱན་ (རྒྱན་ཆ་)

qukòò tāā: to move around, to shake འགུལ་སྐྱོད་བཏང་

qūŋèè sōō, IA (nh: ŋεεso kəp): to rest (h) སྐུ་ངལ་གསོས་ (ངལ་བསོ་རྒྱབ་)

qūcaà nāā (nh: chāà tshε̄ε̄, IB): to prostrate (h) སྐུ་ཕྱག་གནང་ (ཕྱག་འཚལ་)

qūcəm kō (nh:chām kəp): to perform (dance) Cham སྐུ་འཆམ་སྐྱོན་ (འཆམ་རྒྱབ་)

qūcuù tō, ID (nh: cuqpə kəp): ~~to~~ rub oil (h) སྐུ་བྱུག་སྦྱོན་ (བྱུག་པ་རྒྱབ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qucuù: livestock ནོར་ཕྱུགས་

qũcuù (nh:wããcuù): blouse (h) སྐུ་འཇུག་(སྟོད་འཇུག་)

qũceè (nh:cãlaà): possessions, things (h) སྐུ་ཆས་(ཅ་ལག་)

qũcöö nãã (nh:chöö cheè): to act religious (h) སྐུ་ཆོས་གནང་ (ཆོས་བྱས་)

qũci: please སྐུ་མཁྱེན་

qũñəm nãã (nh:ñam cheè): to act dignified (h) སྐུ་ཉམས་གནང་ (ཉམས་བྱས་)

quñii: three years ago དགུང་ཉིན་

qũtə (nh:təu): spouse (h) སྐུ་ཟླ་(ཟླ་བོ་)

qũtãã ñeè, IIA (nh:thãã cheè, IIA): to be tired (physically) (h) སྐུ་ཐང་མཉེལ་ (ཐང་ཆད་)

qũtũũ: Dalai Lama སྐུ་མདུན

qutöö kəp: to shoot a slingshot ཨུར་རྡོ་རྒྱབ་

qũtaà kõõ (nh:thaà kəp): to draw blood (h) སྐུ་ཁྲག་སྐྱོན (ཁྲག་རྒྱབ་)

qũtaà šee, IIB (nh:thaà šee, IIB): to have dysentery སྐུ་ཁྲག་བཤལ་ (ཁྲག་ཁ་ཤལ་)

qũtə: statues (religious) སྐུ་འདྲ་

qutiì (h:ũtiì): leader འགོ་འཁྲིད་(དབུ་འཁྲིད་)

qũtiì ñũũ, II. irr., see p. 126 (nh:thĩpə na, IID): to have jaundice (h) སྐུ་མཁྲིས་བསྙུད་ (མཁྲིས་པ་ན་)

qũtuù kõõ (nh:kamte kəp): to fight (physical and verbal) (h) སྐུ་འཁྲུག་སྐྱོན་ (རྒྱབ་འདྲེ་རྒྱབ་)

qũtuù šõõnãã (nh: kámte šõõ, IIB): to fight (spontaneously) (h) སྐུ་འཁྲུག་ཤོར་གནང་ (རྒྱབ་འདྲེ་ཤོར་)

qũtõõ (nh:tõpo): guest (h) སྐུ་མགྲོན་ (མགྲོན་པོ་)

qũp (h:sũũqup): buttocks, anus རྐུབ་ (གསང་རྐུབ་)

qũpə (h:chəəqũũ): thread སྐུད་པ་ (ཕྱག་སྐུད་)

qũpaa kõõ, ID (nh: pãr kəp): to photograph (h) སྐུ་པར་སྐྱོན་ (པར་རྒྱབ་)

qũpãã (nh:pãqɔɔ): (the) chest (h) སྐུ་བྲང་ (བྲང་ཁོག་)

qũpũũ (nh:pũŋpə): shoulder (h) སྐུ་དཔུང་ (དཔུང་པ་)

qupkə: nine hundred དགུ་བརྒྱ་

qũpkaà (h:šapkaà): chair རྐུབ་སྟེག་ (ཞབས་སྟེག་)

qũpkaà kəp (h: šapkaà tõõ, ID): to arrange seats རྐུབ་སྟེག་རྒྱབ་ (ཞབས་སྟེག་སྐྱོན་)

qupcu thãpa: ninety དགུ་བཅུ་ཐམ་པ་

qũmə söö, IIC (nh: mã söö, IIC): to སྐུ་མ་བཅོས་ (མ་བཅོས་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

get a cut (sore) (h)

qūm̥aà: a thief ཀུན་མ་

qūmaa tshāpo (3): thief (incorrigible) ཀུན་མ་ཚ་པོ་

qūtsam ta̱mnā̄ā̄ (ṇh: tshām ta̱m, ID): (to) meditate སྐུ་མཚམས་འཛམ་གནང་ (མཚམས་འཛམ་)

qūtsəp (nh:tshēp): a representative (h) སྐུ་ཚབ་ (ཚབ་)

qūtsəp nā̄ā̄ (nh: tshēp chε̱ὲ): to act as substitute for (h) སྐུ་ཚབ་གནང་ (ཚབ་བྱས་)

qūtsee kō̄̄ (nh:tsēe kə̱p): to argue (h) སྐུ་གཙེར་སྐྱོན་ (གཙེར་རྒྱབ་)

qūtséè tshīì, IIA (nh:tshētuù tshīì, IIA): to be hot (h) སྐུ་ཚད་ཚིག་ (ཚ་སྡུག་ཚིག་)

qūtsōō kō̄̄ (nh:tshōō kə̱p): to trade (h) སྐུ་ཚོང་སྐྱོན་ (ཚོང་རྒྱབ་)

qu̱yü qhɔ̄ɔ, IIB: to be dizzy མགོ་ཡོར་འཁོར་

qūyō̄ō̄ (nh:yo̱tε̄ε̄): knowledge སྐུ་ཡོན་ (ཡོན་ཏན་)

qūyō̄ō̄ chēpo (3) (nh: yo̱tε̄ε̄ chēpo (3)): knowledgeable སྐུ་ཡོན་ཆེན་པོ་ (ཡོན་ཏན་ཆེན་པོ་)

qūwā̄á nā̄ā̄ (nh:wāŋ chε̱ὲ): to rule (h) སྐུ་དབང་གནང་ (དབང་བྱས་)

qurə phε̱ὲ, IIA (nh: ra̱ si̱, IID): to be drunk སྐུ་ར་བབ་ (ར་བཟི་)

qūraà (nh:qēraà): belt (h) སྐུ་རགས་ (སྐེ་རགས་)

qūlāā šɔ̄ɔ, IIB (nh: kāŋlāā šɔ̄ɔ, IIB): to be spoiled (behaviorally) (h) སྐུ་ལང་སོར་ (སྐྱག་ལང་སོར་)

qūlāā tā̄ānā̄ā̄ (nh: kāŋlāā tā̄ā): to spoil (behaviorally) (h) སྐུ་ལང་བཏང་གནང་ (སྐྱག་ལང་བཏང་)

qūlüü šā̄ā, IIC (nh: tshīqpə sε̱ὲ, IIC or lūŋ lā̱ā̄, IIC): to be angry (h) སྐུ་རླུང་བཞེང་ (ཚིག་པ་ཟས་) རླུང་ལང་

qūléè qhāà, IIA (nh: qālεὲ qhāà, IIA): to be tired (h) སྐུ་ལས་ཁག་ (དཀའ་ལས་ཁག་)

qūléè kō̄̄ (nh:qālεὲ kə̱p): to work hard (h) སྐུ་ལས་སྐྱོན་ (དཀའ་ལས་རྒྱབ་)

qūšə co̱o̱po (4) (nh: ka̱qpa (6)): fat (h) སྐུ་ཤ་འཇོར་པོ་ (ཤ་རྒྱགས་པ་)

qūšu (h:ši̱i̱šu): apple ཀུ་ཤུ་ (བཞེས་ཤུ་)

qu̱suù Iɔ̱ɔ̀, IA: to be upset, to be turned upside down འགོ་འདུག་ལོག

qūšóò: honorific word used like 'Sir' for སྐུ་ཞབས

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

superiors

qūsóó cɛ̀ɛnāā (nh: sɔ̄ɔ̀ cɛ̄ɛ̀, IA): to take life (h) — སྐུ་སྲོག་བཅད་གནང་ (སྲོག་བཅད་)

qūsuù (nh:soqo): body (h) — སྐུ་གཟུགས་ (གཟུགས་པོ་)

qūsuù tepo yīpėė? (nh:soqo tepo yīpėė?): How are you? (h) — སྐུ་གཟུགས་བདེ་པོ་ཡིན་པས་ (གཟུགས་པོ་བདེ་པོ་ཡིན་པས་)

qūsuù sīī, IB (nh: chū qɛɛ, IB): to bathe — སྐུ་གཟུགས་བསིལ་ (ཆུ་བཤལ་)

qūū, IB: to send — བསྐུར་

quuquu chɛ̄ɛ̀: to bend down — གུར་གུར་ཞུས་

qūù, IA: to bend — འགུག་

quù, IA, irr. pat. (h:phīīquù nāā): to wait — སྒུག་ (ཕེབས་སྒུག་གནང་)

quù kəp: to ambush — སྒུག་རྒྱབ་

qū̃tə: statues (religious) — སྐུ་འདྲ་

qū̃qə: winter — དགུན་ཁ་

qū̃cəm kō̃, II (nh: chāpa kəp, II): to get a cold (h) — མགུལ་ཆམ་སྐྱོན་ (ཆམ་པ་རྒྱབ་)

qū̃cüü taqtee: rectification campaign; self-criticism (meeting) — ཀུན་སྤྱོད་དག་ཐེར་

qüüqəp tō̃ or kō̃ (nh:qhə̄p kəp): to give injection (h) — སྐུ་ཁབ་སྐྱོན་ (ཁབ་རྒྱབ་)

qüücīī (nh:ciŋpə): neck (h) — མགུལ་པ་མཇིང་ (མཇིང་པ་)

qüütəp kō̃ (nh: tə̄ptsiì kəp): to fold (h) — སྐུ་ལྟབ་སྐྱོན་ (ལྟབ་བརྩེགས་རྒྱབ་)

qüütẽẽ: napkin — མགུལ་གདན་

qüülāã chɛ̄ɛ̀: to instigate — བསྐུལ་སླང་ཞུས་

qüülo kō̃, II (nh: lō kəp, II): to cough (h) — མགུལ་གློ་སྐྱོན་ (གློ་རྒྱབ་)

qüürẽẽ: blouse (h) — སྐུ་སྟོད་

qüù, IC: to steal — བརྐུས་

qɛ̄, ID: to brace against — བཀན་

qɛ̄ka: contract; guarantee — གན་རྒྱ་

qɛ̄ca thiì, IC (h: qə̄ti šüü, IC) irr. pat.: to ask — སྐད་ཆ་ཞུས་ (བཀའ་འདྲི་ཞུས་)

qɛ̄ca šɛ̄ɛ̀ (h:qāmöö nāā) irr. pat.: to talk with — སྐད་ཆ་བཤད་ (བཀའ་མོལ་གནང་)

qɛ̄pa: olde. — རྒན་པ་

qɛ̄po: village headman — རྒན་པོ་

qɛ̄taà chēpo (3): famous — སྐད་གྲགས་ཆེན་པོ་

qɛ̄tsa (h:phēpqɛɛ̀): ladder — སྐས་རྡེ་ (ཕེབས་སྐས་)

qɛ̄la (h:qūqéé): a share — སྐལ་བ་ (སྐུ་སྐལ་)

qɛ̄ɛ, IB: to hang up — བཀལ་

qɛɛ kəp: to swim — རྐྱལ་རྒྱབ་

qɛ̄ɛqöö küütsīī: — བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

feudal
qɛ̄ɛ̄ɛ̄: palate རྐན་
qɛ̄ɛ̄: old རྒན་
qɛ̄ɛ̄qɔɔ̀ (1) (h: ṭeeqɔɔ̀ (1) or ṭeepo (1)): old (people) རྒན་རྒོག་ (བགྲེས་རྒོག་) (བགྲེས་པོ་)
qɛ̄ɛ̄paa: phonograph སྐད་སྒྲར་
qɛɛmo (h:šɛɛmo): a laugh དགད་མོ་
qɛɛmo kɛɛ, IB (h: šɛɛmo šɛɛ, IB): to laugh དགད་མོ་དགད་ (བཞད་མོ་བཞད་)
qɛɛmo šɔ̄ɔ̄, IIB (h:šɛɛmo šɔ̄ɔ̄, IIB): to laugh (involuntarily) དགད་མོ་ཤོར་ (བཞད་མོ་ཤོར་)
qɛ̄ɛ̄laà: teacher (term of address) རྒན་ལགས་
qɛ̄ɛ̄sāā: P.N. སྐལ་བཟང་
qɛɛsee kəp, II: to have a backache སྒལ་གཟེར་རྒྱབ་
qɛɛ̀ tāā (h:sūū nāā): to call out; to scream སྐད་བཏང་ (གསུང་གནང་)
qɛɛ̀ tāā (h:ṭēṭēē šūū, IC or ṭēṭöö šūū, IC): to invite སྐད་བཏང་ (གདན་འདྲེན་ཞུས་)
qēqaà tāā: to choke སྐེ་འགག་བཏང་
qeqɛ̄ɛ̄: teacher དགེ་རྒན་
qeqöö: monk in charge of discipline དགེ་སྐོས་
qekōō: consequences, advantages or disadvantages དགེ་སྐྱོན་
qēpa (h:qōōqeè): waist སྐེ་པ་ (སྐུ་སྐེད་)
qewa: merit དགེ་བ་
qewa sāà, IIA: to accumulate merit དགེ་བ་བསགས་
qēraà (h:qūraà): belt སྐེ་རགས་ (སྐུ་རགས
qerpa: aristocrat སྒེར་པ་
qeršūū ñāmtee: joint private-government ownership སྒེར་གཞུང་མཉམ་འབྲེལ་
qēera: banana ཀེ་ར་
qēēkuu: interpreter, translator སྐད་སྒྱུར་
qéési kəp, II: to have epilepsy གར་ཤིག་རྒྱབ་
qéérii kəp: to roll (over) སྒལ་རིལ་རྒྱང
qo (h:ū): head མགོ་ (དབུ་)
qo (h:sēqo): door སྒོ་ (གཟིམས་སྒོ་)
qo qɔ̄ɔ̄, IB: to amuse མགོ་སྐོར་
qo qhɔ̄ɔ̄, IIB (h: ū qhɔ̄ɔ̄, IIB): to be amused མགོ་འཁོར་ (དབུ་འཁོར་)
qo kəp (h:sēqo kō̄): to close (the) door སྒོ་རྒྱབ་ (གཟིམས་སྒོ་སྐྱོན་)
qo ñōqo (6) (h:ū ñōqo); ñōqta tshāpo: confusing; མགོ་རྙོག་པོ་ (དབུ་རྙོག་པོ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

complicated

qo tepo (1) (h:ū tepo (1)): cunning — མགོ་བདེ་པོ་ (དབུ་བདེ་པོ་)

qo thāqo (6) (h:ū thāqo (6)): stubborn — མགོ་མཁྲེགས་པོ་ (དབུ་མཁྲེགས་པོ་)

qo thöpo (1) (h:ū thöpo (1)): capable — མགོ་ཐོན་པོ་ (དབུ་ཐོན་པོ་)

qo tshūù, IA: to begin — འགོ་ཚུགས

qo tshöö, IIA (h: ū tshöö, IIA): to understand — མགོ་ཚོར་ (རབ་ཚོར་)

qo tshööpo (1): be aware (of things) — མགོ་ཚོར་པོ་

qōqam: suitcase — ཀོ་སྒམ་

qōqɛɛ mɛ̀ɛpəchi: Don't be angry. — དགོངས་འགལ་མེད་པ་ཞིག

qoqɔɔ tāā (h:ūqöö šüü, IC): to swindle, trick — མགོ་འཁོར་བཏང་ (དབུ་འཁོར་ཞུས་)

qoqtəp chɛ̀ɛ: to obstruct — འགོག་ཐབས་བྱས་

qoŋa tāā: to lay eggs — སྒོ་ང་བཏང་

qoŋöö: night — དགོང་མོ་

qōŋci: Governor of Southeast Tibet — ཀོང་སྤྱི་

qoŋpa šüü, IC: good-by (I must take my leave) — དགོངས་པ་ཞུས་

qoŋšeè: aim, objective — དགོངས་བཞེད་

qoŋsēē šüü, IC: to apologize — དགོངས་སེང་ཞུས་

qocaà kəp (h: chāācaà kö): to lock — སྒོ་ལྕགས་རྒྱབ་ (ཕྱག་ལྕགས་སྐྱོན་)

qōtöö (nh:tüütüü): shirt, coat (h) — སྐུ་སྟོད་ (སྟོད་ཐུང་)

qōtöö (nh:tööqɛɛ): the back (of a person or animal) (h) — སྐུ་སྟོད་ (སྟོད་སྒལ་)

qōpa: monastery — དགོན་པ་

qopñoò lāā, IIC (h: ūpñoò šāā, IIC): to be confused — མགོ་རྙོག་ལང་ (དབུ་རྙོག་བཞེང་)

qoptaà šüü, IC: to surrender — མགོ་བཏག་ཞུས་

qoptoò kəp: to pluck heads of crops — མགོ་བཏོག་རྒྱབ་

qoptöö chɛ̀ɛ: to confront — མགོ་སྤྲོད་བྱས་

qōpɔɔ tāā (h:ūñeè nāā): to demote — གོ་ཕོབ་བཏང་ (དབུ་ཉེས་གནང་)

qopyɔɔ tāā: to cheat — མགོ་གཡོག་བཏང་

qopse: blond hair — མགོ་སེ་

qom kəp: to meditate — སྒོམ་རྒྱབ་

qomara: bald — མགོ་དམར་བ་

qōmceè (nh:pīkaà): relatives, kindred (h) — སྐུ་མཆེད་ (སྤུན་)

qōtse (nh:tshē): — སྐུ་ཚེ་ (ཚེ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

life (h)

qōtsö̀ö kö̿ (nh: tshṑō kəp): to dye (h) སྐུ་ཚོས་སྐྱོན་ (ཚོས་རྒྱབ་)

qōra kəp (h:šaaqɔɔ kö̿): to circumambulate སྐོར་བ་རྒྱབ་ (ཞབས་སྐོར་སྐྱོན་)

qošа kəp: to divide བགོ་བཤའ་རྒྱབ་

qōšaà nāā (nh:qö̀ö, IC; qōšaà chɛ̱ɛ̀): to appoint (h) བསྐོ་བཞག་གནང་ (བསྐོས་) བསྐོ་བཞག་བྱས་

qōsee kö̿, II (nh: se̱r kəp, II): to get sharp pains (h) སྐུ་གཟེར་སྐྱོན་ (གཟེར་རྒྱབ་)

qõõ̱ ləpuù: carrot གོང་ལ་ཕུག་

qõõtaà: evening དགོང་མཐའ་

qõõlo (nh:lo̱): year; age (h) དགུང་ལོ་ (ལོ་)

qõõ, IIC (nh:sām, IID): to think (h) དགོངས་ (བསམ་)

qõõtaà: I'm sorry. དགོངས་དྲངས་

qööki: dandruff ཀོག་སྐྱི

qööpii: cauliflower ཀོ་ཕིད་

qö̿, ID: to hang (on hook) སྐོན་

qōkeè kö̿, II (nh: kēpa kəp, II): to menstruate (h) ཟླ་མཚན་རྒྱབ་

qōpa: monastery དགོན་པ་

qö̿po (1): rare དཀོན་པོ་

qö̿la: charcoal ཀོལ་ལ་

qöö, IB: to boil བསྐོལ་

qööqeè (nh:qēpa): waist (h) སྐུ་སྐེད་ (སྐེ་པ་)

qööqo: needs དགོས་མཁོ་

qöönɛɛ̀: contagious disease འགོས་ནད་

qö̀ö, IC (h:qōšaà nāā): to appoint བསྐོས་ (བསྐོ་བཞག་གནང་)

qö̀ö, IC: to carve རྐོས་

qöö kəp: to carve རྐོས་རྒྱབ་

qö̱ö̀, IIA: to catch accidentally (e.g., diseases, dust, etc.) འགོས་

qö̀ö: eagle, vulture རྒོད་

qɔ̄r: coat ཀོར་

-qɔ̄r: about སྐོར་

qɔ̄ɔ: leather ཀོ་བ་

qɔ̄ɔ (h:phēpqo): skin boat ཀོ་བ་ (ཕྱེབས་ཀོ་)

qɔ̄ɔ tāā: to row a boat ཀོ་བ་བཏང་

qɔɔ, IIB: to take time; to elapse (time) འགོར་

qɔɔqɔɔ (4): round སྒོར་སྒོར་

qɔɔqɔɔ tāā (h:ūqöö šṳ̀ü, IC): to trick, to swindle, to cheat མགོ་འཁོར་བཏང་ (དབུ་འཁོར་ཕྱུས་)

qɔɔpo (5): slow འགོར་པོ་

qɔɔpo chɛ̱ɛ̀: to delay འགོར་པོ་བྱས

qɔɔmo: dollar སྒོར་མོ་

qɔ̄ɔ̀, IA: to pluck, to rip out བཀོག

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qɔ̄ɔ̀ nεε: secretly ཁོག་ནས་

qɔɔ̀, irr. (see Lesson 12): to want, to need དགོས་

qhā: bank, shore; a measure (see p. 213) ཁ་

qhā (h:šεε): mouth ཁ་ (ཞལ་)

qhā qōm, IID (h:šεε qōm, IID): to be thirsty ཁ་སྐོམ་ (ཞལ་སྐོམ་)

qhā kəp: to close (a book, box, etc.) (see qo and qiiqũũ kəp) ཁ་རྒྱབ་ སྒོ། ཁུ་ཁྲུང་རྒྱབ

qhā kε̄ε̄, IB (h: šεε kε̄ε̄nāā): to kiss ཁ་སྦྱོར་ (ཞལ་སྦྱོར་)

qhā ŋom, IID (h:šεε ŋom, IID): to be quenched of thirst ཁ་ངོམས་ (ཞལ་ངོམས་)

qhā tāā (h:šεε tāānāā): to talk behind someone's back ཁ་བཏང་ (ཞལ་བཏང་གནང་)

qhā tsēpo (1) (h: šεε tsēpo (1)): tight-lipped ཁ་བཙན་པོ་ (ཞལ་བཙན་པོ་)

qhā lə ñēpo (1) (h: šεε lə sēpo (1)): obedient ཁ་ལ་ཉན་པོ་ (ཞལ་ལ་གསན་པོ་)

qhāqaà chεὲ: to cause fission of descent group; to divorce ཁག་ཁག་ཕྱེས་

qhāqaa lə: secretly, quietly ཁ་ཁ་ལ་

qhāqo (6) (h:qū ñeepo (1)): difficult ཁག་པོ་ (སྐུ་མཉེལ་པོ་)

qhā̃qo (2): full ཁེངས་པོ་

qhāŋa: gong འཁར་རྔ་

qhāŋpa kəp (h: simšaà kõ̃): to build a house ཁང་པ་རྒྱབ་ (གཟིམ་ཤག་སྐྲུན་)

qhā̃cεὲ; qhā̃cεὲ mā̃cεὲ; qhā̃ā̃taa; yəŋñii; məšinéé; məsi: anyway གང་བྱས་, གང་ལྟར་, ཡང་སྙིང་, མ་གཞི་, ནས་ མ་གཞི་

qhācāã; qhə̄yii (h: šεεcāã): address ཁ་བྱང་ ཁ་ཡིག་ (ཞལ་བྱང་)

qhāce: Muslims ཁ་ཆེ་

qhātõ̃õ̃ chεὲ (h: šε̄ε̄tõ̃õ̃ nāā): to pray ཁ་འདོན་ཕྱེས་ (ཞལ་འདོན་གནང་)

qhātεε riŋluù: factionalism ཁ་ཕྱལ་རིང་ལུགས

qhanεὲ: from where? གང་ནས་

qhānõ̃õ̃ kəp: to add to ཁ་སྣོན་རྒྱབ་

qhapaa: where? ག་པར་

qhāpaa tāā (h: šεεpaa tāānāā): to telephone ཁ་པར་བཏང་ (ཞལ་པར་བཏང་གནང་)

qhāpcöö kəp (h: šεεcöö kõ̃): to cover ཁ་གཙོད་རྒྱབ་ (ཞལ་གཙོད་སྐྱོན་)

qhāpcɔɔ̀: direction ཁ་ཕྱོགས་

qhāpteè: rival, ཁ་གཏད་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

opponent

qhāpteè cāà, IA: tētuu chɛ̄ɛ̀: to compete — ཁ་གཏད་བཅག་ འགྲན་སྡུར་བྱས་

qhāptsāā: separate (exclusive) — ཁེ་ཚང་

qhāpšoò chɛ̄ɛ̀: to joke — ཁ་ཤོབ་བྱས

qhāpsee: a pin — ཁབ་གཟེར་

qhām: Eastern Tibet area — ཁམས་

qhātsam ci nɛɛ: after a little while — གང་ཙམ་ཞིག་ནས་

qhātsam sōŋataa: after some time passed — གང་ཙམ་སོང་བ་དང་

qhare: what? — ག་རེ་

qhare cheèni: why? — ག་རེ་བྱས་ནི་

qhālaà (h:šūūtsiì, šɛɛlaà): food — ཁ་ལག་(གསོལ་ཚིག་)(ཞལ་ལག་)

qhāšɛɛ̀: several, a few — ཁ་ཤས་

qhasa qhala: every-where, all over — ག་ས་ག་ལ་

qhasōō qhateè tāā: to chase (all over the place) — གར་སོང་གར་འདེད་ བཏང་

qhāā: full — གང་

qhāā šēpa chi: whatever (I) know — གང་ཤེས་པ་ཞིག་

qhāāqa: all — གང་ག་

qhāātaa: anyway — གང་རྟར་

qhāāyo: What's the use! — གང་ཡོང་

qhāāla: rent — ཁང་གླ་

qhāāla lē, ID, tāā (h:...šeè, IA): to rent a house — ཁང་གླ་ལེན བཏང་(བཞེས་)

qhāāsa: a smoking pipe — དགང་གཟར་

qhāà: kinds, parts — ཁག་

qhāā kəp or tāā: to snow — གངས་རྒྱབ་ བཏང་

qhāà mɛɛ̀ (h: thūūqaà mɛɛ̀): I don't blame you (idiom) — ཁག་མེད་ (ཐུགས་ཁག་མེད་)

qhaàqéé + neg.: very strong em-phatic negative; nothing, not at all — གང་ཡང་

qhəu: box for keep-ing religious objects — གའུ་

qhəqə tsə̄lə: con-cerning time and numbers — ག་ག་ཙམ་ལ

qhəqi: which? — ག་གི

qhə̄qu sīpu (1): quiet — ཁ་ཁུ་སིམ་པོ

qhə̄qtiì: bitter — ཁ་ཏིག་

qhə̄qtil qhā, IID: to taste bitter — ཁ་ཏིག་ཁ་

qhəŋcii thɛ̄ɛ̀nɛɛ: in all respects — གང་ཅིའི་ཐད་ནས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhə̄ŋmiì: a room ཁང་མིག་
qhəti: which? ག་གི་
qhətüù: when? ག་དུས་
qhə̄tii: scarf ཁ་དཀྲིས་
qhə̃tėė: what kind? ག་གྲས་
qhə̃tėės: how? ག་འདྲ་སེ་
qhənéė: from where? ག་ནས་
qhə̄nuù qō̄ōtaà: the night before last ཁ་ནུབ་དགོང་མཐའ་
qhə̄p kəp (h:qüüqəp tō̃, ID or kō̃): to give injection ཁབ་རྒྱབ་ (སྐུ་ཁབ་སྣོན་)
qhəp, ID: to hide (oneself) གབ་
qhə̄pu (h:šiiqam): peach ཁམ་བུ་ (བཞེས་ཁམ་)
qhə̄psuu: temporary གནས་སྐབས་
qhə̄mcu kəp: to dispute ཁ་མཆུ་རྒྱབ་
qhətséė: how much? ག་ཚོད་
qhəyiì (h:šéėyiì): address ཁ་ཡིག་ (ཞལ་ཡིག་)
qhə̄rkuù: cane མཁར་བ་
qhə̄rtuù: directly (+ vbs. 'to go') ཁ་ཐུག་
qhəli: slowly ག་ལེར་
qhə̄sīī: some time ago ཁ་སང་
qhə̄ə̄miì: room ཁང་མིག་
qhuquù (6): crooked གུག་གུག་
qhuŋtə̄ə̄: Communist གུང་བྲན་
qhuŋtə̄ə̄ tāā: Communist or Communist Party གུང་བྲན་ཏང་
qhuŋtə̄ə̄ riŋluù: communism གུང་བྲན་རིང་ལུགས་
qhūñiì (h: qhōnāāñii): those two ཁོ་གཉིས་ (ཁོང་རྣམ་གཉིས་)
qhutūū (h:šapkēē): pants གོས་ཐུང་ (ཞབས་དོར་)
qhūtsəm tamnāā (nh: tshām tam, ID): to meditate (h) སྐུ་མཚམས་བཞུགས་ བཞུགས་ (མཚམས་ བཞུགས་)
qhū sīpu (1): quiet ཁུ་སིམ་པོ་
qhuu kəp (h:ūquu tō̃ or kō̃): to pitch a tent གུར་རྒྱབ་ (དབུ་གུར་སྣོན་) སྣོན་
qhūūkee: proof ཁུངས་སྐྱེལ་
qhūūsāā: holiday, vacation དགུང་སེང་
qhūū: part of (something); proof ཁུངས་
qhūū kɛɛ, IB: to prove ཁུངས་སྐྱེལ་
qhēce: high monk official མཁན་ཆེ་
qhēpo: abbot མཁན་པོ་
qhɛ̄ɛ̄: a load ཁལ་
qhɛɛ: important གལ་
qhɛ̄ɛ̄cöö: (the) characteristic (of) ཁྱད་ཆོས་
qhɛ̄ɛpo (1): expert མཁས་པོ་
qhɛ̄ɛpo chɛɛ: tactfully མཁས་པོ་བྱས་
qhɛ̄ɛlēē chɛɛ: to ཁས་ལེན་བྱས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

accept

qhɛ̱ɛ̀ kə̱p: to sweep གད་རྒྱབ་

qhēp kə̱p (h:šɛɛqep kō̱̄): to cover ཁེབས་རྒྱབ་ (ཞལ་ཁེབས་སྐྱོན་)

qhēp yɔ̄ɔ̀, IA (h: šɛɛqep tō̱̄, ID): to cover ཁེབས་གཡོག་ (ཞལ་ཁེབས་སྒྲོན་)

qhēpo (3): cheap ཁེ་པོ་

qhēpɛ̄ɛ: advantage ཁེ་ཕན་

qhēpsāā: profit ཁེ་བཟང་

qhḕcūū: monk official of fourth rank མཁན་ཆུང་

qhē̱ē̱l + neg.: nothing, not at all (emphatic negative) གང་ཡང་

qhēēñīqaa: the day before yesterday ཁ་ཉིན་

qhē̱ḕ̱ñii: garbage གད་སྙིགས་

qhē̱ḕ̱ñii lūūsə: a pail གད་སྙིགས་ལྷུག་ས་

qhḕērii: kidney མཁལ་རིལ་

qhḕēsə: yesterday ཁ་ས་

qhō (h:qhōō): he ཁོ་ (ཁོང་)

qho̱, IID (h:sē̄, IID): to hear གོ་ (གསན་)

qho̱nsa kəmqōō chēpo: Dalai Lama ཀུན་གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་

qhōtīī: teapot ཁོག་ཏིར་

qho̱tɛɛ: ashes ཐོ་ཐལ་

qhōnāātso (nh: qhōtso): they (h) ཁོང་རྣམ་ཚོ་ (ཁོ་ཚོ་)

qho̱nɔɔ theē, IIA: to misunderstand གོ་ནོར་ཐེབས

qhō̱pa kə̱p (h:šaaqom kō̱̄): to walk གོམ་པ་རྒྱབ་ (ཞབས་གོམ་སྐྱོན་)

qhō̱pa ŋō̱pööcɛ̄ɛ: progressives གོམ་པ་སྔོན་སྤོས་ཅན་

qho̱m, IID: to get used to གོམས་

qhōtso (h: qhōnāātso) · they ཁོ་ཚོ་ (ཁོང་རྣམ་ཚོ་)

qhōtsöö (h: šɛɛtsöö): cheekbone area མཁུར་ཚོས་ (ཞལ་ཚོས་)

qhōrāā: his own ཁོ་རང་

qho̱sa: rank གོ་ས་

qho̱sa pār, ID: to promote གོ་ས་སྤར་

qhōō (nh:qhō, mo̱): he, she, it (h) ཁོང་ (ཁོ་, མོ་)

qhō̱ō̱: price གོང་

qhō̱ō̱ ti̱q, ID: to bargain གོང་སྒྲིགས་

qhō̱ō̱ chēpo (3): expensive གོང་ཆེན་པོ་

qhōō: gravy ཁུ་བ་

qhō̄, IID; to trip accidentally ཁོན་

qhō̱, ID (h: chōō, IA): to dress (oneself) གོན་ (མཆོད་)

qho̱öpɔɔ̀: clothes (as salary or gift) གོས་ཡོགས་

qhö̱cēē: brocade གོས་ཆེན་

qhōō, IIIB: to be བཀོལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

boiled

qhōtse (h:šeetse): chopsticks ཁོས་ཙེ་(བཞེས་ཙེ་)

qhōqtōō: hollow ཁོག་སྟོང་

qhōō, IIB: to conceive འཁོར་

qhōōma (h:šeeqɔɔ): clay pot ཁོག་མ་(བཞེས་ཁོག་)

ka: one hundred བརྒྱ་

ka (h:šɛɛka): beard རྒྱ་(ཞལ་རྒྱ་)

ka: large (in area) རྒྱ་

ka chēpo (3): wide (in area) རྒྱ་ཆེན་པོ་

kaqaa: India རྒྱ་གར་

kaqɛè: Chinese language རྒྱ་སྐད་

kāqkaà chēè: to kid around ཀྱག་ཀྱུག་ཉམས་

kāqpa (h:sōōkaà): excrement སྐྱག་པ་(གསོལ་སྐྱག་)

kāqpa tāā (h:sōōkaà nāā): to defecate སྐྱག་པ་བཏང་ (གསོལ་སྐྱག་གནང་)

kaqpa (6) (h:qūšə coopo (4)): fat རྒྱག་པ་(སྐུ་ཤ་འཁྱོར་པོ་)

kaqpōō: lieutenant (head of 100) བརྒྱ་དཔོན་

kakeè riŋluù: expansionism རྒྱ་བསྐྱེད་རིང་ལུགས་

kāŋ, ID: to stretch (e.g., foot) རྐྱང་

kāŋ: wild donkey རྐྱང་

kaŋ, ID: to postpone, to delay འགྱངས

kantse: Gyantse (town in SW Tibet) རྒྱལ་རྩེ་

kāŋlāā tāā (h:qūlāā tāānāā): to spoil (behaviorally) སྐྱག་ལང་ཤོར་ (སྐུ་ལང་ཤོར་)

kaca: per cent བརྒྱ་ཆ་

katɛma: bean (large) རྒྱ་སྲན་མ་

kanaà: China རྒྱ་ནག་

kanɛè: syphilis རྒྱ་ནད་

kamaa: Red China རྒྱ་དམར་

kamte kəp (h:qūtuù kō): to fight རྒྱབ་འདྲེ་རྒྱབ་ (སྐུ་འཁྲུག་སྐྱོན་)

kamte tshāpo (3): one who gets into fights ofter རྒྱབ་འདྲེ་ཚ་པོ་

kamte šōō, IIB (h: qūtuù šōōnāā, II): to fight (spontaneously) རྒྱབ་འདྲེ་ཤོར་ (སྐུ་འཁྲུག་ཤོར་གནང་)

kawa qūtīī: Dalai Lama ༸རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྲེང་

kawa chāpa: Maitreya Buddha རྒྱལ་བ་བྱམས་པ་

kawa ripoce: Dalai Lama ༸རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་

kārthu: again བསྐྱར་དུ་

kasɛɛ: rose རྒྱ་སེ་བ་

kāā: oar སྐྱ་བ་

kāà, IA: to lift བསྐྱག་

kāā, IC: to stuff བརྒྱང་

kəqtsīī: a lie སྐྱག་རྫུན་

kəqtsīī tshāpo (3): a liar སྐྱག་རྫུན་ཚ་པོ་

kəqtsīī šɛè, IA སྐྱག་རྫུན་བཤད་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(h:s̆ee̱tsīī nāā̄): to lie (ཞལ་རྫུན་གནང་)

ka̱ki: Pekingese རྒྱ་ཁྱི་

ka̱ki āpsoò: small dog with shaggy face hair (Lhasa apso) རྒྱ་ཁྱི་ཨ་སོབ་

ka̱ŋpiì tāā̄: to banish; to exile རྒྱང་ཕུད་བཏང་

ka̱ŋs̆īī: binoculars བརྒྱང་ཤེལ་

ka̱tuù (h:s̆i̱tuù ka̱tuù): noodles རྒྱ་ཐུག་(བཞེས་ཐུག་རྒྱ་ཐུག་)

ka̱p (h:qūkəp): behind རྒྱབ་(སྐུ་རྒྱབ་)

ka̱p (h:kö̃, ID): to do (substantive verbalizer) see p. 56 རྒྱབ་(སྐྱོན་)

kāpcöö: refugee སྐྱབས་བཅོལ་

kāpcöö s̆ṵ̄ṵ̄, IC: to seek asylum སྐྱབས་བཅོལ་ཞུས

ka̱mi: a Chinese རྒྱ་མི་

kāmcuù nāā̄: to bless; to do a favor (h) སྐྱབས་འཇུག་གནང་

kāmcuù s̆ṵ̄ṵ̄, IC: to ask for a blessing or a favor (h) སྐྱབས་འཇུག་ཞུས་

ka̱mtüü lɔ̄ɔ̀, IA: to put on backwards རྒྱབ་མཐུན་སློག་

ka̱līī: oboe རྒྱ་གླིང་

kītuù: a club སྐྱིར་ཐུག་

kīpu (1): happy སྐྱིད་པོ་

kīmēē: a woman སྐྱེས་དམན་

-kīī: middle (of) དཀྱིལ་

ku̱: wealth རྒྱུ་

ku̱ chēpo (3): rich རྒྱུ་ཆེན་པོ་

ku̱qu (6): fast, quick མགྱོགས་པོ་

ku̱qu chɛ̱ɛ̀ (h: tsööpo nāā̄): to hurry; to do quickly མགྱོགས་པོ་བྱས་ (སྟོལ་པོ་གནང་)

ku̱qki: running dog རྒྱུགས་ཁྱི་

kūqpə kūù, IIA (h: s̆ee̱kuù nāā̄, II): to vomit སྐྱུག་པ་སྐྱུག་ (ཞལ་སྐྱུག་གནང་)

ku̱qs̆ee̱ kəp (h:ūs̆ee̱ kö̃): to comb (hair) སྐྱུག་ཤད་རྒྱབ་ (དབུ་ཤད་སྐྱོན་)

ku̱kēē: reason རྒྱུ་རྐྱེན་

ku̱pcə: materials རྒྱུ་ཆ་

ku̱maà: entrails, intestines རྒྱུ་མ་

ku̱mtsɛ̃ɛ̃: reason རྒྱུ་མཚན་

ku̱mtsɛ̃ɛ̃ s̆ɛɛ̀, IA: to make excuses རྒྱུ་མཚན་བཤད་

ku̱r, IIID: to change སྒྱུར་

ku̱rcöö: a reform སྒྱུར་བཅོས་

ku̱rcöö tāā̄ or chɛ̱ɛ̀: to change, to reform སྒྱུར་བཅོས་བཏང་

ku̱rtsiì kəp: to multiply (math) སྒྱུར་རྩིས་རྒྱབ་

kūūmu (4): sour སྐྱུར་མོ་

kṵ̄ni (+ neg.): never (emphatic རྒྱུན་ནས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

negative)
küpə: sinew — རྒྱུས་པ་
küyüü chɛɛ̀, IC: to recommend — རྒྱུས་ཡོད་བྱས
kǖǖmə: government official with low status — དཀྱུས་མ
küü rīqu (2): long time — རྒྱུན་རིང་པོ་
küüšip lɛ́ɛ́qǖǖ: office for legal disputes — རྩོད་ཞིབ་ལས་ཁུངས་
kǖǜ, IC: to thread; to string — སྒྲུད
kǜǜ: descent line — རྒྱུད་
kǜǜ: tantra — རྒྱུད་
kǜǜ: through, via — བརྒྱུད་
küü (h:thūūküü): knowledge of — རྒྱུས་(ཐུགས་རྒྱུས་)
kǜüni: through, via — བརྒྱུད་ནས་
kɛka: eight hundred — བརྒྱད་བརྒྱ
kɛ̄ca (h:qūkɛ̄ɛ̄): jewelry, ornaments — རྒྱན་ཆ་(སྐུ་རྒྱན་)
kɛwa chāpa: Maitreya Buddha — རྒྱལ་བ་བྱམས་པ་
kɛ̄ɛ, IB: to deliver — བསྐྱལ
kɛɛ, IIB: to faint — བརྒྱལ
kɛ̄ɛ̄ (h:qūkɛ̄ɛ̄): a bet — རྒྱན་(སྐུ་རྒྱན་)
kɛ̄ɛ̄ tsüù, IA (h: qūkɛ̄ɛ̄ tsüünāā): to bet — རྒྱན་བཙུག་(སྐུ་རྒྱན་བཙུགས་གནང་)
kɛɛceè riŋluù: patriotism — རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་
kɛɛpo: king — རྒྱལ་པོ་
kɛɛ̀mo: queen — རྒྱལ་མོ་
kɛɛyōō mimāā thūūmii tshōqcēē: National (Chinese) People's Assembly — རྒྱལ་ཡོངས་མི་མང་འདུས་མིའི་ཚོགས་ཆེན
kɛɛšēē riŋluù: patriotism — རྒྱལ་ཞེན་རིང་ལུགས
kɛɛsa: capital — རྒྱལ་ས
kɛɛ̀: eight — བརྒྱད་
kēpa kəp (h:qōkeè kō̄): to menstruate — ཟླ་མཚན་རྒྱབ
kēraà (h:qūraà): belt — སྐེ་རགས་(སྐུ་རགས་)
kērum ṭiq, ID: to sit cross-legged — སྐྱིལ་དཀྲུང་སྒྲིགས་
kēēla: birthplace god — སྐྱེས་ལྷ
kēēqaa (h:ṭhūqaa): birthday — སྐྱེས་སྐར་(འཁྲུངས་སྐར་)
kēēsa (h:ṭhūsə): birthplace — སྐྱེས་ས་(འཁྲུངས་ས་)
kēè, IIC (h:ṭhǖǜ, IIC): to be born — སྐྱེས་(འཁྲུངས་པ་)
kɛ́ɛ́qəp: nation — རྒྱལ་ཁབ
kɛ́ɛ́tsəp: Regent — རྒྱལ་ཚབ
ko kəp (h:sōōko nāā or kō̄): to fornicate (obscene) — སྐོ་རྒྱབ་(གསོལ་སྐོ་གནང་ སྐྱོན་)
koqo (6): fast. — མགྱོགས་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

quick
kōqkɔ̀ɔ (3): crooked ཀྱོག་ཀྱོག་
kōpo (3): poor སྐྱོ་པོ་
kōpso: relief aid སྐྱོབ་གསོ་
kȫ, ID (nh:kəp): to do (substantive verbalizer) see p. 56 སྐྱོན་ (རྒྱབ་)
kȫpa chɛ̀ɛ, II or kēè, IIC (h: thȫȫkȫȫ nāā, II): to regret འགྱོད་པ་བྱས་ (ཐུགས་འགྱོད་གནང་)
kȫȫ: defect སྐྱོན་
kȫȫ tshāpo (3): cunning ཀྱོད་ཚ་པོ་
koqsom: a race མགྱོགས་སྡོད་
koqsom tɛ̀ɛ, IC: to race མགྱོགས་སྡོད་བརྐྱས་
kɔ̄ɔ: ladle (water) སྐྱོགས་
khāqpaà: ice ཁྱག་པ་
khāqtsə chɛ̀ɛ: to lift up a little bit སྐྱག་ཙམ་བྱས་
khām, ID: to wander འཁྱམ་
khāre khōre: staggering ཁྱ་རེ་ཁྱོ་རེ་
khāre khōre chɛ̀ɛ, II: to stagger ཁྱ་རེ་ཁྱོ་རེ་
khāà, IIA (h:qū sīī, IIB): to be cold འཁྱག་ (སྐུ་བསིལ་)
khāà tāā: to freeze འཁྱག་བཏང་
khāà kəp, III: to be frozen འཁྱག་རྒྱབ
khəptaà: manifesto ཁྱབ་གྲགས་
khəptaà chɛ̀ɛ: to announce ཁྱབ་གྲགས་བྱས
khī (h:simki): dog ཁྱི་ (གཟིམ་ཁྱི་)
khīpə: layman ཁྱིམ་པ་
khīpcāā: jackal ཁྱི་སྤྱང་
khīmtaà: landlord ཁྱིམ་བདག་
khīī, IB (h:nām, ID): to take (inanimate objects) འཁྱེར་ (བསྣམ་)
khū: a herd ཁྱུ་
khūqtsə chi: a moment; momentarily ཁྱུག་ཙམ་ཞིག་
khūŋ: eagle (legendary) ཁྱུང་
khūù: handwriting (cursive-Tibetan) ཁྱུག་
khǖù, IA: to cling to འཁྱུད་
khɛ̄ɛcȫȫ: the characteristic (of) ཁྱད་ཆོས་
khɛ̄ɛpaa: difference ཁྱད་པར་
khɛ̄ɛsȫȫ chɛ̀ɛ: to neglect ཁྱད་གསོད་བྱས་
khɛ̄ɛ̀: difference ཁྱད་
khɛ̄ɛ (khɛ̄ɛ̀) tshāpo (3): strange, weird ཁྱད་མཚར་པོ་
khē, irr. D (nh:šē, irr. D): to know, to understand (h) མཁྱེན་ (ཤེས་)
khērāā (nh:khōra): you (h) ཁྱེད་རང་ (ཁྱོད་རང་)
khēnāāñii (nh: khērāāñii): you two (h) ཁྱེད་ནམ་གཉིས་ (ཁྱེད་རང་གཉིས་)
khēnāātso (nh: ཁྱེད་ནམ་ཚོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

khērāātso): you (pl.) (h) (ཁྱེད་རང་ཚོ་)
khēē: uphill ཁྱེན་
khōqa: man ཁོ་ཀ་
khoŋ: a loss (financial) ཁོང་
khoŋ tāā: to cheat (in business) ཁོང་བཏང་
khōni: never (emphatic negative) ཁོན་ནས་
khōra (h:khērāā): you (nh) ཁྱོད་རང་(ཁྱེད་རང་)
khōō: in all ཁྱོན་

ŋā: five; drum ལྔ་ ང་
ŋā tūū, IC: to drum ང་བརྡུང་
ŋa: I ང་
ŋāca: sweets མངར་ཆ
ŋātōō: five thousand ལྔ་སྟོང་
ŋāpo (3): early སྔ་པོ་
ŋāpa: fifth ལྔ་པ་
ŋāpka: five hundred ལྔ་བརྒྱ་
ŋāmo ŋāmo: long time ago སྔ་མོ་སྔ་མོ་
ŋarcaà: steel ངར་ལྕགས་
ŋātso: we ང་ཚོ་
ŋarāāñii: we two ང་རང་གཉིས་
ŋarāātso: we ourselves ང་རང་ཚོ་
ŋārsöö: old custom སྔར་སྲོལ་
ŋāāmo (4): sweet མངར་མོ་
ŋaà lə sim, ID: to memorize ངག་ལ་ཟིན་
ŋəpcu ŋəəcii: fifty-one ལྔ་བཅུ་ང་གཅིག
ŋəmci: how early? ཇི་སྔ་

(interrogative)
ŋəsi sūnüü thüücēē: May 4 - Youth Day ལྔ་བཞི་གཞོན་ནུའི་དུས་ཆེན
ŋəñii: we two ང་གཉིས་
ŋūqpə tāā, II: to snore ངུར་པ་བཏང་
ŋüü (h:chəəŋüü): silver; money དངུལ་(ཕྱག་དངུལ་)
ŋüüqāā: bank དངུལ་ཁང་
ŋüünaà kəp, II: to sweat རྔུལ་མ་རྒྱབ་
ŋüüsoò: silversmith དངུལ་བཟོ་བ་
ŋüü, IC (h:šüü, IA): to cry ངུས་(བཤུམས་)
ŋēcüü·chēè: to plot ངན་ཇུས་གྲུས་
ŋēpo (1): mean, evil ངན་པོ་
ŋēēmaà: in the past, before, long ago, formerly སྔོན་མ་
ŋēēso kəp (h:qūŋéè sòò, IA): to rest ངལ་གསོ་རྒྱབ (སྐུ་ངལ་བསོས་)
ŋēè, IC: to cut (crops) བརྔས་
ŋēè chēena: I think ངས་བྱས་ན་
ŋo khē, irr. D (nh: ŋo šē, irr. D): to know (a person) (h) ངོ་མཁྱེན་ (ངོ་ཤེས་)
ŋo tshā, IID (h: thūù tshā, IID): to be ashamed, embarrassed ངོ་ཚ་ (ཐུགས་ཚ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ŋo tshāpo (3): ashamed, shameful — ངོ་ཚ་པོ་
ŋo ṣ̌ē: see (ŋo khē) — ངོ་ཤེས་(ངོ་མཁྱེན་)
ŋotöö chɛ̲ɛ̀: to introduce — ངོ་སྤྲོད་བྱས་
ŋōnaà: dark blue — སྔོ་ནག་
ŋōnɛɛ̀: really — དངོས་གནས་
ŋōne: bead — སྔོ་ནེ་
ŋōpka: light blue — སྔོ་སྐྱ
ŋō̄po (4): blue — སྔོན་པོ་
ŋōpcɛɛ̀ (h:qūkē̄ē): jewelry — སྔོ་ཆས་
ŋōpsoò: leather-worker, shoemaker, bootmaker — སྔོ་བཟོ་བ་
ŋōmɛ̄ɛ̄: herbal medicine — སྔོ་སྨན་
ŋōtsɛɛ: green vegetables (used for others) — སྔོ་ཚལ
ŋotsha mi̿pu (1): shy — ངོ་ཚ་མི་ཤེས་པོ་
ŋolɔɔ̀ kəp: to revolt, to rebel — ངོ་ལོག་རྒྱབ
ŋō̿patsöö: abhidharmakośa — མངོན་པ་མཛོད་
ŋō̿šēē šɛɛ, IA: to foretell — མངོན་ཤེས་བཤད
ŋöö, IC: to fry — རྔོས
ŋööleē chɛ̲ɛ̀: to confess — ངོས་ལེན་བྱས་
ŋöösu: directly openly — དངོས་སུ

ŋhöö, III: to be fried — འངོས
ca̲: rainbow — འཇའ་
cāqo (6): efficient — ལྕགས་པོ་
(la̲qpa) cāqo (6): thrifty — ལག་པ་ལྕགས་པོ་
cā̄qo (2): clever — ལྕང་པོ་
cāqta̲à kə̲p: to chain — ལྕགས་ཐག་རྒྱབ་
cāqsam: iron bridge — ལྕགས་ཟམ་
cāqsee kə̲p: to nail — ལྕགས་གཟེར་རྒྱབ་
cāqso kə̲p: to do blacksmithing — ལྕགས་བཟོ་རྒྱབ
cāŋma: (willow) tree — ལྕང་མ་
cā̲po (1): smooth; mild — འཇམ་པོ་
cám (nh:āce): wife (h) — ལྕམ་(ཨ་ཅེ་)
cāma kə̲p: to shovel — བཅག་མ་རྒྱབ་
ca̲mpɛɛyāā: Manjuśri — འཇམ་དཔལ་དབྱངས་
cālaà (h:qūcée): possessions, things — ཅ་ལག་(སྐུ་ཆས་)
cāā, IB: to go (to someone honorific) — བཅར་
ca̲a̲, IB: to stick — འབྱར་
cāāqam: trunk — ལྕགས་སྒམ་
caa̲tāā kō̄ (nh: thā̲qa kə̲p): to count (h) — ཕྱག་གྲངས་སྐྱོན་ (གྲངས་ཀ་རྒྱབ་)
caa̲tsa kō̄ (nh:tshā kə̲p): to salt (h) — ཕྱག་ཚ་སྐྱོན་ (ཚྭ་རྒྱབ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

caalɛ̃ɛ̃ kȫ (nh:lɛ̃ɛ̃ kəp): to answer (h)	ལྗགས་ལན་སྐྱོན་ (ལན་རྒྱབ་)
caalɛ̃ɛ̃ kɛ̄ɛnā̄ā (nh: lɛ̃ɛ̃·kɛ̄ɛ, IB): to deliver a message (h)	ལྗགས་ལན་བསྐྱལ་གནང་ (ལན་བསྐྱལ་)
caalɔ̀ɔnā̄ā (nh:lɔ̄ɔ̀, IA): to read (h)	ལྗགས་ཀློག་གནང་ (ཀློག་)
caašee kȫ (nh:cīni kəp): to pour sugar (h)	ལྗགས་ཤེལ་སྐྱོན་ (ཅི་ནི་རྒྱབ་)
cā̄asee šāa: P.N. of place	ལྕང་གསེབ་ཤར་
cā̄atōō: P.N. of tree	ལྕང་སྡོང་
cāà, IA: to break; to decrease	བཅག་
cāà: iron	ལྕགས་
caà (nh:cē): tongue (h)	ལྗགས་ (ལྕེ་)
cā̄à, IC: to practice	སྦྱོང་
cāà kəp: to shackle	ལྕགས་རྒྱབ
cə̄qu: wolf	སྤྱང་ཁུ
cə̄qu (2): green	ལྗང་ཁུ་
cə̄qtũũ: a pipe (metal)	ལྕགས་གདུང་
cə̄qtĩĩ: a can	ལྕགས་ཀྲིང་
cəpmaà kəp: to make guerrilla warfare	འཇབ་དམག་རྒྱབ
cəmtsup: texture	འཇམ་རྩུབ་
cə̄əpu kȫ (nh:phū kəp): to blow (h)	ལྗགས་ཕུ་སྐྱོན་ (ཕུ་རྒྱབ་)
cəətsii kȫ or nā̄ā (nh:tsīi kəp): to calculate, to dc accounting (h)	ལྗགས་རྩིས་སྐྱོན་ (རྩིས་རྒྱབ་)
cəəuù tā̄ānā̄ā, III (nh:ūù tā̄ā, III): to breathe (h)	ལྗགས་དབུགས་བཏང་གནང་ (དབུགས་བཏང་)
cəəuù hɛ̄ɛnā̄ā, II (h:ūù hɛ̄ɛ, IIB): to pant (h)	ལྗགས་དབུགས་ཧལ་གནང་ (དབུགས་ཧལ་)
cā̄əri: fence; wall (around building)	ལྕགས་རི་
ci (cīq): one, a	ཅིག ཞིག ཤིག
cīq chɛɛnə: perhaps	གཅིག་བྱས་ན་
cīqóò: alone	གཅིག་པུ་
ciqnāā qū̄ū, IB: to frighten	འཇིགས་སྣང་བསྐུལ་
ciqnāā tshāpo (3): frightening	འཇིགས་སྣང་ཚ་པོ་
cīqpə: same	གཅིག་པ་
cīqtɕènɛɛ: firstly, on the one hand	གཅིག་ཆད་ནས་
cīkəp: Governor	སྤྱི་ཁྱབ་
ciŋtöö tā̄ā: to liberate	བཅིང་འགྲོལ་བཏང་
ciŋtöö mə̄əmi: liberation army	བཅིང་འགྲོལ་དམག་མི་
ciŋpə (h:qūūcīī): neck	མཇིང་པ་ (མགུལ་མཇིང་)
cīñom chēpo: communism	སྤྱི་ཉོམས་ཆེན་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

cītāā: in general སྤྱིར་བཏང་
cītaà: etc., such as ཅི་དག་
ci̲taà: patron སྦྱིན་བདག
cītǖǖ kḕēqəp: a republic སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་
cīni kəp (h:ca̲asee kȫ): to pour sugar ཅི་ནི་རྒྱབ་ (ལྕགས་ཤེལ་སྐྱོན་)
ci̲p, ID: to suck འཇིབ་
cīpə tāā (h: chāpsāā nāā): to urinate གཅིན་པ་བཏང་ (ཆབ་གསང་གནང་)
ci̲pə tāā: to give alms སྦྱིན་པ་བཏང་
ci̲pu (3): heavy ལྗིད་པོ་
ci̲tsümə nāā (nh: əni che̲è): to become a nun (h) རྗེ་བཙུན་མ་གནང་ (ཨ་ནི་ཞུས་)
ci̲tsèè: celery ཅིན་ཚལ་
cītsòò: society; social སྤྱི་ཚོགས་
cītsòò qhi the̲èrim: social strata སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གྲལ་རིམ
cītsòò qhi la̲mluù: social system སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་
cītsòò qhēpɛ̄ɛ̄: social welfare སྤྱི་ཚོགས་ཁེ་ཕན་
cītsòò cētu ku̲r, IIID: socialization སྤྱི་ཚོགས་ཅན་དུ་སྒྱུར་
cītsòò ri̲ŋluù: socialism སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་
cīīqə: spring དཔྱིད་ཀ་
ci̲ilüü: backward རྗེས་ལུས་
cīī: one གཅིག་
cū: ten བཅུ་
cu̲ŋqūū: origin ཆུང་ཁུངས་
cu̲qpə kəp (h:qūcuù kȫ): to rub oil (on children) ཆུག་པ་རྒྱབ་ (སྐུ་ཆུག་སྐྱོན་)
cūŋñipə: twelfth བཅུ་གཉིས་པ་
cu̲tòò kəp: to tie shoelaces འཇུར་སྒྲོག་རྒྱབ
cu̲rtə: shoes འཇུར་ཏ་
cūù, IA: to put into བཅུག་
cǖ, ID: to discipline གཅུན་
cǖūkuu: a reform བཅོས་སྒྱུར་
cǖūkuu tāā or che̲è: to reform བཅོས་སྒྱུར་བཏང
cǖūpuu: screw གཅུས་ཕུར་
cǖù, IC: to scoop up བཅུས་
cu̲ù, IC: to catch, to capture, to grab འཇུས་
cǖù, IA: to twist གཅུས་
cǖùrii kəp, II: to get twisted གཅུས་རིལ་རྒྱབ་
cēpaà (nh:mīqpaà): eyelid (h) སྤྱན་ལྤགས་ (མིག་ལྤགས་)
cēpöö šu̲ù, IC (nh: mīì tɛ̄, ID): to show (h) སྤྱན་སྔུལ་ཞུས་ (མིག་ལ་བསྟན་)
cɛ̲ɛ, IIB (nh:thūù, IIA): to meet (h) མཇལ་ (ཐུག་)
cɛ̄ɛ̄ (nh:mīì): eye (h) སྤྱན་ (མིག་)
cɛ̄ɛ̄ tshā, IID (nh སྤྱན་ཚ

mīì tshā, IID): (མིག་ཚ་)
to be jealous (h)

c̱ɛ̱ɛ̱qa š̱ṳ̈ü, IC: to ask for audience མཇལ་ཁ་ཞུས་

c̱ɛ̱ɛ̱qaa thɛ̄ɛ̀, IA (or other verbs 'to go'): to go for audience མཇལ་ཁར་ཐེགས་

cɛ̄ɛŋa chȫpa: festival on fifteenth day of first month of Butter Images བཅོ་ལྔ་མཆོད་པ

cɛ̄ɛ̄rɛɛ̀sii̇̀: Avalokiteśvara སྤྱན་རས་གཟིགས་

cɛ̄ɛ̄šee (nh:mēqšee) eyeglasses (h) སྤྱན་ཤེལ་ (མིག་ཤེལ་)

cɛ̄ɛ̄sɛɛ: a favorite སྤྱན་གསལ་

cɛ̄ɛ̄see šā̱ã̱, IIC or kȫ, II (nh:mīqsee lā̱ã̱, IIC or kə̱p̱, II): to be jealous (h) སྤྱན་སེར་བཞེངས་ (མིག་སེར་ལང་)

cɛ̄ɛ̀, IA: to cut (mainly with a knife) བཅད་

cē (h:c̱a̱à): tongue ལྕེ་ (ལྗགས་)

c̱e̱: penis མཇེ་

c̱e̱ rī̱poce: Tsong-kha-pa རྗེ་རིན་པོ་ཆེ

cētaà: etc., and so forth ཅི་རག

cē̱pa: raw རྗེན་པ་

c̱e̱po kə̱p̱: to change བརྗེས་པོ་རྒྱབ་

cē̱po (1): capable འཇོན་པོ་

cēpla: apricot ཅེབ་ལ་

c̱e̱lē̃p̃ cẖɛ̱ɛ̀: to exchange བརྗེ་ལེན་བྱས་

cɛ̄ɛ̄qo: hip དཔྱི་རྒོ་

c̱e̱e̱ŋeè tshāpo (3): absent-minded བརྗེད་ངས་ཚ་པོ་

c̱e̱e̱to: memorandum བརྗེད་ཐོ་

c̱e̱e̱maà: in the future, afterwards, next རྗེས་མ་

c̱e̱è, IA: to change བརྗེས་

c̱e̱è, IIIA: to forget བརྗེད་

cē̈pu (nh:mīqpu): eyebrow (h) སྤྱན་སྨུ་ (མིག་སྨུ་)

cē̈tsum kɛ̄̈ (nh: mītsum kə̱p̱): to wink, to blink (h) སྤྱན་བཙུམ་སྐྱོན་ (མིག་བཙུམ་རྒྱབ་)

cē̈ē̈si (nh:mīqsi or s̱i̱mə): eyelash (h) སྤྱན་གཟི་ (མིག་གཟི་ གཟི་མ་)

cō kə̱p̱: to cut horse's mane ཅོ་རྒྱབ

cōqo (2): delicate གཙོང་པོ་

cōqpȫȫ: sergeant (head of ten) བཅུ་དཔོན་

cōqtse (h:sō̄ōcoò): table ཅོག་ཙེ་ (གསོལ་ཅོག་)

c̱o̱ŋtaa cẖɛ̱ɛ̀: to train སྦྱོང་བརྡར་བྱས

cōcɔɔ̀ (h:cẖo̱laà): elder brother; elder relative of ego's generation ཇོ་ཇོ་ (ཇོ་ལགས་)

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

cōm, ID:	to attack	བཅོམ་
cortε̃ε̃:	bourgeoisie	འབྱོར་ལྡན་
cor, IID:	to arrive	འབྱོར་
cȫȫ:	dung of bovines	ལྕི་བ་
cȯȯ:	flea	འཇི་བ་
cȫpa:	behavior	སྤྱོད་པ
cȫȫ, IB:	to entrust (something) to someone	བཅོལ
cȫȫŋε̃ε̃ chεὲ:	to misbehave	སྤྱོད་ངན་བྱས་
cöömo:	a type of bird	མཇོལ་མོ་
cȫȫ kəp (h:qācöö nā̃ā̃):	to correct	བཅོས་རྒྱབ་(བཀའ་བཅོས་གནང་)
cɔɔ, IIB:	to arrive	འབྱོར་
cɔ̄ɔ̀laà:	see p. 210	ཇོ་ལགས་
cha (h:sȫȫca):	tea	ཇ་(གསོལ་ཇ་)
cha (h:sȫȫca) ŋāāmo:	English tea	ཇ་མངར་མོ་(གསོལ་ཇ་མངར་མོ་)
cha qhāta:	a crow	བྱ་ཁ་ཏ་
chaqεὲ kəp:	to crow like a bird	བྱ་སྐད་རྒྱབ་
chā̃qã̃ã:	bar, tavern	ཆང་ཁང་
chāqka:	mudrā	ཕྱག་རྒྱ་
chaqpa:	bandit	ཇག་པ་
chaŋtã̃ã:	northern plain	བྱང་ཐང་
chācẽẽ:	usually	འཆར་ཙན་
chate:	chicken	བྱ་དེ་
chā̄pa kəp, II (h: qṻcəm kȫ, II):	to get a cold	ཆམ་པ་རྒྱབ་(མགུལ་ཆམ་སྐྱོན་)
chāpa:	P.N.	བྱམས་པ་
chā̄pã̃ã:	subject (political)	ཆབ་འབངས་
chapo:	rooster	བྱ་ཕོ་
chā̄po chεὲ:	to act kind to	འཆམ་པོ་བྱས་
chāptse kəp:	to buckle	ཆབ་ཙེ་རྒྱབ་
chāptaà:	urine specimen	ཆབ་ཏགས་
chapyee:	a bird	བྱ་
chāpsã̃ã nā̃ā̃ (nh: cīpə tā̃ā̃):	to urinate (h)	ཆབ་གསང་གནང་ (གཅིན་པ་བཏང་)
chām kəp (h:qṻcam kȫ):	to perform chām dance	འཆམ་རྒྱབ་ (སྐུ་འཆམ་སྐྱོན་) འཆམ
chamo:	hen	བྱ་མོ་
chāmcã̃ã lə chī̄, irr. (and other verbs 'to go'):	to go for a walk	ཆམ་ཆམ་ལ་ཕྱིན་
chāmto:	Provincial capital of East Tibet	ཆབ་མདོ་
chatsa lėéqṻṻ:	Tea and Salt Office	ཇ་ཚྭ་ལས་ཁུངས་
chātsã̃ã:	a set	ཆ་ཚང་
chāwã̃ã nā̃ā̃:	to bless (by lama)	ཕྱག་དབང་གནང་
chāwã̃ã šṻṻ, IC:	to ask for blessing (by lama)	ཕྱག་དབང་ཞུས་
chār, ID:	to winnow; to wave	འཕྱར་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

cha̲ša: chicken (meat) — བྱ་ཤ

chãšaa: northeast — བྱང་ཤར

chā̄ã (h:chō̄cãã): beer — ཆང་(མཆོད་ཆང་)

chā̄ã: north — བྱང་

chāāqam (nh:qa̲m): box (h) — ཕྱག་སྒམ་(སྒམ་)

chāācaà kō̄ (nh: qo̲caà kə̲p): to lock (h) — ཕྱག་ལྕགས་སྐྱོན་ (སྒོ་ལྕགས་རྒྱབ་)

chāāña (nh:la̲qña): arm (h) — ཕྱག་ཉ་(ལག་ཉ་)

chāāñεε (nh: ta̲mñεε): guitar-like instrument — ཕྱག་སྙན་ (སྒྲ་སྙན་)

chā̄āta kō̄ (nh:ta̲ kə̲p): to shoot arrows (h) — ཕྱག་མདའ་སྐྱོན (མདའ་རྒྱབ་)

chā̄āta kō̄ (nh:mē̲ta kə̲p): to shoot a gun (h) — ཕྱག་མདའ་སྐྱོན (མེ་མདའ་རྒྱབ་)

chāātaà (nh: la̲qtaà): gift (h) — ཕྱག་རྟགས་ (ལག་རྟགས་)

chāātaà nā̄ā (nh: to̲qpa kə̲p): to clap to summon someone — ཕྱག་ཏག་གནང་ (ཐོག་པ་རྒྱབ་)

chāātam kō̄ (nh: thə̲mtuù kə̲p): to affix a seal (h) — ཕྱག་དམ་སྐྱོན་ (དམ་ཐུག་རྒྱབ་)

chāātee (nh:thēpo): thumb (h) — ཕྱག་མཐེ་(མཐེ་བོང་)

chāātep (nh:the̲p): book (h) — ཕྱག་དེབ་(དེབ་)

chāānaa (nh: nāqtsa): ink (h) — ཕྱག་སྣག་ (སྣག་ཚ་)

chāāpa tā̄ā, II (h: šu̲ucaa tā̄ānā̄ā, II): to rain — ཆར་པ་བཏང་ (བཞུགས་ཆར་བཏང་གནང་)

chāāpa pə̄p, ID: to make rain — ཆར་པ་ཕབ་

chāāpaà kō̄ (nh:pa̲à kə̲p): to play mah-jongg (h) — ཕྱག་སྦག་སྐྱོན་ (སྦག་རྒྱབ་)

chāāpe (nh:pēca): book (Tibetan style) — ཕྱག་དཔེ་(དཔེ་ཆ་)

chāāma: broom — འཕྱག་མ་

chāāmo kō̄ (nh:mo̲ kə̲p): to divine (h) — ཕྱག་མོ་སྐྱོན་ (མོ་རྒྱབ་)

chāātsem kō̄ (nh: tshī̄pu kə̲p): to sew (h) — ཕྱག་ཚེམ་སྐྱོན་ (ཚེམ་བུ་རྒྱབ་)

chāātsöö (nh: chōtsöö): watch, hour (h) — ཕྱག་ཚོད་ (ཆུ་ཚོད་)

chā̄ātsöö: steward — ཕྱག་མཛོད་

chāārɔɔ̀ nā̄ā (nh: rɔɔ̀ che̲ὲ): to help (h) — ཕྱག་རོགས་གནང་ (རོགས་བྱས་)

chāālεὲ nā̄ā (nh: lε̲εqa che̲ὲ): to work (h) — ཕྱག་ལས་གནང་ (ལས་ཀ་བྱས་)

chāālɔɔ (nh:lo̲r): paper money (h) — ཕྱག་ལོར་(ལོར་)

chāāšε̃ε̃ kō̄ (nh:thi̲ kə̲p): to knife, to stab (h) — ཕྱག་ཤན་སྐྱོན་ (གྲི་རྒྱབ་)

chāāšo kō̄ (nh:šō — ཕྱག་ཤོ་སྐྱོན་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

kəp): to play dice (h) ཤོ་རྒྱབ་)

chāāšɔɔ̀ (nh:šūqu): paper (h) ཕྱག་ཤོག་(ཤོག་བུ་)

chā̄ā̄sa kəp (h: thṳ̄ṳ̄sə kȫ): to marry ཆང་ས་རྐྱབ་ (འཁྲུངས་ས་སྐྱོན་)

chāāsēē (nh:sēmo): fingernail ཕྱག་སེན་(སེན་མོ་)

chāà, IIIA: to become ཆགས

chāà, IIIA: to be broken ཆག

chāà, III: to be decreased ཆག་

chāà: fodder ཆག

chāà (nh:laqpa): arm; hand (h) ཕྱག་(ལག་པ་)

chā̄ā̄, IC: to bark ཟུག་

chāà tā̄ā̄nā̄ā̄ (nh: laqpa tā̄ā̄): to hold hands (h) ཕྱག་བཏང་གནང་ (ལག་པ་བཏང་)

chāà tshēɛ, IB (h: qūcaà nā̄ā̄): to prostrate ཕྱག་འཚལ་ (སྐུ་ཕྱག་གནང་)

chə̄qṻṻ: armpit མཆན་ཁུང་

chəŋci: Governor of North Tibet བྱང་སྤྱི་

chə̄p (nh:chū): water (h) ཆབ་(ཆུ་)

chə̄p kȫ (nh:chū kəp): to water (plants) (h) ཆབ་སྐྱོན་ (ཆུ་རྒྱབ་)

chə̄p tā̄ā̄nā̄ā̄ (nh: chū tā̄ā̄): to irrigate (h) ཆབ་བཏང་གནང་ (ཆུ་བཏང་)

chə̄pcȯȯ: not too good, mediocre ཆབ་ཆབ

chə̄pcȯȯ cōqsum: a person who knows a little about a lot of things but nothing well ཆབ་ཆབ་འཚོ་གསུམ

chə̄ptsīī: swimming pool ཆབ་རྫིང་

chə̄psii: politics ཆབ་སྲིད་

chə̄psii thȫȫtsoò ūyȫȫ lhē̄qāā: policy committee ཆབ་སྲིད་གྲོས་ཚོགས་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་

chə̄əqṻṻ (nh:qūpə): thread (h) ཕྱག་སྐུད་(སྐུད་པ་)

chə̄əküü (nh: tshīqȯȯ): ring (h) ཕྱག་སྐྱུད་(ཚིགས་ཁེབས་)

chə̄əŋüü (nh:ŋṻṻ): money; silver (h) ཕྱག་དངུལ་(དངུལ་)

chə̄əcuù nā̄ā̄ (nh: ñee, IA): to beat (h) ཕྱག་བརྡུང་གནང་ (ཉེས་)

chə̄əñuù (nh:ñūqu): pen (h) ཕྱག་སྨྱུག་(སྨྱུ་གུ་)

chə̄əñuù šəñuù (nh: šəñuù): pencil (h) ཕྱག་སྨྱུག་ཞ་སྨྱུག་ (ཞ་སྨྱུག་)

chə̄ətii (nh: pərtii): palm (h) ཕྱག་མཐིལ་ (སྤར་མཐིལ་)

chə̄̄ətiì (nh:timiì): key ཕྱག་ལྡེ་(ལྡེ་མིག་)

chə̄ətṻṻ (nh:totṻṻ): bracelet (h) ཕྱག་གདུབ་(གྲོགས་གདུབ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

chə̄ə̄tüü kō̃ (nh:tü̲pə kə̲p): to knot, to tie (h) ཕྱག་མདུད་སྐོན་ (མདུད་པ་རྒྱབ་)

chə̲ə̲pii: kite བྱ་འཕུར་

chə̄ə̄pũ̄ũ̄ tā̄ā̄nā̄ā̄ (nh: pho̲lō̃ō̃ tā̄ā̄): to loan (h) ཕྱག་བུན་བཏང་གནང་ (བ་ལོན་བཏང་)

chə̄ə̄pũ̄ũ̄ s̆e̲è, IA (nh:pho̲lō̃ō̃ lē̃, ID): to get a loan (h) ཕྱག་བུན་བཞེས་ (བུ་ལོན་བླངས་)

chə̄ə̄tsuù (nh: tsu̲qu): finger (h) ཕྱག་མཛུབ་ (མཛུབ་མོ་)

chə̄ərii (nh:yi̲qi): writings, letter (h) ཕྱག་བྲིས་ (ཡི་གེ་)

chə̄ərii tā̄ā̄nā̄ā̄ (nh: yi̲qi tā̄ā̄): to mail (send) a letter, writings (h) ཕྱག་བྲིས་བཏང་གནང་ (ཡི་གེ་བཏང་)

chə̄ə̄s̆uù (nh:lə̲qs̆uù): gloves (h) ཕྱག་ཤུབས་ (ལག་ཤུབས་)

chī̃, irr. (h:thɛ̄ɛ̀, IA): to go ཕྱིན་ (ཐེགས་)

chi̲u: small bird བྱིའུ་

chi̲u pu̲ru: sty བྱིའུ་འབུར་

chīqə tõ̲, ID (nh: tɛ̄ɛqa kə̲p): to saddle a horse (h) ཆིབས་སྒ་སྐོན་ (རྟ་སྒ་རྒྱབ་)

chīqpə (nh:tā): horse (h) ཆིབས་པ་ (རྟ་)

chīkė̄ė: foreign; foreigner ཕྱི་རྒྱལ་

chīkė̄ė lė̲ė̲qũ̀ũ: Foreign Office ཕྱི་རྒྱལ་ལས་ཁུངས་

chīkũù nā̄ā̄: to go (hh) ཆིབས་སྒྱུར་གནང་

chīŋyii: treaty; agreement འཆིང་ཡིག་

chīŋyii s̆a̲à, IA: to make a treaty འཆིང་ཡིག་བཞག་

chīcũ̄ũ: size ཆེ་ཆུང་

chītɛ̄ɛ̃ kə̲p: to withdraw; to retreat ཕྱིར་ཐེན་རྒྱབ་

chītȍõ ra̲ŋmi: overseas Chinese ཕྱི་སྡོད་རང་མི་

chītė̄ė: outer tax (to government) ཕྱི་ཁྲལ་

chīpkuu nā̄ā̄: to go (hh) ཆིབས་སྒྱུར་གནང་

chīnā̄ā lɔ̄ɔ̀, IA: to turn inside out ཕྱི་ནང་ལྡོག་

chīp, ID (nh:s̆ō̲̃, ID): to ride (animals) ཆིབས་ (བཞོན་)

chī̃pə: liver མཆིན་པ་

chīpu (3): late ཕྱི་པོ་

chīmii: P.N. འཆི་མེད་

chīmtema: butterfly ཕྱེ་མ་ལེབ་

chi̲mloò nā̄ā̄: to give something sacred (h) བྱིན་རླབས་གནང་

chi̲mloò s̆ü̲ü, IC: to ask for anything sacred (h) བྱིན་རླབས་ཞུས་

chītsō̃ō chɛ̲ɛ̀: to ཕྱི་ཚོང་བྱས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

export

chiwə: one million བྱི་བ་

chirii: candy བྱེ་རིལ་

chiru: coral (gem) བྱི་རུ་

chīlöȍ: outside ཕྱི་ལོག་

chīlöȍ kəp: to re-turn ཕྱིར་ལོག་རྒྱབ་

chīsiì lééqūū: Foreign Affairs Office ཕྱི་སྲིད་ལས་ཁུངས་

chīì, IA: to wipe ཕྱིས་

chū (h:chə̄p): water ཆུ་(ཆབ་)

chū, irr.: to get; to happen བྱུང་

chū qə̄p, ID: to put up water to boil ཆུ་བཀབ

chū qεε, IB (h:chə̄p nā̃ā̃): to swim, to bathe ཆུ་བརྐྱལ (ཆབ་གནང་)

chū kəp (h:chə̄p kö̃): to water (plants) ཆུ་རྒྱབ་(ཆབ་སྐྱོན་)

chū kuukuù: fluent ཆུ་ཁྱུག་ཁྱུག་

chū tā̃ā̃ (h:chə̄p tā̃ā̃nā̃ā̃): to irri-gate ཆུ་བཏང་(ཆབ་བཏང་གནང་)

chūqutɔɔ̀: light turquoise ཕྱུར་ཁུ་མདོག་

chūqum (h:šipcuu chūqum): dried rock cheese ཕྱུར་སྐམ་(བཞེས་ཕྱུར་ཕྱུར་སྐམ་)

chūqūṭūū: grape ཆུ་རྒུན་འབྲུམ་

chuqpə kəp (h: qūcuù tö̃): to ཕྱུག་པ་རྒྱབ་ (སྐུ་ཕྱུག་སྐྱོན་)

rub oil

chūŋaamo: soda ཆུ་མངར་མོ་

chūcaà q๑๑, IB: to thresh ཕྱུགས་ཆགས་སྐོར

chū̃cū̃ū̃ (2): small ཆུང་ཆུང

chūpə (h:namsa): dress, clothes (men's or women's) (h) ཕྱུ་པ་(ན་བཟའ་)

chūmiì: a spring ཆུ་མིག་

chūrüü: cheese (rotten) ཕྱུར་རུལ་

chūḷaà: tributary (of river) ཆུ་ལྷག་

chūsee: lymph ཆུ་སེར

chūū, IIIB: to fit into འཆུར

chūūcuu: rhubarb ཕྱུར་ཕྱུར་

chuucuu chεε or tā̃ā̃: to stroke ཕྱིལ་ཕྱིལ་ཕྱིས་ བཏང

chūūrə (h:šipcuu): cheese ཕྱུར་བ་(བཞེས་ཕྱུར་)

chuù, IA: to spread, apply on ཕྱུག་

chū̃cū̃ū̃ (2) irr.: small ཆུང་ཆུང་

chūnāqoò: good-by (to person leav-ing) (hh) ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་ དགོས་

chū̃ūqūū: butter lamp (empty) མཆོད་ཀོང་

chuutöȍ tshāpo (3): interfering; interferer ཁྲམ་གཏོགས་ཚ་པོ་

chūūsöȍ tā̃ā̃: to waste ཆུད་ཟོས་བཏང་

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

chū̀ù, IIA: to get twisted — འཁྱུས་
chṳ̀ù tā̃ã: to plan (strategy) — ཇུས་བཏང་
chɛ̱ɛna: well then — བྱས་ན་
chɛ̱ɛnɛɛ: however — བྱས་ན་ཡང་
chɛ̄ɛ̄lɛɛ̀ tshāpo (3): one who ridicules — འཕྱ་སྨོས་ཚ་པོ་
chɛ̱ɛ̀ (h:nā̃ã): to do, irr. — བྱས་(གནང་)
chɛ̱ɛ̀tsāã: therefore — བྱས་ཙ་ན
che̱, IIID: to be open — ཕྱེ་
chēqa: half — ཕྱེད་ཀ་
chēqtọ̄õ: one thousand — ཆིག་སྟོང་
chēṇaà: specially — ཆེད་མངགས་
che̱ɛ̃ɛ̄: one who does — བྱེད་མཁན་
che̱tāã: desert — བྱེ་ཐང་
chētāã lɔ̄ɔ̀, IA: to turn inside out — ཕྱི་ནང་སློག་
chē̇po (3): big — ཆེན་པོ་
chēpṭee (nh:ṭhe̱e): mule (h) — ཆིབས་དྲེལ་(དྲེའུ་)
che̱ma: sand — བྱེ་མ་
chēmaà: spittle — མཆིལ་མ་
chēmcem: glittering — ཆེམ་ཆེམ་
che̱mtse kə̱p: to cut with scissors — འཇེམ་ཙེ་རྒྱབ་
chēē: canine teeth — མཆེ་བ་
chēètu: for the purpose of — ཆེད་དུ་
chō: meaning — ཆོ་
cho̱ (la̱à): older brother — ཇོ་ལགས་
chōqše̱è chɛ̱ɛ̀, II: to be content with one's own lot — ཆོག་ཤེས་བྱས་
chōto (h:šé̱ècu): lips — མཆུ་ཏོ་(ཞལ་མཆུ་)
chōptsö̀ö tā̃ã: to boil — ཆུ་བཙོས་བཏང་
chōm kə̱p: to jump — མཆོང་རྒྱབ་
chōtsöö (h: chāàtsöö): watch; hour — ཆུ་ཚོད་ (ཕྱག་ཚོད་)
chó̱óci: Atiśa — ཇོ་བོ་རྗེ་
chȫcāã (nh:chā̃ã): beer (h) — ཆོས་ཆང་(ཆང་)
chȫcɛɛ̀: religious equipment (h) — མཆོད་ཆས་
chȫpa: an offering — མཆོད་པ་
chȫpa phū̃ū, IB: to make offering (h) — མཆོད་པ་ཕུལ་
chȫšɛɛ (nh:phōopa): wooden bowl (h) — མཆོད་ཞལ་(ཕོར་པ་)
chȫöqāã: a temple — མཆོད་ཁང་
chȫöcɛɛ lə thɛ̄ɛ̀, IA (and other vbs. 'to go'): to go to a temple or sacred place — མཆོད་མཇལ་
chȫöcɛɛ̀: religious object — མཆོད་ཆས་
chȫötẽẽ: stupa — མཆོད་རྟེན་
chȫötö̃ö: religious affairs — ཆོས་དོན་
chȫötoò, IA (and vbs. 'to go'): to run away — ཕྱུལ་བྱོལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

chōōme: butter lamp (full) མཆོད་མེ་

chōōsōō: an altar མཆོད་སྡོང་

chòō, IA (nh:sɛ̀ɛ, IC): to eat (h); (nh:thūū, IC): to drink མཆོད་ (ཟས་) (འཐུང་)

chòō: religion ཆོས་

chōō chɛ̀ɛ (h:qūchòō nāā): to turn to religion ཆོས་བྱས་ (སྐུ་ཆོས་གནང་)

chòō šɛ̀ɛ, IA (nh: qācòō nāā): to preach; to give a sermon ཆོས་བཤད་ (བཀའ་ཆོས་གནང་)

chɔ̄ɔpāā: gypsy (beggar) ཕྱོགས་སྤྲང་

chɔ̄ɔšeè chɛ̀ɛ, III: to be content (with one's own lot) ཆོག་ཤེས་བྱས་

chɔ̄ɔ̀, III, irr.: to be allowed ཆོག་

chɔ̄ɔ̀ lə, IA (and vbs. 'to go'): to travel ཕྱོགས་ལ་

ña: fish ཉ་

ña sim, ID: to fish ཉ་ཟིན་

ñaŋma (h:sōōñaà): diarrheic excrement སྣང་མ་ (གསོལ་སྣང་)

ñapcòō šɛ̀ɛ, IA: to abuse སྙད་བརྗོད་བཤད་

ñam chɛ̀ɛ (h:qūñəm nāā): to act dignified ཉམས་བྱས་ (སྐུ་ཉམས་གནང་)

ñāmtee tshōqpa: a cooperative མཉམ་འབྲེལ་ཚོགས་པ་

ñamñōō: experience ཉམས་མྱོང་

ñāmtsōō: cooperative store མཉམ་ཚོང་

ñāmlɛɛ̀: cooperative work; communal labor མཉམ་ལས་

ñāla: hell དམྱལ་བ་

ñarɛɛ̀: fish net ཉ་རས་

ñaa, IB: to keep ཉར་

ñəp, IID: to reach up to བསྙབས་

ñəprii: calf (of leg) ཉ་རིལ་

ñəmtòò (h:lhēkɛɛ̀): together མཉམ་དུ་ (ལྷན་རྒྱས་)

ñəmtòò tɛ̀ɛ, IA (h: lhēkɛɛ̀ šuù, IA): to have intercourse མཉམ་དུ་བསྡད་ (ལྷན་རྒྱས་བཞུགས་)

ñīqūū: noon ཉིན་གུང་

ñikə: two hundred ཉི་བརྒྱ་

ñīŋ: heart སྙིང་

ñīŋ cepo (3): beautiful, pretty སྙིང་རྗེ་པོ་

ñīŋcɛɛ̀: poor thing! སྙིང་རྗེ་

ñīŋce: compassion སྙིང་རྗེ་

ñīŋtuù: sweetheart, girl friend སྙིང་སྡུག་

ñīŋtop chēpo (3): courageous སྙིང་སྟོབས་ཆེན་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ñīŋpə (2): old — རྙིང་པ་

ñīŋmə: antique — རྙིང་མ་

ñīŋšēē riŋluù: conservatism — རྙིང་ཞེན་རིང་ལུགས་

ñīcaa: both — གཉིས་ཆར་

ñītaa: every day — ཉིན་རྟར་

ñituù (h:ūtuù): umbrella — ཉི་གདུགས་(དབུ་གདུགས་)

ñimə: the sun; (a) day; Sunday — ཉི་མ་

ñimə tɛ̄, IIID: to shine (sun) — ཉི་མ་བསྟན་

ñimə šāā, IIIB: to be sunrise — ཉི་མ་ཤར་

ñimə šūū, IIIA: to be sunset — ཉི་མ་ནུབ་

ñimėė qōōlə: during the day (ñimə + gen. + qōō) — ཉི་མའི་དགུང་ལ་

ñīī: two — གཉིས་

ñīīcòò kəp, II (h: ñɛ̄ɛcoò kȫ, II): to doze off — གཉིད་ཅོག་རྒྱབ་ (མནལ་ཅོག་སྐྱོན་)

ñīītɛènɛɛ· secondly — གཉིས་ཐར་ནས་

ñīīləm tāā, II (h: ñɛ̄ɛləm tāānāā, II): to dream — གཉིད་ལམ་བཏང་ (མནལ་ལམ་བཏང་གནང་)

ñīì, IIA: to find — རྙེད

ñīì qhūù, IIA (h: ñɛ̄ɛ qhūù, IIA): to fall asleep — གཉིད་ཁུག (མནལ་ཁུག་)

ñīì sɛɛ̀, IA and IIA (h:ñɛ̄ɛ sɛɛ̀, IA and IIA): to wake up; to be awakened — གཉིད་སད་ (མནལ་སད་)

ñūqu (h:chəənuù): pen — སྙུ་གུ་ (ཕྱག་སྨྱུག་)

ñūŋmə: bamboo — སྨྱུག་མ་

ñūñūū (2): few — ཉུང་ཉུང་

ñūsi tāānāā, II (nh:natsa tāā, II): to be pained (h) — བསྙུང་གཞི་བཏང་གནང་ (ན་ཚ་བཏང་)

ñūū, II, irr., see p. 126 (nh:na, IID): to be ill (h) — བསྙུང་ (ན་)

ñɛ̄, ID and IID (h: sɛ̄, ID and IID): to listen; to hear — ཉན་ (གསན་)

ñēqa: danger — ཉེན་ཀ་

ñēpo (1): interesting — སྙན་པོ་

ñɛɛ, IB (h:sim, ID): to lie down; to sleep — ཉལ་ (གཟིམ་)

ñɛɛ, IB: to put to sleep — སྙལ་

ñɛ̄ɛ sɛɛ̀, I and IIA (nh:ñīì sɛɛ̀, I and IIA): to wake up, to be awakened (h) — མནལ་སད་ (གཉིད་སད་)

ñɛ̄ɛcoò kȫ, II (nh: ñīīcòò kəp, II): to doze (h) — མནལ་ཅོག་སྐྱོན་ (གཉིད་ཅོག་རྒྱབ་)

ñɛɛtaà: opium — ཉལ་ཐ་ཁ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ñɛ̄ɛ̄cɔɔ̀ (nh:āmcɔɔ̀): ear (h) སྙན་མཆོག་ (རྣ་མཆོག་)

ñɛɛləm tāānāā, II (nh:ñīīləm tāā, II): to dream (h) མནལ་ལམ་བཏང་ གནང་ (གཉིད་ལམ་བཏང་)

ñɛɛsa (h:simsə): bedroom ཉལ་ས་ (གཟིམ་ས་)

ñɛɛsāā šüü, IC, irr. pat.: to report སྙན་གསང་ཞུས་

ñē tsūù, IA: to accuse ཉེ་བཙུག་

ñeqɔɔ: the vicinity (of) ཉེ་འཁོར

ñepo (3): close ཉེ་པོ་

ñeptaa tāā: to sunbathe ཉི་བསྐྱེགས་བཏང

ñētsāā: storehouse གཉེར་ཚང

ñēēpa: steward གཉེར་པ

ñeepa tāā (h:qāñeè nāā): to punish ཉེས་པ་བཏང (བཀའ་ཉེས་གནང་)

ñēēpo (1) (nh:qapo (3)): happy; like མཉེས་པོ་ (དགའ་པོ་)

ñeepo (1): ugly ཉེས་པོ་

ñeè, IA: to tan (leather) མཉེས་

ñeè, IA (h:chēēcuù nāā): to beat ཉེས་ (ཕྱག་རྡུག་གནང་)

ñeè qöö, IC: to provoke

ñēpuu: a boil གཉན་འབུར

ñēpuu kēè, IIC: to get a boil གཉན་འབུར་སྐྱེས་

ñééti (h:simti): bed ཉལ་ཁྲི་ (གཟིམ་ཁྲི་)

ñéésu: a report, petition (h) སྙན་ཞུ་

ñéésu šüü, IC, irr. pat.: to submit a report or petition སྙན་ཞུ་ཞུས

ñoqta tshāpo (3): troublesome, confusing རྙོག་བཀྲ་ཚ་པོ་

ñotöö tshāpo (3): fussy, irritable བསྙོན་དཀྲི་ཚ་པོ་

ñop, IID: to be bored ཉོབ་

ñōpa: mad; insane སྨྱོན་པ་

ñōpo (1): even, mild (climate) སྙོམས་པོ་

ñopca kəp: to buy groceries ཉོ་ཆ་རྒྱབ་

ñoröö tshāpo (3): fussy, irritabl[e] བསྙོན་དཀྲི་ཚ་པོ་

ñöö, IC (h:sii, IA): to buy ཉོས་ (གཟིགས་)

ñhēè, IIIA: to be tanned མཉེས་

tā (h:chīqpə): horse རྟ (ཆིབས་པ་)

tā šö, ID (h:chīqpə chīp, ID): to ride a horse རྟ་བཞོན་ (ཆིབས་ ཆིབས་)

ta (h:chāāta): arrow; bullet མདའ་ (ཕྱག་མདའ་)

ta kəp, ID (h: chāāta kō): to shoot an arrow མདའ་རྒྱབ་ (ཕྱག་མདའ་སྐྱོན་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ta tā̃ā̃: to signal — བརྡ་བཏང་

taqarā̃ã yoṇaà: That will be just fine. — དེ་ག་རང་ཡོང་བ་འདུག་

taqaa: just like that — དེ་ཀར་

tāqεε: corvée tax on riding and carrying animals — རྟ་ཁལ་

taqo: owner — བདག་པོ་

tã̄qȭõ: last night — མདང་ནུབ

tāqcεὲ chεὲ: to test — བརྟག་དཔྱད་བྱས་

tāqtaà: exactly right; just fine for — ཏག་ཏག་

tāqpaa; chācẽ̄ẽ: always — རྟག་པར་ འཆར་ཅན་

taqpaà: clay, mud — འདག་པ་

tāqlȫö: how often? — རྟག་ལོས་

tāqsεε tā̃ā̃: to debate (logic) — རྟགས་གསལ་བཏང་

tā̃pe: proverb — གཏམ་དཔེ

tā̃po (1): tight — དམ་པོ་

tam, ID; təmṭuù kəp: to tie; to choose, select — འདམ་, འདམ་སྒྲུག་ རྒྱབ་

tam: swamp — འདམ་

tāmaà: cavalryman; cavalry — རྟ་དམག་

tamca: nominee — འདམས་བྱ་

tāmtȫö tshāpo (3): proud (e.g., a proud man) — གཏམ་འདོད་ཚ་པོ་

tāwa: doctrine — ལྟ་བ

tawa: month; moon — ཟླ་བ་

tawa cũṇñipə: twelfth month — ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པ་

tawa sə̃tsĩĩ: eclipse — ཟླ་བ་གཟའ་འཛིན

tār tā̃ā̃ (h:qātaa nā̃ā̃): to send telegram — ཏར་བཏང་ (བཀའ་ཏར་གནང་)

tar, IID: to shiver — དར་

taramsala: Dharamsala (town where Dalai Lama resides in India) — ཏ་རམ་ས་ལ་

tala: transport wage — འདལ་གླ་

taa: and — དང་

tā̃ā̃, I and II, irr.: to send; verbalizer — བཏང་

tāāqa (h:seetaa): walnut — སྟར་ཀ་ (བཞེས་སྟར་)

tāāse kəp, ID: to play cards — ཏག་སེ་རྒྱབ་

tāà, IA: to weave; to tie to — བཏགས

tāà: tiger — སྟག་

tā̃ã, IIC: to have or be enough; to be sufficient — འདང་

taà kəp: to masturbate — ལྟག་རྒྱབ

tə: and — དང

-tə thũ̄pεε: in accordance with — དང་མཐུན་པའི

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tə̄u qhɛ̄ɛ̄ma: corvée tax on riding and carrying animals — རྟ་འུལ་ ཁལ་མ་

təu (h:qū̃tə): spouse — ཟླ་བོ་(སྐུ་ཟླ་)

tə̄ŋmi: Communist Party member — ཏང་མི་

təñii: last year — ན་ཉིང་

tə̄p, ID: to plant — བཏབ་

təp, IID: to bang against — རྡབ་

təp: double — ལྡབ་

tə̄p tepo (3): convenient — སྟབས་བདེ་

tə̄pkuù: horse race — རྟ་རྒྱུག་

təptoò tā̄ā̄: to dust — རྡབ་རྡབ་བཏང་

tə̄pti: penknife — སྟབ་གྲི་

təptuù kəp: to tattle — རྫ་དཀྲུག་རྒྱབ་

tə̄tii tā̄ā̄: to merge — ཟླ་སྒྲིལ་བཏང་

tə̄ptsii kəp (h: qūūtəp kō̃): to fold — ལྟབ་ཚེགས་རྒྱབ་ (སྐུ་ལྟབ་སྐྱོན་)

təmcuù: at the end, finally — ཟླ་མཇུག

tə̄ri: ax — སྟ་རེ་

tə́rsii kəp, II: to shiver — འདར་སིག་རྒྱབ་

ti: this — འདི་

ti mɛ̄pa: besides this — འདི་མིན་པ་

ti mɛ̄pɛɛ: other than this — འདི་མིན་པའི་

tiu (h:chā̄ā̄tee): bullet — མདེའུ་(ཕྱག་མདེལ་)

tiu tsɔ̄ɔ̃, IIIA, irr.: to be out of ammunition — མདེའུ་ཟད་གས་

tīqəsi: a ticket, a stamp — ཊི་ཀ་སི་

tīqi: colt — རྟེའུ་

tiqéèti: these; those — འདི་གས་འདི་

tiqpə: sin — སྡིག་པ་

tiqpə rāñaà: scorpion — སྡིག་རྭ་

tīqtsə: zinc — ཏིག་ཚ་

tiqsīī: crab — སྡིག་སྲིན་

tīŋ: water bowl (religious) — ཏིང་

tīŋti: an altar — ཏིང་ཁྲི་

tiñìì: these two — འདི་གཉིས་

titüü: at that time — དེ་དུས་

titēē cii lə: while — འདི་འདྲ་ཞིག་ལ་

tinèè: from here — འདི་ནས་

tinèè phāā: from here (to there) — འདི་ནས་ཡར་

tiprii: fresco — སྡེབས་བྲིས་

timii (h:chə̄ə̄tii): key — ལྡེ་མིག་(ཕྱག་ལྡེ་)

tili: Delhi — དེ་ལི

tīī: sesame — ཏིལ་

tii qō̃ō̃ (lə): before this — འདིའི་གོང་ལ་

tii ŋɛ̄ɛ̄ lə: before this — འདིའི་སྔོན་ལ་

tuqā̃ā̃: meeting hall — འདུ་ཁང་

tuqu (6): bad — སྡུག་པོ་

tuqu tā̄ā̄: to torture — སྡུག་པོ་བཏང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tuqcaà (6): bad; terrible — སྡུག་ཅག་
tuqtüü: poison snake — དུག་སྦྲུལ་
tuqpãã: mosquito — དུག་སྦྲང་
tuqrüü chεὲ, II: to bear (work) — སྡུག་རྡུལ་ཁྱེར
tuqši kəp, III: to die a bad death — སྡུག་ཤི་རྒྱབ་
tuqs: like this — འདུག་སེ
tuŋ: spear — མདུང
tuŋmə: rafters, beams — མདུང་མ
tuci: Governor of Eastern Tibet — མདོ་སྤྱི
tūp, ID: to cut; to dice — གཏུབ་
tupsöò kəp: to put away; to put back — བསྡུ་གསོག་རྒྱབ
tumtsiì kəp: to add (numbers) — སྡོམ་རྩིས་རྒྱབ་
tur, ID: to compare — བསྡུར་
turuù: pebbles — རྡོ་རྡུག་
tũũrə: garden — ལྡུམ་ར་
tūūri tshāpo (3): someone who farts — ཧྲུག་རྡི་ཚ་པོ་
tūūri tãã, II: to fart — ལྡུག་རྡི་བཏང་
tũ̃kə: seven hundred — བདུན་བརྒྱ་
tũcõõ chε̄po: (the) Great Leap Forward — མདུན་མཆོང་ཆེན་མོ་
tũtõõ: seven thousand — བདུན་སྟོང
tüpə kəp (h:chə̄ə̄tüù kṏ): to knot; to tie — མདུད་པ་རྒྱབ་ (ཕྱག་མདུད་སྒྲོན་)
tüwə: vinaya — འདུལ་བ་
tǖü, IB: to defeat, vanquish — བཏུལ་
tũ̃ũ̃: week; seven — བདུན་
tũ̃ũ̃: front — མདུན་
tǖüci: Governor of Western Tibet — སྟོད་སྤྱི་
tǖütũũ (h:qōtöö): shirt, coat — སྟོད་ཐུང་(སྐུ་སྟོད་)
tüüpo: brief — བསྡུས་
tüümo: witch — བདུད་མོ་
tüütẽẽ pom: atomic bomb — རྡུལ་ཕྲན་བོམ་
tũũtẽẽ qhi tshõca: atomic weapon — རྡུལ་ཕྲན་གྱི་མཚོན་ཆ་
tüü, IA: to put away — སྡུད་
tüü: demon — བདུད་
tüũ, IC: to abbreviate — བསྡུས་
tε̄, IIID: to depend on — བརྟེན་
tε̄caà: permanent — གཏན་འཇགས
tε̄tε̃ε̃: certain — ཏན་ཏན་
tε̄pa thar, IIID: to spread the doctrine (Buddhism) — བསྟན་པ་དར་
tε̄po (1): firm; steady — བརྟན་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tẽtẽẽ šūū̀ or tẽtöö šūū̀, IC (nh:qεὲ tāā): to invite (h) — གདན་འདྲེན་ཞུས་ (སྐད་བཏང་)

tεε: navel — ལྟེ་བ་

tε̄ε̄ (h:šuutε̄ε̄): cushion — གདན་ (བཞུགས་གདན་)

tε̄ε̄ khēē, IB: to settle — གཏན་འཁེལ་

tε̄εqa kəp (h:chīqə tō̤): to saddle a horse — རྟ་སྒ་རྒྱབ་ (ཆིབས་སྒ་སྒྲོན་)

tεεpöö: General — མདའ་དཔོན་

tε̄ε̄mo (h:siimo): a show — ལྟད་མོ་ (གཟིགས་མོ་)

tε̄ε̄šii tshāpo (3): funny — བལྟན་ཤིག་ཚ་པོ་

tεὲ, IC (h:siì, IA): to look at, to watch — བལྟས་ (གཟིགས་)

tεὲ, IA (h:šuù, IA): to sit, to stay — བསྡད་ (བཞུགས་)

tεὲ kəp: to make a curse or spell — གཏད་རྒྱབ་

tεètsə: a little

tẽ, IIID: to depend on — བརྟེན་

cenεὲ: from here — འདི་ནས

tepa: steward — སྡེ་པ་

tepo (3): comfortable — བདེ་པོ་

teplə: together — སྡེབ་~

tema: claw — སྡེར་མོ་

temceè: to nominate — འདེམས་བྱེད་

tēmtee chεὲ: to celebrate — རྟེན་འབྲེལ་བྱེད

tēma lūū̀, IC: to redeem a pawn — གཏེ་མ་བླུད་

tēma šaà, IA: to leave as security, to pawn — གཏེ་མ་བཞག

tẽtso: these — དེ་ཚོ་

tewacε̄ε̄: sukhāvati — བདེ་བ་ཅན་

tērso töōpo: handsome (men) — བཀྲ་བཟེ་འདོད་པོ་

tēe, IB (h:sōrεὲ nāā), irr. pat.: to give — སྟེར་ (གསོལ་རས་གནང་)

teetse (h:šeetee): plate — སྡེར་ཙེ་ (བཞེས་སྡེར་)

teè, IA: to chase — འདེད་

tēē: but — ཏེའི་ སྟེའི་ དེའི་

téé: here — འདིར་

téé sōò, irr. (h: téé phēè, IA): come here — འདིར་ཤོག་ (འདིར་ཕེབས་)

tō: food — བརྟོ་

to: a stone — རྡོ་

to: lower part of valley — མདོ་

to qāmarōpa: marble — རྡོ་ཀ་མ་རུ་

to qhāplēē: magnet — རྡོ་ཁབ་ལེན་

tōqöö: livelihood — བརྟོ་གོས་

toqpa kəp (h: chāātaà nāā): to clap to summon someone — ཀྲོག་པ་རྒྱབ་ (ཕྱག་ཏག་གནང་)

toqtsii tāā: to step on — རྡོག་རྫིས་བཏང་

toŋkaà šūū̀, IC: — རྡོག་རྒྱག་ཞུས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

to kick

tōŋṭaà cīì: one thousand — སྟོང་ཕྲག་གཅིག

tōŋpa: empty, vacant, blank — སྟོང་པ

tōŋpəñii: the void — སྟོང་པ་ཉིད་

toŋmo: a churn — གདོང་མོ་

toŋlēē ruqaà: Pioneers (Communist youth group) — གདོང་ལེན་རུ་ཁག་

tote: sutra — མདོ་སྡེ

toṭöö: cemetery — དུར་ཁྲོད་

tōpa: vow — སྡོམ་པ་

tōpa kəp: to measure by tōpa (two arm lengths--from fingers of one hand to fingers of other hand) — འདོམ་པ་རྒྱབ་

topaà: hereabout, around here — འདི་པར་

tōpkeèmēē: vitamin — སྟོབས་སྐྱེས་སྨན་

topcεε: courtyard — རྡོ་གཅལ་

tōpcεὲ (h:sööcεὲ): foodstuffs — བསྟོ་ཆས་

topcεε ṭiq, ID: to build a courtyard — རྡོ་གཅལ་འགྲིགས

topkaà: stairs — རྡོ་སྐྱག་

toptaà: tobacco — མདོ་ཐ་

topsoò: a mason — རྡོ་བཟོ་བ་

tōpšuù: power — སྟོབས་ཤུགས་

tōpšɔ̀ɔ: communal dining — བསྟོ་ཤོག་

tom: spider — སྡོམ་

tomtaà tāā: to spin cobwebs — སྡོམ་ཐག་བཏང

tomεὲ cīkəp: Governor of Eastern Tibet — མདོ་སྨད་སྤྱི་ཁྱབ་

tomcöö: a cairn — རྡོ་མཆོད་

toso: lime — རྡོ་ཞོ་

tortüü: brief — མདོར་བསྡུས་

tosöö: coal — རྡོ་སོལ་

tö, ID: to take out — བཏོན་

tosam: slate — རྡོ་སམ་

töqa: autumn — སྟོན་ཀ་

tötoɔ̀: crops — སྟོན་ཏོག་

töpa kəp: to tether — ཏོད་པ་རྒྱབ་

töpa chēpo (3): a person who desires things — འདོད་པ་ཆེན་པོ་

töö: progeny of tsomo — རྡོལ་ མཛོ་མོ་

töö, IB: to burst — བརྡོལ་

töö, IIIB: to become burst — རྡོལ་

tööqaa tshōqpa: music troupe — ཟློས་གར་ཚོགས་པ

tööqεε (h:qōtöö): the back (of a person or animal) — སྟོད་ཤལ་ (སྐུ་སྟོད་)

töösa (h:šuusə): residence — སྡོད་ས་ (བཞུགས་ས་)

töö: Western Tibet — སྟོད་

töö, IA, irr. (h: šuù, IA): to sit, stay — སྡོད་ (བཞུགས་)

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tɔ̲mtɔɔ̀ (1): soft (as in fruit) ལྡོབ་ལྡོང
tɔ̄r, ID: to scatter གཏོར་
(ŋü̿ü̿)tɔ̄r, ID: to squander money དངུལ་གཏོར་
tɔ̲ɔ̲ce: P.N. རྡོ་རྗེ་
tɔ̲̄ɔ̲̄cẽẽ: large trumpet དུང་ཆེན་
tɔ̲ɔ̲ce chā̿ā̿: vajraanara རྡོ་རྗེ་འཆང
tɔ̲ɔ̲ñee̲è: ugly མདོག་ཉེས་
tɔ̲ɔ̀: color མདོག་
tɔ̲ɔ̀ ñe̲e̲po (3): ugly person མདོག་ཉེས་པོ་
thā: edge ཐ་
tha̲: now ད་
thaqa: that itself དེ་ཀ་
thā̲qa: icon scroll wall painting ཐང་ག་
thaqərā̃ã s̆ṳ̄ücoò: certainly དེ་ཀ་རང་ཞུས་ཚོག
thā̲qo: first དང་པོ་
thā̲qo (2): clear དྭངས་པོ་
tha̲qca: spelling དག་ཆ་
tha̲qca + vbs. 'to say': to spell དག་ཆ་
thā̃qpa: rope ཐག་པ་
thāŋ: plain; field ཐང་
thaŋlā̃ã che̲ɛ: to volunteer དང་བླངས་ཞུས་
thā̲ta: now ད་ལྟ་
thā̲ta nɛɛ: already ད་ལྟ་ནས་
tha̲nɛɛ̀: from now ད་ནས་
thāpaà: plate ཐ་པག་
thāpcɛɛ̀: kitchen utensils ཐབ་ཆས་
thāptẽẽ s̆īqə: land held as salary for government service ཐོབ་རྟེན་གཞིས་ཀ་
thāptsãã (h:sṳ̄̄tòò): kitchen ཐབ་ཚང་(གསོལ་ཐབ་)
thām, ID: to hug འཐམ
thāma: finally ཐ་མ་
thāmaà (h:s̆e̲e̲taà): cigarette ཐ་མ་ཁ་(བཞེས་ཐ་)
thāmaà tə̲pyaà: ash tray ཐ་མ་ཁ་རྡབ་ས་
tha̲tsȫȫ: by now ད་ཚོད་
thār: finally མཐར་
tha̲r, IIID: to become spread out, widespread (e.g., customs) དར་
tha̲rãã: this morning ད་ནང་
tha̲rca: flag དར་འཛུ་
tha̲lo: this year ད་ལོ་
thāā, IIB: to escape ཐར་
thā̿ā̿ chɛɛ, IIA (h: qūtāã ñeè, IIA): to be tired (physically) ཐང་ཆད་ (སྐུ་ཐང་མཉེལ་)
tha̲a̲qõõ: two regions in Southeast Tibet དྭགས་ཀོང་
tha̲a̲rɛɛ̀: gauze དར་རས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thāà: distance ཐག་

thāà, IA: to grind grains ཐགས་

thāà cɛ̄ɛ̀, IA: to settle ཐག་བཅད་

thāà chȍȍ, IIIA: to be settled ཐག་ཆོད་

thāà ñepo (3): close (in distance) ཐག་ཉེ་པོ་

thāà ñesa: a close place ཐག་ཉེ་ས་

thəcīī: a while ago ད་ཕྱིན་

thəp: stove ཐབ་

thə̄p, IID: to win ཐོབ་

thə̄pcu kəp (h: qüütəp kȫ): to button ཐོབ་ཆི་རྒྱབ་ (མགུལ་ཐོབ་སྐྱོན་)

thə̄pšee: method; means (to do something) ཐབས་ཤེས་

thəmtuù kəp (h: chāātam kȫ): to affix a seal དམ་སྒྲག་རྒྱབ་ (ཕྱག་དམ་སྐྱོན་)

thə̄mtsīī tāā: to have a public criticism meeting ཐབས་ཛིང་བཏང་

thərisāā: nowadays, these days དེ་རིང་སང་

thəriì: today ད་རིན

thə̄əti: a loom ཐགས་ཁྲི

thīu: a bud ཐིའུ་

thiqtsee lē, ID: to survey ཐིག་ཚད་བླངས

thīqpə: a drop ཐིགས་པ་

thīqpə kəp, II (h: šuutiì kȫ, II): to drip ཐིགས་པ་རྒྱབ་ (བཞུགས་ཐིགས་སྐྱོན་)

thīqli: sperm ཐིག་ལེ་

thītoo chɛɛ, IC: to interfere ཐེ་ཏོག་བྱས་

thīptee kəp: to pick pockets ཐེབ་བྲེག་རྒྱབ་

thīì, IIIA: to be included in ཐེ་བ་

thīì kəp: to line ཐིག་རྒྱབ

thū kəp: to curse (by a specialist) མཐུ་རྒྱབ་

thūqpə: soup-type meal ཐུག་པ་

thuqpāā: mosquito དུག་སྦྲང་

thuqlöö: clothes དུག་ལོག་

thuŋ: conch horn དུང་

thūŋtə: pistol ཐུང་མདའ་

thūcüü chɛɛ: to insult; to look down on མཐོང་ཆུང་བྱས་

thūp chēpo (3): durable ཐུབ་ཆེན་པོ་

thūpu (1): thick གཐུག་པོ་

thūptsöö tāā to bully ཐུབ་ཚོད་བཏང

thūmə (h: šiptuu): spoon ཐུར་མ་ (བཞེས་ཐུར)

thūrim minə: upper strata མཐོ་རིམ་མི་སྣ

thūū: downhill ཐུར་

thūū, IIA, irr.: to be able ཐུབ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thūūqaà mɛ̱ɛ̀ (nh: qhāà mɛ̱ɛ̀): I don't blame you. (h) — ཐུགས་ཁག་མེད་ (ཁག་མེད་)

thūūkȍȍ nā̄ā̄, II (nh: kö̱pa kēè, IIC, or chɛ̱ɛ̀, II): to regret — ཐུགས་འགྱོད་གནང་ (འགྱོད་པ་སྐྱེས་)

thūūtoò nā̄ā̄, II (nh: thoqpa chɛ̱ɛ̀, II): to be suspicious (h) — ཐུགས་རྟོགས་གནང (རྟོགས་པ་བྱས་)

thūūṭɛ̄ɛ̄ sȍȍ, IIA (nh: ṭhɛ̱̄ sȍȍ, IIA): to remember (h) — ཐུགས་དྲན་བསོས་ (དྲན་བསོས་)

thūūṭéè nā̄ā̄, II (nh: sēmṭɛɛ chɛ̱ɛ̀, II): to worry (h) — ཐུགས་ཁྲལ་གནང་ (སེམས་ཁྲལ་བྱས་)

thūūnāā nā̄ā̄ (nh: tho̱nāā chɛ̱ɛ̀): to pay attention to — ཐུགས་སྣང་གནང་ (དོ་སྣང་བྱས་)

thūūmȍȍ nā̄ā̄ (nh: mȍləm kə̱p): to pray (h) — ཐུགས་སྨོན་གནང་ (སྨོན་ལམ་རྒྱབ་)

thūūyāā nā̄ā̄, II (nh: sēmṭɛɛ chɛ̱ɛ̀, II): to worry (h) — ཐུགས་གཡེང་གནང་ (སེམས་ཁྲལ་བྱས་)

thūūre nā̄ā̄ (nh:re̱wa chɛ̱ɛ̀): to hope for (h) — ཐུགས་རེ་གནང་ (རེ་བ་བྱས་)

thūūsəm še̱è, IA (nh: sāmlo tā̄ā̄): to think, consider (h) — ཐུགས་བསམ་བཞེད་ (བསམ་བློ་བཏང་)

thūūsem tu̱ù, IIA (nh:sēm tu̱ù, IIA): to be sad (h) — ཐུགས་སེམས་སྡུག་ (སེམས་སྡུག་)

thūūsem šɔ̄ɔ̄, IIB or IIIB (nh:sēm šɔ̄ɔ̄, IIB or IIIB): to fall in love — ཐུགས་སེམས་ཤོར་ (སེམས་ཤོར་)

thūù, IIA (n:cɛ̱ɛ̱, IIB): to meet — ཐུག་ (མཇལ་)

thu̱ù tā̄ā̄: to poison — དུག་བཏང་

thu̱ù phɔ̄ɔ̀, IIA: to be poisoned — དུག་ཕོག་

thūù tshā, IID (nh: ŋo̱ tshā, IIC): to be ashamed, embarrassed (h) — ཐུགས་ཚ་ (ངོ་ཚ་)

thū̄ū̄, IC (nh:chȍ̄ȍ̄, IA): to drink — འཐུང་ (མཆོད་)

thū̄kēē: resources — མཐུན་རྐྱེན་

thū̄tū̄ū̄ (2): short brief — ཐུང་ཐུང་

(-tə̱) thū̄pɛɛ: in accordance with — དང་མཐུན་པས་

thū̄po chɛ̱ɛ̀: to be compatible — མཐུན་པོ་བྱས་

thū̄pee tɔ̱̄cūū: "Increase production, decrease expenses" — མཐུན་སྐྱེད་གྲོན་ཆུང་

thū̄lūū kə̱p: to spit (at someone) — ཐུད་ལུད་རྒྱབ་

thu̱sāā: next year — དུས་སང་

thu̱ū̱qóò: Kalacakra — དུས་འཁོར་

thu̱ū̱cēē: celebra- — དུས་ཆེན་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tion, an occasion

thṳ̈ṳ̈tu: animal — དུད་འགྲོ་

thṳ̈ṳ̈tẽẽ qhi po̱m: atomic bomb — རྡུལ་ཕྲན་གྱི་བོམ་

thṳ̈ṳ̈tẽẽ qhi tshõca: atomic weapon — རྡུལ་ཕྲན་གྱི་མཚོན་ཆ་

thüüümi: a delegate — འཐུས་མི་

thẽpa tāā, II: to have a drought — ཐན་པ་བཏང་

thɛɛ̱pa chɛ̱ɛ̀: to have faith — དད་པ་བྱས

thɛɛ̀, IA (nh:chĩ, irr.): to go (h) — ཕེབས་ (ཕྱིན་)

thẽ, ID: to pull, to smoke; to subtract — འཐེན་

thẽtsiì ka̱p: to subtract — འཐེན་རྩིས་རྒྱབ

thēqpa chēpo: Mahāyāna — ཐེག་པ་ཆེན་པོ་

thēqpa chūŋu: Hīnayāna — ཐེག་པ་ཆུང་ངུ་

the̱nɛɛ̀: then — དེ་ནས་

the̱nɛɛ̀ ya̱ā: then again — དེ་ནས་ཡང་

the̱p (h:chāātep): book — དེབ་ (ཕྱག་དེབ་)

thēpo (h:chāātee): thumb — མཐེ་བོང་ (ཕྱག་མཐེ་)

thēpcaa: mediocre — འཐེབ་ཆགས

thēpceè: thumbprint — མཐེ་རྗེས་

thēma: serge — ཐེར་མ་

thētsom: hesitation — ཐེ་ཚོམ་

thēè, IIA: used with nouns to form verbal actions indicating someone getting hit unintentionally — ཐེབ་

thẽẽ̀: times — ཐེང་

thẽẽlũũ: (dust) storm — ཐལ་རླུང་

thō (h:chāāto): a list — ཐོ་ (ཕྱག་ཐོ་)

tho̱qòō: tonight — དོ་དགོང་

tho̱qpa chɛ̱ɛ̀, II (h: thūūtoò nāā, II): to be suspicious — དོགས་པ་བྱས་ (ཐུགས་དོགས་གནང་)

tho̱qsōō chɛ̱ɛ̀, IC: to be careful — དོགས་ཟོན་བྱས་

thōce (nh:ya̱àcu): thank you — ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ (ཡག་བྱུང་)

tho̱nāā chɛ̱ɛ̀ (h: thūūnāā nāā): to pay attention to — དོ་སྣང་བྱས་ (ཐུགས་སྣང་གནང་)

thōpo (3): high — མཐོ་པོ་

tho̱po: a load, a package — དོ་པོ་

thōpkaà qōpkaà: suddenly — གློ་བུར་

thōptāā: rights — ཐོབ་ཐང་

tho̱tòō: later (in the same day) — དགོང་དྲོ་

tho̱m: a bear — དོམ་

thōmɛ̄ɛ̄: height — མཐོ་དམན་

thōō, II irr., see p. 126 (h:si̱ì, IIA): to see — མཐོང་ (གཟིགས་)

thōōkòö nāā, II — ཐུགས་འགོད་གནང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(nh:kōpa kēè, IIC or chēè, II): to regret (h) — འགྱོད་པ་སྐྱེས་ ཞུས་

thōōtee (nh:thewa): busy (h) — ཐུགས་བྲེལ་(བྲེལ་བ་)

thōōtsēẽ nā̄ā̄ (nh: tsēẽ chēè): to feel shy — ཐུགས་འཛེམས་གནང་(འཛེམས་ཞུས)

thōōsem kō, IID (nh: sēm kō, IID or tuù, IIA): to be sad (h) — ཐུགས་སེམས་སྐྱོ་ (སེམས་སྐྱོ་) སྡུག་

thōōsem phāŋnā̄ā̄, II (nh:sēm phāŋ, IID): to be disappointed — ཐུགས་སེམས་ཕམ་གནང་(སེམས་ཕམ་)

thóò: smoke — དུ་བ་

thōōqũũ: chimney — དུ་ཁུང་

thō̃, ID: to leave (a place) — ཐོན་

thō̃, IIID: to come out — འདོན་

thō̃keè chēè: to produce — ཐོན་བསྐྱེད་ཞུས་

thō̃keè ruqaà: a production unit — ཐོན་བསྐྱེད་རུ་ཁག་

thō̃cöö léèqũũ: Bureau Administrative Office — དོན་གཅོད་ལས་ཁུངས་

thō̃tsεὲ: production level — ཐོན་ཚད

thō̃tsēẽ cūptũũ: Seventeen-Point Agreement (of 1951) — དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་

thōōpa: extra — ཐོལ་པ་

thōō: above — ཐོད་

thōr, IIID: to be scattered; to splatter — ཐོར་

thɔ̄ɔ̄ kəp: to hammer — ཐོ་བ་རྒྱབ་

thɔ̄ɔ̄qa: upstairs — ཐོག་ཁ་

thɔ̄ɔ̄caà: a veranda — ཐོག་ཙག་

thɔ̄ɔ̄to tā̄ā̄: to give a party — ཐུགས་སྤྲོ་བཏང་

thɔ̄ɔ̄pa kēè, IIC: to get pimples — ཐོར་པ་སྐྱེས་

thɔ̄ɔ̄maa: first time — ཐོག་མ་

thɔ̄ɔ̀: roof, ceiling — ཐོག་

thɔ̄ɔ̀ kəp, III: to be struck by lightning — ཐོག་རྒྱབ་

tā (h:ūtə): hair (on head) — སྐྲ་(དབུ་སྐྲ་)

ta: enemy — དགྲ་

ta mēta: different kinds — འདྲ་མི་འདྲ་

tao: buckwheat — བྲ་བོ་

ta chēè: to act hostile — དགྲ་ཞུས་

tāqa kəp: to count — གྲངས་ཀ་རྒྱབ་

tāqāā: barber shop — སྐྲ་ཁང

tañam: equal — འདྲ་མཉམ་

tāpa: cheek — འགྲམ་པ་

tāpšara: a barber — སྐྲ་བཞར་བ་

tām, ID: to spread out — བཀྲམ

tamñεε (h: chāāñεε): — སྐྲ་སྙན་(ཕྱག་སྙན་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

guitar-like instrument

tasa lẽ, ID: to get revenge — དགྲ་ཤ་བླང་

tasõõ chee: to be careful of enemies — དགྲ་ཙོན་བྱས་

taaqãã: post office — སྦྲག་ཁང་

tāà, IA: to roast — བསྲེགས་

tāà, IIA: to get pinched (e.g., in a door) — སྐྲག་

tãã, IIA: to swell up — སྐྲང་

taà lə tãã: to mail — སྦྲག་ལ་བཏང་

təntsi: honey — སྦྲང་རྩི་

təti (h:ūtətəti): razor — སྐྲ་གྲི་(དབུ་སྐྲ་སྐྲ་གྲི་)

təp: bridle — སྲབ་

təpu (1): thin — སྲབ་པོ་

təpĩĩ: hairpin — ས་པིང་

təpcaà: bit (of a bridle) — སྲབ་ལྕགས་

təpšuù: tassel — སྐྲ་གཞུག་

təmtuù: width — སྲབ་གཞུག་

təmtüü: P.N. — དགྲ་འདུལ་

təšii: P.N. of male — བཀྲ་ཤིས

təšilhũpo: P.N. of monastery — བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་

təəpuù: a cave — བྲག་ཕུག་

ti: female yak — འབྲི་

ti, IIID: to be okay — འགྲིགས་

tiqcə chee: to arrange; to prepare — སྒྲིགས་ཆ་བྱས་

tiq tāpo (1): strict — སྒྲིགས་དམ་པོ་

tip, IID: to be numb — གྲིབ་

tīpə: a cloud — སྤྲིན་པ་

tišiqə: bedbug — འབྲི་ཤིག་

tii, IB: to wrap up — སྒྲིལ་

tiitaà chee: to publicize; to propagandize — སྒྲིལ་གྲགས་བྱས་

tiitaà leequu: Publicity Office — སྒྲིལ་གྲགས་ལས་ཁུངས་

tīīpėė: cotton — སྲིང་བལ

tīì, IA: to wind — དཀྲིས་

tu: barley; grain — འབྲུ་

tuqə: harbor — གྲུ་ཁ་

tuqu: a seed — འབྲུ་གུ

tuqɛɛ kəp, III: to thunder — འབྲུག་སྐད་རྒྱབ་

tuqo: China — ཀྲུང་གོ་

tuqo qhuntēē tãã: Chinese Communist Party — ཀྲུང་གོ་གུང་ཁྲན་ཏང་

tūqtuù tãã: to shake; to stir — དཀྲུག་དཀྲུག་བཏང་

tuqyüü: Bhutan — འབྲུག་ཡུལ་

tup, IIID (nh: tshāā, IIIB): to finish, complete — བསྒྲུབས་ (ཚར་)

tupə: a knot — མདུད་པ་

tupə šīì, IA: to untie, to unfasten — མདུད་པ་ཤིག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tũpuù: cowry shell — འགྲོན་བུ་
tum: a story, a tale — སྒྲུང་
tutsĩĩ: a ship — གྲུ་རྫིང་
tutsõõ kəp: to trade in grain — འབྲུ་ཚོང་རྒྱབ་
tũù, IA: to cause trouble — དཀྲུག་
tuù: Bhutan — འབྲུག་
tuù, IA: to pick up — སྒྲུགས་
tũù kəp: to work a lathe — དཀྲུག་རྒྱབ་
tũũqu: an incarnation — སྤྲུལ་སྐུ་
tẽ, IID: to miss — དྲན་
tẽma: lentils; peas — སྲན་མ་
tẽẽcõõ: Sikkim — འབྲས་ལྗོངས་
tẽemo (nh:phomo): daughter (h) — སྲས་མོ་(བུ་མོ་)
tɛ̃ɛ̀, IA irr. pat.: to give — སྤྲད་
tɛè (h:šẽẽtɛè): rice — འབྲས་(བཞེས་འབྲས་)
te: ghost — འདྲེ་
teŋ: a rope bridge — འཛེང་
tetaa šɔ̃ɔ̃, IIB (h: šamteè šɔ̃ɔ̃, IIB): to slip — འདྲེད་རྡབ་ཤོར་ (ཞབས་འདྲེད་ཤོར་)
tẽpo (1): stingy — བཀྲེན་པོ་
temtõõ qãã: museum — འགྲེམས་སྟོན་ཁང་
tewa: a connection — འབྲེལ་བ་
teeqɔɔ̀ (1), teepo (1) (nh:qẽẽqɔɔ̀ (1)): old (people) (h) — བགྲེས་ཁོག་ (རྒན་ཁོག་)

tẽè, IC: to mix — བསྲེས་
teè, IIIC: to be mixed — འདྲེས་
teepũũ: Drepung Monastery — འབྲས་སྤུངས་
teesii: rice-raisin mixture — འབྲས་སིལ་
toqa kəp: to tie shoes — སྒྲོ་ཁ་རྒྱབ་
tõqãã: summer cottage — སྤྲོ་ཁང་
tõqo (6): stylish — དཀྲོག་པོ་
toqɔɔ̀ (h:sõõtõõ): stomach — གྲོད་ཁོག་ (གསོལ་གྲོད་)
tõqtoò tshãpo (3): (a) show-off — དཀྲོག་དཀྲོག་ཚ་པོ་
toqpa: nomad — འབྲོག་པ་
totũũ (h:chəətũũ): a bracelet — གྲོགས་གདུབ་ (ཕྱག་གདུབ་)
tõpo (3) (nh:šĩpu (1)): tasty, delicious — སྤྲོ་པོ་ (ཞིམ་པོ་)
toma: Tārə — སྒྲོལ་མ་
tosõõ tãã: to pay expenses — འགྲོ་སོང་བཏང་
tõõ: a wild yak — འབྲོང་
tõ, ID: to put on — སྒྲོན་
tõnee chẽmo: a high monk official — མགྲོན་གཉེར་ཆེན་མོ་
tõma: Tāra — སྒྲོལ་མ་
tɔɔ̀, IA: to churn (dairy foods) — སྲོག་
tɔ̃ɔ̀, IA: to scare (esp. animals) — དཀྲོག་
tɔɔ̀, IIA: to get scared — འདྲོག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thā: hawk ཁྲ་

thaqa kəp (h: caatãã kõ): to count གྲངས་ཀ་རྒྱབ་ (ཕྱག་གྲངས་སྐྱོན་)

thaqo (6): hard (of objects) མཁྲེགས་པོ་

thaqo (2): truth དྲང་པོ་

thaqpa: dirt དྲེག་པ་

thaqpo: military དྲག་པོ་

thaqpöö pöörii: military leaders དྲག་པོའི་དཔོན་རིགས་

thaŋa (h: chããtãã): a rosary ཕྲེང་བ་ (ཕྱག་ཕྲེང་)

thāta: variegated ཁྲ་ཁྲ་

thapa (h: qītũpə, qītũmə): monk གྲྭ་པ་ (དགེ་འདུན་པ་)

thāpo (2): shallow ཁྲམ་པོ་

thāpsoò: jeweler ཕྲ་བཟོ་བ་

thatsãã: monastic college གྲྭ་ཚང་

thawãã: gonorrhea གྲང་བ་

thawãã na, IID (h: thawãã ñũũ, II irr.) see p. 126: to get gonorrhea གྲང་བ་ན་ (གྲང་བ་བསྙུང་)

thāyöö (h: šɛɛyöö): curtain ཁྲ་ཡོལ་ (ཞལ་ཡོལ་)

thaà, IIA: to recover from illness དྲག་

thaà (h: qūtaà): blood ཁྲག་ (སྐུ་ཁྲག་)

thaà kəp (h: qūtaà kõ): to draw blood ཁྲག་རྒྱབ་ (སྐུ་ཁྲག་སྐྱོན་)

thaà thõ, IID: to bleed ཁྲག་འདོན་

thaà šɛɛ, IIB (h: qūtaà šɛɛ, IIB): to get dysentery (with blood) ཁྲག་བཤལ་ (སྐུ་ཁྲག་བཤལ་)

thəŋu (2): cold གྲང་མོ་

thəŋši: gonorrhea གྲང་གཞི་

thəp, ID: to perform, to act ཁྲབ་

thəpci lɛ́eqũũ: Mint Office གྲྭ་བཞི་ལས་ཁུངས་

thəəpuù: cave བྲག་ཕུག་

thəə̄tu kəp: to do laundry དྲེག་འཁྲུ་རྒྱབ་

thi: knife གྲི་

thi kəp: to stab གྲི་རྒྱབ་

thī: ten thousand ཁྲི་

thīm tãã (h: qətim tããnãã): to put to the law, to prosecute ཁྲིམས་བཏང་ (བཀའ་ཁྲིམས་བཏང་གནང་)

thimə qhā, IID: to smell (passive) དྲི་མ་ཁ་

thimə kəp, II: to have an odor དྲི་མ་རྒྱབ

thimə nūm, ID: to smell དྲི་མ་སྣོམ་

thīmqãã: court ཁྲིམས་ཁང་

thipöö: a judge ཁྲིམས་དཔོན་

thiitaà chɛɛ̀: to publicize, propagandize སྒྲིལ་གྲགས་བྱས་

thīipə (h: qūtii): jaundice མཁྲིས་པ་ (སྐུ་མཁྲིས་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thīīpə ma, IID (h: qū̃tiì ñūū, II irr.): to get jaundice — མཁྲིས་པ་ན་ (སྐུ་མཁྲིས་བསྣུང་)

thīì: near — འཁྲིས་

thīì, IA: to take (animate objects) — འཁྲིད་

thiì, IC (h:qə̄ti nāā): to ask — དྲིས་ (བཀའ་འདྲི་གནང་)

thiì, IC: to write — བྲིས་

thū: a cubit — ཁྲུ་

thu (h:phīptu): a boat — གྲུ་ (ཕེབས་གྲུ་)

thū̃qu (2): alert, clever — གྲུང་པོ་

thū̃qòò: lay official — དྲུང་འཁོར་

thuqciì chiipéé thūūcēē: June 1 - Children's Day — དྲུག་གཅིག་བྱིས་པའི་དུས་ཆེན་

thuqpə: sixth — དྲུག་པ་

thū̃qu (2): alert — གྲུང་པོ་

thuñii: a secretary — དྲུང་ཡིག་

thuñii chēmo: a high monk official of the yiqtsāā bureau — དྲུང་ཡིག་ཆེན་མོ་

thuptə: a sect — གྲུབ་མཐའ་

thupši: square — གྲུ་བཞི་

thušiì: flour — གྲོ་ཞིབ་

thū̃qaa (nh: keeqaa): birthday (h) — འཁྲུངས་སྐར་ (སྐྱེས་སྐར་)

thū̃sə (nh:kēēsa): birthplace (h) — འཁྲུངས་ས་ (སྐྱེས་ས་)

thuutsi: silk — གྲུའུ་ཚི་

thū̃ū̃sə kō̃ (nh: chāāsa kəp): to marry (h) — འཁྲུངས་ས་སྐོར་ (ཆང་ས་རྒྱབ་)

thū̃ū̃, IIC (nh:kēè, IIC): to be born (h) — འཁྲུངས་ (སྐྱེས་)

thuù: six — དྲུག་

thūūū tshāpo (3): a flirt — འཁྲུལ་ཚ་པོ་

thūūtū̃ū̃: agreement — གྲོས་མཐུན་

thūūtū̃ū̃ thō̃tsɛ̄ɛ̄ cūptū̃ū̃: Sino-Tibetan Seventeen-Point Agreement of 1951 — གྲོས་མཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་

thūū, IC (h:sīī nāā): to wash — འཁྲུས་ (བསིལ་གནང་)

thūù, IC: to dig up — བྲུས་

thūū kəp (h:šɛɛrɛɛ̀ sīī, IB): to wash face — འཁྲུས་རྒྱབ་ (ཞལ་རས་བསིལ་)

tɛ̄, IID: to miss — དྲན་

thɛ̄ sö̃ö̃, IIA (h: thūūtɛ̄ɛ̄ sö̃ö̃, IIA): to remember — དྲན་བསོས་ (ཐུགས་དྲན་བསོས་)

thɛ̄sö̃ö̃ qūūū, IB: to remind — དྲན་བསོས་བསྐུལ་

thɛ̄ɛ̄: a tax — ཁྲལ་

theɛ tiq, ID: to arrange (in order) — གྲལ་སྒྲིགས་

thɛ̄ɛ̄te léèqūū: Tax and Provision — ཁྲལ་སྟེ་ལས་ཁུངས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Office

thēērim: class (sociological) ཁྲལ་རིམ་

thēēšīī: land hereditarily held on tax basis ཁྲལ་ཞིང་

thewa (h:thōōtee): busy བྲེལ་བ་(ཐུགས་བྲེལ་)

thee (h:chēptee): mule དྲེལ་ (ཆིབ་དྲེལ་)

theepa: muleteer དྲེལ་པ་

theemoo: a type of bear དྲེད་མོ་

tho: wheat གྲོ་

thoqo: friend (male) གྲོགས་པོ་

thoqo chɛ̀ɛ̀: to make friends གྲོགས་པོ་བྱས་

thoqɔɔ̀ (h:sōōtöö): stomach གྲོད་ཁོག་(གསོལ་གྲོད་)

thoqɔɔ̀ tɔ̄ɔ̀, IIA (h: sōōtöö tee, IIA): to be hungry གྲོད་ཁོག་ལྟོགས་ (གསོལ་གྲོད་བཀྲེས་)

thoqɔɔ̀ pöö, IIA (h: sōōtöö pōōnāā, II): to have indigestion གྲོད་ཁོག་འཁོས་ (གསོལ་གྲོད་འཁོས་གནང་)

thoqɔɔ̀ šɛɛ, IIB (h: sōōtöö šɛɛ, IIB): to get diarrhea གྲོད་ཁོག་བཤལ་ (གསོལ་གྲོད་བཤལ་)

thōkee: town, city གྲོང་ཁྱེར་

thoŋpa: neighbor གྲོང་པ་

thōpa: a well ཁྲོན་པ་

thopo (3): warm དྲོ་པོ་

thōm: marketplace ཁྲོམ་

thomo: town near Indian border གྲོ་མོ་

thōōsepa: villager གྲོང་གསེབ་པ་

thōōseè: village གྲོང་གསེབ་

thöö, IB: to cross; to pass through གྲོལ་

thōö, IIIB: to be dismissed གྲོལ་

thöòcöö: a refugee བྲོས་བྱོལ་

thöòcöö: a resolution གྲོས་ཆོད་

thöö chɛɛ̀ (h:qātöö nāā): to discuss, to counsel གྲོས་བྱས་ (བཀའ་གྲོས་གནང་)

thɔɔmaà: ant གྲོག་མ་

thɔɔmo: friend (female) གྲོགས་མོ་

thɔ̄ɔ̄laà chī, irr. (and vbs. 'to go'): to waste འཕྲོས་བརླག་ཕྱིན་

thɔ̄ɔ̄laà tāā: to waste (intentionally) འཕྲོས་བརླག་བཏང་

thɔ̄ɔ̀, IIIA: to be roasted ཁྲོག་

thɔɔ̀; thopo (3): warm དྲོད་ དྲོ་པོ་

na, IID (h:ñūū, II irr.): to be sick ན་ (བསྙུང་)

nā kɛɛ, IB (h:ūnə šeè, IA): to take an oath མནའ་བསྐྱལ་ (དབུ་མནའ་བཞེས་)

nāqa: varieties, kinds སྣ་ག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

naqa: lawn ན་ཁ་
naqo (6): black ནག་པོ་
naqpãã: blackboard ནག་སྤང་
nāqtsa (h:chāānaà): ink སྣག་ཚ་(ཕྱག་སྣག་)
naŋcaa tɛ̀ɛ, IA irr. pat. (h:naŋcaa phūū, IB): to bribe ནང་བཅར་སྤྲད་ (ནང་བཅར་ཕུལ་)
naŋcam: underwear ནང་འཇམ་
naŋcɛɛ̀: furniture ནང་ཆས་
naŋtɛɛ: inner tax (to one's lord) ནང་ཁྲལ་
naŋpa: Buddhist ནང་པ་
nātaà (h:šāātaà): snuff སྣ་ཐ་(ཤངས་ཐ་)
nām: sky; weather གནམ་
nām, ID (h:khīī, ID): to take བསྣམས་(འཁྱེར་)
nāma: bride མནའ་མ་
nāma qholɔ̀ɔ, IA: to divorce (bride returns home) མནའ་མ་གོ་ལོག་
nāma tāā: to send as bride མནའ་མ་བཏང་
nāmaà: Air Force གནམ་དམག་
namceè: midnight ནམ་ཕྱེད་
nāmɛɛnātsɔɔ̀: various kinds སྣ་ཚོགས་
namsa (nh:chūpə): clothes; a dress (men's or women's) (h) ན་བཟའ་(ཕྱུ་པ་)

natsa tāā, II (h: ñūsi tāānāā, II): to be pained ན་ཚ་བཏང་ (བསྙུངས་གཞི་བཏང་གནང་)
nāwa kīpu: carefree སྣང་བ་སྐྱིད་པོ་
nārcöö: oppression མནར་གཅོད་
nārcöö tāā: to oppress མནར་གཅོད་བཏང
nāā (nh:chɛɛ̀): to do (irr., see p. 56) གནང་(བྱས་)
nāā: home, inside ནང་
nāātsaà: close friends and relatives ནང་ཚོག་
nāà kəp, II: to get pus རྣག་རྒྱབ་
nəquù (h:šāā): nose སྣ་ཁུང་(ཤངས་)
nə̃qüü: inside ནང་ཁུལ་
nəqcuqha: Provincial capital of Northern Tibet ནག་ཆུ་ཁ་
nəŋmi: family members ནང་མི་
nəŋšīī: similar, like ནང་བཞིན་
nəŋsii lɛ́ɛqüü: Inner Affairs Office ནང་སྲིད་ལས་ཁུངས
nəcu thõ, IID (h: šəəcu thõ, IID): to have a runny nose སྣ་ཆུ་འདོན་ (ཤངས་ཆུ་འདོན་)
nə̃pu: woolen fabric སྣམ་བུ་
nəptuù: nose mucus སྣབ་ཕུར་
nəpsüü kēē, IIB: to སྣ་བསུན་འཛེར་

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

learn one's lesson (slang)

nəmkũũ: usually ནམ་རྒྱུན་

nəmtüü: season ནམ་དུས་

nə̄mtu: airplane གནམ་གྲུ་

nə̄mtu pəptãã: airport གནམ་གྲུ་བབས་ཐང་

nə̄mtüü thāŋ: airport གནམ་གྲུའི་ཐང་

nə̄mšii: weather; climate གནམ་གཤིས་

nī: as for (subject marker) ནི

-ni (a): after ནས་

nupcãã: northwest ནུབ་བྱང་

nūm (h: šuunum): gasoline; oil སྣུམ་ (ཞུགས་སྣུམ་)

nūm tshītsi: oilish སྣུམ་ཚི་ཚི

nuù: west ནུབ་

nüü, IIC: to dare ནུས་

nēqaà chēpo (3): important གནད་འགག་ཆེན་པོ་

nεpa: a patient ནད་པ་

nēpo (1): firm ནན་པོ་

nεε: from ནས་

nε̄εqɔɔ lə chī, and other vbs. 'to go': to go on a pilgrimage གནས་སྐོར་ལ་ཕྱིན་

nε̄εpo: innkeeper (male) གནས་པོ་

nε̄εcɔɔ cōpa: yogācāra རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་

nε̄εcɔɔma: yogīni རྣལ་འབྱོར་མ་

nε̄εmo: innkeeper (female) གནས་མོ་

nε̄εtsãã: inn, hotel གནས་ཚང་

nε̄ε, IIIA: to cost གནད་

nεε: barley ནས་

-néé (a): even though ནའང་

nε̄εqəp: temporary གནས་སྐབས་

nε̄εtsüü: accounts (of events) གནས་ཚུལ་

nōpo (3): sharp རྣོ་པོ་

nóópu: precious gem or article--often associated with wish-fulfilling or life-protecting items ནོར་བུ་

nōōpεε kəp: to add to སྣོན་མ་རྒྱབ་

nɔɔ, IIIB: to err, to be mistaken ནོར་

pā: baboon སྤྲ་

pā šum, ID: to be cowardly དཔའ་ཞུམ་

pāqɔɔ (h:qūpãã): chest བྲང་ཁོག་ (སྐུ་བྲང་)

pāqkeè tshāpo (3): braggart དཔའ་སྐྱེས་ཚ་པོ་

pāqpa: skin པགས་པ་

pāqpa šüü, IC: to skin པགས་པ་བཤུས་

paqpaà: machine gun སྦག་སྦག་

paqšaà tãã: to split into two parts སྦག་གཤག་བཏང་

pāŋ, ID: to give སྤངས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

up, to renounce

pāŋ: meadow སྤང་

pāŋrɛɛ̀: apron སྤང་རས་

pāpa (h:yəp): father (term of reference only) པ་ཕ་(ཡབ་)

pārqāā: printing press (house) པར་ཁང་

pār kəp (h:qūpaa kȫ, ID): to photograph; to print པར་རྒྱབ་(སྐུ་པར་སྐྱོན་)

pārcaà chī, and other vbs. 'to go': to fluctuate པར་ཆག་ཕྱིན་

pārcɛɛ̀: camera པར་ཆས་

palöö: a wave རྦ་རླབས་

pāā, IB: to light སྦར་

pāā (h:pāālaà): father པཱ་(པཱ་ལགས་)

paa: goiter ལྦ་བ་

pāāqo: beggar སྤྲང་པོ་

paaca tāā: to play instruments སྦ་ཆ་བཏང་

pāācɛɛ: wooden floor སྤང་གཅལ་

pāācēē tāā: to send a messenger བང་ཆེན་བཏང་

pāātɛɛ: apron སྤང་གདན་

pāālaà (nh:pāā): father (term of address) པཱ་ལགས་(པཱ་)

pāāleè: board སྤང་ལེབ་

pāāsāā: Friday པ་སངས་

paà, IA: to cut fabrics and paper བྲེག་

pāà, IC: to give up, to renounce སྤངས་

pāà, IC: to soak སྦངས་

paà kəp (h:chāāpaà kȫ): to play mah-jongg སྦག་རྒྱབ་(ཕྱག་སྦག་སྐྱོན་)

pāà tiq, ID: to arrange (in order) འབྲང་བསྒྲིག་

pāqu: a fly སྦྲང་བུ་

pāqu nóopu: bee སྦྲང་བུ་ནོར་བུ་

pəquu: tent (nomad's) སྦྲ་གུར་

pəquù: wallet དངུལ་ཁུག་

pətöö: until བར་དུ་

pəti: shelf བང་ཁྲི་

pətuù: woman's headdress སྦ་སྤྲུག་

pəp, ID: to make descend ཕབ

pəri puri: bumpy འབ་རི་འབུ་རི་

pərtii: palm སྦར་མཐིལ་

pəsi: bus སྦ་སི་

pəətsə: huge དཔག་ཚམ་

pəəruu: between བར་དུ་

pīu: monkey སྤྲེའུ་

pīkaà (h:qōmceè): relatives, kindred སྤུན་(སྐུ་མཆེད་)

pīkaà tāā: to push, to shove ཕུད་རྒྱག་བཏང་

pīŋ: glue སྤྱིན་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

pīṭnam: Vietnam བི་ཏི་ནམ་
pilaa: England བི་ལར་
pilaasa: cement བི་ལར་ས་
pīīkumə: P.N. of a bird པིང་སྐྱུར་མ་
piipə: bellows སྦུད་པ་
pīì, IA: to bore a hole; to undress ཕུད་
pū: body hair སྤུ་
pu: worm འབུ་
pu kəp, II: to be infested with worms འབུ་རྒྱབ་
pu pūsoò: caterpillar འབུ་སྤུ་སོབ་
pūqu (h:āwaa): child ཕྲུ་གུ་(ཨ་ཝ་)
pūqu qhɔ̄ɔ̄, IIB: to get pregnant ཕྲུ་གུ་འཁོར་
pūqu mācāã: baby ཕྲུ་གུ་
pūŋpə (h:qūpũũ): shoulder དཔུང་པ་(སྐུ་དཔུང་)
pum: one hundred thousand འབུམ་
pūmə: velvet སྤུ་མ་
pūlisi: policemen པུ་ལི་སི་
pũũpuu (4): swelled འབུར་འབུར་
puù: inside སྦུག་
pũtuù: first cousin སྤུན་ཕྲུག་
pũũqũũ chɛ̱ɛ̀: to appeal བོས་བསྐུལ་ཞུས་
pũũtsèè: sample སྤུས་ཚད་
pũũtsèè: gift འབུལ་ཚན་
pēcēē rēpoche: Panchen Lama པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་

pɛrati: (so) abundant! འཕེལ་བ་འདི་
pɛ̄ɛ̄qāā: mustard པད་ཁ་
pɛ̄ɛ̄qoò (h:ūpéé or ūpéé): forehead དཔྲལ་བ་(དབུ་དཔྲལ་)
pɛ̄ɛ̄cɔɔ: economy; economics དཔལ་འབྱོར་
pɛɛpāā: frog སྦལ་པ་
pɛɛpo (5): abundant འཕེལ་པོ་
pɛ̄ɛma: P.N. པད་མ་
pɛ̄ɛtsɛɛ: lettuce (romaine) པད་ཚལ་
pɛɛrɛɛ̀ kəp: to scratch སྤར་ཤད་རྒྱབ་
pɛɛrɛɛ̀ tshāpo (3): one who scratches a lot སྤར་ཤད་ཚ་པོ་
pɛ̄ɛlɛɛ̀ tshāpo (3): flatterer སྤྲ་ལག་ཚ་པོ་
pɛ̄ɛ̀: the best (slangish) པས་
pɛɛ̀ mhātsɛɛ̀: the greatest; the best པས་མ་ཚད་
pɛ̱ɛ̀, IA: to hide སྦས་
pėti: completely ཚང་མ་
pėėcīī: Peking པེ་ཅིང་
pē: example དཔེ་
pē mīsiipɛɛ: greatest དཔེ་མི་སྲིད་པའི་
pēca (h:chāāpe): Tibetan-style book དཔེ་ཆ་(ཕྱག་དཔེ་)
pēna chā saana: for དཔེ་ན་ཆ་བཞག་ན་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

example

pēpa: Saturday སྤེན་པ་

pētsööqāā: library དཔེ་མཛོད་ཁང་

perēqɛ̄ɛ̄: Bren gun བེ་རེན་གན་

pēsaa: new fashion དཔེ་གསར་

pesqop: movie, movie theater བེ་སེ་ཀོབ་

peēpee: calf བེའུ་

peēmo (h:s̆aapeè): knee པུས་མོ་(ཞབས་པུས་)

pōpa: confidence, pride སྤོབས་པ་

pōpo: a lord དཔོན་པོ་

pōpo (1): thick སྦོམ་པོ་

pom: bomb སྦོམ་

pom s̆üü, IC: to bomb སྦོམ་གཞུས་

pomta: thickness (round objects) སྦོམ་ཐ་

porɔɔ̀: raven ཕོ་རོག་

pōlo kəp: to play ball པོ་ལོ་རྒྱབ་

pōsee: amber པོ་ཤེལ་

pōō: grandfather; old man སྤོ་ལོ་

póó: foam ལྦུ་བ་

pöötöö: sarcastic སྤོབས་ཏོལ་བཤད་

pöötöö s̆ɛɛ̀, IA: to be sarcastic

pööpöö (5): soft (for cushion, etc.) འབོལ་འབོལ་

pöö, IC: to move (residence) སྤོས་

pöö (h:sīpöö): incense སྤོས་(གཟིམ་སྤོས་)

pɔs̆ɔɔ̀ tshāpo (3): boastful འཕོར་ཤོབ་ཚ་པོ་

pɔs̆ɔɔ̀ s̆ɛɛ̀, IA: to boast འཕོར་ཤོབ་བཤད་

phāqöö: boar ཕག་རྒོད་

phāqpa: pig ཕག་པ་

phāqtsaà kəp: to jump up and down འཕགས་ཚག་རྒྱབ་

phāqs̆a: pork ཕག་ཤ་

phākam: veranda བར་ཁྱམས་

phānɛɛ̀ tshūū: from there to here ཕ་ནས་ཚུར་

phāmtsöö kəp: to sell at a loss ཕམ་ཚོང་རྒྱབ་

phāma (h:yəpyūū): parents ཕ་མ་(ཡབ་ཡུམ་)

phāyaa: stepfather ཕ་གཡར་

phār, IIID: to have risen ཕར་

phārqöö chɛɛ̀: to attack ཕར་རྒོལ་བྱས་

phārɛ̄ɛ̄si: France ཕ་རན་སི་

phālam: diamond ཕ་ལམ་

phāā s̆īqtsə chɛɛ̀: move away a little bit ཕར་ཞིག་ཙམ་བྱས་

phāācee tāā: to send a messenger བང་ཆེན་བཏང་

phaaleè (h:s̆eepaà): bread བག་ལེབ་(བཞེས་བག་)

phaà, IA: see paà, IA ཕྲེག་

phəqəp: recently, these days བར་སྐབས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

phəqi: that (over there), there ཕ་གི་

phə̄ciì məciì (h: yəpciì yumciì): siblings ཕ་གཅིག་མ་གཅིག་ (ཡབ་གཅིག་ཡུམ་གཅིག་)

phəcuù: cow བ་ཕྱུགས་

phə̄cȍȍ: the other side, that side ཕར་ཕྱོགས་

phəp, IIID: to descend བབ་

phə̄tso: those (over there) ཕ་ཚོ་

phə̄rcīī: pāramita ཕར་ཕྱིན་

phə̄rcīī kəp: to embroider ཕར་ཚིན་རྒྱབ་

phīpṭu (nh:ṭhu): boat (h) ཕེབས་གྲུ་ (གྲུ་)

phīpsu s̀üü, IC: to welcome (h) ཕེབས་བསུ་ཞུས་

phīsitop: pistol ཕི་སི་ཏོབ་

phīīquù nā̄ā̄ (nh: quù, IA) irr. pat.: to wait ཕེབས་སྒུག་གནང་

phū: upper part of a valley ཕུ་

phu (h:sɛ̄ɛ̀): son བུ་ (སྲས་)

phū kəp (h:cəəpu kō̄): to blow ཕུ་རྒྱབ་ (ཞལ་ཕུ་སྐྱོན་)

phū̃qu: donkey བོང་བུ་

phū̃qȍȍ: shepherd (donkeys) བོང་བུ་བ་

phūki: male dog ཕོ་ཁྱི་

phūcē̄ē̄: cymbals སྦུབ་ཆལ་

phụ̄pu: Thursday ཕུར་བུ་

phū̃pu: corpse ཕུང་པོ་

phutsəp: adoptive son བུ་ཚབ་

phutsėė: babysitter བུ་རྫི་

phutsėė chɛɛ̀: to babysit བུ་རྫི་བྱས་

phusoqā̄ā̄: nursery བུ་གསོ་ཁང་

phū̃tsȍȍ: P.N. ཕུན་ཚོགས་

phüǖ, IB, irr. pat., see p. 71: to give (h) ཕུལ་

phüümi kə̄pcöö: Tibetan refugees བོད་མི་སྐྱབས་བཅོལ་

phüümeè tshōqpə: Women's Association བུད་མེད་ཚོགས་པ་

phɛ̄, IID: to benefit ཕན་

phɛ̄tɔɔ̀: benefit ཕན་ཐོག་

phɛ̄po: benefit ཕན་པོ་

phɛɛ: wool བལ་

phɛ̄ɛqɛɛ̀: colloquial speech ཕལ་སྐད་

phɛɛqō̄ō̄: wool price བལ་གོང་

phɛ̄ɛcee: probably ཕལ་ཆེར་

phɛɛtsō̄ō̄ kəp: to trade in wool བལ་ཚོང་རྒྱབ་

phēpqɛɛ̀ (nh:qē̄tsa): ladder (h) ཕེབས་སྐས་ (སྐས་ཛ་)

phēpqo (nh:qɔ̄ɔ̄): skin boat (h) ཕེབས་ཀོ་ (ཀོ་

phēpṭo (nh:moṭa): car (h) ཕེབས་ཏོ་ (ཏོ་)

pheecöö: use བེད་སྤྱོད

pheecöö chɛɛ̀: to བེད་སྤྱོད་བྱས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

use (be useful)
phēè, IA (nh:chī, irr.): to go (h) ཕེབས་ (ཕྱིན་)
phēè, IA: to come (h) ཕེབས་
phéeyüü: Nepal བལ་ཡུལ་
pho, IID: to spill བོ་
phōmo: male-female ཕོ་མོ་
phomo: girl (young) བུ་མོ་
phōtā̃ā̃: palace ཕོ་བྲང་
phōtsɛ̄ɛ̄: penis (h) ཕོ་མཚན་
pholȭȭ tā̃ā̃ (h: chə̄ə̄pũ̄ũ̄ tā̃ā̃nā̃ā̃): to loan བུ་ལོན་བཏང་ (ཕྱག་བུན་བཏང་གནང་)
pholȭȭ lē̃, ID (h: chə̄ə̄pũ̄ũ̄ šeè, IA): to get a loan བུ་ལོན་བླངས་ (ཕྱག་བུན་བཞེས་)
phōtsəp: adopted daughter བུ་ཚབ་
phōopa (h:chōšɛɛ): wooden bowl ཕོར་པ་ (མཆོད་ཞལ་)
phöpa: Tibetan བོད་པ་
phööqɛè: Tibetan language བོད་སྐད་
phö̃ö̃ta: Tibetan rifle བོད་མདའ་
phöömaà: Tibetan army བོད་དམག་
phöö, IA: Tibet བོད་
phöö raŋkȭõcȭõ thətii üyȭõ lhē̃qā̃ā̃: Preparatory Committee for the Tibetan Autonomous Region བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་གྲ་སྒྲིག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་

phööšuŋ: Tibetan government བོད་གཞུང་
phōšīī: leased land ཕོགས་ཞིང་
phɔ̄ɔqā̃ā̃ léequũ̃: Payroll Office ཕོགས་ཁང་ལས་ཁུངས་
phɔ̄ɔpȭȭ: Payroll Official ཕོགས་དཔོན་
phɔɔma tā̃ā̃: to lease བོགས་མ་བཏང་
phɔɔma lē̃, ID (h: phɔɔma šeè, IA): to (get a) lease བོགས་མ་བླངས་ (བོགས་མ་བཞེས་)
phɔ̄ɔ̀, IA: to take away by force ཕྲོགས་
phɔ̄ɔ̀ (h:sȭõpɔɔ̀): salary ཕོགས་ (གསོལ་ཕོགས་)
phɔ̄ɔ̀ kəp (h:sȭõpɔɔ̀ kȭ): to pay salary ཕོགས་རྒྱབ་ (གསོལ་ཕོགས་སྐྱོན་)

mā: a sore, cut རྨ་
mā söö, IIC (h:qūmə söö, IIC): to get a cut (sore) རྨ་བཟོས་ (སྐུ་རྨ་བཟོས་)
māqtɛɛ: military tax དམག་ཁྲལ་
māqpa qholɔɔ̀, IA: to divorce (for adoptive bridegroom to return home) མག་པ་གོ་ལོག་
māqpa tā̃ā̃: (to send as) adoptive bridegroom མག་པར་བཏང་
māqpa lē̃, ID (h: māqpa šeè, IA): མག་པ་བླངས་ (མག་པ་བཞེས་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to take an) adoptive bridegroom

māqsa: battle area — དམག་ས་

maŋcɛɛ̀: mostly — མང་ཆེ་བ་

mācee̊: scar — རྨ་རྗེས་

mātaà: different — མི་འདྲ་བ་

māŋtsöö riŋluù: democracy — དམངས་གཙོའི་རིང་ལུགས་

mani qɔ̄ɔ̄, IB: to turn prayer wheel — མ་ཎི་བསྐོར་

mani tāā, IC: to say 'Oṁ mani padme hūṁ' — མ་ཎི་གྲངས་

māpee chɛɛ̀: to degrade, to despise — དམའ་འབེབ་བྱས་

māpo (3): low — དམའ་པོ་

māmɛ̄ɛ̄: ointment — རྨ་སྨན་

matsa: capital (financial) — མ་རྩ་

matsacɛ̄ɛ̄: capitalist — མ་རྩ་ཅན་

matsɛɛ riŋluù: capitalism — མ་རྩའི་རིང་ལུགས་

mātsɛɛ̀ tsɛɛ̀ chɛɛ̀: to be sarcastic — མ་མཛེས་མཛེས་བྱས་

māraŋa: naked — དམར་རྗེངས་པ་

mayaa: stepmother — མ་གཡར་

maa-: negative prefix — མ་

maa (h:sööömaa): butter — མར་ (གསོལ་མར་)

māāqaa: battalion; battalion headquarters — དམག་སྒར་

maacēē: cook — མ་ཆེན་

māāpo, māāmo (4): red — དམར་པོ་

māà kəp: to make war — དམག་རྒྱབ་

məqi: down there — མ་གི་

mə̄qu (2), irr.: many — མང་པོ་

mə̄qci: commander in chief — དམག་སྤྱི་

mə̄qcüü: strategy (military) — དམག་ཇུས་

mə̄qšuù chēpo (3): militarily strong — དམག་ཤུགས་ཆེན་པོ་

məŋñüü: the quantity; the amount — མང་ཉུང་

mə̄tòò: except for — མ་གཏོགས་

məši: actually — མ་གཞི་

məšinée: generally, actually — མ་གཞི་ནས་

məəpīī tshāpo (3): a cheater — སྨག་རྫུན་ཚ་པོ་

mə̄əmi: soldier — དམག་མི་

mə̄əmi chɛɛ̀: to become a soldier — དམག་མི་བྱས་

mi: person — མི་

mīqkaà: eye mucus — མིག་སྐྱག་

mīqcaà kəp: to shoe horses — རྨིག་ལྕགས་རྒྱབ་

mīqpə: hoof — རྨིག་པ་

miqpə: throat — མིད་པ་

mīqpaà: eyelid — མིག་པགས་

mīqpu (h:cēpu): eyebrow — མིག་སྤུ་ (སྤྱན་སྤུ་)

mīqtsum kəp, II (h: cētsum kō, II): to blink — མིག་བཙུམ་རྒྱབ་ (སྤྱན་བཙུམ་སྐྱོན་)

mīqyüü: the aim — དམིགས་ཡུལ་

mīqsi (h:cēēsi): — མིག་གཟེ་ (སྤྱན་གཟེ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

eyebrow
miqsèe: specially — དམིགས་གསལ་
mīqsee tshāpo (3): jealous — མིག་སེར་ཚ་པོ་
mīqsee lā̃ā̃, IIC (h: cēēsee): to be jealous — མིག་སེར་ལང་ (སྤྱན་སེར་)
miñəm qhoŋpee: progress — མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་
miŋ (h:tshēē): name — མིང་(མཚན་)
miŋ tāà, IA (h: tshēē tāànāā): to name — མིང་རྟགས་ (མཚན་རྟགས་གནང་)
miŋtóò: nickname — མིང་ཐོག་
mitóò: generation — མི་ཐོག་
mitüü tē, ID: to make magic — མིག་འཕྲུལ་བསྟན་
mīpə: ripe — སྨིན་པ་
mimāā: (the) people — མི་མང་
mimāā qerlāā: people's uprising — མི་མང་སྒེར་ལང་
mimāā lə šūšóò tāā: to exploit the people — མི་མང་ལ་བཤུ་གཞོག་བཏང་
mitsaŋ (mitsāā): family; household — མི་ཚང་
mitse: life-span of a person — མི་ཚེ་
mitso: men — མི་ཚོ་
mitsee rīqaa: during (our) life — མི་ཚེའི་རིང་
mirii: race (biological) — མི་རིགས་
mirii təŋñūū: minority (race) — མི་རིགས་གྲངས་ཉུང་
mirii lāpta: National Minority School (Peking) — མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་
milaà lēɛ, IC: to hire (a person) — མི་ལག་གླས་
mišii: character, personality — མི་གཤིས་
mišīī (h:šuušīī): firewood — མེ་ཤིང་(ཕྱགས་ཤིང་)
misee: serf — མི་སེར་
miimaa: Tuesday — མིག་དམར་
mīì (h:cēē): eye — མིག་(སྤྱན་)
mīì tshā, IID (h: cēē tshā, IID): to be jealous — མིག་ཚ་ (སྤྱན་ཚ་)
mu thūūni (cɛɛ̀): continually — མུ་མཐུད་ནས
muqi tāā, II: to have famine — མུ་གེ་བཏང་
mūqpə kəp, III: to be foggy — སྨུག་པ་རྒྱབ་
mūqtii: bruise — སྨུ་ཏིག་
muki: bitch dog — མོ་ཁྱི་
mumēē: purple — སྨུ་མེན་
musi (h:šoome musi): match — སྨུ་སི་(ཕྱགས་མེ་སྨུ་སི་)
mēqāā: hospital — སྨན་ཁང་
mēcöö chɛɛ̀, IC: to treat for illness — སྨན་བཅོས་ཞུས་
mēna kəp: to spice — སྨན་སྣ་རྒྱབ་
mētɛɛ: a type of mandala — མཎྜལ་
mēɛ̄ (h:söömēɛ̄): medicine — སྨན་(གསོལ་སྨན་)
mēɛ̄ tāā (h:söömēɛ̄ — སྨན་བཏང་(གསོལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

nāā): to take medicine སྨན་བཏང་གནང་)

mɛ̄ɛ̄ra tāā: to abuse སྨད་ར་བཏང་

mɛɛle: chin མ་ལེ་

mɛɛ̀pəchɛɛ̀: without; being without མེད་པ་བྱས་

me kəp (h:šuume or šoome kȫ): to set fire to མེ་རྒྱབ་(ཞུགས་མེ་སྐྱོན་)

me tāā (h:šoome or šuume tāānāā): to make a fire མེ་བཏང་(ཞུགས་མེ་བཏང་གནང་)

mēqšee (h:cēēšee): eyeglasses མིག་ཤེལ་(སྤྱན་ཤེལ་)

mēta kəp (h:chāāta kȫ): to shoot མེ་མདའ་རྒྱབ་ (ཕྱག་མདའ་སྐྱོན་)

metɔɔ̀: flower མེ་ཏོག་

metɔɔ̀ ñamšɛɛ̀: Hundred Flowers Movement མེ་ཏོག་མཉམ་བཞད་

metaà tāā (h:šoome or šuume metaà tāānāā): to burn མེ་བསྲེགས་བཏང་ (ཞུགས་མེ་མེ་བསྲེགས་བཏང་གནང་)

mere ŋore: each and every one མི་རེ་ངོ་རེ་

merqöö: gorilla མི་རྒོད་

merkɔɔ̀ kəp: to fire cannon མེ་སྒྱོགས་རྒྱབ་

merkɔɔ̀ kəlīqhə: bazooka མེ་སྒྱོགས་རྒྱ་གླིང་ཁ་

merkɔɔ̀ nəmluù: mortar མེ་སྒྱོགས་གནམ་ལྷུག་

mesee: serf མི་སེར་

mesee pīīyüü: colonialism མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་

mesee pīīyüü chēqa: semi-colonialism མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་ཕྱེད་ཀ་

mee ñīqaa: three days ago

meè tshīī, IIA (h: šuumeè or šoomeè tshīī nāā, II): to be burned མེས་ཚིག་(ཞུགས་མེས་ཚིག་གནང་)

mo (h:qhōō): she མོ་(ཁོང་)

(noun +) moqɔɔ̀: leave alone ... མི་དགོས་

mo kəp (h:chāāmo kȫ): to divine མོ་རྒྱབ་(ཕྱག་མོ་སྐྱོན་)

mōŋšēē riŋluù: chauvinism རྨོངས་ཞེན་རིང་ལུགས

mopa: diviner མོ་པ་

mota: car མོ་ཊ་

mota tāā (h:phēpto tāānāā): to drive a car མོ་ཊ་བཏང་(ཕབས་ཏེ་བཏང་གནང་)

mota lɛɛ̀, IC: to rent a car མོ་ཊ་གླས་

mōmo kəp: to curse སྨོད་སྨོན་རྒྱབ་

motsɛ̄ɛ̄: vagina (h) མོ་མཚན་

morāā: she herself མོ་རང་

mōō: grandmother; old woman རྨོ་འོ་

mōpa kəp: to plow རྨོན་པ་རྒྱབ་

mōlam chēpo: prayer festival in first month སྨོན་ལམ་ཆེན་མོ

mōlam kəp (h: thūūmōō nāā): to pray སྨོན་ལམ་རྒྱབ་ (ཐུགས་སྨོན་གནང་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

mo̱ö̀ thūū̱̄, IB; མོས་མཐུན་
  mu̱ü̱tūū chē̱ɛ̀: to agree མོས་མཐུན་བྱས་
mɔ̱ɔmɔ̀ɔ̀ (h:se̱emɔ̀ɔ̀): a type of dumpling མོག་མོག་(བཞེས་མོག་)

tsā: grass, hay; root རྩྭ་
tsā: vein རྩ་
tsā qāà, IIA: to have constipation རྩ་བཀག་
tsā qöȫpo (1): sluttish རྩ་རྒོད་པོ་
tsā kəp, III: to rust བཙའ་རྒྱབ་
tsā tɛ̄ɛ̀, IC (h:tsā si̱ì, IA): to take pulse རྩ་བརྟགས་ (རྩ་གཟིགས་)
tsā si̱ì, IA (nh:tsā tɛ̄ɛ̀, IC): to take pulse (h) རྩ་གཟིགས་ (རྩ་བརྟགས་)
tsāqa: pasture land རྩྭ་ཁ་
tsa̱qē̄ē: potter རྫ་མཁན་
tsa̱qo: pot (earthenware) རྫ་
tsa̱qto: many མང་པོ་
tsāŋ: Southwest Tibet གཙང་
tsāŋma (2): clean གཙང་མ་
tsāŋšɛɛ tāā: to rinse གཙང་བཤལ་བཏང་
tsā̱tɔ̀ɔ̀: brown རྫ་མདོག་
tsāpöö kəp: to transplant རྩ་སྤོས་རྒྱབ་
tsa̱pra: field mouse རྫ་ར

tsāpa (h:sūšii): parched barley flour རྩམ་པ་(གསོལ་ཞིབ་)
tsāmeè tāā: to destroy completely, to annihilate རྩ་མེད་བཏང་
tsāā (h:qūtūū): in the presence (of) རྩ་ལ་(སྐུ་མདུན་)
tsāā chēpo (3): sacred, precious རྩ་ཆེན་པོ་
tsāāqo: Tsangpo River; a river གཙང་པོ་
tsāà, IA: to strain (foods, etc.) བཙགས་
tsa̱à, IA: to climb འཛེགས་
tsa̱à, IIA: to leak འཛགས་
tsəŋci: Governor of Southwest Tibet གཙང་སྤྱི་
-tsəci: about (with numbers) ཙམ་ཞིག་
tsətim: constitution རྩ་ཁྲིམས་
tsənée: from about (with numbers) ཙམ་ནས་
tsəp, ID: to slice; to chop གཙབ་
tsa̱p chēpo (3): defiant རྫ་པ་ཆེན་པོ་
tsa̱mlīī kéèci: United Nations འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱི་
tsa̱mlīī ŋɛ̱ɛtsöö mi̱māā: Laborers of the World འཛམ་གླིང་ངལ་རྩོལ་མི་མང་
tsa̱mlīī cītsòó: United Nations འཛམ་གླིང་སྤྱི་ཚོགས་
tsa̱mlīī māqcēē འཛམ་གླིང་དམག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thaqo: World War I	ཆེན་དང་པོ་
tsəmlii̱ mãqcẽẽ ñiipə: World War II	འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་གཉིས་པ་
tsəmlii̱ šite: world peace	འཛམ་གླིང་ཞི་བདེ་
tsi tāā: to enamel	རྩི་བཏང་
tsīqu: pit (of fruit)	ཚི་གུ་
tsiqu (6): rich	རྫིག་པོ་
tsīquù töö, IIA: to have a lie found out	རྫུན་རྐུབ་རྡོལ་
tsīqpə: wall	རྩིག་པ་
tsiŋ, ID: to fight (hand to hand)	རྫིང་
tsiŋraà: bunker, foxhole	འཛིང་རག་
tsīcèè: furniture	འཛིན་ཆས་
tsītə: class (school)	འཛིན་གྲྭ་
tsīti: bayonet	རྩེ་གྲི་
tsīṭüü: monk official	རྩེ་དྲུང་
tsītsi: mouse	ཙི་ཙི་
tsītsi qāpo: bat	ཕ་ཝང་
tsīr, ID: to squeeze	ཚིར་
tsīsüü chɛɛ̀: to arrest, to capture	འཛིན་བཟུང་ཞུས་
tsii̱: receipt	འཛིན་
tsiiqāā: Finance Office	རྩིས་ཁང་
tsiipə: astrologer	རྩིས་པ་
tsiimaà: rib	རྩིབས་མ་
tsiì, IA: to count	རྩིས་
tsiì kəp (h: cəətsii kõ): to do accounting; to calculate	རྩིས་རྒྱབ་ (ཕྱག་རྩིས་སྐྱོན་)
tsuqu (h: chə̃ə̃tsuù): finger	མཛུབ་མོ་ (ཕྱག་མཛུབ་)
tsuqu tsūù, IA: to point	མཛུབ་མོ་བཙུག་
tsuqceè: fingerprint	མཛུབ་རྗེས་
tsuqtee kəp: to make fingerprint signature	མཛུབ་མཐེལ་རྒྱབ་
tsuqṭüü chɛɛ̀: to make developments	འཛུགས་བསྐྲུན་ཞུས་
tsūṭüü tɛ̃, ID: to do magic	རྫུ་འཕྲུལ་བསྟན་
tsūpu (1): rough	རྩུབ་པོ་
tsü̃ṭüü chɛɛ̀: to do diligently	བརྩོན་གྲུས་ཞུས་
tsü̃pu (1): diligent	བརྩོན་པོ་
tsüü, IB: to enter	འཛུལ་
tsɛ̄kɛɛ riŋluù: imperialism	བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་
tsɛ̄tsüü chɛɛ̀: to invade	བཙན་འཛུལ་ཞུས་
tsɛɛqo: ceremony (government); function	མཛད་སྒོ་
tsɛ̄ɛ̀cöö chɛɛ̀: to investigate	ཚད་གཅོད་ཞུས་
tsɛ̄ɛma: harvest	བཙས་མ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tsɛ̄ɛ̄ma ŋɛ̄ɛ̀, IC: to harvest — བཙས་མ་བརྔས་

tsɛ̄ɛ̄wāā: oppression — བཙན་དབང་

tsɛ̄ɛ̄wāā kėėqəp: imperialist nation — བཙན་དབང་རྒྱལ་ཁབ་

tsɛ̄ɛ̄wāā tāā: to oppress — བཙན་དབང་བཏང་

tsɛ̄ɛ̀ cɛ̄ɛ̀, IA: to inquire — རྩད་བཅད་

tsē: top (of pointed thing) — རྩེ་

tse̱: leprosy — མཛེ་

tsēcaà: Tax and Provision Office — རྩེ་ཕྱག་

tsēm, ID: to sew — བཙེམ་

tsēlaqāā: a provincial capital in kōqo — རྩེ་ལ་སྒང་ ཀོང་པོ་

tsēē ka̱p (h:qūtsee kō): to argue — གཙེར་རྒྱབ་ (སྐུ་གཙེར་སྐྱོན)

tsēē tshāpo (3): argumentative — གཙེར་ཚ་པོ་

tse̱ē̱ chɛ̱ɛ̀ (h: thōōtsēē nāā): to feel shy — འཛེམས་བྱས་ (ཐུགས་འཛེམས་གནང་)

tsēē tshāpo (3) (h: qūtsee tshāpo (3)): one who argues — གཙེར་ཚ་པོ་ (སྐུ་གཙེར་ཚ་པོ་)

tse̱e̱po: pretty — མཛེས་པོ་

tsēēpōō: Finance Official — རྩིས་དཔོན་

tsēēmo tsēè, IC (h: qōtseè nāā): to play — རྩེད་མོ་རྩེད་ སྐུ་རྩེད་གནང་

tsētsüü chɛ̱ɛ̀: to invade — བཙན་འཛུལ་བྱས་

tso̱: (male) hybrid between yak and cow — མཛོ་

tsōqpa: dirty — ཙོག་པ་

tso̱ŋpōō: District Officer — རྫོང་དཔོན

tsõ̱pa: P.N. — འཛོམས་པ

tsōm: poem — རྩོམ་

tso̱mo: female tso̱ — མཛོ་མོ་

tsōwo: the main one (thing) — གཙོ་བོ་

tsōō: onion — བཙོང་

tso̱o̱: district — རྫོང་

tso̱o̱ ri̱mpėė thò̱cöö ūyöö lhɛ̄qāā: Bureau Committee (Lhasa) for Districts — རྫོང་རིམ་པའི་དོན་གཅོད་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་

tsōò, IC, irr. pat.: to sell — བཙོང་

tsöqāā: prison — བཙོན་ཁང་

tsöpa: prisoner — བཙོན་པ་

tsöpa ka̱p, I̱D (h: qōtsöö kö): to argue (debate) — རྩོད་པ་རྒྱབ་ (སྐུ་རྩོད་སྐྱོན་)

tsööpo nāā (nh:ku̱qu (ko̱qo) chɛ̱ɛ̀): to hurry up (h); to do quickly — ཚོལ་པོ་གནང་ (མགྱོགས་པོ་བྱས་)

tsöò, IA: to cook — བཙོས་

tsöò, IC: to herd — འཚོ་

tsöòpɛɛ: see p. 204 — གཙོས་པས་

tshā ka̱p (h:ca̱a̱tsa — ཚ་རྒྱབ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

kō̄): to salt (ཕྱགས་ཚྭ་སྐྱོན་)

tshāqa: crowded ཚང་ཀ་

tshāqa kəp: to force one's way; to squeeze ahead of others ཚང་ཀ་རྒྱབ་

tshāqpaa: newspaper; magazine ཚག་པར་

tshāqša: yak meat ཚག་ཤ་

tshāŋma (2): all ཚང་མ་

tshātāā: climate; temperature ཚ་གྲང་

tshāpaà: hermit མཚམས་པ་བ་

tshāpo (3): hot ཚ་པོ་

tshāpɔɔ̀ kəp: to make a stop when traveling ཚ་ཕོག་རྒྱབ་

tshām tam, ID (h: qūtsam tamnāā): to meditate མཚམས་འཛུམ་ (སྐུ་མཚམས་འཛུམ་གནང་)

tshāmqāā: hermit's cottage མཚམས་ཁང་

tshāmtsam: sometimes ཚམས་ཚམས་

tshātsɛɛ: temperature ཚ་ཚད་

tshāwa: fever, heat ཚ་བ་

tshāwa tɛɛ, IC (h: tshāwa sii): to take temperature ཚ་བ་བལྟས་ (ཚ་བ་གཟིགས་)

tshāwa sii, IA (nh: tshāwa tɛɛ, IC): to take temperature (h) ཚ་བ་གཟིགས་ (ཚ་བ་བལྟས་)

tshare tshore: junk; messed up ཛ་རེ་ཛོ་རེ་

tshāsee tāā: to gild ཚ་གསེར་བཏང་

tshāā, IIIB (h: tup, IIID): to finish ཚར་ (སྒྲུབ་)

tshāā: a nest ཚང་

tshāà kəp: to strain ཚག་རྒྱབ་

tshəqi tshīqi (tshāpo (3)): nervous person ཚ་གེ་ཚ་ཡེ་ ཚ་པོ་

tshətuù: hot (weather) ཚ་སྡུག་

tshətuù tshīì, IIA (h: qūtsée tshīì, IIA): to be hot ཚ་སྡུག་ཚིག་ (སྐུ་ཚད་ཚིག་)

tshəp: substitute ཚབ་

tshəp chɛɛ̀ (h: qūtsəp nāā): to substitute ཚབ་བྱས་ (སྐུ་ཚབ་གནང་)

tshəp tāā (h: qūtsəp tāānāā): to send representative ཚབ་བཏང་ (སྐུ་ཚབ་བཏང་གནང་)

tshəlumə (h: šiilumə): an orange ཚ་ལུ་མ་ (བཞེས་ལུ་མ་)

tshīqòò (h: chəəkùù): ring ཚིབས་ཁེབས་ (ཕྱག་སྒོར་)

tshīqtup: sentence ཚིག་གྲུབ་

tshīqpə sɛɛ̀, IIC (h: qūlūū šāā, IIC): to be angry ཚིག་པ་ཟས་ (སྐུ་ཁྲོང་བཞེད་)

tshīŋtsöö: dictionary ཚིག་མཛོད་

tshīpu kəp (h: chāātsem kō̄): ཚེམ་བུ་རྒྱབ་ (ཕྱག་ཚེམ་སྐྱོན་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

to sew

tshīpóò: tailor ཚེམ་བཟོ་བ་

tshīi: joint (of body) ཚིགས་

tshīi, IIA (h:qūtsèé tshīi, IIA): to feel hot ཚིག་ (སྐུ་ཚད་ཚིག་)

tshūcóò: this side ཚུར་ཕྱོགས་

tshūpu (1): mischievous ཚུབ་པོ་

tshūū sīqtsə chɛ̀ɛ: move a little this way ཚུར་ཤིག་ཙམ་ཁྲས་

tshūù: hither ཚུགས་

tshu̱ú̱: jade ཇུལ་

tshūūsi: color ཚོས་གཞི་

tshɛ̄ɛ, IB: to search for འཚོལ་

tshɛ̄ɛ (h:s̆eetsɛɛ): vegetables ཚལ་ (བཞེས་ཚལ་)

tshɛ̄ɛ (nh:mi̱ŋ): name (h) མཚན་ (མིང་)

tshɛ̄ɛkɔɔ̀: frying ladle ཚལ་སྐྱོགས་

tshɛ̄ɛtɔɔ: chopping knife (Chinese style) ཚལ་ཏོ་རོ་

tshɛ̄ɛlāā: frying pan ཚལ་སླང་

tshɛ̄ɛ̀ kə̱p: to measure ཚད་རྒྱབ་

tshē (h:qōtse): life ཚེ་ (སྐུ་ཚེ་)

tshētaa tāā: to spare a life; to save a life; to rescue ཚེ་མཐར་བཏང་

tshētāā: date ཚེས་གྲངས་

tshēpa: day of month (e.g., the first, second, etc.); date ཚེས་

tshēm (nh:sō): teeth (h) ཚེམས་ (སོ་)

tshēm kō, ID (nh: sō kə̱p): to bite (h) ཚེམས་སྐྱོན་ (སོ་རྒྱབ་)

tshēmaà: thorn ཚེར་མ་

tshēyɔɔ̀: slave ཚེ་གཡོག་

tshēēsiŋ: vegetable garden ཚལ་ཞིང་

tshō: lake མཚོ་

tshōqāā: shop, store ཚོང་ཁང་

tshōpaà: hippo-potamus མཚོ་ཕག་

tshōmaà: sailor; navy མཚོ་དམག་

tshōwa: livelihood འཚོ་བ་

tshōwa kɛ̄ɛ, IB: to get livelihood འཚོ་བ་བསྐྱལ་

tsho̱rpo (6): dirty ཛོར་པོ་

tshōla tāā: to send by sea མཚོ་ལ་བཏང་

tshōō kə̱p (h:qūtsōō kō): to trade ཚོང་རྒྱབ་ (སྐུ་ཚོང་སྐྱོན་)

tshōōtu: meeting ཚོགས་འདུ་

tshōōtu tshɔ̄ɔ̀, IA: to have a meeting ཚོགས་འདུ་འཚོགས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tshō̤ca: weapon མཚོན་ཆ་
tshō̤ō̤ tāā̄: to paint མཚོན་བཏང་
tshō̤ò̤ kəp (h:qōtsö̤ö̤ ཚོས་རྒྱབ་
  kȫ̤): to dye (སྐུ་ཚོས་སྐྱོན་)
tshɔ̄ɔ̄cēē̃: full ཚོགས་ཆེན་
  assembly of monks
  in monastery
tshɔ̄̄ɔ̄̄cò̤ö̤: festival ཚོགས་མཆོད་
  commemorating
  death of fifth
  Dalai Lama in
  second month
tshɔ̄ɔ̄tam tāā̄: to ཚོགས་གཏམ་བཏང་
  scold
tshɔ̄ɔ̣̀, IA: to འཚོག་
  assemble

wāŋ: political power དབང་
wāŋ chɛɛ̀ (h:qūwãã དབང་བྱས་
  nāā̄): to rule, to (སྐུ་དབང་གནང་)
  have power over
wãācuù (h:qū̄cuù): འོག་འཇུག་(སྐུ་
  blouse འཇུག་)
wāā̄yò̤ö̤ tāā̄: to bully དབང་ཡོད་བཏང་
wulaà: corvée tax ཨུ་ལག་
  (humans)
wuqpə: owl ཨུག་པ་
wušãã lhāqãã: P.N. ཨུ་ཤང་ལྷ་ཁང་
  in Lhoga area
wušup: brassiere ནུ་ཤུབས་
wona: well then འོ་ན་
woma (h:chāpšo): འོ་མ་(ཆབ་ཞོ་
  milk
wö̃qɔɔ̀: deaf འོན་ཁོག་
wö̃pa: deaf འོན་པ་
wò̤ö̤ kəp, I and II: འོད་རྒྱབ་
  to shine
wɔrtɔɔ̀: nipple ནུ་ཏོགས་
wɔɔmo: fox ཝ་མོ་
wɔɔ̀: below འོག་

yā: tarnish གཡའ་
yã̄é: again ཡང་བསྐྱར་
yaqo (6): good ཡག་པོ་
yãqo (2): light ཡང་པོ་
yāqcaà kəp: to གཡག་བཙགས་རྒྱབ་
  thresh (by yaks
  and cattle)
yāqpa: shepherd གཡག་པ་
  (yaks)
yāŋ: vowel གཡང་
yaŋlaa: wax; candle ཡང་ལའ་
yaŋse: often ཡང་སེ་
yãpa: other, གཞན་པ་
  another
yama: sinus ཡ་མ་
yamtshɛ̃ɛ̃: strange ཡ་མཚན་
yarkɛɛ̀ tāā̄: to im- ཡར་རྒྱས་བཏང་
  prove
yala ṭhīì, IIB: to བསྙོན་དྲི་
  be blamed
yala šaà, IA: to
  blame
yāā, IB: to lend. གཡར་
  to borrow
yaa šō, irr. (h: ཡར་ཤོག་
  yaa phēè, IA): (ཡར་ཕེབས་)
  come in
yāāqa: summer དབྱར་ཁ་
yaakaà: pestle ཡ་བཀྲུག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

yāà: yak (male) གཡག་
yaàcu (h:thōce): thank you ཡག་ཇུང་
yəqi: up there ཡ་གི་
yəŋci: weight ཡང་ཚི་
yəŋñii: in any case, anyway ཡང་སྙིང་
yə̄ŋṭi: marble གཡང་ཏི་
yəp (nh:pāpa): father (h) (term of reference only) ཡབ་(པ་ཕ་)
yəpiĩ: opium ཉལ་ཞི་ཁ་
yətsə taqaa: a little ways up there ཡར་ཙམ་རེ་གར་
yəpyũũ (h:phāma): parents (h) ཡབ་ཡུམ་(ཕ་མ
yərəp: respectable ཡ་རབ་
yə̄əqũũ: summer and winter དབྱར་དགུན་
yə̄əyuù kəp: to beckon གཡབ་གཡོབ་རྒྱབ་
yiqi tāā (h:chə̄ərii tāānāā): to mail (send) a letter, writings ཡི་གེ་བཏང་ (ཕྱག་བྲིས་བཏང་གནང་)
yiqcə: document ཡིག་ཆ་
yiqtsāā: Ecclesiastic Office (monk officials) ཡིག་ཚང་
yiqtséé: a test ཡིག་ཚོད་
yiqlɛ̄ɛ̄ tāā (h: chə̄ərii yiqlɛ̄ɛ̄ tāānāā): to reply or answer by letter ཡིག་ལན་བཏང་ (ཕྱག་བྲིས་ཡིག་ལན་བཏང་གནང་)
yiqsāā kəp: to weed through (papers, etc.) ཡིག་བསང་རྒྱབ་
yici: British, English དབྱིན་ཇི་
yiciiqɛ̀ɛ̀: English language དབྱིན་ཇིའི་སྐད་
yitsi: soap ཡི་ཙི་
yišiĩnóópu: Dalai Lama ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་
yiicii cɛ̀ɛ̀, II: to believe ཡིད་ཆེས་བྱས་
yiĩnéé: yet, however, but ཡིན་ན་ཡང་
yiišuu: Christ(ian); Jesus ཡི་ཤུ་
yii chɛ̀ɛ̀, II: to believe ཡིད་ཆེ་
yū: turquoise གཡུ་
yuq šaà, IA: to leave alone གཡུག་བཞག
yũtɔ̀ɔ̀: dark turquoise གཡུ་མདོག་
yũṭũũ: swastika གཡུང་དྲུང་
yum (nh:āma): mother (term of reference) (h) ཡུམ་(ཨ་མ་)
yũũtsiĩ: tutor ཡོངས་འཛིན་
yūù, IA: throw གཡུག་
yũũqə. threshing floor གཡུལ་ཁ་
yuuqéé: dialect ཡུལ་སྐད་
yuumə kəp: to weed ཡུར་མ་རྒྱབ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

yṳ̄ṳ̄lə: area god ཡུལ་ལྷ་

yṳ̄ṳ̄lèè tāā: to do the work, e.g., threshing, after crop has been harvested གཡུལ་ལས་བཏང་

yε̃pa: other, another གཞན་པ་

yε̃laà: branch (business, etc.) ཡན་ལག་

yεε, IIIB: to disappear, to vanish ཡལ་

yεε cē, ID: to distinguish, to differentiate དབྱེ་བ་ཕྱེ་

yεεqa: branch (tree) ཡལ་ག་

yεεcɔɔ̀ pa: right-wing deviationist གཡས་ཕྱོགས་

yεεcɔɔ̀ lə lhṳ̃ṳ̃: right-wing deviation གཡས་ཕྱོགས་ལ་ལྷུང་

yεεyõõ: either side, right or left གཡས་གཡོན་

yεὲ: right (as opposed to left) གཡས་

yōqo (h:s̆əpci): servant (male) གཡོག་པོ་(ཞབས་ཕྱི་)

yoŋaà: certainly ཡོང་བ་འདུག་

yoŋtsɔɔ̀: all ཡོངས་རྫོགས་

yocεὲ: supplies ཡོ་བྱད་

yõõ, IC (h:phēè IA): to come ཡོང་(ཕེབས་)

yóópu: canal (irrigation) ཡུར་པོ་

yóópu thṳṳ, IC: to dig irrigation canal ཡུར་པོ་བྲུས་

yõtε̃ε (h:qūyõõ): knowledge ཡོན་ཏན་(སྐུ་ཡོན་)

yõtε̃ε chēpo (h: qūyõõ chēpo): knowledgeable ཡོན་ཏན་ཆེན་པོ་(སྐུ་ཡོན་ཆེན་པོ་)

yöla kəp (h:simyöö kõ): to draw curtain ཡོལ་བ་རྒྱབ་(གཟིམ་ཡོལ་སྐྱོན་)

yöö, IB: to avoid གཡོལ་

yõõ: left གཡོན་

yoŋtsɔɔ̀: all ཡོངས་རྫོགས

yɔ̄ɔmo (h:s̆εtama): female servant གཡོག་མོ་(ཞལ་ཏ་མ་)

ra: goat ར་

ra si, IID (h:qūrə phεὲ, IIA): to be drunk ར་བཟི་(སྐུ་ར་བབས་)

raŋe roŋe: rough (of surface) རང་རོང་

raŋkööcöö: autonomous region རང་སྐྱོང་ལྗོངས

raŋcaà: as before རང་ཅག་

raŋtsε̃ε: independence རང་བཙན་

raŋs̆eè tshāpo (3): selfish རང་ཞེན་ཚ་པོ་

rāñaà: scorpion སྡིག་པ་རྭ་ཉག་

rãwãã: freedom རང་དབང་

rãã + neg.: not very ... རང་

raà, IIA: to རག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

obtain, to get
aà: brass; dike རག་
raà lɛɛ̀, IIIA: it depends on ... རག་ལས་
rəqtüü: cursorily རགས་བསྡུས་
rətséé: goat herder ར་རྫི་
ri: mountain, hill རི་
rīŋu (2): long རིང་པོ་
riqnéé: science རིག་གནས་
riqpə tāā: to be creative; to get new idea རིག་པ་བཏང་
riqpə tim, ID: to concentrate རིག་པ་སྒྲིམ་
riqšüü: culture རིག་གཞུང་
riküü: mountain range རི་རྒྱུད་
rintə: rifle རིང་མདའ་
rintüü: length རིང་ཚད་
rinsii: relics རིང་བསྲེལ་
ritaà kəp: to hunt རི་དྭགས་རྒྱབ་
ripaà: boar (wild) རི་ཕག་
rīpə: rank རིམ་པ་
rīpəp: cost རིན་འབབ་
ripīī: Japan རི་པིན་
rīpéé: gradually རིམ་པས་
rim: epidemic རིམས་
rirəp: (Mt.) Meru རི་རབ་
rimši: fourth rank རིམ་བཞི་
rili: train རི་ལི་
rilii cāqlam: railway རི་ལིའི་ལྕགས་ལམ་
rilii tīsīī: train station རི་ལི་ཊི་ཤིན་

rii, IIB: to fall (down) རིལ་
rīī: price རིན་
riipu: pill རིལ་བུ་
ru ŋapo (3): fastidious རུ་ང་པོ་
ruqòò: bone རུས་ཁོག་
rup kəp: to attack རུབ་རྒྱབ་
rupōō: captain (Tibetan army) རུ་དཔོན་
rum: carpet རུམ་
rusōō kəp: to broadcast seed རོལ་སོན་རྒྱབ་
ruuruù sòò, IC (chɛɛ̀): to collect རུབ་རུབ་བསྡོམས་ བྱས་
rüükü: patrilineal descent line རུས་བརྒྱུད་
rüüpə (5): spoiled, rotten (foods or materials) རུལ་པ་
rɛɛ, IB: to tear, to rip དྲལ་
rɛɛ, IIIB: to become torn རལ་
rɛɛca: cotton goods རས་ཆ་
rɛ̀ɛ: cotton cloth རས་
reqōō: rabbit རི་བོང་
reta šinɛɛ: individually རེ་རེ་བཞིན་
rēpoche: Rinpoche (incarnation) རིན་པོ་ཆེ་
remo: drawing, picture རི་མོ་
remo thii, IC: to draw རི་མོ་བྲིས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

r̲e̲wa ch̲ɛ̲ɛ̀ (h:thūūre nā̄ā̄): to hope for — རེ་བ་བྱས་ (ཐུགས་རེ་གནང་)

r̲e̲s̆i: every — རེ་བཞིན་

r̲e̲ere: each — རེ་རེ་

r̲e̲è: linking verb 'to be' — རེད་

ré̱quù: bag (cotton) — རས་ཁུག་

ré̱tiyo: radio — རས་གྲི་ཡོ་

r̲o̲: corpse — རོ་

r̲o̲ŋ: ravine, valley — རོང་

r̲o̲ptsə (chi): approximately — རོབ་ཙམ་

rō̄ō̄: ravine, valley — རོང་

ró̱ó̱: cattle enclosure — རྭ་བ་

r̲ɔ̲qpa ch̲ɛ̲ɛ̀ (h:chāārɔɔ̀ nā̄ā̄): to help, to aid — རོགས་པ་བྱས་ (ཕྱག་རོགས་གནང་)

r̲ɔ̲ɔ̲ram ch̲ɛ̲ɛ̀ (h: chāārɔɔ̀ nā̄ā̄): to help, to aid — རོགས་རམ་བྱས་ (ཕྱག་རོགས་གནང་)

r̲ɔ̲ɔ̲ram tshōqpa: Relief Agencv — རོགས་རམ་ཚོགས་པ་

r̲ɔ̲ɔ̀ ch̲ɛ̲ɛ̀ (h:chāārɔɔ̀ nā̄ā̄): to help, to aid — རོགས་བྱས་ (ཕྱག་རོགས་གནང་)

rhāŋrāā: single — ཧྲང་ཧྲང་

rhātaqtaà (6): strong — སྲ་ཏག་ཏག་

lā: fare; wage — གླ་

l̲a̲ kəp: to cross a mountain pass — ལ་རྒྱབ་

lā̄qaà: road — ལམ་

lā̄qaà tā̄ā̄: to steam — རླང་རྔག་བཏང་

lā̄qɔɔ̀: bull — གླང་ཁོག་

l̲a̲qkee: a permit — ལག་འཁྱེར་

l̲a̲qca: tool, implements — ལག་ཆ་

l̲a̲qña (h:chāāña): arm (from shoulder to hand) — ལག་ཉ་ (ཕྱག་ཉ་)

l̲a̲qtaà (h:chāātaà): gift (see p. 350) — ལག་བཏགས་ (ཕྱག་བཏགས་)

l̲a̲qpa (h:chāà): hand — ལག་པ་ (ཕྱག་)

l̲a̲qpa cāqo (6): thrifty — ལག་པ་ཁྱགས་པོ་

l̲a̲qpa tā̄ā̄ (h: chāà tā̄ā̄nā̄ā̄): to hold hands — ལག་པ་བཏར་ (ཕྱག་བཏང་གནང་)

l̲a̲qpa təp, ID: to clap — ལག་པ་བརྡབ་

l̲a̲qpaa lē̃, ID: to get; obtain (lit.: in the hand) — ལག་པར་སླེབས་

l̲a̲qpom: hand grenade — ལག་བོམ

l̲a̲qlēē tār, ID (or ch̲ɛ̲ɛ̀): to put into practice (principles, ideas) — ལག་ལེན་བསྟར་

lāŋtō̄ō̄: tax (in kind) — ལག་འདོན་

lāŋs̆a: beef — གླང་ཤ་

lāca: wage — གླ་ཆ་

lācaà: Tax and Supply Office — ན་ཕྱག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lāpca kəp (h:qālop nāā): to advise བསླབ་བྱ་རྒྱབ་ (བཀའ་སློབ་གནང་)

lāpta: school བསླབ་གྲྭ་

lāptaạ: student སློབ་ཕྲུག་

lāpo (3): weak (drinks, etc.) སླ་པོ་

lāprāā: religious estate བླ་བྲང་

lāprāā chātsöö: same as lācaà བླ་བྲང་ཕྱག་མཛོད་

lamto chēpo: lucky ལམ་འགྲོ་ཆེན་པོ་

lam lə (and vbs. 'to go'): to be successful (lit.: to go on the road) ལམ་ལ་

lamsāā: at once, immediately ལམ་སེང་

lamso, lamsöö lɛɛqa: road work ལམ་བཟོ་

lāā: musk deer གླ་བ་

lāācēē: elephant གླང་ཆེན

lāà, IIIA: to be lost བརླག

lāà qhēē, IIB: to be aple to overcome གླགས་ཁེལ་

lāā, IC (h:šāā, IC): to get up ལང་ (བཞེང་)

ləqšuù (h:chəəšuù): gloves ལག་ཤུབས་ (ཕྱག་ཤུབས་)

lə̄ŋtuù kəp: to steam རླང་འཁགས། རྒྱབ་

ləp, ID: to teach; to study; to learn བསླབ་

ləp, ID, irr. pat.: to tell ལབ་

lə̄puù (h:šiiləp): radish ལ་ཕུག་

ləmküü chɛ̄ɛ̀: to guide ལམ་རྒྱུས་བྱས་

ləmyiì: government requisition pass ལམ་ཡིག་

lə̄tsi: musk གླ་རྩི་

lə̄tsiŋ tāā: to do hand-to-hand combat ལག་འཛིང་བཏང་

lə̄ yoŋaà: certainly ལགས་ཡོང་བ་འདུག

li: pear ལི་

liu: chapter ལེའུ་

līqə: park གླིང་ག་

līqə tāā: to picnic གླིང་ག་བཏང་

līŋtsi: collar ལིང་ཙི་

līqpə: penis (vulgar) ལྡིག་པ་

limə: bronze ལི་མ་

liši: clove ལི་ཤི་

liwāā: orange ལི་ཝང་

lū: Serpent-God (naqa) ཀླུ་

lūqöö: fan (motor) རླུང་འཁོར་

luqšə: mutton ལུག་ཤ་

lukǖü: history; news events ལོ་རྒྱུས་

lūŋ: air རླུང་

lūŋ lāā, IIC (h: qūlūū šāā, IIC): to be angry རླུང་ལང་ (སྐུ་རླུང་བཞེང་)

luŋtēē kəp: to prophesy ལུང་བསྟན་རྒྱབ་

lūŋtīī: radio རླུང་འཕྲིན་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

luŋpə: a country ལུང་པ་
lūŋtsup: storm རླུང་རྒྱུབ་
lūtũũ: comrade བློ་མཐུན་
lūyüü: Serpent-God country ཀླུ་ཡུལ་
luusqɛ̃ɛ̃: field gun (Lewis) ལུ་སི་ཀན་
lũù, IA: to pour བླུག་
luù: sheep ལུག་
luù kəp: to cast (images) ལུག་རྒྱབ་
lǖcɔɔ kəp: to fertilize with chemicals ལུད་སྦྱོར་རྒྱབ་
lǖü kəp: to fertilize with manure. ལུད་རྒྱབ་
lɛ̃qɛ̃ɛ̃: responsibilities ལས་འགན་
lɛ̄pa: brain ཀླད་པ་
lɛ̄pa thũũ, IC: brainwash ཀླད་པ་འཁྲུས་
lɛ̄pa cə̃qu: conservative (derogatory) ཀླད་པ་ལྡང་ཁུ་
lɛ̄pa sāāpa: liberal, progressive ཀླད་པ་གསར་པ་
lɛ̃po (1): suitable ལན་པོ་
lɛ̆sa: thigh བརླ་ཤ་
lɛ̃ɛ̃ kəp (h: caalɛ̃ɛ̃ kõõ): to answer ལན་རྒྱབ་ (ཞལ་ལན་སྩོལ་)
lɛ̃ɛ̃ kɛɛ, IB (h: caalɛ̃ɛ̃ kɛɛnāā): to deliver a message ལན་བསྐུལ་ (ཞལ་ལན་བསྐུལ་གནང་)
lɛɛqa chɛ̀ɛ̀ (h: chāālɛɛ̀ nāā): to work ལས་ཀ་བྱས་ (ཕྱག་ལས་གནང་)

lɛ̄ɛqɔɔ: zero ཀླད་སྐོར་
lɛɛtõõ: affairs, business ལས་དོན་
lɛ̃ɛ̃tõõ chɛ̀ɛ̀: to imitate ལད་ཟློས་བྱས་
lɛ̃ɛ̃tɛɛ̀: retribution ལས་འབྲས་
lɛ̃ɛ̃tɛɛ̀ qhɔ̄ɔ, IIB: to get retribution ལས་འབྲས་འཁོར་
lɛɛne: monastic administrative official ལས་སྣེ་
lɛ̄ɛpaà: ear wax ཀླད་པགས་
lɛɛšɔɔ lāpta: night school ལས་ཞོར་བསླབ་གྲྭ་
lɛ̄ɛ̀, IC: to knit གླས་
lɛɛ̀, IIIA: to leave behind unintentionally ལུས་
lɛɛ̀: karma ལས་
lɛɛ̀ lāpo (3): easy ལས་སླ་པོ་
lɛ̃, ID (h: šeè, IA): to get བླངས་ (བཞེས་)
leqcöö léequũũ: Reform Office ལེགས་བཅོས་ལས་ཁུངས་
lēm, ID: to press གནོན་
leto: calendar ལོ་ཐོ་
lelo chɛ̀ɛ̀: to procrastinate ལེ་ལོ་བྱས་
lēēqɔɔ̀: basket སླེ་པོ་
-léé: than ལས་
léequũũ: office ལས་ཁུངས་
lẽẽquüü: large-scale movement ལས་འགུལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

léèmiì qǘlkoö̈: labor movement — ལས་མིས་འགུལ་སྐྱོད་

lēè, IIA: to arrive — སླེབས་

lo (h:qõõlo): year, age — ལོ་(དགུང་ལོ་)

lō qhā̃à, IIC: to be content — བློ་ཁེངས་

lō kəp, II (h:qü̈ü̈lo kö̈, II): to cough — གློ་རྒྱབ་(མགུལ་གློ་སྐྱོན་)

lōqɔɔ̀ chēpo (3): brave, courageous — བློ་ཁོག་ཆེན་པོ་

loqsö̈ö: custom — ལུགས་སྲོལ་

loŋa: blind — ལོང་བ་

loŋɛɛ chə̄si: Five-Year Plan — ལོ་ལྔའི་འཆར་གཞི་

lōtaa: every year — ལོ་རྟར་

loto: calendar — ལོ་ཐོ་

lotoò: crops — ལོ་ཏོག་

lōnɛɛ̀: tuberculosis — གློ་ནད་

lōpa: a savage, barbarian — ཀློ་པ་

lōpõõ rẽpoche: Padmasambhava — སློབ་དཔོན་རིན་པོ་ཆེ་

lōpcõ̀õ chɛɛ̀: to study — སློབ་སྦྱོང་བྱས་

loptaà: an animal year — ལོ་རྟགས་

lōpɩsɛ̃ɛ̃: lesson — སློབ་ཚན་

lōma: bamboo basket — སློ་མ་

loma: a leaf — ལོ་མ་

lōsã̀ã: P.N. — བློ་བཟང་

looqaa chɛɛ̀: to cause fission of descent group; to separate; to divorce — ལོག་དཀར་བྱས་

lōōcãã tāā: (to get) engaged — སློང་ཆང་བཏང་

lṑō, IC: to beg — སློང་

lò̇ò̇, IA: to return — ལོག་

lṑö̈, IA: to release — གློད་

lṑö̈ qhēēpo (3): trustworthy — བློས་འཁེལ་པོ་

lṑö̈ kɛ̄ɛ, IB: to trust — བློས་བཀལ་

lṑö̈ tāā: to release — གློད་བཏང་

lȫcẽẽ: Prime Minister — བློན་ཆེན་

lȫpa (1): wet — རློན་པ་

lɔqcöpa: reactionary — ལོག་སྤྱོད་པ་

lɔ̄qtep: t^xtbook — ཀློག་དེབ་

lɔ̄qpaa kəp, I and II: to x-ray — གློག་པར་རྒྱབ་

lɔr (h:chāālɔɔ): paper money — ལོར་(ཕྱག་ལོར་)

lɔɔqaa: separately — ལོག་དཀར་

lɔɔqɔɔ pɛ̄ɛtsɛɛ: cabbage — ལོ་སྐོར་པད་ཚལ་

lɔ̄ɔ̀, IA (h:caalɔɔ̀ · nā̄ā): to read — ཀློག་(ལྗགས་ཀློག་གནང་)

lɔ̄ɔ̀, IA: to return (things) — སློག་

lɔɔ̀: the surface of walls, etc. — ལོག་

lɔ̄ɔ̀ kəp, III: to have lightning — གློག་རྒྱབ

lhā: god — ལྷ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lhāqpa: Wednesday	ལྷག་པ་
lhāqpa: more than	ལྷག་པ་
lhāqpa (h:s̆uulaà): wind	ལྷག་པ་(ཞུགས་ལྷག་)
lhāqpa tshāpo (3) (h:s̆uulaà tshāpo (3)): windy	ལྷག་པ་ཚ་པོ་ (ཞུགས་ལྷག་ཚ་པོ་)
lhāqpaa chār, ID: to winnow	ལྷག་པར་འཕྱར་
lhāmo: goddess	ལྷ་མོ་
lhaà: more than	ལྷག་
lhə̄tũũ: smallpox	ལྷ་འབྲུམ
lhīqu (2): calm	ལྷིང་པོ་
lhū thɛ̄ɛ, IB: to dismantle	ལྷུ་འཕྲལ་
lhū thɛɛ, IIIB: to fall apart	ལྷུ་བྲལ་
lhūqluù (6): loose	ལྷུག་ལྷུག་
lhūnuù: southwest	ལྷོ་ནུབ་
lhɛ̄kɛɛ̀ (nh:ñə̄mtòò): together (h)	ལྷན་རྒྱས་(མཉམ་དུ་)
lhɛ̄ɛma lɛ̄ɛ̀, IC: to braid	ལྷད་མ་ལྷད་
lhɛ̄ɛra: enclosure (for cattle)	ལྷས་ར་
lɛɛs̆īī: land leased on work basis	ལས་ཞིང་
lhɛ̄ɛsa: Lhasa	ལྷ་ས་
lhɛ̄ɛsaà: a person from Lhasa	ལྷ་ས་བ་
lhɛ̄ɛ̀: an alloy	ལྷད་
lhō: south	ལྷོ་
lhōqa: South Tibet	ལྷོ་ཁ་
lhōci: Governor of South Tibet	ལྷོ་སྤྱི་
lhōs̆aa ēsiyə: Southeast Asia	ལྷོ་ཤར་ཨེ་ཤེ་ཡ་
lhȫöpo or lhȫölȫö (1): leisurely	ལྷོད་པོ་ ལྷོད་ལྷོད་
s̆ā (h:sūtum): meat	ཤ་ (གསོལ་རྒྱུམ་)
s̆āqɛɛ: witches' meat-feast	ཤ་སྐལ་
s̆ā qā̄po: dried meat	ཤ་སྐམ་པོ་
s̆āqãã: brothel	གཞང་ཁང
s̆āqa chēpo (3): wide	ཞེང་ཁ་ཆེན་པོ་
s̆āqɔɔ̀: carcass	ཤ་ཁོག་
s̆aqpa kəp: to lasso	ཞགས་པ་རྒྱབ་
s̆ākathūpə: The Buddha	ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་
s̆aŋtsoma: prostitute	གཞང་ཚོང་མ་
s̆āqcöö chɛɛ̀, I and II: to operate on, or to have an operation	གཤག་བཅོས་བྱས་
s̆ātom: meat market	ཤ་ཁྲོམ་
s̆apkaà (h:qūpkaà): chair (h)	ཞབས་ཀྱག་(སྐུབ་ཀྱག་)
s̆apkaà tō̄ (nh: qūpkaà kəp): to arrange chairs (h)	ཞབས་ཀྱག་སྒྲོན (སྐུབ་ཀྱག་རྒྱབ་)
s̆apkē̄ (nh:qhutũũ): pants (h)	ཞབས་དོར་(གོས་ཐུང་)
s̆apcaà (nh:hə̄qòò): boots, shoes (h)	ཞབས་ (ལྷམ་
s̆āptaà kəp: to mark	ཤ་རྟགས་རྒྱབ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

a person for a witches' meal

šaptẽẽ phə̄šii: land hereditarily held on government service basis — ཞབས་རྟེན་ཕ་གཞིས་

šāpṭaà: roast meat — ཤ་བསྲེགས་

šapšeè kõ (h:šaaro kəp): to dance (h) — ཞབས་བཞས་སྐྱོན་ (ཞབས་བྲོ་རྒྱབ་)

šamo (h:ūšə): hat — ཞྭ་མོ་ (དབུ་ཞྭ་)

šāmṭɛɛ̀: curry (with meat) — ཤ་འབྲས་

šamṭẽẽ šüü, IC: to disgrace — ཞབས་འདྲེན་ཞུས་

šamṭeè šɔ̄ɔ̄, IIB: (nh:tetaa šɔ̄ɔ̄, IIB): to slip — ཞབས་འདྲེད་ཤོར་ (འདྲེད་རྡབ་ཤོར་)

šara: blind — ཞར་བ་

šārkaà: straight; directly — ཤར་ཀྲག་

šala: stone floor — ཞལ་བ་

šāšẽẽ: loyal(ty) — ཤ་ཞེན་

šāā: east — ཤར་

šāā: deer — ཤ་བ་

šaa, IB: to shave, to cut hair — བཞར་

šaaqɔɔ kõ (nh:qōra kəp): to circumambulate (h) — ཞབས་སྐོར་སྐྱོན་ (སྐོར་བ་རྒྱབ་)

šaaqom kõ (nh:qhōpa kəp): to walk (h) — ཞབས་གོམ་སྐྱོན་ (སྐོར་བ་རྒྱབ་)

šāātaà (nh:nātaà): snuff (h) — ཤངས་ཐ་ (སྣ་ཐ་)

šaapeè (nh:pēēmo): knee (h) — ཞབས་པུས་ (པུས་མོ་)

šaaro kəp (h:šapšeè kõ): to dance — ཞབས་བྲོ་རྒྱབ་ (ཞབས་གཞས་སྐྱོན་)

šāālo: southeast — ཤར་ལྷོ་

šāà, IA: to split — གཤག་

šāà, IIIA (nh:šī, IIID): to die (h) — གཤེགས་ (ཤི་)

šāā̃ (nh:nəquù): nose (h) — ཤངས་ (སྣ་ཁུང་)

šaà, IA: leave — བཞག་

šā̃ā̃, IC (nh:lā̃ā̃, IC): to get up (h) — བཞེངས་ (ལང་)

šəqtsi chēpo (3): greasy — ཞག་ཚི་ཆེན་པོ་

šəküü: matrilineal descent line — ཤ་བརྒྱུད་

šəni: lead (metal) — ཞ་ཉེ་

šəñuù (h:chəəñuù šəñuù): pencil — ཞ་སྨྱུག་ (ཕྱག་སྨྱུག་ ཞ་སྨྱུག་)

šəp (nh:qāŋpa): foot (h) — ཞབས་ (རྐང་པ་)

šə̄pu: maggots — གཤམ་འབུར་

šəpci (nh:yōqo): servant (h) — ཞབས་ཕྱི་ (གཡོག་པོ་)

šəpcüü kəp: to pinch — ཤ་གཅུས་རྒྱབ་

šəpceè (nh: qā̃ā̃ceè): footprint (h) — ཞབས་རྗེས་ (རྐང་རྗེས་)

šəptii (nh: qəŋtii): sole of foot (h) — ཞབས་མཐིལ་ (རྐང་མཐིལ་)

šəpsuù (nh:ūsuù or ōmusūluù): socks (h) — ཞབས་སུ་ (ཨོ་སུ་ ཨོ་མོ་སུ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

šə̄əcu thö̱, IID (nh: nə̄cu thö̱̃, IID): to have a runny nose (h) — ཤངས་ཆུ་འདོན་ (སྣ་ཆུ་འདོན་)

šī, IIID (h:šāà IIIA): to die — ཤི་ (གཤེགས་)

ši̱: four — བཞི་

šīqə: character; personality — ག་ཤི་ཁ་

šī̱qə: field, farm — ཞིང་ཁ་

šī̱qə tə̄p, ID: to plant fields — ཞིང་ཁ་བཏབ་

šī̃qəm: box (wooden) — ཤིང་སྒམ་

ši̱qətse: provincial capital of Southwest Tibet — གཞིས་ཀ་རྩེ་

šīkö̃ö̃: a casualty — ཤི་སྐྱོན་

šīŋ: wood — ཤིང་

ši̱ŋcēē: a province — ཞིང་ཆེན་

šīŋnaà: forest — ཤིང་ནགས་

ši̱ŋpə: farmer — ཞིང་པ་

ši̱ŋlée chɛ̱ɛ̀: to do agricultural work; to do field work — ཞིང་ལས་བྱས་

šīŋso kə̱p: to carpenter — ཤིང་བཟོ་རྒྱབ་

šīŋsöò: carpenter — ཤིང་བཟོ་བ་

ši̱ñii: two years ago — གཉིས་ཞིང་

ši̱tuù kə̱tuù (nh: kə̱tuù): noodles (h) — བཞེས་ཐུག་རྒྱ་ཐུག་ (རྒྱ་ཐུག་)

ši̱te ñōmnɛɛ̀: peaceful coexistence — ཞི་བདེ་སྙོམས་གནས

šītöò: fruit — ཤིང་ཏོག་

ši̱pu (1) (h:tōpo (3)): tasty, delicious — ཞིམ་པོ་ (སྦྲོ་པོ་)

ši̱pu rāā (+ neg.): not very much — ཞི་པོ་རང་

ši̱pkə: four hundred — བཞི་བརྒྱ་

ši̱pcüü chɛ̱ɛ̀: to check on — ཞིབ་གཅོད་བྱས་

ši̱ptuu (nh:thūmə): spoon (h) — བཞེས་འཁྱུར་ (འཁྱུར་མ་)

ši̱ptə: details — ཞིབ་ཕྲ་

ši̱mi: cat — ཞི་མི་

ši̱mtuù: kitten — ཞིམ་ཕྲུག་

ši̱wée ka̱tso: Pacific Ocean — ཞི་བའི་རྒྱ་མཚོ་

šīrəp: prajñā — ཤེས་རབ་

šīīqə: character, personality — ག་ཤི་ཁ་

šii̱qəm (qhə̄pu): peach (h) — བཞེས་ཁམ་ (ཁམ་བུ་)

šii̱caà chɛ̱ɛ̀: to settle (permanently) — གཞིས་ཆགས་བྱས་

šii̱caà qēm: settlers' permanent camp — གཞིས་ཆགས་སོམ་

šīīrii lé̱éqũũ: cultural office (Tibetan) — ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་

šii̱ləp (nh:lə̱puù): radish (h) — བཞེས་ལབ་ (ལ་ཕུག་)

šii̱lumə (nh: tshə̄lumə): an — བཞེས་ལུ་མ་ (ཚོ་ལུ་མ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

orange (h)

šiišu (nh:qūšu): apple (h) — བཞེས་ཤུ་(ཀུ་ཤུ་)

šīì, IA: to destroy (buildings, etc.) — ཤིགས་

šīì kəp, II: to have lice — ཤིག་རྒྱབ་

šu: bow (weapon) — གཞུ་

šūq chēpo (3): strong (beings) — ཤུགས་ཆེན་པ་

šūqu (h:chāāšɔɔ̀): paper — ཤོག་བུ་(ཕྱག་ཤོག་)

šūqtseè tsēè, IC: to wrestle — ཤུགས་རྩེད་རྩེད་

šuŋ: government — གཞུང་

šuŋtsəp: ambassador — གཞུང་ཚབ་

šuŋšəp: government official — གཞུང་ཞབས་

šutaà tā̄ā̄: to proofread — ཞུས་དག་བཏང་

šutɛ̄ɛ̄caà: please sit down, good-by (to person staying) idiom (hh) — བཞུགས་གདན་འཇགས་

šutɛ̄ɛ̄caà qoò: same as word above — བཞུགས་གདན་འཇགས་དགོས་

šūp: a case — ཤུབས་

šūpüü šüü, IC: to cremate — ཞུགས་འབུལ་ཞུས་

šumaa (h:simšu): lamp — བཞུ་མར་(གཟིམ་བཞུ་)

šur, ID and IIID: to melt — བཞུར་

šūrmə: corduroy — ཤུར་མ་

šūšoò thēērim: exploiting class — བཤུ་གཞོག་གྲལ་རིམ

šūšoò tā̄ā̄: to exploit — བཤུ་གཞོག་བཏང་

šuucaa tā̄ā̄, II (nh chāāpa tā̄ā̄, II): to rain (h) — བཞུགས་ཆར་བཏང་ (ཆར་པ་བཏང་)

šuutəp (nn:thə̄p): stove — ཞུགས་ཐབ་(ཐབ་)

šuutiì kō̄, II (nh: thīqpə kəp, II) to drip (h) — བཞུགས་ཐིགས་སྐྱོན་ (ཐིག་པ་རྒྱབ་)

šuutɛ̄ɛ̄ kō̄ (nh:tɛ̄ɛ̄ kəp): to arrange seats (h) — བཞུགས་གདན་སྐྱོན་ (གདན་རྒྱབ་)

šuume kō̄ (nh:me kəp): to set fire to (h) — ཞུགས་མེ་སྐྱོན་ (མེ་རྒྱབ་)

šuume tā̄ā̄nā̄ā̄ (nh:me tā̄ā̄): to make fire (h) — ཞུགས་མེ་བཏང་གནང་ (མེ་བཏང་)

šuume metaà tā̄ā̄nā̄ā̄ (nh:metaà tā̄ā̄): to burn (h) — ཞུགས་མེ་མེ་བསྲེགས་བཏང་གནང་ (མེ་བསྲེགས་བཏང་)

šuumeè tshīì nā̄ā̄ (nh:meè tshīì, IIA): to be burned — ཞུགས་མེས་ཚིག་གནང་ (མེས་ཚིག་)

šuulaà (nh:lhāqpa): wind (h) — བཞུགས་ལྷག (ལྷག་པ་)

šuulaà tshāpo (3) (nh:lhāqpa tshāpo (3)): windy — བཞུགས་ལྷག་ཚ་པོ་ (ལྷག་པ་ཚ་པོ་)

šuusə (nh:tōōsa): residence (h) — བཞུགས་ས་(སྡོད་ས

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

šṳù: after གཞུག་
šṳù, IA (nh:tɛɛ̀, tö̱ö, irr., IA) to sit, stay (h) བཞུགས་(བསྡད་ སྡོད་)
šū̄ù, IC (nh:ŋṳ̀ù, IC): to cry (h) ཤུམ་(ངུས་)
šṳnu: youth གཞོན་ནུ་
šṳnu tetsɔɔ̀: Youth League གཞོན་ནུ་སྡེ་ཚོགས་
šṳnu tshōqpa: youth association གཞོན་ནུ་ཚོགས་པ་
šū̄ù, IC: to copy (e.g., a book) བཤུས་
šṳ̀ù, IC: to hit གཞུས་
šṳ̀ù, IC, irr. pat.: to tell to someone higher ཞུས་
šṳ̀ùtsāā: I know (exclamation of agreement) ཞུས་ཙ་
šē, irr., D (h:khē, irr., D): to know, to understand ཤེས་(མཁྱེན་)
šē̱tama (nh:yōōmo): maid servant ཞལ་ཏ་མ་(གཡོག་མོ་)
šē̱taà, šē̱pa: other, another གཞན་དག་, གཞན་པ་
šēšɛɛ̀ tāā (h: qāpkö̈ö nāā): to scold གཤེ་གཤེ་བཏང་ (བཀའ་བསྐྱོན་གནང་)
šɛ̱ɛ̱ (nh:qhā): mouth (h) ཞལ་(ཁ་)
šɛ̱ɛ̱ qōm, IID (nh: qhā qōm, IID): to be thirsty (h) ཞལ་སྐོམ་(ཁ་སྐོམ་)
šɛ̱ɛ̱ kɛ̄ɛ̄nāā (nh:ōō or qhā kɛ̄ɛ, IB): to kiss ཞལ་སྦྱོར་གནང་ (ཁ་སྐྱལ་)
šɛ̱ɛ̱ ŋo̱m, IID (nh: qhā ŋo̱m, IID): to have one's thirst quenched (h) ཞལ་ངོམ་ (ཁ་ངོམ་)
šɛ̱ɛ̱ tāānāā (nh:qhā tāā): to talk behind one's back (h) ཞལ་བཏང་གནང་ (ཁ་བཏང་)
šɛ̱ɛ̱ tsēpo (1) (nh: qhā tsēpo): tight-lipped (h) ཞལ་བཙན་པོ་ (ཁ་བཙན་པོ་)
šɛ̱ɛ̱qa chē, IIID: to bloom ཞལ་ཁ་སྤྱེ་
šɛ̱ɛ̱qaa (nh:qāyöö): cup (h) ཞལ་དཀར་(དཀར་ཡོལ་)
šɛ̱ɛ̱qep kȫ (nh:qhēp kə̱p): to cover (h) ཞལ་ཁེབས་སྐྱོན་ (ཁེབས་རྒྱབ་)
šɛ̱ɛ̱ka (nh:ka̱): beard (h) ཞལ་རྒྱ་ (རྒྱ་)
šɛ̱ɛ̱coo (nh:ācoo): towel (h) ཞལ་ཆོར་(ཨ་ཆོར་)
šɛ̱ɛ̱cö̈ö kȫ (nh: qhāpcö̈ö kə̱p): to cover (h) ཞལ་གཅོད་སྐྱོན་ (ཁ་གཅོད་རྒྱབ་)
šɛ̱ɛ̱taa: monk's cook ཞལ་ཏ་བ་
šɛ̱ɛ̱töö kȫ, II (nh: ātöö kə̱p, II): to yawn (h) ཞལ་སྟོང་སྐྱོན་ (ཨ་སྟོང་རྒྱབ་)
šɛ̱̄ɛ̄töö nāā (nh: ཞལ་འདོན་གནང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhātȫȫ chɛɛ̀): to pray (h) — (ཁ་འདོན་ཞུས་)
šɛ̄ɛ̄pa: butcher — བཤན་པ་
šɛɛpaa tāānāā (nh: qhāpaa tāā): to telephone (h) — ཞལ་པར་བཏང་གནང་ (ཁ་པར་བཏང་)
šɛɛpɛɛ̀: Council Minister — ཞབས་པད་
šɛɛmo (nh:qɛɛmo): a laugh (h) — བཞད་མོ་(གད་མོ་)
šɛɛmo šɛɛ, IB (nh: qɛɛmo kɛɛ, IB): to laugh (h) — བཞད་མོ་བཞད་ (གད་མོ་གད་)
šɛɛmo šɔ̄ɔ̄, IIB (nh: qɛɛmo šɔ̄ɔ̄, IIB): to laugh (spontaneously) (h) — བཞད་མོ་ཤོར་ (གད་མོ་ཤོར་)
šɛɛtsom (nh: ɔ̄qtsom): goatee (h) — ཞལ་ཚོམས་ (ཨོག་ཚོམས་)
šɛɛtsöö̀ (nh: qhōtsöö̀): cheekbone area (h) — ཞལ་ཚོས་ (མཁུར་ཚོས་)
šɛɛyöö (nh:thāyöö): curtain (h) — ཞལ་ཡོལ་(ཁྲ་ཡོལ་)
šɛ̄ɛ̄ra: slaughterhouse — བཤས་ར་
šɛɛrɛɛ̀ sīī, IB (nh: thūū̀ kəp): to wash (h) face — ཞལ་རས་བསིལ་ (འཁྲུས་རྒྱབ་)
šɛ̄ɛ̄šɛɛ tāā: to rinse — བཤལ་བཤལ་བཏང་
šɛɛšee (nh:šēēqo): mirror (h) — ཞལ་ཤེལ་(ཤེལ་སྒོ་)
šɛɛ̀, IA, irr. pat.: to tell — བཤད་
šɛɛ̀ tāā (h:sūūšeė nāā): to sing — གཞས་བཏང་ (གསུང་གཞས་གནང་)
šē, irr., D: see p. 311
šētam: bottle — ཤེལ་དམ་
šetaa: very (much — ཞེ་དྲག་
šetaa rāā + negative: not very much — ཞེ་དྲག་རང་
šesa: honorific — ཞེ་ས་
šēē: otherwise — གཞན་
šēēqo (h:šɛɛšee): mirror — ཤེལ་སྒོ་(ཞལ་ཤེལ་)
šeeqɔɔ̀ (nh:qhɔ̄ɔ̄ma): pot (clay) (h) — བཞེས་ཁོག་(ཁོག་མ་)
šeetaa (nh:tāāqa): walnut (h) — བཞེས་སྟར་(སྟར་ཀ་)
šeetaȧ (nh:thāmaȧ): cigarette, cigar (h) — བཞེས་ཐ་(ཐ་མ་ཁ་)
šeetee (nh:teetse) plate (h) — བཞེས་སྡེར་(སྡེར་ཙེ་)
šēētōp̄: tree — ཤིང་སྡོང་
šēētɛɛ (nh:tɛɛ̀): rice (h) — བཞེས་འབྲས་(འབྲས་)
šēētöö: a tray — ཤིང་ཏྲོལ
šeenāā qūū, IB: to frighten — ཞེད་སྣང་བསྐུལ་
šeenāā tshāpo (3) frightening — ཞེད་སྣང་ཆེ་པོ་
šeepöö̀: the year after next — གཞེས་འཕོས
šeemɔɔ̀ (nh: mɔɔmɔɔ̀): a type — བཞེས་མོག་ (མོག་མོག་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

of dumpling (h)	
šeetsεε (nh:tshε̄ε̄): vegetables (h)	བཞེས་ཚལ་(ཚལ་)
šeetse (nh:qhōtse). chopsticks (h)	བཞེས་ཙེ་(ཁོས་ཙེ་)
šeeyȭȭcε̄ε̄: intellectuals; intelligentsia	ཤེས་ཡོན་ཅན་
šeè, IA (nh:lē̄, ID): to get	བཞེས་(བླང་)
šeè, IIA: to be afraid	ཞེད་
šéékuù nāā, II (nh: kūqpa kūù, IIA): to vomit (h)	ཞལ་སྐྱུག་གནང་ (སྐྱུག་པ་སྐྱུགས་)
šéécu (nh:chōto): lips (h)	ཞལ་མཆུ་(མཆུ་ཏོ་)
šééti kȭ, II (nh: hə̣pti kəp, II): to sneeze (h)	ཞལ་ཊི་སྒྲོན་ (ཧབ་ཊི་རྒྱབ་)
šéétsīī nāā (nh: kə̄qtsīī šεε, IA): to lie (h)	ཞལ་རྫུན་གནང་ (སྐྱག་རྫུན་བཤད་)
šō, irr.: imperative form of verb 'to come' (used only as direct command)	ཤོག་
šo: a coin	ཞོ་
šo (h:sȫȫšo): yoghurt	ཞོ་(གསོལ་ཞོ་)
šō kəp (h:chāāšo kȭ): to play dice	ཤོ་རྒྱབ་(ཕྱག་ཤོ་སྒྲོན་)
šoome musi (nh: musi): match (h)	ཞུགས་མེ་མུ་སི་ (མུ་སི་)
šoome kȭ (nh:me kəp): to set fire to (h)	ཞུགས་མེ་སྒྲོན་ (མེ་རྒྱབ་)
šoome tāānāā (nh: me tāā): to make a fire (h)	ཞུགས་མེ་བཏང་གནང་(མེ་བཏང་)
šoome metaà tāānāā (nh:metaà tāā): to burn (h)	ཞུགས་མེ་མེ་བསྲེགས་བཏང་གནང་(མེ་བསྲེགས་བཏང་)
šoomeè tshīī nāā (nh:meè tshīì, IIA): to be burned (h)	ཞུགས་མེས་ཚིག་ (མེས་ཚིག་)
šȫȫcaà: plow (iron)	གཤོལ་ལྕགས་
šȫ, ID (h:chīp, ID): to ride (animals)	བཞོན་(ཆིབས་)
šȫšȫȫ (1): young	གཞོན་གཞོན་
šȫȫ léèqūū: Tax and Provision Office of šȫȫ area (near Lhasa)	ཞོལ་ལས་ཁུངས་ ཞོལ་
šȫȫ, IC: to throw (water)	གཞོས་
šɔ̄qo (6): generous	ཤོག་པོ་
šɔ̄qpa: wings	གཤོག་པ་
šɔ̄ɔ̄, IIB and IIIC: to lose (at)	ཤོར་
šɔ̄ɔ̄qam: cardboard box	ཤོག་སྒམ་
šɔɔqεè: morning	ཞོག་པ་
šɔɔtaa: every morning	ཞོག་རྟར་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

šɔ̲ɔ̲tsɔɔ: morning assembly in monastery ཞོག་ཚོགས་

šɔ̄ɔ̄le: page ཤོག་ལྷེ་

sā: earth ས་

sā qɔ̄ɔ̄, IB: to go on an inspection trip ས་བསྐོར་

sā thē̄, ID: to retreat ས་འཐེན་

sa̲: a day (of the week) གཟའ་

sa̲ kəp: paralyze གཟའ་རྒྱབ་

sa̲ ñi̲mə: Sunday. གཟའ་ཉི་མ་

sa̲ ta̲wa: Monday གཟའ་ཟླ་བ་

sa̲ mi̲imaa: Tuesday གཟའ་མིག་དམར་

sa̲ pāāsāā: Friday གཟའ་པ་སངས་

sa̲ phūpu: Thursday གཟའ་ཕུར་བུ་

sa̲ pē̄pa: Saturday གཟའ་སྤེན་པ་

sa̲ lhāqpa: Wednesday གཟའ་ལྷག་པ་

sā ru̲p, IIID: to become dark ཕ་རུབ་

sa̲qāā: restaurant བཟའ་ཁང་

sā̲qo: forward (of person) བཟང་པོ་

sā̄qō̄ō: tomorrow evening སང་དགོང་

sa̲qɔɔ: week གཟའ་འཁོར་

sa̲qɔɔ ce̲e̲maà: next week གཟའ་འཁོར་རྗེས་མ་

sā̲qɔ̀ɔ: bald ཟངས་མགོ་

sā̄kɛ̀ɛ: a Buddha སངས་རྒྱས་

sa̲ŋɛ̄ɛ̄: quality བཟང་ངན་ (good-bad)

sāŋtaa: a coded message གསང་ཏར་

sāca: a place ས་ཆ་

sātaà the̲ée̲rim: landowner class ས་བདག་གྲལ་རིམ་

sā̲pa kə̲p: to build a bridge ཟམ་པ་རྒྱབ་

sāpaà: brick ས་ཕག་

sāpɛɛ̀ tā̄ā̄: to bury ས་སྦས་བཏང་

sa̲pcɛɛ̀: foodstuffs བཟའ་ཆས་

sāptɛ̄ɛ̄: rug (floor) ས་གདན་

sāpta. map ས་བཀྲ་

sa̲ptöö pɛɛ̀, IA: to get dressed in Sunday best ཟབ་སྤྲོད་སྤྲད་

sa̲praà kəp, II: to itch ཟ་འཕྲུག་རྒྱབ་

sām, IID (h:qō̄ō̄, IIC): to think (involuntarily) བསམ་(དགོངས་)

sāmcaa tā̄ā̄: to criticize བསམ་འཆར་བཏང་

sāmnaà tshāpo (3): mean (person) བསམ་མནག་ཚ་པོ་

sāmnaà che̲ɛ̀, IC: to act mean བསམ་མནག་བྱས་

sāmlo tā̄ā̄ (h: thūūsəm še̲è, IA): to think, consider བསམ་བློ་བཏང་ (ཐུགས་བསམ་བཞེད་)

sa̲tsāā: a couple བཟའ་ཚང་

sā̲tsam: border ས་མཚམས་

sā̄wā̄: secret གསང་བ་

sāwāā chē̄mo: Council Minister ས་དབང་ཆེན་མོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

sārcee ŋoloò kəp: to make a revolution — གསར་བརྗེའི་ངོ་ལོག་

sārcee pələp: revolutionary wave — གསར་བརྗེའི་ཆ་རླབས་

sārcee riŋluù: revolutionism — གསར་བརྗེའི་རིང་ལུགས་

sarpo (4): steep — གཟར་པོ་

sāršoò: newspaper — གསར་ཤོག་

saa, IIB: to fall (from or off something) — ཟར་

sããcöö (h:simcöö): bathroom — གསང་གཅོད་(གཟིམ་གཅོད་)

sããnãã: abbr. for sə̃ñii + nāà + ñīqaa — སང་གནངས་ སང་ཉིན་ གནང་ཉིན་

sāapa (4): new — གསར་པ་

sããšoò: tomorrow morning — སང་ཞོག་

sāà, IA: to save, to accumulate — བསག་

sãã: copper — ཟངས་

səŋi siŋi: to be in a state of commotion or confusion — ཟང་ཟིང་

sə̃ñii: tomorrow — སང་ཉིན་

sə̃ñuù: chalk — ས་སྨུག་

sə̃yiì kəp: to sign — ས་ཡིག་རྒྱབ་

sə̃šīī: agricultural land — ས་ཞིང་

sə̃šīī cūūkuu: agrarian reform — ས་ཞིང་བཅོས་བསྒྱུར་

sə̃su: Coleman type. — ས་བཞུ་

of lamp

sə̃ə̃kuù: news — གསར་འགྱུར་

sī kəp: to whistle — སི་རྒྱབ་

sīu: a berry-like fruit — སེའུ་

sikũũ lə cheenə: It's traditionally said ... — ཟེར་རྒྱུན་ལ་ཐོས་ན་

sīkõõ: Regent — སྲིད་སྐྱོང་

siŋkə: pink — ཟིང་སྐྱ་

siŋtuù lãã, IIIC: to have an uprising — ཟིང་འཁྲུག་ལང་

sīcüü: policy — སྲིད་ཇུས་

sītiŋāsöö: coronation — གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་

situ: pomegranate — སེ་འབྲུ

situu: berry — སེ་འབྲུ་

sipə: dew — ཟིལ་པ་

sīpi: measles — སི་པི་

sīpẽẽ kəp: to spice with chili — སི་པན་རྒྱབ་

sīpöö (nh:pöö): incense (h) — གཟིམ་སྤོས་(སྤོས་)

sim, ID: to catch, to capture — ཟིན་

sim, ID (nh:ñɛɛ, IB): to lie down, to sleep — གཟིམ་(ཉལ་)

simə (h:cēēsi): eyelash — གཟི་མ་(སྤྱན་གཟི་)

simqãã kõ (nh: qhāŋpa kəp): to build a house (h) — གཟིམ་ཁང་སྐྱོན་ (ཁང་པ་རྒྱབ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

simki (nh:khī): dog (h) གཟིམ་ཁྱི་(ཁྱི་)
simcāã nāqɔɔ̀: goodnight གཟིམ་འཇམ་གནང་དགོས་
simti (nh:ñēēti): bed (h) གཟིམ་ཁྲི་(ཉལ་ཁྲི་)
sītsīī: President སྲིད་འཛིན་
simyöö kõõ (nh:yöla tāā): to draw curtain (h) གཟིམ་ཡོལ་སྒྲོན་ (ཡོལ་བ་རྒྱབ་)
simšaà (nh:nāā, qhāŋpa): house (h) གཟིམ་ཤག (ནང་, ཁང་པ་)
simšu (h:šumaa): lamp གཟིམ་ཞུ་(བཞུ་མར་)
sīru: rhinoceros སེ་རུ་
sīlõõ: Prime Minister སྲིད་བློན་
sīī nāā (nh:thǖǖ, IC): to wash (h) བསིལ་གནང་(འཁྲུས་)
sīītõõ: politics སྲིད་དོན་
sīītöö: climate བསིལ་དྲོད་
sīīpu (5): cool བསིལ་པོ་
siimo (nh:tēēmo): show (h) གཟིགས་མོ་(ལྟད་མོ་)
sīīrə: basket སེ་ར་
sīì: politics སྲིད་
siì: leopard གཟིག་
siì, IA (nh:ñöö): to buy གཟིགས་(ཉོས་)
siì, IIA (nh:thōō, II, irr.): to see གཟིགས་(མཐོང་)
siì, IA (nh:tɛ̄ɛ̀, IC): to look at, to watch གཟིགས་(བལྟས་)
sū: who སུ་
suqtoo lūŋtīī: television གཟུགས་མཐོང་རླུང་འཕྲིན་
sūtüü: holy scarf བསྡུད་མཛད་
sūp, ID: to erase སུབ་
sūm: three གསུམ
sūmkə: three hundred གསུམ་བརྒྱ་
sūmtaà: grammar སུམ་རྟག་
sūmtõõ: three thousand གསུམ་སྟོང་
susumə: triangle ཟུར་གསུམ་མ་
susīī üüpu: proletariat བཟོ་ཞིང་དབུལ་པོ་
sūlu: curly hair སུ་ལུ་
suu: corner ཟུར་
sūū nāā (nh:qɛ̄ɛ̀ tāā): to call out (h) གསུང་གནང་ (སྐད་བཏང་)
sūūšéé nāā (nh:šɛ̄ɛ̀ tāā): to sing (h) གསུང་གཞས་གནང་ (གཞས་བཏང་)
sūūšéé nāā: to lecture གསུང་བཤད་གནང་
suù, IIA: to be pricked ཟུག་
sūū, IC, irr. pat.: to tell (h) གསུངས་
sūtóó (nh: thāptsāā): kitchen (h) གསོལ་ཐབ་(ཐབ་ཚང་)
sūtum (nh:šā): meat (h) གསོལ་དཀྲུམ་(ཤ་)
sūpu chɛ̄ɛ̀, IC or söö, IC: to bother བསུན་པོ་ཟུས་ བཟོས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

sū̌sii (nh: tsā̄pa): parched barley flour (h) གསོལ་ཞིབ་ (རྩམ་པ་)

sūūqup (nh:qūp): buttocks, anus (h) གསོལ་རྐུབ་ (རྐུབ་)

sūūtsii (nh: qhālaà): food (h) གསོལ་ཚིག་ (ཁ་ལག་)

sūù, IC: to churn (tea) སྲུབ་

sɛ̄, IID (nh:qho, IID): to hear གསན་ (གོ་)

sɛ̄, ID (nh:ñɛ̄, ID): to listen (to) གསན་ (ཉན་)

sɛɛpo (5): clear གསལ་པོ་

sɛɛna: food varieties ཟས་སྣ་

sɛɛ̀, IA: to kill བསད་

sɛɛ̀, IC (h:chöö, IA): to eat ཟས་ (མཆོད་)

sɛɛ̀ (nh:phu): son (h) སྲས་ (བུ་)

sɛɛ̀ kəp, III: to have frost སད་རྒྱབ་

sɛɛ̀ nāpa: government officials with high ascribed status སྲས་རྣམ་པ་

sēqe: lion (mythical) སེང་གེ་

sēqo kō̃ (nh:qo kəp): to close the door (h) གཟིམ་སྒོ་སྐྱོན་ (སྒོ་རྒྱབ་)

sekāā chɛɛ̀, IC (h: sūŋkāā nāā): to go right ahead and say it ཞེར་རྒྱུད་ཤུས་ (གསུང་རྒྱུད་གནང་)

setɔɔ: bayonet ཟེ་ཏོའི་

sētam: a gold coin གསེར་ཏམ་

sēpöö (nh:pöö): incense (h) གཟིམ་སྤོས་ (སྤོས་)

sēm kō, IID (h: thōōsem kō, IID): to be sad སེམས་སྐྱོ་ (ཐུགས་སེམས་སྐྱོ་)

sēm ŋɛ̄po: mean སེམས་ངན་པོ་

sēm tāā (h:thūūsem tāānāā): to think སེམས་བཏང་ (ཐུགས་སེམས་བཏང་གནང་)

sēm tuù, IIA (h: thūūsem tuù, IIA): to be sad སེམས་སྡུག་ (ཐུགས་སེམས་སྡུག་)

sēm phāŋ, IID (h: thōōsem phāŋnāā, II): to be disappointed སེམས་ཕང་ (ཐུགས་སེམས་ཕང་གནང་)

sēm šɔ̄ɔ, IIB (h: thūūsem šɔ̄ɔ, IIB): to fall in love སེམས་ཤོར་ (ཐུགས་སེམས་ཤོར་)

sēm lə saà, IA.(h: thūù lə šaànāā): to keep in mind; to make remember སེམས་ལ་བཞག་ (ཐུགས་ལ་བཞག་གནང་)

sēm sāqo (2): kindhearted སེམས་བཟང་པོ་

sēmo (h:chāāsēē): fingernail སེན་མོ་ (ཕྱག་སེན་)

sēmɔɔ: syphilis རེག་དུག་

sēmcɛ̃ɛ̃: sentient being, animal སེམས་ཅན་

sēmtoò kəp: to pinch སེན་ཏོག་རྒྱབ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

sēmtεε chεὲ, II (h: thūūtèè nāā, II): to worry — སེམས་འཁྲལ་བྱས (ཐུགས་འཁྲལ་གནང་)

sēmna tshāpo (3): avaricious — སེར་སྣ་ཆེ་པོ་

sēmso tāā: to console — སེམས་གསོ་བཏང་

ser kəp, II (h: qōsee kȫ, II): to get sharp pain — གཟེར་རྒྱབ་ (སྐུ་གཟེར་སྐྱོན་)

sēra: P.N. of monastery — སེ་ར་

sēra tāā, II: to hail — སེར་བ་བཏང་

sēša: mushroom — སེར་ཤ་

sēsɔɔ̀: goldsmith — གསེར་བཟོ་བ་

sēē: gold — གསེར་

sēēqa: a crack — སེར་ཁ་

sēēpo (4): yellow — སེར་པོ་

sō (h:tshēm): teeth — སོ་ (ཚེམས་)

sō kəp (h:tshēm kȫ): to bite — སོ་རྒྱབ་ (ཚེམས་སྐྱོན་)

sō tāā: to fire clay — སོ་བཏང་

sō tεὲ, IC (h:sō sii, IA): to aim — སོ་བལྟས་ (སོ་གཟིགས་)

sōqo: Mongol — སོག་པོ་

soqo (h:qūsuù): body — གཟུགས་པོ་ (སྐུ་གཟུགས་)

soqo tepo yīpèè? (h:qūsuù tepo yīpèè?) (hh: qūsuù tepo yīpənȫȫ? or qūqhi sεεtāā (yīpənȫȫ?)): how are you? — གཟུགས་པོ་བདེ་པོ་ཡིན་པས་ (སྐུ་གཟུགས་བདེ་པོ་ཡིན་པས་ སྐུ་གཟུགས་བདེ་པོ་ཡིན་པ་ནོ་) སྐུ་དཀྱིལ་གསལ་དྭངས་ཡིན་པ་ནོ་

sōqpa: shoulder blade — སོག་པ་

sōqyüü: Mongolia — སོག་ཡུལ་

soŋ: a chisel — གཟོང་

socöö riŋluù: revisionism — བཟོ་བཅོས་རིང་ལུགས་

sōte qāpo (1): unlucky — བསོད་ནམས་སྐམ་པོ་

sōte chēpo (3): lucky — བསོད་ནམས་ཆེན་པོ་

sota: factory — བཟོ་གྲྭ་

sōnam: P.N.; merit — བསོད་ནམས་

sōnam chεὲ: to do agricultural work — སོ་ནམ་བྱས་

sōnam lèèqūū: Agricultural Office — སོ་ནམ་ལས་ཁུངས་

sōpa chεὲ: to spy; to scout — སོ་པ་བྱས་

sopo chεὲ: to be careful — བཟོ་པོ་བྱས་

sopcöö kəp: to repair — བཟོ་བཅོས་རྒྱབ་

sopta. shape, form — བཟོ་བལྟ་

sōpsɔɔ̀. soft — སོབ་སོབ་

sōmo: aunt (maternal) — སྲུ་མོ་

sora: sickle — ཟོར་བ་

sōla: charcoal — སོལ་བ་

sōlo ŋōpo (h:šeeso ŋōpo): hot green pepper — སོ་ལོ་སྔོན་པོ་ (བཞེས་སོ་སྔོན་པོ་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

sōsöö: each one's — སོ་སོའི་

sōò, IIA: to be accumulated — གསོག་

so̲pa qo̲m, ID: to bear; to tolerate — བཟོད་པ་སྒོམ་

sōreὲ nā̄ā (nh:tēē, IB), irr. pat.: to give — གསོལ་རས་གནང་ (སྟེར་)

sōō kə̲p (or šöö, IC or tə̄p, ID): to sow — སོན་རྒྱབ་, གསོས་, བཏབ་,

sōōkaà (nh:kāqpa): excrement (h) — གསོལ་སྐྱག་ (སྐྱག་པ་)

sōōca (nh:cha̲): tea (h) — གསོལ་ཇ་ (ཇ་)

sōōca ŋāāmo, (nh: cha̲ ŋāāmo): English tea — གསོལ་ཇ་མངར་མོ་ (ཇ་མངར་མོ་)

sōōcεὲ (nh:tōpcεὲ): foodstuffs (h) — གསོལ་ཟས་ (ལྟོ་ཟས་)

sōōcɔɔ̀ (nh:cōqtse): table (h) — གསོལ་ལྕོག་ (ལྕོག་ཙེ་)

sōōñaà (nh:ñāŋma): diarrheic excrement (h) — གསོལ་སྣང་ (སྣང་མ་)

sōōṭöö (nh:tho̲qɔɔ̀): stomach — གསོལ་གྲོད་ (གྲོད་ཁོག་)

sōōṭöö tēè, IIA (nh:tho̲qɔɔ̀ tɔ̄ɔ̀, IIA): to be hungry (h) — གསོལ་གྲོད་བཀྲེས་ (གྲོད་ཁོག་ལྟོགས་)

sōōṭöö šēε, IIB (nh:tho̲qɔɔ̀ šēε, IIB): to have diarrhea (h) — གསོལ་གྲོད་བཤལ་ (གྲོད་ཁོག་བཤལ་)

sōōpa (5): fresh — གསོལ་པ་

sōōpɔɔ̀ kȫ (nh:phɔ̄ɔ̀ kə̲p): to pay salary (h̲) — གསོལ་ཕོགས་སྟོན་ (ཕོགས་རྒྱབ་)

sōōmaa (nh:ma̲a̲): butter (h) — གསོལ་མར་ (མར་)

sōōmε̄ε̄ (nh:mε̄ε̄): medicine (h) — གསོལ་སྨན་ (སྨན་)

sōōšo (nh:šo̲): yoghurt (h) — གསོལ་ཞོ་ (ཞོ་)

sōò, IC: to rear — གསོས་

so̲o̲ò, IC: to make; to build — བཟོས་

sɔ̄ɔle kə̲p: to saw — སོག་ལེ་

hā qho̲, IIID, irr.: to understand — ཧ་གོ་ (མཁྱེན་)

hāyā̃ā: aluminum (pot) — ཧ་ཡང་

hāre hōre: slipshod — ཧ་རེ་ཧོ་རེ་

hāle hōle che̲ὲ, II: to be blurred (vision) — ཧ་ལེ་ཧོ་ལེ་

hāpa tshāpo (3): greedy; mendacious — ཧམ་པ་ཚ་པོ་

hə̄qöò (h:ša̲pcaà): boots, shoes — ལྷམ་ཀོག་ (ཞབས་ཅག་)

hə̄pu kə̲p, III: to be moldy — ཧམ་བུ་རྒྱབ་

həptöò kə̲p: to grab for (i.e., thrown in the air and grabbed for) — ཧབ་ཐོབ་རྒྱབ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

hepti kəp, II (h: ṡėėti kö, II): ཧབ་ཏྲི་རྒྱབ་ (ཞལ་ཏྲི་སྐྱོན་)
to sneeze

hōnte qhālə: ཧོབ་ཏེ་ཁ་ལ་
suddenly

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ENGLISH - TIBETAN GLOSSARY

abbess: ʿəni ūmtsėė — ཨ་ནི་དབུ་མཛད་

abbot: qhēpo — མཁན་པོ་

(to) abbreviate: tṳ̈ù, IC; tortüù cheè — བསྡུས་, མདོར་བསྡུས་བྱས

(to be) able: thūū, IIA irr. — ཐུབ

(to) abolish: mεὲpa sö̤ö̀, IC — མེད་པ་བཟོས་

about (concerning time and numbers): qhəqə — ག་ག་ཚམ་ལ་, tsələ; tsəci; tsə — ཙམ་ཞིག་, ཙམ་.

about (a topic): (gen.) + -qɔ̄r — སྐོར་

above (cf. on top of): (gen.) + -qā̤ā; — སྒང་ (gen.) + -thö̤ö̀ — སྟོད་

absent-minded: ceeŋeè tshāpo (3) — བརྗེད་ངེས་ཚ་པོ་

abundant: pεεpo (5) — འབེལ་པོ་

(to) abuse: mε̄εra tā̤ā; ñāpcöö šεὲ, IA — སྨད་ར་བཏང་, སྙད་བརྗོད་བཤད་

(to) accept (responsibility): qhε̄εlε̄ε cheè — ཁས་ལེན་བྱས་

(to do) accounting: tsīì kəp (h: cəətsii kȫ) — རྩིས་རྒྱབ (ཕྱག་རྩིས་སྐྱོན་)

accounts (of events): nēētsüù; lukǜü — གནས་ཚུལ་, ལོ་རྒྱུས་

(to) accumulate: sāà, IA — བསག་

(to be) accumulated: sōò, IIA — གསོག་

(to) accuse: ñē tsūù, IA — ཉེ་བཙུག་

(to get) accustomed to: qhom, IID — གོམས་

(to) act: thəp, ID — འཁྲབ་

actually: məši; məšinėė; yəŋñii; qhā̤ātaa; qhācεὲ — མ་གཞི་ མ་གཞི་ ནས་ ཡང་སྙིང་, གང་ལྟར་, གང་བྱས་,

(to) add (numbers): tumtsiì kəp; tom, ID — བསྡོམ་རྩིས་རྒྱབ་, བསྡོམ་,

(to) add to: nöȫpεε kəp; qhānöȫ kəp — སྣོན་མ་རྒྱབ་, ཁ་སྣོན་རྒྱབ་,

additional: qhānöȫ — ཁ་སྣོན་

address: qhəyiì; qhācāā (h: šε̱εcāā) — ཁ་ཡིག་ ཁ་བྱང་ (ཞལ་བྱང་)

(to) admit into: cūù, IA — བཙུག་

adopted bridegroom: māqpa — མག་པ་

adopted daughter: photsəp — བུ་མོ་ཚབ་

adopted son: phutsəp — བུ་ཚབ་

advantage; benefit: qhēpε̄ε; phε̄tɔɔ̀ — ཁེ་ཕན་, ཕན་ཐོགས་,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

advantages and dis-
advantages: qekö̃ö̃ དགེ་སྐྱོན་
(to) advise: lāpca བསླབ་བྱ་རྒྱབ་
kəp (h:qālop nā̄ā) (བཀའ་སློབ་གནང་)
affairs: lɛɛtö̃ö̃ ལས་དོན་
(to be) afraid:
še̱e, IIA ཞེད་
after a while:
qəröòciinεε; འགའ་རབ་ཅིག་ནས་;
qhə̄tsəmciinεε; གང་ཚམ་ཞིག་ནས་,
qhə̄tsəmsö̃ö̃nεε གང་ཚམ་སོང་ནས་,
after(wards): ceemaà; རྗེས་མ་;
šuù(lə); cuumaà གཞུག་ལ་; མཇུག་མ་;
again: kārthu; yā̃é; བསྐྱར་དུ་, ཡང་,
yaŋkar ཡང་བསྐྱར་,
age: lo (h:qö̃ö̃lo) ལོ་ (དགུང་ལོ་)
agrarian reform:
səšīī cüükuu ས་ཞིང་བཅོས་སྒྱུར་
(to) agree: müütüü མོས་མཐུན་བྱས་,
chεὲ, möò thüü, མོས་མཐུན་,
IB
(to be) agreeable:
thüpu chεὲ མཐུན་པོ་བྱས་
(an) agreement (be-
tween govern-
ments): chīŋyiì; འཆིང་ཡིག་,
thüütüü གྲོས་མཐུན་.
(to do) agricul-
tural work:
sōnam or šiŋlέὲ སོ་ནམ་, ཞིང་ལས་
chεὲ བྱས་
to plow: mōpa རྨོན་པ་རྒྱབ་
kəp
to sow: sö̃ö̃ kəp སོན་རྒྱབ་, གསོས་,
(or sö̃ö̃, IC or
tə̄p, ID) འདབ་,
to plant: tə̄p, འདང
ID
to broadcast
seed: rusö̃ö̃ kəp རོད་སོན་རྒྱབ་
to transplant:
tsāpöö kəp ཙ་སྤོས་རྒྱབ་
to weed: yüümə ཡུར་མ་རྒྱབ་
kəp
to fertilize with
manure: lüù kəp ལུད་རྒྱབ་
to fertilize with
chemicals: lücɔɔ ལུད་སྦྱོར་བྱས་
kəp
to irrigate:
chū tā̄ā ཆུ་བཏང་
to dig irriga-
tion canal: yóópu ཡུར་པོ་བྲུས་
thüù, IC
to harvest:
tshēēma ŋέὲ, IA འཚེས་མ་བརྔས་
to pluck heads
of crops: qoptoò འདེ་བཏོག་རྒྱབ་
kəp
threshing floor:
yüüqə གཡུལ་ཁ་
to do the work,
e.g., threshing,
after crop has
been harvested:
yüülέè tā̄ā གཡུལ་ལས་བཏང་
to thresh:
chūcaà qɔɔ, IB ཕྱུགས་ཆགས་སྐོར་
to thresh (by
yaks and cat(le):

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

yāqcaà kəp གཡག་ཆགས་རྐྱབ་
to winnow:
chār, ID; འཕྱར་
lhāqpaa chār, ID ལྷག་པར་འཕྱར་
agricultural land:
səšĩĩ; šīqə ས་ཞིང་, ཞིང་ཀ་,
land hereditarily held on tax basis:
thééšĩĩ ཁྲལ་ཞིང་
land leased:
phóšĩĩ ཕོགས་ཞིང་
land leased on work basis:
lεεšĩĩ ལས་ཞིང་
land leased on money basis:
ñõšĩĩ; tupšĩĩ ཉོས་ཞིང་, སྒྲུབ་ཞིང་,
land leased on 50/50 basis:
šεèšĩĩ ཤས་ཞིང་
land hereditarily held on government service basis: šaptēē phəšii ཞབས་རྟེན་པ་གཞིས་ ཕ་གཞིས་
land held as salary for government service:
thāptēē šīqə ཐོབ་རྟེན་གཞིས་ཀ
Agricultural Office: sōnam léèqũũ སོ་ནམ་ལས་ཁུངས་
(to) aid: rɔ̀ɔ chεè, རོགས་བྱས་,
rɔɔram chεè, རོགས་རམ་བྱས་,
rɔqpa chεè (h: chāārɔ̀ɔ nāā) རོགས་པ་བྱས་ (ཕྱག་རོགས་གནང་)

(the) aim: qoŋšeè, དགོངས་བཞེད་
mīqyüü དམིགས་ཡུལ་
(to) aim: sō tεὲ, སོ་བལྟས་
IC (h: sō sii, IA) (སོ་གཟིགས་)
air: lūŋ རླུང་
Air Force: nāmaà གནམ་དམག་
airplane: nəmtu གནམ་གྲུ་
airport: nəmtu pəptāā; nəmtüü thāŋ གནམ་གྲུ་བབས་ཐང་ གནམ་གྲུ་ཐང་.
alert: thũqu (2) གྲུང་པོ་
all: qhāāqa; གང་ག་, ཚང་མ་,
tshāŋma; yoŋtsɔɔ ཡོངས་རྫོགས་,
(to be) allowed: chɔ̄ɔ, irr., see p. 107 ཆོག་
alloy: lhεὲ ལྷད་
(to give) alms: cīpə tāā སྦྱིན་པ་བཏང་
(an) alms giver (patron): cītaà སྦྱིན་བདག་
alone: cīqòò གཅིག་པུ་
alone (in exclusive sense): qhāptsāā ཁ་ཚང་
alphabet: qāqa ཀ་ཁ་
already: thāta nεε ད་ཏྲ་ནས་
altar: chööšöö མཆོད་གསོལ་
aluminum (pot): hāyāā ཧ་ཡང་
always: tāqpaa; རྟག་པར་,
chācēē འཆར་ཅན་,
ambassador: šuŋtsəp གཞུང་ཚབ་
amber: pōšee སྤོས་ཤེལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) ambush: quù kəp   སྒུག་རྒྱབ་

America: ə̄miriqə   ཨ་མི་རི་ཀ་

American: ə̄miriqaà   ཨ་མི་རི་ཀ་བ་

Amitābha: ȫȫpaàmeè   འོད་དཔག་མེད་

ammunition: tiu; ta   མདེའུ་, མདའ་.

(to be out of) ammunition: tiu (or ta) tsɔ̄ɔ̀, IIA   མདེའུ་, མདའ་, རྫོགས་

(the) amount: məŋñũũ   མང་ཉུང་

(to) amuse: qo qɔ̄ɔ̄, IB (h:ū qɔ̄ɔ̄, IB)   མགོ་སྐོར་ (དབུ་སྐོར་)

(to be) amused: qo qhɔ̄ɔ̄, IIB (h:ū qhɔ̄ɔ̄, IIB)   མགོ་འཁོར་ (དབུ་འཁོར་)

and: taa; tə

(to be) angry: tshi̊qpə sɛɛ̀, IIC; lūŋ lãã̀, IIC (h: qūlũũ s̆ãã̀, IIC)   ཚིག་པ་ཟ་, རླུང་ལང་, (སྐུ་རླུང་བཞེང་)

animal: thũũtu   དུད་འགྲོ་

animal (in the sense of sentient being): sēmcɛ̃ɛ̃   སེམས་ཅན་

(to) annihilate: tsāmeè tāā   རྩ་མེད་བཏང་

(to) announce: khə̄ptaà chɛɛ̀   ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་

(to) annoy; to bother: sũpu sȫȫ, IC or chɛɛ̀   བསུན་པོ་བཟོས་, བྱས་,

another: yãpa; yɛ̃pa; s̆ɛ̃pa; s̆ɛ̃taà   ཡན་པ་, གཞན་པ་, གཞན་དག་

(to) answer: lɛ̃ɛ̃ kəp (h:caalɛ̃ɛ̃ kɔ̃)   ལན་རྒྱབ་ (ཞལ་ལན་སྐྱོན་)

(to) answer by letter: yiqlɛ̃ɛ̃ tāā (h:chə̄ə̄riì yiqlɛ̃ɛ̃ tāānāā)   ཡིག་ལན་བཏང་ (ཕྱག་བྲིས་ཡིག་ལན་བཏང་གནང་)

ant: thoomaà   གྲོག་མ་

antique: ñĩŋmə   རྙིང་མ་

anus: qūp (h: sũũqup)   རྐུབ་ (གསོལ་རྐུབ་)

anyway: qhãcɛɛ̀; qhããtaa; yəŋñii; məs̆i; məs̆ineè; qhãcɛɛ̀ mãcɛɛ̀   གང་བྱས་, གང་ལྟར་, ཡང་སྙིང་, མ་གཞི་, མ་གཞི་ནས་, གང་བྱས་མ་བྱས་,

(to) apologize: qoŋseè s̆ũù, IC   དགོངས་སེལ་ཞུས་

(to) appeal: pũũqũũ chɛɛ̀   ཐོས་བསྐུལ་བྱས་

apple: qūs̆u (h: s̆iis̆u)   ཀུ་ཤུ་ (བཞེས་ཤུ་)

(to) apply (something to): chuù, IA   བྱུག་

(to) appoint: qȫȫ, IC (h:qōs̆aà nāā)   བསྐོས་ (བསྐོ་བཞག་གནང་)

approximately: roptsə (chi)   རོབ་ཙམ་ཞིག་

apricot: cēpla   ཅེ་ལི་

apron: pāŋrɛɛ̀, pāātɛ̃ɛ̃   སྤང་རས་, སྤང་གདན་,

(to) argue (quarrel): tseē kəp (h:qūtsee kɔ̃)   གཙེར་རྒྱབ་ (སྐུ་གཙེར་སྐྱོན་)

(to) argue (debate): tsōpa kəp (h:qōtsȫȫ kɔ̃)   རྩོད་པ་རྒྱབ་ (སྐུ་རྩོད་སྐྱོན་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

argumentative: tsēē tshāpo (3) — གཙེར་ཚ་པོ་

aristocrat: qerpa; qūtaà — སྒེར་པ་; སྐུ་དྲག་,

arm (from shoulder to hand): laqña (h:chaāña) — ལག་ཉ་ (ཕྱག་ཉ་)

armpit: chə̄qūū — མཆན་ཁུང་

army: mə̄ə̄mi — དམག་མི་

(Tibetan) army: phööömaà — བོད་དམག་

(to) arrange: tiqcə cheè; theɛ tiq, ID; pāā tiq, ID — སྒྲིགས་ཆ་བྱས་ ཁྲལ་སྒྲིགས་. འཕྲང་སྒྲིགས་

(to) arrest: tsīsūū cheè — འཛིན་བཟུང་བྱས་

(to) arrive: cɔɔ, IIB; lēē, IIA; cor, IID — འབྱོར་, སླེབས་,

(to shoot an) arrow: ta kəp (h: chāāta kō̃) — མདའ་རྒྱབ་ (ཕྱག་མདའ་སྐྱོན་)

(to be) ashamed: ŋo tshā, IID (h: thūù tshā, IID) — ངོ་ཚ་ (ཐུགས་ཚ་)

ashamed: ŋo tshāpo (3) — ངོ་ཚ་པོ་

ashes: qhotɛɛ — གོ་ཐལ་

ashtray: thāmaà təpyaà — ཐ་མ་ཁ་རྡབ་ས་

(to) ask: qēca thiì, IC (h: qə̄ti nāā or šūū, IC, irr. pat.) — སྐད་ཆ་དྲིས་ (བཀའ་འདྲི་གནང་) ཞུས་

(to) assemble: tshɔ̄ɔ̀, IA — ཚོགས་

astrologer: tsīīpə — རྩིས་པ་

(to do) astrology: tsīì kəp (h: cəətsii kō̃) — རྩིས་རྒྱབ་ (ལྕགས་རྩིས་སྐྱོན་)

Atiśa: ə̄tiša; chööci — ཨ་ཏི་ཤ་, ཇོ་བོ་རྗེ་

atomic bomb: thüütēē (or tüütēē) pom — རྡུལ་ཕྲན་, རྡུལ་ཕྲན་བོམ་,

atomic weapon: thüütēē (or tüütēē) qhi tshōca — རྡུལ་ཕྲན་གྱི་མཚོན་ཆ

(to) attack: rup kəp; phārqöö cheè; cōm, ID — རུབ་རྒྱབ་ ཕར་རྒོལ་ བྱས་ བཅོམ་

(to pay) attention (to): thonāā cheè (h:thūūnāā nāā) — དོ་སྣང་བྱས་ (ཐུགས་སྣང་གནང་)

(an) audience: cɛɛqa — མཇལ་ཁ

(to ask for an) audience: cɛɛqa šūū IC — མཇལ་ཁ་ཞུས

aunt (paternal): ə̄ni — ཨ་ནེ་

aunt (maternal): sōmo — སྲུ་མོ་

auspicious (ceremony): tēmtee — རྟེན་འབྲེལ་

autonomous region: raŋkööcöö — རང་སྐྱོང་ལྗོངས་

autumn: tōqa — སྟོན་ཀ་

Avalokitesvara:

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

cēērɛɛ̀sii སྤྱན་རས་གཟིགས་
avaricious: sēmna tshāpo (3) སེར་སྣ་ཆེ་པོ་
(to) avoid: yōō, IB གཡོལ
aware: qo tshōōpo (1) མགོ་ཚོད་པོ་
ax: təti; təri སྟ་རི་

baboon: pā སྤྲ་
baby: pūqu māācāā ཕྲུ་གུ་ དམར་ཆུང་
(to) babysit: phutsèè chɛ̀ɛ ཕྲུ་རྩེ་བྱས་
(the) back (of humans and animals): tōōqɛɛ (h: qōtöö) སྟོད་སྒལ་ (སྐུ་སྟོད་)
(to have a) backache: qɛɛsee kəp, II བརྒྱལ་གཟེར་རྒྱབ
(to put on) backwards: kəmtüü lɔ̃ɔ, IA རྒྱབ་མདུན་ལོག་
bad: tuqu (6); tuqcaà སྡུག་པོ་, སྡུག་ཅག་,
bag (cotton): réquù རས་ཁུག་
bald: qomara, sāqɔɔ མགོ་དམར་, ཟངས་མགོ་,
(to play) ball: pōlo kəp པོ་ལོ་རྒྱབ་
balloon: qāāpuù ཕྱང་བུ
bamboo: ñüŋmə སྨྱུག་མ་
banana: qēēra ཀེ་ར་
bandit: chaqpa ཇག་པ་
(to) bang against: təp, IID རྡབ་
(to) banish: kəŋpii tāā རྒྱང་ཕུད་བཏང་
bank (for money): ŋüüqāā དངུལ་ཁང་
bank (of river, etc.): qhā ཁ་
(a) bar (tavern): chāqāā ཆང་ཁང་
barbarian: lōpa ཀློ་པ་
barber: tāpšara སྐྲ་བཞར་བ་
barber shop: tāqāā སྐྲ་ཁང་
(to) bargain: qhōō tiq, ID; qhōō tsāà, IA གོང་སྒྲིགས་; གོང་གཅོག་
(to) bark: chāā, IC ཀྱུག་
barley: nɛɛ̀; tu ནས་, འབྲུ་;
barley flour (parched): tsāpa (h:süšii) རྩམ་པ་ (གསོལ་ཞིབ་)
barracks: māāqaa དམག་སྒར་
basket: lēēqɔɔ; siirə སླེ་ཀོ་ ཤི་ར་
basket (bamboo): lōma སློ་མ་
bat: tsītsi qāpo ཕ་ཝང་
(to) bathe: chū qɛɛ, IB (h:chəp nāā); qūsuù sīī, IB ཆུ་བཀྲུལ (ཆབ་གནང་, སྐུ་གཟུགས་བསིལ་)
bathroom: sāācöö (h:simcöö) གསང་གཅོད་ (གཟིམ་གཅོད་)
battalion; barracks: māāqaa qātāā (qūsüü māāqaa): Tibetan དམག་སྒར་ ཀ་དང་སྐུ་སྲུང་དམག་ སྒར་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

battalion
qhātāā (thəpši māāqaa): Tibetan battalion ཁ་དང་གྲྭ་བཞི་ དམག་སྒར་
battalion
qatāā (šiqətse māāqaa): Tibetan battalion ག་དང་གཞིས་ཀ་རྩེ་ དམག་སྒར་
battalion
ŋātāā (kātsɛɛ̀ māāqaa): Tibetan battalion ང་དང་རྒྱལ་རྩེ་ དམག་སྒར་
battalion
cātāā (tiŋrèè): Tibetan battalion ཙ་དང་དིང་རི་བ་
chātāā (merkɔ̀ɔ): Tibetan artillery battalion ཚ་དང་མེ་སྐྱོགས་
battalion
phātāā (toŋtaà māāqaa) ཕ་དང་གྲོང་དྲག་ དམག་སྒར་
battle area: māqsa དམག་ས་
bayonet: setɔɔ; tsīti ཟེ་ཏོག་, རྩེ་གྲི་,
bazaar: thōm ཁྲོམ་
bazooka: merkɔ̀ɔ kəlīqhə མེ་སྐྱོགས་ཀ་གླིང་ཁ་
bead: ŋōne སྔོ་ནེ་
beams: tuŋmə གདུང་མ་
bean (large): katema རྒྱ་སྲན་མ་
bean (small): tēma སྲན་མ་
(a) bear: thom དོམ་
theemo དྲེད་མོ་
(to) bear (work): tuqrüü chɛɛ̀, II སྡུག་རྡུས་ཕྱུས་
(to) bear (anger, etc.): söpa qom, ID བཟོད་པ་སྒོམ་
beard: ka (h:šɛɛka) རྒྱ་ (ཞལ་རྒྱ་)

(to) beat: ñeè, IA, tūū, IC, ñeetaà tāā (h:chəəcuù nāā) ཉེས་, རྡུང་, ཉེས་རག་བཏང་, (ཕྱག་འཇུག་གནང་)
beautiful: ñīŋ cepo (3); tseepo (1) སྙིང་རྗེ་པོ་ མཛེས་པོ་
(to) beckon: yəəyuù kəp གཡབ་གཡོབ་རྒྱབ་
(to) become: chāà, IIIA ཆགས་
bed: ñéeti (h:simti) ཉལ་ཁྲི་ (གཟིམས་ཁྲི་)
bedbug: tišiqə འདྲི་ཤིག་
bedpan: chəptoò ཆབ་ཏོག་
bedroom: ñɛɛsa (h: simsə) ཉལ་ས་ (གཟིམས་ས་)
bee: pəqu nóopu སྦྲང་བུ་ནོར་བུ་
beef: lāŋša གླང་ཤ་
beer: chāā (h: chōcāā) ཆང་ (མཆོད་ཆང་)
(as) before: raŋcaà རང་འཇག
before this: tii qhōō lə; tii ŋēē lə འདིའི་གོང་ལ་, འདིའི་སྔོན་ལ་
(to) beg: lōō, IC; lōō kəp སློང་, སློང་རྒྱབ་
beggar: pāāqo སྤྲང་པོ་
(to) begin: qo tshūù, IA འགོ་ཚུགས་
behavior: cōpa, qūcöö སྤྱོད་པ་, ཀུན་སྤྱོད་
self-criticism (meeting): qūcöö thaqtee ཀུན་སྤྱོད་དག་ཐེར་
behind: kəp lə (h: རྒྱབ་ལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qū kəp lə) (སྐུ་རྒྱབ་ལ་)
(to) belch: qəqti kəp, II — དགག་དྲི་རྒྱབ་
(to) believe: yiicii cεὲ, II; yiì chεὲ, II — ཡིད་ཆེས་བྱས་
bell: ēqa; thiipu — གཡེར་ཁ་ དྲིལ་བུ་
bellows: piipə — སྦུད་པ་
below: wɔ̀ɔ, šām — འོག་, གཤམ་,
belt: qēraà (h: qūraà) — སྐེ་རགས་(སྐུ་རགས་)
(to) bend (something): qūù, IA; ququù sö̀ö, IC — བཀུག་ ཀུག་ཀུག་བཟོས
(to) bend down: quuquu chεὲ — ཀུག་ཀུག་བྱས་
benefit; advantage: qhēpε̄ε̄; phε̄tɔ̀ɔ — ཁེ་ཕན་, ཕན་ཐོག་,
(to) benefit: phε̄, IID — ཕན་
berry: sītuu — སེ་འབྲུ་
besides that: ti mε̄pa — འདི་མིན་པ་
(a) bet: kε̄ε̄ (h: qūkε̄ε̄) — རྒྱན་(སྐུ་རྒྱན་)
(to) bet: kε̄ε̄ tsūù, IA (h:qūkε̄ε̄ tsūùnā̄ā) — རྒྱན་བཙུག་(སྐུ་རྒྱན་) བཙུག་གནང་)
between: pəəruu — བར་དུ་
Bhutan: tuqyüü; tuù — འབྲུག་ཡུལ་, འབྲུག་,
bicycle: qā̄qəri — རྐང་གག་རིལ་
big: chε̄po (3) — ཆེན་པོ་
binoculars: kəŋšīī — བརྒྱང་ཤེལ་
bird (small): chiu — བྱིའུ་

bird (large): cha, chapyee — བྱ་
birthday: kēēqaa (h:thūqaa) — སྐྱེས་སྐར་ (འཁྲུངས་སྐར་)
birthplace: kēēsa (h:thūsə) — སྐྱེས་ས་ (འཁྲུངས་ས་)
bit (of bridle): təpcaà — སྲབ་ལྕགས་
(to) bite: sō kəp (h:tshēm kō̃) — སོ་རྒྱབ་ (ཚེམས་སྐྱོན་)
bitter: qhətii — ཁ་ཏིག
(to taste) bitter: qhətii qhā, IID — ཁ་ཏིག་ཁ་
black: naqo (6) — ནག་པོ་
blackboard: naqpā̃ā — ནག་པང་
blacksmith: qara — མགར་བ
(to do) blacksmithing: cāqso kəp — ལྕགས་བཟོ་རྒྱབ
bladder; balloon. qā̄āpuù — ལྒང་བུ་
(to) blame someone: yala šaà (or tīi, IA) — བསྐྱོན་འགྲི་བཞག་
I don't blame you (idiom): qhāà mεὲ (h:thūuqaà mεὲ) — ཁག་མེད་ (ཐུགས་ཁག་མེད་)
(to be) blamed: yala thīi, IIA — ངསྐྱོན་འགྲི
blank: tōŋpa — སྟོང་པ
blanket: qā̄pali — ཀམ་པ་ལི་
(to) bleed: thāà thō̃, IID — ཁྲག་འདོན་
(a) blessing by a lama: chàwā̄ā — ཕྱག་དབང
(to) bless (by a

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lama): chāwãã nāā ཕྱག་དབང་གནང་
(to request a)
blessing: chāwãã šüü, IC ཕྱག་དབང་ཞུས་
(to) bless: kə̄mcuù nāā སྐྱབས་འཇུག་གནང་
blind: loŋa; šara ལོང་བ་, ཞར་བ་,
(to) blink, wink:
miqtsum kəp, II མིག་བཙུམ་རྒྱབ་
(h:cètsum kö̃, II) (སྤྱན་བཙུམ་སྐྱོན་)
blond hair: qopse མགོ་སེ་
blood: ṭhāà (h: qūṭaà) ཁྲག་ (སྐུ་ཁྲག་)
(to) bloom: šɛɛqa chē, IIID ཞལ་ཁ་ཕྱེ་
blouse (Tibetan):
wãācuù (h:qū̃cuù; qüürẽẽ) འག་འཇུག་ (སྐུ་འཇུག་)
(to) blow: phū kəp ཕུ་རྒྱབ་
(h:cəəpu kö̃) (ཞྭགས་ཕུ་སྐྱོན་)
blue: ŋōpo (4) སྔོན་པོ་
light blue: ŋōka སྔོ་སྐྱ་
dark blue: ŋōnaà སྔོ་ནག་
(to be) blurred
(vision): hāle hōle chɛɛ̀, II ཧ་ལེ་ཧོ་ལེ་
boar (wild):
phāqöö, ripaà ཕག་རྒོད་, རི་ཕག་,
(a) board: pāāleè པང་ལེབ་
(to) boast: pošɔɔ̀ šɛ̄ɛ̀, IA འཕོར་ཤོབ་བཤད་
boastful: pošɔɔ̀ tshāpo (3) འཕོར་ཤོབ་ཚ་པོ་
boat: ṭhu (h: phīpṭu); ṭhutsīì གྲུ་ (ཕེབས་གྲུ་) གྲུ་རྫིང་
body: soqo (h: qūsuù) གཟུགས་པོ་ (སྐུ་གཟུགས་)
(to) boil: qöö, IB བསྐོལ་
(to put up water
to) boil: chū qə̄p, ID ཆུ་བཀབ་
(to) boil (some-
thing): chōptsöö tāā (h:chāptsöö tāānāā) ཆུ་བཙོས་བཏང་ (ཆབ་བཙོས་བཏང་གནང་)
(to be) boiled:
qhöö, IIIB འཁོལ་
(to get a) boil:
ñēpuu kēè, IIC གཉན་པ
bomb: pom བོམ་
(to) bomb: pom šüü, IC; pom yūù, IA བོམ་གཞུས་, བོམ་གཡུགས
bone: ruqóó རུས་ཁོག་
book (Tibetan
style): pēca (h: chāāpe) དཔེ་ཆ་ (ཕྱག་དཔེ་)
book (European
style): thep (h: chāātep) དེབ་ (ཕྱག་དེབ་)
bootmaker: ŋōpsoò ཧྭོ་བཟོ་བ་
boots: hə̄qóó (h: šapcaà) ལྷམ་དོག་ (ཞབས་ཙག་)
border: sātsam ས་མཚམས་
(to) bore (holes):
pīì, IA ཕིགས་
(to be) bored:
ñop, IID ཉོབ་
(to be) born: kēè, IIC (h:ṭhũū, IIC) སྐྱེས་ (འཁྲུངས་)
(to) borrow; to

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lend: yāā, IB གཡར་
both: ñīcaa; ñīqaa གཉིས་ཚར་
(to) bother: sūpu བསྙུན་པོ་བཟོས་
sȍȍ, IC or chεὲ
bottle: šētam ཤེལ་དམ་
boundary: thā; མཐའ་
sātsam ས་མཚམས་
bourgeoisie: cortε̄ε̄ འབྱོར་ལྡན་
bow (weapon): šu གཞུ་
bowl (wooden):
phōōpa (h:chȫšεὲ) ཕོར་པ་(མཆོད་ཞལ་)
box: qam (h: སྒམ་
chāāqam) (ཕྱག་སྒམ་)
box (cardboard):
šɔ̄ɔ̄qam ཤོག་སྒམ་
box (wooden): šīqəm ཤིང་སྒམ་
(to) brace against:
qε̄, ID བཀན་
bracelet: totũũ (h: གྲོགས་གདུབ
chəətũũ) (ཕྱག་གདུབ་)
braggart: pāqkeè དཔའ་སྒྲིས་ཚ་པོ་,
tshāpo (3); pɔšɔɔ̀ འཕོར་ཤོབ་ཚ་པོ་,
tshāpo (3)
(to) braid: lhε̄ε̄ma ལྷད་མ་རྒྱབ་
lεὲ, IC, or kəp
brain: lε̄pa ཀླད་པ་
(to) brainwash:
lε̄pa thũũ, IC ཀླད་པ་འཁྲུས
(a) branch (tree):
yεεqa ཡལ་ག
(a) branch (business,
etc.): yε̄laà ཡན་ལག་
brash; greedy: hā̄pa ཧམ་པ་ཚ་པོ
tshāpo (3)

brass: raà རག་
brassiere: wušup ནུ་ཤུབས
brave: lōqɔɔ̀ chēpo བློ་ཁོག་ཆེན་པོ་
(3)
bread: phaaleè (h: བག་ལེབ་
šeepaà) (བཞེས་བག་)
(to) break: cāà, IA བཅག་
breast: oma, woma ནུ་མ་
(to) breathe: ūù དབུགས་བཏང་
tāā, III (h:cəəuù (ཞལ་དབུགས་
āānāā, III) བཏང་གནང་)
(to) bribe: naŋcaa ནང་བཅར་སྤྲད་
tεὲ, IA irr.pat. (ནང་བཅར་ཕུལ་)
(h:naŋcaa phũũ,
IB)
brick: sāpaà ས་ཕག་
bride: nāma མནའ་མ་
to send as bride:
nāma tāā མནའ་མ་བཏང་
to take a bride:
nāma lē, ID (h: མནའ་མ་བླང་
nāma šeè, IA) (མནའ་མ་བཞེས་)
bridge: sāpa ཟམ་པ་
a rope bridge:
teŋ འདྲེང་
an iron bridge:
cāqsam ལྕགས་ཟམ་
to build a
bridge: sāpa kəp ཟམ་པ་རྒྱབ་
bridle: təp སྲབ་
brief: thũtũũ, ཐུང་ཐུང་
tortüü; tũũpo མདོར་བསྡུས་, བསྡུས་པོ་
British: yīci དབྱིན་ཇི་
brocade: qhȫcē̃ གོས་ཆེན་
(to be) broken:
chāà, IIIA ཆག

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

bronze: limə ལི་མ་
broom: chāāma ཕྱགས་མ་
brothel: s̆ãqãã གཞང་ཁང་
brother (older):
cho (laà) ཇོ་ལགས་
brother (younger):
ōō (laà) ཨོ་རེ་ལགས་
brown: tsãtɔɔ̀ ཙ་མདོག་
bruise: mūqtiì སྨུག་ཐིག་
(to) brush: phāāto kəp ཕག་མདོ་རྒྱབ་
(to) buckle: chāptse kəp ཆབ་ཙེ་རྒྱབ་
buckwheat: tao; təu བྲ་བོ་
(a) bud: thīu ཐིའུ
(a) Buddha: sãkɛɛ̀ སངས་རྒྱས་
(the) Buddha
(Shākya Gautama):
s̆ākathūpə ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་
(a) Buddhist: naŋpa ནང་པ་
(to) build: sōō, IC བཟོས་
(to) build buildings: āāpo kəp ཨར་པོ་རྒྱབ་
(to) build a house:
qhãŋpa kəp (h: simšaà kō̃) ཁང་པ་རྒྱབ་ (གཟིམ་ཤག་སྐྲུན་)
(a) bull: lãqɔɔ̀ གླང་
bullet: ta; tiu (h: chāātee) མདའ་, མདེའུ་ (ཕྱག་མདེལ་)
(to) bully:
thūptsōō tāā, II; ཐབ་རྩོད་བཏང་,
wāāyōō tāā དབང་ཡོད་བཏང་,
bumpy: pəri puri འབ་རི་འབུ་རི་
(a) bunker: tsiŋraà འཛིང་རགས་
(to) burn: metaà མེ་བསྒྲགས་བཏང
tāā (h: s̆uume or
s̆oome metaà (ཕྱག་མེ་མེ་
tāānāā) བསྒྲགས་བཏང་གནང་)
(to be) burned:
meè tshīi, IIA མེས་ཚིག་
(h: s̆uumeè or (ཕྱག་མེས་ཚིག་
s̆oomeè tshīi གནང་)
nāā)
(to) burst: tōō, IB གཏོལ་
(to become) burst:
tōō, IIIB རྡོལ་
(to) bury: sāpɛɛ̀ ས་སྦས་བཏ
tāā; pɛɛ̀, IA སྦས་;
bus: pəsi བ་སི་
business: lɛɛtōō ལས་དོན་
busy: threwa (h: བྲེལ་བ་(ཕྱག་བྲེལ་)
thōōtee)
but: yīīnéé; ཡིན་ནའང་,
chɛɛnéé ཅས་ནའང་,
butcher: s̆ɛɛpa བཤས་པ་
butter: maa (h: མར་ (གསོལ་མར་)
sōōmaa)
butterfly: chēmtema ཕྱེ་མ་ལེབ་
buttocks: qūp (h: རྐུབ་ (གསོལ་རྐུབ་)
sūūqup)
(to) button: thəpcu ཐེབ་རྩ་རྒྱབ་
kəp (h:qūūtəp kō̃) (མགུལ་ཐེབ་སྐྲུན་)
(to) buy: ñōō, IC ཉོས་ (གཟིགས་)
(h:sii, IA)
(to) buy things (to
shop: ñopca kəp ཉོ་ཆ་རྒྱབ་

cabbage: lɔɔqɔɔ ལོ་སྐོར་པད་ཚལ་
pēētsɛɛ
cairn: tomcōō རྡོ་མཆོད་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) calculate:
tsīi kəp (h: རྩིས་རྒྱབ་
ceətsii kö) (ཕྱག་རྩིས་སྐྱོན་)
calendar: loto; ལོ་ཐོ་,
leto ལེའུ་ཐོ་,
calf (of cow):
pēepee བེའུ
calf (of leg): ñəprii ཉ་རིལ་
(to) call out: qēè tāā སྐད་བཏང་
(h:sūū nāā) (གསུང་གནང་)
(to) call (phone):
qhāpaa tāā (h: ཁ་པར་བཏང་
šɛɛpaa tāānāā) (ཞལ་པར་བཏང་གནང་)
(to be) called:
saà, III (see ཟེར་
Lesson 20, note 1)
calm: lhiqu (2) ལྷིང་པོ་
camel: āamoo རྔ་མོང་
camera: pārcɛè པར་ཆས་
(a) can: cāqtrīi ལྕགས་གྲིང་
canal (irrigation):
yóópu ཡུར་པོ་
candle: yaŋlaa ཡང་ལའ་
candy: chirii ཕྱེ་རིལ་
cane: qhērkuù མཁར་བ་
canine teeth: chēe མཆེ་བ་
(to fire a) cannon:
merkɔɔ̀ kəp མེ་སྒྱོགས་རྒྱབ་
capable: qo thōpo མགོ་ཐོན་པོ་
(1) (h:ū thōpo (དབུ་ཐོན་པོ་)
(1); cēpo (1)) འཇོན་པོ་
(a) capital: kɛɛsa རྒྱལ་ས་
capital (finan-
cial): matsa མ་རྩ་

capitalism:
matsɛɛ riŋluù མ་རྩ་འི་རིང་ལུགས་
capitalist:
matsacēē མ་རྩ་ཅན་
captain (Tibetan
army): rupōō རུ་དཔོན་
(to) capture: cūū, འཛུས་;
IC; tsīsūū chɛè; འཛིན་གཟུང་བྱས་;
sim, ID འཛིན་,
(to drive a) car:
lāqoo or mota tāā མོ་ཊ་བཏང་
(h:phēpto tāānāā) (ཕེབས་ཊོ་བཏང་གནང་)
carcass: šāqɔɔ̀; ཤ་ཁོག་
... qɔɔ̀ ཁོག་
(to play) cards:
tāāse kəp ཏག་སེ་རྒྱབ་
carefree: nāwa kīpu སྣང་བ་སྐྱིད་པོ་
(to be) careful:
thoqsōō chɛè; དོགས་ཟོན་བྱས་,
sopo chɛè བཟོ་པོ་བྱས་,
(to be) careful of
enemies: tasōō དགྲ་ཟོན་བྱས་
chɛè
carpenter: šīŋsóó ཤིང་བཟོ་བ་
(to do) carpen-
try: šīŋso kəp ཤིང་བཟོ་རྒྱབ་
carpet: rum; sāptēē རུམ་, ས་གདན་,
carrot: qōō ləpuù གུལ་ལ་ཕུག་
(to) carve: qōō kəp ཀོས་རྒྱབ་
(a) case: šūp ཤུབས་
(to) cast (images):
luù kəp ལུགས་རྒྱབ
(a) casualty: šīkōō ཤི་སྐྱོན་
cat: šimi ཞི་མི
(to) catch: sim, ཟིན་, འཛུས་,
ID: cūū, IC

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) catch (diseases): qöö, IIA འགོས་
caterpillar: pu pūsoò འབུ་སྤུ་སོབ་
cauliflower: qōōpii ཝོ་ཊོ་ཕིད་
cavalry: tāmaà རྟ་དམག་
cavalryman: tāmaà རྟ་དམག་
cave: thəəpuù བྲག་ཕུག་
ceiling: thɔ̄ɔ̀ ཐོག་
(to) celebrate: tēmtee chɛ̀ɛ རྟེན་འབྲེལ་བྱས་
celebration: thüücēē དུས་ཆེན་
celery: cītséé ཅིན་ཚལ་
cement: pilaasa བི་ལའ་ས་
cemetery: totöö དུར་ཁྲོད་
Central Tibet (provinces of dbus and gtsang): üütsāā དབུས་གཙང་
ceremony (government): tsɛɛqo མཛད་སྒོ་
certain: tɛ̄tɛ̄ɛ ཏན་ཏན་
certainly!: (lə̄) yoŋaà ལགས་ཡོད་པ་འདུག་
(to) chain: cāqtaà kəp ལྕགས་ཐག་རྒྱབ་
chair: qūpkaà (h: šapkaà) རྒྱབ་ཀྱག་ (ཞབས་ཀྱག་)
chalk: sə̄ñuù ས་སྨུག་
(to) change: kurcöö tāā or chɛ̀ɛ; ceè, IA; cepo kəp, kur, IIID བསྒྱུར་བཅོས་བཏང་ བརྗེད་པོ་རྒྱབ་
chapter: liu ལེའུ་
character: šīçə, šīīqə; misii གཤིས་ཀ་, མི་གཤིས་,

characteristic of: khɛ̄ɛcöö ཁྱད་ཆོས་
charcoal: sōla, qōla སོལ་བ་, ཀོལ་ལ་;
charm box (religious): qhəu གའུ་
(to) chase all over: qhasōō qhateè tāā གར་སོང་གར་འདེད་
(to) chase: teè, IA བཏང་ འདེད་
chauvinism: mōŋšēē riŋluù རྨོངས་ཞེན་རིང་ལུགས་
cheap: qhēpo (3) ཁེ་པོ་
(to) cheat: qopyɔɔ tāā; məəpīī šɛ̄ɛ, IA; qoqɔɔ or qɔɔqɔɔ tāā མགོ་གཡོག་བཏང་, སྐྱག་རྫུན་བཤད་, མགོ་བསྐོར་, མགོ་འཁོར་བཏང་,
(to) cheat (in business): khoŋ tāā སྐྱིང་བཏང་
(a) cheater (derogatory term): məəpīī tshāpo (3) སྐྱག་རྫུན་ཚ་པོ་
(to) check on: šipcüü chɛ̀ɛ ཞིབ་གཅོད་བྱས་
cheekbone area: qhōtsöö (h: šɛɛtsöö) མཁུར་ཚོས་ (ཞལ་ཚོས་)
cheek: tāpa འགྲམ་པ་
cheese: chüürə (h: šipcuu) ཕྱུར་བ་ (བཞེས་ཕྱུར་)
cheese (dried): chūqum (h: šipcuu chūqum) ཕྱུར་སྐམ་ (བཞེས་ཕྱུར་ཕྱུར་སྐམ་)
cheese (rotten): chūrüü ཕྱུར་རུལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(the) chest: pāqɔɔ̀ བྲང་ཁོག
  (h:qūpāã) (སྐུ་བྲང་)
chicken: chate བྱ་དེ
  rooster: chapo བྱ་ཕོ
  hen: chamo བྱ་མོ
chicken meat: chaša བྱ་ཤ
child: pūqu (h:āwaa) ཕྲུ་གུ་(ཨ་ཕ་)
chili (pepper):
  sīpẽẽ སི་པན
chimney: thōōqūũ ཐོག་ཁུང་
chin: ɔ̄ɔma; mɛɛle ཨོག་མ་, མ་ལེ་,
China: kanaà; tũqo རྒྱ་ནག་, ཀྲུང་གོ་,
(a) Chinese: kəmi རྒྱ་མི
(a) Chinese
  (woman): kamo རྒྱ་མོ
Chinese Communist
  Party: tũqo ཀྲུང་གོ་གུང་ཁྲན་ཏང་
  qhuŋtẽẽ tāã
Chinese language:
  kaqɛɛ̀ རྒྱ་སྐད་
(a) chisel: soŋ གཟོང་
(to) choke: qēqaà སྐེ་འགག་བཏང་
  tāã
(to) choose: tam, འདམ་
  ID; təmtuù kəp འདམ་སྒྲུག་རྒྱབ་
(to) chop: tsə̄p, ID གཅབ་
chopping knife
  (Chinese style):
  tshɛ̄ɛ̄tɔɔ ཆལ་ཏའོ
chopsticks: qhōtse ཁོས་ཙེ
  (h:seetse) (བཞེས་ཙེ་)
Christ(ian): yiišuu ཡི་ཤུ
(a) churn: toŋmo གདོང་མོ
(to) churn (tea):
  sūū, IC སྲུབ་
(to) churn (dairy
  foods): tɔ̄ɔ, IA དཀྲོག་
cigar, cigarette:
  thāmaà (h:šeetaà) ཐ་མ་ཁ་(བཞེས་ཐ་)
(to) circumambu-
  late: qōra kəp སྐོར་བ་རྒྱབ་
  (h:šaaqɔɔ kõ) (ཞབས་སྐོར་སྐྱོན་)
city: thōkee གྲོང་ཁྱེར་
(to) clap to summon
  someone: toqpa བརྡོག་པ་རྒྱབ་
  kəp (h:chāātaà (ཕྱག་ཏག་གནང་)
  nāã)
(to) clap: laqpa ལག་པ་རྡབ་
  təp, ID
(a) class (school):
  tsītə འཛིན་གྲྭ་
(a) class (socio-
  logical): théérim གྲལ་རིམ་
claw: tema སྡེར་མོ་
clay; mud: taqpaà འདག་པ་
clean: tsāŋma (2) གཙང་མ་
clear: sɛ̄ɛpo (5); གསལ་པོ་,
  thāqo (2) དྭངས་པོ་,
clever: cāqo (2); སྤྱང་པོ་,
  thũqu གྲུང་པོ་,
climate: nə̄mšiì; གནམ་གཤིས་,
  sīītöö, tshātāã བསིལ་དྲོད་, ཚ་གྲང་,
(to) climb: tsaà, འཛེག་,
  IA
(to) cling to:
  khūū, IA འཁྱུད་,
close (in distance):
  thāà ñepo (3) ཐག་ཉེ་པོ་
close: ñepo (3) ཉེ་པོ་
(to) close the

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

door: qo kəp སྒོ་རྒྱབ་
(to) close the window: qiiqũũ kəp སྒེའུ་ཁུང་རྒྱབ་
(to) close (a book, boxes, etc.): thep, qam,... དེབ་ སྒམ་ qhā kəp ཁ་རྒྱབ་
clothes: thuqlòò; chūpa (h:namsa) དུག་ལོག་, ཕྱུ་པ་ (ན་བཟའ་)
clothes (as salary or gift): qhööpɔɔ གོས་ཕོགས་
cloud: tīpə སྤྲིན་པ་
clove: lisi ལི་ཤི་
club: kītuù སྐྱིད་སྡུག
coal: tosöö རྡོ་སོལ་
coat: qōr; tüütũũ (h:qōtöö) གོར་, སྟོད་ཐུང་, (སྐུ་སྟོད་)
(to spin) cobwebs: tomtaà tāā སྡོམ་ཐག་བཏང་
coded message: sāŋtaa གསང་བརྡ་
(peaceful) coexistence: site ñõmneè ཞི་བདེ་མཉམ་ གནས་
cold: thəŋu (2) གྲང་མོ་
(to be) cold: khāà, IIA (h:qū sīī, IIB) འཁྱགས་ (སྐུ་བསིལ་)
(to get a) cold: chāpa kəp, II (h: qũcəm kõ, II) འཆམ་པ་རྒྱབ་ (མགུལ་འཆམ་སྐྱོན)
collar: līŋtsi ལིང་ཚེ་
(to) collect: ruuruù söö, IC (chɛɛ) རུབ་རུབ་བཟོས་ ཆས་
colloquial speech: phēēqɛɛ ཕལ་སྐད་
colonialism: mesee pīīyüü མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་
color: tshüüsi; tɔɔ ཚོས་གཞི་, མདོག་,
colt: tīqi རྟེའུ་
(to) comb: kuqsèè kəp (h:ūsèè kõ) ཀྱག་ཤད་རྒྱབ་ (དབུ་ཤད་སྐྱོན་)
(to) come: yöö, IC (h:phēè, IA) ཡོང་ (ཕེབས་)
come in: yaa sõ, irr. (h:yaa phēè, IA) ཡར་ཤོག (ཡར་ཕེབས་)
come here: tèè sõõ, irr. (h:tèè phēè, IA) འདིར་ཤོག་ (འདིར་ཕེབས་)
(to) come out: thõ ITID འཐོན་
comfortable: tepo (3) བདེ་པོ་
commander in chief: maqci དམག་སྤྱི་
committee (Communist): ūyöö lheqāā ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་
(to be in state of) commotion: səŋi siŋi ཟང་ཟིང་
communal dining: tōpsɔɔ བསྡོ་སྡོག་
communal labor: ñāmleè མཉམ་ལས་
communism: cīñom chēpo; qhuntēē riŋluù སྤྱི་སྙོམས་ཆེན་པོ་, གུང་ཁྲན་རིང་ལུགས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Communist Party: qhuntēē tāā — གུང་བྲན་ཏང་

Communist Party member: tāŋmi — ཏང་མི

(to) compare: tur, ID — བསྡུར་

compassion: ñiŋce — སྙིང་རྗེ་

(to be) compatible, in accord: thüpo chēē — མཐུན་པོ་བྱས་

(to) compete against: qhāptee cāà, IA; tētuu chēē — ཁ་གཏད་བཙག་; འགྲན་བསྡུར་བྱས་;

(to) complete: tshāā, IIIB (h: tup, IIID); šuqu kēē, IB — ཚར་ (སྒྲུབ་) གཞུ་གུ་བསྐྱལ་,

completely: pēti — ཚང་མ

complicated: qo ñoqo (6) (h:ū ñoqo) — མགོ་རྙོག་པོ་ (དབུ་རྙོག་པོ་)

comrade: lūtüü — བློ་མཐུན་

(to) conceal: pēē, IA — སྦས་

(to) conceive: qhɔ̄ɔ, IIB — འཁོར་

(to) concentrate: riqpə tim, ID — རིག་པ་སྒྲིམ་

conch (bracelet): tuŋqoo — དུང་འཁོར་

conch (horn): thuŋ — དུང་

conference: tshōōtu; tutsom — ཚོགས་འདུ, འདུ་འཛོམས་

(to have a) conference: tshōōtu tshɔ̄ɔ, IA — ཚོགས་འདུ་ཚོགས

(to) confess: ŋöölēē chēē — ངོས་ལེན་བྱས་

confidence; pride: pōpa — སྤོབས་པ་

(to) confront: qoptöö chēē — མགོ་སྤྲོད་བྱས་

(to be in state of) confusion: səŋi siŋi — ཟང་ཟིང་

(to be) confused: qopñoò lāā, IIC (h:ūpñoò šāā, IIC) — མགོ་རྙོག་ལང་ (དབུ་རྙོག་བཞེང་)

confusing; complicated: qo ñoqo (6) (h:ū ñoqo (6); ñoqta tshāpo (3)) — མགོ་རྙོག་པོ་ (དབུ་རྙོག་པོ་) རྙོག་ཁྲ་ཚ་པོ་

(a) connection: tewa — འབྲེལ་བ་

consequences: qēköö — དགེ་སྐྱོན་

conservative (derogatory): lēpa cēqu — ཀླད་པ་ལྗང་ཁུ་

conservatism: ñiŋšēē riŋluù — སྙིང་ཞེན་རིང་ལུགས་

(to) console: sēmso tāā — སེམས་བསོ་བཏང་

(to have) constipation: tsā qāà, IIA — རྩ་འགགས་

constitution: tsətim — རྩ་ཁྲིམས

contagious disease: qöönēè — འགོས་ནད་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to be) content:
lō qhā̀ã, IIC བློ་ཁེངས་
(to be) content (with one's own lot):
chōqšeè or ཆོག་ཤེས་བྱས་
chɔ̄ɔ̄šeè chɛɛ̀, III
continually: mu thū̀ūni (cɛɛ̀) མུ་མཐུད་ནས་
contract: qɛ̄ka, qhɛ̄ka གན་རྒྱ་
convenient: təp tepo (3) སྟབས་བདེ་པོ་
cook: maacēē མ་ཆེན་
(to) cook: tsṑṑ, IA བཙོས་
cool: sīīpu (5) བསིལ་པོ་
(a) cooperative:
ñamtee tshōqpa མཉམ་འབྲེལ་ཚོགས་པ་
cooperative store: ñamtsōō མཉམ་ཚོང་
cooperative work: ñamlɛɛ̀ མཉམ་ལས་
copper: sā̀ã ཟངས་
(to) copy (e.g., a book): šū̀ù, IC བཤུས་
coral (gem): chiru བྱི་རུ་
corduroy: šūrmə ཤུར་མ་
corn: āšom; āšōō; mārqɛ̄ɛ̄ ཨ་ཤོམ་
corner: suu ཟུར་
corpse: phū̃pu, ro (h:qūpū̃ũ) ཕུང་པོ་, རོ་ (སྐུ་ཕུང་)
(to) correct: cṑṑ kəp (h:qācṑṑ nā̃ã) བཅོས་རྒྱབ (བཀའ་བཅོས་གནང)
corvée tax (humans): wulaà འུ་ལག་
corvée tax (animals): tə̄u qhɛ̄ɛma རྟའུ་ཁལ་མ
(to) cost: nɛ̄ɛ̀, IIIA གནད་
cost: rīpəp, rīī རིན་བབ་, རིན་;
cottage (summer): tōqāã སྟོ་ཁང་
cotton (absorbent and raw): tīīpéé སྤྲིང་བལ་
cotton cloth: rɛɛ̀ རས་
cotton goods: rɛɛca རས་ཆ་
(to) cough: lō kəp, II (h:qū̀ū̀lo kō̃, II) གློ་རྒྱབ་ (མགུལ་གློ་སྐྱོན་)
Council Minister (Kalon): šɛɛpɛɛ̀; sāwāã; qālō̃ō̃ ཞབས་པད་, ས་དབང་, བཀའ་བློན་;
Acting Minister: qə̄tsəp བཀའ་ཚབ་
Council of Ministers (Kashag): qāšaà བཀའ་ཤག་
(to) counsel: thṑṑ chɛɛ̀ (h:qātṑṑ nā̃ã) གྲོས་བྱས་ (བཀའ་གྲོས་གནང་)
(to) count: tsīì, IA; thā̃qa kəp (h: caatā̃ã kō̃) རྩིས་, གྲངས་ཀ་རྒྱབ་ (ཕྱག་གྲངས་སྐྱོན་)
(a) country: luŋpə ལུང་པ་
(a) couple: satsā̃ã བཟའ་ཚང་
courageous: ñīŋtop or lōqɔɔ̀ chēpo (3) སྙིང་སྟོབས་ཆེན་པོ་, བློ་ཁོག་ཆེན་པོ་,
court: thīmqāã ཁྲིམས་ཁང་
courtyard: topcɛɛ རྡོ་གཙལ་
(to build a) courtyard: topcɛɛ རྡོ་གཙལ་སྒྲིགས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tiq, ID
cousin (first): pũṭuù སྤུན་ཁྱུག་
(to) cover: qhāpcöö kəp (h:šɛɛcöö kö); qəp, ID; ཁ་གཅོད་རྒྱབ་ (ཞལ་གཅོད་སྐྱོན་) བཀབ་
qhēp kəp (h:šɛɛqep kö); qhēp yɔ̃ɔ, IA ཁེབས་རྒྱབ་ (ཞལ་ཁེབས་སྐྱོན་)
cow: phəcuù བ་ཕྱུགས་
(to be) cowardly: pā šum, ID དཔའ་ཞུམ་
cowry shell: ṭũpuù འགྲོན་བུ་
crab: tiqsĩĩ སྡིག་སྲིན་
(a) crack: sēēqa སེར་ཁ་
(to) crawl: qəpu kəp གོག་པ་རྒྱབ་
(to be) creative: riqpə tāā རིག་པ་བཏང་
(to) cremate: šũpüü šüü, IC ཞུགས་འབུལ་ཞུས་
(to) criticize: sāmcaa tāā བསམ་འཆར་བཏང་
crooked: oḥuquù (6); kōqkɔ̀ (3) ཀྱུག་ཀྱུག་ སྐྱོག་སྐྱོག་
crops: lotoò; tõ̃tɔ̀ ལོ་ཏོག; སྟོན་ཏོག;
(to) cross: thöö, IB བགྲོལ་
(to sit) cross-legged: kērum tiq, ID དཀྱིལ་དཀྲུང་སྒྲིགས
crow: cha qhāta ཕྱ་ཁ་ཏ
crowded: tshāāqa ཚང་ཁ་
(to) cry: ŋüü, IC (h:šüü, IA) ངུས་ (ཞུམ་)
cubit: thũ ཁྲུ

cucumber: qāāra
Cultural Office (Tibetan): šĩĩrii léèqũũ ཤེས་རིག་ལས་ཁུངས་
culture: riqšũũ རིགས་གཞུང་
cunning: qo tepo (1) (h:ū tepo (1)); kõõ tshāpo (3); yōcēē མགོ་བདེ་པོ་ (དབུ་བདེ་པོ་) སྐྱོད་ཚ་པོ་ གཡོ་ཆེན་
(a) cup: qāyöö (h: šɛɛqaa) དཀར་ཡོལ་ (ཞལ་དཀར་)
curly (hair): sūlu སྨུ་ལུ
curry and meat dish: šāmtɛè ཤ་འབྲས་
(to) curse: mōmo kəp སྨོད་སྨོན་རྒྱབ་
(to) curse (by specialist): thũ kəp མཐུ་རྒྱབ་
(to) curse (using magic): tɛ̀ɛ kəp གཏད་རྒྱབ་
cursorily: rəqtüü རག་བསྡུས་
cursory: rapə ropchi རབ་རོབ་ཅིག་
curtain: thāyöö (h: šɛɛyöö) ཁྲ་ཡོལ་ (ཞལ་ཡོལ་)
(to draw) curtains: yöla kəp (h: simyöö kö); thāyöö kəp (h: šɛɛyöö kö) ཡོལ་བ་རྒྱབ་ (གཟིམ་ཡོལ་སྐྱོན་) ཁྲ་ཡོལ་རྒྱབ་ (ཞལ་ཡོལ་སྐྱོན་)
cushion: tɛ̃ɛ̃ (h: šuutɛ̃ɛ̃) གདན་ (བཞུགས་གདན་)
custom: loqsöö ལུགས་སྲོལ་
old custom: ŋārsöö སྔར་སྲོལ་
(a) cut: mā རྨ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) cut (crops):
ŋɛ̄ɛ̀, IC བརྔས་

(to) cut (hair):
šaa, IB བཞར་

(to) cut (into small bits): tūp, ID གཏུབ་

(to get a) cut (sore): mā sö̀ö, IIC (h:qūmə sö̀ö, IIC) རྨ་བཟོས་ (སྐུ་རྨ་བཟོས་)

(to) cut (with knife, etc.):
cɛ̄ɛ̀, IA གཅད

(to) cut fabrics and paper: paà, IA དྲེག་

cymbals: phūcẽ̄ẽ སྦུབ་ཆལ

dairy foods: məəcuu མར་ཕྱུར་

Dalai Lama: kawa qūtĩ̄ĩ, kawa rīpoce, qūtũ̄ũ, qhoŋsa kəmqȭõ chēpo, yišĩ̄inóópu རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྲེང་, རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་; སྐུ་མདུན་, གོང་ས་ སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་

(to make) dam: raà kəp, chūraà kəp རགས་རྒྱབ་, ཆུ་རགས་རྒྱབ་,

(to) dance: šaaro kəp (h:šapšee kȭõ) ཞབས་བྲོ་རྒྱབ་ (ཞབས་གཞས་གནང་)

dandruff: qȭõki མགོ་སྐྱི་

danger: ñɛ̃qa ཉེན་ཀ་

(to) dare: nǜü, IIC ནུས

dark: nəəqũ̄ũ ནག་ཁུང་

date: tshēpa, tshētãa ཚེས་པ་ ཚེས་གྲངས་

daughter: phomo (h: tɛ̄ɛmo) བུ་མོ་ (སྲས་མོ་)

(to be) dawn: kāmta tā̄ã, III སྐྱ་བརྡ་བཏང་

day: ñimə ཉི་མ་

day (of month), e.g., the first, second, etc.: tshēpa ཚེས་པ་

day (of week): sa གཟའ་
- today: thərii ད་རིང་
- tomorrow: səñii སང་ཉིན་
- two days from today: naà ñiqaa གནངས་ཉིན་
- three days from today: šeè ñiqaa གཞེས་ཉིན་
- yesterday: qhéésə ཁ་ས་
- two days ago: qhéé ñiqaa ཁ་ཉིན་
- three days ago: mee ñiqaa མས་ཉིན་

deaf: wȭqɔɔ̀, wȭpa འོན་ཁོག་, འོན་པ་,

(to) debate (logic): tāqsɛɛ tā̄ã རྟགས་གསལ་བཏང་

(a) debt: polȭõ (h:chə̄əpṻü); qīpə (h:chə̄əkim) བུ་ལོན་ (ཕྱག་བུན་) སྐྱིན་པ་ (ཕྱག་སྐྱིན་)
- to pay back a debt: polȭõ or qīpə tɛ̄ɛ̀, IA, irr. pat. see p. 71 (h:chə̄əkim nāã) བུ་ལོན་ སྐྱིན་པ་ སྤྲོད་ (ཕྱག་སྐྱིན་གནང་)

(to) deceive: qopyɔɔ tā̄ã, qoqɔɔ མགོ་གཡོག་བཏང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tāā, məəpīī šɛ̄ɛ̀, IA — མགོ་འཁོར་བཏང་

(to) decide: thāà cɛ̄ɛ̀, IA; tɛ̄ɛ̄ qhēē, IB — ཐག་བཅད་, གཏན་འཁེལ་;

(to be) decided: thāà chȫȍ, IIIA, — ཐག་ཆོད་
thāà chɛ̀ɛ̀, IIIA — ཐག་བཅད་

(to make) decrease: cāà, IA; ñuŋru tāā — བཅག་, ཉུང་དུ་བཏང་,

(to be) decreased: chāà, IIIA — ཆག་

deep: tōm rīqu (2), tīŋ rīqu (2) — གཏིང་རིང་པོ་

deer: šāa — ཤ་བ་

musk deer: lāa — གླ་བ་

(to) defeat: tūū, IB — བཏུལ་

(to) defecate (for babies): aqaà tāā — སྐྱག་པ་བཏང་

(to) defecate: kāqpa tāā (h: sȫȍkaà nāā) — སྐྱག་པ་བཏང་ (གསོལ་སྐྱག་གནང་)

(a) defect: kȫȍ — སྐྱོན་

(to) defend: sūù, IA, sūŋkəp chɛ̀ɛ̀ — སྲུང་, སྲུང་སྐྱོབས་བྱས་

defense minister: sūŋkəp lȫcēē — སྲུང་སྐྱོབ་བློན་ཆེན

defiant: tsəp chēpo (3) — རྩབ་ཆེན་པོ་

(to) degrade: māpeè chɛ̀ɛ̀ or tāā — དམའ་འབེབ་བྱས་

(to) delay: qɔɔpo chɛ̀ɛ̀ — འགོར་པོ་བྱས་

(to) delay: kaŋ, ID — འགྱངས་

delegate: thūūmi — འཐུས་མི་

delicate: cōqo (2) — གཙོང་པོ་

delicious: šīpu (1) (h: tōpo (3)) — ཞིམ་པོ་ (སྐྱོ་པོ་)

(to be) delirious: chȫȍ, IIB — འཆོལ་

(to) deliver: kɛ̄ɛ̄, IB — བསྐྱལ་

democracy: māŋtsȫȍ riŋluù — དམངས་གཙོའི་རིང་ལུགས་

demon: tūū — བདུད་

(to) demonstrate (politically): ŋāmtȫȍ thōmqɔɔ chɛ̀ɛ̀ — ངོམས་སྟོན་ཁྲོམ་སྐོར་བྱས་

(to) demote: qopɔɔ tāā (h: ūñeè nāā); nēēyūū tāā — གོ་ལོག་བཏང་ (དབུ་ཉེས་གནང་) གནས་དབྱུང་བཏང་

(to make public) denunciation (meeting): thəmtsīī tāā — ཐབས་འཛིངས་བཏང་

(to) depend on: lȫȍ kɛ̄ɛ̄, IB; tɛ̄, IIID — བློས་བཀལ་

dependable: lȫȍ qēēpo (1) — བློས་འཁེལ་པོ་

(it) depends on: raà lɛ̀ɛ̀, IIIA — རག་ལས་

(a) depression (on a surface): qōqōō (2) — ཀོང་ཀོང་

(to) descend:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

phəp, IIID — བབ་
(to make) descend:
pə̄p, ID — ཕབ་
descent line: kǜü — བརྒྱུད་
patrilineal:
rǜükü — རུས་རྒྱུད་
matrilineal:
šə̌kǜü — ཤ་རྒྱུད་
desert: chetãã — བྱེ་ཐང་
deserted (place):
ẽpo — དབེན་པོ་
desire: töpa — འདོད་པ་
(to) desire: see Lesson 18
desk: yìqcöö — ཡིག་ཅོག་
(to) despise: mãpeè chɛɛ̀ — དམའ་འབེབ་བྱས་
(to) destroy (buildings): šīì, IA — བཤིག་
(to) destroy completely:
tsāmeè tãã — རྩ་མེད་བཏང་
details: šipcə, — ཞིབ་ཆ་,
šipṭə — ཞིབ་ཕྲ་
(in) detail: šipcə cɛɛ̀ + vb. — ཞིབ་ཆ་བྱས
(to make) developments: tsuqṭũũ chɛɛ̀ — འཛུགས་བསྐྲུན་བྱས་
deviation (right wing): yɛ̄ɛcɔɔ̀ lə lhũũ — གཡས་ཕྱོགས་ལ་ལྷུང་
deviationist (right wing): yɛ̄ɛcɔɔ̀pa — གཡས་ཕྱོགས་པ་
dew: sipə — ཟིལ་པ་

dialect: yüüqéè — ཡུལ་སྐད་
diamond: phālam — ཕ་ལམ་
(to have) diarrhea:
thoqɔɔ̀ šɛ̄ɛ, IIB — གྲོད་ཁོག་བཤལ
(h:söötöö šɛ̄ɛ, IIB) — (གསོལ་གྲོད་བཤལ)
diarrheic excrement: ñãŋma (h: sööñaà) — རྙང་མ་ (གསོལ་རྙང་)
diary: ñītep — ཉིན་དེབ་
(to play) dice: šō kəp (h:chāāšo kõ) — ཤོ་རྒྱབ་ (ཕྱག་ཤོ་སྐྱོན་)
(to) dice (food):
tūp, ID
dictionary: — གཏུབ་
tshīqtsǜü, — ཚིག་མཛོད་
tshīŋtsöö
(to) die: šī, IIID — ཤི་
(h:šāà, IIIA) — (གཤེགས་)
(to) die a bad death: tuqši kəp, III — སྡུག་ཤི་རྒྱབ་
difference:
khɛ̄ɛpaa; khɛ̄ɛ — ཁྱད་པར་, ཁྱད་
different: mãtaà, — མི་འདྲ་བ་,
thātɛɛ̀ — ཐ་དད་
different (kinds):
ṭa mẽṭa — འདྲ་མི་འདྲ་
(to) differentiate:
yɛ̄ɛ cē, ID — དབྱེ་བ་ཕྱེ་
difficult: qhãqo (6) (h:qū ñẽẽpo (1)) — ཁག་པོ་ (སྐུ་མཉེལ་པོ་)
difficulty: qāŋɛɛ — དཀའ་ངལ་

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) dig up: thu̱ù, IC — བྲུས་

dignified: ña̱m töopo (1) — ཉམས་འདོད་པོ་

(to act) dignified: ña̱m che̱ɛ̀ (qūñəm nā̱ā̱) — ཉམས་བྱས་ (སྐུ་ཉམས་གནང་)

dike: ra̱à — རགས་

diligent: tsū̱pu (1); hūrpu (4) — བརྩོན་པོ་ ཧུར་པོ་

(to do something) diligently: tsū̱tùù che̱ɛ̀; p̱ɛɛtsöö che̱ɛ̀ — བརྩོན་འགྲུས་ འབད་རྩོལ་བྱས་

direct(ly): šārkaà; qhərtuù; šākaà (plus vbs. 'to go') — ཤར་སྐྱུག་, ཁ་ཐུག་;

direction: qhāpcɔ̀ɔ — ཁ་ཕྱོགས་

dirt: tha̱qpa — རྡེག་པ་

dirty: tsōqpa (6), tsho̱rpo (6) — བཙོག་པ་ ཛོར་པོ་

(to) disappear: ye̱ɛ, IIIB — ཡལ་

(to be) disappointed: sēm phāŋ, IID (h: thōōsem phāŋnā̱ā̱) — སེམས་ཕང་ (ཐུགས་སེམས་ཕང་གནང་)

discreetly: qhēēpo che̱ɛ̀ — མཁས་པོ་བྱས་

(to) discuss: qu̱tuu che̱ɛ̀; tho̱ö che̱ɛ̀ (h: qāto̱ö nā̱ā̱) thu̱u̱tuu che̱ɛ̀; — གོ་བསྡུར་བྱས་; གྲོས་བྱས་ (བཀའ་གྲོས་གནང་) གྲོས་བསྡུར་བྱས་

qe̱ca che̱ɛ̀ (h: qāmöö nā̱ā̱) — སྐད་ཆ་བྱས་ (བཀའ་མོལ་གནང་)

(to) disgrace: ša̱mtēē šu̱ù, IC; mi̱ŋ tse̱ɛ̀, IA — ཞབས་འདྲེན་ཕྱུས་ མིང་རྫས་

(to) dismantle (machines and tables): lhū thēē, IB — ལྷུ་སྤྲལ་

(to be) dismissed: tho̱ö, IIIB — གྲོལ་

(to) dismount: phə̱p, ID — བབ་

(to) dispute: qhəmcu kə̱p — ཁ་མཆུ་རྒྱབ་

distance: thāà — ཐག་

(to) distinguish: yēē cē, ID — དབྱེ་བ་ཕྱེ་

(to) distribute: tām, ID — བགྲམ་

district: tso̱ō — རྫོང་

district officer: tso̱ŋpö̱ö — རྫོང་དཔོན་

(to) divide: qo̱ša kə̱p, qo̱ö, IA — བགོ་བཤའ་རྒྱབ་; བགོས་;

(to) divide (numbers): qu̱tsiì kə̱p — དགུ་ཚིས་རྒྱབ་

(to) divine: mo̱ kə̱p (h: chāāmo kö̱); thūūtam nā̱ā̱ — མོ་རྒྱབ་ (ཕྱག་མོ་སྐྱོན་), ཐུགས་དམ་གནང་,

diviner: mo̱pa — མོ་པ་

(to) divorce (bride returns home): nāma qho̱lɔɔ̀, IA — མནའ་མ་གོ་ལོག་

(to) divorce (adoptive bridegroom

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

returns home):
māqpa qholɔɔ̀, IA མག་པ་གོ་ལོག་
(to) divorce:
qhāqaà chɛɛ̀, ཁག་ཁག་བྱས་
looqaa chɛɛ̀ ལོག་དགར་བྱས་,
(to be) dizzy:
quyü qhɔ̄ɔ̄, IIB མགོ་ཡོར་འཁོར་
(to) do; verbalizing agent: chɛɛ̀ བྱས་
(see pp. 56, 63)
(h:nā̄ā) (གནང་)
doctor: ə̄mci ཨེམ་ཆི་
(to consult a) doctor: ə̄mci tɛ̄, ID ཨེམ་ཆི་རྟེན་
doctrine: tāwa ལྟ་བ་
document: yīqcə ཡིག་ཆ
dog: khī (h:simki) ཁྱི་(གཟིམ་ཁྱི་)
bitch: muki མོ་ཁྱི་
male dog: phūki ཕོ་ཁྱི་
puppy: əyóó ཁྱི་ཕྲུག་
dog with shaggy face hair (lhasa apso): āpsoò; kəki āpsoò ཨ་སོབ་ རྒྱ་ཁྱི་ཨ་སོབ་
mastiff: tóóki འདོག་ཁྱི་
hunting dog: šə̄ki ཤ་ཁྱི་
Pekingese: kəki རྒྱ་ཁྱི་
donkey (domestic): phū̃qu བོང་བུ
donkey (wild): kāŋ རྐྱང་
(to close the) door: qo kəp (h: sē̃qo kō̃) སྒོ་རྒྱབ་(གཟིམ་སྒོ་སྐྱོན་)
double: təp ལྡབ་
doubt: toqpa; thoqpa དོགས་པ་

dough: pāà པག་
downhill: thūū ཐུར་
downstairs: šöö ཤོད་
down there: məqi མ་གི་
(to) doze: ñīīcóó kəp, II (h:ñɛ̄ɛ̄coò kō̃, II) གཉིད་ཚོག་རྒྱབ་ (མནལ་ཚོག་སྐྱོན་)
draft (e.g., of a letter): sītii ཟིན་བྲིས་
(to) drag: thɛ̄ɛ̄, IB ཐལ་
dragon: tuù འབྲུག་
drama troupe: tööqaa tshōpa བཟློས་གར་ཚོགས་པ་
drawer: šücóó ཤུ་ཚོག་
(a) drawing: remo རི་མོ་
(to) draw: remo thii, IC རི་མོ་བྲིས་
(to) dream: ñīīləm tāā, II (h: ñɛ̄ɛ̄ləm tāānāā, II) གཉིད་ལམ་བཏང (མནལ་ལམ་བཏང་གནང་)
(a) dress (men's or women's): chūpə (h:namsa) ཆུ་པ་(ན་བཟའ་)
(to) dress (oneself): qhō̃, ID (h:chöö, IA) གོན་ (མཆོད་)
(to) dress (someone): yɔ̄ɔ̀, IA གཡོག་
(to) dress (in Sunday best): saptöö pɛɛ̀, IA ཟབ་སྤྲོད་སྤྲས་
(to) dribble (from the mouth:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qhəəcu šɔ̄ɔ̄, IIB ཁ་ཆུ་ཤོར་
dried meat: šā qā̄po ཤ་སྐམ་པོ་
(to) drink: thũ̄ũ̀, IC (h:chȫö̀, IA) འཐུང་ (མཆོད་)
(to) drip: thīqpə kəp, II (h: šuutiì kȫ, II) ཐིགས་པ་རྒྱབ་ (བཞུགས་ཐིགས་སྐྱོན་)
(to) drizzle: chəətiì kəp, II ཆར་ཐིགས་རྒྱབ་
(to have a) drought: thε̄pa tā̄ā̃, II ཐན་པ་བཏང་
(to) drown: chūlə thim, IIID; chū lə šɔ̄ɔ̄, III; ཆུ་ལ་གཏིམ; ཆུ་ལ་ཤོར་,
chũ̄ũ̀ khīī, IIIB ཆུས་འཁྱེར་
(a) drum: ŋā རྔ་
(to play the) drum: ŋā tũ̀ũ, IC རྔ་བརྡུང་
(to be) drunk: ra si, IID (h:qūrə phεε, IB) ར་བཟི་ སྐུ་ར་ཕབ་
dry: qā̄po (1) སྐམ་པོ་
(to) dry: qām, ID སྐམ་
(a) duck: aŋpa ངང་པ་
dumb (male, physiological and slang): qūqpə སྐུག་པ་
dumb (female, physiological and slang): qūŋmə སྐུག་མ་
dung (of bovines) cȫö ལྕི་བ་
dung (of sheep and goats): riimaà རིལ་མ་
dung (of donkey): ȫörii̇ ཨོང་རིལ་
dung (of horse): tε̄εpãã̀ རྟ་ཕྱངས་
durable: thūp chĕpo (3); qhũ̄ũ̀ thūpu (1) ཐུབ་ཆེན་པོ་ ཁྱུངས་ཐུབ་པོ་
dust: thε̄la ཐལ་བ་
dust storm: thε̄ε̄lũũ ཐལ་རླུང་
(to) dust (shake): təptoò tā̄ā̃ རྡབ་རྡབ་བཏང་
(to) dust (wipe): chītaa tā̄ā̃ ཕྱི་བདར་བཏང་
(to) dye: tshȫö̀ kəp (h:qōtsö̀ö kȫ) ཚོས་རྒྱབ་ (སྐུ་ཚོས་སྐྱོན་)
(to get) dysentery (with blood): thāà šε̄ε̄, IIB (h: qūṭaà šε̄ε̄, IIB) ཁྲག་བཤལ་ (སྐུ་ཁྲག་བཤལ་)
(to get) dysentery (general): thoqɔɔ̀ šε̄ε̄, IIB (h: sȫȫṭö̀ö šε̄ε̄, IIB) གྲོད་ཁོག་བཤལ་ (གསོལ་གྲོད་བཤལ་)

each: reere རེ་རེ་
each and every one: mere ŋore མི་རེ་ངོ་རེ་
eagle (legendary): khūŋ ཁྱུང་
eagle (real), cf. vulture: qö̀ö གོད་
ear: āmcɔɔ̀ (h: ñε̄ε̄cɔɔ̀) རྣ་མཆོག་ (སྙན་མཆོག་)
ear wax: lε̄εpaà སྣད་པགས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

early: ŋāpo (3) སྔ་པོ་
earring (men's):
ālōō ཨ་ལོང་
(the) earth.
tsəmlīī འཛམ་གླིང
earth: sā ས་
(to have an) earthquake: sāyom kəp, III ས་གཡོམ་རྒྱབ་
east: šāā ཤར་
easy: lɛ̀ɛ lāpo (3) ལས་སླ་པོ་
(to) eat: sɛɛ̀, IC ཟས་
(h: chōō, IA) (མཆོད་)
(to) echo: pitə kəp, III འཕིར་སྒྲ་རྒྱབ་
eclipse: tawa sōtsīī ཟླ་བ་གཟའ་འཛིན་
economics: pɛ̄ɛ̄cɔɔ དཔལ་འབྱོར་
edge: thā མཐའ་
efficient: cāqo (6) ལྕགས་པོ་
effigy: sōp གསོབ་
(to lay) eggs: qoŋa tāā, III སྒོ་ང་བཏང་
either side: yɛ̄ɛyōō གཡས་གཡོན་
elbow: thutərum གྲུ་མོ་
(to) elect: wūūtu chɛɛ̀ འོས་བསྡུ་བྱས་
electricity: lɔ̄ɔ̀ གློག་
elephant: lāācēē གླང་ཆེན་
(to be) embarrassed:
ŋotshā, IID (h: thūù tshā, IID) ངོ་ཚ་ (ཐུགས་ཚ་)
embassy: qūtsəp léeqūū, šuŋtsəp léeqūū སྐུ་ཚབ་ལས་ཁུངས་; གཞུང་ཚབ་ལས་ཁུངས་,
(to) embroider:
phərcīī kəp པར་ཕྱིན་རྒྱབ་
empty: tōŋpa སྟོང་པ་
(to) enamel: tsī tāā ཚི་བཏང་
encampment: qar, tööqar སྒར་, འབྲོས་སྒར་,
enclosure (for animals): lhēēra ལྷད་ར་
(at the) end: thāma, təmcuù མཐའ་མ་, ཟླ་མཇུག་
enemy: ta དགྲ་
(to get) engaged:
lōōcāā tāā སློང་ཆང་བཏང་
England: pilaa དབྱིན་ལན་
English language:
yīciiqɛ̀ɛ དབྱིན་ཇིའི་སྐད་
English(man): yīci དབྱིན་ཇི་
enormous: pəətsə ཆེན་པོ་
(to be) enough:
tāā, IIC འདང་
(to) enter: tsūū, IB འཛུལ་
entrails: kumaà རྒྱུ་མ་
envelop: qɔ̄ɔ̀, qɔ̄ɔ̀sɔɔ̀ སྐོགས་, སྐོགས་ཤོག་
(an) epidemic: rim རིམས་
(to get) epilepsy:
qéési kəp, II གནད་སིག་རྒྱབ་
equal: tañam འདྲ་མཉམ་
(to) erase: sūp, ID སུབས་
(to) err; nɔɔ, IIIB ནོར་
(an) error: nōōtüü ནོར་འཁྲུལ་
(to) escape: thāā, IIB ཐར་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

(to try to) escape: phöö, IA or with verbs 'to go' — བྲོས་
especially: qə̄ə̄tsuù — ཆང་འཚུག་
(to) establish: tsūù, IA; sə̄rtu chɛ̀ɛ — འཛུགས་ གསར་དུ་བྱས་
et cetera: cētaà, cītaà — ཅི་དག་
European; foreigner: chīkéé — ཕྱི་རྒྱལ་
even: ñōpo (1) — སྙོམས་པོ་
even now: ə̄tóó — ད་དུང་
evening: qōōtaà — དགོང་མཐའ་
every: resi — རེ་བཞིན་
every day: ñītaa — ཉིན་ལྟར་
every year: lōtaa — ལོ་ལྟར་
everywhere: qhasa qhala — ག་ས་ག་ལ་
evil: ŋɛ̄po (1) — ངན་པོ་
exactly right: tāqtaà — ཏག་ཏག་
(to) exaggerate: wur šɛ̄ɛ, IA — ཝུར་བཤད་
(to) examine: tāqcɛɛ̀ chɛ̀ɛ; tə̄qšip chɛ̀ɛ — རྟགས་དཔྱད་བྱས་, རྟགས་ཞིབ་བྱས་,
(to) examine (in school): yiqtséé tāā — ཡིག་ཚད་བཏང་
example: pē — དཔེ་
(for) example: pēna, pēna chā šaanə — དཔེར་ན་ དཔེར་ན་ཆ་བཞག་ན་
except for: mə̄tóó — མ་གཏོགས་
(to) exchange: celēē chɛ̀ɛ — བརྗེ་ལེན་བྱས
exclusively: ʅhāptsāā — ཁེ་ཚང་
excrement: kāqpa (h: sōōkaà) — སྐྱག་པ་ (གསོལ་སྐྱག་)
(to make) excuses: kumtsɛ̄ɛ šɛ̄ɛ, IA — ཀུ་མཚོན་བཤད་
(to) exile: pīì, IA, kəŋpiì tāā — སྤྱུད་ རྐྱང་སྤྱུད་བཏང་
expansionism: kakeè riŋluù — རྒྱ་བསྐྱེད་རིང་ལུགས་
(to pay) expenses: tosōō tāā — འགྲོ་སོང་བཏང་
expensive: qhōō chēpo (3) — གོང་ཆེན་པོ་
experience: ñamñōō — ཉམས་མྱོང་
expert: qhɛ̄ɛpo (1) — མཁས་པོ་
(to) exploit: šūšóó tāā — བཤུ་གཞོག་བཏང་
(the) exploiting class: šūšóó théérim — བཤུ་གཞོག་གྲལ་རིམ་
(to) export: chītsōō chɛ̀ɛ — ཕྱི་ཚོང་བྱས་
extra: thōōpa — ཐོལ་པ་
eye: mīì (h: cɛ̄ɛ) — མིག་ (སྤྱན་)
eyebrow: mīqpu (h: cēpu) — མིག་སྨུ (སྤྱན་སྨུ་)
eyeglasses: mēqšee (h: cɛ̄ɛšee) — མིག་ཤེལ་ (སྤྱན་ཤེལ་)
eyelash: mīqsi or simə (h: céésí) — གཟི་མ་ (སྤྱན་གཟི་)
eyelid: mīqpaà (h: cēpaà) — མིག་པགས་ (སྤྱན་པགས་)
eye mucus: mīqkaà — མིག་སྐྱག་

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

face: tō̃o (h: šɛɛrɛɛ̀) གདོང་ (ཞལ་རས་)
face to face: qhāptö̀ö ཁ་སྤྲོད་
factionalism: qhāṭɛɛ riŋluù ཁ་ཕྲལ་རིང་ལུགས་
factory: soṭa བཟོ་གྲྭ་
(to) faint: kɛɛ, IIB བརྒྱལ་
faith: thɛɛpa, yicii དད་པ་ ཡིད་ཆེས་
(to have) faith: thɛɛpa chɛɛ̀, II དད་པ་བྱས་
fall (autumn): tö̃qa སྟོན་ཀ་
(to be) fall: tö̃qa šāā, IIIB སྟོན་ཀ་ཤར་
(to) fall (from or off something): saa, IIB ཟར་
(to) fall (down): rii, IIB; kee, IIB རིལ་, འགྱེལ་,
(to) fall (apart): lhū thɛɛ, IIIB ལྷུ་ཕྲལ་
family: mitsaŋ (mitsāā) མི་ཚང་
family members: nəŋmi ནང་མི་
(to have) famine: muqi tāā, II མུ་གེ་བཏང་
famous: qētaà chēpo (3) སྐད་གྲགས་ཆེན་པོ་
fan (motor): lū̃qóó རླུང་འཁོར་
fare: lā གླ་
farm: šī̃qə ཞིང་ཁ་

(cattle) farm, enclosure: róó རུ་བ་
farmer: šiŋpə, sōnampa ཞིང་པ་ སོ་ནམ་པ་
(to) fart: tūūri tāā, II སྒྲུག་རྡི་བཏང་
fast: koqo (6); kuqu (6) མགྱོགས་པོ་
fastidious (appearance and work): ru ŋapo (3) རུ་ངར་པོ་
fat: kaqpa (h: qūšə coopo (4)) རྒྱག་པ་ (སྐུ་ཤ་འཚོར་པོ་)
father (reference only): pāpa (h: yəp) པ་ཕ་ (ཡབ་)
father: pāā (h: pāālaà) པ་ཕ་ པཱ་ལགས་
(a) favorite: cɛ̃ɛ̃sɛɛ སྤྱན་གསལ་
fence: cəə̄ri ཚགས་རི་
(to) fertilize (manure): lǖü kəp ལུད་རྒྱབ་ (chemical): lǖcɔɔ kəp ལུད་སྦྱོར་རྒྱབ
feudal: qɛ̄ɛ̄qö̀ö kǖütsīī བཀས་བཀོར་བརྒྱུད་ འཛིན་
fever: tshāwa ཚ་བ་
(a) few: qhāšɛɛ̀ ཁ་ཤས་
few: ñǖñǖü (2) ཉུང་ཉུང་
fickle: ēpsaa or āpsaa tshāpo (3) ཨ་གསར་ཚ་པོ་
field (agricultural): šī̃qə ཞིང་ཁ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to do) field work: s̆iṉlèè chɛɛ̀ — ཞིང་ལས་བྱས་
field: thāŋ — ཐང་
(a) fighter: kamṭe tshāpo (3) — རྒྱབ་འདྲེ་ཚ་པོ་
(to) fight: kamṭe kəp (h:qūṭuù kõ̃) — རྒྱབ་འདྲེ་རྒྱབ་ (སྐུ་འཁྲུག་སྐྱོན་)
(to) fight (spontaneously): kamṭe s̆ɔ̄ɔ̄, IIB (h:qūṭuù s̆ɔ̄ɔ̄nāā, IIB) — རྒྱབ་འདྲེ་ཤོར་ (སྐུ་འཁྲུག་ཤོར་གནང་)
(to) fight (hand to hand): tsiṉ, ID; lə̄tsiŋ tāā — འཛིངས་ ; ལག་འཛིངས་བཏང་
finally: thāma — མཐའ་མ་
(to) find: ñīì, IIA — རྙེད་
(to) fine: ñeepa tāā — ཉེས་པ་བཏང་
finger: tsuqu (h: chə̄ə̄tsuù) — མཛུབ་མོ་ (ཕྱག་མཛུབ་)
fingernail: sēmo (h: chāās̆ēè) — སེན་མོ་ (ཕྱག་སེན་)
fingerprint: tsuqceè — མཛུབ་རྗེས་
(to make) fingerprint (signature): tsuqtee kəp — མཛུབ་ཐེལ་རྒྱབ་
(to) finish: tshāā, IIIB (h:tup, IIID) — ཚར་ (ཐུབ་)
fire: me (h:s̆uume, s̆oome) — མེ་ (ཞུགས་མེ་)
(to light a) fire: me pāā, IB — མེ་སྤར་
(to) fire: me tāā — མེ་བཏང་
(h:s̆uume or s̆oome tāānāā) — (ཞུགས་མེ་བཏང་གནང་)
(to set) fire to: me kəp (h:s̆oome or s̆uume kõ̃) — མེ་རྒྱབ (ཞུགས་མེ་སྐྱོན་)
firewood: mis̆īī (h:s̆uus̆īī) — མེ་ཤིང་ (ཞུགས་ཤིང་)
firm: nēpo (1), tēpo (1) — ནན་པོ་ ; གཏན་པོ་
first: thāqo; əlèè — དང་པོ་ ; ཨ་ལས་
firstly: cīqtɛɛ̀nɛɛ — གཅིག་ཐད་ནས་
first (time): thɔ̄ɔ̄maa — ཐོག་མ་
fish: ña — ཉ་
(to) fish: ña sim, ID — ཉ་ཟིན་
(to) fit into: chūū, IIIB — ཆུར་
Five-Year Plan: loŋɛɛ chə̄s̆i — ལོ་ལྔའི་འཆར་གཞི་
flag: thaacoò; tharca — དར་ལྕོག་ ; དར་འཁྱུ་
flatterer: pɛ̄ɛlɛɛ̀ tshāpo (3) — ཕྲ་ལག་ཚ་པོ་
flea: cöö — འཇི་བ་
(to) flee: phöö, IA — བྲོས་
(a) flirt: thǖǖ tshāpo (3) — འཁྲུལ་ཚ་པོ་
floor: sətīī — ས་མཐིལ་
(wooden) floor: pāācɛɛ — སྤང་གཅལ་
(stone) floor: s̆ala — ཞལ་བ་
flour: thus̆ii — གྲོ་ཞིབ་
flower: metɔɔ̀ — མེ་ཏོག་
(to) fluctuate:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

phārcaà chī̃ (and other vbs. 'to go') ཕར་ཆག་ཕྱིན་
fluent: chū kuukuù ཆུ་རྒྱུག་རྒྱུག་
(a) fly: pə̃qu སྦྲང་བུ་
(to) fly: phīr, ID འཕུར་
foam: póó ལྦུ་བ་
fodder: chāà ཆག་
(to be) foggy: mūqpə kəp, III རྨུག་པ་རྒྱབ་
(to) fold: tə̄ptsiì kəp (h:qūūtəp kō̃) ལྟབ་ཚིགས་རྒྱབ་ (སྐུ་ལྟབ་སྐྱོན་)
food: tō; qhālaà (h:šɛɛlaà, sūūtsiì) ལྟོ་, ཁ་ལག་, (ཞལ་ལག་, གསོལ་ཚིག་)
foodstuffs: tōpcɛɛ̀, sapcɛɛ̀ (h:sōōcɛɛ̀) ལྟོ་ཆུད་, ཟ་ཆས (གསོལ་ཆས་)
food varieties: sɛɛna ཟས་སྣ་
(to) fool around: kāqkaà chɛɛ̀ ཀྱག་ཀྱག་བྱས་
foot: qāŋpa (h:šəp) རྐང་པ་ (ཞབས་)
footprint: qāācee̍ (h:šəpcee̍) རྐང་རྗེས་ (ཞབས་རྗེས་)
forehead: pɛ̄ɛqoò (h:ūpéè) དཔྲལ་བ་ (དབུ་དཔྲལ་)
foreign, foreigner: chīkéé ཕྱི་རྒྱལ་
Foreign Affairs Office: chīsiì léeqũũ ཕྱི་སྲིད་ལས་ཁུངས་
Foreign Office: chīkéé léeqũũ ཕྱི་རྒྱལ་ལས་ཁུངས་
forest: šīŋnaà ཤིང་ནགས་
(to) foretell: ŋõšee̍ šɛɛ̀, IA; མངོན་ཤེས་བཤད་
luŋtɛ̄ɛ kəp ལུང་བསྟན་རྒྱབ་
(to) forget: cee̍, IIIA བརྗེད་
fork: qāāta ཀང་ཁ་
form: sopta བཟོ་བལྟ་
formerly: ŋɛ̄ɛmaà སྔོན་མ་
forward (of person): sāqo (2) བཟང་པོ་
foul-smelling: thimə tshāpo (3) དྲི་མ་ཚ་པོ་
fox: wɔɔmo ཝ་མོ་
foxhole: tsiŋraà འཛིངས་རགས་
(a) frame: tom སྒྲོམ་
France: phārɛ̄ɛsi ཕ་རན་སི་
freedom: rãwãã རང་དབང་
(to) freeze: khāà tãã འཁྱག་བཏང་
to be frozen: khāà kəp, III འཁྱག་རྒྱབ་
fresco: tiprii̍ ལྡེབ་རིས་
fresh: sōōpa (5) གསོལ་པ་
Friday: sa pāāsãã གཟའ་པ་སངས་
friend (male): thoqo གྲོགས་པོ་
friend (female): thɔɔmo གྲོགས་མོ་
(to make) friends: thoqo chee̍ གྲོགས་པོ་བྱས
(to) frighten: šeenãã qūū, IB, ciqnãã qūū, IB ཞེད་སྣང་བསྐུལ་, འཇིགས་སྣང་བསྐུལ་;
frightening: šeenãã tshāpo (3); ŋāmtaà tshāpo ཞེད་སྣང་ཚ་པོ་ ངམ་སྣག་ཚ་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(3); ciqnāã tshāpo (3) འཇིགས་སྣང་ཚ་པོ་
frog: pεεpāã སྦལ་པ་
from: -nεε ནས་
front: tũũ མདུན་
(to have) frost: sε̄ὲ kəp, III སད་རྒྱབ་
(to be) frozen: khāà kəp, III འཁྱག་རྒྱབ
fruit: šītóó ཤིང་ཏོག་
(to) fry: ŋöö, IC བརྔོས་
to be fried: ŋhöö, IIIA
frying pan: tshε̄ε̄lāã ཚལ་སླང
full: qhāã; qhāqo (2) གང་, ཁེངས་པོ་,
(to be) full (from eating): thoqɔɔ tāã, IIC (h: söötöö tāã, IIA) གྲོད་ཁོག་རྒྱག་ (གསོལ་གྲོད་རྒྱག་)
funny: tε̄ε̄sii tshāpo (3) བསྟན་ཤིག་ཚ་པོ་
furniture: naŋcεὲ; tsīcéé ནང་ཆས་, འཛིན་ཆས་,
furthermore: ə̄tóó ད་དུང
fussy: ñōtöö tshāpo (3) བསྙོན་དྲི་ཚ་པོ་
(in the) future: ceemaà རྗེས་མ་
(to) gamble (to wager): kε̄ε̄ tsūù. IA (h:qūkε̄ε̄ tsūùnāã) རྒྱན་བརྩུག་ (སྐུ་རྒྱན་བརྩུག་གནང་)
(a) game: tsēēmo རྩེད་མོ་
(to play a) game: tsēēmo tseè, ID རྩེད་མོ་རྩེད་
garbage: qhẽẽñii གད་སྙིག་
garbage pail: qhẽẽñii lūūsə གད་སྙིག་ལྷུག་ས་
garden: tũũrə; metɔɔ tũũrə ལྡུམ་ར་ མེ་ཏོག་ལྡུམ་ར་
garlic: qoqpa སྒོག་པ་
gasoline: nūm (h: šuunum) སྣུམ་ (ཞུགས་སྣུམ་)
gauze: thaarεὲ དར་རས་
General: tεεpöö མདའ་དཔོན་
(in) general: cītāã སྤྱིར་བཏང
generally: məšinéé; šinééni མ་གཞི་ནས་, གཞི་ནས་,
generation: mitóó མི་ཐོག་
generous: šōqo (6); saŋqo; šāŋqo ཤོག་པོ་ བཟང་པོ་ ཤང་པོ་
(to) get: lẽ, ID (h:šeè, IA) ལྷང་ (བཞེས་)
(to) get (involuntarily): chũ, II irr.; raà, IIA བྱུང་, རག་,
(to) get up: lāã, IC (h:sāã, IC) ལང་ (བཞེང་)
ghost: te; toŋte འདྲེ་, གདོང་འདྲེ་,
giddy: phéélũũ བར་རླུང་
(to get) giddy: phéélũũ na, IID བར་རླུང་ན་
gift (on another's departure, or one's own arrival): laqtaà (h:chāātaà) ལག་བཏགས་ (ཕྱག་བཏགས་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

gift (to someone higher): p̱ṳ̃ṳ̃wa; འབུལ་བ;
p̱ṳ̃ṳ̃tsẽẽ འབུལ་ཚན་
gift (to someone lower or children): ŋẽpa ངན་པ་
(to) gild: tshāsee tāā ཚ་གསེར་བཏང་
girl (young): phomo བུ་མོ་
girl friend: thɔɔmo གྲོགས་མོ་
(to) give: ṭɛ̃ɛ̀, IA (h:phṹũ, IB), irr. pat. སྤྲད་ (ཕུལ་)
(to) give up: pãã, IC; pāŋ, ID སྤངས་
glasses (eye): mēqšee (h:cẽẽšee) མིག་ཤེལ་(སྤྱན་ཤེལ་)
(to) glisten: wö̱ö kəp, II འོད་རྒྱབ་
glittering: chēmcem ཆེམ་ཆེམ་
gloves: ləqšuù ལག་ཤུབས
glue: pīŋ སྦྱིན་
(to) go: chī, I irr. (h:thɛ̄ɛ, IA or phēè, IA) ཕྱིན་ (ཐེགས་; ཕེབས་)
(to) go (to someone honorific): cāā, IB བཅར་
goat: ra ར་
goat herder: rətsi ར་རྫི་
goatee: ōqtsom (h: šɛɛtsom) ཨོག་ཚོམས (ཞལ་ཚོམས་)
(a) god: lhā ལྷ་
area god: yṹũlə ཡུལ་ལྷ་

birthplace god: kēla སྐྱེས་ལྷ་
goddess: lhāmo ལྷ་མོ་
goiter: paa ལྦ་བ་
(to get) goiter: paa kēè, IIC ལྦ་བ་སྐྱེས་
gold: sēē གསེར་
goldsmith: sēsɔɔ̀ གསེར་བཟོ་བ
gong: qhāŋa འཁར་རྔ་
gonorrhea: ṭhawãã; ṭhəŋši གྲང་བ; གྲང་གཞི;
(to get) gonorrhea: ṭhawãã na, IID (h:ṭhawãã ñṹũ, II, irr.) see p. 126 གྲང་བ་ན་ (གྲང་བ་བསྙུན་)
good: yaqo (6) ཡག་པོ་
good-by (to person leaving): to̤ a (h:phēè a, thɛ̄ɛ a, qhəli phēè a, qhəli thɛ̄ɛ a, (qhəli) phēēronãã, (qhəli) thɛ̄ɛronãã) (hh: (qhəli) chṹnãqoò) ཕེབས་ཨང་, ཐེགས་ ཨང་, ག་ལེར་ཕེབས་ ཨང་, ག་ལེར་ཐེགས་ ཨང་, ག་ལེར་ ཕེབས་རོགས་གནང་ ག་ལེར་ཐེགས ག་ནང་, ག་ལེར་ ཆིབས་བསྒྱུར་ གནང་དགོས་;
good-by (to person staying): tö̱ö a (h:(qhəli) šuù a, (qhəli) šuuronãã) (hh:šutɛ̄ɛcaà, šutɛ̄ɛcaàqoò) སྡོད་ཨང་ (ག་ལེར་ བཞུགས་ཨང་, ག ལེར་བཞུགས་རོགས་ གནང་, བཞུགས་གདན་ འཇགས་དགོས;
goodnight: simcãã གཟིམ་འཇམ་གནང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

nāqɔɔ̀ དགོས་
good-by (I must take my leave): qoŋpa šüù, IC དགོངས་པ་ཞུས་
gorilla: merqöö མི་རྒོད་
government: šuŋ གཞུང་
state governmen (India): sānɛɛ̀ šuŋ ས་གནས་གཞུང་
central government (India): ūù šuŋ དབུས་གཞུང་
government official: šuŋšəp གཞུང་ཞབས་
monk official: tsītüü རྩེ་དྲུང་
secular official: thüqóó, šōtuŋ དྲུང་འཁོར་, ཤོད་དྲུང་,
Tibetan Government: phööšuŋ, tewašuŋ, qātɛ̄ɛ photãã བོད་གཞུང་, སྡེ་པ་གཞུང་, དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་,
(to) grab: cüù, IC འཛུས་
(to) grab for: hə̄ptóó kəp ཧབ་ཐོབ་རྒྱབ་
gradually: rīpéè རིམ་པས་
grain: tu འབྲུ་
grammar: sūmtaà སུམ་རྟགས་
grandfather: pōo སྤོ་ལེ་
grandmother: mōo སྨོ་ལེ་
grape: chūqūtüü ཆུ་རྒུན་འབྲུམ་
grass: tsā རྩྭ
gravy: qhōō ཁུ་བ་
gray: ə̃qutɔɔ̀ འང་ཀུ་མདོག་
greasy: šəqtsi chēpo (3) ཞག་རྩི་ཆེན་པོ་
great (superlative): pē; pē misiipɛɛ དཔེ་ དཔེ་མི་སྲིད་པའི་
greedy: hāpa tshāpo (3); thoqɔɔ̀ chēpo (3) ཧམ་པ་ཚ་པོ་ གྲོད་ཁོག་ཆེན་པོ་
green: cə̃qu (2) ལྗང་ཁུ་
(to) grind (grains): thāà, IA ཐགས་
(to) grind (metals, etc.): tar, ID བདར་
grindstone: tarto རྡར་རྡོ་
(to) grow: kēè, IA སྐྱེས་
(to) guarantee (e.g., work): qhɛ̄ɛlɛ̄ɛ chɛɛ̀ ཁས་ལེན་བྱས་
(to) guarantee (e.g., loan): qhɛ̄ɛkaà chɛɛ̀ ཁག་ཐེག་བྱས་
(to make) guerrilla warfare: cəpmaà kəp འཛབ་དམག་རྒྱབ་
guest: tōpo (h: qūtööö) མགྲོན་པོ་ (སྐུ་མགྲོན་)
(to) guide: lamküü chɛɛ̀ ལམ་ཀྲུས་བྱས་
guinea pig: āpra ཨབ་ར་
(to fire a) gun: mēta kəp (chāāta kö) མེ་མདའ་རྒྱབ་ (ཕྱག་མདའ་སྐྱོན་)
gypsy (beggar): chōōpāā སྤྱོགས་སྤྲང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) hail: sēra tāā, II སེར་བཏང་

hair (head): ṭā (h: ūtə) སྐྲ་ (དབུ་སྐྲ་)

hair (body): pū སྤུ་

hairpin: ṭəpīī སྐྲ་ཕིང་

half: chēqa ཕྱེད་ཀ་

(to) hammer: thɔ̄ɔ̄ kəp ཐོ་བ་རྒྱབ་

hand: laqpa (h: chāà) ལག་པ་ (ཕྱག་)

hand grenade: laqpom ལག་བོམ་

handsome (men): tērso tööpo བཀྲ་བཟོ་འདོད་པོ་

handwriting (cursive Tibetan): khūù འཁྱུག་

(to) hang up: qɛ̄ɛ, IB བཀལ་

(to) hang (on hook): qȫ, ID སྐོན་

happy: kīpu (1); qapo (h:ñēepo (1)) (3) སྐྱིད་པོ་ དགའ་པོ་ (མཉེས་པོ་)

harbor: ṭuqə གྲུ་ཁ་

hard (of objects): thāqo (6) མཁྲེགས་པོ་

(to do) hard work: qālɛɛ̀ kəp (h: qūléé kȫ) དཀའ་ལས་རྒྱབ་ (སྐུ་ལས་སྐྱོན་)

(to do) harm: nȫö̀, IA; nö̀ö kɛ̄ɛ, IB གནོད་ གནོད་བསྐྱལ་

(a) harvest: tsēēma ཙ་ད་མ་

(to) harvest: tsēēma ṇɛ̄ɛ̀, IC ཙ་ད་མ་བཙས་

hat: šamo (h:ūšə) ཞྭ་མོ་ (དབུ་ཞྭ་)

hawk: thā ཁྲ་

hay: tsā རྩྭ་

he: qhō (h:qhō̄ō) ཁོ་ (ཁོང་)

head: qo (h:ū) མགོ་ (དབུ་)

(to get) headache: qo na, IID (h:ū ñūū, II irr.) མགོ་ན་ (དབུ་བསྙུན་)

headdress (women's): pəṭuù སྤ་ཕྲུག་

headman (of village): qēpo རྒན་པོ་

(to) hear: qho, IID (h:sɛ̄, IID) གོ་ (གསན་)

heart: ñīŋ སྙིང་

heavy: cipu (3) ལྗིད་པོ་

height (high-low): thōmēē མཐོ་དམའ་

hell: ñāla དམྱལ་བ་

hello: There is no equivalent in Tibetan. Generally when Tibetans meet they say something like, 'qhapaa thēèqaà?' 'Where are you going?' ག་པར་ཕེབས་སམ་

(to) help: rɔɔram chēè; rɔqpa chɛɛ̀; rɔ̀ɔ chɛɛ̀ (h: chāārɔ̀ nāā) རོགས་རམ་བྱས་; རོགས་པ་བྱས་; རོགས་བྱས་ (ཕྱག་རོགས་གནང་)

hen: chamo བྱ་མོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

henceforth: chīcèè ཕྱིན་ཆད་
her: mo (h:qhōō) མོ་ (ཁོང་)
herbal medicine: ŋōmɛ̄ɛ̄ སྔོ་སྨན་
(a) herd: khū ཁྱུ་
(to) herd: tsòò, IC འཚོ་བ་
here: tèè འདིར་
(from) here: tinèè phāa འདི་ནས་ཕར་
hereabout: topaà འདི་པར་
(a) hermit: tshāpaà མཚམས་པ་བ་
hermit's cottage: tshāmqāā མཚམས་ཁང་
hesitation: thētsom ཐེ་ཚོམ་
Hevajra: kētɔɔce ཀྱེ་རྡོ་རྗེ་
(to have) hiccups: īqə kəp, II ཨིག་ཀ་རྒྱབ་
(to) hide: pɛɛ̀, IA སྦས་
(to) hide oneself: qəp, ID; qhəp, ID གབ་
high: thōpo (3) མཐོ་པོ་
hill: ri རི་
Hīnayāna: thēqpa chūŋu; thēqmɛ̄ɛ ཐེག་པ་ཆུང་ངུ་ ཐེག་དམན་
hip: cēēqo དཔྱི་མགོ་
hippopotamus: tshōpaà མཚོ་ཕག་
(to) hire (a person): milāà lɛ̀ɛ, IC མི་ལག་གླས་
hired hand: milāà མི་ལག་
his own: qhōrāā ཁོ་རང་
history: lukùù ལོ་རྒྱུས་
(to) hit; to beat: sǔù, IC; ñèè, IA གཞུས་ རྡེས་

hither: tshūū ཚུར་
(to) hoard: sāà, IA བསག་
(to) hold hands: laqpa tāā (h:chāà tāānāā) ལག་པ་བཏང་ (ཕྱག་བཏང་གནང་)
hole: īqūū ཨི་ཁུང་
holiday: qhūūsāà གུང་སེང་
hollow: qhōqtōō ཁོག་སྟོང་
home: nāā, qhāŋpa (h:simšaà, simqāā) ནང་, ཁང་པ་ (གཟིམ་ཤག་, གཟིམ་ཁང་)
honey: tɔŋtsi སྦྲང་རྩི་
(to) honor (e.g., a signature): tsīcoò chɛɛ̀ རྩི་འཇོག་བྱས་
honorific: šesa ཞེ་ས་
hoof: mīqpə རྨིག་པ་
hope: rewa (h: thūūre) རེ་བ་ (ཐུགས་རེ་)
(to) hope for: rewa chɛɛ̀ (h:thūūre nāā) རེ་བ་བྱས་ (ཐུགས་རེ་གནང་)
horse: tā (h: chīqpə) རྟ་ (ཆིབས་པ་)
(to ride) horse: tā sǒ, ID (h:chīqpə chīp, ID) རྟ་བཞོན་ (ཆིབས་པ་ཆིབས་)
horse race: təpkuù རྟ་རྒྱུག་
horseshoe: mīqcaà རྨིག་ལྕགས་
hospital: mɛ̄qāā སྨན་ཁང་
(to act) hostile: ta chɛɛ̀ དགྲ་བྱས་
hot: tshāpo (3) ཚ་པོ་
hot (weather): tshətuù, tshətuù tshāpo (3) ཚ་སྡུག་, ཚ་སྡུག་ ཚ་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to be) hot: tshə̄tuù tshīi, IIA (h:qūtséė tshīi, IIA) ཚ་སྡུག་ཆེ་ག་ (སྐུ་ཚད་ཆེ་ག་)

hotel: nɛ̄ɛ̄tsāã གནས་ཚང་

house: see home

household: mitsāã མི་ཚང་

how?: qhə̄tées ག་འདྲ་སེ་

how are you?: soqo tepo yīpée? (h: qūsuù tepo yīpée?) (hh: qūsuù tepo yīpənōō? or qūqhi sɛ̄ɛ̄tāã (yīpənōō?)) གཟུགས་པོ་བདེ་པོ་ཡིན་པས་(སྐུ་གཟུགས་བདེ་པོ་ཡིན་པས་) སྐུ་གཟུགས་བདེ་པོ་ཡིན་པ་ནོ་ སྐུ་དགྲོལ་གསལ་དྭངས་ཡིན་པ་ནོ་

how early?: ŋə̄mci སྔ་ཕྱི་

however: cheɛnɛɛ; yīinée ཅུས་ནའང་, ཡིན་ནའང་,

how much?: qhətsée ག་ཚོད་

how often?: tāqlöö རྟག་ལོས་

(to) hug: thām, ID འཐམ་

huge: pə̄ə̄tsə ཆེན་པོ་

human being: mi མི་

reincarnation as human: mitse མི་ཚེ

(to be) hungry: thoqɔɔ̀ tɔ̄ɔ̀, IIA (h:söötöö tēè, IIA) གྲོད་ཁོག་ལྟོག་ (གསོལ་གྲོད་བཀྲེས་)

(to) hunt: ritaà kəp རི་དྭགས་རྒྱབ་

(to) hurry: kuqu chɛɛ̀ (h:tsööpo nāā) མགྱོགས་པོ་བྱས་ (རྩོལ་པོ་གནང་)

(to be) hurt (feelings): sēm lə phɔ̄ɔ̀, IIA; sēm lə kəp. TT སེམས་ལ་ཕོག་, སེམས་ལ་རྒྱབ་,

I: ŋa ང་

ice: khāqpaà ཁྱགས་པ་

icon wall scroll painting: thāqa (h:šɛɛtaŋ) ཐང་ཀ་ (ཞལ་ཐང་)

(to be) ill: na, IID (h:nūū, II irr., see p. 126) ན་ (བསྙུན་)

illegitimate child: chiptuù ཕྱི་སྦུག་

(to treat for) illness: mɛ̄cöö chɛɛ̀ སྨན་བཅོས་བྱས་

I'm sorry: qōōtaà དགོངས་དག་

images: qūtə སྐུ་འདྲ་

(to cast) images: luù kəp ལུག་རྒྱབ་

(to) imitate: lɛ̄ɛ̄töö chɛɛ̀ ལད་བཟློས་བྱས་

immediately: lamsāã ལམ་སེང་

imperialism: tsɛ̄kɛɛ riŋluù བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་

imperialist nation: tsɛ̄ɛ̄wāã kéeqəp བཙན་དབང་རྒྱལ་ཁབ

implements: yopcɛɛ̀; laqca ཡོ་བྱད་, ལག་ཆ་

important: nɛ̄qaà chēpo (3), qhɛɛ གནད་འགག་ཆེན་པོ་ ཀ་ལ་

(to) imprison: tsōqāã lə cūù, IA བཙོན་ཁང་་ལ་བཙུག་

(to) improve:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

yarkεὲ tā̄ā ཡར་རྒྱས་བཏང་
in all: khō̄ō ཁྱོན་
(an) incarnation: tū̄ūqu སྤྲུལ་སྐུ་
incense: pō̄ō (h: sīpō̄ō) སྤོས་(གཟིམ་སྤོས་)
(to) increase (cattle, rice): phēē, IIIB འཕེལ་
independence: raŋtsε̄ε̄ རང་བཙན་
India: kaqaa རྒྱ་གར་
(an) Indian: kaqara རྒྱ་གར་བ་
(to have) indigestion: thoqɔɔ̀ pō̄ò, IIA; sō̄ōtō̄ò pō̄ōnā̄ā, II གྲོད་ཁོག་འགོས (གསོལ་གྲོད་འགོས་གནང་)
individually: reta šinεε རེ་རེ་བཞིན་ནས་
infantry, infantryman: qāŋmaà རྐང་དམག་
(to) infiltrate: qōqtsüü chεὲ སྐོག་འཛུལ་བྱས་
(to give) injection: qhəp kəp (h:qū̄ūqəp kō̄ or tō̄, ID) ཁབ་རྒྱབ་ (མགུལ་ཁབ་སྐྱོན་, སྐྱོན་)
ink: nāqtsa (h: chā̄anaà) སྣག་ཚ་ (ཕྱག་སྣག་)
inn: nε̄εtsāā གནས་ཚང་
innkeeper (male): nε̄εpo གནས་པོ་
innkeeper (female): nε̄εmo གནས་མོ་

(to) inquire: tsε̄ὲ cε̄ὲ, IA ཚད་བཅད་
insane: nōpa སྨྱོན་པ་
inside: nā̄ā, nə̄qüù, puù ནང་, ནང་ཁུལ ཕུག་
(to turn) inside out: chīnāā or chētāā lɔ̄ɔ̀, IA ཕྱི་ནང་ལྡོག་
(to) inspect: tə̄šip chεὲ (h:sīišip nā̄ā) རྟགས་ཞིབ་བྱས་ (གཟིགས་ཞིབ་གནང་)
(to go on) inspection trip: sāqɔɔ kəp; sā qɔ̄ɔ, IB ས་སྐོར་རྒྱབ་, ས་སྐོར་,
(to) instigate (for good or bad ends): qū̄ūlāà chεὲ བསྐུལ་སློང་བྱས
(to) instigate (for bad ends): ŋε̄cüù tā̄ā ངན་སྐུལ་བཏང་
(to play) instruments: paaca tāā སྒྲ་ཆ་བཏང་
(to) insult: thūcūū chεὲ མཐོང་ཆུང་བྱས་
intelligentsia, intellectuals: šeeyō̄ōcε̄ε̄ ཤེས་ཡོན་ཅན་
intentionally: qə̄ə̄tsuù རྐང་བཙུག་
(to have) intercourse: nə̄mtóò tεὲ, IA (h: lhε̄kεὲ šuù, IA) མཉམ་དུ་བསྡད་ (ལྷན་རྒྱས་བཞུགས་)
interest (money): kēqa བསྐྱེད་ཁེ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

interesting: ñɛ̄po (1) སྙན་པོ་

(to) interfere: chītoò chɛɛ̀; ཞི་རྟོགས་བྱས་; chüütoò chɛɛ̀ ཕྱུས་རྟོགས་བྱས་,

interfere, interferer: chüütoò tshāpo (3) ཕྱུས་རྟོགས་ཚ་པོ་

interpreter: qéékuu (h:sũũkuu) སྐད་སྒྱུར་ (གསུང་སྒྱུར་)

intestines: kumaà རྒྱུ་མ་

(to) introduce: ŋotöö chɛɛ̀ ངོ་སྤྲོད་བྱས་

(to) invade: tsɛ̃tsüü chɛɛ̀ བཙན་འཛུལ་བྱས་

(to) investigate: tsɛɛ̀cöö chɛɛ̀ ཚད་གཅོད་བྱས་

(to) invite: qɛɛ̀ tāā (h:tɛ̃tẽẽ šüü, IC or tɛ̃töö šüü, IC) སྐད་བཏང་ (གདན་འདྲེན་ཞུས་)

iron: cāà ལྕགས་

(to) iron clothes: ūti kəp ཨུ་ཏི་རྒྱབ་

(to) irrigate: chū tāā (h:chə̄p tāānāā) ཆུ་བཏང་ (ཆབ་བཏང་གནང་)

irritable: ñōtöö tshāpo (3) བསྙོན་དྲོ་ཚ་པོ་

island: līŋtēē གླིང་ཕྲན་

(to) itch: sapraà kəp, II or lāā, IIC ཟ་འཕྲུག་རྒྱབ་; ལང་

jackal: khīpcāā ཁྱི་སྤྱང་

jade: tsüü ཛུལ་

Japan: ripĩĩ རི་པིན་

(to have) jaundice: thīipə na, IID (h:qũtii ñũũ, II) མཁྲིས་པ་ན་ (སྐུ་མཁྲིས་བསྙུན་)

jealous: mīqsee tshāpo (3) མིག་སེར་ཚ་པོ་

(to be) jealous: mīì tshā, IID (h: cɛ̄ɛ̄ tshā, IID); མིག་ཚ་ (སྤྱན་ཚ་) mīqsee (cɛ̄ɛ̄see) lāā, IIC མིག་སེར་ལང་ (སྤྱན་སེར་ལང་)

Jesus: yiišuu ཡེ་ཤུ་

jeweler: thāpsoò ཐ་བཟོ་བ་

jewelry: kēca (h: qūkēē); ŋōpcɛɛ̀ རྒྱན་ཆ་ (སྐུ་རྒྱན་) ངོ་ཆད་

joint: tshīì ཚིགས་

(to) joke: qhāpšoò chɛɛ̀ ཁ་ཤོབ་བྱས་

judge: thīpöö ཁྲིམས་དཔོན

(to) jump: chōm kəp, ID, chōm, ID མཆོང་རྒྱབ་; མཆོང་,

(to) jump up and down: phāqtsaà kəp འཕགས་ཚག་རྒྱབ་

junk: tsare tsore ཙ་རེ་ཙོ་རེ་

Kalacakra: thüüqóó དུས་འཁོར་

karma: lɛɛ̀ ལས་

(to) keep: ñaa, IB ཉར་

kerosene: sə̄num ས་སྣུམ་

key: timiì (h: chə̄ə̄tiì) ལྡེ་མིག་ (ཕྱག་ལྡེ་

(to) kick: toŋkaà རྡོག་རྡུག་གཞུས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

šǖǖ, IC
(to) kid around:
kāqkaà chɛ̄ɛ̀ ཀྱག་ཀྱག་བྱས་
kidney: qhḗerii མཁལ་རིལ་
(to) kill: sɛ̄ɛ̀, IA གསད་
(to act) kind to:
chāpo chɛ̄ɛ̀ ཆམ་པོ་བྱས་
kindhearted: sēm sāqo (2) སེམས་བཟང་པོ་
kindred: pīkaà (h: qōmceè) སྤུན་(སྐུ་མཆེད་)
kinds: qhāà; nāqa ཁག་, སྣ་ཁ་
king: kɛɛpo རྒྱལ་པོ་
(to) kiss: qhā kɛ̄ɛ̀, IB; ōō kɛ̄ɛ, IB (h:šɛɛ kɛ̄ɛnāā, IB) ཁ་སྐྱོར་(ཞལ་སྐྱོར་)
kitchen: thāptsāā (h:sūtòó) ཐབ་ཚང་ (གསོལ་ཐབ་)
kitchen utensils:
thāpcɛɛ̀ ཐབ་ཆས
kite: chəəpii བྱ་འཕིར་
kitten: simtuù ཞིམ་ཕྲུག་
knee: pēemo (h: šaapeè) པུས་མོ་ (ཞབས་པུས་)
knife: thi གྲི་
(to) knit: lɛ̄ɛ̀, IC ལྷད་
(to) knot: tupə kəp, tūpə kəp (h:chə̄ə̄tüü kō) མདུད་པ་རྒྱབ་ (ཕྱག་མདུད་སྐྱོན་)
(to) know: šē, irr. D (h:khē, irr. D); ཤེས་(མཁྱེན་)
ha qho, irr. D ཧ་གོ་
(to) know (a person):
ŋo šē, irr. D ངོ་ཤེས་
(h:ŋo khē, irr. D) (ངོ་མཁྱེན་)
knowledge: yōtɛ̄ɛ ཡོན་ཏན་
(h:qūyōō) (སྐུ་ཡོན་)
knowledgeable:
yōtɛ̄ɛ chēpo (3) ཡོན་ཏན་ཆེན་པོ་
(h:qūyōō chēpo (3)) (སྐུ་ཡོན་ཆེན་པོ་)
knowledge of: kǖü རྒྱུས་
(h:thūūküü) + aux. vb. ཕྱག་རྒྱུས་

labor movement:
léémiì qülkòò ལས་མིས་འགུལ་
ladder: qētsa (h: phēpqɛɛ̀) བསྐྱོད་ སྐས་ཛ་ (ཕེབས་སྐད་)
ladle (frying):
tshēēkɔɔ̀ ཚལ་སྐྱོགས་
ladle (water):
kɔ̄ɔ̀ སྐྱོགས་
lake: tshō མཚོ་
lamp: šumaa (h: simšu) བཞུ་མར་ (གཟིམ་བཞུ་)
butter lamp:
chōōme མཆོད་མེ་
Coleman type of lamp: səšu ས་བཞུ
landlord: khīmtaà ཁྱིམ་བདག་
landowner class:
sātaà théérim ས་བདག་གྲལ་རིམ་
lap: pāqa པང་པ་
(to) lasso: šaqpa kəp ཞགས་པ་རྒྱབ་
last night: tāqōō མདང་དགོང་
last year: tənii ན་ནིང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

late: cīpu (3) ཕྱི་པོ་

later (in same day): thõtöö དགོང་དྲོ་

later: ceemaà རྗེས་མ་

lathe: ṭūù འཁྲུག་

(to work a) lathe: ṭūù kəp འཁྲུག་རྒྱབ་

laugh: qεεmo (h: šεεmo) གད་མོ་ (བཞད་མོ་)

(to) laugh: qεεmo kεε, IB (h:šεεmo šεε, IB) གད་མོ་བགད་ (བཞད་མོ་བཞད་)

(to) laugh (spontaneously): qεεmo šɔ̄ɔ̄, IIB (h:šεεmo šɔ̄ɔ̄, IIB) གད་མོ་ཤོར་ (བཞད་མོ་ཤོར་)

(to do) laundry: thə̄ə̄ṭu kəp དྲེག་འཁྲུ་རྒྱབ་

law: ṭhīm ཁྲིམས་

lawn: naqa ན་ག་

layman: khīpə ཁྱིམ་པ་

(to feel) lazy: ñop, IID སྙོབ་

lead: šəni ཞ་ཉེ

leader: quṭiì (h: ūṭiì) འགོ་འཁྲིད་ (དབུ་འཁྲིད་)

leaf: loma ལོ་མ་

(to) leak: tsaà, IIA འཛག

(to) learn: lōpcõõ cheè; lə̄p, ID སློབ་སྦྱོང་བྱས་ བསླབ་

(to) learn one's lesson (slang): nə̄psüü kēē, IIB ན་བསུན་འཁེལ་

(to) lease: phɔɔma tāā བོགས་མ་བཏང་

(to get a) lease: phɔɔma lẽ, ID (h:phɔɔma šeè, IA) བོགས་མ་བླངས་ (བོགས་མ་བཞེས་)

leather: qɔ̄ɔ̄ ཀོ་བ་

leatherworker: ŋōpsoò ལྷོ་བཟོ་བ་

(to) leave (a place): thö̃, ID ཐོན་

(to) leave: šaà, IA བཞག་

(to) leave alone: yuq šaà, IA གཡུག་བཞག་

(to) leave behind unintentionally: lεè, IIIA ལུས་

(to) lecture (h): sũũšéè nāā གསུང་བཤད་གནང་

left (opposite of right): yöö གཡོན་

leisurely: lhööpo, or lhöölöö (1) ལྷོད་པོ་ ལྷོད་ལྷོད་

(to) lend; to borrow: yāā, IB གཡར་

length: riŋṭũũ རིང་ཐུང་

lentil: ṭẽma སྲན་མ་

leopard: sii གཟིགས་

leprosy: tse མཛེ་

lesson: lōptsẽẽ སློབ་ཚན་

letter: yiqi (h: chə̄ə̄rii) ཡི་གེ་ (ཕྱག་བྲིས་)

(to send a) letter: yiqi tāā (h:chə̄ə̄rii tāānāā) ཡི་གེ་བཏང་ (ཕྱག་བྲིས་བཏང་གནང་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to reply or
 answer by)
 letter: yiqlɛ̄ɛ̄ ཡིག་ལན་བཏང་
 tā̄ā̄ (h:chə̄ərii (ཕྱག་བྲིས་ཡིག་
 yiqlɛ̄ɛ̄ tā̄ā̄nā̄ā̄) ལན་བཏང་གནང་)
lettuce (round
 type): loqo ལོ་སྔོར་པད་ཚལ་
 pētsɛɛ
lettuce (romaine):
 pē̄ētsɛɛ པད་ཚལ་
liar: kə̄qtsīī སྐྱག་རྫུན་ཚ་པོ་
 tshāpo (3)
(a) liberal: lēpa ཀླད་པ་གསར་པ་
 sāāpa
(to) liberate:
 cīŋtöö tā̄ā̄ བཅིངས་བཀྲོལ་བཏང་
liberation army:
 cīŋtöö mə̄əmi བཅིངས་བཀྲོལ་དམག་མི་
library: pētsööqāā དཔེ་མཛོད་ཁང་
(to have) lice:
 šīi kəp, II ཤིག་རྒྱབ་
(a) lie: kə̄qtsīī སྐྱག་རྫུན་
(to) lie: kə̄qtsīī སྐྱག་རྫུན་བཤད་
 šɛ̄ɛ̀, IA (h: (ཞལ་རྫུན་གནང་)
 šéétsīī nā̄ā̄)
(to) lie down: ñɛɛ, ཉལ་(གཟིམ་)
 IB (h:sim, ID)
life: tshē (h: ཚེ་(སྐུ་ཚེ་)
 qōtse)
life (human life
 span): mitse, མི་ཚེ་
 metse
(to) lift: kāà, IA བཀྱག་
(to) lift up a bit:
 khāqtsə chɛ̄ɛ̀ བཀྱག་ཙམ་བྱས་
light (in weight):
 yā̄qo (2) ཡང་པོ་
light (electric):
 lɔ̄ɔ̀ གློག་
(to turn on) light:
 lɔ̄ɔ̀ pāā, IB གློག་སྤར་
(to turn off)
 light: lɔ̄ɔ̀ sɛ̄ɛ̀, གློག་གསད་
 IA
(to) light: pāā, IB སྤར་
(to) light (unin-
 tentionally):
 paa, IIIB འབར་
(to have) light-
 ning: lɔ̄ɔ̀ kəp, གློག་རྒྱབ་
 III
(to be struck by)
 lightning: thɔ̄ɔ̀ ཐོག་རྒྱབ་
 kəp, III
(to) like: qapo (3) དགའ་པོ་(མཉེས་པོ་)
 (h:ñē̄ēpo (1))
like (similar):
 nəŋšīī ནང་བཞིན་
lime: tošo རྡོ་ཞོ་
limbs: qāŋlaà རྐང་ལག་
(a) line (of people
 or things): pā̄ā̀ འཕྲང་
(to) line: thīi kəp ཐིག་རྒྱབ་
lining: nā̄ā̄ša ནང་ཤ་
lineage: rüükǜü རུས་རྒྱུད་
lion (mythical):
 sēqe སེང་གེ་
lion: tamsīī འདམ་སེང་
lips: chōto (h: མཆུ་ཏོ་(ཞལ་མཆུ)
 šééecu)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

liquor: āāraà (h: šeeraà) ཨ་རག་(བཞེས་རག་)

(a) list: thō (h: chāāto) ཐོ་(ཕྱག་ཐོ་)

(to) listen: ñɛ̄, ID (h:sɛ̄, ID) ཉན་(གསན་)

(to be) lit: paa, IIIB འབར་

little: chūcūū (2) ཆུང་ཆུང་

(to) live at: tɛɛ̀, IA (h:šuù, IA) བསྡད་(བཞུགས་)

livelihood: tshōwa; tōqöö འཚོ་བ་, ལྟོ་གོས་

(to get) livelihood: tshōwa kɛ̄ɛ, IB འཚོ་བ་བསྐྱལ་

liver: chīpə མཆིན་པ་

livestock: qucuù སྒོ་ཕྱུགས་

(a) load: qhɛ̄ɛ; thopo ཁལ་, དོ་པོ་

(to) loan: yāā, IB; pholöö tāā (h: chəəpüü tāānāā) གཡར་ བུ་ལོན་བཏང་ (ཕྱག་བུན་བཏང་གནང་)

(to get a) loan: pholöö lē, ID (h: chəəpüü šeè, IA); yāā, IB བུ་ལོན་བླངས་ (ཕྱག་བུན་བཞེས་) གཡར་

(to) lock: qocaà kəp (h:chāācaà kö) སྒོ་ལྕགས་རྒྱབ་ (ཕྱག་ལྕགས་སྐྱོན་)

long: rīqu (2) རིང་པོ་

long time: küü rīqu (2) རྒྱུན་རིང་པོ་

(to) look at: tɛɛ̀, IC (h:sii, IA) བལྟས་(གཟིགས་)

loom: thəəti ཐགས་ཁྲི་

loose: lhūqluù (6) ལྷུག་ལྷུག་

(a) lord: pōpo དཔོན་པོ་

(to) lose (at): šɔ̄ɔ, IIB, IIIB ཤོར་

(to) lose (something): lāà, IIIA བརླག་

(a) loss (financial): khoŋ གྱོང་

(to be) lost: lāà, IIIA བརླག་

(to select by) lottery: kēē kəp (h:qūkēē kö) རྒྱན་རྒྱབ་ (སྐུ་རྒྱན་སྐྱོན་)

lotus: pēēma པད་མ་

(to fall in) love: sēm šɔ̄ɔ, IIB (h: thūūsem šɔ̄ɔ, IIB) སེམས་ཤོར་ (ཐུགས་སེམས་ཤོར་)

low: māpo (3) དམའ་པོ་

loyal(ty): šāšēē ཤ་ཞེན་

luck: lamto ལམ་འགྲོ་

lucky: lamto chēpo (3); sōte chēpo (3) ལམ་འགྲོ་ཆེན་པོ་, བསོད་ནམས་ཆེན་པོ་

lymph: chūsee ཆུ་སེར་

lynx: ī དབྱི་

machine: thūūqöö འཁྲུལ་འཁོར་

machine gun: paqpaà ཐག་ཐག་

mad (insane): ñōpa སྨྱོན་པ་

Mādhyamika: ūmə cuqpə དབུ་མ་འཇུག་པ་

magazine: tshāqpa ཚག་པར་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

maggots: s̆ə̄pu ཤམ་འབུར

(to do) magic: tsṳ̄tüü tɛ̃, ID; རྫུ་འཕྲུལ་བསྟན
mi̱tüü tɛ̃, ID མིག་འཕྲུལ་བསྟན

magnet: to̱ qhāplɛ̃ɛ̃ རྡོ་ཁབ་ལེན

Mahāmudrā: chāqka chē̄po ཕྱག་རྒྱ་ཆེན་པོ

Mahāyāna: thēqpa chē̄po, thēqcẽẽ ཐེག་པ་ཆེན་པོ; ཐེག་ཆེན

(to play) mahjongg: pa̱à kə̱p (h:chāāpaà kȫ) སྦག་རྒྱབ (ཕྱག་སྦག་སྐྱོན)

(to) mail a letter, writings: yi̱qi tā̄ā (h:chə̄ərii tā̄ānā̄ā) ཡི་གེ་བཏང (ཕྱག་བྲིས་བཏང་གནང)

(to) mail: ta̱à lə tā̄ā སྦྲག་ལ་བཏང

(the) main one (thing): tsōwo གཙོ་བོ

mainly: qā̀ā རྐང

Maitreya Buddha: kɛwa chā̱pa རྒྱལ་བ་བྱམས་པ

(the) majority: mā̱ŋa མང་བ

(to) make: sō̱ò, IC བཟོས

man: khōqa ཁྱོ་ག

mandala: kī̱qóó དཀྱིལ་འཁོར

mango: ām ཨམ

manifesto: khāptaà ཁྱབ་བསྒྲགས

Mañjuśrī: cāpɛɛyāà འཇམ་དཔལ་དབྱངས

mantra: ŋāà སྔགས

manure: lṳ̄ü ལུད

many: mə̱̄qu (2) irr. མང་པོ

many: tsa̱qto མང་པོ

map: sāptə ས་བཀྲ

marble: to̱ རྡོ;
qāmarō̱pa; yə̄ŋti ཀ་མ་རུ་པ; གཡང་ཏི

marketplace: thōm; ཁྲོམ
pa̱tsaa

(to) marry: chā̄ā̄sa kə̱p (h:thū̄ū̄sə kȫ) ཆང་ས་རྒྱབ (འཁྲུངས་ས་སྐྱོན)

mason: to̱psoò རྡོ་བཟོ་བ

(to) masturbate: ta̱à kəp ལྷག་རྒྱབ

match: mu̱si (h: s̆o̱ome mu̱si); མུ་ཟི (ཞབས་མེ་མུ་ཟི)
tsa̱qta ཙག་ཏ

materials: ku̱pcə རྒྱུ་ཆ

(to do) mathematics: ə̄ŋtsii kə̱p ཨང་རྩིས་རྒྱབ

meadow: pāŋ སྤང

mean (person): sāmnaà tshāpo (3); (sēm) ŋɛ̱̄po བསམ་མནག་ཚ་པོ; སེམས་ངན་པོ

(to act) mean: sāmnaà chɛ̱ɛ བསམ་མནག་བྱས

meaning: thō̱taà; དོན་དག
chō; chə̱p ཆོ

means (to do something): thə̄p, ཐབས
thə̄ps̆eè ཐབས་ཤེས

measles: sīpi སི་པི

(to) measure: tshɛ̄ɛ kə̱p ཚད་རྒྱབ

meat: s̆ā (h:sū̱tum) ཤ (གསོལ་རྒྱུམ)

(dried) meat: s̆ā qā̱po (h:sū̱tum ཤ་སྐམ་པོ (གསོལ་རྒྱུམ་སྐམ་པོ)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

qā̄po)
meat market: šāṭom ཤ་ཁྲོམ་
(to) mediate (disputes): tum tā̄ā̄; pə̄tum tā̄ā̄; phərsuù chēè འདུམ་བཏང་། བར་འདུམ་བཏང་། བར་བཞུགས་ཞུས་
(a) mediator: tūpa འདུམ་པ་
medicine: mē̄ē̄ (h: sō̄ō̄mē̄ē̄) སྨན་(གསོལ་སྨན་)
(to take) medicine: mē̄ē̄ tā̄ā̄ (h:šō̄ō̄mē̄ē̄ nā̄ā̄) སྨན་བཏང་(གསོལ་སྨན་བཏང་གནང་)
mediocre: chəpcòò; thēpcaa ཆབ་ཆབ་ འཐེབ་ཆགས་
(to) meditate: qom kəp; tshām tam, ID (h:qū̄tsam or qhū̄tsəm tamnā̄ā̄) སྒོམ་རྒྱབ་། མཚམས་འདམ་ (སྐུ་མཚམས་འདམ་གནང་)
(to) meet: thūù, IIA (h:cεε, IIB) ཐུག་(མཇལ་)
(a) meeting: tshō̄ō̄tu ཚོགས་འདུ་
(to have a) meeting: tshō̄ō̄tu tshɔ̄ɔ̀, IA ཚོགས་འདུ་འཚོགས་
meeting hall (monastic): tuqāā འདུ་ཁང་
(to) melt: šur, ID, IIID བཞུར་
memorandum: ceeto རྗེད་ཐོ་
(to) memorize: ŋaà lə sim, ID or šaà, IA ངག་ལ་ཟིན་
(to) menstruate: kēpə kəp (h: qōkeè kō̄) ཟླ་མཚན་རྒྱབ་

(to) merge: tə̄tii tā̄ā̄ ཟླ་སྒྲིལ་བཏང་
merit: qewa དགེ་བ་
(to accumulate) merit: qewa sāà, IIA དགེ་བ་བསགས་
(Mt.) Meru: rirəp རི་རབ་
message: lē̄ē̄ (h: caalē̄ē̄) ལན་(ཕྱག་ལན་)
(to deliver a) message: lē̄ē̄ kεε, IB (h:caalē̄ē̄ kεεnā̄ā̄) ལན་བསྐྱལ་(ཕྱག་ལན་བསྐྱལ་གནང་)
(to send a) messenger: pāācēē tā̄ā̄ པང་ཆེན་བཏང་
messenger (government): ətūū ཨ་དྲུང་
method: thəpšeè ཐབས་ཤེས་
middle of: -kīī དཀྱིལ་
midnight: namceè ནམ་ཕྱེད་
mild (climate): nō̄po སྙོམས་པོ་
mildew: hə̄pu ཧམ་བུ་
militarily (powerful): məqšuù chēpo (3) དམག་ཤུགས་ཆེན་པོ་
military: thaqpo དྲག་པོ་
military official: māqpō̄ō̄ དམག་དཔོན་
commander in chief: mə̄qci དམག་སྤྱི་
general: tεεpō̄ མདའ་དཔོན་
captain: ropō̄ō̄ རུ་དཔོན་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

leader of 100:
kaqpööö — བརྒྱ་དཔོན་
leader of 25:
šεεŋo — ཞལ་ངོ་
leader of 10:
cōqpööö — བཅུ་དཔོན་
milk: woma, oma (h:chāpšo) — འོ་མ་(ཆབ་ཞོ་)
million: chiwə (or sometimes sāya) — བྱེ་བ་ ས་ཡ་
millstone (hand-operated one):
rāātaà — རང་འཐག་
minority (race):
mirii təŋñüü — མི་རིགས་གྲངས་ཉུང་
minute: qāāmə — སྐར་མ་
minutes (of meeting): tshīqto — ཚིག་ཐོ་
mirror: šeeqo (h: šεεšee) — ཤེལ་སྒོ་(ཞལ་ཤེལ་)
(to) misbehave:
cōōŋε̄ε̄ chεὲ; — སྤྱོད་ངན་བྱས་;
tīqñii chεὲ — ཁྲིགས་ཉེས་བྱས་
mischievous: tshūpu (l) — རྩུབ་པོ་
(to) miss: tε̄, IID — དྲན་
(to be) mistaken:
nɔɔ, IIIB — ནོར་
(to) misunderstand:
qhonɔɔ theè, IIA — གོ་ནོར་ཐེབས་
(h:sε̄nɔɔ theè, IIA) — (གསན་ནོར་ཐེབས་)
(to) mix (up): tēè, IA — བསྲེས་

(to be) mixed:
teè, IIIC — འཕྲེས་
(to be) moldy: hə̄pu kəp, III — ཧམ་སྐྱུ་རྒྱབ
(a) moment: khūqtsə (chi) — ཁྱུག་ཙམ་ཞིག་
momentarily:
khūqtsə (chi)
monastery: qōpa; qōpa — དགོན་པ་
monastery official:
lεεne — ལས་སྣེ་
abbot: qhε̄po — མཁན་པོ་
ex-abbot: qhε̄ε̄suu — མཁན་ཟུར་
prayer leader:
ūmtsèè — དབུ་མཛད་
disciplinary head: qeqöö — དགེ་སྐོས་
administrative head: šεεŋo — ཞལ་ངོ་
Monday: sa tawa — གཟའ་ཟླ་བ་
money: ŋüü (h: chəəŋüü) — དངུལ་(ཕྱག་དངུལ་)
(paper) money: lor (h:chāālɔɔ) — ལོར་(ཕྱག་ལོར་)
Mongol: sōqo — སོག་པོ་
Mongolia: sōqyüü — སོག་ཡུལ་
monk: thapa (h: qītüpə, qītümə) — གྲྭ་པ་(དགེ་འདུན་པ་)
boy monk: īcüü — ཨེན་ཆུང་
prayer leader:
ūmtsèè — དབུ་མཛད་
(to become a) monk:
thapa chεὲ — གྲྭ་པ་བྱས་
mork official

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(government):
tsītūū ཚེ་དྲུང་
monkey: pīu སྤྲེའུ
month: tawa ཟླ་བ་
moon: tawa ཟླ་བ་
moonlight: taptaà ཟླ་བཀྲག་
morning: šɔɔqɛɛ̀ ཞོག་པ་
every morning:
šɔɔtaa ཞོག་ཏར་
this morning:
tharāā ད་ནང་
moron: qūqpə (6) ཀླུག་པ་
mortar (weapon):
merkɔɔ̀ nəmluù མེ་སྒྱོགས་གནམ་
mosquito: tuqpāā ཟྲུགས་ དུག་སྦྲང་
mostly: maŋcɛɛ̀ མང་ཆེ་བ་
mother: āma (h: āməlaà), yum (term of reference) ཨ་མ་ (ཨ་མ་ལགས་, ཡུམ་)
mountain: ri རི་
mountain pass: la ལ་
(to cross) mountain pass: lā kəp ལ་རྒྱབ་
mountain range:
rikǖü རི་རྒྱུད་
mouse: tsītsi ཙི་ཙི་
field mouse:
tsapra ཛ་ར་
moustache: āāra (h: šɛɛra) ཨ་ར་ (ཞལ་ར་)
mouth: qhā (h: šɛɛ) ཁ་ (ཞལ་)
(to) move (residence): pöö, IC སྤོས་
(to) move around
quköö tāā འགུལ་བསྐྱོད་བཏང་
(a) movement: lēēqüü ལས་འགུལ་
movie (movie house): pesqop གློག་བརྙན་?

mucus (of nose):
nəptuù སྣ་ལུད་
mud: taqpaà འདག་པ་
mudrā: chāqka ཕྱག་རྒྱ་
mule: thee (h: chēptee) དྲེའུ་ (ཆིབས་དྲེལ་)
muleteer: theepa དྲེལ་པ་
(to) multiply (numbers):
kurtsii kəp བསྒྱུར་རྩིས་རྒྱབ་
museum: temtöö qāā འགྲེམས་སྟོན་ཁང་
mushroom: sēša ཤེར་ཤ་
music (and dance):
tööqaa བྲོས་གར་
music troupe:
tööqaa tshōqpa བྲོས་གར་ཚོགས་པ་
musk: lətsi གླ་རྩི་
musk deer: lāā གླ་བ་
Muslim: qhāce ཁ་ཆེ་
must: yīcii mīcii ཡིན་ཚིག་མིན་ཚིག་
mustard: pɛ̄ɛqāā པད་ཁ་
mutton: luqšə ལུག་ཤ་

(to) nail: ser kəp; gzer rgyab གཟེར་རྒྱབ་
cāqsee kəp ལྕགས་གཟེར་རྒྱབ་
nail (finger): sēmo (h: chāāsēē) སེན་མོ་ (ཕྱག་སེན་)
naked: māraŋa དམར་རེངས་པ་
name: miŋ (h: tshēē) མིང་ (མཚན་)
(to) name: miŋ tāà, མིང་བཏགས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

IA (h:tsɛ̄ɛ̄ taàn̩āā) (མཚན་རྟགས་བཏ

(to) nap (unintentionally): ñīīcóò kəp, II (h:ñēēcɔ̄ɔ̄ kō̃, II) གཉིད་ཆོག་རྒྱབ་ (མནལ་ཆོག་སྐྱོན་)

napkin: qüütɛ̄ɛ̄ མགུལ་གདན་

nation: kéèqəp རྒྱལ་ཁབ་

(to be) nauseous: kōŋmee lāā, IIC (h:šelōō kəp, II) སྐྱུག་མེར་ལང་, ཞེ་མེར་རྒྱབ་,

navel: tɛ̄ɛ ལྟེ་བ་

navy (sailor): tshōmaà མཚོ་དམག་

near: (gen.) -thīì འཁྲིས་

neck: ciŋpə (h: qüücīī) མཇིང་པ་(མགུལ་མཇིང་)

needle: qhəp (h: qüüqəp) ཁབ་(མགུལ་ཁབ་)

needs: qööqo; qhōceè དགོས་མཁོ་, མཁོ་ཆེད་,

negative (film): pīŋšɔɔ སྤྱིན་ཤོག་

(to) neglect: khēēsöö cheè ཁྱད་གསོད་བྱས་

neighbor: thoŋpa གྲོང་པ་

Nepal: phéèyüü བལ་ཡུལ་

nervous: tshəptsəə; tshəqi tshīqi (tshāpo (3)) ཚབ་ཚབ་ ཚ་གི་ཚི་གི་ཚ་པོ

(a) nest: tshāā ཚང་

(a) net: thaa དྲ་བ་

(a) net (for fishing): ñareè ཉ་རས་

neuralgia: yama ཡ་མ་

neutral: pharšuù བར་བཞུགས

never (emphatic negative): kǖni ཀུན་ནས་ (neg.); qhéè གང་ཡང་ (neg.)

new: sāāpa (4) གསར་པ་

news: sə̄ə̄kuù; lukǖü གསར་འགྱུར་, ལོ་

newspaper: sāršɔɔ, tshāqpaa རྒྱས་, གསར་ཤོག་, ཚག་སྤར་

nickname: miŋtöö མིང་ཚིག་

night: qoŋöö དགོང་མོ་

the night before last: qhənuù qōōtaà ཁ་ནུབ་དགོང་མཐའ་

tomorrow night: sāqōō སང་དགོང་

last night: tāqōō མདང་དགོང་

night school: lɛɛšɔɔ lāpta ལས་ཤོར་བསླབ་གྲྭ་

nipple: wortɔɔ འོ་ཏོག་

noisy: āmcɔɔ tshāpo (3) ཨ་མཆོག་ཚ་པོ་

nomad: toqpa འབྲོག་པ་

(to) nominate: temceè cheè འདེམས་བྱེད་བྱས

nominee: tamca འདམས་བྱ་

noodles: kətuù (h: šituù kətuù) རྒྱ་ཐུག་(བཞེས་ཐུག་རྒྱ་ཐུག་)

noon: ñīqüü ཉིན་དགུང་

north: chāā བྱང་

northeast: chāšaa བྱང་ཤར་

northwest: nupcāā ནུབ་བྱང་

nose: nəquù (h: སྣ་ཁུང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

šāà)	(ཤངས་)
(to have a runny)	
nose: nə̄cu thō̃,	སྣ་ཆུ་འདོན་
IID (h:šə̄ə̄cu	(ཤངས་ཆུ་འདོན་)
thō̃, IID)	
now: tha, āta, thāta	ད་, ད་ལྟ་
nowadays: thərisāã	ད་རིང་སང་
(to be) numb (from	
cold): ə̄p, IID	ཨབ་
(to be) numb: ṭip,	ཁྲིབ་
IID	
number: āŋṭāà, ə̄qi	ཨང་གྲངས་; ཨང་གི་
nun: ə̄ni (h:	ཨ་ནི་ (རྗེ་བཙུན་མ་)
citsǘmə)	
(to become a) nun:	ཨ་ནི་བྱས་
ə̄ni chɛ̄ɛ̀	
nunnery: ə̄nii qō̄pa	ཨ་ནིའི་དགོན་པ་
nursery: phusoqāã	བུ་གསོ་ཁང་
nylon: neelō̃õ	ནེ་ལོན་
oar: kāa	སྐྱ་བ་
oath: nā (h:ūnə)	མནའ་ (དབུ་མནའ་)
(to take an) oath:	
nā kɛ̄ɛ, IB (h:	མནའ་བསྐྱལ་
ūnə šeè, IA)	(དབུ་མནའ་བཞེས་)
obedient: qhā lə	ཁ་ལ་ཉན་པོ་
ñɛ̄po (1) (h:šɛɛ	(ཞལ་ལ་གསན་པོ་)
lə sɛ̄po (1))	
(the) object: qoŋšeè	དགོངས་བཞེད་
oboe: kəlīĩ	རྒྱ་གླིང་
(to) obstruct:	
qoqtəp chɛ̄ɛ̀;	འགོག་ཐབས་བྱས་
qāà, IA	བཀག་
(to) obtain: raà,	རག་
IIA	
(an) occasion:	
thǘucēẽ	དུས་ཆེན
ocean: katso	རྒྱ་མཚོ་
(to have an) odor:	
thimə kəp, II	དྲི་མ་ཁྱབ་
(an) offering:	
chō̄pa	མཆོད་པ་
(to make an)	
offering: chō̄pa	མཆོད་པ་ཕུལ་
phū̄ū, IB	
office: lèèqū̃ũ	ལས་ཁུངས་
official: šuŋšəp	གཞུང་ཞབས་
often: yaŋse	ཡང་སེ་
oh!: āālɛɛ	ཨའ་ལས་
oh my!: āāmoò;	ཨའ་མའོ་
ə̄ə̄tsii	ཨ་ཙི་
oil: nūm (h: šuunum)	སྣུམ་ (དབུ་སྣུམ་)
heating oil:	
sə̄num	ས་སྣུམ་
(to) oil: nūm chuù,	སྣུམ་བྱུག་
IA	
ointment: māmɛ̃ɛ̃	སྨ་སྨན་
(to be) okay: ṭi,	འགྲིགས
IIID	
old (people):	
qɛ̄ɛ̄qɔɔ̀ (1) (h:	རྒན་གོག་
teepo (1);	(བགྲེས་པོ་, བགྲེས་
teeqɔɔ̀)	གོག་)
old: ñīŋpə (2)	རྙིང་པ་
old and infirm:	
qɛ̄cōõ	རྒན་གཅོང་
old man: pōo	རྒད་པོ་
old woman: mōo	རྒད་མོ་
on top of: (gen.)	
-qāã	སྟེང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

onion: tsōō — བཙོང་
(to) open: cē, ID — ཕྱེ་
(to be) open: che, IIID — བྱེ་
openly: ŋōōsu — དངོས་སུ་
opera (Tibetan): āce lhāmo — ཨ་ལྕེ་ལྷ་མོ་
(to) operate (on): šāqcöö chεὲ, II; — གཤག་བཅོས་བྱས
šāà, IA — གཤག་
(to have an) operation: šāqcöö chεὲ, II — གཤག་བཅོས་བྱས་
opium: ñεεtaà; yəpii — ཉལ་ཚ་ཁ་
opponent: qhāpteè — ཁ་གཏད་
opportunism: qəptsöö riŋluù — སྐབས་འཚོལ་རིང་
(an) opportunity: — ལུགས་
qhuqəp, quqəp — གོ་སྐབས་
(to) oppose: qaqpa kəp — འགག་པ་རྒྱབ་
opposite: qēta — འགལ་ཟླ་
(to) oppress: tsēēwāā tāā; — བཙན་དབང་བཏང་
nārcöö tāā — མནར་གཅོད་བཏང་
oppression: tsēēwāā; nārcöö — བཙན་དབང་ མནར་
orange (color): — གཅོད་
liwāā — ལི་ཝང་
orange (fruit): tshəlumə (h: šiilumə) — ཚ་ལུ་མ་ (བཞིས་ལུ་མ་)
(to) order: qā nāā — བཀའ་གནང་

origin: cūqūū — འབྱུང་ཁུངས་
other: yāpa; yēpa; — གཞན་པ་,
šēpa; šētaà — གཞན་དག་,
otherwise: šēē — གཞན་
outside: chīlöò — ཕྱི་ལོག་
(to be able to) overcome: lāà qhēē, IIB — ཐེག་བཅོམ་
overland: qāmtoò — སྐམ་ཐོག་
overseas Chinese: chītöö raŋmi — ཕྱི་སྡོད་རང་མི་
owl: wuqpə — འུག་པ
owner: taqo — བདག་པོ་

Pachen Lama: pēcēē rēpoche — པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
Pacific Ocean: šiwèè katso — ཞི་བའི་རྒྱ་མཚོ་
(a) package: thopo — ཐོ་པོ་
Padmasambhava: lōpöö rēpoche — སློབ་དཔོན་རིན་པོ་ཆེ་
page: šööle — ཤོག་ལྷེ་
(to be) pained: natsa tāā, II (h: ñūsi tāānāā, II) — ན་ཚ་བཏང་ (བསྙུང་གཞི་བཏང་ གནང་)
(to have sharp) pain: ser kəp, II (h:qōsee kö, II) — གཟེར་རྒྱབ་ (སྐུ་གཟེར་སྐྱོན་)
paint: tshöö — ཚོན་
(to) paint: tshöö tāā — ཚོན་བཏང་
palace: phōtāā — ཕོ་བྲང་
palate: qēē — རྐན་
palm: pərtii (h: chəətii) — སྤར་མཐིལ་ (ཕྱག་མཐིལ་)
(to) pant: ūù hēē, — དབུགས་ཧལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

IIB (h:cəəuù — (རློགས་དབུགས་
hēēnāā, II) — ཉལ་གཞང་)
pants: qhutũũ (h: — གོས་ཐུང་
šapkẽẽ) — (ཞབས་དོར་)
paper: šūqu (h: — ཤོག་བུ་ (ཕྱག་
chāāsɔɔ̀) — ཤོག་)
(to be) paralyzed:
sa kəp, II — གཟའ་རྒྱབ་
parents: phāma (h: — ཕ་མ་ (ཡབ་ཡུམ་)
yəpyũũ)
(of the same)
parents: phəcii̇̀ — ཕ་གཅིག་མ་གཅིག་
məcii̇̀ (h:yəpcii̇̀ — (ཡབ་གཅིག་ཡུམ་
yumcii̇̀) — གཅིག་)
(a) park: lĩqə — གླིང་ག་
parrot: əu nẽẽtso — ནེ་ཙོ་
part (of some-
thing): qhũũ — ཁུངས
parts: qhāà — ཁག་
(to give a) party:
thɔ̄ɔ̄to tāā — ཐུགས་སྨྲོ་བཏང་
(in the) past:
ŋɛ̄ɛ̄maà — སྔོན་མ་
pasture land:
tsāqa — རྩ་ཁ་
(a) patient: nɛpa — ནད་པ་
patriotism: kɛɛšẽẽ, — རྒྱལ་ཞེན་
kɛɛceè riŋluù — རྒྱལ་གཅེས་རིང་
patron: cĩtaà — ལྷུགས་ སྦྱིན་བདག་
(to) pawn: tēma — གཏེ་མ་བཞག་
šaà, IA
(to) pay (money):
ŋũũ tɛɛ̀, IA, irr. — དངུལ་སྤྲོད་
pat. see p. 71
(to) pay (debts):
qĩpə tɛɛ̀, IA, — སྐྱིན་པ་སྤྲོད་
irr. pat.
peaceful coex-
istence: šite — ཞི་བདེ་སྙོམས་
ñōmnɛɛ̀ — གནས་
peach: qhə̄pu (h: — ཁམ་བུ་ (བཞེས་
šiiqəm) — ཁམ་)
pear: li — ལི་
peas (green): tɛ̄ma — སྲན་མ
pebbles: turuù — རྡོ་ཧྲུག་
pen: ñūqu (h· — སྨྱུ་གུ་ (ཕྱག་སྨྱུག་)
chə̄ə̄ñuù)
pencil: šəñuù (h: — ཞ་སྨྱུག་ (ཕྱག་
chə̄ə̄ñuù šəñuù) — སྨྱུག་ཞ་སྨྱུག་)
penis: phōtsɛ̃ɛ̃; ce — ཕོ་མཚན་, མཇེ་
penis (vulgar):
lĩqpə — ལྗིག་པ་,
penknife: təpti — ཧྲབ་གྲི་
(the) people: mimãã — མི་མང་
people's uprising:
mimãã qerlãã — མི་མང་སྒེར་ལང་
pepper (hot green):
sōlo ŋōpo (h: — སོ་ལོ་སྔོན་པོ་
šeeso ŋōpo) — (བཞེས་སོ་སྔོན་པོ་)
per cent: kaca — བརྒྱ་ཆ་
(to) perform: thəp, — ཁྲབ་
ID
perhaps: cĩq chɛɛnə — གཅིག་བྱས་ན་
permanent: tɛ̃caà — གཏན་འཇགས་
(to ask for) permis-
sion: qātöö šüü, — བཀའ་གྲོས་ཞུས་
IC
(a) permit: laqkee — ལག་འཁྱེར་
(h:chāākee) — (ཕྱག་འཁྱེར་)
persistent: ūtsuù — ཨུ་ཚུགས་ཐུས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tshāpo (3) ཚ་པོ་
(to be) persistent: ūtsuù che̱è ཨུ་ཚུགས་ཆེས་
person: mi̱ མི་
personality: šīqə གཤིས་ཀ་
pestle: ya̱akaà ཡ་ཀུག་
petition: ñēēšu སྙན་ཞུ
(to) petition: ñēēšu phūū, IB, or šu̱ū, IC སྙན་ཞུ་ཕུལ་ ཞུས་
(to) phone: qhāpaa tāā (h:šɛ̱ɛpaa tāānāā) ཁ་པར་བཏང་ (ཞལ་པར་བཏང་གནང་)
phonograph: qɛ̄ɛ̄paa སྐད་པར་
(to) photograph: pār kəp (h:qūpaa kō̄) པར་རྒྱབ་ (སྐུ་པར་སྐྱོན་)
(to) pick up: tu̱ù, IA སྒྲུག་
(to) pick pockets: thīptée kəp ཐེབ་ཐེག་རྒྱབ་
(to) picnic: līqə tāā གླིང་ཀ་བཏང་
picture (drawn): re̱mo རི་མོ་
picture (photo): pār པར་
pig: phāqpa ཕག་པ་
pigeon: āqu འང་གུ
pilgrimage: nɛ̄ɛ̄qɔɔ གནས་སྐོར་
(to go on a) pilgrimage: nɛ̄ɛ̄qɔɔ lə chi̱, I (and other vbs. 'to go') གནས་སྐོར་ལ་ཕྱིན་
pill: ri̱ipu རིལ་བུ
pillar: qāā ཀ་བ་
pillow: ñɛ̄ɛ̀ (h: ūñɛɛ̀) སྔས་ (དབུ་སྔས་)
pimple: thɔ̄ɔ̄pa ཐོར་པ་
(to get) pimples: thɔ̄ɔ̄pa kēè, IIC ཐོར་པ་སྐྱེས་
pin: qhāpsee ཁབ་གཟེར་
(to get) pinched: tāà, IIA སྣག་
(to) pinch: sēmcoò kəp; šəpcüü kəp སེན་ཚོག་རྒྱབ་ ཤ་བཙུས་རྒྱབ་
pink: si̱ŋkə ཟིང་སྐྱ་
pinky (little finger): īcuŋə མཐེབ་ཆུང་
Pioneers (Communist youth group): to̱ŋlēē ru̱qaà གདོང་ལེན་རུ་ཁག་
(a) pipe (smoking): qhāāsa དགང་གཟར་
pipe (metal): cāqtūū ལྕགས་གདུང་
pistol: thūŋtə; phīstop ཐུང་མདའ་
pit (of fruit, etc.): tsīqu ཚི་གུ
(a) place: sāca ས་ཆ་
(a) plain: thāŋ ཐང་
(a) plan: chəšī འཆར་གཞི་
(to) plan (strategy): chu̱ù tāā ཇུས་བཏང་
(to) plant: (šīqə) təp, ID ཞིང་ཁ་བཏབ་
plate: te̱etse (h: še̱etee); thāpaà སྡེར་ཙེ་ (བཞེས་སྡེར་) ཐ་ཕག་
(to) play: tsēēmo རྩེད་མོ་རྩེད་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tsēè, IC (h: qōtseè nā̃ā) (སྐུ་རྩེད་གནང་)
please: qūci སྐུ་མཁྱེན་
pliers: qā̃pa སྐམ་པ་
(to) plot: ŋɛ̃cüü chɛ̀ ངན་ཇུས་བྱས་
plow (iron): s̆ōōcaà གཤོལ་ལྕགས་
(to) plow: mō̃pa kəp རྨོན་པ་རྒྱབ་
(to) pluck out: qɔ̄ɔ̀, IA བཀོག
poem: tsōm རྩོམ་
(to) point: tsuqu tsūù, IA མཛུབ་མོ་བཙུག་
(to) poison: thuù tā̃ā དུག་བཏང་
(to be) poisoned: thuù phɔ̄ɔ̀, IIA དུག་ཕོག་
policemen: pūlisi པུ་ལི་སི་
policy: sīcüü སྲིད་ཇུས་
politics: sīītȫȫ; sīì; chəpsiì སྲིད་དོན་, སྲིད་, ཆབ་སྲིད་
pomegranate: sītu སེ་འབྲུ་
(swimming) pool: chəptsīī ཆབ་རྫིང་
poor: kōpo (3) སྐྱོ་པོ་
popular: mööpo མོས་པོ་
porch: thɔ̄ɔcaà; phā̃kam ཐོག་ཅག་ བར་འཁྱམས་
pork: phāqs̆a ཕག་ཤ་
possessions: cālaà (h:qūcéè) ཅ་ལག་(སྐུ་ཆས་)
post office: taaqā̃ā སྦྲག་ཁང་
(to) postpone: kaŋ, ID རྒྱང་
pot (clay): qhɔ̄ɔma ཁོག་མ་
(h:s̆eeqɔɔ̀) (བཞེས་ཁོག་)
pot (earthenware): tsaqo རྫ་ཁོག་
potter: tsā̃qɛ̃ɛ̃ རྫ་མཁན་
(to) pour: lūù, IA ལྡུག་
power: tōps̆uù སྟོབས་ཤུགས་
power (political): wāŋ དབང་
(to) practice: cā̃ā, IC སྦྱངས་
(to put into) practice (principles; ideas): laqlẽẽ tār, ID (or chɛɛ̀) ལག་ལེན་སྟར་ བྱས་
(to) praise: tȫȫra tā̃ā བསྟོད་ར་བཏང་
prajñā: s̆īrəp ཤེས་རབ་
(to) pray: qhā̃tȫȫ chɛɛ̀ (h:s̆ɛ̃ɛ̃tȫȫ nā̃ā); mō̃lam kəp (h:thūūmȫȫ nā̃ā) ཁ་འདོན་བྱས་ (ཞལ་འདོན་གནང་) སྨོན་ལམ་རྒྱབ་ (ཐུགས་སྨོན་གནང་)
(to turn) prayer wheel: mani qɔ̄ɔ, IB མ་ཎི་བསྐོར་
(to) preach: chȫȫ sɛɛ̀, IA (h:qācȫȫ nā̃ā) ཆོས་བཤད་ (བཀའ་ཆོས་གནང་)
precious: tsāā chēpo (3) རྩ་ཆེན་པོ་
(to get) pregnant: pūqu qhɔ̄ɔ, IIB སྦུ་གུ་འཁོར་
preparation: thətiì གྲ་སྒྲིགས་
(to) prepare: tiqcə

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

chɛ̱ɛ̀; thə̱tiì chɛ̱ɛ̀ སྒྲིགས་ཆ་བྱས་ གྲ་
(in the) presence of: tsāā (h: qū̃tū̃ū̃) སྒྲིགས་བྱས ངོར་ (སྐུ་མདུན་)
President: sī̃tsī̃ī̃ སྲིད་འཛིན་
(a) press (printing): pārqāā པར་ཁང་
(to) press: lēm, ID གནོན་
pretty: tse̱epo; ñī̃ŋ cepo (3) མཛེས་པོ་, སྙིང་རྗེ་པོ་
(to) prevent: qāà, IA བཀག་
price: rī̃ī̃, qhō̃ō̃ རིན་, གོང་,
(to be) pricked: su̱ù, IIA ཟུགས་
pride; confidence: pōpa སྤོབ་པ་
Prime Minister: lō̃cēē; sīlō̃ō̃ བློན་ཆེན་, སྲིད་བློན་,
(to) print: pār kə̱p (h:qūpaa kō̃) པར་རྒྱབ་ (སྐུ་པར་སྐྲུན་)
printing press (house): pārqāā པར་ཁང་
prison: tsō̃qāā བཙོན་ཁང་
(to put in) prison: tsō̃qāā lə cūù. IA བཙོན་ཁང་ལ་བཅུག་
prisoner: tsō̃pa བཙོན་པ་
probably: phēēcee ཕལ་ཆེར་
(to) proclaim (government edict): qāka tā̄ā̄ བཀའ་རྒྱ་བཏང་
(to) procrastinate: le̱lo chɛ̱ɛ̀ ལེ་ལོ་བྱས་
(to) produce: thō̃kee chɛ̱ɛ̀ ཐོན་སྐྱེད་བྱས
production level: thō̃tsɛɛ ཐོན་ཚད་
(a) production unit: thō̃kee ru̱qaà ཐོན་སྐྱེད་རུ་ཁག་
profit: qhēpsāā ཁེ་བཟང་
progress: mi̱ñəm qho̱ŋpee; ya̱rkɛɛ qho̱ŋpee མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་, ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་
(to make) progress: mi̱ñəm qho̱ŋpee chɛ̱ɛ̀ མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་བྱས་
progressives: qhō̃pa ŋōpöòcɛ̃ɛ̃; lēpa sāāpa གོམ་པ་སྔོན་སྤོས་ཅན་, ལྐུད་པ་གསར་པ་
proletariat: su̱šī̃ī̃ ū̃ū̃pu བཟོ་ཞིང་དབུལ་པོ་
(to) promise: nā kɛ̄ɛ̄, IB མནའ་བསྐལ་
(to) promote: qho̱sa pār, ID གོ་ས་སྤར་
proof: qhū̃ū̃kee; qhū̃ū̃ ཁུངས་སྐྱེལ་, ཁུངས
(to) proofread: ṣu̱taà tā̄ā̄ ཞུས་དག་བཏང་
(to) prop up: qār kə̱p བཀར་རྒྱབ
(to) propagandize: thi̱i̱taà chɛ̱ɛ̀ ཁྲིལ་གྲགས་བྱས་
prophecy: lu̱ŋtē̃ē̃ ལུང་བསྟན་
(to) prophesy: lu̱ŋtē̃ē̃ kə̱p; ŋōšēē šɛɛ, IA ལུང་བསྟན་རྒྱབ་, མངོན་ཤེས་བཤད་,
(to) prosecute:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

thīm tāā (h: qətim tāānāā) ཁྲིམས་བཏང་(བཀའ་ཁྲིམས་བཏང་གནང་)

prostitute: šantsoma གཞན་འཚོང་མ་

(to) prostrate: chāà tshēē, IB ཕྱག་འཚལ་ (h: qūcaà nāā) (སྐུ་ཕྱག་གནང་)

proud: tāmtöö tshāpo (3) གཏམ་འདོད་ཚ་པོ་

(to) prove: qhūū kēē, IB ཁུངས་བསྐྱལ་

proverb: tāpe གཏམ་དཔེ་

province: šincēē ཞིང་ཆེན་

(to) provoke: ñēè qöö, IC བསྙས་བསྐོས་

(to) prune trees: yēēšuu kəp ཡལ་བཟུར་རྒྱབ

(to) publicize: thiitaà chēè སྤྲེལ་གྲགས་བྱས

(to) pull: thē, II འཐེན་

(to take one's) pulse: tsā tēè, IC (h: tsā sii, IA) རྩ་བལྟས་ (རྩ་གཟིགས་)

(to) punish: ñeepa tāā (h: qāñeè nāā) ཉེས་པ་བཏང་ (བཀའ་ཉེས་གནང་)

puppy: əyóó ཁྱི་ཕྲུག་

purple: mumēē སྨུ་མེན་

pus: nāà རྣག་

(to get) pus: nāà kəp, II རྣག་རྒྱབ་

(to) push: pikaà tāā ཕུད་རྒྱག་བཏང་

(to) put back (or away): tupsöö kəp; tüü, IC བསྡུ་བསོག་རྒྱབ་ བསྡུས་

(to) put into: cūù, IA བཙུག་

(to) put on: tö, ID སྒྲོན་

(to) put on (clothes): qhö, ID (h: chöö, IA) གོན་ (མཆོད་)

(to) put on backwards: kəmtüü lòò, I and IIA རྒྱབ་མདུན་ལོག་

(to) put on inside out: cīnāā or cītāā lòò, I and IIA ཕྱི་ནང་ལོག་

(to be) puzzled: qopñoò lāā, IIC (h: ūpñoò šāā, IIC) མགོ་རྙོག་ལང་ (དབུ་རྙོག་བཞེང་)

quality: saŋēē; yaqñeè བཟང་ངན་ ཡག་ཉེས་

(the) quantity: məŋñūū མང་ཉུང་

queen: keemo རྒྱལ་མོ་

(to have thirst) quenched: qha ŋom, IID (h: šee ŋom, IID) ཁ་ངོམས་ (ཞལ་ངོམས་)

quick: kuqu (6) མགྱོགས་པོ་

(to do) quickly: kuqu chēè (h: tsööpo nāā) མགྱོགས་པོ་བྱས་ (ཚོ་པ་པོ་གནང་)

quiet: āmcòò cāpo (1); qhū sipu རྣ་མཆོག་འཇམ་པོ་ ཁུ་སིམ་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(1); qhə̄qu sī̄pu (1) — ཁ་ཁྱུ་སིམ་པོ་
quietly: qhāqaalə — ཁ་ཁ་ལ་
quite a few: qəróó — འགའ་རབ་

rabbit: reqōō — རི་བོང་
race (biological): mirii — མི་རིགས་
(a) race: kɔqsom — མགྱོགས་སྲོང་
(to) race: kɔqsom tɛ̀ɛ̀, IC — མགྱོགས་སྲོང་འཛུམ་
radio: rétiyo; lūŋtīī — ར་ཏི་ཡོ་, རླུང་འཕྲིན་
radish: ləpuù (h: šiiləp) — ལ་ཕུག་ (བཞེས་ལབ་)
raft: tsiŋ — ཟིངས་
rafters: tuŋmə — མདུང་མ་
railing: tāqta; tomkoo — སྟག་ཁྲ་, ཁྲོམ་སྐོར་
railway: rilii cāqlam, rilii — རི་ལིའི་ལྕགས་ལམ་
railway station: rilii tīsīī — རི་ལིའི་ཏེ་ཤིན
(to) rain: chāāpa tā̄ā, II (h: šuucaa tā̄ānā̄ā, II) — ཆར་པ་བཏང་ (བཞུགས་ཆར་བཏང་གནང་)
rainbow: ca — འཇའ་
raincoat: chə̄əpi — ཆར་ཁེབས་
rank: rīpə; qhosa — རིམ་པ་, གོ་ས
(to) ransom: lū̀ù, IC — བསླུས་
rare: qō̄po (1) — དཀོན་པོ་
rat: āpra — ཨབ་ར་
raven: pōrɔ̀ɔ̀ — པོ་རོག་
ravine: roŋ — རོང་
raw: cēpa — རྗེན་པ་
razor: tə̄ti (h: ūtətə̄ti) — སྐྲ་གྲི་ (དབུ་སྐྲ་སྐྲ་གྲི་)
(to) reach up to: ñə̄p, IID — སྙབ་
reactionary: lɔqcöpa — ལོག་སྤྱོད་པ་
(to) read: lɔ̄ɔ̀, IA (h: caalɔɔ̀nā̄ā) — ཀློག་ (ཕྱགས་ཀློག་གནང་)
really: ŋōnɛɛ̀ — དངོས་གནས་
(to) rear: tshōkṑō chɛɛ̀; sṑō, IC — འཚོ་སྐྱོང་བྱས་ གསོས་
reason: kumtsɛ̄ɛ̄; kukɛ̄ɛ̄ — རྒྱུ་མཚན་ རྒྱུ་རྐྱེན་
(to) rebel: ŋolɔɔ̀ kəp — ངོ་ལོག་རྒྱབ་
receipt: tsīī — འཛིན་
(to) receive (letters): cɔɔ, IIB — འབྱོར་
recently: phəqəp; thərisāā — བར་སྐབས་ ད་རིང་སང་
(to) recommend: kǜyüü chɛɛ̀ — རྒྱུས་ཡོད་བྱས་
(to) recover (from illness): thaà, IIA — དྲག་
rectification campaign: qǖcǜü taqtee — ཀུན་སྤྱོད་དག་ཐེར
red: māāpo (māāmo) (4) — དམར་པོ་
Red China: kamaa — རྒྱ་དམར་
(to) redeem (something given as pawn): tēma

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lǖǜ, IC གཏེ་མ་བསྐུམ་
(a) reform: cǖūkuu, འཆོས་བསྒྱུར་,
kurcö̀ö བསྒྱུར་བཅོས
(to) reform: kurcöö བསྒྱུར་བཅོས་བྱས་
tā̄ā or chɛ̀ɛ̀ བཏང་
refugee: kə̄pcöö; སྐྱབས་བཅོལ་
thööcöö བྲོས་བྱོལ་
Tibetan refugee:
phūūmi kə̄pcöö བོད་མི་སྐྱབས་བཅོལ་
Regent: sīkō̄ō; སྲིད་སྐྱོང་, རྒྱལ་པོ་
kèètsəp; kɛɛpo རྒྱལ་ཚབ་
(to) regret: kȫpa འགྱོད་པ་བྱས་
chɛ̀ɛ̀, II or kēè, (ཐུགས་འགྱོད་གནང་)
IIC (thȫökȫö nā̄ā,
II); phā̄ŋ, IID ཕང
relative: pīkaà (h: སྤུན་ (སྐུ་མཆེད་)
qōmceè)
relative (younger):
ōō (laà) ཨོ་ཏོ་ལགས་
(to) release: lȫö̀, གློད་
IA; lōō tā̄ā
relics: riŋsii རིང་བསྲེལ་
relief (aid): kōpso སྐྱོབ་གསོ་
relief organization:
rɔɔram རོགས་རམ་ཚོགས་པ་
tshōqpa
religion: chö̀ö ཆོས
religious affairs:
chöötöö ཆོས་དོན་
·religious object:
chöö cɛè ཆོས་རྫས་
butter lamp
(empty): chǖūqǖū མཆོད་ཀོང་
butter lamp
(full): chööme མཆོད་མེ་
to light a butter
lamp: chööme pā̄ā, མཆོད་མེ་སྤར་
IB
water bowl: tīŋ ཏིང་:
water pot: phūpə ཕུམ་པ་
small drum:
tamaru ཌ་མ་རུ
bell: tiipu དྲིལ་བུ་
vajra: tɔɔce རྡོ་རྗེ་
large drum: ŋā རྔ་
cymbals: phūcē̄ē སྦུབ་ཆལ་
conch horn: thuŋ དུང་
gong: qhāŋa འཁར་རྔ་
skull vessel:
nā̄ācöö qə̄pli ནང་མཆོད་ཀ་པ་ལི་
grain holder:
neese ནས་གཟེ་
oboe: kəlīī རྒྱ་གླིང་
large trumpet:
tɔ̄ɔ̄cēē དུང་ཆེན་
thigh-bone
trumpet: qə̄ə̄līī རྐང་གླིང་
Religious Office
(in India):
chöötöö lèèqūū ཆོས་དོན་ལས་ཁུངས་
(to) remember: thɛ̄ དྲན་བསམས་
söö, IIA (h: (ཞུགས་དྲན་བསམས་)
thūūtɛ̄ɛ söö,
IIA)
(to make) remember:
sēm lə s̆aà, IA སེམས་ལ་བཞག་
(h:thūù lə (ཐུགས་ལ་བཞག་
s̆aànā̄ā) གནང་)
(to) remind: thɛ̄söö དྲན་བསམས་བསྐུལ་
qūū, IB.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) renounce: pā̃ā̃, IC; pāŋ, ID — སྤངས་

rent: qhā̃ā̃la — ཁང་གླ་

(to) rent a car: mota lɛ̀ɛ̀, IC — མོ་ཊ་གླས་

(to) rent a house: qhā̃ā̃la lɛ̃, ID or tā̃ā̃ (h: ... šeè, IA) — ཁང་གླ་གླང་ བཏང་ (བཞེས་)

(to) repair: sopcöö kəp — བཟོ་བཅོས་རྒྱབ་

(to) report: ñɛ̃ɛ̃sã̄ã šüü, IC, irr. pat., ñẽẽšu šüü or phüü — སྙན་སེང་ཞུས་ སྙན་ཞུ་ཞུས་ ཕུལ་

representative: tshə̄p (h:qūtsəp) — ཚབ་ (སྐུ་ཚབ་)

(to send as) representative: tshə̄p tā̃ā̃ (h: qūtsəp tā̃ānā̃ā) — ཚབ་བཏང་ (སྐུ་ཚབ་བཏང་གནང་)

(a) republic: cītüü kéeqəp — སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་

(to) rescue: tshētaa tā̃ā̃; sɔ̄ɔ lüü, IC — ཚེ་ཐར་བཏང་, སྲོག་བླུས་

residence: töösa (h:šuusə) — སྡོད་ས་ (བཞུགས་ས་)

resources: thüükẽẽ — མཐུན་རྐྱེན་

(a) resolution: thöocöö — གྲོས་ཆོད་

respectable: yərəp — ཡ་རབས་

responsibilities: lɛ̃qɛ̃ɛ — ལས་འགན་

(to) rest: ŋɛɛso kəp (h:qūŋéė söö, IA) — ངལ་བསོ་རྒྱབ་ (སྐུ་ངལ་བསོས་)

restaurant: saqã̄ã — བཟའ་ཁང་

(to) retreat: sā thẽ, ID; chītẽẽ kəp — ས་འཐེན་, ཕྱི་འཐེན་རྒྱབ

retribution: lɛ̃ɛ̃tɛɛ̀ — ལས་འབྲས་

(to get) retribution: lɛ̃ɛ̃tɛɛ̀ qhɔ̄ɔ, IIB — ལས་འབྲས་འཁོར་

(to) return (things): lɔ̄ɔ̀, IA — སློག་

(to) return (home, etc.): lóò, IA — ལོག་

(to get) revenge: tašā lẽ, ID — དགྲ་ཤ་བླང་

(to) review (e.g., cases): kə̄ršip chɛɛ̀ — བསྐྱར་ཞིབ་བྱས་

revisionism: socöö riŋluù — བཟོ་བཅོས་རིང་ལུགས་

(to) revolt: ŋolɔɔ̀ kəp — ངོ་ལོག་རྒྱབ་

(to make a) revolution: sārcee ŋolɔɔ̀ kəp — གསར་བརྗེའི་ངོ་ལོག་རྒྱབ་

revolutionary wave: sārcee pələp — གསར་བརྗེའི་ཕ་རླབས

revolutionism: sārcee riŋluú — གསར་བརྗེའི་རིང་ལུགས་

rhinoceros: sīru — བསེ་རུ་

rhubarb (food): chuūcuu — ཆུར་ཆུར་

rib: tsīīmaà — རྩིབ་མ་

rice: tɛɛ̀ — འབྲས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(h:s̆ẽẽtɛɛ̀) (བཞེས་འདྲམས་)
rich: tsɪqu (6); ཇེག་པོ་,
ku chẽpo (3) རྒྱུ་ཆེན་པོ་
(to) ride (animals):
s̆õ̲, ID (h:chĩp, བཞོན་(ཆིབས་)
ID)
rifle: ri̲ŋtə རིང་མདའ་
right (opposite of
left): yɛɛ̀ གཡས་
rights: thõptãã ཐོབ་ཐང་
ring: tshĩqò̀ò (h: ཚིགས་ཁེབས
chə̀əkǜǜ) (ཕྱག་སྐུད་)
Rinpoche: rē̲poche རིན་པོ་ཆེ་
(to) rinse:
tsãŋsɛɛ tã̄ã̄; གཙང་བཤལ་བཏང་,
s̆ɛɛ̄s̆ɛɛ tã̄ã̄ བཤལ་བཤལ་བཏང་,
(to) rip: rē̲ɛ, IB དྲལ་
ripe: mĩ̲pə སྨིན་པ་
(to have) risen:
phãr, IIID ཕར་
rival: qhãpteè ཁ་གཏད་
river: tsã̄ã̄qo, chũ གཙང་པོ་
road: lã̲qaà ལམ
road work: la̲mso ལམ་བཟོ་
(to) roast: ṭaà, IA བསྲེགས་
(to be) roasted:
thɔ̄ɔ̀, IIIA ཐེག་
roast meat: s̆ãpṭaà ཤ་བསྲེགས་
(to) roll (over):
qè̲érii kə̲p, II ཟླལ་རིལ་རྒྱབ
(a) roll (of ma-
terial): pu̲p ཐུམས་
roof: thɔ̄ɔ̀ ཐོག་
(a) room: qhə̄ŋmii ཁང་མིག་
rooster: cha̲po བྱ་ཕོ་
root: tsã རྩ་བ་

rope: thãqpa ཐག་པ་
rosary: thãŋa (h: ཕྲེང་ཁ་(ཕྱག་ཕྲེང་)
chã̄ãtã̄ã)
rose: ka̲sɛɛ གུ་སེ་བ་
rotten (foods or
materials):
rṳ̄ṳ̄pə (5) རུལ་པ་
rough: tsũpu (1) རྩུབ་པོ་
rough (surface):
ra̲ŋe ro̲ŋe རང་རོང་
round: qɔ̲ɔqɔɔ (4) སྒོར་སྒོར་
(to) row a boat:
qɔ̄ɔ̄ tã̄ã̄ (h: ཀོ་བ་བཏང་(ཕེབས་
phẽpqo tã̄ãnã̄ã) ཀོ་བཏང་གནང་)
(to) rub: phũr, ID ཕྱུར་
(to) rub oil: cu̲qpə ཞུག་པ་རྒྱབ་
kə̲p
rubber: qi̲q འཇིག་
rug: ru̲m རུམ་
rug (floor): sãptɛ̃ɛ̃ ས་གདན་
rug (couch): qhãtɛ̃ɛ̃ ཁ་གདན་
(to) rule: wãŋ che̲è དབང་བྱས་
(h:qũwãã nã̄ã) (སྐུ་དབང་གནང་)
(to) run away
(flee): phò̲ò, བྲོས་
IA
(to) run away
(e.g., from
home): chɔ̄̄ɔ̄̄toò ཕྱལ་བྲོལ་ལ་ཕྱིན་
lə chĩ̿ (and
other vbs. 'to
go')
rupee: qɔ̲ɔmo སྒོར་མོ་
Russia: ũrusu ཨུ་རུ་སུ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) rust: tsā kəp, III — བཙའ་རྒྱབ་

sacred: tsāā chēpo (3) — ཙ་ཆེན་པོ་

(to) sacrifice: lööö tāā (h:thōōlöö tāānāā) — བློས་བཏང་ (ཐུགས་བློས་བཏང་གནང་)

(to be) sad: sēm tuù, IIA (h: thūūsem tuù, IIA); sēm kō, IID (h: thōōsem kō, IID) — སེམས་སྡུག་ (ཐུགས་སེམས་སྡུག) སེམས་སྐྱོ་ (ཐུགས་སེམས་སྐྱོ་)

saddle: qa — སྒ་

(to) saddle: tēēqa kəp (h:chīqə tō, ID) — ཏ་སྒ་རྒྱབ་ (ཆིབས་སྒ་སྒྲོན་)

safety pin: pīqəp — པིན་ཁབ་

sailor: tshōmaà — མཚོ་དམག་

(to pay) salary: phōɔ̄ kəp (h: sööpoɔ̄ kō) — ཕོགས་རྒྱབ་ (གསོལ་ཕོགས་སྐྱོན་)

(to) salt: tshā kəp (h:caatsa kō) — ཚ་རྒྱབ་ (ཞྭགས་ཚ་སྐྱོན་)

(the) same: cīqpə — གཅིག་པ་

sample: pūūtséé — སྤུས་ཚད་

sand: chema — བྱེ་མ་

(to be) sarcastic: pöötöö šɛ̄ɛ̀, IA; khɛ̄ɛsöö chɛ̄ɛ̀; mātsɛɛ̀ tsɛɛ̀ chɛɛ̀ — སྤོབས་རྟོལ་བཤད་ ཁྱད་གསོད་བྱས་ མ་མཛེས་མཛེས་བྱས

Saturday: sa pēpa — གཟའ་སྤེན་པ་

(a) savage: lōpa — ཀློ་པ་

(to) save (money, etc.): sāà, IA — བསག་

(to) save a life: tshētaa tāā — ཚེ་ཐར་བཏང་

(to) saw: sɔ̄ɔ̄le kəp — སོག་ལེ་རྒྱབ་

(to) say: ləp, ID; šɛ̄ɛ̀, IA (h:sūū, IC) irr. pat. — ལབ་, བཤད་, (གསུངས་)

(a) scar: māceè — རྨ་རྗེས་

(to) scare (esp. animals): tɔ̄ɔ̀, IA — དཀྲོག་

(to get) scared: tɔɔ̀, IIA — འདྲོག་

(a) scarf: qhətiì — ཁ་དཀྲིས་

(to) scatter: tɔ̄r, ID — གཏོར་

(to be) scattered: thɔ̄r, IIID — ཐོར་

school: lāpta — སློབ་གྲྭ་

science: riqnéè — རིག་གནས་

scissors: chemtse — ཇེམ་ཙེ་

(to cut with) scissors: chemtse kəp — ཇེམ་ཙེ་རྒྱབ་

(to) scold: šɛ̄šɛɛ̀ tāā (h:qāpköö nāā); tshɔ̄ɔ̄tam tāā; qəkuu tāā — གཤེ་གཤེ་བཏང་ (བཀའ་བསྐྱོན་གནང་) ཚོགས་གཏམ་བཏང་ བཀའ་སྐྱུར་བཏང་

(to) scoop up: cūū, IC — བཙུས་

scorpion: (tiqpə) rāñaà — སྡིག་པ་ར་ཉག་

(to) scout: sōpa chɛɛ̀ — སོ་པ་བྱས་

(to) scratch: pɛɛrɛɛ̀ kəp — སྦར་ཤད་རྒྱབ་

(to) scream: qɛ̄ɛ̀ — སྐད་བཏང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tāā (h:sūū nāā) (གསུང་གནང་)
screw: cūūpuu གཅུས་ཕུར་
(to affix a) seal: thəmtuù kəp (h: chāātam kō) དམ་ཕྱག་རྒྱབ་ (ཕྱག་དམ་སྐྱོན་)
(to) search for: tshēē, IB འཚོལ་
season: nəmtüü ནམ་དུས་
secondly: ñīītεènεε གཉིས་ཐད་ནས་
secret: sāwā གསང་བ་
(a) secretary: thuñii དྲུང་ཡིག་
secretly: qhāqaalə ཁ་ཁ་ལ་
(a) sect: thuptə གྲུབ་མཐའ་
(to) see: thōō, II irr. (h:sii, IIA) མཐོང་ (གཟིགས་)
(a) seed: tuqu འབྲུ་གུ་
(to) select: tam, ID, təmtuù kəp འདམས་ འདམས་སྒྲུག་རྒྱབ་
self-criticism (meeting): qūcüü thaqtee ཀུན་སློང་དག་ཐེར་
self-determination: rantaà rancöö རང་ཐག་རང་ཆོད་
selfish: ranšeè tshāpo (3) རང་ཤེས་ཚ་པོ་
(to) sell: tsōō, IC, irr. pat. འཚོང་
(to) sell at a loss: phāmtsōō kəp ཕམ་ཚོང་རྒྱབ་
semi-colonialism: mesee pīīyüü chēqa མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་ཕྱེད་ཀ་
(to) send: qūū, IB; tāā བསྐུར་ བཏང་
(to) send by sea: tshō lə tāā མཚོ་ལ་བཏང་
(to) send a messenger: pāācēē tāā པང་ཆེན་བཏང་
sentence: tshīqtup ཚིག་སྒྲུབ་
sentient being: sēmcēē སེམས་ཅན་
separate(ly): lɔɔqaa ལོག་དགར་
serf: misee, mesee མི་སེར་
serge: thēma ཐེར་མ་
(to give) sermon: chöö šεε, IA (h: qācöö nāā) ཆོས་བཤད་ (བཀའ་ཆོས་གནང་)
servant (male): yōqo (h:šəpci) གཡོག་པོ་ (ཞབས་ཕྱི་)
servant (female): yɔɔmo (h:šetama or šētama) གཡོག་མོ་ (ཞལ་ཏ་མ་)
sesame: tīī ཏིལ་
(a) set: chātsāā ཆ་ཚང་
(to) set fire to: me kəp (h:šuume or šoome kō) མེ་རྒྱབ་ (ཞུགས་མེ་སྐྱོན་)
(to) settle: thāà cεε, IA; tēē khēē, IB ཐག་བཅད་, གཏན་འཁེལ་,
(to be) settled: thāà chöö, IIIA ཐག་ཆོད་
(to) settle (permanently): šiicaà chεε གཞིས་ཆགས་བྱས
settlers' permanent camp: šiicaà qēm གཞིས་ཆགས་ཀེམ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

several: qhāšɛɛ — ཁ་ཤས་
(to) sew: tshi̱pu kəp (h:chāātsem kō̱); tsēm, ID — ཚེམ་བུ་རྒྱབ་ (ཕྱག་ཚེམ་སྐྱོན་) འཚེམ་
(the) sex (of): phōmo — ཕོ་མོ་
(to) shackle: cāà kəp — ལྕགས་རྒྱབ་
(to) shake, to shake someone: ṭūqṭuù tāā — དཀྲུག་དཀྲུག་བཏང་
(to) shake: qukóò tāā — འགུལ་བསྐྱོད་བཏང་
shallow: thāpo (2) — ཁྲམ་པོ་
shape: sopta — བཟོ་བལྟ་
(a) share: qɛ̄la (h:qūqéé) — སྐལ་བ་ (སྐུ་སྐལ་)
sharp: nōpo (3) — རྣོ་པོ་
(to) shave: šaa, IB — བཞར་
she: mo (h:qhō̱ō) — མོ་ (ཁོང་)
she (herself): morāā — མོ་རང་
sheep: luù — ལུག་
shelf: pəti; phəəti — བང་ཁྲི་
shepherd (sheep): luqtséé — ལུག་རྫི་
shepherd (goats): rətséé — ར་རྫི་
shepherd (yak): yāqpa — གཡག་པ་
shepherd (donkey): phūqóò — བོང་རྫི་
(to) shine: wōō kəp, I and II — འོད་རྒྱབ་
(to) shine (sun): ñimə tē, IIID — ཉི་མ་བསྟན་
ship: ṭutsīī — གྲུ་རྫིངས་
shirt: ṭūūtūū (h: qōtöö) — སྟོད་ཐུང་ (སྐུ་སྟོད་)
(to) shiver: tərsii kəp, II; tar, IID — འདར་ཤིག་རྒྱབ་, འདར་,
(to be) shocked: hāŋ sāŋ, IID — ཧང་སང་
shocking: ŋāmtạà tshāpo (3) — ངམ་སྣག་ཚ་པོ་
(to tie) shoelaces: cuṭóò kəp — ཇུར་ཏ་
shoemaker: ŋōpsoò — ངོ་བཟོ་བ་
shoes: curtə; hə̄qóò (h:šapcaà) — ལྷམ་གོག་ (ཞབས་ཅག་)
(to) shoot: mēti kəp (h:chāāta kō̱) — མེ་མདའ་རྒྱབ་ (ཕྱག་མདའ་སྐྱོན་)
short: thūtūū (2) — ཐུང་ཐུང་
shoulder: pūŋpə (h: qūpūū) — དཔུང་པ་ (སྐུ་དཔུང་
shoulder blade: sōqpa — སོག་པ་
(to) shove: pikaà tāā — བུད་རྒྱག་བཏང་
(to) shovel: cāma kəp — བཙག་མ་རྒྱབ་
(to) show: mīì tē, ID; tē, ID (h: cēpöö šūū, IC) — མིག་བསྟན་, བསྟན་, སྤྱན་འབུལ་ཞུས་
(a) show: tɛɛmo (h: siimo) — བལྟད་མོ་ (གཟིགས་མོ་)
(a) show-off: ṭōqṭoò tshāpo (3) — ཀྲོག་ཀྲོག་ཚ་པོ་

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) shrink: qhūm, IIID འཁུམ་

shy (used for others): ŋotsha mīpu (1) ངོ་ཚ་སྐྱིན་པོ་

(to feel) shy: tsēē chɛɛ̀ (h:thōōtsēē nāā) འཛེམས་བྱས་ (ཞུགས་འཛེམས་གནང་)

siblings: phəcii məcii (h:yəpcii yumcii) ཕ་གཅིག་མ་གཅིག་ (ཡབ་གཅིག་ཡུམ་གཅིག་)

(to be) sick: na, IID (h:ñūū, II irr.) ན་ (བསྙུང་)

sickle: sora ཟོར་བ་

side: sur ཟུར་

(either) side: yɛɛyōō གཡས་གཡོན་

(the other) side: phəcóó ཕར་ཕྱོགས་

(this) side: tshūcóó ཚུར་ཕྱོགས་

(to) sigh: ūūrīī tāā, II; ūūrīī šɔɔ, IIB དབུགས་རིང་བཏང་, དབུགས་རིང་སོར་,

(to) sign (one's signature): səyii kəp ས་ཡིག་རྒྱབ

(to) signal: ta tāā བརྡ་བཏང་

Sikkim: tɛ̄ɛ̄cōō འབྲས་ལྗོངས

silk: thuutsi སྲུ་ཚི་

silver: ŋūū (h: chəəŋüü) དངུལ་ (ཕྱག་དངུལ་)

silversmith: ŋūūsòò དངུལ་བཟོ་བ་

similar: nəŋšīī ནང་བཞིན་

simple: təp tepo (3) སྟབས་བདེ་པོ་

sin: tiqpə སྡིག་པ་

sinew: küpə རྒྱུས་པ་

(to) sing: šɛɛ̀ tāā (h:sūūšèè nāā) གཞས་བཏང་ (གསུང་གཞས་གནང་)

single: rhāŋrāā; cīqóó རྐྱང་རྐྱང་ གཅིག་པུ་

sinus: yama ཡ་མ་

sister (older): ācaà (laà) ཨ་ཅག་ལགས་

sister (younger): ōō (laà) ཨོ་ཚོ་ལགས་

(to) sit: tɛɛ̀, IA (h:šuù, IA) བསྡད་ (བཞུགས་)

(to) sit cross-legged: kērum tiq, ID དཀྱིལ་དཀྲུང་སྒྲིགས་

size: chīcüū ཆེ་ཆུང

skin: pāqpa པགས་པ་

(to) skin: pāqpa šūū, IC པགས་པ་བཤུས་

skin boat: qɔɔ (h: phēpqo) ཀོ་བ་ (ཕེབས་ཀོ་)

sky: nām གནམ་

slate: tosam རྡོ་སམ་

slaughterhouse: šɛ̄ɛ̄ra བཤས་ར་

slave: tshēyɔɔ̀ ཚེ་གཡོག་

(to put to) sleep: ñɛɛ̄, IB སྙོལ་

(to) sleep: ñɛɛ, IB (h:sim, ID) ཉལ་ (གཟིམ་)

to fall asleep: ñīì qhūù, IIA (h: ñɛɛ qhūù, IIA) གཉིད་ཁུག་ (མནལ་ཁུག་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) slice: tsə̄p, ID — བཙབ་
(to shoot a) slingshot: qutȯȯ̀ kəp — ཨུར་རྡོ་རྒྱབ་
(to) slip: ṭetaa šɔ̄ɔ̄, IIB (h: šamṭeè šɔ̄ɔ̄, IIB) — རྡེད་ཧྲབ་ཤོར་ (ཞབས་རྡེད་ཤོར་)
slipshod: hāre hōre — ཧ་རེ་ཧོ་རེ་
slow: qhəli; qɔɔpo (5) — ག་ལེར་, འགོར་པོ་;
small: chū̃cū̃ū̃ (2) irr. — ཆུང་ཆུང་
smallpox: lhə̄ṭũũ — ལྷ་འབྲུམ་
(to) smell: ṭhimə nūm, ID — དྲི་མ་སྣོམ་
(to) smell (passive): ṭhimə qhā, IID — དྲི་མ་ཁ་
(to) smoke: thɛ̄, ID — འཐེན
smoke: thȯȯ — དུ་བ་
smooth: cā̃po (1) — འཇམ་པོ་
snack: qhāptɔɔ̀ — ཁ་ཟས་
(to) sneeze: hə̄pṭì kəp, II (h: šėėṭi kö̈, II) — ཧབ་དྲི་རྒྱབ་ (ཞལ་དྲི་སྐྱོན་)
(to) snore: ŋūqpə tā̃ā̃, II — ཧྲུབ་པ་བཏང་
snow: qhā̃ā̀ — གངས་
(to) snow: qhā̃ā̀ tā̃ā̃, II or kəp, II — གངས་བཏང་ རྒྱབ་
snuff: nātaà (h: šā̃ā̃taà) — སྣ་ཐ་ཁ་ (ཤངས་ཐ་ཁ་)
so-so: ȫȫtsɛɛ̀ — ཨར་ཚེ་
(to) soak: pā̃ā̀, IC, — སྦངས་
soap: yitsi — ཡི་ཙི་
social: cītsȯȯ̀ — སྤྱི་ཚོགས་
social strata: cītsȯȯ̀ qhi ṭhėėrim — སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གྲལ་རིམ་
social system: cītsȯȯ̀ qhi lamluù — སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་
social welfare: cītsȯȯ̀ qhēpɛ̃ɛ̃ — སྤྱི་ཚོགས་ཁེ་ཕན་
socialism: cītsȯȯ̀ riŋluù — སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་
socialization: cītsȯȯ̀ cē̄tu kur, IIID — སྤྱི་ཚོགས་ཅན་དུ་བསྒྱུར་
society: cītsȯȯ̀ — སྤྱི་ཚོགས་
socks: ūsuù; ōmusūluù (h: šəpsuù) — ཨུ་སུ་ (ཞབས་སུ་)
soda pop: chūŋaamo — ཆུ་མངར་མོ་
soft: pȫ̃ȫ̃pöö (5); sōpsɔɔ̀ (1) — འབོལ་འབོལ་ སོབ་སོབ་
soft (as in fruit): tɔmtɔɔ̀ (1) — ལྡོབ་ལྡོབ་
(to become a) soldier: mə̄ə̄mi chɛɛ̀ — དམག་མི་བྱས་
sole (of the foot): qə̄ŋtii (h: šəptii) — རྐང་མཐིལ་ (ཞབས་མཐིལ་)
some time ago: qhə̄sĩĩ — ཁ་སང་
sometimes: tshāmtsam — ཚམས་ཚམས་
son: phu (h: sɛ̄ɛ̀) — བུ (སྲས་)
(a) sore: mā

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(h:qūmə) མ་ (སྐུ་མ་)
(to get a) sore: mā sö̀ö, IIC (h: qūmə sö̀ö, IIC) མ་བཅོས་ (སྐུ་མ་བཅོས་)
(I'm) sorry: qö̀ötaà དགོངས་དྲངས་
sour: kūūmu (4) སྐྱུར་མོ་
south: lhō ལྷོ་
southeast: šāālo ཤར་ལྷོ་
southwest: lhūnuù ལྷོ་ནུབ་
(to) sow: sö̃ö kəp (or šö̃ö, IC or təp, ID) སོན་རྒྱབ་ གཏོས་ བཏབ་
(to) spare a life: thētaa tā̃ã ཚེ་མཐར་བཏང་
(to) speak: ləp, ID; šɛ̄ɛ̀, IA (h: sūū̀, IC) ལབ་, བཤད་, (གསུང་)
spear: tuŋ མདུང་
specially: chēŋaà; mīqsèé; qə̄ə̄tsuù ཆེད་མངགས་ དམིགས་གསལ
(to) spell: thaqca + vbs. 'to say' དག་ཆ་གསུང་
spelling: thaqca དག་ཆ་
sperm: thīqli ཐིག་ལེ
(to) spice (with chili): mēna or sīpɛ̃ɛ̃ kəp སྨན་སྣ་རྒྱབ་ སི་པན་རྒྱབ་
spider: tom སྡོམ་
spider web: tomtaà སྡོམ་ཐག་
(to spin) spider web: tomtaà tā̃ã སྡོམ་ཐག་བཏང་
(to) spill: pho, IID ཕོ་
spinach: pɔ̄ɔ̄tsɛɛ པོ་ཚལ
(to) spit (at someone): thūlǜü kəp ཐུ་ལུད་རྒྱབ་

(to) spit: lüpə yūù, IA ལུད་པ་གཡུགས
spittle: chēmaà; lüpə མཆིལ་མ; ལུད་པ་
(to) splatter (e.g., oil): thɔ̄r, IID ཐོར་
(to) split: šāà, IA གཤག་
(to) spoil (behaviorally): kāŋlā̃ã tā̃ã (h:qūlā̃ã tā̃ānā̃ã) སྐྱག་ལང་བཏང་ (སྐུ་ལང་བཏང་གནང་)
spoiled (foods): rüüpə (5) རུལ་པ་
spoon: thūmə (h: šiptuu) ཐུར་མ་ (བཞེས་ཐུར་)
spouse: təu (h: qūtə) ཟླ་བོ་ (སྐུ་ཟླ་)
(to) spread on: chuù, IA བྱུག་
(to) spread out: tām, ID བཀྲམ་
(to) spread customs: lūqsüü thar, IIID ལུགས་སྲོལ་དར་
(to) spread the doctrine (Buddhism): tēpa thar, IIID བསྟན་པ་དར་
(to become) spread out, widespread (e.g., customs): thar, IIID དར་
spring: cīīqə དཔྱིད་ཀ
(to be) spring: cīīqə šāā, IIIB དཔྱིད་ཀ་ཤར་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

(a) spring: chūmiì ཆུ་མིག་
(to) spy: sōpa chɛ̱ɛ̀ སོ་པ་བྱས་
(to) squander money: ŋǖǖ tōr, ID དངུལ་གཏོར་
square: thupši གྲུ་བཞི་
(to) squeeze: tsīr, ID གཙིར་
(to) stab: thi̱ kəp (h: chāāšɛ̄ɛ̄ kȫ) གྲི་རྒྱབ་ (ཕྱག་ཤན་སྐྱོན་)
(to) stagger: khāre khōre chɛ̱ɛ̀, II འཁྱར་འཁྱོར་བྱས་
stairs: to̱pkaà རྡོ་
(a) stamp: tīqəsi ཐི་ཀ་སི་
star: qāama སྐར་མ་
statues (religious): qūtə སྐུ་འདྲ་
steady: tēpo (1) བརྟན་པོ་
(to) steal: qǖù, IC རྐུས་
steam: lāŋ རླངས་པ་
(to) steam: lə̄ŋtuù kəp, lāqaà tāā རླངས་འཁག་བཏང་
steel: ŋa̱rcaà ངར་ལྕགས་
steep: sa̱rpo (4) ཟར་པོ་
(to) step on: to̱qtsii tāā རྟོག་རྫིས་བཏང་
stepfather: phāyaa ཕ་གཡར
stepmother: ma̱yaa མ་གཡར་
steward (of estate, etc.): chāātsöö̀; ñēepa; te̱pa ཕྱག་མཛོད་ གཉེར་པ་
(a) stick: ka̱qpaà; ku̱qpaà རྒྱུག་པ་
(to) stick: ca̱a, IB འཇར་

still: ə̄töö ད་དུང་
stingy: tēpo (1) འཇེན་པོ་
(to) stir: tūqtuù tāā དཀྲུག་དཀྲུག་བཏང་
stomach: to̱qɔɔ̀ (h: sööötöö) གྲོད་ཁོག་ (གསོལ་གྲོད་)
(a) stone: to̱ རྡོ་
stone floor: ša̱la ཞལ་བ་
(to) stop (something or someone): qāà, IA བཀག་
store: tshōqāā ཚོང་ཁང་
storehouse: ñētsāā གཉེར་ཚང་
storm: lūŋtsup རླུང་ཚུབ་
storm (dust): thēēlǖǖ ཐལ་རླུང་
story: tum སྒྲུང་
stove: thəp ཐབ་
(to) strain (foods, etc.): tsāà, IA གཙག་
(to) strain: tshāà kəp ཚག་རྒྱབ་
strange: khɛ̄ɛ̀ tshāpo (3); ya̱mtshɛ̄ɛ̄ ཁྱད་མཚར་པོ་ ཡ་མཚན་
strategy (military): mə̄qcüǜ དམག་ཇུས་
(to plan) strategy: chü̱ǜ tāā ཇུས་བཏང་
(to) stretch: kāŋ, ID རྐྱང་
strict: ti̱q tāpo (1) ཁྲིགས་དམ་པོ་
(to) string: küù, IC སྒྲུད་
(to) stroke:

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

chuucuu chεὲ or tāā — ཅིལ་ཅིལ་བྱས་ བཏང་
strong: rhātaqtaà (6) — སྲ་ཏག་ཏག་
strong (beings): šūq chēpo (3) — ཤུགས་ཆེན་པོ་
stubborn: qo thāqo (6) (h:ū thāqo) — མགོ་མཁྲེགས་པོ་ (དབུ་མཁྲེགས་པོ་)
student: qituù; lāptaà — དགེ་ཕྲུག་ བསླབ་གྲྭ་བ་
(to) study: lōp, ID; lōpcōō chεὲ — བསླབ་ སློབ་སྦྱོང་བྱས་
(to) stuff: kāā, IC — བཀྱང་
stupa: chōōtēē — མཆོད་རྟེན་
sty: chiu puru — བྱིའུ་འབུར་
stylish (dresser): tōqo (6) — རྒྱོག་པོ་
subject (political): chāpāā — ཆབ་འབངས་
(to) substitute: tshēp chεὲ (h: qūtsəp nāā) — ཚབ་བྱས་ (སྐུ་ཚབ་གནང་)
(to) subtract: thētsii kəp; thē, ID — འཐེན་རྩིས་རྒྱབ་
such as ...: cītaà — ཅི་དག་
(to) suck: cip, ID — འཇིབ་
suddenly: hōpte qhālə; thōpkaà qōpkaà — གློ་བུར་
(to be) sufficient: tāā, IIC — འདང་
sugar: cīni (h: caašee) — ཅི་ནི་ (ཞགས་སེལ་)
(to put) sugar (in something): cīni kəp (h:caašee kō) — ཅི་ནི་རྒྱབ་ (ཞགས་སེལ་སྐྱོན་)
suitable: lēpo (1) — ལན་པོ་
suitcase: qōqam — སྒོ་སྒམ་
sukhāvati: tewacēē — བདེ་བ་ཅན་
summer: yāāqa — དབྱར་ཁ་
(to be) summer: yāāqa šāā, IIIB — དབྱར་ཁ་ཤར་
sun: ñimə — ཉི་མ་
(to) sunbathe: ñeptaà tāā — ཉི་བསྐྱེགས་བཏང་
Sunday: sa ñimə — གཟའ་ཉི་མ་
(to be) sunrise: ñimə šāā, IIIB — ཉི་མ་ཤར་
(to be) sunset: ñimə šūū, IIIA — ཉི་མ་ནུབ་
sūnyatā: tōŋpañii — སྟོང་པ་ཉིད་
supplies: yocεὲ — ཡོ་བྱད་
(to) support: kəpkoo chεὲ — རྒྱབ་སྐྱོར་བྱས་
(the) surface (of walls, etc.): lɔ̀ɔ̀ — ཡོག་
(to be) surprised: hā lεὲ, IIA — ཧ་ལས་
(to) surrender: qoptaà šūū, IC — མགོ་བཏགས་ཞུས་
(to) survey: thīqtsēè lē, ID — ཐིག་ཚད་བླང་
(to be) suspicious: thoqpa chεὲ, II (h:thūūtoò nāā, II) — དོགས་པ་བྱས་ (ཐུགས་དོགས་གནང་)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

sutra: tote མདོ་སྡེ་
swamp: tam འདམ་
swastika:
yũtũũ གཡུང་དྲུང་
(to) sweat:
ŋũũnaà རྔུལ་མ་རྒྱབ་
kəp, II
(to) sweep: qhɛɛ̀ kəp གར་རྒྱབ་
sweet: ŋāamo (4) མངར་མོ་
sweetheart: ñĩŋtuù སྙིང་སྡུག་
sweets: ŋāca མངར་ཆ་
(to) swell up: tāā, IIA སྐྲང་
swelled: pũũpuu (4) འབུར་འབུར་
(to) swim: chū qɛɛ, IB (h:chəp nāā); qɛ̄ɛ kəp ཆུ་བརྐྱལ་ (ཆབ་གནང་) རྐྱལ་རྒྱབ་
swimming pool:
chəptsĩĩ ཆབ་རྫིང་
(to) swindle:
qɔɔqɔɔ (h:ūqóó šũũ, IC) tāā or qoqɔɔ མགོ་འཁོར་བཏང་ (དབུ་འཁོར་ཞུས་)
syphilis: kanɛè; རྒྱ་ནད་,
sēmɔɔ རེག་དུག་

table: cōqtse (h: sööcɔɔ) ལྕོག་ཙེ་ (གསོལ་ལྕོག་)
tactfully: qhɛ̄ɛpo chɛɛ̀ མཁས་པོ་བྱས་
tactless: qūqtaà tshāpo (3) སྐུག་རྟགས་ཚ་པོ་
tailor: tshipóò ཚེམ་བུ་པ་

(to) take (inanimate objects): khĩĩ, IB (h: nām, ID) འཁྱེར་ (བསྣམས་)
(to) take out:
tõõ, ID བཏོན་
(to) take (animate things): thĩì, IA འཁྲིད་
(to) take away by force: phɔ̃ɔ̀, IA ཕྲོགས་
(to) take time:
qɔɔ, IIB འགོར་
(to) talk with:
qēca šɛ̄ɛ, IA (h:qāmöö nāā) irr. pat. སྐད་ཆ་བཤད་ (བཀའ་མོལ་གནང་)
(to) tan (leather):
ñēè, IA མཉེད་
(to be) tanned:
ñhēè, IIIA
tantra: kũũ རྒྱུད་
Tara: toma སྒྲོལ་མ་
tarnish: yā གཡའ་
tassel: təpšuù སྒྲ་གཞུག་
tasty: šĩpu (1) (h: tōpo (3)) ཞིམ་པོ་ (སྟོ་པོ་)
(to) tattle: təptuù kəp བརྡ་དཀྲུག་རྒྱབ་
tavern: chāqāā ཆང་ཁང་
(a) tax: thēɛ ཁྲལ་
tax in kind:
lantõõ ལག་འདོན་
corvée tax (humans): wulaà ཨུ་ལག་
inner tax (to

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

one's lord):
nantεε ནང་ཁྲལ་
outer tax (to government):
chītéé ཕྱི་ཁྲལ་
military tax:
māqtεε དམག་ཁྲལ་
corvée tax on animals for riding and carrying: tāqεε རྟ་ཁལ་
(tə̄u and qhēēma) རྟ་འུ་, ཁལ་མ་
tea: cha (h:sööca) ཇ་(གསོལ་ཇ་)
Tibetan tea:
phööca བོད་ཇ་
English tea: cha ཇ་མངར་མོ་
(sööca) ŋāāno (གསོལ་ཇ་མངར་མོ་)
(to) teach: lə̄p, ID བསླབ་
teacher: qε̄ε̄, qeqε̄ε̄ རྒན་ དགེ་རྒན་
teapot: qhōtīī ཁོག་ཏིར་
(to) tear: rεε, IB རྡལ་
(to) tease: ñèè ɹöö, IC བསྙས་བཀོས་
teeth: sō (h:tshēm) སོ་(ཚེམས་)
(to send) telegram:
tār tāā (h:qātaa nāā) ཏར་བཏང་ (བཀའ་ཏར་གནང་)
telephone: qhāpaa ཁ་པར་
(h:šεεpaa) (ཞལ་པར་)
(to) telephone:
qhāpaa tāā (h: šεεpaa tāānāā) ཁ་པར་བཏང་ (ཞལ་པར་བཏང་གནང་)
television: suqtōō གཟུགས་
lūŋtīī མཐོང་རླུང་འཕྲིན་
(to) tell to someone higher: šüü, IC ཞུས་
irr. pat.
temperature:
tshātsεὲ, ཚ་ཚད་
tshātāā ཚ་གྲང་
(to take) temperature: tshāwa ཚ་བ་བལྟས་
tεὲ, IC (h: (ཚ་བ་གཟིགས་)
tshāwa sii, IA)
(a) temple: chööqāā མཆོད་ཁང་
temporary: qhə̄psuu;
nèèqəp གནས་སྐབས་
(to pitch a) tent:
qhuu kəp (h:ūquu གུར་རྒྱབ་
tō, ID) (དབུ་གུ་སྒྲོན་)
tent (nomad's):
pəquu སྦྲ་གུར་
(a) test: yiqtsèè ཡིག་ཚད་
(to) test: tāqcεὲ བརྟག་དཔྱད་ཞུས་
chεὲ
(to) tether: tōpa རྟོད་པ་རྒྱབ་
kəp
textbook: lōqtep སློབ་དེབ་
texture: cəmtsup འཇམ་རྩུབ་
than: -lèè ལས་
thank you: thōce ཐུགས་རྗེ་ཆེ་
(nh:yaàcu) (ཡག་བྱུང་)
that itself: thaqa དེ་ཀ་
that (over there):
phə̄qi ཕ་གི་
then: thenεὲ དེ་ནས་
there: phə̄qi ཕ་གི་
(from) there to here: phānεὲ ཕ་ནས་ཚུར་
tshūū

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

therefore: chḕètsãã — བྱས་ཙ་ན་
these: tḗtso; — དེ་ཚོ་
 tiqéèti — འདི་གས་འདི་
they: qhṑtso (h: — ཁོ་ཚོ་
 qhōnããtso) — (ཁོ་རྣམ་ཚོ་)
thick (flat
 objects): thūpu — འཐུག་པོ་
 (1)
thick (round
 objects): pōpo — སྦོམ་པོ་
 (1)
thickness (round
 objects): pomta — སྦོམ་སྟ་
thickness (flat
 objects): tə̄mtuù — སྲབ་འཐུག་
(a) thief: qūmaà — རྐུན་མ་
thigh: lēs̆a — བརླ་ཤ་
thin (round
 objects): phāpo — ཕྲ་པོ་
 (3)
thin (flat
 objects): tə̄pu — སྲབ་པོ་
 (1)
thin (for people):
 qā̄po (1) — སྐམ་པོ་
(to) think (involuntarily): sām, — བསམ་
 IID (h:qṑō, IIC) — (དགོངས་)
(to) think: sāmlo — བསམ་བློ་བཏང་
 tā̄ā̄ (h:thūūsəm — (ཐུགས་བསམ་བཞེད་)
 s̆eè, IA)
(to be) thirsty:
 qhā qōm, IID (h: — ཁ་སྐོམ་
 s̆ɛɛ qōm, IID) — (ཞལ་སྐོམ་)

this: ti — འདི་
this time: thare — ད་རེས་
thorn: tshēmaà — ཚེར་མ་
those two: qhūñii — ཁོ་གཉིས་
 (h:qhōnããñii) — (ཁོང་རྣམ་གཉིས་)
those (over there):
 phə̄tso — ཕ་ཚོ་
thread: qūpə (h: — སྐུད་པ་
 chə̄ə̄qüü) — (ཕྱག་སྐུད་)
(to) thread: kṻǜ, — སྐུད་
 IC
(to) threaten:
 s̆enãã qṻṻ, IB; — ཞེད་སྣང་བསྐུལ་,
 cīqnãã qṻṻ, IB — འཇིགས་སྣང་བསྐུལ་;
(to) thresh:
 chūcaà qɔɔ, IB — ཕྱུགས་ཆག་སྐོར་
(to) thresh (by
 yaks and cattle): yāqcaà — གཡག་ཆག་རྒྱབ་
 kəp
thrifty: laqpa — ལག་པ་
 cāqo (6)
throat: miqpə — མིད་པ་
through: kṻǜ; kṻǜni — བརྒྱུད་, བརྒྱུད་ནས་
(to) throw: yūù, IA — གཡུག་
(to) throw water:
 s̆ṑō, IC — གསོས་
thumb: thēpo (h: — མཐེ་བོང་
 chāātee) — (ཕྱག་མཐེ་)
thumbprint: thēpceè — མཐེ་རྗེས་
(to) thunder:
 tuqɛè kəp, III — འབྲུག་སྐད་རྒྱབ་
Thursday: sa phūpu — གཟའ་ཕུར་བུ་
Tibet: phö̈ — བོད་
(a) Tibetan: phȫpa — བོད་པ
Tibetan language:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

phööqεὲ   བོད་སྐད་
(a) ticket: tīqəsi   ཊི་ཀ་སི་
(to be) tickled:
ītsiluqu sāà, IIA   གཡལ་སྲུག་
(to) tie: tam, ID   བསྡམ་
(to) tie a knot:
tüpə kəp (h:
chə̄ə̄tüü kȫ)   མདུད་པ་རྒྱབ་
(ཕྱག་མདུད་སྐྱོན་)
(to) tie shoes:
toqa kəp   སྒྲོག་ཁ་རྒྱབ་
(to) tie to: tāà, IA   བཏག་
tiger: tāà   སྟག་
tight: tāpo (1)   དམ་པོ་
(the) time of: qə̄p   སྐབས་
times: thēē   ཐེང་
(to be) tired:
qālεὲ qhāà, IIA   དཀའ་ལས་ཁག་
(h:qūléé qhāà,   (སྐུ་ལས་ཁག་)
IIA)
(to be) tired
(physically):
thāā chεὲ, IIA (h: ཐང་ཆད་
qūtāā ñēè, IIA)   (སྐུ་ཐང་མཉེལ་)
tobacco: toptaà   མདོ་ཐ་
today: thərii   ད་རིང་
together: ñə̄mtóo   མཉམ་དུ་
(h:lhēkεὲ)   (ལྷན་རྒྱས་)
together: teplə   སྡེབ་ལ་
(to) tolerate: söpa   བཟོད་པ་སྒོམ
qom, ID
tomorrow: sə̄ñii   སང་ཉིན་
tomorrow morning:
sāāsɔɔ   སང་ཞོག་
tomorrow evening:
sāqōō   སང་དགོང་
tongs: qāpa   སྐམ་པ་

tongue: cē (h:caà)   ལྕེ་ (ལྗགས་)
tonight: thoqōō   དོ་དགོང་
tool: laqca   ལག་ཆ་
tooth: sō (h:tshēm)   སོ་ (ཚེམས་)
top (of pointed
thing): tsē   རྩེ་
(on) top (of):
(gen.) -qāā   སྟེང་
(to be) torn: rεε,   རལ་
IIIB
(to) torture: tuqu   སྡུག་པོ་བཏང་
tāā
towel: ācoo (h: ཨ་ཚོར་
šεεcoo)   (ཞལ་ཚོར་)
town: thōkee   གྲོང་ཁྱེར་
(to) trade: tshōō   ཚོང་རྒྱབ་
kəp (h:qūtsōō   (སྐུ་ཚོང་སྐྱོན་)
kȫ)
(a) train: rili   རི་ལི་
(to) train: coŋtaa   སྦྱོང་བརྡར་བྱས་
chεὲ
translator: qēēkuu   སྐད་སྒྱུར་
(to) transport:
ɔ̄ɔ̄tēē chεὲ   ཨོར་འདྲེན་བྱས་
(to) travel: chɔ̄ɔ   ཕྱོགས་ལ་
lə (and vbs.
'to go')
(a) tray: šēētöö   ཤིང་ཁྲོལ་
(to) treat for
illness: mēcöö   སྨན་བཅོས་བྱས་
chεὲ
treaty: chiŋyii   འཆིང་ཡིག་
tree: cāŋma;   ལྗང་མ་,
šēētöö   ཤིང་སྡོང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

triangle: susumə — ཟུར་གསུམ་མ་
tributary (of river): chūlaà — ཆུ་ལྷག་
(to) trick: qɔ̄ɔqɔɔ — མགོ་བསྐོར་
or qoqɔɔ tā̄ā — མགོ་བསྐོར་བཏང་
(ūqóó šǖü, IC) — (དབུ་བསྐོར་ཞུས་)
(to) trip: qə̄ə̄quù kəp — རྐང་བཀྲུག་རྒྱབ་
(to) trip (accidentally): qhō̄, IID — འཁོན་
(to cause) trouble: tūù, IA — དཀྲུག་
troublesome: ñōqta tshāpo (3) — སྙོག་ཁྲ་ཚ་པོ་
trumpet (large): tɔ̄ɔ̄cēē — དུང་ཆེན་
trumpet (thigh-bone): qə̄ə̄līī — རྐང་གླིང་
(a) trunk: cāāqam — ལྕགས་སྒམ་
(to) trust: lōö kɛɛ, IB — བློས་བཀལ་
trustworthy: lōö qhēpo (3) — བློས་འཁེལ་པོ་
truth: thāqo (2) — དྲང་པོ་
tuberculosis: lōnɛè — གློ་ནད་
Tuesday: sa miimaa — གཟའ་མིག་དམར་
(to) turn over: āloò kəp, I and II — ཨ་ལོག་རྒྱབ
(to) turn upside down: qušuù lɔ̄ɔ, IIA — མགོ་གཞུག་ལོག་
turquoise: yū — གཡུ

tutor (h): yūūtsīī — ཡོངས་འཛིན་
(to) twist: cǖü, IA — གཅུས་
(to get) twisted: cǖürii kəp, II; chǖü, IIA — གཅུས་རིལ་རྒྱབ་
two together: ñīcaa — གཉིས་ཚར་
types: qhāà; nāqa — ཁག་, སྣ་ཁ་

ugly: ñeepo (1); tɔɔñeè — ཉེས་པོ་ མདོག་ཉེས་
ugly person: tɔ̄ɔ ñeepo (3) — མདོག་ཉེས་པོ་
umbrella: ñituù (h: ūtuù) — ཉི་གདུགས་ (དབུ་གདུགས་)
uncle (maternal): āšāā (laà) — ཨ་ཞང་ལགས་
uncle (paternal): āqu — ཨ་ཁུ་
uncooked: cēpa — རྗེན་པ་
under: wɔ̄ɔ; šām — འོག་ གཤམ་
(to) understand: qo tshō̄ö, IIA (h: ū tshō̄ö, IIA); hā qho, IIID, irr.; šē̄, irr. D (h: khē̄, irr. D) — མགོ་ཚོད་ (དབུ་ཚོད་) ཧ་གོ་, ཤེས་ (མཁྱེན་)
underwear: nancəm
(to) undress: pīī, IA — ཕུད་
United Nations: tsəmlīī cītsóò; tsəmlīī kéèci — འཛམ་གླིང་སྤྱི་ཚོགས་ འཛམ་གླིང་རྒྱལ་སྤྱི་
unlucky: sōte qāpo (1) — བསོད་ནམས་སྐམ་པོ
untidy: tshorpo (4) — ཛོར་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) untie knot:
  tupə šīì, IA — མདུད་པ་བཤིག་
until: pətóó — བར་དུ་
up: yaa — ཡར་
up (there): yəqi — ཡ་གི་
uphill: khẽẽ — གྱེན་
upper strata:
  thūrim minə — མཐོ་རིམ་མི་སྣ་
(to have an) uprising: siṇṭuù lãã, IIIC — ཟིང་འཁྲུག་ལང་
(to be) upset: qušuù lɔ̀ɔ̀, IIA — མགོ་གཞུག་ལོག་
upstairs: thɔ̄ɔ̄qa — ཐོག་ཁ་
(to) urinate: cīpə tāā (h:chāpsāā nāā) — གཅིན་པ་བཏང་ (ཆབ་བསང་གནང་)
urine: cīpə (h: chāpsāà) — གཅིན་པ་ (ཆབ་གསང་)
urine specimen:
  chāptaà — ཆབ་རྟགས་
use: pheecöö — བེད་སྤྱོད་
(to) use (be useful): pheecöö chεὲ — བེད་སྤྱོད་བྱས་
usually: nəmkũũ; thükũũ chācẽẽ — ནམ་རྒྱུན་. དུས་རྒྱུན་. འཆར་ཅན་.

vacant: tōŋpa — སྟོང་པ་
vacation: qhũũsāà — དགུང་སེང་
vagina (polite):
  motsε̃ε̃ — མོ་མཚན་
vagina (vulgar):
  tū — སྟུ་
vajradhara: tɔɔce chãã — རྡོ་རྗེ་འཆང་

valley: rõõ; roŋ — རོང་
lower part of valley: to — མདོ་
upper part of valley: phū — ཕུ་
(to) vanish: yεε, IIIB — ཡལ་
(to) vanquish: tũũ, IB — བརྟུལ་
variegated: ṭhāṭa — ཁྲ་ཁྲ་
various kinds:
  nāmeεnātsɔɔ̀ — སྣ་ཚོགས་
vegetable garden:
  tshẽẽsiŋ — ཚལ་ཞིང་
vegetables: tshε̄ε̄ (h:šeetsεε) — ཚལ་ (བཞེས་ཚལ་)
green vegetables:
  ŋōtsεε — སྔོ་ཚལ་
vein: tsā — རྩ་
velvet: pūmə — སྤུ་མ་
veranda: thɔ̄ɔ̄caà; phākam — ཐོག་ཅག་ བར་ཁྱམས་
verb: chətsii — བྱ་ཚིག་
vertigo: phéélũũ — བད་རླུང་
(to get) vertigo:
  phéélũũ na, IID — བད་རླུང་ན་
very (much): šetaa — ཞེ་དྲག་
via: küüni, küü — བརྒྱུད་ནས་
(the) vicinity:
  ñeqɔɔ — ཉེ་འཁོར་
Vietnam: pītnam — བི་ཏྲི་ནམ་
village: thōōseè — གྲོང་གསེབ་
villager: thōōsepa — གྲོང་གསེབ་པ་
vinaya: tüwə — འདུལ་བ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(to) visit:
  tshāmti chɛ̄ɛ̀ — མཚམས་འདྲི་བྱས་
vitamin: tōpkeèmɛ̄ɛ̄ — སྟོབས་སྐྱེས་སྨན་
(the) void:
  tōŋpəñiì — སྟོང་པ་ཉིད་
(to) volunteer:
  thaŋlāā chɛɛ̀ — དང་བླངས་བྱས་
(to) vomit: kūqpə kūù, IIA (h: šéékuù nāā, II) — སྐྱུག་པ་སྐྱུག་ (ཞལ་སྐྱུག་གནང་)
(to) vote (election):
  wūūtu chɛɛ̀ — འོས་བསྡུ་བྱས་
vow: tōpa — སྡོམ་པ་
vowel: yāŋ — དབྱངས་
vulture: qöö — རྒོད་

wage: lā, lāca — གླ་, གླ་ཆ་,
  transport wage:
  tala — བདལ་གླ་
waist: qēpa (h: qööqeè) — སྐེ་པ་ (སྐུ་སྐེད་)
(to) wait: quù, IA, irr. pat. (h: phīīquù nāā) — སྒུག་ (ཕེབས་སྒུག་གནང་)
(to) wake up: ñīì sɛ̄ɛ̀, IIA and IA (h:ñɛ̄ɛ̄ sɛ̄ɛ̀, IIA, IA) — གཉིད་སད་ (མནལ་སད་)
(to) walk: qhōpa kəp (h:šaaqom kō̃) — འགོམ་པ་རྒྱབ་ (ཞབས་འགོམ་སྐྱོན་)
wall (of building):
  tsīqpə — རྩིག་པ
wall (around building): cəəri — ལྕགས་རི་

wallet: pəquù — དངུལ་ཁུག་
walnut: tāāqa (h: šeetaa) — སྟར་ཀ་ (བཞེས་སྟར་)
(to) wander: khām, ID — འཁྱམ་
(to) want: see Lesson 12
(to make) war: māà kəp — དམག་རྒྱབ་
warm: thopo (3) — དྲོ་པོ་
(to be) wary:
  thoqsöö chɛɛ̀ — དོགས་ཟོན་བྱས་
(to) wash: thūū, IC (h:sīī nāā) — འཁྲུས་ (བསིལ་གནང་)
(to) wash face:
  thūū kəp (h: šɛɛrɛɛ̀ sīī, IB) — འཁྲུས་རྒྱག་ (ཞལ་རས་བསིལ་)
(to) waste:
  thōōlaà and vbs. 'to go' — འཕྲོ་བརླག་
(to) waste: chūūsöö tāā — ཆུད་གཟོད་བཏང་
(a) watch: chōtsöö (h:chāātsöö) — ཆུ་ཚོད་ (ཕྱག་ཚོད་)
(to) watch: tɛɛ̀, IC (h:sii, IA) — བལྟས་ (གཟིགས་)
water: chū (h:chəp) — ཆུ་ (ཆབ་)
(to) water (plants): chū kəp (h:chəp kō̃) — ཆུ་རྒྱབ་ (ཆབ་སྐྱོན་)
(a) wave: palöö — རྦ་ཀློང་
(to) wave: chār, ID — འཕྱར་
wax: yaŋlaa — ཡང་ལག་
we: ŋātso — ང་ཚོ་
weak (for drinks, etc.): lāpo (3) — སླ་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

weak (for people):
  ūù kōpo (3) དབུག་སྐྱོ་པོ་
weapon: tshōca, མཚོན་ཆ;
  qolaà གོ་ལག་
weather: nəmšii, nām གནམ་གཤིས་
(to) weave: tāà, IA འཐག་
Wednesday: sa lhāqpa གཟའ་ལྷག་པ་
(to) weed: yūūmə kəp ཡུར་མ་རྒྱབ་
week: saqɔɔ; tūū; tūūtaà བདུན་, བདུན་ཕྲག་,
  next week: saqɔɔ ceemaà གཟའ་འཁོར་རྗེས་མ
weight: yəŋci ཡང་ལྗི་
weird: khēē tshāpo (3) ཁྱད་མཚར་པོ་
(to) welcome:
  phīpsu šūū, IC ཕེབས་བསུ་ཞུས་
(a) well: thōpa ཁྲོན་པ་
well then: wona འོ་ན་
west: nuù ནུབ་
wet: lōpa (1) རློན་པ་
what?: qhare ག་རེ་
wheat: tho གྲོ་
when?: qhətüü ག་དུས
where?: qhapaɛ ག་པར་
(from) where?:
  qhənéé; qhanɛè ག་ནས་
which?: qhəqi; ག་གི་
  qhəti
while: tītéé ciilə འདི་འདུས་ཤོག་ལ་
(a) while (ago):
  thəcīī ད་ཕྱིན་
(to) whistle: sī ཤི་རྒྱབ་
  kəp

white: qāāpo (4) དཀར་པོ་
who: sū སུ་
why?: qhare c^h -èni ག་རེ་བྱས་ནི་
wide: šāqa chēpo ཞེང་ཁ་ཆེན་པོ་
  (3); ka chēpo རྒྱ་ཆེན་པོ་
  (3)
width: šāqa ཞེང་ཁ་
wife: āce ཨ་ལྕེ་
(to) win: thəp, IID ཐོབ་
(to) wind: tīi, IA དཀྲིས་
wind: lhāqpa ལྷག་པ་
window: qiiqūū སྒེའུ་ཁུང་
windy: lhāqpa ལྷག་པ་ཚ་པོ་
  tshāpo (3)
wine: āaraà (h: ཨ་རག་
  šeeraà) (བཞེས་རག་)
wings: šōqpa གཤོག་པ་
(to) wink, blink:
  miqtsum kəp, II མིག་འཛུམ་རྒྱབ་
  (h:cētsum kō, II) (སྤྱན་འཛུམ་སྐྱོན་)
(to) winnow: chār, འཕྱར་
  ID, lhāqpaa chār, ལྷག་པར་འཕྱར་
  ID
winter: qūqə དགུན་ཁ་
(to be) winter:
  qūqə šāā, IIIB དགུན་ཁ་ཤར་
(to) wipe: chīi, IA ཕྱིས་
witch: tüümo, བདུད་མོ་
  paamo འབག་མོ་
(a) witness: pāŋpo དཔང་པོ་
wolf: cəqu སྤྱང་ཁུ
woman: kīmēē སྐྱེ་དམན་
wood: šiŋ ཤིང་
wool: phɛɛ བལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

woolen fabric: nə̄pu སྣམ་བུ་
word: tshīi ཚིག་
work: lɛɛqa (h: chāālɛɛ̀) ལས་ཀ་ (ཕྱག་ལས་)
(to) work: lɛɛqa chɛɛ̀ (h:chāālɛɛ̀ nāā) ལས་ཀ་བྱས་ (ཕྱག་ལས་གནང་)
world peace: tsamlīī šite འཛམ་གླིང་ཞི་བདེ་
World War I: tsamlīī māqcēē thāqo འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་དང་པོ་
World War II: tsamlīī māqcēē nīpə འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་གཉིས་པ་
worm: pu འབུ་
(to be) worn out: sɛɛ̀, IIIA ཟད་
(to) worry: sēmtɛɛ chɛɛ̀, II (h: thūūtéé or thūūyāā nāā, II) སེམས་འཁྲལ་བྱས་ (ཐུགས་འཁྲལ་གནང་) ཐུགས་གཡེང་གནང་
(to) wrap up: tii, IB སྒྲིལ་
(to) wrestle: šūqtseè tsēè, IC, āptāā kəp ཤུགས་རྩེད་རྩེད་ ཨབ་ཐང་རྒྱབ་
(to) write: thii, IC བྲིས་

(to) x-ray: lɔ̄qpaa kəp, I and II གློག་པར་རྒྱབ་

yak: yāà གཡག་
female yak: ti འབྲི་
wild yak: tōō འབྲོང་
yak meat: tshāqša ཚག་ཤ་
(to) yawn: ātōō kəp, II (h:šɛɛtōō kō, II) ཨ་སྡོང་རྒྱབ་ (ཞལ་སྡོང་སྐྱོན་)

year: lo (h:qōōlo) ལོ་ (དགུང་ལོ་)
last year: tənii ན་ཞིང་
two years ago: šinii གཞེས་ཞིང་
next year: thūsāā དུས་སང་
the year after next: šeepöö གཞེས་འཕོས
three years ago: qunii དགུང་ཉིན་
yellow: sēēpo (4) སེར་པོ་
yesterday: qhéésə ཁ་ས་
yield (agricultural): pəp འབབ་
yogācāra: nēēcɔɔ cōpa རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་
yoghurt: šo (h: sōōšo) ཞོ་ (གསོལ་ཞོ་)
yoginī: nēēcɔɔma རྣལ་འབྱོར་མ
you: khērāā (nh: khōra) ཁྱེད་རང་ (ཁྱོད་རང་)
you (pl.): khērāātso (h: khēnāātso) ཁྱེད་རང་ཚོ་ (ཁྱེད་ནམ་ཚོ་)
young: šōšōō (1) གཞོན་གཞོན་
youth association: šūnu tshōqpa གཞོན་ནུ་ཚོགས་པ་

zero: lēēqɔɔ ཀླད་ཀོར་
zinc: tīqtsə ཏི་ཚ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

NUMBERS

cīq	1
ñīī	2
sūm	3
ši	4
ŋā	5
ṭhuù	6
tũ̄ũ̄	7
kɛɛ̀	8
qu	9
cū	10
cūqciì	11
cūŋñiì	12
cōqsom	13
cūpši	14
cōōŋa	15
cūṭuù	16
cūptũũ	17
cōpkɛɛ̀	18
cūrqu	19
ñišu (thāpa)	20
ñišu tsəqciì	21
ñišu tsə̄ñiì	22
ñišu tsāqsom	23
ñišu tsə̄pši	24
ñišu tsɛ̄ɛ̄ŋa	25
ñišu tsə̄ṭuù	26
ñišu tsə̄ptũ̄ũ̄	27
ñišu tsāpkɛɛ̀	28
ñišu tsə̄rqu	29
sūmcu (thāpa)	30
sūmcu sōōciì	31
sūmcu sōōñiì	32
sūmcu sɔ̄ɔ̄som	33
sūmcu sopši	34
sūmcu sɔ̄ɔ̄ŋa	35
sūmcu sōṭuù	36
sūmcu sōptũ̄ũ̄	37
sūmcu sɔ̄pkɛɛ̀	38
sūmcu sōrqu	39
šipcu (thāpa)	40
šipcu šiiciì	41
šipcu šiiñiì	42
šipcu šeesom	43
šipcu šipši	44
šipcu šeeŋa	45
šipcu šiṭuù	46
šipcu šiptũ̄ũ̄	47
šipcu šepkɛɛ̀	48
šipcu širqu	49
ŋə̄pcu (thāpa)	50
ŋə̄pcu ŋəəciì	51
ŋə̄pcu ŋəəñiì	52
ŋə̄pcu ŋaasom	53
ŋə̄pcu ŋəpši	54
ŋə̄pcu ŋɛɛŋa	55
ŋə̄pcu ŋəṭuù	56
ŋə̄pcu ŋəptũ̄ũ̄	57
ŋə̄pcu ŋapkɛɛ̀	58
ŋə̄pcu ŋərqu	59
ṭhuqcu (thāpa)	60
ṭhuqcu riiciì	61
ṭhuqcu riiñiì	62
ṭhuqcu reesom	63
ṭhuqcu ripši	64
ṭhuqcu reeŋa	65
ṭhuqcu riṭuù	66
ṭhuqcu riptũ̄ũ̄	67
ṭhuqcu repkɛɛ̀	68
ṭhuqcu riiqu	69
tũ̄cu (thāpa)	70
tũ̄cu tũ̄ũ̄ciì	71
tũ̄cu tũ̄ũ̄ñiì	72
tũ̄cu tȭȭsom	73
tũ̄cu tũ̄ũ̄ši	74
tũ̄cu tȭȭŋa	75

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

tũ̱cu tũ̱ṭuù	76
tũ̱cu tũ̱tũũ̃	77
tũ̱cu tõ̱kɛɛ̀	78
tũ̱cu tũ̱qu	79
kə̱cu (thā̃pa)	80
kə̱cu kəəciị̀	81
kə̱cu kəəñiì	82
kə̱cu ka̱asom	83
kə̱cu kə̱pši	84
kə̱cu kɛɛŋa	85
kə̱cu kə̱ṭuù	86
kə̱cu kə̱ptũũ̃	87
kə̱cu ka̱pkɛɛ̀	88
kə̱cu kə̱rqu	89
qu̱pcu (thā̃pa)	90
qu̱pcu qóóciì	91
qu̱pcu qóóñiì	92
qu̱pcu qɔɔsom	93
qu̱pcu qopši	94
qu̱pcu qɔɔŋa	95
qu̱pcu qóṭuù	96
qu̱pcu qóptũũ̃	97
qu̱pcu qɔpkɛɛ̀	98
qu̱pcu qórqu	99
ka̱ (thā̃pa)	100
ka̱ ta ciì	101
ka̱ ta ñīī	102
ka̱ ta sūm	103
ka̱ ta qu̱pcu qórqu	199
ñi̱kə	200
sūmkə	300
ši̱pkə	400
ŋāpka	500
ṭhu̱qkə	600
tũ̱kə	700
kɛ̱ka	800
qu̱pkə	900
chēqtõõ (tõŋṭaà ciì)	1000
chēqtõõ ka̱meè cu̱meè ŋā	1005
chēqtõõ ka̱meè sūmcu thā̃pa	1030
chēqtõõ ka̱meè tũ̱cu töö̱ŋa	1075
chēqtõõ ka̱	1100
chēqtõõ ñi̱kə cu̱meè kɛ̱ɛ̀	1208
chēqtõõ ŋāpka	1500
chēqtõõ tũ̱kə cu̱meè ši̱	1704
chēqtõõ qu̱pkə ši̱pcu ši̱qu	1949
chēqtõõ qu̱pkə ŋə̄pcu thā̃pa	1950
chēqtõõ qu̱pkə ŋə̄pcu ŋɛ̱ɛ̱ŋa	1955
chēqtõõ qu̱pkə ṭhu̱qcu ree̱ŋa	1965
ṭhīciq (chīqṭi)	10,000
chīqṭi chēqtõõ	11,000
chīqṭi ñee̱tõõ	12,000
chīqṭi sõmtõõ	13,000
chīqṭi še̱tõõ	14,000
chīqṭi ŋātõõ	15,000
chīqṭi ṭhu̱qtõõ	16,000
chīqṭi tũ̱tõõ	17,000
chīqṭi kɛɛ̱tõõ	18,000
chīqṭi qu̱tõõ	19,000
ñi̱ṭi (ṭhīñiì)	20,000
pu̱m (chīŋpum)	100,000
ñii̱pum	200,000
chi̱wə	1,000,000
chi̱wə ñīī	2,000,000
sāya	10,000,000
sāya ñīī	20,000,000
tu̱ŋkuu	100,000,000
tu̱ŋkuu ñīī	200,000,000

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

FRACTIONS

chēqa	1/2	šicə ñīī	2/4	tũ̃cə cīì	1/7
sūmcə cīì	1/3	šicə sūm	3/4	kɛca cīì	1/8
sūmcə ñīī	2/3	ŋāca cīì	1/5	qucə cīì	1/9
šicə cīì	1/4	ŋāca ñīī	2/5	cūcə cīì	1/10
		thuqcə cīì	1/6		

PERCENTAGES

kaca cīq	1 per cent
kaca ñīī	2 per cent
kaca sūm	3 per cent
kaca ši	4 per cent
kaca qupcu qorqu	99 per cent

DAYS OF THE MONTH

phööötseè: Tibetan day of the month

cīītseè: Western day of the month

tshēpa cīì	the first	tshēpa cūacii	the eleventh
tshēpa ñīī	the second	tshēpa cūŋñii	the twelfth
tshēpa sūm	the third	tshēpa cōqsom	the thirteenth
tshēpa ši	the fourth	tshēpa cūpši	the fourteenth
tshēpa ŋā	the fifth	tshēpa cōōŋa	the fifteenth
tshēpa thuù	the sixth	tshēpa cūtuù	the sixteenth
tshēpa tũ̃ũ	the seventh	tshēpa cūptũ̃ũ	the seventeenth
tshēpa kɛɛ̀	the eighth	tshēpa cōpkɛɛ̀	the eighteenth
tshēpa qu	the ninth	tshēpa cūqu	the nineteenth
tshēpa cū	the tenth	tshēpa ñišu thāpa	the twentieth

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

tshēpa ñi̱šu cīì	the twenty-first	tshēpa ñi̱šu tū̱ū̱	the twenty-seventh
tshēpa ñi̱šu ñīī	the twenty-second	tshēpa ñi̱šu kɛ̱ɛ̀	the twenty-eighth
tshēpa ñi̱šu sūm	the twenty-third	tsnēpa ñi̱šu qu̱	the twenty-ninth
tshēpa ñi̱šu ši̱	the twenty-fourth	nā̱qāã	thirtieth (Tibetan month)
tshēpa ñi̱šu ŋā	the twenty-fifth	tərii sūmcu thā̱pa	thirtieth (Western month)
tshēpa ñi̱šu ṭhu̱ù	the twenty-sixth	tərii sūmcu sōōciì	thirty-first (Western)

MONTHS

ta̱wa thā̱qo	First Month (January)	ta̱wa tū̱pə	Seventh Month (July)
ta̱wa ñīīpə	Second Month (February)	ta̱wa kɛ̱pa	Eighth Month (August)
ta̱wa sū̱pə	Third Month (March)	ta̱wa qu̱pə	Ninth Month (September)
ta̱wa ši̱pə	Fourth Month (April)	ta̱wa cūpə	Tenth Month (October)
ta̱wa ŋāpa	Fifth Month (May)	ta̱wa cūqcipə	Eleventh Month (November)
ta̱wa ṭhuqpə	Sixth Month (June)	ta̱wa cūŋñipə	Twelfth Month (December)

SEXAGENARY CYCLE (rə̱pcūū)

lo̱ (year)	16th cycle	15th cycle	14th cycle	13th cycle
me̱yöö (fire-hare)	1927	1867	1807	1747
səṭuù (earth-dragon)	1928	1868	1808	1748
səṭüü (earth-snake)	1929	1869	1809	1749
cāqta (iron-horse)	1930	1870	1810	1750
cə̄qluù (iron-sheep)	1931	1871	1811	1751
chūṭe (water-monkey)	1932	1872	1812	1752
chūcə (water-bird)	1933	1873	1813	1753
šīŋki (wood-dog)	1934	1874	1814	1754
šīŋpaà (wood-pig)	1935	1875	1815	1755
mi̱ci (fire-mouse)	1936	1876	1816	1756

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lo (year)	16th cycle	15th cycle	14th cycle	13th cycle
melãã (fire-ox)	1937	1877	1817	1757
sātaà (earth-tiger)	1938	1878	1818	1758
sāyö̀ö (earth-hare)	1939	1879	1819	1759
cə̄qṭuù (iron-dragon)	1940	1880	1820	1760
cə̄qṭüü (iron-snake)	1941	1881	1821	1761
chūtə (water-horse)	1942	1882	1822	1762
chūluù (water-sheep)	1943	1883	1823	1763
šīŋṭe (wood-monkey)	1944	1884	1824	1764
šīŋcə (wood-bird)	1945	1885	1825	1765
miki (fire-dog)	1946	1886	1826	1766
mepaà (fire-pig)	1947	1887	1827	1767
sāci (earth-mouse)	1948	1888	1828	1768
sālãã (earth-ox)	1949	1889	1829	1769
cāqtaà (iron-tigor)	1950	1890	1830	1770
cāqyö̀ö (iron-hare)	1951	1891	1831	1771
chūṭuù (water-dragon)	1952	1892	1832	1772
chūṭüü (water-snake)	1953	1893	1833	1773
šīŋtə (wood-horse)	1954	1894	1834	1774
šīŋluù (wood-sheep	1955	1895	1835	1775
meṭe (fire-monkey)	1956	1896	1836	1776
meca (fire-bird)	1957	1897	1837	1777
sə̄ki (earth-dog)	1958	1898	1838	1778
sāpaà (earth-pig)	1959	1899	1839	1779
cə̄qci (iron-mouse)	1960	1900	1840	1780
cāqlãã (iron-ox)	1961	1901	1841	1781

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

lo̲ (year)	16th cycle	15th cycle	14th cycle	13th cycle
chūtaà (water-tiger)	1962	1902	1842	1782
chūyö̀ö (water-hare)	1963	1903	1843	1783
šīŋṭuù (wood-dragon)	1964	1904	1844	1784
šīŋṭüü (wood-snake)	1965	1905	1845	1785
me̲ta (fire-horse)	1966	1906	1846	1786
me̲luù (fire-sheep)	1967	1907	1847	1787
sāṭe (earth-monkey)	1968	1908	1848	1788
sāca (earth-bird)	1969	1909	1849	1789
cə̄qki (iron-dog)	1970	1910	1850	1790
cāqpaà (iron-pig)	1971	1911	1851	1791
chūci (water-mouse)	1972	1912	1852	1792
chūlāã (water-ox)	1973	1913	1853	1793
šīŋtaà (wood-tiger)	1974	1914	1854	1794
šīŋyö̀ö (wood-hare)	1975	1915	1855	1795
mi̲ṭuù (fire-dragon)	1976	1916	1856	1796
me̲ṭüü (fire-snake)	1977	1917	1857	1797
sāta (earth-horse)	1978	1918	1858	1798
sə̄luù (earth-sheep)	1979	1919	1859	1799
cāqṭe (iron-monkey)	1980	1920	1860	1800
cāqca (iron-bird)	1981	1921	1861	1801
chūki (water-dog)	1982	1922	1862	1802
chūpaà (water-pig)	1983	1923	1863	1803
šīŋci (wood-mouse)	1984	1924	1864	1804
šīŋlāã (wood-ox)	1985	1925	1865	1805
metaà (fire-tiger)	1986	1926	1866	1806

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

AUXILIARY VERBS

Affirmative	Negative	Question	Interrogative
reè	maareè	repɛɛ̀	rɛɛ
yĩĩ	mɛ̃ɛ̃	yĩpèé	
tuù	mĩtuù	tuqèé	tóó
yɔɔ̀reè	yɔɔ̀maareè	yɔɔ̀repɛɛ̀	yɔɔ̀rɛɛ
yöö	mɛɛ̀	yöpɛɛ̀	yɔɔ
su	məsõõ	soŋɛɛ̀	sõõ (see pp. 75 ff.)
cnu	mhəcũũ	chuŋɛɛ̀	cõõ (see p. 123)
ñũ	məñũũ	ñũŋèé	ñõõ (see pp. 216-17)

IRREGULAR VERBS

qɔɔ̀, pp. 69-70	to want, to need	thũũ, IIA, p. 122	to be able
kəp, I, II, p. 56	verbalizer of nouns	thõõ, II, p. 126	to see
khẽ, IIID, p. 126	to know (h)	töö, IA irr.	to sit, to stay (is not used in past tense)
chĩ, I, pp. 88, 101	to go	nãã, I, II, p. 56	to do (h)
chũ, p. 123	to get	lẽ, ID, p. 126	to get
chɛɛ, I, II, p. 56	to do	saà, p. 154	to be called
chɔ̃ɔ̀, IIIA, p. 107	to be allowed	šẽ, IIID, p. 126	to know
ñũũ, II, p. 126	to be sick (h)	hã qho, IID, p. 126	to understand
tãã, I, II, p. 56	to send		

šõ is the imperative of the verb 'to come' (nh). However, it is only used as a direct command to someone (e.g., tshũũ šõ 'come here').

IRREGULAR PATTERNS (irr. pat.)

'to say', 'to tell'

1.	qhō̄ō̄ qhi qhō̄ō̄ lə	šù̱u̱nā̄ā̄
2.	qhō̄ō̄ qhi qhɔ̄ɔ̄ (qhō̄ō̄)*	sū̀ū̄, IC
3.	qhō̄ö̀ qhɔ̄ɔ̄	šɛ̄ɛ̀, IA
4.	qhō̄ö̀ qhō̄ō̄ lə	šù̱u̱, IC
5.	ŋɛ̱ɛ̀ qhō̄ō̄ lə	same as 4
6.	ɟɛ̱ɛ̀ qhɔ̄ɔ̄	same as 3

'to wait for'

1. phīīquùnā̄ā̄
2. qu̱ùnā̄ā̄
3. qu̱ù, IA
4. phīīquùšù̱u̱, IC

This verb pattern requires the object to be in the nominative rather than the dative case, see p. 222

'to ask'

1. qə̄ṭi šù̱u̱nā̄ā̄
2. qə̄ṭi nā̄ā̄
3. qɛ̄cæ thi̱i̱, IC
4. qə̄ṭi šù̱u̱, IC

'to talk with

1. qāmö̈ö šù̱u̱nā̄ā̄
2. qāmö̈ö nā̄ā̄
3. qɛ̄ca šɛ̄ɛ̀, IA
4. qāmö̈ö šù̱u̱, IC

'to dress'

1 ṭō̱nā̄ā̄
2. yɔ̄ɔ̀nā̄ā̄
3. yɔ̄ɔ̀, IA
4. ṭō̱, ID

'to sell'

1. pū̄ūqə phū̄ūnā̄ā̄
2. pū̄ūqə nā̄ā̄
3. tsō̄ò, IC
4. pū̄ūqə phū̄ū, IB

'to give'

1. phū̄ūnā̄ā̄
2. nā̄ā̄ (sō̄rɛɛ̀ nā̄ā̄)
3. ṭɛɛ̀, IA or tēē, IB
4. phū̄ū, IB

IRREGULAR ADJECTIVES

chū̃cū̃ū (2) irr. (stem: chū̃-)	small
mā̃qu (2) irr. (stem: mā̱̃-)	big

---

* if honorific but lower than speaker (subject)

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

VERBAL AND ADJECTIVAL AFFIXES

ø (a), p. 180	used in enumerating a series of verbal actions
a (a and d), p. 124	semi-polite imperative
-ė, p. 165	also, even
-qaa (e), p. 98	future question suffix with interrogatives
-qaa (a), pp. 150-51	or
-qaà (a), p. 106	shall I?
-qaà (c) + vb. 'to go	infinitivizer
-qaà (c) + vb. 'to do', p. 89	to do
-qəlhamo (c)	just before
-qi (b), p. 94	future suffix
-qii (b), pp. 190, 191 (n. 4)	converbial suffix
-qiì (b), p. 104	present-usual suffix
-qu (a), p. 106	I'll do (answer to -qaà (a))
-qėè (b), p. 10	interrogative suffix
-qo- (e), p. 135	have to
neg. <u>vb.</u> -qõõ (lə) (a), p. 81	before
-qɔ̄r, p. 200	about
-qɔɔ̀ (e)	should
-qhu (a)	alternate for -qu (a)
neg. <u>vb.</u> -qhõõ (a)	alternate for neg. <u>vb.</u> -qõõ (a)
neg. <u>vb.</u> -qhõqõõ (a)	long before
-ku (b), p. 107	substantivizer
-ku phāāšaà (b)	leave alone
-ku mhātsɛɛ̀ (b)	leave alone

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

-kũ̃ũ̃ lə chεεnə (b), p. 191	after vbs. 'to say' indicates that what follows is a traditional saying
-ŋεὲ, p. 77	question suffix
-ŋèé, p. 111	interrogative suffix
-ŋèèni (a), p. 173	because, alternate for -pèèni (a)
-caa, p. 190	added to numerals
-cεὲ (a), p. 70	having
-cεὲ, pp. 208-9, 181	alternate for -chεὲ
neg. vb. -cεὲ (a)	not doing
-cεὲni (a)	after
-cɔɔ̀ (c), p. 131	ready to
-cɔɔ̀ (a), p. 106	I'll do
-chεὲ, pp. 181, 208-9	makes adjectives adverbs
-chεὲpəchi, p. 173	the one having ...
-chōqaà (a)	I wish
-chōqəchi (a), p. 181	may I?
-chocɔɔ̀ (a), p. 219	ready
-ñiitüü- (b), p. 128	want
-ñε̃ε̃ (c), p. 148	the one who ...
-taà chöö̀	too much (with adjective base)
-tãã̀ (c), p. 199	the manner of doing
-tə (a, d)	polite imperative (alternate for -thə (a, d))
-tu (e)	let's (alternate for -thu (e))
-tüǜ (b), pp. 100, 185	when

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

tüǜtsānɛɛ (b), pp. 184, 185	when
-tö̱taà, p. 191	in order to, for the purpose of, for the benefit of
-Ntoòqhāpo (c), p. 133	it seems
-tȯȯ- + neg. (c)	shouldn't
-tȯȯ mī̱tȯ̀ȯ (a), p. 151	whether or not
-Ntö̀ö- (c), p. 128	want
-thə (a, d), p. 113	polite imperative
-thu (e), p. 180	let's
-thɔ̄ɔ̀ lə, p. 191	in addition to (on top of) or for the benefit of
-ṭȯȯ (b), p. 130	about to
-Nṭȯȯ- (b), p. 131	just finished
aux. vb. -nãã, pp. 151, 155, 230	expresses wonder
-nə (a, irr.), pp. 136 ff.	if
-nəməš̃ẽẽ (b)	unless
-nəmə̃tȯȯ (b)	unless
neg. vb. -nə (b), p. 125	unless
-ni (a), p. 70	after
-nėė (a), p. 81	even though
-paa (a), p. 217	in order to
-paa (a), p. 151	or
neg. vb. -paa (a), p. 107	without
-pə (a), p. 191	a nominalizer. The majority of the suffixes that follow (i.e., those beginning with pə or pɛɛ) are more accurately explained as nominalized verbs plus suffixes, but since this is a beginning manual, it will be easier for the new students to memorize the whole thing as a verbal affix unit.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

-pə (e) + yö̀ö, p. 136	question pattern
-pə (e) + tuù, p. 133	question pattern
neg. _vb._ -pəcɛɛ̀ (a)	not doing
-pəchi (a) (h: -pənãã (a)), p. 124	to try (used with passive verbs)
-pətaq̀aa (a), p. 81	as soon as
-pəta̲q̲əyĩĩ (a), p. 132	just finished
-pətaa (a), p. 164	did and
-pətaaṭaà (a)	while
neg. _vb._ -pətóȯ (a), p. 125	until
-pənṑṑ (a), pp. 216, 221-22	question suffix (hh)
-pəmə̃tóȯ (a)	although
-pəməšĩĩ (a)	although
-pəšȯ̀ȯ (a), p. 152	I hope
-pə̃ə̃ruu, p. 191	between
-pɛɛqə̄plə (a)	at the time of. Although this is actually -pə + gen. + suffix qə̄p + dat.-loc. lə, they are treated as a unit (cf. -pə).
-pɛɛqãã̀lə (a)	while
-pɛɛŋɛɛlə (a)	before
-pɛɛŋɛŋɛɛlə (a)	long before
-pɛɛceèlə (a)	after
-pɛɛthɔɔlə (a)	on top of
-pɛɛmhãtsɛɛ̀ (a), p. 204	not only
-pɛɛšuùšuùlə (a)	long after

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

-pɛɛšuùlə (a)	after
-pɛɛšɔɔlə (a)	while doing one thing something else incidentally occurred
-pėė, p. 98	future question suffix
-tsãã (a), pp. 62, 180	because, since
-tsiì (b), p. 149	to plan to
-tsėė, p. 191	+ linking verb, indicates 'all who are something'; like -nėė (a)
-tshatsə (a)	just finished
-tshatsə́taqaa (a)	as soon as finished
-yaà (c), p. 107	substantivizer
-rĩĩšinėė (c)	everytime; whenever
-ru- (c), p. 150	to, into
-roò (c) + vb. 'to do'	to help to do
vb. -lə (c) + neg. vb. + chɛ̲ɛ̀	unwilling or hesitant about doing the verbal action
-lõõ- (c), p. 149	have time to
-löö, p. 144	how much? (with adjectives)
-š (d), p. 185	imperative (nh)
-ši (d), p. 185	imperative (nh)
-šu (d), p. 165	imperative (nh)
-šüürĩqaa (b), p. 100	while
-šöö, p. 143	superlative suffix (for adjectives)
-šɔɔ, p. 195	alternate for -šöö
-s, p. 164	indicates end of direct speech

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

BASIC ACTIVE VERB CONJUGATION OUTLINE

	PAST		PRESENT PERFECT		PRESENT		FUTURE
	Direct	Indirect	Direct	Indirect	Direct	Indirect	
1st person* answer	-pəyĩĩ		-yö̀ö		-qiyöö		-qiyĩĩ
2nd person* question	-pɛɛ̀		-yöpɛɛ̀		-qiyöpɛɛ̀		-qipėė̀, -qɛɛ̀
interrogative	-paa		-yɔɔ		-qiyɔɔ		-qaa
3rd person question	-soŋɛɛ̀	-pərepɛɛ̀	-tuqėė̀	-yɔ̲ɔ̀repɛɛ̀	-qituqėė̀	-qiyɔ̲ɔ̀repɛɛ̀	-qirepɛɛ̀
interrogative	-sõõ	-pərɛɛ	-tȯȯ	-yɔ̲ɔ̀rɛɛ	-qitȯȯ	-qiyɔ̲ɔ̀rɛɛ	-qirɛɛ
answer	-su	-pəreė̀	-šaà	-yɔ̲ɔ̀reė̀	-qiì	-qiyɔ̲ɔ̀reė̀	-qiree

USUAL

Questions in first person and answers in second person take the third person forms.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

PASSIVE VERBS - TYPE II

	PAST		PRESENT		FUTURE
		(usual)		(usual)	(usual)
1st person*					
answer	-chu		-qiì	-qiyöö	
2nd person*					
question	-chuŋèè		-qituqèè	-qiyöpɛɛ̀	-qireè
interrogative	-chõõ			-qiyɔɔ	-qirepɛɛ
3rd person					
question	-soŋɛɛ̀	-pərepɛɛ̀	-qitòò	-qiyɔ̱ɔ̀repɛɛ̀	
interrogative	-sõõ	-pərɛɛ		-qiyɔ̱ɔ̀rɛɛ	-qirɛɛ
answer	-su	-pəreè		-qiyɔ̱ɔ̀reè	

USUAL

* Questions in first person and answers in second person take the third person forms.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

DATE DUE

पुस्त

१०८६६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Acc. No. 10477

Class No 495.41 Book No GOL

Author Goldstein, Melvyn,

Title Modern spoken Tibetan.

Due on	Borrower's Name	Returned on

495.41
GOL
10477

MAHENDRA SANSKRIT UNIVERSITY

महेन्द्र संस्कृत विश्वविद्यालय
वाल्मीकि विद्यापीठ
पुस्तकालय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

T I B E T A N   T E X T

Supplement to the Bibliotheca Himalayica edition of MODERN SPOKEN TIBETAN: LHASA DIALECT by M.C. Goldstein and Nawang Nornang.

(Page numbers in brackets refer to the corresponding pages in the book.)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཁྲིབ་ཚོགས་ལན་ཡིག། (page 3)

A ༡ འདི་དེབ་རེད། ༢ འདི་རྒྱབ་ཀྱག་རེད། ༣ འདི་ཚོ་དེབ་རེད།

༤ འདི་ཚོ་སྨྱུ་གུ་རེད། ༥ ཕ་གི་ཅོག་ཙ་རེད། ༦ ཕ་གི་དངུལ་རེད།

༧ ཕ་ཚོ་ཤོག་བུ་རེད། ༨ ཕ་ཚོ་སྟོད་ཐུང་རེད།།

B ༡ འདི་དེབ་རེད་པས། འདི་དེབ་རེད། ༢ འདི་རྒྱབ་ཀྱག་རེད་པས།

འདི་རྒྱབ་ཀྱག་རེད། ༣ འདི་ཚོ་དེབ་རེད་པས། འདི་ཚོ་དེབ་རེད།

༤ འདི་ཚོ་སྨྱུ་གུ་རེད་པས། འདི་ཚོ་སྨྱུ་གུ་རེད། ༥ ཕ་གི་ཅོག་ཙ་རེད་པས།

ཕ་གི་ཅོག་ཙ་རེད། ༦ ཕ་གི་དངུལ་རེད་པས། ཕ་གི་དངུལ་རེད།

༧ ཕ་ཚོ་ཤོག་བུ་རེད་པས། ཕ་ཚོ་ཤོག་བུ་རེད། ༨ ཕ་ཚོ་སྟོད་ཐུང་རེད་པས།

ཕ་ཚོ་སྟོད་ཐུང་རེད།།

C ༡ འདི་ག་རེ་རེད། འདི་དེབ་རེད། ༢ འདི་ཚོ་ག་རེ་རེད། འདི་ཚོ་དེབ་རེད།

༣ ཕ་གི་ག་རེ་རེད། ཕ་གི་དེབ་རེད། ༤ ཕ་ཚོ་ག་རེ་རེད། ཕ་ཚོ་དེབ་རེད།།

D ༡ དེབ་འདི་ཆེན་པོ་རེད་པས། དེབ་འདི་ཆེན་པོ་རེད། ༢ མི་འདི་སྤྱང་པོ་རེད་པས།

མི་འདི་སྤྱང་པོ་རེད། ༣ བསླབ་གྲྭ་བ་འདི་ཚོ་སྐྱག་པ་རེད་པས། བསླབ་གྲྭ་བ་འདི་

ཚོ་སྐྱག་པ་རེད། ༤ ཇ་འདི་ཚ་པོ་རེད་པས། ཇ་འདི་ཚ་པོ་རེད།

༥ སློབ་ཚན་འདི་ལས་སླ་པོ་རེད་པས། སློབ་ཚན་འདི་ལས་སླ་པོ་རེད།

༦ དེབ་འདི་ཚོ་སྔོན་པོ་རེད་པས། དེབ་འདི་ཚོ་སྔོན་པོ་རེད།།

E ༡ གསུང་བསྒྱུར་གཞན་དང་། ༢ ལན་སྒྲོན་དང་། ཞུགས་ལན་སྒྲོན་དང་།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༣ སློབ་གཞང་དང་། ལྷག་ས་སློབ་གཞང་དང་། ༤ བཀའ་འདྲི་གཞང་དང་།།

F མོ་ཊོ་ གྲུ་ ཆང་ ཆུང་ཆུང་ གསུ་ དགོན་པ་།

(page 7) [illegible]

A ༡ འདི་དེབ་མ་རེད། ༢ འདི་ཚོ་སྐྱེ་ཁྲུང་མ་རེད། ༣ པ་གི་ཕྲུ་པ་མ་རེད།

༤ པ་ཚོ་དཀར་ཡོལ་མ་རེད། ༥ འདི་ཁྲུ་མར་མ་རེད། ༦ འདི་ལྷམ་གོག་མ་རེད།

B ༡ འདི་དེབ་རེད་པས། འདི་དེབ་མ་རེད། འདི་ཤོག་བུ་རེད། མ་རེད་ འདི་ཤོག་ཤོག་བུ་རེད། ༢ སྟོད་ཐུང་འདི་དཀར་པོ་རེད་པས། སྟོད་ཐུང་འདི་དཀར་པོ་མ་རེད། ནག་པོ་རེད། མ་རེད་ ནག་པོ་རེད། ༣ འདི་ཚོ་སྨྱུ་གུ་རེད་པས། འདི་ཚོ་སྨྱུ་གུ་མ་རེད། ཞུ་མར་རེད། ༤ འདི་ཧོག་ཚེ་རེད་པས། མ་རེད་ འདི་རྒྱབ་ཏུག་རེད།

༥ བསྡད་གྲྭ་བ་འདི་ཚོ་ཀྲུག་པ་རེད་པས། བསྡད་གྲྭ་བ་འདི་ཚོ་ཀྲུག་པ་མ་རེད། སྐྱིད་པོ་རེད། ༦ སློབ་ཆེན་འདི་ལས་སླ་པོ་རེད་པས། སློབ་ཆེན་འདི་ལས་སླ་པོ་མ་རེད། ཁག་པོ་རེད།།

C ༡ འདི་དེབ་མ་རེད་པས། འདི་དེབ་རེད། ༢ སྟོད་ཐུང་འདི་དཀར་པོ་མ་རེད་པས། དཀར་པོ་རེད། ༣ པ་གི་དཀར་ཡོལ་མ་རེད་པས། དཀར་ཡོལ་རེད། ༤ འདི་ཚོ་སྨྱུ་གུ་མ་རེད་པས། འདི་ཚོ་སྨྱུ་གུ་རེད། ༥ སློབ་ཆེན་འདི་ལས་སླ་པོ་མ་རེད་པས། ལས་སླ་པོ་རེད།།

D ༡ ཁྱེད་རང་གིས་མཁྱེན་གྱི་ཡོད་པས། ངས་ཤེས་ཀྱི་མེད། ངས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། ༢ མཁྱེན་སོང་ངམ། ཤེས་སོང་། ཤེས་མ་སོང་།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

[illegible] (page 10)

A ༡ དེབ་འདིར་འདུག། ༢ སྨན་ཁང་ཕ་གིར་འདུག། ༣ ཟ་ཁང་འདིར་འདུག། ༤ ཁང་པ་ཡ་གིར་འདུག། ༥ པད་མ་ལགས་མ་གིར་འདུག། ༦ ཀུན་ལགས་ཕ་གིར་འདུག།།

B ༡ དེབ་འདིར་འདུག་གམ། དེབ་འདིར་འདུག། ༢ སྨན་ཁང་ཕ་གིར་འདུག་གམ། སྨན་ཁང་ཕ་གིར་འདུག། ༣ ཟ་ཁང་མ་གིར་འདུག་གམ། ཟ་ཁང་མ་གིར་འདུག། ༤ ཁང་པ་ཡ་གིར་འདུག་གམ། ཁང་པ་ཡ་གིར་འདུག། ༥ པད་མ་ལགས་འདིར་འདུག་གམ། པད་མ་ལགས་འདིར་འདུག། ༦ ཀུན་ལགས་ཕ་གིར་འདུག་གམ། ཀུན་ལགས་ཕ་གིར་འདུག།།

C ༡ དེབ་ག་པར་འདུག། དེབ་འདིར་འདུག། ༢ སྨན་ཁང་ག་པར་འདུག། སྨན་ཁང་ཕ་གིར་འདུག། ༣ ཟ་ཁང་ག་པར་འདུག། ཟ་ཁང་མ་གིར་འདུག། ༤ ཁང་པ་ག་པར་འདུག། ཁང་པ་ཡ་གིར་འདུག། ༥ པད་མ་ལགས་ག་པར་འདུག། པད་མ་ལགས་ཡ་གིར་འདུག། ༦ ཀུན་ལགས་ག་པར་འདུག། ཀུན་ལགས་ཕ་གིར་འདུག།།

D ༡ དེབ་ཅོག་ཙེའི་སྟེང་ལ་འདུག། ༢ སྨྱུ་པ་ཀྲུབ་ཀྲུག་སྟེང་ལ་འདུག། ༣ རྒྱ་ཤོག་བུའི་སྟེང་ལ་འདུག། ༤ དངུལ་ཞྭ་མོའི་སྟེང་ལ་འདུག། ༥ དཀར་ཡོལ་སྡོད་ཕྱུང་སྟེང་ལ་འདུག། ༦ ཤ་སྐྱེར་ཙེའི་སྟེང་ལ་འདུག། ༧ གསར་ཤོག་ས་གདན་སྟེང་ལ་འདུག། ༨ ཞི་མི་གསར་ཤོག་སྟེང་ལ་འདུག།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༡ ཚོག་ཚེའི་སྐད་ལ་དེབ་འདུག། ༢ རྒྱབ་ཀྱིག་སྐད་ལ་སྤུ་པ་འདུག། ༣ ཤོག་བུའི་སྐད་ལ་རྒྱ་འདུག། ༤ ཁྱི་མོའི་སྐད་ལ་དངུལ་འདུག། ༥ སྡོད་ཁྲུང་སྐད་ལ་དཀར་པོལ་འདུག། ༦ ཕྱེར་ཚེའི་སྐད་ལ་ཤ་འདུག།།

E ༡ ཚོག་ཚེའི་སྐད་ལ་ག་རེ་འདུག། ཚོག་ཚེའི་སྐད་ལ་དེབ་འདུག། ༢ ཕྱེར་ཚེའི་སྐད་ལ་ག་རེ་འདུག། ཕྱེར་ཚེའི་སྐད་ལ་ཆོལ་འདུག། ༣ ས་གདན་སྐད་ལ་ག་རེ་འདུག། ས་གདན་སྐད་ལ་ཁྱི་དང་ ལེ་མི་འདུག། ༤ ཤོག་བུའི་སྐད་ལ་ག་རེ་འདུག། ཤོག་བུའི་སྐད་ལ་སྐྱུ་གུ་དམར་པོ་གཅིག་འདུག། ༥ གསར་ཤོག་སྐད་ལ་ག་རེ་འདུག། གསར་ཤོག་སྐད་ལ་ལེ་མི་ནག་པོ་གཅིག་འདུག།།

F ༡ འདི་ལ་ག་རེ་ཟེར། འདི་ལ་ཚོག་ཚེ་ཟེར། ༢ འདིའི་མིང་ལ་ག་རེ་ཟེར། འདིའི་མིང་ལ་ཚོག་ཚེ་ཟེར།།

G ཏུ་ ཀྲང་ཁྲུ ཞ་སྨུག རོལ་བུ་ ཇེ་ཅུ་ ས་ སེར་པོ ཏྲེལ།།

(page 16)

A ༡ དེབ་འདིར་མི་འདུག། ༢ སྨན་ཁང་པ་གིར་མི་འདུག། ༣ ཚོག་ཚེའི་སྐད་ལ་དཀར་པོལ་མི་འདུག། ༤ ཤོག་བུའི་སྐད་ལ་ལེ་མི་མི་འདུག།

B ༡ ཚོག་ཚེའི་སྐད་ལ་ས་གདན་འདུག་གམ། ཚོག་ཚེའི་སྐད་ལ་ས་གདན་མི་འདུག། དཔེ་ཆ་གཅིག་འདུག། ༢ གསར་ཤོག་སྐད་ལ་སྐྱུ་གུ་འདུག་གམ། གསར་ཤོག་སྐད་ལ་སྐྱུ་གུ་མི་འདུག། ༣ རྒྱབ་ཀྱིག་སྐད་ལ་ཞ་སྨུག་དཀར་པོ་གཅིག་འདུག

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

གམ་། མི་འདུག་། ཞེ་སྡུག་དམར་པོ་གཅིག་འདུག་། ༤ ཕྱུ་པ་དཀར་པོ་ཅིག་ཚེའི་འོག་ལ་འདུག་གམ་། མི་འདུག་། རྒྱབ་ཀྱག་འོག་ལ་འདུག་། ༥ ཞྭ་མོ་དམར་པོ་ཤོག་བུའི་འོག་ལ་འདུག་གམ་། ལགས་འདུག་། ༦ སྨན་ཁང་གི་འཁྲིས་ལ་ཟ་ཁང་ཆེན་པོ་འདུག་གམ་། ལགས་མི་འདུག་། ༧ སློབ་ཁང་གི་འཁྲིས་ལ་སྒྲ་ཁང་གསར་པ་འདུག་གམ་། སྒྲ་ཁང་གསར་པ་མི་འདུག་། ཞི་མི་ཀོབ་གསར་པ་འདུག་། ༨ སྒྲ་ཁང་གི་འཁྲིས་ལ་ཚོང་ཁང་འདུག་གམ་། ལགས་མི་འདུག་།།

C ༡ རྡོ་རྗེ་ལགས་ ཅོག་ཙེའི་སྟེང་ལ་ཤོག་བུ་མི་འདུག་གམ་། ལགས་འདུག་། ༢ བསླབ་གྲྭའི་འཁྲིས་ལ་སྒྲ་ཁང་མི་འདུག་གམ་། ལགས་འདུག་། ༣ ཟ་ཁང་གསར་པ་དེ་སྨན་ཁང་གི་འཁྲིས་ལ་མི་འདུག་གམ་། ལགས་འདུག་། ༤ པད་མ་ལགས་ ཞྭ་མོ་ཆེན་པོ་དེ་རྒྱབ་ཀྱག་གི་འོག་ལ་མི་འདུག་གམ་། ལགས་འདུག་།།

D ༡ ཁྱེད་རང་གི་མཚན་ལ་ག་རེ་ཞུ་གི་ཡོད། ངའི་མིང་ལ་བཀྲ་ཤིས་ཟེར་གྱི་ཡོད། ༢ ཁོང་གི་མཚན་ལ་ག་རེ་ཞུ་གི་ཡོག་རེད་། ཁོང་གི་མཚན་ལ་སྐལ་བཟང་ཞུ་གི་ཡོག་རེད་། ༣ ཕུན་ཚོགས་ལགས་ ང་གཉིས་མཉམ་དུ་ཟ་ཁང་ལ་ཕེབས་ཏེ་། ལགས: ཡོང་བ་འདུག་། ང་འགྲོ་ཡོང་མེད་།།

E ཟམ་པ་ ཐོད་པ་ མོ་ སྒྲ་བཤར་བ་ གཟེམ་ཀྱི་ ལྷས་ གྲོང་གསེབ་ རྒྱན་མ་།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(page 20) [illegible]

A ༡ བསྟན་བྱུའི་འཁྲིམས་ལ་མཚོ་ཡོག་རེད། ༢ ཁྲོམ་གྱི་འཁྲིམས་ལ་བཟོ་གྲྭ་ཡོག་རེད།
༣ སྨན་ཁང་གི་འཁྲིམས་ལ་ཚང་ཁང་ཡོག་རེད། ༤ བོད་ལ་འབྲོག་པ་མང་པོ་ཡོག་རེད།
༥ ཨ་མི་རི་ཀར་དམག་མི་མང་པོ་ཡོག་རེད། ༦ ཨ་མི་རི་ཀར་གནམ་གྲུ་མང་པོ་ཡོག་རེད།

B ༡ བཟོ་གྲྭའི་མདུན་ལ་ཟ་ཁང་ཡོག་རེད་པས། ལགས་ཡོག་རེད། ༢ ཁྲོམ་གྱི་རྒྱབ་ལ་བཟོ་གྲྭ་ཡོག་རེད་པས། བཟོ་གྲྭ་ཡོག་རེད། ༣ ཚོང་ཁང་གི་མདུན་ལ་ཚང་ཁང་གསར་པ་ཡོག་རེད་པས། ལགས་ཡོག་རེད། ༤ མཚོའི་ནང་ལ་ཉ་སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོག་རེད་པས། ལགས་ཡོག་རེད། ༥ ཚོང་ཁང་ནང་ལ་ཅ་ལག་སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོག་རེད་པས། ལགས་ཡོག་རེད། ༦ མཚོའི་གཡས་གཡོན་ལ་ཤིང་ནགས་ཡོག་རེད་པས། ལགས་ཡོག་རེད། ༧ ལམ་ཁག་གི་གཡས་གཡོན་ལ་ལྗང་མ་ཡོག་རེད་པས། ལྗང་མ་མང་པོ་ཡོག་རེད། ༨ གྲོང་ཁྱེར་ནང་ལ་གླིང་ག་མང་པོ་ཡོག་རེད་པས། མང་པོ་ཡོག་རེད། ༩ གྲོང་ཁྱེར་གྱི་མཐའ་ལ་ཞིང་ག་ཡོག་རེད་པས། ལགས་ཡོག་རེད། ༡༠ གླིང་གའི་མཐའ་ལ་ལྕག་རི་ཡོག་རེད་པས། ལགས་ཡོག་རེད། ༡༡ ཨ་མི་རི་ཀར་ཁང་པ་མཐོ་པོ་ཡོག་རེད་པས། ཨ་མི་རི་ཀར་ཁང་པ་མཐོ་པོ་ཡོག་རེད། ༡༢ རྒྱ་གར་ལ་རི་མཐོ་པོ་མང་པོ་ཡོག་རེད་པས། ཡོག་རེད།།

C ༡ བཀྲ་ཤིས་ལགས་ སྨན་ཁང་ག་པར་ཡོག་རེད། སྨན་ཁང་ཁྲོམ་གྱི་འཁྲིམས་ལ་ཡོག་རེད། ༢ བསླབ་གྲྭའི་ནང་ལ་བསླབ་ཕྲུ་བ་ག་ཚོད་ཡོག་རེད། མང་པོ་ཞེ་དྲགས་ཡོག་རེད། ༣ གྲོང་ཁྱེར་ནང་ལ་མི་ག་ཚོད་ཡོག་རེད། མི་འགའ་རབ་ཡོག་རེད། ༤ ཁང་པ་པ་གིའི་ནང་ལ་ག་རེ་ཡོག་རེད། ཁང་པ་པ་གིའི་ནང་ལ་འཛིན་ཆས་སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོག་རེད།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༥ བསོད་ནམས་ལགས་ཁ་པར་ཡོག་རེད། བསོད་ནམས་ལགས་ཕོག་ཁར་ཡོག་རེད།

༦ ཁོང་ལ་ཨ་ཕ་ག་ཚོད་ཡོག་རེད། ཁོང་ལ་ཨ་ཕ་གཉིས་ཡོག་རེད། ༧ ཁོང་གི་སྐུ་ཟླ་ག་པར་ཡོག་རེད། ཁོང་གི་སྐུ་ཟླ་རྒྱ་གར་ལ་ཡོག་རེད། ༨ བཟོ་གྲྭའི་རྒྱབ་ལ་ག་རེ་ཡོག་རེད། བཟོ་གྲྭའི་རྒྱབ་ལ་གླིང་ག་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོག་རེད།།

D ངོ་མ་ ཆབ་ཚོ་ དགའ་ལྡན་ ཕྲུ་གུ་ ཤུ་ཤུ་ རྒྱ་ཚོད་ ཕྱམ་ རྒྱུ་ ཆབ།

[illegible] (page 25)

A. ༡ བསླ་གྲྭའི་འཁྲིས་ལ་ཟ་ཁང་ཡོག་མ་རེད། ༢ ཁྲོམ་གྱི་འཁྲིས་ལ་སྨན་ཁང་ཡོག་མ་རེད། ༣ ཁྲོམ་གྱི་སྤྱི་ལ་ལ་སྒྲ་ཁང་ཡོག་མ་རེད། ༤ བོད་ལ་ཁ་ཚེ་མང་པོ་ཡོག་མ་རེད། ༥ ཨ་མི་རི་ཀར་བོད་པ་མང་པོ་ཡོག་མ་རེད། ༦ ཨ་མི་རི་ཀར་ཀྲུང་ཐུན་མང་པོ་ཡོག་མ་རེད། ༧ བསླབ་གྲྭའི་ནང་ལ་རྒྱ་མིའི་ཟ་ཁང་ཡོག་རེད་པས། ལགས་ཡོག་མ་རེད། ༨ ལས་ཁུངས་ནང་ལ་བྲུད་འཁོར་ཡོག་རེད་པས། ཡོག་མ་རེད། ཚོ་དྲུང་མང་པོ་ཡོག་རེད། ༩ འབྲས་སྤུངས་ལ་གྲྭ་ཚང་ལྔ་ཡོག་རེད་པས། གྲྭ་ཚང་བཞི་ཡོག་རེད། ༡༠ བོད་ལ་བཙོན་ཁང་ནང་ལ་བཙོན་པ་མང་པོ་ཡོག་རེད་པས། མང་པོ་ཡོག་མ་རེད། ཉུང་ཉུང་ཡོག་རེད། ༡༡ དེ་བར་གནམ་གྲུ་བབས་ཐང་ཆེན་པོ་ཡོག་རེད་པས། ཆེན་པོ་ཡོག་མ་རེད། ༡༢ བོད་ལ་སེང་གེ་ཡོག་རེད་པས། ཡོག་མ་རེད། ཡིན་ནའང་སེམས་ཅན་སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོག་རེད། ༡༣ བསླབ་གྲྭའི་ནང་ལ་རྒྱ་མིའི་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཟ་ཁང་ཡོག་མ་རེད་པས། ལགས་ཡོག་རེད། ༡༤ བོད་ལ་ཁ་ཆེ་མང་པོ་ཡོག་མ་རེད་པས། ཁ་ཆེ་མང་པོ་ཡོག་མ་རེད། ༡༥ བོད་ལ་ཟམ་པ་ཆེན་པོ་ཡོག་མ་རེད་པས། ཟམ་པ་ཆེན་པོ་ཁ་ཤས་ཡོག་རེད། ༡༦ བོད་ལ་མོ་ཊ་ཞེ་དྲགས་ཡོག་མ་རེད་པས། ཞེ་དྲགས་ཡོག་མ་རེད། ༡༧ དགོན་པ་འདི་ནང་ལ་སྐུ་འདྲ་ཡོག་མ་རེད་པས། ཞེ་དྲགས་ཡོག་རེད།།

B ༡ ད་རིང་གཟའ་ག་རེ་རེད། ད་རིང་གཟའ་ཟླ་བ་རེད། ད་རིང་གཟའ་མིག་དམར་རེད། ད་རིང་གཟའ་ལྷག་པ་རེད། ད་རིང་གཟའ་ཕུར་བུ་རེད། ད་རིང་གཟའ་པ་སངས་རེད། ད་རིང་གཟའ་སྤེན་པ་རེད། ད་རིང་གཟའ་ཉི་མ་རེད། ༢ ཁ་སང་གཟའ་ག་རེ་རེད། ཁ་སང་གཟའ་ཕུར་བུ་རེད། སང་ཉིན་གཟའ་ག་རེ་རེད། སང་ཉིན་གཟའ་པ་སངས་རེད།།

C ༡ ག་ལེར་ཕེབས་ཨང་།༢ ག་ལེར་བཞུགས་ཨང་། ༣ སང་ཉིན་མཇལ་ཡོང་། ༤ མགྱོགས་པོ་མཇལ་ཡོང་། ༥ གཟའ་ལྷག་པར་མཇལ་ཡོང་།།

(page 29) སྦྱོང་ཚན་ཉེར་དགུ་པ།

A ༡ ཁོང་ལ་གསོལ་ཇ་འདུག་གས། ཁོང་ལ་གསོལ་ཇ་འདུག ༢ བསོད་ནམས་ལགས་ལ་སྨྱུ་གུ་འདུག་གས། བསོད་ནམས་ལགས་ལ་སྨྱུ་གུ་འདུག ༣ ཁོ་ལ་ཇ་ཚ་འདུག་གས། ཁོ་ལ་ཇ་ཚ་འདུག ༤ མོ་ལ་བུ་བཞི་འདུག་གས། ལགས་འདུག ༥ ཁྱེད་ལགས་ལ་བསླབ་གྲྭ་མང་པོ་འདུག་གས། བསླབ་གྲྭ་མང་པོ་འདུག ༦ ཚོང་ཁང་འདིར་ཇ་ལག་སྣ་ཚོགས་འདུག་གས། ལགས་འདུག ༧ གྲོང་ཁྱེར་འདིར་ཟ་ཁང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

མང་པོ་འདུག་གམ། མང་པོ་ཞེ་དྲག་འདུག། ༦ སྨན་ཁང་ལ་གཞིར་ནད་པ་མང་པོ་འདུག་གམ། ནད་པ་མང་པོ་འདུག། ༧ ཁྱོད་ལ་ཨ་མ་འདུག་གམ། ཨ་མ་གཉིས་འདུག། ༡༠ ཤིང་བཟོ་བ་འདིར་ལག་ཆ་ཡག་པོ་འདུག་གམ། ཤིང་བཟོ་བ་འདིར་ལག་ཆ་ཡག་པོ་འདུག། ༡༡ པད་མ་ལགས་ལ་ཕྱག་དངུལ་འདུག་གམ། ལགས་འདུག། ༡༢ བསླབ་གྲྭ་བ་འདི་ལ་ཕ་མ་འདུག་གམ། ཕ་མ་མི་འདུག།།

B ༡ ཁོ་ལ་གཡོག་པོ་ཞིག་ཡོད་རེད་སམ། ཁོ་ལ་གཡོག་པོ་ཞིག་ཡོད་རེད། ༢ ཁོང་ལ་ཞབས་ཕྱི་གཉིས་ཡོད་རེད་པས། ལགས་ཞབས་ཕྱི་གསུམ་ཡོད་རེད། ༣ བོད་ལ་གྲོང་བསེབ་པར་བ་ཕྱུགས་མང་པོ་ཡོད་རེད་པས། བ་ཕྱུགས་མང་པོ་ཡོད་རེད། ༤ ཨ་མི་རི་ཀར་བསླབ་གྲྭ་བ་ལ་དགུང་སེང་མང་པོ་ཡོད་རེད་པས། མང་པོ་ཡོད་རེད། ༥ ཤེལ་ཆེ་ལགས་ལ་སྨན་ཡག་པོ་ཡོད་རེད་པས། སྨན་ཡག་པོ་ཞེ་དྲག་ཡོད་རེད། ༦ ཤན་ལགས་ལ་བསླབ་གྲྭ་བ་མང་པོ་ཡོད་རེད་པས། མང་པོ་ཡོད་མ་རེད། ཉི་ཤུ་ཡོད་རེད། ༧ ཁྱི་འདིར་བདག་པོ་ཡོད་རེད་པས། བདག་པོ་ཡོད་མ་རེད། ༨ ཁང་པའི་བདག་པོར་སྨྱུ་གུ་ཡོད་རེད་པས། སྨྱུ་གུ་གཅིག་ཡོད་རེད། ༩ ཁོ་ལ་ཁང་པ་མང་པོ་ཡོད་རེད་པས། མང་པ་ཡོད་མ་རེད། གཉིས་ཡོད་རེད། ༡༠ བཀྲ་ཤིས་ལགས་ལ་ཕོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་རེད་པས། ལགས་ཡོད་མ་རེད། ༡༡ ཁོང་ལ་ཟ་ཁང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་རེད་པས། ལགས་ཡོད་རེད། ༡༢ དམག་མིར་ཕོགས་ཡག་པོ་ཡོད་རེད་པས། ཡག་པོ་ཡོད་རེད།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C ༡ བསོད་ནམས་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་ཨ་ཕ་དྲུག་ཡོད་པས། ང་ལ་ཕྲུ་གུ་དྲུག་ཡོད། ༢ པད་མ་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་སྐུ་ཟླ་ཡོད་པས། ང་ལ་ཟླ་བོ་མེད། ༣ ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་དངུལ་ཡོད་པས། ང་ལ་དངུལ་ཡོད། ༤ ཨ་ཁུ་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་སྐུ་སྣོད་ཡོད་པས། སྣོད་ཤུབ་དཀར་པོ་གཅིག་ཡོད། ༥ ཁྱེད་ནམ་ཆོར་ཞེབས་ཏོ་ཡོད་པས། ང་ཆོར་སོ་ཏ་མེད། ༦ ཁྱེད་ནམ་ཆོར་ན་བཟའ་གསར་པ་ཡོད་པས། ང་ཆོར་ཕྱུ་པ་གསར་པ་ཡོད། ༧ བསོད་ནམས་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་ཞུགས་མེ་སྒུ་སེ་ཡོད་པས། ང་ལ་སྒུ་སེ་ཡོད། ༨ བཀྲ་ཤིས་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་བཞེས་ཟ་ཡོད་པས། ང་ལ་ཟ་མ་ཁ་མེད།།

D ༡ རྡོ་རྗེ་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་གཟིམ་ཁྱི་ག་ཚོད་ཡོད། ང་ལ་ཁྱི་གཉིས་ཡོད། ༢ བསོད་ནམས་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་ཨ་ཕ་ག་ཚོད་ཡོད། ང་ལ་ཕྲུ་གུ་གཅིག་ཡོད། ༣ པད་མ་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་དངུལ་ག་ཚོད་ཡོད། ང་ལ་དངུལ་མང་པོ་མེད། ༤ བཀྲིས་ཁྱོད་རང་དེབ་ག་ཚོད་ཡོད། ང་ལ་དེབ་གསུམ་ཡོད།།

E ༡ ཁྱེད་རང་ག་པར་ཕེབས་ཀྱི་ཡིན་པ། ང་… འགྲོ་གི་ཡིན། ང་ནང་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། ང་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། ༢ ཁྱེད་རང་ག་པར་ཕེབས་པ་ཡིན། ང་… ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་ནང་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་ཁྲོམ་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན།།

F གསང་གཙོད་ གཟིམ་གཙོད་ གོས་ཕྲུང་ ཞབས་བཅིང་ གསོལ་ཐབ་ ཐབ་ཚང་ ཞབས་ཆག་ སྣམ་སོག་ དབུ་ཁྲ་ ཁྲི་མོ་ གཟིམ་ཤག་ ཁང་པ།།

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཁྲིད་ཆོས་ཀློག་ཀ་ལྔ (page 35)

A ༡ ཁོང་ལ་ཆོག་ཡར་ཡོག་རེད་པས། ཁོང་ལ་ཆོག་ཡར་ཡོད་པ་འདྲ། ཁོང་ལ་ཆོག་ཡར་མེད་པ་འདྲ། ༢ བསླབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་ལ་ཕོགས་ཆེན་པོ་ཡོག་རེད་པས། བསླབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་ལ་ཕོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་འགྲོ། བསླབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་ལ་ཕོགས་ཆེན་པོ་མེད་འགྲོ། བསླབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་ལ་ཕོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱི་རེད། བསླབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་ལ་ཕོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱི་མ་རེད། ༣ ཨ་མི་རི་ཀར་བོད་པ་མང་པོ་ཡོག་རེད་པས། ཨ་མི་རི་ཀར་བོད་པ་མང་པོ་མེད་དམ། ཨ་མི་རི་ཀར་བོད་པ་མང་པོ་ཨེ་ཡོད། ༤ རྒྱ་མིའི་ཟ་ཁང་ལ་ཁ་ལག་ཞིམ་པོ་འདུག་གས། རྒྱ་མིའི་ཟ་ཁང་ལ་ཁ་ལག་ཞིམ་པོ་ཡོད་པ་འདྲ། ༥ སྨན་ཁང་གི་འཁྲིས་ལ་བཟོ་གྲྭ་འདུག་གས། བཟོ་གྲྭ་ཨེ་ཡོད། ༦ བཀྲ་ཤིས་ལགས་ལ་ཕྱུག་དངུལ་འདུག་གས། བཀྲིས་ལགས་ལ་ཕྱུག་དངུལ་མེད་པ་འདྲ། ༧ ཚོང་ཁང་འདིར་རས་ཆ་འདུག་གས། རས་ཆ་ཡོད་ཀྱི་རེད། ༨ ཀུན་ལགས་ལ་ཕྱག་དེབ་མང་པོ་འདུག་གས། ཀུན་ལགས་ལ་ཕྱག་དེབ་མང་པོ་མེད་དམ། ༩ ཁོ་རང་ཚོར་མོ་ཏ་འདུག་གས། ཡོད་འགྲོ། ༡༠ ཚོང་ཁང་པ་གིར་ཅ་ལག་སྣ་ཚོགས་འདུག་གས། ཅ་ལག་སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས་མེད་འགྲོ།།

༡ འདི་ཚོ་གྲོང་བསེབ་པ་རེད་པས། འདི་ཚོ་གྲོང་བསེབ་པ་ཡིན་པ་འདྲ། འདི་ཚོ་གྲོང་བསེབ་པ་མིན་པ་འདྲ། ༢ ཕ་ཚོ་པུ་ལི་སི་རེད་པས། ཕ་ཚོ་པུ་ལི་ཡིན་ཀྱི་རེད། ཕ་ཚོ་པུ་ལི་སི་ཡིན་ཀྱི་མ་རེད། ༣ བསོད་ནམས་དང་བཀྲ་ཤིས་ཕ་གཅིག་མ་གཅིག་རེད་པས། ཕ་གཅིག་མ་གཅིག་མིན་ནམ། ཕ་གཅིག་མ་གཅིག་ཨེ་ཡིན།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༤ སྐྱིད་སྡུག་ལ་ཤི་ཟློན་པ་རེད་པས། ཟློན་པ་ཡིན་འགྲོ། ཟློན་པ་མིན་འགྲོ། ༥ ཁང་
པ་འདི་ཚོ་སྙིང་པ་རེད་པས། ཁང་པ་འདི་ཚོ་སྙིང་པ་མིན་འདྲ། ཁང་པ་འདི་ཚོ་སྙིང་པ་འདྲ།
༦ མི་འདི་ཡ་མི་རི་ཀ་བ་རེད་པས། མི་འདི་ཡ་མི་རི་ཀ་བ་མིན་པ་འདྲ། མི་འདི་ཨ་མི་
རི་ཀ་བ་ཡིན་པ་འདྲ།།

C ༡ བལ་ཡུལ་ལ་གཡག་དང་ལུག་མང་པོ་འདུག་གས། ལུགས་ཡོད་པ་འདྲ།
༢ འབྲུག་ཡུལ་ལ་མཆོད་རྟེན་དང་དགོན་པ་མང་པོ་འདུག་གས། མང་པོ་མེད་དམ།
ངས་ཤེས་ཀྱི་མེད། ༣ ཨ་རུ་སུ་ལ་མི་རིགས་སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོད་རེད་པས།
ལུགས་ཡོད་ཀྱི་རེད། ༤ སོག་ཡུལ་ལ་ནང་པ་མང་པོ་ཡོད་རེད་པས། ནང་པ་མང་པོ
ཡོད། ༥ རི་པིན་ལ་གྲྭ་པ་ཞེ་དྲག་འདུག་གས། གྲྭ་པ་ཞེ་དྲག་མེད་པ་འདྲ། ༦ རྒྱ
ནག་ལ་སྟོང་པོ་ཞེ་དྲག་ཡོད་རེད་པས། རྒྱ་ནག་སྟོང་པོ་ཞེ་དྲག་ཡོད་འགྲོ། ༧ ཁྱེད་
ལྷ་ས་བ་རེད་པས། ལྷ་ས་བ་ཡིན་པ་འདྲ། ༨ འཁྱོག་པ་སྐྱུག་པ་རེད་པས། སྐྱུག་པ
ཡིན་ཀྱི་མ་རེད། ༩ ཚིག་སྒྲུབ་འདི་ཚོ་ཁག་པོ་རེད་པས། ཁག་པོ་ཤེ་ཡིན།།

D ང་ལ་ཤོག་བུ་གཅིག་གནང་དང་། ཤོག་བུ་གཅིག་ང་ལ་གནང་དང་། སྨྱུག་གུ་གསར
པ་འདི་ང་ལ་གནང་དང་། འདི་ང་ལ་གནང་དང་།

E པམ་ཁག་ ཏམ་པ་ གསོལ་ཇིབ་ ཀྱི་ཇིབ་ སྨུ་ མར་ གསོལ་མར་ འབྲས་
བཞེས་འབྲས་ ཆུ་ ཞབས་ཆུ་ ཚིག་ས་ ཡུག་ས་ ཞབ་ས་ ཕྱང་ས་ ཐུ་ས།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(page 41)

A 1 འདི་ཁོང་གི་རེད། 2 འདི་ཁོང་གི་མ་རེད། 3 སློབ་ཕྲུག་དཀར་པོ་འདི་ཁོང་གི་རེད་པས། ཁོང་གི་ཡིན་པ་འདྲ།
4 ས་གདན་ཕ་གི་ཁོང་གི་ཡེ་ཡིན། 5 ཁོང་བཀྲ་ཤིས་ལགས་ཀྱི་སྐུ་མཆེད་མིན་ནམ།
6 བསོད་ནམས་ལགས་ཀྱི་སྐུ་མཆེད་བསླབ་གྲྭར་འདུག 7 ཁོང་གི་ཕྱག་སྨྱུག་འདིར་
འདུག་གམ། 8 ཁོའི་པ་ཕ་སྨན་ཁང་ལ་ཡོད་པ་འདྲ། 9 ངའི་ཕུ་ལགས་རྒྱ་ནག་ལ་
འདུག 10 ཨ་ཕ་འདི་ཚོའི་ཡུམ་ག་པར་ཡོག་རས། 11 ཟ་ཁང་འདི་ཚོའི་བདག་པོ་
འདི་ལ་མེད་པ་འདྲ། 12 ཕ་གི་མོའི་ཨ་མ་རེད་པས། 13 ཁོང་ཚོང་ཁང་གི་བདག་
པོ་ཡིན་གྱི་རེད། 14 ཁང་པ་འདི་ཚོ་བསླབ་གྲྭའི་ཡིན་གྱི་མ་རེད། 15 ཁོང་གི་སྐུ་ཟླ་
བསླབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་རེད།།

B 1 ཉི་མིག་འདི་ངའི་ཡིན། 2 ཁོང་ངའི་སྤུན་རེད། 3 ང་འདི་ངའི་མིན། 4 ས་གདན་
དམར་པོ་ཕ་གི་ངའི་རེད། 5 ཅོག་ཙེའི་སྟེང་གི་དེབ་འདི་ཚོ་ངའི་ཡེ་ཡིན། 6 དཀར་
ཡོལ་ཕ་གི་ངའི་མིན་པ་འདྲ། 7 ངའི་ཕུ་ལགས་ཨ་མི་རི་ཀར་ཡོག་རེད། 8 ངའི་
ནང་བསྟུན་གྲྭའི་འཁྲིས་ལ་ཡོད། 9 ངའི་དངུལ་ཚང་མ་དངུལ་ཁང་ལ་ཡོད། 10 ཁྱེད་
རང་གི་ཨ་ཕ་ཚང་མ་བསླབ་གྲྭར་ཡོག་རེད་པས། ཕྲུ་གུ་ཚང་མ་བསླབ་གྲྭར་ཡོད།
11 ཉལ་ཁྲིའི་སྟེང་གི་སྒྲུ་སློད་འདི་ཁྱེད་རང་གི་རེད་པས། སློབ་ཕྲུག་འདི་ངའི་རེད།
12 མེ་མདའ་འདི་གས་འདི་ཁྱེད་རང་གི་ཡིན་པས། ངའི་ཡིན། 13 བཀྲ་ཤིས་ལགས་
ཁྱེད་རང་གི་སྐུ་མཆེད་རེད་པས། བཀྲིས་ལགས་ངའི་སྤུན་རེད། 14 པད་མ་ལགས་
ཁྱེད་རང་གི་ཡབ་ཡུམ་ག་པར་ཡོག་རེད། ངའི་ཡ་མ་རྒྱ་ནག་ལ་ཡོག་རེད། 15 ཁྱེད་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

རང་གི་ཕྱུག་ཇེབ་འདིར་ཡོད་པས། ངའི་ཇེབ་འདིར་མེད་ནང་ལ་ཡོད།།

C ༡ ཁྲི་མོ་འདི་སུའི་རེད། འདི་ཁོང་གི་རེད། ༢ གཟིམ་ཤག་འདི་ཚོ་སུའི་རེད། ཁོང་རྣམ་ཚོའི་རེད། ༣ འདི་སུའི་གཟིམ་ཤག་རེད། ཁོང་གི་ཡིན་པ་འདྲ། ༤ སྨན་ཁང་ལ་སུའི་སྐུ་མཆེད་ཡོག་རེད། བཀྲ་ཤིས་ལགས་ཀྱི་སྐུ་མཆེད་ཡོད་པ་འདྲ། ༥ ཁྱེད་རང་ལ་སུའི་ཕྱུག་ཇེབ་ཡོད། ང་ལ་བསོད་ནམས་ལགས་ཀྱི་ཕྱུག་ཇེབ་ཡོད། ༦ བསླབ་གྲྭའི་འཁྲིས་ལ་སུའི་གཟིམ་ཤག་ཡོག་རེད། པད་མ་ལགས་ཀྱི་གཟིམ་ཤག་མེད་དམ། ༧ ཁོང་ལ་སུའི་ཕྱུག་དངུལ་ཡོག་རེད། རྡོ་རྗེ་ལགས་ཀྱི་ཕྱུག་དངུལ་ཡོད་ཀྱི་རེད། ༨ བཟོ་གྲྭ་པ་གི་སུའི་རེད། པ་གི་གཞུང་གི་ཡིན་པ་འདྲ། ༩ སྐུ་ཆས་འདི་གས་སུའི་རེད། འདི་གས་འདི་ངའི་རེད། ༡༠ ཁོང་སུའི་ཨ་ཕ་རེད། ཀུན་ལགས་ཀྱི་ཨ་ཕ་མིན་ནམ། ༡༡ འདི་སུའི་སྒྲིང་ག་རེད། སྒྲིང་ག་འདི་གཞུང་གི་འདྲ། ༡༢ དངུལ་ཁང་རྒྱབ་ཀྱི་ཟ་ཁང་འདི་སུའི་རེད། ཨེམ་ཅི་ལགས་ཀྱི་ཨ་ཕ་གི་རེད། ༡༣ རྒྱ་ཚོད་འདི་སུའི་རེད། འདི་ངའི་ཨ་མ་ལགས་ཀྱི་རེད། ༡༤ པད་མ་ལགས་སུའི་གཟིམ་ཤག་ལ་ཡོག་རེད། ཁོང་རྣམ་ཚོའི་གཟིམ་ཤག་ལ་ཡོད་པ་འདྲ། ༡༥ འདི་སུའི་མིག་ཤེལ་རེད། ངའི་རེད།

D གཅིག་ གཉིས་ གསུམ་ བཞི་ ལྔ་ དྲུག་ བདུན་ བརྒྱད་ དགུ་ བཅུ་ བཅུ་གཅིག་ བཅུ་གཉིས་ བཅུ་གསུམ་ བཅུ་བཞི་ བཅོ་ལྔ།

དང་པོ་ གཉིས་པ་ གསུམ་པ་ བཞི་པ་ ལྔ་པ་ དྲུག་པ་ བདུན་པ་ བརྒྱད་པ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

དགུ་པ་ བཅུ་པ་ བཅུ་གཅིག་པ་ བཅུ་གཉིས་པ་ བཅུ་གསུམ་པ་ བཅུ་བཞི་པ་ བཅོ་ལྔ་པ།

६ ༡ ད་ཆུ་ཚོད་ག་ཚོད་རེད། ད་ཆུ་ཚོད་དང་པོ་རེད། ༢ ད་ཆུ་ཚོད་ག་ཚོད་རེད། ད་ཆུ་ཚོད་གཉིས་པ་རེད། ༣ ད་ཆུ་ཚོད་གསུམ་པ་རེད་པས། ཆུ་ཚོད་གསུམ་པ་མ་རེད། ཆུ་ཚོད་བཞི་པ་རེད། ༤ ད་ལྟ་ཆུ་ཚོད་ག་རེ་རེད། ད་ལྟ་ཆུ་ཚོད་ལྔ་པ་རེད། ༥ ད་ལྟ་ཆུ་ཚོད་བརྒྱད་པ་རེད་པས། ད་ལྟ་བརྒྱད་པ་མ་རེད། བདུན་པ་རེད། ༦ ད་ཕྱག་ཚོད་ག་ཚོད་རེད། དགུ་པ་རེད། ༧ ད་ལྟ་ཕྱག་ཚོད་ག་རེ་རེད། ད་ལྟ་ཆུ་ཚོད་བཅུ་པ་རེད། ༨ ད་ལྟ་ཕྱག་ཚོད་ག་ཚོད་རེད། ད་ལྟ་ཕྱག་ཚོད་བཅུ་གཅིག་པ་རེད། ༩ ད་ཆུ་ཚོད་བཅུ་གཉིས་པ་རེད། ༡༠ ད་ཆུ་ཚོད་གཉིས་དང་ཕྱེད་ཀ་རེད། ༡༡ ད་ལྟ་ཆུ་ཚོད་བརྒྱད་དང་ཕྱེད་ཀ་རེད། ༡༢ ད་ཆུ་ཚོད་དགུ་དང་ཕྱེད་ཀ་ཡིན་པ་འདྲ། ༡༣ ད་ལྟ་ཆུ་ཚོད་གསུམ་དང་ཕྱེད་ཀ་ཡིན་གྱི་རེད། ༡༤ ད་ཆུ་ཚོད་བཞི་དང་སྐར་མ་བཅུ་རེད།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(page 51) ཁྱེད་ཚོར་འདྲི་ལན་ང་ལྔ

B ༡ བོད་ལ་དགོན་པ་ཞེ་དྲག་ཡོག་རེད། ༢ དགོན་པའི་ནང་ལ་མཁན་པོ་གཅིག་དང་གྲྭ་པ་མང་པོ་ཡོག་རེད། ༣ འབྲས་སྤུངས་ལ་གྲྭ་ཚང་འགའ་རབ་འདུག ༤ ཨ་མི་རི་ཀར་དམག་མིར་ཡོགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་འདྲ། ༥ རྒྱ་གར་ལ་མི་རིགས་སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོག་རེད། ༦ བོད་ལ་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་མང་པོ་མེད་པ་འདྲ། ༧ བཙོན་ཁང་གི་མཐའ་ལ་ལྕགས་རི་ཆེན་པོ་མི་འདུག་གས། ༨ ཁོའི་གླིང་ག་མཚོ་ཆེན་པོ་གཅིག་གི་ཁ་ལ་འདུག ༩ བསོད་ནམས་ལགས་ལ་ནུ་བཟའ་གསར་པ་ག་ཚོད་འདུག ༡༠ དྲུལ་ཁང་བཟོ་གྲྭ་མཐོ་པོ་འདིའི་རྒྱབ་ལ་ཡོད་ཀྱི་རེད། ༡༡ ཡ་གས་བསླབ་གྲྭའི་དགེ་རྒན་ཡིན་པ་འདྲ། ༡༢ འཕྲོག་པའི་ལྷམ་གོག་འདི་བཀྲིས་ལགས་ཀྱི་ཡིན་འགྲོ། ༡༣ ཁྲིམས་ཀྱི་དཀྱིལ་ལ་རྒྱ་མིའི་ཟ་ཁང་འདུག་གམ། ༡༤ ལག་ཆ་སྣྲིང་པ་འདི་གས་ཤིང་བཟོ་བའི་ཡིན་ནམ། ༡༥ ཟམ་པའི་སྟང་ལ་དབྱིན་ཇིའི་མོ་ཏ་གཅིག་འདུག སྨུའི་རེད། ༡༦ སྨན་ཁང་ལ་སྨུའི་ཨ་ཙ་ཡོག་རེད། ༡༧ ཁྱིམ་གྱི་སྒྲུ་བླ་བོད་པ་ཨེ་ཡིན། ༡༨ བསོད་ནམས་ལགས་ཕྱེད་དྲང་གི་ཁྲུམ་རི་ཡིན་ལ་ཡོག་རེད་པས། ༡༩ གཟིམ་ཤག་པ་གི་ཀྲ་ལགས་ཀྱི་ཡིན་པ་འདྲ། ༢༠ ལམ་ཁག་གི་གཡས་གཡོན་ལ་ཁང་པ་མཐོ་པོ་འགའ་རབ་འདུག ༢༡ ཁོང་ལ་སྐུ་མཆེད་མང་པོ་ཡོད་པ་འདྲ། ༢༢ གྲོང་ཁྱེར་འདིའི་ནང་གི་བཟོ་གྲྭ་ཚང་མ་གཞུང་གི་རེད། ༢༣ ཁང་པ་འདི་ཚོའི་བདག་པོ་རྒྱ་གར་ལ་ཡོག་རེད། ༢༤ ང་ལ་དེབ་དང་སྨྱུག་གུ་མང་པོ་ཡོད། ༢༥ ཁོང་ཚོ་ཚོའི་གཟིམ་ཤག་འདིར་མེད་པ་འདྲ།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ཤོག་ངོས་ལྔ་བཅུ་རེ་དྲུག་པ (page 56)

E ༡ ཁོས་བསླབ་གྲྭའི་ལས་ཀ་བྱས་པ་རེད། ༢ ཁོང་གིས་རྒྱ་གར་ལ་གཞུང་གི་ཕྱག་ལས་གནང་བ་རེད། ༣ མོས་དེབ་གསར་པ་ཞིག་ཀློག་པ་རེད། ༤ ཀུན་ལགས་ཀྱིས་དབྱིན་ཇིའི་ཕྱག་དེབ་ལྷུགས་ཀློག་གནང་བ་རེད། ༥ གྲྭ་པས་ཁ་གསོལ་པ་སྦྱོས་པ་རེད། ༦ འགྲོས་ལགས་ཀྱིས་གསོལ་དཀྲུམ་ཁ་ས་གཟིགས་པ་རེད། ༧ གཡོག་པོས་རྒྱ་གར་གྱི་ཁ་ལག་ཟས་པ་རེད། ༨ བསོད་ནམས་ལགས་ཀྱིས་ཆུ་ཚོད་བརྒྱད་དང་ཕྱེད་ཀར་ཞ་ཁང་ལ་གསོལ་ཚིག་མཆོད་པ་རེད། ༩ བུས་ཁ་ས་ཡི་གེ་བྲིས་པ་རེད། ༡༠ ཕྱག་བྲིས་འདི་ན་ཞིང་བྲིས་གནང་བ་རེད། ༡༡ བུ་མོས་སྤྲང་པོར་དངུལ་ཞེ་དྲག་བསྐྱེར་བ་རེད། ༡༢ གཞུང་ཞབས་ཀྱིས་བླ་མར་ཕྱག་དངུལ་ཕུལ་གནང་བ་རེད། ༡༣ ཁོས་བཀྲ་ཤིས་ལགས་ལ་ཁ་པར་བཏང་བ་རེད། ༡༤ ཁོང་གི་ཨ་ཕ་གིས་ཞལ་པར་བཏང་བ་རེད། ༡༥ མ་བྱུན་གྱིས་མདང་དགོང་མོག་མོག་བཟོས་པ་རེད། ༡༦ ཁོང་གིས་ངའི་ནང་ལ་གསོལ་ཚིག་བཟོས་གནང་བ་རེད། ༡༧ མོ་ཁ་ཞུབ་དགོང་མཐའ་བསླབ་གྲྭར་ཕྱིན་པ་རེད། ༡༨ ཁོང་རྒྱ་ནག་ལ་ན་ཞིང་ཐེགས་པ་རེད། ༡༩ ངའི་ཕྲུག་གུ་ཁོས་འཁྱེར་བ་རེད། ༢༠ པད་མ་ལགས་ཀྱི་ཕྱག་ཚོད་ཁོང་གིས་བརྐུམས་པ་རེད།།

F ༡ ཁོས་ཆུ་ཚོད་ལྔ་པར་ལས་ཀ་བྱས་པ་རེད་པས། ཁོས་ཆུ་ཚོད་ལྔ་པར་ལས་ཀ་བྱས་པ་རེད། ༢ ཁོང་གིས་ཕྱག་ལས་གནང་བ་རེད་པས། ཁོང་གིས་ཕྱག་ལས་གནང་བ་རེད། ༣ མོས་དེབ་ཀློག་པ་རེད་པས། མོས་དེབ་ཀློག་པ་རེད། ༤ ཀུན་ལགས་ཀྱིས་གསར་ཤོག་ལྷུགས་ཀློག་གནང་བ་རེད་པས། ཀུན་ལགས་ཀྱིས་གསར་ཤོག་ལྷུགས་

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

སློག་གནང་བ་རེད།། ༥ གྲྭ་པས་ཤ་གསུམ་པ་ཉོས་པ་རེད་པས།། ༦ ཁོང་རྣམ་ཚོས་ཤ་ཉོས་པ་རེད།

གསོལ་སྐྲུམ་གཟིགས་པ་རེད་པས།། ལགས་གཟིགས་པ་རེད།། ༧ གཡོག་པོས་

ཁ་ལག་ཟས་པ་རེད་པས།། གཡོག་པོས་ཁ་ལག་ཟས་པ་རེད།། ༨ བསོད་ནམས་

ལགས་ཀྱིས་གསོལ་ཚིག་མཆོད་པ་རེད་པས།། བསོད་ནམས་ལགས་ཀྱིས་གསོལ་

ཚིག་མཆོད་པ་རེད།། ༩ བུས་ཡི་གེ་བྲིས་པ་རེད་པས།། བུས་ཡི་གེ་བྲིས་པ་རེད།

༡༠ ཁོང་གིས་ཕྱག་བྲིས་བྲིས་གནང་བ་རེད་པས།། ཁོང་གིས་ཁ་ས་ཕྱག་བྲིས་བྲིས་གནང་

བ་རེད།། ༡༡ མོས་སྤྲང་པོར་དངུལ་ཞེ་དྲུག་བསྐྱེར་བ་རེད་པས།། མོས་ཞེ་དྲུག་བསྐྱེར་བ་

རེད།། ༡༢ ཁྱེད་རང་གི་ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་ཕྱག་དངུལ་གནང་བ་རེད་པས།། ཨ་མ་

ལགས་ཀྱིས་ཕྱག་དངུལ་གནང་བ་རེད།། ༡༣ ཁོས་ཁ་པར་བཏང་བ་རེད་པས།། ཁོས་

ཁ་པར་བཏང་བ་རེད།། ༡༤ སྐུ་མཆེད་ཚོས་ཞལ་པར་བཏང་གནང་བ་རེད་པས།། ཞལ་

པར་བཏང་གནང་བ་རེད།། ༡༥ ཁོས་རྒྱ་མིའི་ཁ་ལག་བཟོས་པ་རེད་པས།། ཁོས་རྒྱ་

མིའི་ཁ་ལག་བཟོས་པ་རེད།། ༡༦ གསོལ་ཚིག་འདི་ཁྱེད་རང་གི་ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་

བཟོས་གནང་བ་རེད་པས།། ལགས་རེད།།

༧ ༡ ཁོས་ག་རེ་ཉོས་པ་རེད།། ཁོས་ལས་ཀ་ཉོས་པ་རེད།། ༢ ཁོང་གིས་ག་རེ་

གནང་བ་རེད།། ཁོང་གིས་ཕྱག་ལས་གནང་བ་རེད།། ༣ མོས་ག་པར་དེབ་སློག་

པ་རེད།། མོས་བསླབ་གྲྭར་དེབ་སློག་པ་རེད།། ༤ ཀུན་ལགས་ཀྱིས་སྐུའི་ཕྱག་དེབ་

གཟིགས་སློག་གནང་བ་རེད།། ཀུན་ལགས་ཀྱིས་ཁོང་གི་ཕྱག་དེབ་གཟིགས་སློག་

གནང་བ་རེད།། ༥ གྲྭ་པས་ག་རེ་ཉོས་པ་རེད།། གྲྭ་པས་ཕྲེམ་ནས་ནང་ཆས་ཉོས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

པ་རེད།། ༦ བསོད་ནམས་ལགས་ཀྱི་ནང་ཆས་འདི་ཚོག་ནས་གཟིགས་པ་རེད།
ཁོང་གིས་ཁྲིའུ་ཆེན་པོ་ནས་གཟིགས་པ་རེད། ༧ གཡོག་པོས་ག་རེ་ཟས་པ་
རེད། གཡོག་པོས་ཤོག་ཤོག་ཟས་པ་རེད། ༨ འབྲིས་ལུགས་ཀྱིས་ག་དུས་
མཆོད་པ་རེད། འབྲིས་ལུགས་ཀྱིས་མདང་དགོང་མཆོད་པ་རེད། ༩ ཁྱས་ག་དུས་
ཡི་གེ་བྲིས་པ་རེད། ཁྱས་ཁ་ས་ཡི་གེ་བྲིས་པ་རེད། ༡༠ ཁོང་གིས་ག་དུས་ཕྱག་
བྲིས་བྲིས་གནང་བ་རེད། ཁོང་གིས་ཁ་ནུབ་དགོང་མཐའ་ཕྱག་བྲིས་བྲིས་གནང་བ་
རེད། ༡༡ བུ་མོས་དཔྱལ་ག་ཚོད་བསྐྱེར་བ་རེད། ཞེ་དྲུག་བསྐྱེར་བ་རེད། ༡༢ གཞུང་
སྲུར་སྐྱུག་དཔྱལ་ཕུལ་གནང་བ་རེད། བླ་མར་ཕུལ་གནང་བ་རེད། ༡༣ ཁོས་སུར་
འབས་ཀྱིས་
ཁ་པར་བཏང་བ་རེད། ཁོས་མོར་ཁ་པར་བཏང་བ་རེད། ༡༤ ཁོང་གིས་ཞལ་པར་
ག་དུས་བཏང་གནང་བ་རེད། ཁོང་གིས་ཁ་ས་ཞལ་པར་བཏང་གནང་བ་རེད། ༡༥ མ་
ཐུན་གྱིས་མོག་མོག་ག་ཚོད་བཟོས་པ་རེད། མོག་མོག་བཅུ་བཟོས་པ་རེད། ༡༦ པད་
མ་ལགས་ཀྱིས་གསོལ་ཚིག་ག་རེ་བཟོས་གནང་བ་རེད། པད་མ་ལགས་ཀྱིས་རྒྱ་མིའི་
ཁ་ལག་བཟོས་གནང་བ་རེད།།

H ༡ ཁོས་ལས་ཀ་མ་བྱས་པ་རེད་པས། ཁོས་ལས་ཀ་མ་བྱས་པ་རེད། ༢ ཁོང་གིས་
ཕྱག་ལས་གནང་བ་རེད་པས། ཁོང་གིས་ཕྱག་ལས་མ་གནང་བ་རེད། ༣ མོས་ཉ་
མ་ཉོས་པ་རེད་པས། ཉ་ཉོས་པ་རེད། ༤ པད་མ་ལགས་ཀྱིས་གསོལ་དཀྲུམ་མ་
གཟིགས་པ་རེད་པས། ཁོང་གིས་གསོལ་དཀྲུམ་གཟིགས་པ་རེད། ༥ མ་ཐུན་གྱིས་
ཁ་ལག་མ་བཟོས་པ་རེད་པས། མ་ཐུན་གྱིས་ཁ་ལག་ཞེ་དྲུག་བཟོས་པ་རེད།

i ༡ མ་ཐུན་གྱིས་ཁ་ལག་བཟོས་ཙང་ཁོ་ཚོས་ཞེ་དྲུག་ཟས་པ་རེད། ༢ ཁོང་ཁྲོམ་ལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཐེགས་ཧོང་ནང་ཆམ་གཞིགས་པ་རེད། ༣ ཁོང་བླ་མ་ཡིན་ཙང་གཞུང་ཞབས་འདེམས་སྐུག་དངུལ་འགའ་རབ་སྤུལ་གནང་བ་རེད། ༤ ཁོ་ལ་སྐྱུག་གྱུ་མེད་ཙང་ཁོས་སྐྱུག་གུ་གཅིག་བསྐྱེར་བ་རེད། ༥ ཁོང་གིས་མདང་དགོང་ཞལ་པར་བཏང་གནང་ཙང་ད་རིང་མོས་ཀྱི་མིའི་ཁ་ལག་བཟོས་པ་རེད།།

[illegible]

A ༡ ངས་ལས་ཀ་གྲུས་པ་ཡིན། ངས་ལས་ཀ་མ་གྲུས། ༢ ངས་སློབ་སྦྱོང་གྲུས་པ་ཡིན། ངས་ལས་ཀ་མ་གྲུས། ༣ ངས་དེབ་ཀློག་པ་ཡིན། ངས་དེབ་མ་ཀློག། ༤ ངས་སྐད་མོ་བརྡུས་པ་ཡིན། ངས་སྐད་མོ་མ་བརྡུས། ༥ ངས་ཕ་ཉོས་པ་ཡིན། ངས་ཕ་མ་ཉོས། ༦ ངས་མོ་ཊ་གཡར་བ་ཡིན། ངས་མོ་ཊ་མ་གཡར། ༧ ངས་ཁ་ལག་ཟས་པ་ཡིན། ངས་ཁ་ལག་མ་ཟས། ༨ ངས་ཇོ་མ་འཁྱུང་བ་ཡིན། ངས་ཇོ་མ་མ་འཁྱུང་། ༩ ངས་ཡི་གེ་བྲིས་པ་ཡིན། ངས་ཡི་གེ་མ་བྲིས། ༡༠ ངས་རི་མོ་བྲིས་པ་ཡིན་ངས་རི་མོ་མ་བྲིས། ༡༡ ངས་དངུལ་བསྐྱེར་བ་ཡིན། ངས་དངུལ་མ་བསྐྱེར། ༡༢ ངས་ཁོ་ལ་ཡོགས་སྐྲད་པ་ཡིན། ངས་ཁོ་ལ་ཡོགས་མ་སྐྲད། ༡༣ ངས་ཁ་ལག་བཟོས་པ་ཡིན། ངས་ཁ་ལག་མ་བཟོས། ༡༤ ངས་ཁང་པ་བརྒྱབ་པ་ཡིན། ངས་ཁང་པ་མ་བརྒྱབ། ༡༥ ང་བསླབ་གྲྭར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་བསླབ་གྲྭར་མ་ཕྱིན། ༡༦ ང་འདིར་ཡོད་པ་ཡིན། ང་འདིར་མ་ཡོང་།།

B ༡ ཁྱེད་རས་སློབ་སྦྱོང་གྲུས་པས། ཁྱེད་རང་གིས་སློབ་སྦྱོང་གནང་བས། ངས་སློབ་སྦྱོང་གྲུས་པ་ཡིན། ༢ ཁྱེད་རང་གིས་སྐྱེ་དམན་དེ་ཚོར་གཟིགས་པས། ངས་མ་བརྡུས། ༣ ཁྱེད་རང་གིས་ཁོང་གི་ཕྱག་རིབ་གཡར་གནང་བས། ཁོང་གི་ཕྱག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

དེབ་གསར་བ་ཡིན།། ༤ ཁྱོད་རས་རྒྱུ་འཕྲུང་བས།། རྒྱུ་མ་འཕྲུང་ཚད་འཕྲུང་བ་ཡིན།། ༥ ཁ་སེང་ཁྱེད་རང་གིས་རི་མོ་བྲིས་གནང་བས།། ཁ་སེང་བྲིས་པ་ཡིན།། ༦ ཁྱེད་རང་གིས་ཁོ་ལ་ཡིགས་གནང་བས།། ཡིགས་སྣྲད་པ་ཡིན།། ༧ ཁྱེད་རང་གིས་གསོལ་ཇར་ལྟགས་ཤེལ་སྐོན་པས།། ངས་ཅི་ཞི་བརྒྱབ་པ་ཡིན།། ༨ ཁྱེད་རང་ཁ་ས་བསླབ་གྲྭར་ཕེབས་པས།། བསླབ་གྲྭར་མ་ཡོང་།། ༩ ཁྱེད་རང་གིས་ཕྱག་ལས་གནང་བས།། ངས་ལས་ཀ་ཚུམ་པ་ཡིན།། ༡༠ ཁྱེད་རང་གིས་ཕྱག་དེབ་འདི་ལྟགས་ཀློག་གནང་བས།། ངས་དེབ་འདི་མ་ཀློག།། ༡༡ ཁྱེད་རང་གིས་ཁ་ས་ཁྲོམ་ནས་བཞེས་ཚལ་གཟིགས་པས།། ཚལ་མ་ཉོས་ཤ་ཉོས་པ་ཡིན།། ༡༢ ཁྱེད་རང་གིས་རྒྱ་མིའི་ཟ་ཁང་ལ་གསོལ་ཚིག་མཆོད་པས།། ངས་ཁ་ལག་ཟ་ཁང་ལ་མ་ཟས།། ནང་ལ་ཟས་པ་ཡིན།། ༡༣ ཁྱེད་རང་གིས་ཁ་ས་བསོད་ནམས་ལགས་ལ་ཕྱག་བྲིས་གནང་བས།། ཁ་ས་མ་བྲིས།། ད་ནང་བྲིས་པ་ཡིན།། ༡༤ ཁྱེད་རང་གི་ཕྱག་ཚོད་རྙིང་པ་འདི་ཁོང་ལ་གནང་བས།། ཁོང་ལ་ཕུལ་བ་ཡིན།། ༡༥ མདང་དགོང་ཁྱེད་རང་གིས་སྨན་ཁང་ལ་ཞལ་པར་བཏང་གནང་བས།། ངས་ཁ་པར་མ་བཏང་།། ༡༦ ཁ་ས་ཁྱེད་རང་བཀྲིས་ལགས་ཀྱི་གཟིམ་ཤག་ལ་ཕེབས་པས།། བཀྲ་ཤིས་ལགས་ཀྱི་གཟིམ་ཤག་ལ་མ་ཕྱིན།། ང་གླིང་གར་ཕྱིན་པ་ཡིན།། ༡༧ ངའི་སྨྱུ་གུ་ཁྱེད་རང་གིས་བསྣམས་པས།། ཁྱེད་རང་གི་ཕྱག་སྨྱུག་མ་འཁྱེར།། ཁོང་གི་ཕྱག་སྨྱུག་འཁྱེར་བ་ཡིན།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༡ ཁྱོད་རས་ག་རེ་བྱས་པ་ཡིན། ཁྱེད་རང་གིས་ག་རེ་གནང་བ་ཡིན། ངས་ལས་ཀ་བྱས་པ་ཡིན། ༢ ཁྱོད་རས་ཁ་ས་དེབ་ག་རེ་ཀློག་པ་ཡིན། ཁྱེད་རང་གིས་ཁ་ས་ཕྱག་དེབ་ག་རེ་ཞལ་ཀློག་གནང་བ་ཡིན། ངས་ཁ་ས་སྒྲུང་ཀློག་པ་ཡིན། ༣ ཁྱོད་རས་ཚོང་ཁང་ནས་ག་རེ་ཉོས་པ་ཡིན། ཁྱེད་རང་གིས་ཚོང་ཁང་ནས་ག་རེ་གཟིགས་པ་ཡིན། ངས་ཚོང་ཁང་ནས་ཤོག་བུ་དང་སྣག་ཚ་ཉོས་པ་ཡིན། ༤ ཁྱོད་རས་ཁོང་གི་གཟིམ་ཤག་ལ་ག་རེ་འཐུང་བ་ཡིན། ཁོང་གི་གཟིམ་ཤག་ལ་ག་རེ་མཆོད་པ་ཡིན། ཆུ་འཐུང་བ་ཡིན། ༥ ཁྱེད་རང་གིས་མདང་དགོང་བསླབ་སྦྱོར་ག་རེ་བྲིས་གནང་བ་ཡིན། ངས་རི་མོ་གཅིག་བྲིས་པ་ཡིན། ༦ ཁྱེད་རང་གིས་སྤྲ་པར་ག་རེ་གནང་བ་ཡིན། སྤྲ་པར་དངུལ་དང་ཁ་ལག་བརྗེར་བ་ཡིན། ༧ དངུལ་ཁང་ལ་ཞལ་པར་ག་དུས་བཏང་གནང་བ་ཡིན། ཁ་པར་ཁ་ཉིན་བཏང་བ་ཡིན། ༨ ཁྱེད་རང་རྒྱ་གར་ལ་ག་དུས་ཕེབས་པ་ཡིན། ང་རྒྱ་གར་ལ་ན་ནིང་ཕྱིན་པ་ཡིན། ༩ ཁྱོད་རས་བསླབ་གྲྭ་ནས་དེབ་ག་གི་འཁྱེར་བ་ཡིན། ཁྱེད་རང་གིས་བསླབ་གྲྭ་ནས་ཕྱག་དེབ་ག་གི་བསྣམས་པ་ཡིན། ངས་བསླབ་གྲྭ་ནས་དེབ་སེར་པོ་འདི་འཁྱེར་བ་ཡིན།།

༡ ཁྱོད་རང་དེབ་དགོས་པས། ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་དེབ་དགོས་གནང་ངམ། ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་དེབ་དགོས་གནང་བ་འདུག་གམ། ང་ལ་དེབ་དགོས། ང་ལ་དེབ་མི་དགོས། ༢ ཁྱེད་རང་ལ་ག་རེ་དགོས་གནང་ངམ། ཁྱེད་རང་ལ་ག་རེ་དགོས་གནང་བ་འདུག ང་ལ་མོ་ཊ་གསར་པ་གཅིག་དགོས།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

E ༡ ལྷ་སར་ཕྱིན་ནས་ཞེ་སེ་ཀོའི་བསྐུམས་པ་ཡིན། ༢ ལྷ་སར་ཕྱིན་རྗེས་ཞེ་སེ་ཀོའི་བསྐུམས་པ་ཡིན། ༣ ཁང་པ་རྙེས་ནས་ཁོ་ལ་གཡར་བ་ཡིན། ༤ ཁང་པ་རྙེས་རྗེས་ཁོ་ལ་གཡར་བ་ཡིན། ༥ ངས་བསླབ་གྲྭ་ནས་ཡོང་ནས་ཆང་འཐུང་བ་ཡིན། ༦ ངས་བསླབ་གྲྭ་ནས་ཡོང་རྗེས་ཆང་འཐུང་བ་ཡིན། ༧ ངས་དེབ་འདི་ནས་འཁྱེར་ནས་ཁོར་སྤྲད་པ་ཡིན། ༨ ངས་དེབ་འདི་ནས་ འཁྱེར་རྗེས་ཁོར་སྤྲད་པ་ཡིན། ༩ ངས་དངུལ་གཡར་ནས་ཁང་པ་བརྒྱབ་པ་ཡིན། ༡༠ ངས་དངུལ་གཡར་རྗེས་ཁང་པ་བརྒྱབ་པ་ཡིན། ༡༡ ངས་གོམ་པ་བརྒྱབ་ནས་བསླབ་གྲྭར་ཡོང་བ་ཡིན། ༡༢ ངས་གོམ་པ་བརྒྱབ་རྗེས་བསླབ་གྲྭར་ཡོང་བ་ཡིན། ༡༣ ཁྱེད་རང་ལྷ་སར་ཕེབས་ནས་སྐུའི་གཟིམ་ཤག་གཡར་གནང་བ་ཡིན། ང་ལྷ་སར་ཕྱིན་ནས་ངའི་སྤུན་གྱི་ཁང་པ་གཡར་བ་ཡིན། ༡༤ ཁྱེད་རང་བསླབ་གྲྭ་ཕེབས་(ནས)རྗེས་གསོལ་ཚིག་བཟོས་གནང་བས། ཁ་ལག་མ་བཟོས།

F ཁོང་གིས་ཁོང་ལ་ཕྱག་དེབ་ཕུལ་གནང་བ་རེད། ཁོང་གིས་ཁོར་ཕྱག་དེབ་གསོལ་རས་གནང་བ་རེད། ཁོས་ཁོང་ལ་ཕྱག་དེབ་ཕུལ་བ་རེད། ཁོས་ཁོར་དེབ་བསྐུར་བ་རེད། (སྤྲད་པ་རེད།) ངས་ཁོ་ལ་དེབ་བསྐུར་བ་ཡིན། (སྤྲད་པ་ཡིན།) ངས་ཁོང་ལ་ཕྱག་དེབ་ཕུལ་བ་ཡིན།།

G ཁ་ས་ཞོག་པ།། མས་ཉིན་གང་ གཞེས་ཉིན་ དགུས་ཉིན་ བལ་ཡུལ་ བལ་འབུ་ ཤིང་ཏོག་ ཚི་ལུ་མ་ བཞེས་ལུ་མ་ གསེར་ ལྕག་ དངུལ་ ཟངས།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(page 75) [illegible]

A ༡ ཇོས་ལས་ཀ་བྱས་སོང་། ཇོས་ལས་ཀ་བྱས་མ་སོང་། ༢ མོས་དེབ་ཀློག་སོང་། མོས་དེབ་ཀློག་མ་སོང་། ༣ གླུ་པས་ཞ་ཉེས་སོང་། གླུ་པས་ཞ་ཉེས་མ་སོང་། ༤ ཁོ་ཚོས་ཁ་ལག་ཟས་སོང་། ཁོ་ཚོས་ཁ་ལག་ཟས་མ་སོང་། ༥ ཤན་ལགས་ཀྱིས་ཕྱག་ཕྲིས་ཕྲིས་གནང་སོང་། ཤན་ལགས་ཀྱིས་ཕྱག་ཕྲིས་ཕྲིས་གནང་མ་སོང་། ༦ ཁོང་གིས་ཨ་ཁྲ་ལ་ཕྱག་དངུལ་གནང་སོང་། ཁོང་གིས་ཨ་ཁྲ་ལ་ཕྱག་དངུལ་གནང་མ་སོང་། ༧ ཁོས་ནང་ལ་ཁ་པར་བཏང་སོང་། ཁོས་ནང་ལ་ཁ་པར་བཏང་མ་སོང་། ༨ མ་རྒྱན་གྱིས་ཇ་བཟོས་སོང་། ཁོང་གིས་གསོལ་ཇ་བཟོས་གནང་མ་སོང་། ༩ བསོད་ནམས་ལགས་བསྟན་གླུར་ཐེགས་སོང་། ཁོང་བསྟན་གླུར་ཐེགས་མ་སོང་། ༡༠ ཁྱེད་རང་གི་ཕྱག་དེབ་ཁོང་གིས་བསྣམས་སོང་། ཁྱེད་རང་གི་ཕྱག་དེབ་ཁོང་གིས་བསྣམས་མ་སོང་། ༡༡ ཁོང་གིས་ན་ཞིང་པོད་སྐད་སློབ་སྦྱོང་གནང་སོང་། ༡༢ ཁོང་གིས་ཁ་ས་བསྟན་གླུར་ཚིག་པར་སྤྱགས་ཀློག་གནང་སོང་། ༡༣ ཁ་ཉིན་ཁོང་གིས་ཁྲོམ་ནས་ན་བཟའ་དང་ཞབས་ཅག་གཟིགས་སོང་། ༡༤ ཁོང་གིས་མདང་དགོང་ཟ་ཁང་ལ་གསོལ་ཚིག་ཞེ་དྲག་མཆོད་སོང་། ༡༥ ཁོང་གིས་ཤན་ལགས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱག་དེབ་ཁ་ཤས་ཕུལ་གནང་སོང་། ༡༦ རི་མོ་འདི་བསོད་ནམས་ལགས་ཀྱིས་ཕྲིས་གནང་སོང་། ༡༧ ཁོས་ཇ་མང་པོ་འཐུང་མ་སོང་། ༡༨ ཁོང་གིས་མདང་དགོང་བཀྲིས་ལགས་ཀྱི་གཟིམ་ཤག་ལ་ཨ་རག་འགག་རབ་མཆོད་སོང་། ༡༩ ཁོས་ད་ནང་ཁ་པར་ཐེང་གཉིས་བཏང་སོང་། ༢༠ ཁ་ས་མ་རྒྱན་གྱིས་གསོལ་ཚིག་ཡག་པོ་བཟོས་མ་སོང་། ༢༡ རྒྱ་མིས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

བོད་ལ་ཡོད་དུས་སྐྱུར་བཙོས་མང་པོ་ཉུས་སོང་། ༢༢ མོ་ཨ་མི་རི་ཀར་ཕྱིན་ནས་བསླབ་གྲྭར་འཛུལ་སོང་། ༢༣ མོར་ལས་ཀ་ཡོད་ཙང་ཐེ་སེ་ཀོབ་ལ་ཕྱིན་མ་སོང་། ༢༤ མོས་སློབ་སྦྱོང་ཡག་པོ་མ་བྱུས་ཙང་དགེ་རྒན་གྱིས་ཁ་ཤེ་ཁ་ཤེ་བཏང་སོང་། ༢༥ བལ་ཡུལ་ལ་ཐེབས་ནས་ལོ་བཞི་ཕྱིན་སོང་། ༢༦ ཟླུ་གྲུས་དེབ་དབྲལ་ཙང་ཁོས་གསར་པ་གཅིག་ཉོས་སོང་། ༢༧ ཁོང་གིས་ཕྱག་དེབ་གཟིགས་ནས་ལྡོགས་ཀློག་གནང་མ་སོང་། ༢༨ ཁོང་གིས་ཁྲོམ་ལ་ཐེབས་དུས་ཉོ་ཆ་ཞེ་དྲག་སྐྱོན་སོང་། ༢༩ ཁོས་དེབ་ཉོས་ནས་རིན་སྤྲད་མ་སོང་། ༣༠ མོས་ཆང་མང་པོ་འཐུང་ཙང་མོ་ལ་དངུལ་གཡར་མ་སོང་།།

B ༡ མོས་ཤོག་བུ་དབྲལ་སོང་ངམ། མོས་ཤོག་བུ་དབྲལ་སོང་། ༢ མོས་སློབ་སྦྱོང་བྱུས་སོང་ངམ། མོས་སློབ་སྦྱོང་བྱུས་སོང་། ༣ ཁོང་གིས་བཞེས་ཚལ་གཟིགས་སོང་ངམ། བཞེས་ཚལ་གཟིགས་མ་སོང་། ༤ ཁོང་གིས་ཆབ་མཆོད་སོང་ངམ། ཁོང་གིས་ཆབ་མཆོད་སོང་། ༥ ཁོས་ཨ་རག་འཐུང་སོང་ངམ། ཨ་རག་འཐུང་མ་སོང་། ༦ ཁོང་གིས་ཕྱག་ཁྲིས་ཁྲིས་གནང་སོང་ངམ། ཕྱག་ཁྲིས་ཁྲིས་གནང་མ་སོང་། ༧ ཁོས་ཁ་པར་བཏང་སོང་ངམ། ཁ་པར་ཐེང་གཅིག་བཏང་སོང་། ༨ བཀྲིས་ལགས་གནས་ཚང་ལ་ཐེབས་སོང་ངམ། བཀྲིས་ལགས་གནས་ཚང་ལ་ཐེབས་མ་སོང་། ༩ པ་གི་ཁོས་བརྗེད་སོང་ངམ། ཁོས་བརྗེད་སོང་། ༡༠ ད་ནང་ཁོང་གིས་ལས་ཁུངས་ལ་ཕྱག་ལས་གནང་སོང་ངམ། ལས་ཁུངས་ལ་ཕྱག་ལས་གནང་མ་སོང་། གཟིམ་ཤག་ལ་གནང་སོང་། ༡༡ ཚེ་རིང་ལགས་ཀྱིས་ན་ཞིང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཕྱག་དཔེ་འདི་ཚོ་ལྡོགས་ཀློག་གནང་སོང་ངམ། འདི་ཚོ་ཚང་མ་ལྡོགས་ཀློག་གནང་སོང་། ༡༢ ཁོས་རྒྱ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

གར་ལ་བོད་སྐད་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ཡོད་དམ། བོད་སྐད་སློབ་སྦྱོང་བྱས་མ་ཡོད། དབྱིན་ཇིའི་སྐད་སློབ་སྦྱོང་བྱས་ཡོད། ༡༣ བཀྲིས་ལགས་ཀྱིས་ཁྱེད་རང་གི་སྐུ་མཆེད་ལ་ཕྱག་བྲིས་བྲིས་གནང་ཡོད་དམ། ད་ནང་བྲིས་གནང་ཡོད། ༡༤ ཁྱེད་གིས་ད་ནང་ཨེམ་ཆི་ལགས་ལ་ཞལ་པར་ཐེངས་གཉིས་བཏང་ཡོད་དམ། ལགས་ཐེངས་གཅིག་བཏང་གནང་ཡོད། ༡༥ ཁྱེད་རང་གི་གྲོགས་པོ་ཚོ་ཞི་སི་ཀོབ་ལ་ཐེགས་ཡོད་དམ། ཞི་སི་ཀོབ་ལ་ཐེགས་མ་ཡོད། ཆམ་ཆམ་ལ་ཐེགས་ཡོད། ༡༦ ཁྱེད་རང་སྨན་ཁང་ལ་ཐེགས་ནས་བདུན་ཕྲག་ཙམ་ཞིག་ཕྱིན་ཡོད་དམ། ལགས་ཕྱིན་པ་འདྲ། ༡༧ བཀྲིས་ཀྱི་གྲོགས་པོས་ཕན་ལགས་ཀྱི་ཕྱག་དཔེ་དགྲལ་ཚང་གཞེ་གཞེ་བཏང་གནང་ཡོད་དམ། བཏང་གནང་བ་འདྲ། ༡༨ ཁྱེད་རང་གི་གྲོགས་པོས་ལས་ཀ་མེད་ཚང་ཚོང་པ་འདིའི་ས་ནས་དངུལ་གཡར་ཡོད་དམ། ལགས་དངུལ་གཡར་ཡོད།།

C ༡ ཁྱོས་ག་པར་ལས་ཀ་བྱས་ཡོད། བསླབ་གྲྭར་བྱས་ཡོད། ༢ ཁྱེད་རྣམ་ཚོས་ཕྱག་ལས་ག་རེ་གནང་ཡོད། ཕྱག་ལས་གནང་མ་ཡོད། སློབ་སྦྱོང་གནང་ཡོད། ༣ མོས་དེབ་འདི་ག་དུས་ཀློག་ཡོད། དེབ་འདི་ཁ་སང་ཀློག་ཡོད། ༤ ཁྱོད་གིས་ཁྲིམ་ནས་ག་རེ་གཟིགས་ཡོད། གསོལ་སྐྱུམ་དང་བཞེས་ཚལ་ཚི་དག་གཟིགས་ཡོད། ༥ ད་ནང་ཁྱོད་གིས་སུ་ལ་ཕྱག་བྲིས་བྲིས་གནང་ཡོད། ཁྱོད་གི་གྲོགས་པོ་གཅིག་ལ་གནང་ཡོད། ༦ ཁྱོས་ཟ་ཁང་ལ་ཁ་ལག་ག་རེ་ཟས་ཡོད། འབྲས་དང་ཚལ་ཟས་ཡོད། ༧ ངའི་དེབ་གསར་པ་འདི་སུས་འཁྱེར་ཡོད། ད་སྔོན

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

བགྲིས་ལགས་ཀྱིས་བསྐུམ་སོང་། ༨ དྲུང་ཡིག་གིས་བསླབ་གྲྭ་ནས་སྤུ་ལ་ཁ་པར་
བཏང་སོང་། ཁོང་རང་ཞི་གྲོགས་མོར་བཏང་སོང་། ༩ མདང་དགོང་གསོལ་ཚོགས་ག་
རེ་བཙོས་གནང་སོང་། མདང་དགོང་ཤ་བསྲེག ཀྱུ་ཕྲུགས་དང་ཚལ་བཙོས་པ་གནང་
སོང་། ༡༠ ཁོས་དངུལ་ཁང་ནས་དངུལ་གཡར་ཐུས་ག་རེ་ཉོས་སོང་། ཁང་པ་ཉོས
པ་འདྲ། ༡༡ ཁོས་ཆང་མང་པོ་འཐུང་ཙང་མོས་ག་རེ་ཐུས་སོང་། མོས་ག་ཤེ་ག་ཤེ་
བཏང་བ་འདྲ། ༡༢ ཕྱེད་རང་འདིར་ཕེབས་ནས་ཟླ་བ་ག་ཚོད་ཕྱིན་སོང་། ཟླ་བ་
དྲུག་ཙམ་ཞིག་ཕྱིན་སོང་།།

D ༡ ཁོང་གིས་ཁོང་ལ་བཀའ་མོལ་ཞུས་གནང་སོང་། ༢ ཁོང་གིས་ཁོར་བཀའ་
མོལ་གནང་སོང་། ༣ ཁོས་ཁོང་ལ་བཀའ་མོལ་ཞུས་སོང་། ༤ ཁོས་ཁོ་ལ་
སྐད་ཆ་བཤད་སོང་། ༥ ངས་ཁོང་ལ་བཀའ་མོལ་ཞུས་པ་ཡིན། ༦ ངས་ཁོར་
སྐད་ཆ་བཤད་པ་ཡིན། ༧ ཁོང་གིས་ང་ལ་བཀའ་མོལ་གནང་བྱུང་། ༨ ཁོས་ང་
ལ་སྐད་ཆ་བཤད་བྱུང་། ༡ ཁོང་གིས་ཁོང་ལ་ཞུས་གནང་སོང་། ༢ ཁོང་གིས་
ཁོ་ལ་གསུང་སོང་། ༣ ཁོས་ཁོང་ལ་ཞུས་སོང་། ༤ ཁོས་ཁོ་ལ་བཤད་སོང་།
(ལབ་སོང་།) ༥ ཁོང་གིས་ང་ལ་གསུང་གིས་(གསུངས་བྱུང་། ༦ ངས་ཁོང་
ལ་ཞུས་པ་ཡིན། ༧ ངས་ཁོ་ལ་ལབ་པ་ཡིན་(བཤད་པ་ཡིན་)།།

E ༡ ཁོང་དབུས་ལ་མ་ཕེབས་གོང་ལ་ཉོ་ཆ་མང་པོ་སྒྲུབ་སོང་ངམ། ཉོ་ཆ་ཞེ་དྲག་
སྒྲུབ་སོང་། ༢ ཞེ་ལེ་ཀོ་ཞེ་མ་གཟིགས་གོང་ལ་དེབ་འདི་ཀློག་གནང་བས། ཀློག་པ་
ཡིན། ༣ གླང་ཤ་མ་བསྲེག་གོང་ལ་ཚ་རྒྱབ་པ་ཡིན། ༤ བཞེས་ཚལ་བཟོས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

མ་གནང་བའི་ཁང་ལ་འཁྱམས་གནང་སོང་། ༥ ཞིག་གོག་མ་བརྗེས་གོང་ལ་བཙོས་པ་རེད།
༦ རྒྱ་ཤ་མ་བསྲེག་གོང་ལ་བཙོས་པས། ༧ བོད་ཨ་མི་རི་ཀར་ཕེབས་ནའང་སློབ་སྦྱོང་
མ་གནང་བ་རེད། ༨ ཁོ་ཚོ་ཁྲོམ་ལ་ཕྱིན་ནའང་ཉོ་ཆ་མང་པོ་རྒྱབ་མ་སོང་།
༩ ཁོས་ང་ལ་ཆང་བསྐྱུར་ནའང་ངས་ཞེ་དྲག་མ་འཐུང་། ༡༠ ཚོང་པ་འདིས་བཀྲིས་
ལ་དངུལ་མང་པོ་གཡར་ནའང་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་བུ་ལོན་སྤྲད་མ་སོང་། ༡༡ ཁོང་ཨ་
མི་རི་ཀར་ཕེབས་པ་དེ་གར་བསླབ་གྲྭར་འཛུལ་གནང་སོང་། ༡༢ ཁོང་ཚོ་ཕེབས་
པ་དེ་གར་མོག་མོག་ཟླངས་རྒྱབ་པ་ཡིན། ༡༣ མོ་ལ་དངུལ་གཡར་བ་དེ་གར་
སྤྲོད་ཐུང་གསར་པ་གཅིག་ཉོས་པ་རེད། ༡༤ ཁོང་གིས་བཞེས་ཞོག་བཙོས་གནང་
ནས་བཞེས་ཚལ་བཟོས་གནང་བ་རེད། ༡༥ ཉི་པན་རྒྱབ་ནས་ཟས་པ་ཡིན། ༡༦ མོ་
ཁ་ཉོས་ཚང་བུ་ལོན་མ་སྤྲད།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

སློབ་ཚན་བཅུ་དྲུག་པ། (page 85)

A ༡ ཁྱེའི་སྤུན་གྱིས་དངུལ་ཁང་ལ་ལས་ཀ་བྱས་འདུག་གམ། ཁོའི་སྤུན་གྱིས་དངུལ་ཁང་ལ་ལས་ཀ་བྱས་ཤག ༢ མོས་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་དེབ་མང་པོ་འཁྱེར་འདུག་གམ། དེབ་ཁ་ཤས་འཁྱེར་ཤག ༣ པད་མ་ལགས་ཀྱིས་བོད་སྐད་སློབ་སྦྱོང་ཡག་པོ་གནང་འདུག་གམ། སློབ་སྦྱོང་ཡག་པོ་ཞེ་དྲག་གནང་ཤག ༤ མི་ཅན་ཡོག་འདིས་ཁྲོམ་ནས་མེ་ཏོག་ཉོས་འདུག་གམ། ཉོས་ཤག ༥ ཕྱི་རྒྱལ་ཀྱི་མི་འདིས་བོད་ལ་རྩམ་པ་ཟས་འདུག་གམ། རྩམ་པ་ཟས་མི་འདུག ༦ ད་རིང་མ་ཆེན་གྱིས་བག་ལེབ་བཟོས་འདུག་གམ། བག་ལེབ་བཟོས་མི་འདུག རྒྱ་ཐུག་བཟོས་ཤག ༧ ཨ་མི་རི་ཀ་བ་འདི་ཚོས་བོད་མི་སྐྱབས་བཅོལ་བ་ལ་དངུལ་སྟེར་འདུག་གམ། ཁ་ཤས་ཀྱིས་དངུལ་བསྐྱེར་ཤག ༨ ཁོས་རྒྱ་གར་ལ་བོད་པའི་ཚག་པར་སློག་འདུག་གམ། བོད་པའི་ཚག་པར་སློག་མི་འདུག དཔེ་ཆ་གཞན་དག་མང་པོ་སློག་ཤག

B ༡ ཁྱེའི་ཨ་མས་ག་པར་ལས་ཀ་བྱས་འདུག བསླབ་སྐུའི་འཕྲིས་ཀྱི་སྨན་ཁང་ཆེན་པོ་འདིའི་ནང་ལ་ལས་བྱས་ཤག ༢ ཁོང་གིས་ད་ནང་ཁྲོམ་ནས་ག་རེ་གཟིགས་འདུག ཁྲོམ་ནས་རྒྱུ་ཆོད་གཅིག་དང་པར་ཆས་གཅིག་གཟིགས་ཤག ༣ ཁོང་བོད་ལ་དགོན་པ་ག་གིར་སློབ་སྦྱོང་གནང་འདུག སེ་ར་དང་འབྲས་སྤུངས་གཉིས་ཀར་ལ་སློབ་སྦྱོང་གནང་ཤག ༤ ཁོ་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་ག་དུས་ཕྱིན་འདུག ཁོ་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་ན་ནིང་ཕྱིན་ཤག ༥ ཁོང་གིས་རི་པིན་ནས་སྐུ་ཆས་གཞན་དག་ག་རེ་བསྣམས་འདུག སྣད་པར་དང་ རས་ཀྲི་ཡོ་དང་ པར་ཆས་ཚོ་དག་བསྣམས་ཤག ༦ ཁོང་གིས་རས་ཆ་དེ་ཚོས་ག་རེ་བཟོས་གནང་འདུག ཁོང་གིས་རས་ཆ་དེ་ཚོས་ཁྲ་ཡོལ་བཟོས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

གནང་ཤོག། ༧ ཁོས་དེབ་འདི་ནས་ཤོག་ལྷེ་ག་ཚོད་ཀློག་འདུག། ཤོག་ལྷེ་བརྒྱ་ཙམ་ཞིག་ཀློག་ཤོག། ༨ ཁོས་ཕྱུ་གུར་དངུལ་ག་ཚོད་སྤྲེར་འདུག། སྒོར་མོ་ལྔ་ཙམ་ཞིག་སྤྲེར་ཤོག། ༩ ཁོང་གི་འཛིན་ཆས་སུམ་ཉིས་འདུག། ཁོང་གི་གྲོགས་པོ་གཅིག་གིས་ཉོས་ཤོག། ༡༠ ཁོང་གི་འཛིན་ཆས་རྙིང་པ་དེ་ཚོ་སུ་ར་གནང་འདུག། ཁ་ཤས་ཁོང་རང་གི་སྐུ་མཆེད་ཚོར་གནང་ཤོག། ཁ་ཤས་སྤྲང་པོར་གནང་ཤོག། ༡༡ ཁོས་བསླབ་གྲྭའི་དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་དཔེ་ཆ་ག་གི་འཁྱེར་འདུག། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔེ་ཆ་འདི་འཁྱེར་ཤོག། ༡༢ ཁོང་གིས་སུའི་ཁང་པ་གཟིགས་འདུག། ཁོང་གིས་དྲུང་ཡིག་ལགས་ཀྱི་ཁང་པ་རྙིང་པ་འདི་གཟིགས་ཤོག།

C ༡ ངའི་དེབ་བསྡམ་ཡོད་པས། ལགས་འཁྱེར་མེད་དགོངས་དྲུངས། ༢ ཕྱུག་ཁྲིམས་ཁྲིམས་གནང་ཡོད་པས། ཁྲིམས་ཡོད། ༣ ཤ་བསྲེག་ཡོད་པས། ཤ་བསྲེག་ཡོད། ༤ ཁྱེད་རང་གི་གཟིམ་ཤག་ལ་བཀྲ་ཤིས་ཕྱགས་ཕེབས་ཡོད་པས། ༥ ཕྱུ་གུ་འཁྲིས་ཡོད་པས། འཁྲིས་མེད་པ་སེ་ཀོབ་ལ་ཕྱིན་སོང་། ༦ ཁྱེད་རང་གི་ཕྱག་དངུལ་དངུལ་ཁང་ལ་བཞག་གནང་ཡོད་པས། བཞག་ཡོད། ༧ བཀྲིས་ལགས་པ་བྱུགས་ཡོད་པས། ངསྡོད་ཡོད། བྱུགས་ཡོད།།

D ༡ ཚེ་རིང་ལགས་ཁྱེད་རང་ག་པར་ཕེབས་པ་ཡིན། ང་ཡེ་སེ་ཀོབ་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། ༢ ཡ་སེ་ཀོབ་ལ་ག་དུས་ཕེབས་པ་ཡིན། མདང་དགོང་ཕྱིན་པ་ཡིན། ༣ པད་མ་ལགས་ཁྱེད་རང་ཁ་ས་བསླབ་སྒྲར་ཕེབས་པས། ང་ཁ་ས་བསླབ་སྒྲར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་ཁ་ས་བསླབ་སྒྲར་མ་ཕྱིན། ༤ ཁོང་ག་པར་ཕེབས་པ་རེད། ཁོང་གནམ་གྲུའི་ཐང་ལ་ཕེབས་པ་རེད།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༥ ཁོང་མ་དང་དགོང་ཞུགས་སྐྱོར་ཕེབས་པ་རེད་པས། ཞུགས་སྐྱོར་ཕེབས་པ་རེད། ཞུགས་སྐྱོར་མ་ཕེབས་པ་རེད། ༦ ཁོ་གཉིས་ག་པར་ཕེབས་འདུག་གམ། ཁོ་གཉིས་གཉིས་ཚར་བེ་སེ་ཀོབ་ལ་ཕེབས་ཤག། ༧ བཀྲིས་ལགས་ད་རིང་ལས་ཁུངས་ལ་ཕེབས་འདུག་གམ། བཀྲིས་ལགས་ད་རིང་ལས་ཁུངས་ལ་ཕེབས་མི་འདུག། གཟིམ་ཤག་ལ་འདུག། ༨ པད་མ་ལགས་ཀྱི་གྲོགས་མོ་བོད་ལ་ག་དུས་ཕེབས་འདུག། བོད་ལ་ན་ནིང་ཕེབས་ཤག། ༩ བསོད་ནམས་ལགས་བཀྲིས་ལགས་ལྷན་རྒྱས་གནམ་གྲུའི་ཐང་ལ་ཕེབས་སོང་ངམ། བཀྲ་ཤིས་ལགས་ལྷན་རྒྱས་ཕེབས་མ་སོང་། ༡༠ ཀུན་ལགས་ཀྱི་ཨམ་དང་ཨ་པ་རྒྱ་གར་ལ་ག་དུས་ཕེབས་སོང་། ཁོང་རྣམ་ཚོ་རྒྱ་གར་ལ་ཁ་ཉིན་ཕེབས་སོང་།།

E ༡ ཚེ་རིང་ལགས་ཁྱེད་རང་ག་རེ་གནང་བར་ཕེབས་སམ། ང་ལས་ཀ་བྱེད་པར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་དེབ་ཀློག་པར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་ཤོག་བུ་ཉོ་བར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་ཁ་ལག་ཟ་བར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་ཇ་འཐུང་བར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་བེ་སེ་ཀོབ་ལྟ་བར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ༢ རྡོ་རྗེ་ལགས་ཁྱེད་རང་དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་སློབ་སྦྱོང་གནང་བར་ཕེབས་སམ། སློབ་སྦྱོང་བྱེད་པར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ༣ ཁྱེད་རང་ཁ་ས་ཁྲོམ་ལ་ག་རེ་གནང་བར་ཕེབས་སམ། ང་ཤིང་ཏོག་ཉོ་བར་ཕྱིན་པ་ཡིན། ༤ བསོད་སྟོབས་ལགས་ཁྱེད་རང་གསོལ་ཚིག་མཆོད་པར་ཕེབས་པས། ལགས་མ་ཕྱིན། ༥ ཁོང་ག་རེ་གནང་བར་ཕེབས་པ་རེད། ཁོང་སྨུག་ཁང་ལ་ཕྱག་ཕྲིས་བཏང་བར་ཕེབས་པ་རེད། ༦ བཀྲིས་ལགས་ལས་ཁུངས་ལ་ཕྱག་ལས་གནང་བར་ཕེབས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

པ་རེད་པས། ལགས་རེད། ༧ ཁོང་ནམ་ཚོ་མདང་དགོང་གཟིགས་མོ་གཟིགས་པར་ཐེབས་སོང་ངམ། གཟིགས་མོ་གཟིགས་པར་ཐེབས་མ་སོང་། ༨ རྒྱང་ཤིག་ལགས་ཐོག་ཁར་ག་རེ་གནང་བར་ཐེབས་སོང་། ཁོང་ཐོག་ཁར་ཞལ་པར་བཏང་བར་ཐེབས་པ་འདྲ། ༩ ང་ལ་ལས་ཀ་ཞིག་བྱེད་རོགས། ༡༠ ང་ལ་ལས་ཀ་ཞིག་གནང་རོགས་གནང་། ༡༡ ང་ལ་ཛ་བླུག་རོགས་གནང་། ༡༢ ང་ལ་བོད་པའི་དེབ་འདི་གནང་རོགས་གནང་། ༡༣ ཞམ་འདི་བཀྲུག་རོགས་བྱེད། ༡༤ རླུང་འཁོར་བཏང་རོགས་གནང་། ༡༥ བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཤིག་གསུང་རོགས་གནང་། ༡༦ ང་ལ་དཀའ་ཡོལ་འདི་ཚོ་འཁྱུ་རོགས་གནང་། ༡༧ ཡི་གེ་འདི་བཏང་རོགས་གནང་།།

(page 94)

A ༡ ཁོ་ཚོས་ལྷོད་མོ་ལྟ་གི་རེད། ༢ ཁོས་ཆང་འཐུང་གི་རེད། ༣ མོས་རྒྱ་མདར་མོ་བླུག་གི་རེད། ༤ མི་དམངས་ཀྱིས་ཁོ་ལོག་རྒྱག་གི་རེད། ༥ གཡོག་པོས་ལྷུ་གུ་གླིང་ཀར་འཁྱིས་ཀྱི་རེད། ༦ རྒྱ་ནག་ལ་རྒྱ་མི་གྲུང་ཐབ་རྒྱུན་རིང་པོ་སྡོད་ཀྱི་རེད། ༧ ཡེམ་ཚིས་ནད་པར་སྨན་སྤྲེར་གྱི་རེད།།

B ༡ རྗེས་མ་ཁོས་མེ་སེ་ཀོབ་འདི་ལྟ་གི་རེད་པས། རྗེས་མ་ལྟ་གི་རེད། ༢ ཁོ་སང་ཉིན་ཕྱུགས་སྐྱོར་འགྲོ་གི་རེད་པས། འགྲོ་གི་མ་རེད། ༣ གཟའ་འཁོར་རྗེས་མ་མོ་འདིར་སྡོད་ཀྱི་རེད་པས། འདིར་སྡོད་ཀྱི་མ་རེད། གཞིས་ཀ་རྩེ་ལ་འགྲོ་གི་རེད། ༤ སང་ཞོག་གཡོག་པོས་ལྷུ་གུ་གླིང་ཀར་འཁྱིས་ཀྱི་རེད་པས། འཁྱིས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཀྱི་རེད། ༥ ཟླ་བ་རྗེས་མ་དམག་མིས་ཇོ་ལོག་རྒྱག་གི་རེད་པས། ཇོ་ལོག་རྒྱག་གི་མ་རེད། ༦ ད་དགོང་ལོ་ཚོ་ལྟད་མོར་འགྲོ་གི་རེད་པས། འགྲོ་གི་རེད།།

C ༡ ལོ་ཚོས་ལྟད་མོ་ག་གིར་འགྲོ་གི་རེད། རི་ཡིན་གྱི་ཞེ་སེ་ཀོབ་འདིར་འགྲོ་གི་རེད། ༢ ཁོས་ག་རེ་འཁྱུང་གི་རེད། ཁོས་ཨ་རག་དམར་པོ་འདི་འཁྱུང་གི་རེད། ༣ མོ་ལས་ཀ་བྱེད་པར་ག་དུས་འགྲོ་གི་རེད། ལས་ཀ་བྱེད་པར་སང་ཞོགས་འགྲོ་གི་རེད། ༤ དམག་མིས་ཇོ་ལོག་ག་པར་རྒྱག་གི་རེད། གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་དེ་ཚོའི་ནང་ལ་རྒྱག་གི་རེད། ༥ ཁོའི་གྲོགས་པོ་འདིར་ཉི་མ་ག་ཚོད་སྡོད་ཀྱི་རེད། ཉི་མ་ཁ་ཤས་སྡོད་ཀྱི་རེད། ༦ མོས་མཉམ་དུ་སུ་འཁྲིད་ཀྱི་རེད། མོ་རང་གི་སྤུན་ཞིག་འཁྲིད་ཀྱི་རེད།།

D ༡ ཁོང་ནམ་ཚོས་ཕྱུང་པ་མང་པོ་གཟིགས་ཀྱི་རེད་པས། ཕྱུང་པ་མང་པོ་གཟིགས་ཀྱི་རེད། ༢ ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་རྒྱ་གར་ལ་རྒྱུན་རིང་པོ་བཞུགས་ཀྱི་རེད་པས། རྒྱ་གར་ལ་རྒྱུན་རིང་པོ་བཞུགས་ཀྱི་མ་རེད། ༣ ཁོང་གིས་ཨ་ལྷ་ཚོ་གཟིགས་མོར་སྤྱན་རྒྱས་འཁྲིས་གནང་གི་རེད་པས། འཁྲིས་གནང་གི་མ་རེད། ༤ ཁོང་ནམ་གཉིས་(སང་ཉིན་)ལས་ཁུངས་པ་ཕྱག་ལས་གནང་བར་ཐེགས་ཀྱི་རེད་པས། ཐེགས་ཀྱི་མ་རེད། སང་ཉིན་དགུང་མེད་རེད། ༥ རིན་པོ་ཆེས་ང་ལ་མིང་གནང་གི་རེད་པས། ལགས་གནང་གི་རེད།།

E ༡ ང་རི་ལིའི་ཁྲི་ལེན་པ་འགྲོ་གི་ཡིན། ༢ ང་རིང་ལྟད་མོ་ལྟ་བར་འགྲོ་གི་ཡིན། ༣ སྤྲེ་ཀུ་ཚོ་སང་ཉིན་གླིང་ཀར་འཁྲིས་ཀྱི་ཡིན། ༤ ངས་མི་རེ་ཀར་ཡོ་ག་ལུམ་ཅམ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཞིག་སྟོད་ཀྱི་ཡིན། ༥ ང་བཙོ་གྲྭ་འདིར་ལས་ཀ་རྒྱུན་རིང་པོ་བྱེད་ཀྱི་མིན། ༦ ང་བཀྲ་ཤིས་ལགས་ལ་དོ་དགོང་ཡི་གེ་བྲིས་ཀྱི་ཡོད། ༧ ངའི་དེབ་འདི་གས་ཟང་ལ་བཞག་གི་ཡིན། ༨ ངའི་ཚ་ལག་དེ་ཚོ་ཁོང་གི་གཟིམ་ཤག་བརྩིག་གི་མིན།།

F ༡ ཡ་རན་མིའི་ཞེ་མེ་ཀོབ་གསར་པ་འདི་གཟིགས་ཀྱི་ཡས། འདི་ས་དགོང་ཕྱ་གི་ཡིན། ༢ དོ་དགོང་ཁྱེད་རང་གནས་ཚང་པ་གིར་ཁ་ཞུགས་ཀྱི་ཡས། གནས་ཚང་ལ་སྡོད་ཀྱི་མིན། ངའི་གྲོགས་པོའི་ནང་ལ་སྡོད་ཀྱི་ཡིན། ༣ གཟའ་འཁོར་རྗེས་མ་ཚོགས་འདུར་ཞུགས་ཀྱི་ཡས། ལགས་འགྲོ་གི་ཡིན། ༤ སང་ཉིན་ཉིན་དགུང་གསོལ་ཚིགས་པད་མ་ལགས་ལྷན་རྒྱས་མཆོད་ཀྱི་ཡས། པད་མ་ལགས་ལྷན་རྒྱས་ཟ་གི་མིན། ༥ ཁྱེད་རང་ཚོས་ཆ་འདི་ཚོ་བགོ་བཤལ་རྒྱག་གི་ཡས། བགོ་བཤལ་རྒྱག་གི་ཡིན། ༦ སང་ཞོགས་སྔ་པོ་ཁྲོམ་ནས་ཤིང་ཏོག་གཟིགས་པར་ཞེགས་ཀྱི་ཡས། སྔ་པོ་འགྲོ་གི་མིན། ༧ ཁྱེད་ནམ་གཉིས་དུས་སང་གཟིམ་ཤག་གསར་པ་ཞིག་གཟིགས་ཀྱི་ཡས། ཚེ་རིང་ལགས་ཀྱི་གཟིམ་ཤག་འདི་ཉོ་གི་ཡིན། ༨ ཁྱེད་རའི་སྤུ་གུ་ཡི་ཤུལ་བསླབ་སྦྱོར་བཞག་གི་ཡས། ཡི་ཤུལ་བསླབ་སྦྱོར་བཞག་གི་མིན། ང་མཉམ་དུ་འཕྲིས་འགྲོ་གི་ཡིན།།

G ༡ ཡ་རན་མིའི་ཞེ་མེ་ཀོབ་གསར་པ་འདི་གཟིགས་ཀྱི་ཡས། ཕྱ་གི་ཡིན། ༢ ཁྱེད་རང་ཉི་ཆ་སྐྱོན་པར་ཞེགས་ཀྱི་ཡས། ང་ཉི་ཆ་རྒྱག་པར་འགྲོ་གི་ཡིན། ༣ གསེར་འདི་དངུལ་ཁང་ལ་བཞག་གནང་གི་ཡས། ང་བཞག་གི་མིན། ༤ དེབ་འདི་གསང་གནང་གི་ཡས། གསང་ཀྱི་ཡིན།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

H ༡ ཁྱེད་རང་ག་པར་ཐེགས་ཀྱི་ཡིན། ང་ཁ་ལག་ཟ་བར་འགྲོ་གི་ཡིན། ༢ ཁྱེད་རང་
ཁྲོམ་ནས་ག་རེ་གཟིགས་ཀྱི་ཡིན། ཤ་དང་ འབྲས་དང་ ཞིང་ཏོག་དང་ ཚོ་ལ་ཚི་
དག་ཉོ་གི་ཡིན། ༣ དངུལ་ཁང་ལ་ཕྱུག་དངུལ་ག་ཚོད་བཞག་གནང་གི་ཡིན་པ།
ངའི་དངུལ་གང་ག་དངུལ་ཁང་ལ་བཞག་གི་ཡིན། ༤ ལྷ་སར་ཉི་མ་ག་ཚོད་
བཞུགས་ཀྱི་ཡིན་པ། བདུན་གཉིས་ཙམ་ཞིག་སྡོད་ཀྱི་ཡིན། ༥ པསོད་ནམས་
ལགས། ད་རིང་ཉིན་དགུང་གསོལ་ཚིག་སུ་ཞྭན་ཀྲུས་མཆོད་ཀྱི་ཡིན་པ། ཀན་
ལགས་དང་ཀན་ལགས་ཀྱི་སྨྲ་ཟླ་ཞྭན་ཀྲུས་ཟ་གི་ཡིན། ༦ ལས་ཁུངས་ལ་རྒྱུན་
རིང་ལོས་ཕྱུག་ལས་གནང་གི་ཡིན། རྒྱ་ཆོད་གཅིག་ཙམ་ཞིག་ལས་
ཀ་བྱེད་ཀྱི་ཡིན། ༧ ཁོ་ལ་དངུལ་མང་ལོས་སྐྱེར་གྱི་ཡིན་པ། དཔང་
པ་ཆེ་ལོས་རྒྱག་གི་ཡིན་པ། ༨ ཁྱེད་རང་གཟིགས་མོ་གཟིགས་པར་
ཧག་ལོས་ཐེགས་པ་ཡིན། ༡༠ ཁྱེད་རང་དགོང་མོ་ཕྱི་ལོས་བཞུགས་
ཀྱི་ཡིན་པ། ང་ཕྱི་པོ་སྡོད་ཀྱི་མིན། ༡༡ སང་ཉིན་སྔ་ལོས་བཞེངས་གི་
ཡིན་པ། ང་སྔ་པོ་ལང་གི་མིན། ༡༢ ཁྱེད་རང་གཟིམ་ཤག་ཆེ་ལོས་སྐྲོན་
གྱི་ཡིན་པ། ང་ཁང་པ་ཆེན་པོ་གཅིག་རྒྱག་གི་ཡིན། ༡༣ ཁྱོད་ར་ནང་ལ་
མགྱོགས་ལོས་འགྲོ་གི་ཡིན་པ། ང་ནང་ལ་མགྱོགས་པོ་འགྲོ་གི་ཡིན།
༡༤ ཁྱེད་རང་ཕྱག་ཚོད་འདི་སུ་ལ་ཕུལ་གནང་གི་ཡིན། འདི་ཨ་མ་
ལགས་ལ་ཕུལ་གྱི་ཡིན། ༡༥ ཁྱེད་ནམ་ཚོའི་ཕྱུག་དངུལ་འདི་གས་འདི་
ག་དུས་བགོ་བཤར་སྐྲོན་གྱི་ཡིན་པ། ང་ཚོ་ཟླ་བ་རྗེས་མ་བགོ་བཤའ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

རྒྱུད་ཀྱི་ཡིན། ༡༠ ཁྱེད་རང་སྤྱི་ཁང་པ་གཟིགས་ཀྱི་ཡིན་པ། ང་གྲོང་པའི་ཁང་པ་འདི་ཉོ་གི་ཡིན།།

༡ ཁོ་རྒྱ་གར་ལ་བསྡད་ཡུལ་རིང་ཤིན་དུའི་རེབ་སློག་པ་རེད། ༢ རྒྱ་ཚོང་འདི་ང་རྒྱ་གར་ལ་འགྲོ་དུས་ཉོས་པ་ཡིན། ༣ ལེ་མདའ་འདི་ཁོ་སྟོད་ལ་འགྲོ་དུས་འཁྱེར་བ་རེད། ༤ ཁོ་གཉིས་ཀ་རྩེ་ལ་བསྡད་ཡུལ་རིང་ལས་ཀ་ཕྱས་སོང་། ༥ ཁོང་དགྲ་འདུལ་ལགས་ཀྱི་གཟིམ་ཤག་ལ་ཕེབས་དུས་གསུངས་པ་རེད། ༦ ཁོ་རྒྱ་ནག་ལ་འགྲོ་དུས་སྦལ་པའི་ཤ་ཟས་པ་རེད། ༧ ཁོ་རྒྱ་བཏུལ་བར་འགྲོ་དུས་མོ་ཊ་ལ་ཞབ་པ་རེད། ༨ ཁོང་བསླབ་ཕྲུག་ཕྲུག་ལས་གནང་དུས་ཕྱག་ཁྲིམ་བཏང་གནང་པ་རེད།།

(page 104) [illegible]

༡ ཁོང་པ་ཁྲུག་ཀུ་ཚོས་པོ་ལོ་སྦྱང་གི་འདུག་གས། པོ་ལོ་ནི་དྲག་སྦྱང་གིས།། ༢ ཁོ་སྣ་པོ་ལང་གི་འདུག་གས། སྣ་པོ་ནི་དྲག་ལང་གི་མི་འདུག ༣ ཁྱེད་རང་ཉེ་ར་ཕར་སྣ་པོ་བཞིན་གི་ཡོད་པས། ང་ཉིན་སྔར་སྣ་པོ་ཡང་གི་མེད། ༤ སྐལ་བཟང་ལགས་ཁྱེད་རང་ད་ལྟ་བོད་སྐད་སྦྱང་གཞལ་གི་ཡོད་པས། བོད་སྐད་སྦྱང་གི་མེད། ཡི་གེ་བྲིས་ཀྱི་ཡོད། ༥ ཁོ་ཚོད་རིང་མང་ཟ་ཆས་བཟོང་གི་ཡོག་རེད་པས། ཟ་ཆས་བཟོང་གི་ཡོག་རེད། ༦ ཁོ་ཆར་ཆུ་དགོང་མཚར་སྐྱ་གཟུགས་གསིལ་གཞལ་གི་འདུག་གས། ཆར་ཆུ་དགོང་མཚར་གསིལ་གནང་གིས། ༧ བཀྲིས་ལགས་ཁྱེད་རང་གིས་ཁོང་གི་ས་ནས་ཕྱུག་དཔལ་ཡང་སེ་གས་རབ་གཞན་གི་ཡོད་པས། ཡང

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

མི་གཡར་གྱི་མེད། ༨ ཁོམ་ཁྱེད་རང་ལ་རེ་བ་ཡང་མི་གཡར་གྱི་ཡོད་པས། ཁོམ་མཚམས་མཚམས་གཡར་གྱིས། ༩ གཞུང་གིས་གུང་ཟླ་ཚོང་མ་ཟིན་གྱི་ཡོག་རེད་པས། ད་རིང་སང་ཚོང་མ་ཟིན་གྱི་ཡོག་རེད། ༡༠ ཁྱེད་རང་ད་ཀྲ་ཕྱག་སྤུག་བཙལ་གནང་གི་ཡོད་པས། སྤུ་གུ་བཙལ་གྱི་མེད། མིག་ཤེལ་བཙལ་གྱི་ཡོད།།

༦ ༡ ཁྱོད་རང་ད་ཀྲ་ག་རེ་བྱེད་ཀྱི་ཡོག། ང་དཀར་ཡོལ་དང་ཅི་དག་འབྲུ་གི་ཡོད།།༢ ཁྱེད་རང་ཕྱག་ལས་གནང་བར་སྣ་ཕྱི་ཞེགས་ཀྱི་ཡོག། སྣ་མོ་འགྲོ་གི་མེད། ༣ ཁོ་ཚོ་ཉིན་དགུང་གསོལ་ཚིག་ག་པར་མཆོད་ཀྱི་འདུག། ཉིན་སྐར་ཟ་ཁང་ལ་མཆོད་ཀྱིས། ༤ ཁོས་ནམ་རྒྱུན་སུའི་ས་ནས་དངུལ་གཡར་གྱི་འདུག། མང་ཆེ་བ་དངུལ་ཁང་ནས་གཡར་གྱིས། ༥ བོད་པའི་ཙ་ལག་ཚོང་ཁང་ག་གིས་བཙོང་གི་འདུག། རི་ཡེན་གྱི་ཚོང་ཁང་འདིས་བཙོང་གིས། ༦ ཁྱེད་རང་སུ་བཙལ་གནང་གི་ཡོག། ང་ཀྲུང་ཡིག་ལགས་བཙལ་གྱི་ཡོད། ༧ ཁོ་ཚོ་བསླབ་གྲྭར་འགྲོ་ཡག་གི་དངུལ་བསག་གི་ཡོག་རེད་པས། བསག་གི་ཡོད་ཀྱི་རེད། ༨ བསླབ་གྲྭ་ནས་ཀྲུང་ཡིག་ལ་ཡོགས་ག་ཚོད་རྒྱག་གི་འདུག། ཡོགས་ཆེན་པོ་རྒྱག་གི་ཡོད་པ་འདྲ། ༩ ཁྱེད་རང་ཕྱུག་རེ་བ་ག་རེ་ལྟགས་ཀློག་གནང་གི་ཡོག། ང་བོད་སྐད་ཀྱི་ཀློག་དེབ་ཀློག་གི་ཡོད།།

༧ ༡ ངས་བཟློས་ཟས་མ། ཡོང་བ་འདུག། ལགས་ཡོང་བ་འདུག། འོ། ལགས་འོ། ཡག་ཤུང་། ཐུགས་ཆེ། ༢ ངས་ཁྲིམ་ནས་ཟ་ཆས་ཉོ་བར་ཕྱིན་པ། ལགས་ཡོང་བ་འདུག། ཉིན་ས་ཁའི་སར་ལན་སྐྱོལ་བར་ཕྱིན་གོ། ༤ ཁྱེད་རང་སློབ་སྦྱོང་གནང་རོགས་གནང་། ངས་གསོལ་ཚིག་བཟོས་གོ། ༥ ཁྱེད་རང་འདིར་བཞུགས། ངས་ཇ་རྒྱབ་གོ།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༦ ང་རང་ཚོ་གང་ག་ཕྱིན་ནས་གང་ཡོང་ངས་དེབ་ལེན་པར་ཕྱིན་གོ། ༧ ངས་ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་རོགས་ཞུས་པས། ༨ ངས་ཁྱོད་ལ་ཁྱེད་རང་གིས་གསུངས་པ་འདི་གས་ཞུས་ཆོག ༩ ངས་གླིང་ག་གཙང་མ་བཟོས་ཆོག ༡༠ ཁྱེད་རང་གི་སྐུ་མགྲོན་ཚང་མང་ངས་གནང་འདྲེན་ཞུས་ཆོག།

D ༡ ཁྱུང་པར་ཁྲིམས་ཡོད་ཙང་མི་གསར་ཆོག་གི་མ་རེད། ༢ རྒྱ་གར་ལ་ལག་འཁྱེར་མེད་པར་མི་མདའ་ཉར་ཆོག་གི་མ་རེད། ༣ ཨ་མི་རི་ཀར་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་ལ་མ་སླེབས་པར་ཆང་འཐུང་ཆོག་གི་མ་རེད། ༤ ཤིང་ལ་བདག་པོ་མེད་ན་བཅད་ཆོག་གིས། ༥ རྒྱ་གར་ནས་བོད་ལ་ཕྱིན་ཆོག་གི་རེད་པས། ལགས་ཆོག་གི་མེད་པ་འདྲ།

E ༡ ཁྱོད་ལ་ཕྱག་ལས་གནང་ཡག་འདུག་གས། ཕྱག་ལས་གནང་ཡག་མང་པོ་མི་འདུག ༢ བཀྲིས་ལགས་ལ་སློབ་སྦྱོང་གནང་ཡག་ཡོག་རེད་པས། སློབ་སྦྱོང་གནང་ཡག་ཡོད་པ་འདྲ། ༣ ཁྱོད་ལ་ཕྱག་བྲིས་བཏང་གནང་ཡག་འདུག་གས། ཕྱག་བྲིས་བཏང་གནང་ཡག་ཁ་ཤས་འདུག ༤ སྐལ་བཟང་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་མོ་ཊའི་ནང་ལ་བླུག་གནང་ཡག་སྐྱུ་ཆས་མང་པོ་ཡོད་པས། མོ་ཊའི་ནང་ལ་བླུག་ཡག་ཚ་ལག་མང་པོ་མེད། ༥ བསོད་ནམས་ལགས་ཁྱེད་རང་ལ་ཁྲོམ་ནས་གཟིགས་ཡག་མང་པོ་ཡོད་པས། ཁྲོམ་ནས་ཉོ་ཡག་མང་པོ་མེད། ༦ ཁྱོད་ལ་རྒྱ་གར་ལ་བསྐུམ་ཡག་དེ་པོ་མང་པོ་འདུག་གས། དེ་པོ་གསུམ་ཙམ་ཤིག་འདུག ༧ ཁྱེད་རང་ལ་མོ་བཟོ་ཡག་གི་ལག་ཆ་ཡོད་པས། ལག་ཆ་སྣ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཡོད། ༨ ཚོང་ཁང་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

འདིར་ཏྲེག་འབྲུ་རྒྱག་ལག་གི་ཡི་ཆེ་ཡོག་རེད་པས། ཡོད་ཀྱི་མ་རེད། ༩ ཁྱོད་ལ་
ཞིང་ཁ་གཟིགས་ལག་གི་ལྟག་དངུལ་འདུག་གས། ལྟག་དངུལ་འགའ་རབ་འདུག
༡༠ མོ་ཏའི་ནང་ལ་བྱུག་ལག་གི་སྣུམ་འདུག་གས། སྣུམ་ཡོད་ཀྱི་རེད། ༡༡ མ་
སྣུམ་ཡོད་ཀྱི་མ་རེད།
ཁྲུན་ལ་མོག་མོག་བཟོ་ལག་གི་ཤ་འདུག་གས། ༡༢ ཁྱེད་རང་ལ་སློབ་སྦྱོང་
གནང་རྒྱུ་ཡོད་པས། སློབ་སྦྱོང་བྱེད་རྒྱུ་ཁེ་པོ་རང་མེད། ༡༣ འཚེ་མེད་ལགས་
ཁྱེད་རང་ལ་ལྟག་དངུལ་གཡར་གནང་རྒྱུ་ཡོད་པས། ད་ལྟ་དངུལ་མེད། ༡༤ ཞོ་
ཚོར་ཞོད་པའི་ས་གདན་བཙོང་རྒྱུ་ཡོག་རེད་པས། བཙོང་རྒྱུ་ཡོད་པ་འདྲ། ༡༥ ཁོང་
ལ་རྟག་པར་ལྟག་ལས་གནང་རྒྱུ་མང་པོ་འདུག་གས། ཁེ་དྲག་རང་མེད་པ་འདྲ།
༡༦ ད་རིང་སང་མོ་ལ་དངུལ་བསག་རྒྱུ་དཀའ་རབ་ཡོག་རེད་པས། ཞེ་པོ་རང་
ཡོད་ཀྱི་མ་རེད། ༡༧ ཁྱེར་རང་ལ་ཁྲ་ཡོལ་བཟོ་ལག་གི་རས་བཙོང་གནང་རྒྱུ་
ཡོད་པས། བཙོང་རྒྱུ་མེད། ༡༨ ཁོང་གིས་རྒྱ་གར་ལ་བརྟུད་ལག་གི་ལྟག་བྲིས་
གནང་
བྲིས་གནང་སོང་ངམ། ལྟག་བྲིས་བྲིས་གནང་སོང་། ༡༩ ཁྱེས་ཟླ་མ་ཁ་ཏོ་ལག་
གི་དངུལ་འཁྱེར་སོང་ངམ། སྐོར་མོ་གཉིས་ཙམ་ཞིག་འཁྱེར་སོང་། ༢༠ པད་མ་
ལགས་ཀྱིས་གྲོགས་མོར་གནང་ལག་གི་ཞ་བཟའ་བཟོས་གནང་འདུག་གས། ཞ་བཟའ་
ལག་པོ་གཅིག་བཟོས་གནང་ཤག། ༢༡ ཁོང་གིས་གཟིགས་ལག་གི་ཁང་པ་འདིར་
གཟིགས་པས། མ་བལྟས། ༢༢ ཚལ་བཟོ་ལག་གི་ཤ་འདིས་མོག་མོག་བཟོས་
གནང་བས། འདིས་མ་བཟོས། ཤ་ཉོས་པ་ཡིན། ༢༣ ཤ་བསྐྱེག་བཟོ་ལག་ལ་
ཤ་འདི་ལག་པོ་འདུག། ༢༤ ཤ་བསྐྱེག་བཟོ་ལག་གི་ཤ་འདི་ལག་པོ་འདུག།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༢༥ བོད་སྐད་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ཡག་ལ་དེབ་འདི་ཡག་པོ་ཡོག་རེད། ༢༦ བོད་སྐད་སློབ་
སྦྱོང་བྱེད་ཡག་གི་དེབ་འདི་ཡག་པོ་ཡོག་རེད། ༢༧ ང་ཟླུག་ཡག་ལ་ཁོག་ཏིར་
འདི་ཡག་པོ་མི་འདུག། ༢༨ ང་ཟླུག་ཡག་གི་ཁོག་ཏིར་འདི་ཡག་པོ་མི་འདུག།
༢༩ རས་ཆ་ནོ་ཡག་ལ་ཚོང་ཁང་འདི་གོང་ཆེན་པོ་འདུག། ༣༠ རས་ཆ་ནོ་ཡག་
གི་ཚོང་ཁང་འདི་གོང་ཆེན་པོ་འདུག། ༣༡ ཟུག་ཚོད་ཚ་དག་གཟིགས་ཡག་ལ་ཚོང་
ཁང་ལ་གི་གོང་ཁེ་པོ་ཞི་དྲག་འདུག། ༣༢ ཁོང་སློབ་སྦྱོང་གནང་ཡག་ལ་མཉེས་
པོ་འདུག་གས། མཉེས་པོ་ཞི་དྲག་འདུག། ༣༣ ཁྱེད་རང་ཚེ་ལེ་ཀོབ་གཟིགས་
ཡག་ལ་མཉེས་པོ་ཡོད་པས། དགའ་པོ་མེད། ༣༤ ཁོ་རི་མོ་བྲིས་ཡག་ལ་
མཁས་པོ་ཡོག་རེད་པས། མཁས་པོ་ཡོག་རེད། ༣༥ ཁོང་ལ་རྒྱ་མིའི་གསོལ་
ཚིག་བཟོས་གནང་ཡག་ལ་ཉམས་མྱོང་ཡོག་རེད་པས། ཉམས་མྱོང་ཡོག་མ་རེད།
༣༦ ཁོང་རྣམ་ཚོ་སློབ་སྦྱོང་གནང་ཡག་ལ་བརྩོན་པོ་འདུག་གས། བརྩོན་པོ་ཁེ་དྲག་
རང་མི་འདུག། ༣༧ ཁྱེད་རང་ཁྲིམས་ལ་ཐེགས་རྒྱུ་བྱུང་ངམ། ཁྱེད་རང་ཁྲིམས་ལ་
ཐེགས་ཡག་བྱུང་ངམ། ང་ཁྲིམས་ལ་འགྲོ་རྒྱུ་(འགྲོ་ཡག་)མ་བྱུང་། ༣༨ ཁོང་ལ་
བཀའ་མོལ་ལ་གནང་རྒྱུ་(གནང་ཡག་)བྱུང་ངམ། བཀའ་མོལ་ལ་ཞུ་རྒྱུ་(ཞུ་ཡག་)
བྱུང་། ༣༩ འཛིན་ཆས་རྙིང་པ་དེ་ཚོ་སྤྲེར་གནང་རྒྱུ་(གནང་ཡག་)བྱུང་ངམ། སྤྲེར་
རྒྱུ་(སྤྲེར་ཡག་)མ་བྱུང་། ༤༠ ཁོ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་རྒྱུ་(བྱེད་ཡག་)བྱུང་སོང་ངམ། སློབ་
སྦྱོང་བྱེད་རྒྱུ་(བྱེད་ཡག་)བྱུང་སོང་། ༤༡ ཁོང་གིས་བཀྲིས་ལགས་ལ་ཞལ་པར་གནང་
རྒྱུ་(གནང་ཡག་)བྱུང་འདུག་གས། ཞལ་པར་གནང་རྒྱུ་(གནང་ཡག་བྱུང་ཡོད་པ་འདྲ།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༤༢ ཁོ་ཁ་ས་ཚོགས་འདུར་སྐད་ཆ་བཤད་རྒྱུ་(བཤད་ཡག་ཐུབ་ཡོག་རེད་པས། སྐད་ཆ་
བཤད་རྒྱུ་(བཤད་ཡག་)ཐུབ་ཡོག་རེད། ༤༣ ཁྱེད་རང་སང་ཉིན་ཚོགས་ཡག་ཡིན་པས།
ང་སང་ཉིན་འགྲོ་ཡག་ཡིན། ༤༤ ཁྱེད་རང་དོ་དགོང་ཚོགས་འདུར་ཞུགས་ཡག་ཡིན་པས།
ལགས་སྡོད་ཡག་ཡིན། ༤༥ ཁོང་གི་ཨ་ཁ་བསྐྱབ་སྐྱར་བཞག་གནང་ཡག་རེད་པས།
བཞག་གནང་ཡག་རེད། ༤༦ དུས་སང་ཁོང་རྒྱ་གར་ལ་སློབ་སྦྱོང་གནང་བར་ཕེབས་
ཡག་རེད་པས། ཕེབས་ཡག་རེད། ༤༧ སང་དགོང་ཁོང་གི་གཟིམ་ཤག་ལ་གསོལ་
ཚིག་མཆོད་པར་ཕེབས་ཡག་ཡིན་པས། ལགས་ཡིན། ༤༨ ང་བསླབ་སྦྱར་འགྲོ་
རྒྱུ་ཡིན། ༤༩ ང་ཁ་ལག་ཟ་རྒྱུ་ཡིན། ༥༠ ཁོང་ཕྱག་ཕྱིས་བཏང་གནང་རྒྱུ་རེད།
༥༡ ཁོའི་ཁང་པ་བཙོང་རྒྱུ་རེད། ༥༢ ཁོང་ད་ལྟ་ཕེབས་རྒྱུ་རེད། ༥༣ ང་ཚོགས་
འདུར་འགྲོ་རྒྱུ་མི་འདུག ༥༤ དགོང་མཐའ་ཇ་མང་པོ་འཐུང་རྒྱུ་མི་འདུག ༥༥ ཉི་
མ་ཞེ་ནུབ་བསྒྲོ་རྒྱུ་ཡོག་མ་རེད། ༥༦ དངུལ་མིལ་མ་མང་པོ་ཉར་རྒྱུ་ཡོག་མ་རེད།།

F ༡ བསོད་ནམས་ལགས། ང་ལ་དེབ་གཅིག་གཡར་གནང་དང་། ༢ སང་ཞོགས་ཁོང་
ལ་ཞལ་པར་བཏང་གནང་དང་། ༣ ང་ལ་ཇ་ཞིག་སླུག་དང་། ༤ ཁྲོམ་ནས་ཤོག་བུ་
ཞིག་གཟིགས་དང་། ༥ འདི་ཚོ་ཚོག་ཚེའི་སྐད་ལ་བཞག་གནང་དང་། ༦ ཡི་གེ་
འདི་པད་མ་ལགས་ལ་སྤྲུལ་དང་།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

(page 116) ཕྲེང་ཀློག་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ

A ངས་ཁྲུས་པ་ཡིན། ང་ན་བྱུང་། ང་ཁྲེད་ཀྱིན་ཡོད། ང་ན་གིན་འདུག། ང་ཁྲེད་ཀྱི་ཡིན། ང་ན་གི་རེད། ཁོས་ཁྲུས་སོང་། ཁོས་ཁྲུས་པ་རེད། ཁོ་ན་སོང་། ཁོ་ན་པ་རེད། ཁོས་ཁྲེད་ཀྱིན་འདུག། ཁ་ན་གིན་འདུག།

D ༡ ཁྱེད་རང་སྐྲ་བསིལ་གྱིན་འདུག་གམ། ང་འཁྱག་གི་འདུག། ང་འཁྱག་གི་མི་འདུག། ༢ ཁྱེད་རང་སྐྲ་བསིལ་བྱུང་ངམ། ང་འཁྱག་བྱུང་། ང་འཁྱག་མ་བྱུང་། ༣ ཁྱེད་རང་སྐྲ་བསིལ་གྱི་རེད་པས། ང་འཁྱག་གི་རེད། ང་འཁྱག་གི་མ་རེད། ༤ ཁྱེད་རང་སྐྲ་བསིལ་གྱི་ཡོད་པས། ང་འཁྱག་གི་ཡོད། ང་འཁྱག་གི་མེད། ༥ ཁོ་ན་གིན་འདུག་གམ། ཁོ་ན་གིན་འདུག། ཁོ་ན་གིན་མི་འདུག། ༦ ཁོང་བསྐུན་སོང་ངམ། ཁོང་བསྐུན་སོང་། ཁོང་བསྐུན་མ་སོང་།

E ༡ སོག་པུ་འདི་རལ་སོང་། ༢ རྒྱུ་ཞོལ་སོང་ངམ། ༣ ཤ་བརྫོས་ཤག། ༤ ངས་སོག་པུ་འདི་རལ་སོང་། ༥ ངས་བརྗེད་ཤག། ༦ ངས་དེབ་ནང་ལ་གླུས་པ་རེད། ༧ ཁྱེད་རང་གིས་མཁྱེན་སོང་ངམ། ངས་ཤེས་སོང་། ངས་ཤེས་མ་སོང་། ༨ ངས་ཉེར་བ་རེད།།

F ༡ ད་རིང་སང་ཨ་ཕ་ཡོད་ཚང་གཉིས་ལག་མང་པོ་ཡོང་གི་འདུག་གམ། ཉལ་ལག་མང་པོ་ཡོང་གི་འདུག། ༢ ང་མདང་དགོང་ཕྱི་པོ་བསྡད་ཚང་ད་ལྟ་མགོ་ན་གིས། ༣ ཁོང་གིས་བུ་མོ་གཞན་དག་ལ་མཉེས་པོ་ཡོད་ཚང་མོ་ཤིག་སེར་ལང་པ་རེད། ༤ ང་ཕྱི་ལོག་ལ་རྒྱུ་བརྒྱལ་ཚང་འཁྱག་བྱུང་། ༥ ང་སྨྱུ་པ་མཆུག་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

གོན་ཚང་འཁྱག་གི་མི་འདུག། ༦ ཐང་ཆད་ཚང་ཉལ་པ་ཡིན།། ༧ སྐུ་ཐང་མཉེལ་
དུས་གསོལ་ཇ་མངར་མོ་མཆོད་ན་ཕན་པོ་ཞིག་ཡོང་གིས།། ༨ ཁྱེད་རང་རྒྱ་མིའི་
ས་ནས་ཕྱིར་ཕེབས་དུས་བསྟུན་བྱུང་ངམ།། ༩ རྡོ་རྗེ་ཕྱོགས་ལ་འགྲོ་དུས་སེམས་ཅན་
འགའ་རབ་མཐོང་བྱུང་ཟེར་གྱིས།། ༡༠ བེ་སེ་ཀོ་བ་འདི་མཐོང་དུས་སེམས་སྐྱུག་
བྱུང་།། ༡༡ ཁྱེད་རང་བཀའ་སློབ་མགྱོགས་པོ་གནང་ན་ངས་ཧ་གོ་གི་མི་འདུག།
༡༢ ཁ་ལག་མ་ཟས་བ་ཕྱིར་ཐོག་སྐྱོག་གི་རེད།། ༡༣ ཁོང་གྱི་ཕྲུག་པའི་སྐད་ལ་མ་
ཞེགས་ན་ཐབས་འཛྲེར་ཤོར་གྱི་མ་རེད།། ༡༤ ཁོང་ལ་ག་རེ་ཕྱུས་ནང་སྐུ་ཐུང་བཞིང་
གི་མི་འདུག།། ༡༥ ང་ག་པར་ཕྱིན་ནའང་ཞེད་ཀྱི་མི་འདུག།། ༡༦ ང་ཉིམ་ཞེ་དྲགས་
སྤྲིས་ནང་ཚོག་གི་མི་འདུག།། ༡༧ དམག་མ་བརྒྱབ་གོང་ལ་ཞེད་བྱུང་ངམ།། ༡༨ རྡོ་
རྗེ་རྒྱ་གར་ལ་མ་ཕྱིན་གོང་ལ་ན་སོང་ངམ།། ༡༩ ང་རྒྱ་གར་ལ་མ་སླེབས་བར་དུ་རྣམ་
རྒྱལ་ལགས་མཇལ་མ་བྱུང་།། ༢༠ ཏ་མགྲིན་ལགས་ཀྱིས་བསྐལ་མ་སད་བར་དུ་མནལ་
ལམ་བཏང་གནང་བྱུང་གསུངས་ཀྱིས།།

༡ ཁོས་ལས་ཀ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་རེད།། ༢ ཁོ་ལ་མ་རྩ་མང་པོ་མེད་ཙང་ཚོང་ཆེན་པོ་
བརྒྱབ་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།། ༣ གནམ་གྲུའི་ནང་ལ་མ་ཕྱིན་པར་རྒྱ་གར་ལ་ཉིན་མ་
གཉིས་ལ་སླེབས་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།། ༤ ཡི་གེ་མ་བསླབ་པར་ཀློག་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།།
༥ ཁོས་ལས་ཀ་འདི་བྱེད་ཐུབ་པ་རེད་པས།། ༦ ཁྱེད་རང་གིས་ཕྱག་ལས་འདི་
གནང་ཐུབ་བྱུང་ངམ།། ༧ ཁྱོད་ར་ལས་ཀ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་འདུག་གམ།། ངས་ལས་
ཀ་བྱེད་ཐུབ་ཀྱིས།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

H ༡ ཁྱེད་རང་ལ་རས་གནང་བྱུང་ངམ། ཁོང་གིས་ང་ལ་རས་གནང་བྱུང་།

༢ ཁོང་ངའི་ནང་ལ་ཕེབས་བྱུང་། ༣ ཁོ་ག་དུས་སླེབས་བྱུང་། ༤ ཁོས་ཀྱི་

གཡར་མ་བྱུང་། ༥ ཁོས་ཁྲོམ་ནས་ཤ་ཉོས་ནས་ང་ལ་ཚོང་བར་སླེབས་བྱུང་།

༦ ངས་བསླབ་སྦྱར་མ་སྦྱིན་ཙང་ཁོས་གཤེ་གཤེ་བཏང་བྱུང་། ༧ ངས་མ་ཤེས་དུས་

ཁོང་གིས་བཀའ་སློབ་གནང་བྱུང་། ༨ ང་ལ་མེད་དེའི་ཁོང་གིས་གསོལ་རས་

གནང་བྱུང་། ༩ ང་ན་ཚད་ཁོས་སྨན་ཁང་ལ་འཁྲིས་བྱུང་།།

i ༡ རྒྱ་གར་ཞེགས་དུས་ཐུགས་སེམས་མ་སྡུག་པ་གནང་དང་། ༢ རྡོ་རྗེ་མཇལ་ན་

སྐུ་ཕྱུང་མ་བཞེང་པ་གནང་དང་། ༣ གནས་ཚང་ལ་སླེབས་ནས་གཉིད་ཁུག་

པ་རེད་ཡང་། ༤ རྒྱ་བཅལ་དུས་མ་འཁྱུག་པ་རེད་དང་། ༥ རྒྱ་གར་ལ་སླེབས་

ནས་ཨ་ན་པ་རེད་ཡང་། ༦ སང་ཉིན་ལས་ཀ་འདི་ཚར་བ་རེད་ཡང་།།

J དཀར་ལས་ཁག། སྐུ་ལས་ཁག། བསམ་ལ། དགོངས། རབ། རོལ།

རག། འགྱོད་པ་སྐྱེས། ཐུགས་འགྱོད་སྐྱེས་གནང་། ཐོབ། དྲན་སོད། ཐུགས་

དྲན་སོད། དྲན། ཁ་བསྒོམས། ཞལ་བསྒོམས། མིག་ཆི། སྤྱན་ཆི། ཉེད།

གོ། གསན། ན་ཚ་བཏང་། བསྙུན་གཞི་བཏང་གནང་། ཆག། འབར། གཟའ

བརྒྱབ། རྡུལ་ནག་བརྒྱབ། རས། ཁམས།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

[illegible] (page 128)

A ༡ ཁྱེད་རང་ལྷ་སར་ཐེབས་ཉིད་འདོད་ཀྱི་འདུག་གམ་། ཁྱེད་རང་ལྷ་སར་ཐེབས་འདོད་འདུག་གམ་། ཁྱེད་རང་ལྷ་སར་ཐེབས་འདོད་ཡོད་པས་། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་ཉིད་འདོད་ཀྱི་འདུག་། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་འདོད་འདུག་། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་འདོད་ཡོད། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་ཉིད་འདོད་ཀྱི་མི་འདུག་། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་འདོད་མི་འདུག་། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་འདོད་མེད། ༢ སྐལ་ལྡན་ལགས་ ང་གཉིས་ཀ་མོ་ཚིག་མཆོད་ཚར་བ་དང་ཐེ་སེ་གོབ་ལ་གཟིགས་པར་ཐེབས་ཉིད་འདོད་ཀྱི་འདུག་གམ་། ༣ ཁྱེད་རང་ལ་ཕྱག་ལས་གཞན་པ་རག་མ་གནང་ཙང་གཟུང་གི་ཕྱག་ལས་གནང་ཉིད་འདོད་ཀྱི་འདུག་གམ་། ༤ ཁ་ས་ཁྱེད་རང་སྤྲ་པོ་པ་ཞིང་ཉིད་འདོད་བྱུང་ངམ་། ཁ་ས་ཁྱེད་རང་སྤྲ་པོ་བཞིང་འདོད་བྱུང་ངམ་། ང་ཁ་ས་སྤྲ་པོ་ལང་ཉིད་འདོད་མ་བྱུང་། ང་ཁ་ས་སྤྲ་པོ་ལང་འདོད་བྱུང་། ༥ ཁོང་ལྷ་སར་ཐེབས་འདོད་གནང་གི་འདུག་གམ་། ཁོང་ལྷ་སར་ཐེབས་ཉིད་འདོད་ཀྱི་ཡོག་རེད་པས་། ཁོང་ཐེབས་འདོད་གནང་གི་འདུག་། ཁོང་ཐེབས་འདོད་གནང་གི་མི་འདུག་། ཁོང་ཐེབས་ཉིད་འདོད་ཀྱི་ཡོག་རེད། ཁོང་ཐེབས་ཉིད་འདོད་ཀྱི་ཡོག་མ་རེད། ༦ ཁོང་ཨ་མི་རི་ཀར་བཞུགས་འདོད་གནང་གི་འདུག་གམ་། ཁོང་ཨ་མི་རི་ཀར་བཞུགས་འདོད་གནང་གི་འདུག་། ༧ ཁོང་གི་སྐུ་མཆེད་ཚོ་མཇལ་འདོད་ཞེ་དྲགས་གནང་གི་འདུག་། ༨ ཁོང་དོ་དགོང་ཐེ་སེ་གོབ་གཟིགས་འདོད་མི་འདུག་གསུང་གི་འདུག་། ༩ ཁོང་གཙང་ལ་ཐེབས་འདོད་བྱུང་སོང་ངམ་། ལགས་བྱུང་སོང་། ལགས་བྱུང་མ་སོང་། ༡༠ ཁོང་ལྷ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

སར་ཕེབས་འདོད་གནང་བ་རེད་པས། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་འདོད་གནང་བ་རེད། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་འདོད་མ་གནང་བ་རེད། ༡༡ རྡོ་རྗེ་ལགས་གཞིས་ཀ་རྩེ་ལ་ཕེབས་ནས་བོད་ཡིག་བསླབ་འདོད་གནང་བ་རེད།།

B ༡ ཁྱེད་རང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཐུབ་ཡོད་པས། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་ཐུབ་ཡོད། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་ཐུབ་མེད། ༢ ཁྱེད་རང་རྒྱལ་རྩེར་གཟིམ་ཤག་གསར་པ་ཞིག་སྒྲོན་ཐུབ་ཡོད་པས། ང་རྒྱག་ཐུབ་མེད། ༣ ཁྱེད་རང་གཟིམ་ཐུབ་ཡོད་པས། ང་ཉལ་ཐུབ་ཡོད། ༤ ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཐུབ་འདུག་གམ། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཐུབ་འདུག། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཐུབ་མི་འདུག། ༥ ཁོང་རྣམ་ཚོ་རྒྱལ་རྩེར་ཕེབས་ཐུབ་ཡོག་རེད་པས། ཁོང་རྣམ་ཚོ་རྒྱལ་རྩེར་ཕེབས་ཐུབ་ཡོག་རེད། ཁོང་རྣམ་ཚོ་རྒྱལ་རྩེར་ཕེབས་ཐུབ་ཡོག་མ་རེད། ༦ ཚོགས་འདུ་ཚུགས་ཐུབ་འདུག་གམ། ཚོགས་འདུ་ཚུགས་ཐུབ་མི་འདུག། ༧ ཞེ་སེ་ཀོབ་གྲོལ་ཐུབ་ཡོག་རེད་པས། ཞེ་སེ་ཀོབ་གྲོལ་ཐུབ་ཡོག་རེད། ༨ ཁོང་བཞུགས་ས་སྒྲིམ་གནང་ཐུབ་འདུག་གམ། ཁོང་བཞུགས་ས་སྒྲིམ་གནང་ཐུབ་འདུག།

C ༡ ཁྱེད་རང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཆོག་ཡིན་པས། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་ཆོག་ཡིན། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་ཆོག་མིན། ༢ གསོལ་ཆེག་ཞེས་གནང་ཆོག་ཡིན་པས། ཁ་ལག་བཟའ་ཆོག་ཡིན། ༣ བསླབ་ཕྱུར་འཛུལ་གནང་ཆོག་ཡིན་པས། ལགས་འཛུལ་ཆོག་མིན། ༤ ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཆོག་རེད་པས། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཆོག་རེད། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཆོག་མ་རེད། ༥ ཁང་པ་འདིར་བསྡད་ཆོག་རེད་པས། ཁང་པ་འདིར་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

བསྡད་ཆོག་མ་རེད། ༦ ཡི་གེ་འདི་ཚོ་སྦྲག་ལ་བཏང་ཆོག་རེད་པས། ཡི་གེ་འདི་ཚོ་སྦྲག་ལ་བཏང་ཆོག་ཡིན་པ་འདྲ། ༧ ཁོང་རྣམ་ཚོ་གནས་བསྐོར་ལ་ཕེབས་ཆོག་རེད་པས། ཁོང་རྣམ་ཚོ་གནས་བསྐོར་ལ་ཕེབས་ཆོག་རེད།།

D ༡ ཁྱེད་རང་ལྷ་སར་ཕེབས་མ་ཐག་ཡིན་པས། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་མ་ཐག་ཡིན། ང་ལྷ་སར་འགྲོ་མ་ཐག་མིན། ༢ ད་གསོལ་ཇ་མཆོད་ཀྱི་པས། ལགས་མིན། འཐུང་མ་ཐག་ཡིན། ༣ ག་དུས་ཕེབས་པ་ཡིན། ང་ཡོང་མ་ཐག་ཡིན། ༤ ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་མ་ཐག་རེད་པས། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་མ་ཐག་རེད། ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་མ་ཐག་མ་རེད། ༥ བོད་མི་སྐྱབས་བཅོལ་འདི་བོད་ནས་སླེབས་མ་ཐག་རེད། ༦ ཟ་ཁང་འདི་ཁོ་མོ་ཉོས་པ་དེ་ཀ་རེད། ༧ སྨན་ཁང་འདི་བརྒྱབ་མ་ཐག་རེད།།

E ༡ ཁྱེད་རང་བསླབ་སྦྱོར་ཕེབས་པ་དེ་ཀ་ཡིན་པས། ང་བསླབ་སྦྱོར་ཕྱིན་པ་དེ་ཀ་ཡིན། ང་བསླབ་སྦྱོར་ཕྱིན་པ་དེ་ཀ་མིན། ༢ འདིར་ག་དུས་ཕེབས་པ་ཡིན། ང་འདིར་སླེབས་པ་དེ་ཀ་ཡིན། ༣ ང་ཟ་ཁང་ལ་ཕྱིན་པ་དེ་ཀ་ཡིན། ༤ ཁོ་ཁ་ལག་ཟས་པ་དེ་ཀ་ཡིན། ༥ ཁོང་མཉལ་སད་པ་དེ་ཀ་ཡིན། ༦ ཁོས་དེབ་འཆོར་བ་དེ་ཀ་རེད།།

F ༡ ཁོ་ལྷ་སར་འགྲོ་མདོག་ཁ་པོ་འདུག ༢ ཁོ་ལས་ཀ་བྱེད་མདོག་ཁ་པོ་འདུག་གམ། ༣ ཁོས་ཁ་ཟ་མདོག་ཁ་པོ་མི་འདུག ༤ ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་མཁན་ཡིན་ཚང་ཚེ་མེ་འཁོར་གཟིགས་མདོག་ཁ་པོ་རེད། ༥ ཉི་མ་ཡག་པོ་བསྟན་ན་ཁོ་རྒྱུ་བསྐྱལ་བར་འགྲོ་མདོག་ཁ་པོ་རེད། ༦ ཁ་ལག་འདི་ཞིམ་མདོག་ཁ་པོ་འདུག ༧ ཁང་པ་འདི་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཚེ་མདོག་ཁ་པོ་འདུག། ༨ ཁོས་མོ་ཏ་ཉོས་ཡོད་མདོག་ཁ་པོ་རེད། ༩ ཁོང་ལྷ་སར་ཞིགས་ཚོང་ཁང་ཞེ་སེ་ཀོབ་གཟིགས་ཡོད་མདོག་ཁ་པོ་རེད། ༡༠ ཁོ་རྒྱ་གར་ལ་བོད་སྐད་བསླབ་ཡོད་མདོག་ཁ་པོ་འདུག།

༦ ༡ ཁོས་ལས་ཀ་བྱེད་པ་འདུག་གམ། ཁོས་ལས་ཀ་བྱེད་པ་འདུག། ཁོས་ལས་ཀ་བྱེད་པ་མི་འདུག། ༢ ཁོ་ལ་རྒྱ་གར་ལ་འགྲོ་རྩིས་བྱེད་ལབ་ན་འགྲོ་བ་འདུག་གམ། འགྲོ་བ་འདུག། འགྲོ་བ་མི་འདུག། ༣ ཕྱུག་པོ་འདི་ལོ་ཁ་ཤས་ནས་ཡོན་ཏན་ཡག་པོ་ཆགས་པ་འདུག་གམ། ཡག་པོ་ཆགས་པ་འདུག། ཡག་པོ་ཆགས་པ་མི་འདུག། ༤ ཁོས་ད་ལོ་དབྱར་ཁ་ཞུགས་སྒྲོ་ཡག་པོ་ཞིག་བཏང་བ་འདུག་གམ། ཞུགས་སྒྲོ་ཡག་པོ་ཞིག་བཏང་བ་འདུག། ཞུགས་སྒྲོ་ཡག་པོ་ཞིག་བཏང་བ་མི་འདུག། ༥ ཕྱིད་རས་ཕྲུ་པ་འདི་ཉི་མ་གཅིག་ལ་བཟོས་ཚར་བ་འདུག་གམ། བཟོས་ཚར་བ་འདུག། བཟོས་ཚར་བ་མི་འདུག། ༦ ད་ལོ་ཝི་ཏྲི་ནམ་ལ་དམག་ཐབ་ཆོད་པ་འདུག་གམ། ༧ ཁོ་ལ་ལས་ཀ་རག་པ་འདུག་གམ། ༨ ཁོས་བོད་སྐད་ཤེས་པ་འདུག་གམ། ༩ ཁ་ལག་འདི་ཞིམ་པོ་ཆགས་པ་འདུག་གམ།
༡༠ དགོང་མཐའ་ཆར་པ་བཏང་བ་འདུག་གམ། ༡༡ ཁྱེད་རང་གིས་ཁོང་དོ་མཁྱེན་པ་འདུག་གམ། ༡༢ ཁྱེད་རང་གིས་ད་རིང་ཕྱག་ལས་འདི་བསྒྲུབ་པ་འདུག་གམ།
༡༣ ཁྱེད་རང་གིས་གསོལ་ཚིགས་འདི་གས་གང་ག་མཆོད་ཚར་བ་འདུག་གམ།
༡༤ ད་ལྟ་ང་རང་ཚོ་ཁ་ལག་ཟས་མ་ཐག་ཡིན་ཙང་དགོང་མཐའ་བར་དུ་སྒྲོད་ཁོག་ལྟོགས་འདུག་གམ།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

H ༡ དཔེ་མཛོད་ཁང་ལ་དེབ་སློག་པར་འགྲོ་དགོས་ཡོད། ༢ ན་ཞིང་ང་བསླབ་སྦྱར་
རྒྱ་ཆོད་དུག་པར་འགྲོ་དགོས་བྱུང་། ༣ ད་ལྟ་ཁྱེད་རང་ཆོས་ལྡན་ལགས་མཇལ་
གནང་དགོས་ཡོད་པས། ད་ལྟ་མཇལ་དགོས་མེད་རྒྱ་ཆོད་བདུན་དང་ཕྱེད་ཀར་
མཇལ་དགོས་ཡོད། ༤ ཁོ་གཞིས་ཀ་རྩེ་ལ་ཚོང་པ་གཅིག་སྐྱུག་དགོས་རེད།
༥ ཁོ་སྟོད་ལ་བོད་པའི་དཔལ་མི་ཞིག་སྐྱུག་དགོས་བྱུང་སོང་། ༦ ང་རྒྱ་ཆོད་དུག་
པར་བསླབ་སྦྱར་འགྲོ་དགོས་སོང་།།

༡ ཁོང་རྒྱ་ཆོད་དང་པོར་ཚོགས་འདུར་ཕེབས་པ་ཡོད་པས། ༢ ཁོས་གྲོང་པའི་ནང་ལ་
མང་ཉིན་ཚོགས་འདུ་ཡོད་ཟེར་ལབ་སྐྱེལ་བར་འགྲོ་བ་ཡོད་པས། ༣ མདང་དགོང་
ཁ་ལག་བཟོ་ཡག་ཁོས་ཉོས་པ་ཡོད། ༤ ན་ཞིང་ཁོས་ངའི་ཚབ་བྱས་ནས་ལས་
ཀ་བྱེད་པར་འགྲོ་བ་ཡོད།།

J ༡ ཁྱེད་རང་བསླབ་སྦྱར་ཐེགས་ཀྱི་ཡིན་ན་ངའང་བསླབ་སྦྱར་འགྲོ་གི་ཡིན། ༢ དེ་
དགོང་ཁྱེད་རང་ཕྱི་པོ་བཞུགས་ཀྱི་ཡིན་ན་དཔང་རྒྱལ་ལ་ང་ཡར་ཕྱིན་པ་ཡིན་ཟེར་གྱི་
འདུག་གསུང་རོགས་གནང་། ༣ ད་ལྟ་ང་ཚོ་བོད་ལ་ཕྱིན་ན་གུང་ཁྲན་གྱིས་ཟིན་གྱི་
རེད། ༤ ཆར་པའི་རྒྱུ་ལ་ལ་ཕྱིན་ན་སྦུ་པ་ཐོན་པ་ཆགས་ཀྱི་རེད། ༥ མི་ཏོག་
ལ་ཆུ་མ་བརྒྱབ་ན་སྐམ་གྱི་རེད། ༦ ཁ་ལག་བཟོས་ན་ང་ཟ་ཁང་ལ་འགྲོ་གི་མིན།
༧ ཁྱེད་རང་དཔྱ་ཁྲ་(ཁ་)ཕྱུག་ལས་མ་གནང་ན་སློབ་སྦྱོང་གནང་གི་པས། ༨ ཉི་མ་བསྟན་
གྱིན་མེད་ན་ང་ཕྱི་ལོག་ལ་འགྲོ་གི་མིན། ༩ ད་ལྟ་ཆར་པ་བཏང་གིན་ཡོད་ན་ཁོ་
ནང་ལ་སྡོད་ཀྱི་རེད།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

K ༡ ཁོང་གིས་ན་ཞིང་ཁེ་སེ་ཀོབ་འདི་གཟིགས་ཡོད་ན་ང་ཁེ་སེ་ཀོབ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། ༢ ན་ཞིང་རྒྱ་གར་ལ་ཐལ་ཚོང་རྒྱག་པར་ཕྱིན་ཡོད་ན་ཐལ་གོང་ཆེན་པོ་རྒྱགས་ཚད་ཡག་པོ་ཡོང་བ་ཡོད། ༣ དབྱུལ་མ་འཁོར་གོང་ལ་ཁོའི་ཁང་པ་ཉོས་ཡོད་ན་ད་ཆོད་ཁང་གླ་སྤྲོད་མི་དགོས་པ་ཡག་པོ་ཡོང་བ་ཡོད། ༤ ངས་ཤ་སྙིང་པ་འདི་ཟས་ཡོད་ན་ད་ཆོད་ན་ཡོག་རེད། ༥ ཁོས་ཤར་ཀླུག་ཕྱིན་ན་ཕྱུར་བུ་ཐུག་པ་ཡོད། ༦ ཁྱེད་རང་ན་ཞིང་ཁེ་སེ་ཀོབ་འདི་གཟིགས་ཡོད་ན་ང་ཁེ་སེ་ཀོབ་འདིར་འགྲོ་གི་ཡིན་གཞན་པ་གཅིག་ལ་ཞིབས་རོ། ༧ ཁོང་གིས་ཁེ་སེ་ཀོབ་འདི་གཟིགས་ཡོད་ན་ཁོང་དང་ཁོང་གི་གྲོགས་པོ་ཁེ་སེ་ཀོབ་འདིར་ཕེབས་ཀྱི་མ་རེད།།

(page 140) [illegible]

B ༡ སྨྱུ་པ་འདི་མོ་ལ་ལན་པོ་འདུག། ༢ ཁྱུང་པ་འདི་ལ་ཤ་དཀོན་པོ་རེད།. ༣ ཁམ་བུ་འདི་ཞིམ་པོ་འདུག། ༤ རས་འདི་འཇམ་པོ་འདུག། ༥ བག་ལེབ་འདི་བསྐམ་པོ་རེད། ༦ ཇོར་ཤུང་འདི་རྙོན་པ་རེད། ༧ སྨྱུ་གུ་འདི་རིང་པོ་འདུག། ༨ བུ་མ་འདི་ཆོ་ཆུང་ཆུང་རེད། ༩ འདིར་བང་ལེབ་མང་པོ་འདུག། ༡༠ བསྟན་འགྱུར་ཁང་པ་ཆེན་པོ་འགའ་རབ་འདུག། ༡༡ རྡོ་རྗེ་དཀར་པོ་ཞི་ནག་འདུག། 12 ཁམ་བུ་འདི་སྐྱུར་པོ་རེད། ༡༣ ཞོག་བུ་དཀར་པོ་ག་པར་འདུག། ༡༤ ཤ་འདི་སོམ་པ་རེད་པས། ༡༥ ཕག་ཤ་འདི་རུལ་པ་མ་རེད། ༡༦ ཁོ་རྟོག་པོ་རེད་པས། ༡༧ སློབ་ཚན་འདི་ཁག་པོ་མ་རེད།།

C ༡ མོ་ལ་སྨྱུ་པ་འདི་ལས་འདི་ལེན་པ་འདུག་གམ། མོ་ལ་སྨྱུ་པ་འདི་ལས་འདི་ལེན་པ་འདུག། ༢ རྒྱ་གར་ལས་ཨ་མི་རི་ཀར་ཨམ་དགོན་པ་ཡོག

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

རེད་པས། རྒྱ་གར་ལས་ཨ་མི་རི་ཀར་ཨམ་དགོན་པ་འདུག། ༣ ཁམས་བུ་
དམར་པོ་འདི་ལས་སེར་པོ་འདི་ཞིམ་པ་འདུག་གམ། ཁམས་བུ་དམར་པོ་འདི་
ལས་སེར་པོ་འདི་ཞིམ་པ་མི་འདུག། ༤ རས་ལྷང་ཁྲ་འདི་ལས་དཀར་པོ་
འདི་འཛམ་པ་མི་འདུག། ༥ སྨྱུ་གུ་འདི་ལས་ཞ་སྨྱུག་འདི་རིང་བ་འདུག་གམ།
སྨྱུ་གུ་འདི་ལས་ཞ་སྨྱུག་འདི་རིང་བ་འདུག། ༦ ཕུན་ཚོགས་ལས་ཚེ་རིང་
ཆུང་བ་འདུག། ༧ ལྷ་ས་ལས་རྒྱལ་རྩེ་ར་མི་མང་བ་མི་འདུག། ༨ ཏ་ལས་
གཡག་ཆེ་བ་འདུག་གམ། ཏ་ལས་གཡག་ཆེ་བ་འདུག། ༩ ང་ལས་རྡོ་
རྗེ་དགའ་བ་མི་འདུག། ༡༠ ཚིག་པར་ལས་ཤོག་བུ་འདི་དཀར་བ་ཡོག་རེད་
པས། ཚིག་པར་ལས་ཤོག་བུ་འདི་དཀར་བ་འདུག། ༡༡ ལོ་ལས་ཁམ་
བུ་སྐྱུར་བ་མི་འདུག། ༡༢ ཀ་ཝ་གི་ལས་འདི་སོས་པ་འདུག་གམ། ཀ་ཝ་གི་
ལས་འདི་སོས་པ་འདུག། ༡༣ མགར་བ་ལས་སྤྲང་པོ་རྟོག་པ་མི་འདུག། ༡༤ སློབ་
ཚན་བརྒྱད་པ་ལས་འདི་ཁག་པ་འདུག། ༡༥ ང་ལ་ཕྱུ་པ་འདི་ལས་ལན་པ་ཞིག་
དགོས། ༡༦ ང་ཚོད་རང་གི་ཕྱག་སྨྱུག་ལས་ཆུང་བ་ཞིག་ཉོ་གི་ཡིན། ༡༧ ང་
ལ་ཁྲུར་ཏ་འདི་ལས་དམར་བ་ཞིག་དགོས། ༡༨ ང་ལ་སྐྱེ་དམན་འདི་ལས་
རྟོག་པ་ཞིག་དགོས། ༡༩ ང་ཁང་པ་ཆེ་བ་ཞིག་ཉོ་གི་ཡིན།།

༡ འབྲས་སྤེལ་ལས་ཤ་འབྲས་ཞིམ་གྱི་རེད། ༢ གསེར་ལས་ཕ་ལམ་དཀོན་
གྱི་རེད། ༣ བོད་ལ་ཨ་ཞི་ལས་གྲྭ་པ་མང་གི་རེད། ༤ ཤིང་གི་ཡིབས་ཏོ་ལས་
ངའི་མོ་ཏོ་གསར་གྱི་རེད། ༥ ཀ་འདི་ལས་ཕྱུར་བ་འདི་རྡུལ་གྱི་རེད། ༦ འདི་
ལས་འདི་ཆེ་གི་རེད། ༧ ང་ལས་ཁོ་རྟོག་གི་རེད།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

E ༡ ཁྱོད་རང་སྤུ་པ་རིང་པོ་འདི་ལན་ཤོས་འདུག། ༢ འདི་སྨན་ཤོས་རེད་ ༣ རྒྱ་ནག་ལ་མི་མང་ཤོས་འདུག། ༤ དེབ་འདི་ཡག་ཤོས་རེད། ༥ དགོན་པའི་ནང་ནས་འབྲས་སྤུངས་ཆེ་ཤོས་རེད། ༦ ཆང་འདི་སྐྱུར་ཤོས་རེད། ༧ ཕྱུར་བ་རྙིང་པ་འདི་ཧྲུལ་ཤོས་རེད།།

F ༡ ཤིང་འདོམ་ཀ་བ་རིང་དྲགས་ཀྱི་རེད། ༢ སེའུ་འདི་ཕྱུག་ཤུར་སྐྱེར་ན་སྐྱུར་དྲགས་ཀྱི་རེད། ༣ ཕྱུར་བ་འདི་ཉི་མ་རྟོ་[མང་པོ་]བཞག་ན་རུལ་དྲགས་ཀྱི་རེད། ༤ མི་འདི་ཀུན་ཚོགས་ཡིན་ཙང་ལས་ཀ་འདི་ཁག་དྲགས་པ་རེད། ༥ མི་གཅིག་ལ་ཁང་པ་འདི་ཆེ་དྲགས་ཀྱི་རེད། ༦ ས་ཆ་འདི་ཞིང་ག་བཏབ་ཡག་ལ་སྐྱོན་དྲགས་པ་རེད།།

(page 148)

A ༡ ང་ལ་གནམ་གྲུ་གཏོང་མཁན་གཅིག་དགོས།། ༢ ཁོ་བོ་སེ་ཀོབ་ཁྲབ་མཁན་རེད་པས།། ༣ དོ་ལོག་རྒྱག་མཁན་འདིས་འཛབ་དམག་རྒྱག་གི་རྩེད་[ཡག་]པས།། ༤ ཤིང་བཅད་མཁན་འདིའི་སྣ་རི་རྟོ་པོ་མི་འདུག། ༥ བོ་དང་རྒྱབ་འདྲེ་རྒྱག་མཁན་འདི་སུ་རེད། ༦ རྡོ་རྗེའི་ནང་ལ་སྤྱོད་མཁན་འདིའི་མིང་ལ་བློ་བཟང་ཟེར། ༧ མི་བསད་མཁན་འདི་བཙོན་ཁང་ལ་བཅུག་པ་རེད། ༨ ཁ་ས་ཞོགས་ཁ་ནས་གཟིགས་མཁན་འདི་ཤི་པ་རེད་པས།། ༩ ཁ་སེང་ནད་པ་ཤི་ཁྲབ་བྱེད་མཁན་འདི་དྲག་ཤག། ༡༠ ངའི་འཁྲིས་ལ་སྡོད་མཁན་བུ་མོ་འདི་སུ་རེད། ༡༡ ཟ་ཁང་འདིའི་ནང་ལ་ཁ་ལག་བསྐུག་མཁན་ཇོ་ཀ་འདི་ཆེན་པོ་ཞེ་དྲག་འདུག།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

B ༡ ང་བལ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་རྩིས་ཡོད། ༢ ང་མོ་ཊ་ཉོ་རྩིས་ཡོད། ༣ ང་དངུལ་ཁང་ནས་དངུལ་གཡར་རྩིས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ༤ ངས་ཚོང་རྒྱག་པར་འགྲོ་རྩིས་བྱས་པ་ཡིན། ༥ ངས་ཁང་པ་གསར་པ་གཅིག་ཉོ་རྩིས་བྱས་པ་ཡིན། ༦ ཁོང་བལ་ཡུལ་ལ་ཞིབ་རྩིས་འདུག་གམ། ༧ ཁོས་ཚེས་ཞིག་ལ་འགྲོ་རྩིས་བྱས་པ་རེད། ༨ ཁོང་གིས་ཁྱེད་རང་ལ་མགོ་འཁོར་གཏོང་རྩིས་གནང་པ་རེད། ༩ ཁོ་ཤིང་བཟོ་བསླབ་རྩིས་བྱེད་ཀྱི་ཡོག་རེད་པས། ༡༠ ཁོས་དོན་གྲུབ་མཉམ་དུ་འཁྲིས་རྩིས་བྱས་པ་རེད།།

C ༡ ཁྱེད་རང་གིས་ང་ལ་རོགས་གནང་ཐུབ་ཡོད་པས། ང་ལ་རོགས་བྱེད་ཐུབ་ཡོད། ༢ ཁོང་ཁ་ས་ཁྲོམ་ལ་ཞིབ་ཐུབ་བྱུང་སོང་ངམ། ༣ ང་མ་དང་དགོང་ཁ་ལག་ཟ་ཐུབ་མ་བྱུང་། ༤ སང་ཉིན་ཁོང་བསླབ་གྲྭར་ཞིབ་ཐུབ་ཡོང་གི་མ་རེད། ༥ ཁ་ཉིན་སྐད་ཡོ་ཁོའི་ནང་ལ་འགྲོ་ཐུབ་མ་བྱུང་བ་རེད། ༦ ཁོ་ལ་ཡི་གེ་བྲིས་ཐུབ་ཡོག་རེད་པས། ༧ ང་ལ་ནམ་རྒྱུན་ནས་ཐེ་སེ་ཀོ་བ་བཀྱ་བར་འགྲོ་ཐུབ་ཡོང་གི་མེད། ༨ ཁོང་གཟིམ་ཤག་ལ་བཞུགས་ཐུབ་ཡོང་གི་མི་འདུག ༩ ང་སྒྲོད་རང་སྐད་ཆ་ཤོད་ཐུབ་མེད།།

D ༡ ངས་ཁོ་ལས་ཀ་བྱེད་དུ་བཅུག་པ་ཡིན། ༢ ཁོང་གིས་ཁོ་ཐ་མ་ཁ་འཐེན་དུ་བཅུག་གནང་སོང་ངམ། ༣ སང་ཉིན་ཁོང་གིས་ཕྲུ་གུ་རྒྱ་མཚལ་ལ་རྒྱུ་བཅུག་གནང་གི་རེད། ༤ ད་ཉིན་ཁོ་ངའི་སྟོད་ཞུང་འདི་འཁྲུ་རུ་བཅུག་གནང་རོགས་གནང་། ༥ ཁོང་གིས་ང་རྟག་པར་གར་རྒྱག་ཏུ་བཅུག་གནང་གིས།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

༦ ཁོས་ཁོ་རྟག་པར་ཁ་ལག་ཟ་རྗེ་བརྒྱུག་གི་ཡོག་རེད་པས། ༧ ངས་ཁོ་ཁ་ས་ཉིན་གང་ཚོམ་བུ་རྒྱུག་ཏུ་བཙུག་པ་ཡིན། ༨ སང་ཉིན་ཁོས་ཁོ་མེ་ཏོག་བཏབ་ཏུ་བཙུག་གི་རེད།།

E ༡ ཁྱེད་རང་གསོལ་ཇ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན་ནམ་ཆབ་མཆོད་ཀྱི་ཡིན་ནམ།
༢ ཁྱེད་རས་མདང་དགོང་ཆང་འཐུང་ངམ་ ཨ་རག་འཐུང་ངམ།
༣ སང་ཉིན་ཁྱེད་རང་ཕྱག་ལས་གནང་གི་ཡིན་ནམ་ སློབ་སྦྱོང་གནང་གི་ཡིན་ནམ། ༤ ཁྱེད་རང་ཕྱག་ལས་གནང་གི་ཡོད་དམ་ སློབ་སྦྱོང་གནང་གི་ཡོད་དམ། ༥ ང་དངུལ་འདི་གས་དངུལ་ཁང་ལ་བཞག་དགོས་ཡིན་ནམ་ ཚོང་རྒྱག་དགོས་ཡིན་ནམ། ༦ ང་ནང་ལ་འགྲོ་དགོས་ཡིན་ནམ་ ཉར་མོ་རྐྱ་བར་འགྲོ་དགོས་ཡིན་ནམ། ༧ ཁོས་ཤིང་བཟོ་བསླབ་པ་རེད་དམ་ ལྕག་བཟོ་བསླབ་པ་རེད་དམ། ༨ འཛོམས་པ་ཞིང་པ་རེད་དམ་ འབྲོག་པ་རེད་དམ། ༩ ཁྱེད་རང་རྒྱལ་རྩེར་ཐེག་ཕྱུ་པ་ཡིན་ནམ་ ལྷ་སར་ཐེག་ཕྱུ་པ་ཡིན་ནམ། ༡༠ ངའི་སྨྱུ་གུ་བསོད་ནམས་ཀྱིས་འཁྱེར་སོང་ངམ་ རྒྱམས་པས་འཁྱེར་སོང་ངམ།།

F ༡ མོས་ཁྲིས་འདུག་གམ་མི་འདུག་གཟིགས་དང་། ༢ ཁོས་ཤ་ཉོས་འདུག་གམ་མི་འདུག་བཀའ་འདྲི་གནང་དང་། ༣ ཁོ་ནང་ལ་བསྡད་འདུག་གམ་མི་འདུག་ཞལ་པར་གནང་དང་། ༤ འཚེ་མེད་རྟེན་འདུག་གམ་མི་འདུག ༥ མེ་འབར་འདུག་གམ་མི་འདུག ༦ ཁོ་བསླབ་གྲྭར་སླེབས་འདུག་གམ་མི་འདུག ༧ ཁོང་གིས་མཆོད་ཆང་མཆོད་ཀྱི་འདུག་གམ་མི་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

འདུག། ༨ ཁོའི་ཁང་* རྒྱབ་ཚར་འདུག་གམ་མི་འདུག། ༩ ཇ་འཁོལ་
འདུག་གམ་མི་འདུག། ༡༠ ཕྲུ་གུ་འདི་གཉིད་ཁུག་འདུག་གམ་མི་འདུག།
༡༡ པ་སངས་ལ་ང་ལ་རོགས་བྱེད་ལོང་ཡོད་མེད་བཀའ་འདྲི་གནང་དང་།
༡༢ ཁོ་ལ་དངུལ་ཡོད་མེད་མཁྱེན་གྱུར་ངམ། ༡༣ ཁོ་ཚོང་པ་ཡིན་མིན
ངས་ཤེས་མ་བྱུང་།།

G ༡ ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་པ་ཞོག། ༢ ང་ལ་ལས་ཀ་རོགས་པ་ཞོག། ༣ སང་
ཉིན་དགུང་སེང་ཡིན་པ་ཞོག། ༤ ད་རིང་ཡི་གེ་འདི་བྲིས་ཚར་བ་ཞོག།
༥ ཡིག་ཚད་ཡག་པོ་ཡོང་བ་ཞོག། ༦ ད་རིང་ང་ལ་ཁོང་མཇལ་བ་ཞོག།
༧ ཧྲེག་འབྲུ་འདི་གས་མ་རྔམ་བར་དུ་ཆར་པ་མ་གཏོང་བར་ཞོག། ༨ ལྷུད་མོ་
ལྷ་སའི་འཁྲིས་ལ་ཇ་ཚོང་མཁན་ཡོད་བ་ཞོག། ༩ ང་ཁོའི་ནང་ལ་
སླེབས་དུས་ཁོ་བསྡད་པ་ཞོག།།

H ༡ ངས་ཁོའི་དེབ་བསླབ་སྦྱར་འཁྱེར་ཡོང་བ་ཡིན། ༢ ཁོས་མ་འཁྱེར་
ནའང་ངས་ཀྱུར་འཁྱེར་ཡོང་བ་ཡིན། ༣ ང་ལྷ་ས་ནས་གཙང་ལ་གོམ་པ་
བརྒྱབ་འགྲོ་གི་ཡིན། ༤ ང་མདང་དགོང་ནང་ནས་ཡོང་དུས་ཕྲུ་གུར་ཁ་
ལག་བཟོས་བཞག་པ་ཡིན། ༥ ངས་ནང་ནས་གླིང་ག་བར་དུ་ཕྱི་འཁྲིས་
ཡོང་བ་ཡིན། ༦ སང་ཉིན་ང་ཀྱུར་ཡོང་དུས་བུ་ཤན་པ་འདི་འཁྲིས་ཡོང་
གི་ཡིན། ༧ ངས་ལོ་དྲུག་ནས་ད་ལྟ་བར་དུ་སློབ་སྦྱོང་བྱས་བསྡད་པ་ཡིན།
༨ ཁ་ས་ང་བསླབ་སྦྱར་འགྲོ་དུས་བསླབ་གྲྭ་བ་གང་ག་འཛིན་གྲྭ་རྒྱུགས་བསྡད་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཤག། ༩ ད་ནང་རྒྱ་ཆོད་དང་པོ་ཙམ་དེ་བར་དོན་གྲུབ་གཉིད་སད་བསྡད་ཀག།

༡༠ ཁོས་མོ་ཏ་བཙོང་ནས་ལས་ཀ་ཕྱེད་པར་སློབ་མ་བརྒྱབ་འགྲོ་གིས།

༡༡ ཁྱེད་རང་གིས་ངའི་ཀོ་ཟམ་བསྐྱལ་ཕེབས་པས། ༡༢ ཁྱེད་རང་ཁོད་ནས་རྒྱ་གར་ལ་ཞབས་སོམ་སྐྱོན་ཕེབས་པས། ༡༣ ཁ་ས་ཉིན་གང་ཁྱེད་རྣམ་ཚོ་ཉི་བསྒྲིག་བཏང་བཞུགས་པས།། ༡ ཁོའི་མིང་ལ་ག་རེ་ཟེར། ཁོའི་མིང་ལ་རྡོ་རྗེ་ཟེར། ༢ ངས་རྒྱ་བསྐོལ་བ་ཡིན། རྒྱ་ཁོལ་ཤག། ངས་སྤེའུ་ཁྲུང་སྐྱེ་པ་ཡིན། སྤེའུ་ཁྲུང་སྐྱེ་ཤག། ཁོས་ཚིག་པར་འདི་དཔྲལ་སོང་ངམ། འདིར་བཞག་ན་ཚིག་པར་རལ་གྱི་རེད། གླང་ལྷ་ལག་པོ་འདི་བསྒྲིག་གནང་པས། གླང་ཤ་འཁྲིག་འདུག་གམ་མི་འདུག་གཟིགས་དང་། རྡོ་རྗེ་ལགས་ག་པར་ཐེགས་ཡོད་ན། རྡོ་རྗེ་ལགས་ག་པར་ཐེགས་པ་ཡིན་ན།།

(page 161) [illegible]

༄༅། །པ་ཕ་གཅིག་དང་ཨ་མ་གཅིག་ཡོད་རེད། ཁོ་གཉིས་ལ་ཕྲུ་གུ་བུ་གཅིག་ཡོད་རེད། བུ་འདི་བསྐྱབ་གྱུར་བཏང་བ་རེད། དེ་ནས་བུ་གཅིག་སྐྱེས་ནས་པ་ཕ་འདི་ཤི་བ་རེད། བུ་ཆུང་པ་འདི་ཡོན་ཏན་ཡག་པོ་ཞེ་དྲག་ཆགས་ནས་རྟོག་པོ་ཆགས་པ་རེད་དེའི་ཨ་མ་དང་བུ་ཆུང་བ་འདིར་རོགས་ཕྱེད་ཀྱི་ཡོག་མ་རེད། དེ་ནས་བུ་ཆུང་བ་འདི་ལོ་ལྔ་ལ་སླེབས་དུས་ཁོས་ཨ་མར་ང་བསླབ་སྦྱོང་འགྲོ་གི་ཡིན་ཟེར་ལབ་པ་རེད། ཨེ་ནི་ཨ་མས་ང་ལ་བསླབ་སྦྱོང་འགྲོ་སོང་གཏོང་ཡག་གི་དངུལ་མེད་ཟེར་ལབ་པ་རེད། དེ་ནས་ཕྲུ་གུ་འདི་ལོ་དྲུག་ལ་སླེབས་དུས་ཁོ་གཉིས་སྡུག་པོ་ཞེ་དྲག་ཆགས་པ་རེད། ཨེ་ནི་ཕྲུ་གུ་འདིས་མིང་ཚོང་བར་ཕྱིན་ནས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཉིན་མ་རེ་རེར་དངུལ་ཞོ་གསུམ་གསུམ་ཡོད་གི་ཡོག་རེད། ཞོ་གསུམ་པོ་འདི་གས་འདེམས་
ཁོ་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ཆས་མ་གཏོགས་ལྷག་གི་ཡོག་མ་རེད། དེ་ནས་ཕྲུ་གུ་འདི་ལོ་བདུན་ལ་
སླེབས་དུས་ཁོས་ཞིང་བཙོངས་ནས་དངུལ་ཞོ་དྲུག་དྲུག་ཡོང་གི་ཡོག་རེད། དེ་ནས་གང་
ཙམ་སོང་བ་དང་ཕྲུ་གུ་འདེམས་དངུལ་ཕྱེད་ཀ་ཨ་མར་བཞག། ཕྱེད་ཀ་ཁོ་རས་འཁྱེར་ནས་
རྫ་ཁོག་ཚོང་བར་ཕྱིན་པ་རེད། རྫ་ཁོག་ཚོང་བར་འགྲོ་དུས་ལམ་ཁག་ལ་བདུད་གཅིག་
ཐུག་པ་རེད། བདུད་ཤུགས་ཅན་ཁོ་ཞེ་དྲག་ཞེད་ནས་བྲོས་ཕྱིན་པ་རེད། ཨེ་ཝེ་། ཁོ་དགོན་
པ་གཅིག་ལ་སླེབས་པ་རེད། དགོན་པར་སླེབས་དུས་གྲྭ་པ་དེ་ཚོས་ཕྲུ་གུ་འདི་ལ་ཧྲིད་ར་
ག་རེ་བྱུས་ནས་བྲོས་ཡོང་བ་ཡིན་ལབ་པ་རེད། ཕྲུ་གུ་འདེམས་ང་ལ་བདུད་ཕྱུང་ཟེར་ལབ་པ་རེད།
ཨེ་ཝེ་གྲྭ་པ་དེ་ཚོས་ཕྲུ་གུ་འདི་ལ་ཧྲིད་རས་བདུད་འདི་གསར་ཐུབ་པ་འདུག་གས་ཟེར་སྐད་ཆ་བྱི༔
དུས་ཕྲུ་གུ་འདེམས་གསད་ཐུབ་པ་འདུག་ཟེར་ལབ་པ་རེད། དགོང་མཐའ་ཕྲུ་གུ་འདི་ཅིག་ཕྱིར་དགོན་
པར་བཞག། གྲྭ་པ་གང་ག་ཕྱི་ལོག་ལ་ཕྱིན་པ་རེད། ཕྲུ་གུ་འདེམས་ཀྱི་ནོར་པོ་གཅིག་འཁྱེར་ཁང་
པ་ཞིག་གི་ནང་ལ་བསྡད་པ་རེད། ཁང་པ་འདིའི་ནང་ལ་ཐང་གའི་ལོག་ནས་གཟས་བཏང་ཞབས་
གྲོ་རྒྱབ་བྱེད་མཁན་ཞིག་ཡོག་རེད། ཕྲུ་གུ་འདེམས་ཐང་ག་འདི་ལ་རྐྱད་མོ་བརྐུས་བསྡད་པ་རེད།
དེ་ནས་བདུད་ཡོང་བ་རེད། བདུད་ཡོང་བ་དང་ཕྲུ་གུ་འདེམས་ཏིང་ཕྲིའི་འོག་ལ་གབ་བསྡད་པ་རེད།
བདུད་འདེམས་ཐང་ག་འདི་ལ་རྐྱད་མོ་བརྐུས་དེ་ནས་གཉིད་ཁུག་པ་རེད། བདུད་འདི་གཉིད་ཁུག་
པ་དང་ཕྲུ་གུ་འདེམས་གྲི་འདི་འཁྱེར་ནས་ཏིང་ཁྲིའི་འོག་ནས་རྒྱུར་འདོན། གྲི་འདི་བདུད་ཀྱི་དཔྲལ་མགོ་
ལ་གཞུས་པ་དང་བདུད་འདི་ཤི་བ་རེད། ཞོག་པ་གྲྭ་པ་དེ་ཚོ་ཡོང་ནས་ཕྲུ་གུ་འདི་ལ་བདུད་
གསད་པས། ཕྲུ་གུ་འདེམས་བསད་པ་ཡིན་ཕྱེད་རང་ཚོ་རོ་ལ་ལྟོས་ལབ་པ་རེད། གྲྭ་པ་དེ་ཚོ་རོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

མཐོང་ནའང་ཞེད་ཀྱི་ཡོག་རེད། གླ་པ་དེ་ཚོས་ཕྱིད་རས་འདུད་བསད་ཚང་ག་རེ་དགོས་ལབ་
པ་རེད། ལྷ་གུ་འདིས་ང་ལ་གཞན་པ་གང་ཡང་མི་དགོས་ཐང་ག་འདི་དགོས་ཟེར་ལབ་པ་
རེད། གླ་པ་དེ་ཚོས་ཐང་ག་འདི་བསྐོར་བ་རེད། ཨོ་ན་ལྷ་གུ་འདིས་ཐང་ག་འདི་འཁྱེར་ནས་
མཚོ་ཞིག་གི་ཁ་ལ་ཕྱིན་ དེར་ལྟང་མ་གཅིག་ཡོག་རེད་ འདི་རྩེ་ཡོག་ལ་ཐང་ག་འདི་བཀལ་
ལྟད་མོ་ལྟ་གིན་བསྡད་པ་རེད། ལྟད་མོ་བལྟས་བསྡད་དུས་མཚོའི་དཀྱིལ་ནས་མི་དཀར་པོ་གཅིག
འཐོན་ཡོང་ནས་ལྷ་གུ་འདི་ལ་ཁྱེད་རང་ཀླུའི་རྒྱལ་པོས་སྐུ་ཡུལ་ལ་ཕེབས་རོགས་གནང་གསུང་གིས་ལབ་པ་
རེད། ལྷ་གུ་འདིས་ང་ཀླུ་ཡུལ་ལ་ཡོང་གི་མིན་ཟེར་ལབ་པ་རེད། མི་དཀར་པོ་འདིས་ཀླུ་ཡུལ་
ལ་ཕེབས་སྐྱིད་པ་ཞེ་དྲག་ཡོག་རེད། ཀླུའི་རྒྱལ་པོས་ཁྱེད་རང་གི་ཐང་ག་འདི་ཚོང་དང་གསུང་གི་
རེད། ཨོ་ན་ཐང་ག་འདི་ཚོངས། ནོར་ལ་ཀླུའི་རྒྱལ་པོར་ནོར་བུ་ཤིང་གྲུག་གྲུག་གཅིག་ཡོག་རེད་
འདི་དགོས་ལབ་ཟེར་ལབ་པ་རེད། ཨོ་ན་ལྷ་གུ་འདིས་འོང་ཟེར་ཁོ་གཉིས་མཉམ་དུ་མཚོའི་ནང་ལ
ཕྱིན་པ་རེད། མཚོའི་ནང་ལ་ཕྱིན་ནས་ཀླུ་ཡུལ་ལ་སླེབས་པ་རེད། སླེབས་པ་དང་ཀླུའི་རྒྱལ་
པོས ཁྱོད་རའི་ཐང་ག་འདི་ཚོངས་རོགས་བྱེད་ཟེར་གསུངས་པ་རེད། ལྷ་གུ འདིས་ཐང་གའི་
རིན་ལ་ཁྱེད་རང་གི་ནོར་བུ་ཤིང་གྲུག་གྲུག་འདི་དགོས་ལབ་པ་རེད། ཀླུའི་རྒྱལ་པོས་ནོར་བུ་
ཤིང་གྲུག་གྲུག་འདི་སྤྲད་པ་རེད། ཨོ་ན་ལྷ་གུ་འདིས་ཡར་ལོག་ཡོང་བ་རེད། ལྷ་གུ་འདི་
མཚོའི་ཁ་ལ་སླེབས་པ་དང་ ཁོས་ཤིང་འདི་ལ་ང་ལ་ཇ་དང་ཁ་ལག་ཚ་དག་དགོས་ཟེར་ལབ་པ་
རེད། ལབ་པ་དང་ཤིང་གྲུག་གྲུག་འདིས་ཕྲག་ཕྲག་ཕྲག་གསུམ་བྱས་ནས་ཕྱུག་པ་རེད། དེ་
ནས་གང་ཚམ་སོང་བ་དང་ལྷ་གུ་འདིའི་མདུན་ལ་ཁ་ལག་ཤ་མིན་སྣ་ཚོགས་དང་ ཇ་དང་ཚ
དག་སླེབས་པ་རེད། གཞུག་འདེར་ཤིང་གྲུག་གྲུག་འདི་ཚང་སླེབས་པ་རེད། ཨོ་ན་ལྷ་གུ་འདིས
ཁ་ལག་ཟས་ ཇ་འཐུངས་ ཨོ་ན་ཤིང་གྲུག་གྲུག་འདི་འཁྱེར་ནས་ཡ་མའི་སར་ལོག་ཕྱིན་པ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

རེད། ཨ་མའི་སར་སླེབས་པ་དང་ ཕྲུ་གུ་འདེམས་ཨ་མར་ག་རེ་ཟ་ཉིང་འདོད་ཀྱི་འདུག་
ཟེར་ལབ་པ་རེད། ཨ་མས་ང་ཤ་འཐུམ་དང་ ཇ་འཁྱུང་ཉིང་འདོད་ཀྱིས་ཟེར་ལབ་པ་རེད།
ཨེ་ནེ་ཕྲུ་གུ་འདེམས་ཤིང་འདི་ལ་ཨ་མར་ཤ་འཐུམ་དང་ ཇ་དགོས་ལབ་པ་རེད། ལབ་པ་
དང་ཤིང་འདེམས་ཁྲག་ཁྲག་ཁྲག་གསུམ་བྱས་ཕྱིན་པ་རེད། གང་ཚོམ་སོང་བ་དང་ ཨ་མའི་
མདུན་འདིར་ཤ་འཐུམ་དང་ ཇ་སླེབས་པ་རེད། ཨ་མ་དགའ་པོ་ཞེ་དྲག་བྱུང་བ་རེད། ཉི་མ་
གཅིག་ཕྲུ་གུ་འདེམས་ཨ་མར་སང་ཉིན་ལྷུང་པའི་མི་གང་གར་ཞུགས་སྐྱོ་བཏང་གི་ཡིན། ཨ་མ་
རང་མི་གང་གར་ཤུགས་སྐྱོར་ཡེབས་ཟེར་ལབ་སྐྱོལ་ཤོག་ལབ་པ་རེད། ཨ་མས་ལྷུང་པའི་
མི་གང་གར་ཤུགས་སྐྱོ་བཏང་རྒྱུབ་ཀྱི་མ་རེད་ལབ་པ་རེད། ཕྲུ་གུ་འདེམས་ཤུགས་སྐྱོ་བཏང་རྒྱུབ་
ཀྱི་རེད་ལབ་པ་དང་ཨ་མས་སང་ཉིན་ལྷུང་པའི་མི་གང་གར་ཤུགས་སྐྱོར་ཡེབས་རོགས་
གནང་ཟེར་ལབ་སྐྱོལ་བར་ཕྱིན་པ་རེད། དེ་ནས་ཨ་མ་རྒྱུར་ལོག་པ་རང་བུ་འདེམས་ཤིང་འདིར་
སང་ཉིན་ལྷུང་པའི་མི་གང་གར་ལྡང་བའི་ཁ་ལག་དང་ གུར་དང་ ཇ་དང་ཚི་དག་དགོས་ལབ་
པ་དང་ཤིང་འདེམས་ཁྲག་ཁྲག་ཁྲག་གསུམ་བྱས་ཕྱིན་པ་རེད། སང་ཉིན་ཞོག་པ་ཨ་མས་ཚོག་
ཁའི་སྐད་ལ་ཕྱིན་ནས་ལྷ་དུས་ལྷུང་པ་འདིར་ཞང་ཆེན་པོ་གཅིག་ཡོག་རེད། འདིའི་སྐད་
ལ་གུར་དཀར་པོ་ཆེན་པོ་གཅིག་རྒྱབ་ཡོག་རེད། ཨ་མས་མར་ཡོང་ནས་བུ་ལ་ཞང་གི་
སྐད་ལ་གུར་རྒྱབ་ཤག་ཟེར་ལབ་པ་རེད། དེ་ནས་བུ་དང་ཨ་མ་མཉམ་དུ་ཕྱིན་པ་རེད།
ཁོ་གཉིས་ཡ་གིར་སླེབས་དུས་གུར་དང་གང་ག་ཕག་པོ་ཞེ་དྲག་ཡོག་རེད། དེ་ནས་ལྷུང་པའི་
མི་གང་ག་སླེབས་ནས་ཁ་ལག་ཟས་ཚི་དག་བྱས་ལོག་ཕྱིན་པ་རེད། མི་གང་ག་ལོག་ཕྱིན་
པ་དང་བུ་ཤན་པ་འདེམས་གཞུག་ལ་བཤད་ནས་ཁྱེད་རང་གཉིས་ལ་ཤུགས་སྐྱོ་ཕག་པོ་འདི་
འདྲ་བཏང་ཕག་ག་ནས་བྱུང་ཟེར་ལབ་པ་རེད། བུ་རྒྱང་བ་འདེམས་གང་ག་དངོས་གནས་ལབ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

པ་རེད། ལབ་པ་དང་བུ་ཀན་པ་འདིས་ཁྱེད་རང་གཉིས་ཀྱི་ཤིང་ཀུག་ཀུག་འདི་ང་ལ་སྤྲོད། ངའི་ཁང་པ་དང་དངུལ་དང་གང་ག་ཁྱེད་རང་གཉིས་ལ་སྤྲད་ཆོང་ཀྱག་ཧ་ཟེར་ལབ་པ་རེད། ཨ་མས་བུ་ཆུང་བ་འདིར་ཆོང་མ་ཀྱག། ང་རང་གཉིས་སྐྱོ་པོ་ཡིན་དུས་བུ་ཀན་པས་ང་རང་གཉིས་ལ་རོགས་ཅེད་ཀྱི་མེད། ད་ང་རང་གཉིས་ཀྱི་ནོར་བུ་འདི་ཡར་སྤྲད་ན་རྗེས་མ་ང་རང་གཉིས་ལ་རོགས་ཅེད་མཁན་ཡོང་གི་མ་རེད་ཟེར་ལབ་པ་རེད། བུ་ཆུང་བ་འདིས་ཨ་མར་ང་རང་གཉིས་ཀྱི་མི་ཚེའི་རིང་ཇོ་ཇོའི་ཙ་ལག་དང་དངུལ་ཀྱིས་ལྟང་གི་རེད། ཆོང་ཀྱག་ཧ་ཟེར་ཞུས་ནས་ཆོང་ཀྱབ་པ་རེད། དེ་ནས་ཉིན་གཅིག་བུ་ཀན་པ་འདིས་ལུང་པའི་མི་གང་གར་སང་ཉིན་ཞུགས་སྤྲོར་ཡེབས་རོགས་ཞབང་ལབ་ནས་དགོང་མཐའ་ཤིང་འདིར་སང་ཉིན་ལུང་པའི་མི་གང་གར་ལྟུང་བའི་ཁ་ལག་དང་ཇ་ཙི་དག་བུ་གཞོན་པའི་ཞུགས་སྐྱི་ལས་ཡག་པ་དགོས་ལབ་པ་རེད། ལབ་པ་དང་ཤིང་འདིས་ཁྲག་ཁྲག་ཁྲག་ཁྲག་བཞི་ཟུམ་ཕྱིན་པ་རེད། སང་ཉིན་ལུང་པའི་མི་གང་གས་ཁ་སེང་བུ་གཞོན་པ་དང་ཨ་མའི་ཞུགས་སྐྱོ་ཡག་པོ་འདི་འདྲ་འདུག། ད་རིང་བུ་ཀན་པ་རྟོག་པོ་འདིའི་ཞུགས་སྐྱི་ཡག་པ་ཡོང་གི་རེད་ཟེར་གཟབ་སྒྲིམ་སྤྲད་ཕྱིན་པ་རེད། ཡ་གིར་སྐྱེབས་དུས་ཀྱང་ཡང་ཡོག་མ་རེད། ཁ་ལག་ཙི་དག་ཀྱང་ཡོག་མ་རེད། ཟུམ་ཙང་མི་གང་ག་ལོག་ཕྱིན་པ་རེད། བུ་ཀན་པ་འདིས་སྔོན་མ་ཨ་མ་དང་བུ་གཞོན་པ་འདིར་རོགས་མ་ཟུམ་ཙང་ལས་ཁྲུམ་འཁོར་ནས་ཁོ་ལ་ཤིང་ཀུག་ཀུག་དང་ ཁང་པ་དང་ དངུལ་དང་གང་ག་མེད་པ་ཟུམ། ཨོ་ཝི་ཁོ་སྤྲང་པོ་ཆགས་པ་རེད། བུ་གཞོན་པ་དང་ཨ་མ་རྟོག་པོ་ཆགས་པ་རེད།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

[illegible] (page 172)

༄༅། །སྔོན་འབྲས་ལྗོངས་ལ་གླུ་པ་གཅིག་ཡོད་རེད། གླུ་པ་འདིར་དགེ་ཕྲུག་ཨེན་ཙུང་གཅིག་ཡོད་རེད། ཨེ་ནི་ཉིན་གཅིག་ཨེན་ཙུང་འདི་ལྷ་སར་ཤ་ཉོ་བར་བཏང་གནང་བ་རེད། ཨེན་ཙུང་འདིས་ལྷ་སར་ཕྱིན་ནས་ཤ་ཉོ་སར་སླེབས་དུས་ཤ་ཚོང་མཁན་ཡ་ལྷེ་འདེས་ཨེན་ཙུང་སྙིང་རྗེ་ཟེར་ཞུས་འགྲམ་པར་ཁྲེལ་ཁྲེལ་ཞུས་པ་རེད། ཨེ་ནི་ཨེན་ཙུང་འདེས་ཤ་ཉོས་ནས་འབྲས་ལྗོངས་ལ་ལོག་པ་རེད། ཀན་ལགས་ཀྱིས་ཨེན་ཙུང་གཟིགས་དུས་ཡ་ཚོ་ཁྱོད་རའི་འགྲམ་པར་ག་རེ་ཞུས་ཞུང་ཟེར་གསུངས་པ་རེད། ཨེ་ཝི་ཨེན་ཙུང་གིས་གང་ཡང་ཞུས་མ་ཞུང་། ད་རིང་ཤ་ཉོ་སའི་ཡ་ལྷེ་འདེས་ཁྲེལ་ཁྲེལ་ཞུས་ཞུང་ཟེར་ཞུས་པ་རེད། ཨེ་ནི་ཀན་ལགས་ཀྱིས་ཡ་ཚོད་ཁྱོད་རར་བདུད་མོས་ཤ་རྟགས་རྐྱབ་པ་རེད། ཁྱོད་ར་དེ་དགོང་པལ་ཆེར་ཤ་སྐལ་ལ་འཁྱིལ་མདོག་ཁ་པོ་རེད། ཞུས་ཚང་ལམ་སེང་བླ་མའི་སྐུ་མདུན་ལ་བཙར་ཟེར་གསུངས་པ་རེད། ཨེ་ནི་ཨེན་ཙུང་འདེས་བླ་མའི་སྐུ་མདུན་ལ་བཙར་ནས་ད་རིང་ལ་བདུད་མོས་ཤ་རྟགས་རྐྱབ་ཞུང་བས་ཞེ་བླ་མས་[illegible]འཇུག་གཞང་རོགས་གཞང་ཞུས་པ་རེད། བླ་མས་ད་རོ་དགོང་ཁྱོད་རང་ཡ་ལྷེ་འདེའི་ནང་ལ་ཕྱིན་ཞུས་མོ་ཉལ་སའི་ཁང་པ་འདེའི་ནང་ལ་སྐམ་དཔག་ཙམ་གཅིག་ཡོད་རེད། འདེའི་ནང་ལ་གབ་སྡོད། ཨེ་ནི་འདེར་བསྒུངས་མདུད་མདུད་པ་རྒྱུ་ཞུས་གཅིག་ཡོད། འདི་གོན་བརྟུད་ན་གང་ཡང་བྱེད་ཀྱི་མ་རེད་གསུངས་པ་རེད། ཨེ་ནི་ཨེན་ཙུང་འདེས་བླ་མས་གསུངས་པ་འདེ་གས་ཞུས་པ་རེད། དགོང་མཐའ་ས་རུབ་ནས་འགའ་རབ་འགྲོ་དུས་ཡ་ལྷེ་འདེས་སྐམ་འདེར་ཞོན་ནས་ལྷུང་གསེབ་ཤར་ལ་ཕྱིན་པ་རེད། ཡ་གིར་སླེབས་དུས་བདུད་མོ་མང་པོ་ལྷུང་སྟོང་ཞིག་གི་འོག་ལ་ཚོགས་བསྡད་ཡོད་རེད། ལོ་ཚོས་ད་དོ་དགོང་ཁྱོད་རའི་ཤ་སྐལ་རེད། ཨེ་ནི་ཤ་སྐལ་ཡོད་པས་ཟེར་དུས་མོས་ཡོད་ཟེར་པང་གདན་འདེ་ཐེང་གཅིག་རྡབ་པ་རེད། པང་གདན་ཐེང་གཅིག་རྡབ་དུས་ཨེན་ཙུང་གིས་བསྒུངས་མདུད་མདུད་པ་གཅིག་ཤིག་པ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

རེད། ཡང་གཅིག་རྡབ་པ་རེད། ཡང་བསྐྱུངས་མདུད་མདུད་པ་གཅིག་ཤིག་པ་རེད། འདི་འདྲ་སེ་ཁྲུམ་པ་པང་གདན་ཕེང་དགུ་རྡབ་དུས་བསྐྱུངས་མདུད་མདུད་པ་དགུ་ཅར་ཤིག་པ་རེད། ཡིན་ནའང་བདུད་མོའི་ལུགས་སྲོལ་ལ་ཤ་སྐལ་ལེན་དུས་པང་གདན་ཕེང་དགུ་ལས་རྡབ་ཆོག་གི་ཡོག་མ་རེད། ཁྲུམ་ཚང་བདུད་མོ་ཡན་པ་དེ་ཚོས་ད་ཕྱིད་རང་ཤ་སྐལ་མེད་ཙང་ང་ཚོ་ཕྱིད་ར་ཟ་དགོས་རེད་ཟེར་ཁྲུམ་མོ་ཟམས་པ་རེད།།

(page 176) [illegible]

༄༅། ཨ་ཁུ་སྟོན་པ་འཕན་པོར་ཕྱིན་ནས་ཀླུ་གུ་རྡོ་རྗེ་མོ་རྗེ་མཁན་འདི་འདྲས་མཉམ་དུ་བསྡད་པ་རེད། དེ་ནས་ཉི་མ་གཅིག་ཀླུ་གུ་མཉམ་དུ་རྒྱ་བཀལ་བར་ཕྱིན་པ་རེད། རྒྱ་བཀལ་བར་ཕྱིན་ནས་ཁོ་ཚོ་གང་ག་ལྡུ་པ་ལྡུད། ལྡུ་པ་འདི་གས་ཧུབ་ཧུབ་ཁྲུས་བཞག། ཁོ་ཚོ་རྒྱ་བཀལ་བ་རེད།. ཨེ་ནེ་ཨ་ཁུས་ལྡུ་པ་འདི་གས་འཁྱེར། ཆར་པ་འཁྱེབ་པ་རེད། ཆར་པ་འབེབ་ཙང་ཀླུ་གུ་འདི་ཀ་རྒྱའི་ནང་ལ་འཛུལ་བསྡད་པ་རེད། འཛུལ་ཙང་ཨ་ཁུར་རྩེད་ཡག་གང་ཡང་མ་ཐུང་པ་རེད། དེ་ནས་ཉིན་གཅིག་ཀླུ་གུ་འདི་ཚོ་མཉམ་དུ་ཕྱིན་ནས་ཁོ་ཚོ་མཉམ་དུ་བག་ལེབ་རྔོས་པ་རེད། རྔོས་ནས་ཨ་ཁུས་ཀླུ་གུ་འདི་གས་ལ་བག་ལེབ་རེ་རེ་བགོ་བཤད་རྒྱབ་པ་རེད། ཨེ་ནེ་ཨ་ཁུས་ཀླུ་གུ་ཚེད་རང་ཚོར་བག་ལེབ་རེ་རེ་ཡོག་རེད། དེ་ནས་ཨ་ཁུར་བག་ལེབ་ཕྱེད་ཀ་ཕྱེད་ཀ་སྤྲོད་ཟེར་ལབ་པ་རེད། ལབ་པ་དང་ཀླུ་གུ་འདི་གས་སྤྲིས་བག་ལེབ་གང་ག་གཏོར་ནས་ཨ་ཁུ་དང་ཁོ་ཚོ་དབ་ཐོབ་རྒྱབ་པ་རེད། དབ་ཐོབ་རྒྱག་དུས་ཨ་ཁུ་དང་ཀླུ་གུ་ཚོར་མང་ཉུང་ཅིག་པ་ཐུང་ནས་ཨ་ཁུས་མགོ་བསྐོར་བཏང་མ་ཐུབ་པ་རེད། ཨ་ཁུ་འཕན་པོར་ཕྱིན་པའི་སྒྲུང་དེ་ཀ་རེད།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

[illegible] (page 178)

༄༅། སྔོན་ལ་ཀླུག་པ་སེམས་བཟང་པོ་འགྲིམ་ཞེར་མཁན་ཞིག་ཡོག་རེད། ཁོ་ཉིན་གཅིག་ཤིང་ནགས་དཀྱིལ་ལ་འགྲོ་དུས་གསེར་རས་ཁྲུག་དཔག་ཚམ་ཞིག་གང་བརྙེས་པ་རེད། དེ་བརྙེས་ཚང་ཁོང་གསེར་འདི་འཁྱེར་ནས་གྲོང་ཁྱེར་དཀྱིལ་ལ་གསེར་རས་ཁྲུག་གང་བརྙེས་བྱུང་སུའི་རེད་སུའི་རེད་ཞེར་སྐད་རྒྱབ་ནས་ཕྱིན་པ་རེད། ཡེ་ཞེ་ཁོ་འདུག་ས་འགྲོ་དུས་ལམ་ནས་ཚོང་མི་སྤྱང་པོ་ཆེ་ སེམས་ངན་པོ་ རིང་ཞེར་མཁན་ཞིག་ཡོང་གི་ཡོག་རེད། ཡེ་ཞེ་ཁོ་ཡོང་ནས་ཚེ་རིང་གིས་འགྲིམ་ལ་ཡར་ཁྱོད་ར་གྲོང་ཁྱེར་ནང་ལ་གསེར་བརྙེས་བྱུང་ཞེར་འདི་འདྲས་སྐད་མ་རྒྱབ། གང་ཡིན་ཞེར་ན་མི་དེ་ཚོས་ཁོ་ན་གསེར་འདི་ཁྱོད་རས་རྐུན་མ་བརྒྱས་པ་རེད་ཞེར་ཁྱོད་ར་ཁྲིམས་ལ་སྤྲོལ་གྱི་རེད། འདི་ལས་ང་རང་གཉིས་གསེར་འདི་མཉམ་དུ་བྱེད་དོ། ཡེ་ཞེ་ཁ་དགའ་ལ་ཤིང་ནགས་དཀྱིལ་ལ་སྦ་བར་འགྲོ་དོ་ཞེར་ལབ་པ་རེད། ཡེ་ཞེ་འགྲིམ་ཀླུག་པ་ཡིན་ཚང་ཁོ་ཡོང་བ་འདུག་ཞེར་ཐུས་ནས་ཁོ་གཉིས་མཉམ་དུ་ཤིང་ནགས་དཀྱིལ་ལ་ཤིང་སྡོང་དཔག་ཚམ་ཞིག་གི་འོག་ལ་ས་བྲུས་ཐུས་གསེར་རས་ཁྲུག་གང་འདི་སྦས་པ་རེད། ཡེ་ཞེ་འདི་སྦས་ཚར་བ་དེ་གར་ཚེ་རིང་གིས་དང་རང་གཉིས་ཟླ་བ་རེ་རེའི་ནང་ལ་འདི་ནས་གསེར་ཏམ་གཉིས་གཉིས་ལེན་པར་ཡོང་དོ་ཞེར་ལབ་པ་རེད། ཡེ་ཞེ་ཟླ་བ་གཉིས་སྔོན་ནས་ཁོ་གཉིས་ཀྱི་གསེར་དེ་ནས་གསེར་ཏམ་གཉིས་གཉིས་བླངས། དེ་ནས་ཟླ་བ་རྗེས་མ་འདིར་གསེར་ཏམ་ལེན་པར་འགྲོ་དུས་གསེར་རས་ཁྲུག་བརྡུད་ཡོག་མ་རེད། བརྡུད་མེད་ཚང་ཚེ་རིང་ཞེར་མཁན་མི་སྤྱང་པོ་འདིས་འགྲིམ་ཁྱོད་རས་བརྐུས་པ་རེད། ང་ཁྱོད་ར་ཁྲིམས་ལ་སྤྲོལ་གྱི་ཡིན་ཞེར། ཡེ་ཞེ་འགྲིམ་ཤིས་ཀྱིས་ཞེར་ན་ངས་རྐུ་རྐུ་མ་བྱུང་། ཡེ་ཞེ་གྲོགས་པོ་ཁྱེད་རང་གིས་ནི་གང་ནས་བརྐུས་པ། ད་མི་གཞན་དག་ཅིག་གིས་འཁྱེར་བ་ཡིན་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

འདྲ་ཞེར་གྱི་ཡོག་རེད། ཁྲུས་ཞའང་ཆེ་རིང་གིས་ཕྱིན་ནས་མ་ཟིན་པ་རེད། རྒྱན་མ་ཕྱོད་ར་རེད། ང་ཕྱོད་ར་ཁྲིམས་ལ་སྐྱེལ་གྱི་ཡིན་ཞེར་ལོ་ལྕུང་པ་འདིའི་དཔོན་པོ་དེའི་སར་འཁྲིས་པ་རེད། འཁྲིས་ནས་དཔོན་པོ་དེར་ཡར་འདི་འདྲས་ཞེར་ཕྲུས་པ་རེད། བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་གསེར་བརྒྱུས་ཕྱག་ཞེར། འདུག་སེ་ཁྲུ་ཏུས་བཀྲིས་ཀྱིས་ཞེར་ན་ནི་ཕྱིན་ནས་ཀྲུ་ཀྲུ་མ་ཐུང་། ཨོ་ནི་དཔོན་པོ་འདིས་ད་ང་ཚང་ཚོ་འདི་འདྲས་མི་ཆེད། གསེར་སྒམ་ས་དེར་འགྱོ་དོ་ཞེར། ཨོ་ནི་ཆེ་རིང་གིས་དེ་ག་རང་ཡོང་བ་འདུག། གསེར་སྒམ་སའི་ཤིང་སྡོང་འདིར་ལྷ་རྩ་བ་ཆེན་པོ་གཅིག་ཡོག་རེད། ལྷ་འདིས་གསེར་སྲུས་བརྒྱུས་མིན་གཏན་གཏན་གསུང་གི་རེད་ཞེར་ལབ་པ་རེད། ཨོ་ནི་དཔོན་པོ་འདི་དང་བཀྲིས་དང་ ཚོ་རིང་ཐུས་གང་ག་ཐྲིན་པ་རེད། ཨོ་ནི་ཤིང་ནགས་དཀྱིལ་ལ་འདུག་སེ་ཐྲིན་ཐུས་ཤིང་སྡོང་འདོའི་རོག་ཏེར་ལོ་ཚོ་གང་ག་བསྡད་ཐུས། ཨོ་ནི་གསེར་སྲུས་བརྒྱུས་པ་རེད་ཞེར་སྐད་ཆ་དྲིས་པ་རེད། ཨོ་ནི་ཤིང་སྡོང་འདིའི་ནང་ནས་སྐད་སྒོམ་པོ་ཞིག་རྒྱབ་ཐུས་གསེར་ཀྲུ་མཁན་མི་བཀྲིས་ཞེར་མཁན་དེ་རེད་ཞེར་ལབ་པ་རེད། ལབ་ཙང་དཔོན་པོ་འདིས་ད་གཏན་གཏན་ཕྱོད་ར་ཡིན་པ་རེད། ད་གསད་ཀྱི་ཡིན་ཞེར་ལབ་པ་རེད། འདི་འདྲས་ཞེར་དུས། བཀྲིས་ཀྱིས་དང་གསེར་ནི་ཕྱིན་ནས་ཀྲུ་ཀྲུ་མ་ཐུང་། ཁྲུས་ཞའང་ང་གསར་གཞན་གི་ཡིན་ན་ད་མ་གསད་གོང་ལ་ཁྲུ་ཀྲུ་ཞིག་ཡོད་ཞེར་ལབ་པ་རེད། ཨོ་ནི་དཔོན་པོ་འདིས་འདི་ག་རེ་རེད་ཞེར་སྐད་ཆ་དྲི་དུས་བཀྲིས་ཀྱིས་ད་གསེར་མ་བརྒྱུས་པར་གསེར་བརྒྱུས་པ་རེད་ཞེར་ཤིང་སྡོང་འདིའི་ལྷ་འདིས་ཕྲུས་པ་རེད། ཁྲུས་ཚང་མ་གསད་གོང་ལ་ཤིང་སྡོང་འདི་མ་བསྲེག་གཏོང་ཆོག་པ་ཞིག་ཞེར་ཕྲུས་པ་རེད། ཨོ་ནི་དཔོན་པོ་འདིས་གསད་ཡག་ཡིན་ཙང་སྙིང་རྗེ་ཞེར་དེ་ག་ཡོང་གི་རེད་ཞེར། ཨོ་ནི་ཤིང་སྡོང་འདིར་མེ་རྒྱབ་པ་རེད། ཨོ་ནི་ཤིང་སྡོང་འདིར་མེ་འབག་ར་རབ་འབར་དུས་འདི་འདྲས་ཤིག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ལ་ཤིང་སྡོང་འདིའི་དཀྱིལ་ནས་པོའོ་གཅིག་འདོན་ཐུབ་ནས་སྐྱ་མཆེན་སྐྱ་མཆེན་ང་མ་གསར་རོགས་གནང་། ང་ཚེ་རིང་གི་པ་ཕ་ཡིན་། ཚེ་རིང་གིས་ཁ་སེང་ཤིང་སྡོང་འདིའི་ནང་ལ་བསྡད་ཐུབ་ཇོད་ར་བཀྲིས་ཀྱིས་གསེར་བཀྲུམ་སོང་ལབ་ཟེར་གྱིས་། ཐུབ་ཚང་འདི་འདྲས་ཐུབ་པ་ཡིན་ཟེར་ཁྱུས་ ་དེ་ནས་མོ་ངས་འགལ་མེད་པ་ཞིག་ པ་རེད། ཨེ་ཝེ་ཚེ་རིང་ཁོ་རྫུན་རྒྱབ་ནས་དེ་བརྗོད་། ཨེ་ཝེ་དཔོན་པོ་འདིས་གསེར་འདི་བཀྲ་ཤིས་ལ་སྤྲད་། བཀྲ་ཤིས་སྐྱིད་པོ་ཐུབ་བསྡད་པ་རེད། ཨེ་ཝེ་དེ་ག་རེད།།

[illegible]

(page 184)

༄༅། སྔ་མོ་སྔ་མོ་ཞིག་ལ་སྤྲེའོ་གཅིག་དང་ ཀྱོའོ་གཅིག་ཡོག་རེད། སྤྲེའོ་དང་ཀྱོའོ་ཁོ་གཉིས་ལ་ཁྱུ་གུ་ཆུང་ཆུང་གཅིག་ཡོག་རེད། ཉིན་གཅིག་སྤྲེའོ་འདི་དང་ ཀྱོའོ་ཕྲད་མོར་འགྲོ་དུས་རི་བོང་ཞིག་ཡོང་བ་རེད། རི་བོང་འདི་ལ་སྤྲེའོ་གིས་ཁྱོད་རང་ཁྱུ་གུའི་བུ་ཧྲི་ཉིད་ཀྱི་ཡས་ཟེར་ལབ་དུས་རི་བོང་འདིས་ངས་ཁྱུ་གུའི་བུ་ཧྲི་ཉིད་གོ་ཟེར་ལབ་པ་རེད། སྤྲེའོ་འདིས་རི་བོང་འདི་ལ་ཁྱོད་རང་ཁྱུ་གུའི་བུ་ཧྲིག་འདྲས་སེ་ཉིད་ཀྱི་ཡིན་ཟེར་དུས་ རི་བོང་འདིས་ངས་ཀྱོ་ཞིམ་པ་ཁྱུ་གུར་སྐྱེར་དུག་པ་ང་རས་ཟས་ ཁྱུ་གུའི་མགོ་ལ་སྨུམ་ཐུག་འདི་འདྲས་ཉིད་ཀྱི་ཡིན་ཟེར་ཐུམ་པ་རེད། ཐུབ་ཚང་སྤྲེའོ་འདིའི་སེམས་ལ་ཁོས་ཁྱུ་གུར་འཛམ་པོ་ཉིད་ཀྱི་རེད་བསམ་ནས་ཁོས་ཁྱུ་གུ་རི་བོང་ལ་སྤྲད་དེ་སྤྲེའོ་དང་ཀྱོའོ་ཕྲད་མོར་ཕྱིན་པ་རེད། སྤྲེའོ་དང་ཀྱོའོ་ཕྲད་མོར་ཕྱིན་ཚང་རི་བོང་འདིས་ཁྱུ་གུ་འདིའི་མགོ་ལ་སྨུམ་ཐུག་ གཟུགས་པོ་ཟས་ ཁོ་གྲོས་ཕྱིན་པ་རེད། དེ་ནས་སྤྲེའོ་གིས་ཁྱུ་གུ་ལེན་པར་ཕྱིན་ནས་ཁྱུ་གུ་ལམ་སེང་མཐོང་དུས་ཀྱོའོ་ལ་ཡར་ ཀྱོའོ་རི་བོང་གིས་ཁྱུ་གུར་ཐུམས་པོ་ཐུས་པ་འདྲ། མགོ་ལ་སྨུམ་ཐུག་བསྐུལ་བཞག་ཤག་ཟེར་ལབ་པ་རེད། དེ་ནས་ཀྱོའོ་གིས་ཁྱུ་གུ་ལེན་པར་འགྲོ་དུས་མགོ་མ་གཏོགས་གཟུགས་པོ་མེད་ཚང་ སེམས་ཞེ་དྲག་སྡུག་ནས་ངུས་པ་རེད།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

སྤྲེའུ་གིས་སྦྲེའུ་ལ་ཡར་ སྦྲེའུ་མ་དུ་ཞིག། ངས་རི་བོང་ཚོལ་བར་ཕྱིན་གོ་ཟེར་ལབ་པ་རེད།། དེ་ནས་སྦྲེའུ་གིས་མ་དུས་པ་ཞུས་ སྤྲེའུ་ཁོ་རི་བོང་ཚོལ་བར་བཏང་བ་རེད། དེ་ནས་རི་བོང་ཚོལ་བར་འགྲོ་དུས་རི་བོང་ཁ་ལྟང་ཁྲུ་ཞུམ་པ་ཞིག་ཐུག་པ་རེད། རི་བོང་ཁ་ལྟང་ཁྲུ་ཞུམ་པ་འདི་ལ་སྤྲེའུ་གིས་ཁྱེད་རང་ཁ་ལྟང་ཁྲུ་གང་ནས་བྱུང་ཟེར་ལབ་པ་རེད། རི་བོང་གིས་ང་ཁ་ལྟང་ཁྲུ་རྒྱུ་ཟས་ནས་བྱུང་ཟེར་ལབ་པ་རེད། དེ་ནས་སྤྲེའུ་གིས་རི་བོང་འདི་བཞག་ནས་ཕྱིན་ཏེ་རི་བོང་ཡན་པ་ཞིག་ཐུག་པ་རེད། ཁ་དཀར་པོ་ཞུམ་པ་ཞིག། སྤྲེའུ་གིས་རི་བོང་འདི་ལ་རི་བོང་ཁ་དཀར་པོ་ག་རེ་བྱས་ནས་བྱུང་ཟེར་ལབ་པ་རེད། ང་ཁ་དཀར་པོ་ཆུ་འཐུང་ནས་བྱུང་ཟེར་ལབ་པ་རེད། དེ་ནས་རི་བོང་འདི་བཞག་ནས་འགྲོ་དུས་ རི་བོང་ཁ་སྨུག་ཚོལ་ཚོལ་ཞིག་ཐུག་པ་རེད། རི་བོང་ཁ་སྨུག་ཚོལ་ཚོལ་འདི་ལ་རི་བོང་ཁ་སྨུག་ཚོལ་ཚོལ་ག་འདྲས་སེ་བྱུང་ཟེར་དུས་ ང་ཁ་སྨུག་ཚོལ་ཚོལ་སྤྲེའུ་དང་ སྦྲེའུ་གི་ཤ་ཁུ་ཟས་ནས་བྱུང་ཟེར་ལབ་པ་རེད། ཉས་ཙང་སྤྲེའུ་གིས་རི་བོང་ཟིན་ནས་སྤེ་ཀོའི་ནང་ལ་འཁྱེར་ཕྱིན་པ་རེད། ནང་ལ་འགྲོ་དུས་ལམ་ཁག་ཕྱེད་ཀ་ཙམ་ལ་སླེབས་དུས་སྤྲེའུ་དཀའ་ལས་ཁག་ནས་ངལ་གསོ་རྒྱབ་པ་རེད། ངལ་གསོ་རྒྱབ་ནས་སྤྲེའུ་གཉིད་ཁུག་ཙང་རི་བོང་ཡོ་འདོན་ཆེར་མ་ཞིག་དང་ འཁྱུག་པ་ཞིག་སྤེ་ཀོ་གི་ནང་ལ་བྲུག ཡོ་བྲོས་ཕྱིན་པ་རེད། དེ་ནས་སྤྲེའུ་གིས་རི་བོང་ཡོད་བསམ་ནས་ནང་ལ་འཁྱེར་དུས་ལམ་ཁག་ལ་ཉི་མས་འཁྱུག་པ་བཞུ་ནས་ཞིགས་པ་རྒྱབ་ཙང་སྤྲེའུ་གིས་རི་བོང་གཙིན་པ་མ་གཏོང་ཞིག་ལབ་པ་རེད། དེ་ནས་མར་ཡོང་དུས་ཆེར་མ་ཟུགས་ཙང་རི་བོང་ཕར་ཤད་མ་རྒྱོབ་ཟེར་ལབ་པ་རེད། དེ་ནས་མར་སྲིན་ནས་ནང་ལ་སླེབས་དུས་སྦྲེའུ་ལ་ཡར་རི་བོང་འདིར་འཁྱེར་ཡོད་ཟེར་ཐུས་པ་རེད། སྦྲེའུ་གིས་རྒྱུ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

བསྐོལ་བཞག་ཡོད་རེད། རི་བོང་ཁོག་མའི་ནང་ལ་ཕྲུག་དུས་འཁྱག་པས་ཁོག་མ་ཆག་
སྤྲེའུ་དང་རྨོང་ཁྱབ་འདྲེ་ཤོར་ནས། རྨོང་གིས་ཕྱུ་གུ་ནི་གཅིག་ལས་ཡོག་མ་རེད། གཅིག་
ལས་མེད་པ་འདི་ནི་ཐམས་ཅད་པ་རེད། རི་བོང་ནི་ཟི་ན་མི་འདུག་ཟེར་ཞེ་དྲག་བྱས་པ་རེད།
འགྱུར་པ་
དེ་ནས་སྤྲེའུ་གིས་བསྐྱར་དུ་རི་བོང་ཚོལ་བར་ཕྱིན་པ་རེད་དེའི་རི་བོང་མ་རྙེད་པ་རེད།།

[illegible] (page 189)

༄༅། བོད་ལ་དགོན་མང་པོ་ཡོག་རེད་པས། དགོན་པ་མང་པོ་ཞེ་དྲག་ཡོག་རེད།
དགོན་པ་ཆེ་བ་ག་གི་ག་གི་རེད། དགོན་པ་ཆེ་བ་སེ་ར་ འབྲས་སྤུངས་ དགའ་ལྡན་འདི་
གས་གསུམ་ཡོག་རེད། དགོན་པ་འདི་གས་ག་པར་ཡོག་རེད། གསུམ་ཙར་ལྷ་སའི་ཉེ་
འཁོར་ལ་ཡོག་རེད། འདིའི་ནང་ནས་སེ་ར་དང་འབྲས་སྤུངས་ལྷ་ས་ནས་ཐག་ཉེ་པོ་ཞེ་
དྲག་ཡོག་རེད། དགའ་ལྡན་གཏོགས་ཙམ་ཐག་རིང་གི་རེད། དགོན་པ་དེ་ཚོར་གྲྭ་པ་
མང་ལོས་ཡོག་རེད། བོད་ལ་ཟེར་རྒྱུན་ལ་བྱས་ན་འབྲས་སྤུངས་ལ་བདུན་སྟོང་བདུན་བརྒྱ་
སེ་རར་ལྔ་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་ དགའ་ལྡན་ལ་གསུམ་སྟོང་གསུམ་བརྒྱ་ཡོག་རེད། ཉི་མའི་
དགུང་ལ་གྲྭ་པ་དེ་ཚོག་རེ་གནང་གིན་བཞུགས་ཀྱི་རེད། ཕྱག་དཔེ་སློག་ ཞལ་འདོན་
གནང་ ཞབས་བསྐོར་སྐྱོར་ མ་ཎི་བསྐོར་ རྟགས་གསལ་བཏང་ཙི་དག་གནང་བཞུགས་
ཀྱི་རེད། གྲྭ་པ་དགུང་ལོ་ག་ཚོད་ལ་དགོན་པར་འཛུལ་གནང་གི་རེད། མང་ཆེ་བ་དགུང་
ལོ་བརྒྱད་དང་བཅུའི་བར་དུ་དགོན་པར་བཙུག་གི་རེད། ཁ་ཤས་ཆུང་ཆུང་སྐབས་ནས་
བཙུག་གི་རེད། ཨ་ནི་ཁ་ཤས་ནི་རན་ཆགས་ནས་དགོན་པར་འཛུལ་གྱི་རེད།
གྲྭ་པ་དེ་ཚོ་འཚོ་བ་ག་འདྲས་སེ་སྐྱེལ་གནང་གི་རེད། སྤྱིར་བཏང་དགོན་པ་ནས་གསོལ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཆས་ཚི་དག་ཡུལ་གྱི་རེད། འདིའི་ཚོག་ལ་གླུ་པ་ཁ་ཤས་སོ་སོའི་ནང་ཡག་པོ་ཡོད་ན་ནང་ནས་གསོལ་ཆས་དང་ ན་བཟའ་ཚི་དག་ཡུལ་གྱི་རེད། གླུ་པ་འཚོ་བའི་དོན་དག་ལ་ཚོང་སྐྱོན་མཁན་ཡོག་རེད་པས། ཡོག་རེད། ཁ་ཤས་བལ་ཚོང་སྐྱོན་ ཁ་ཤས་འབྲུ་ཚོང་སྐྱོན་ཚི་དག་གཞན་མཁན་ཡོག་རེད། གླུ་པ་དང་བླ་མར་ཁྱད་ག་རེ་ཡོག་རེད། གླུ་པ་དང་བླ་མར་ཁྱད་ཞེ་དྲག་ཡོག་རེད། ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་མི་ཚོས་གླུ་པ་ཡིན་ཆོད་ལ་བླ་མ་ཞེར་ཡག་འདི་ཝོར་བ་རེད། བོད་པས་སྤྲུལ་སྐུར་མ་གཏོགས་གླུ་པར་བླ་མ་ཞེར་གྱི་མ་རེད། ཨཱ་ལས་ ངས་འདི་འདྲས་ཡིན་པ་ཤེས་མ་བྱུང་། ད་ནས་གླུ་པ་ཡིན་ཆོད་ལ་བླ་མ་ཞེར་གྱི་མིན། ཨེ་ཝེ་ད་ང་དགོངས་པ་ཁྲུ་གི་ཡིན། བཞུགས་གདན་འཛགས། ག་ལེར་ཡེབས།།

(page 194) [illegible]

༄༅། བོད་ལ་སྟོན་ཧྲོག་ག་རེ་ཡོག་རེད། སྟོན་ཧྲོག་གཙོ་བོ་འབྲུ་རེད། འདི་མིན་པའི་ལྷོ་ ཕུན་མ་ ཨེ་ཝི་ལུང་པ་དྲུ་བ་དེ་ཚོར་འབྲས་བཏབ་ནའང་སྐྱེ་གི་སྲེད། སྟོན་ཧྲོག་དེ་ཚོ་ལོ་གཅིག་ལ་ཐེངས་ག་ཚོད་བཏབ་ཀྱི་རེད། ལུང་པ་མང་བར་ཐེངས་རེ་རེ་མ་གཏོགས་བཏབ་ཀྱི་ཡོག་མ་རེད། ཡིན་ནའང་ས་ཆ་ཁ་ཤས་ལ་སྟོན་ཧྲོག་ཐེངས་གཉིས་ཙམ་ལག་པར་ལེན་ཡག་ཡོག་རེད། འདི་མིན་པའི་ཟ་ཆས་ག་རེ་སྐྱེ་གི་རེད། ཟ་ཆས་སྔོ་ཁ་མང་པོ་སྐྱེ་གི་རེད། གང་ཡིན་ཞེར་ན་བོད་ས་ཆ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཙང་གནམ་གཤིས་འདྲ་མི་འདྲ་མང་པོ་ཡོག་རེད། ཇུས་ཙང་ལུང་པ་སོ་སོའི་གནམ་གཤིས་དང་མཐུན་པའི་ཟས་སྣ་འཚེར་སྐྱེས་ཐུབ་ཀྱི་ཡོག་རེད། བོད་ཀྱི་ས་ཆ་ཡག་ཤོས་ནི་དྭགས་ཀོང་དང་ ཁམས་ ལྷོ་ཁ་ གཙང་ཚི་དག་རེད། སོ་ནམ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཞིང་ས་ཡག་ཤོས་དེ་ཚོ་རེད། དེ་མིན་པའི་ས་ཆ་དེ་ཚོར་སྟོན་ཏོག་བཏབ་ན་སྐྱེ་གི་ཡོག་མ་རེད། ཡིན་ནའང་རྩྭ་ཁ་ཡག་པོ་ཡོད་ཚང་འབྲོག་པ་ཚོ་སེམས་ཅན་འཚོས་ནས་སྡོད་ཀྱི་ཡོག་རེད། ས་ཆ་དེ་ཚོར་བྱང་ཐང་ཟེར་གྱི་ཡོག་རེད།།

[illegible] (page 187)

༦༠། བོད་ལ་གནམ་གཤིས་ག་འདྲས་ཡོག་རེད། བོད་ལ་ས་ཆ་ཁ་ཤས་ལ་དབྱར་དགུན་མེད་གྲང་མོ་རེད། ཡིན་ནའང་ས་ཆ་མང་བ་གནམ་གཤིས་འཇམ་པོ་ཡོག་རེད། དཔེ་ན་ཆ་བཞག་ན་ལྷ་སར་དབྱར་ཁ་ཚ་བ་ཆེ་ཤོས་སྐབས་ལ་ཚ་ཚད་བརྒྱད་བཅུ་གྱ་ལྔ་ལས་ལྷག་པ་འགྲོ་གི་མ་རེད། དགུན་ཁ་གནམ་གྲང་ཤོས་སྐབས་ལ་ཚ་ཚད་ཀླད་ཀོར་ནས་ལྔ་ལྷག་ཆག་གི་མ་རེད། ལྷ་སར་དགུན་ཁ་གངས་ཐེངས་གཅིག་གཉིས་ཙམ་མ་གཏོགས་བཏང་གི་མ་རེད། ཡེ་ནི་དབྱར་ཁ་ཟླ་ལྔ་པ་དྲུག་པའི་ནང་ལ་ཆར་པ་འགའ་རབ་བཏང་གི་རེད། དབྱར་ཁ་གཙང་པོའི་ནང་ལ་རྒྱ་བརྒྱལ་བའང་རྒྱུན་ནས་འཁྱག་གི་མ་རེད། རྒྱ་གར་དང་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ཀྱི་ལུང་པ་མང་བ་ནི་གནམ་གཤིས་དྲོ་པོ་ཡོག་རེད། ལུང་པ་དེ་ཚོར་འབྲས་བཏབ་ནའང་ཡག་པོ་སྐྱེ་གི་ཡོག་རེད་ཟེར་གྱིས།།

[illegible] (page 198)

༦༡། བོད་ཀྱི་གཞུང་ཆགས་སྟངས་ཀྱི་སྐོར་ང་ལ་གཏོགས་ཙམ་ སྤྲུང་རོགས་གནང་། ངས་ཡག་པོ་ཞེ་དྲག་ཤེས་ཀྱི་མེད་དེའི་གང་ཤེས་པ་ཞིག་ཕྱུས་ཆོག། བོད་ལ་ཆོས་དང་སྲིད་གཉིས་ཅར་གྱི་གཙོ་བོ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་རེད། ཕྱུས་ཚང་བོད་གཞུང་གི་དབུ་འཕྲིས་སྐྱོང་གཙོ་བོ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་རེད། འདིའི་འོག་ལ་སྲིད་བློན་གཅིག་ མཚམས་མཚམས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

གཉིས་ཡོག་རེད། རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་བཞི་པ་འདིའི་སྐབས་ལ་སྲིད་བློན་གཅིག་རེད་གཉིས་རེད། མ་གཞི་སྲིད་བློན་གཅིག་རེད། ཉུམ་ནང་སྐབས་གཅིག་ལ་གཉིས་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་རེད། གཉིས་ག་དུས་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་རེད། ཆིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ང་གཅིག་ལ་རྒྱ་དམག་ཐོག་མར་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་དུས་ དགོང་ས་ སྐྱབས་མགོན་ཆེན་མོ་གྲོ་མོར་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་བ་རེད། ཡེ་ཞི་དེ་དུས་སྲིད་བློན་གཉིས་བསྐོ་བཞག་གནང་ནས་ལྷ་སར་བཞག་གནང་བ་རེད། ཨཱ་ལས་ ཡེ་ཞི་སྲིད་བློན་གྱི་རོག་ལ་སུ་ཡོག་རེད། སྲིད་བློན་གྱི་རོག་ལ་ཞབས་པད་བཞི་ཡོག་རེད། ཡེ་ཞི་འདིའི་ལས་ཁུངས་ལ་བཀའ་ཤག་ཟེར། བཀའ་ཤག་འདི་ནི་ལས་ཁུངས་ནང་གི་གལ་ཆེ་ཤོས་རེད། གང་ཡིན་ཟེར་ན་ཡོད་ནང་གི་ལས་དོན་ཚང་མ་བཀའ་ཤག་བརྒྱུད་ནས་ སྐུ་མདུན་ལ་སྙན་ཞུ་འགྲོ་གི་རེད། ཡང་ལས་ཁུངས་ཡིག་ཚང་ཟེར་ཡག་ཅིག་ཡོག་རེད། འདིའི་ནང་གི་གཞུང་ཞབས་ཚང་མ་གྲྭ་པ་རེད། སྲིད་དང་རྒྱུན་ནས་འབྲེལ་བ་མེད་པའི་ཆོས་དོན་འདི་འདྲས་རྒྱུང་ན་ཡིག་ཚང་བརྒྱུད་ནས་ཤར་བསྐྱོད་ སྐུ་མདུན་ལ་སྙན་ཞུ་འགྲོ་གི་རེད། དེ་ནས་ལས་ཁུངས་རྩིས་ཁང་ཟེར་ཡག་ཞིག་ཡོག་རེད། འདི་འདང་ལས་ཁུངས་གནད་འགག་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད། རྩེ་དྲུང་མིན་པའི་གཞུང་ཞབས་གསར་པ་གང་གང་དང་པོ་རྩིས་ཁང་ལ་འཛུལ་ནས་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་དགོས་རེད། གཞུང་ཞབས་དེ་ཚོ་རྩིས་ཁང་ལ་སློབ་སྦྱོང་ཚར་ནས་རྩིས་ཁང་ནས་ལས་ཁུངས་ག་པར་འགྲོ་མི་འགྲོ་ཐག་བཅད་དེ་བཀའ་ཤག་ལ་སྙན་ཞུ་ཕུལ་གྱི་རེད། བཀའ་ཤག་ནས་ སྐུ་མདུན་ལ་སྙན་ཞུ་ཕུལ་ནས་ཐག་ཆོད་ཀྱི་རེད། ད་ལྟ་ངས་ཞུ་ཡག་གི་ལས་ཁུངས་དེ་ཚོ་མིན་པའི་ལས་ཁུངས་གཞན་དག་ཁག་མང་པོ་ཡོག་རེད། དེ་ཚོ་རེ་རེར་ལས་འགན་ཁག་མི་འདྲ་བ་རེ་རེ་ཡོག་རེད། ངས་ལས་ཁུངས་མི་རེ་དོ་རེའི་མིང་དང་ལས་འགན་ཚོ་དག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཡག་པོ་ཞེས་ཀྱི་མེད་དེའི་ངའི་གྲོགས་པོ་གཅིག་ཡོད། ཁོང་ལ་གང་ག་གསུང་རྒྱུ་ཡོག་རེད། ཁྱེད་རང་གིས་ཁོང་ལ་ང་ལ་རོགས་གནང་རོགས་གནང་ཞུ་བ་གནང་ན་སྐྱིད་གི་རེད་པས། སྐྱིད་དང་སྐྱིད། ཁོང་གི་བཞུགས་ས་ཞག་ཉི་པོ་རེད། ཨེ་ཝི་ལྷན་རྒྱས་ཞིགས་དོ།།

[illegible] (page 103)

༄༅། ཅིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཞམ་པའི་ལོ་རྒྱ་དམར་གྱིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པ་རེད། ཨེ་ཝི་ཅིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ང་བཅུ་ང་གཅིག་ལ་རྒྱ་དམར་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ས་ལྷ་སར་སླེབས་པ་རེད། སྐབས་དེ་དུས་པད་ཙིང་ལ་ཡོད་པའི་བོད་པའི་སྐུ་ཚབ་ལ་རང་དབང་མེད་པར་རྒྱ་དམར་གྱིས་བཙེམ་པའི་ཆིངས་ཡིག་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་ཟེར་ལག་འདི་ཁས་ལེན་བྱེད་དགོས་བྱུང་བ་རེད། ག་རེ་ཡིན་ཟེར་ན་རྒྱ་དམར་གྱིས་ཆིངས་ཡིག་འདིར་ཁས་ལེན་མ་བྱས་ན་བོད་ལ་དྲག་པོའི་བཙན་བཀྲོལ་གཏོང་གི་ཡིན་ཟེར་ལབ་རེད། དེ་ནས་རྒྱ་དམར་སླེབས་ནས་བོད་ནང་ལ་དམག་ཁ་ཤ་ཙོ་དག་བཙེས་ནས་འཇུག་བསྐྲུན་བྱེད་དགོས་ལག་གི་རྒྱུ་མཚན་ནི་རྒྱ་དམར་ལོ་རང་ཚོའི་དམག་མི་སྟོད་ས་དང་ དྲག་པོའི་ལོ་རྒྱུད་བོད་ལ་འོར་འདྲེན་བྱེད་ལག་ཚོ་དག་གི་བསམ་བློ་བཏང་ནས་འཇུག་བསྐྲུན་བྱས་པ་རེད། བསྐལ་གྲྭ་བཙུག་ ལག་ནི་བོད་ཀྱི་གཞོན་ནུ་ཚོར་གུང་ཁྲན་གྱི་ལྟ་བ་བསླབ་ལག་གི་ཆེད་དུ་རེད། ཡིན་ནའང་ཁོ་ཚོའི་ཐབས་ཤེས་དེ་ལམ་ལ་མ་ཕྱིན་པ་རེད། བོད་མི་དམངས་ཀྱི་སྐྱིད་པ་ཁྲུ་མ་ཐུབ་པ་རེད། གུང་ཁྲན་དམག་མི་མང་པོ་བོད་ནང་ལ་སླེབས་ཙང་བོད་ནང་གི་ཟ་ཆས་དཀོན་པོ་ཆགས་པ་རེད། ག་རེ་ཡིན་ཟེར་ན་རྒྱ་མི་བོད་ནང་ལ་ཡོང་ནའང་འཚོ་བ་བོད་ལ་བརྟེན་པ་མ་གཏོགས་རྒྱ་ནག་ནས་ཟ་ཆས་ཁྱེར་ནས་འཁྱེར་ཡོང་གི་ཡོག་མ་རེད། ལོ་ཁ་ཤས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

ཀྱི་གཞུག་ལ་གུང་ཐན་ལྗེ་བོད་པར་མགོ་བསྐོར་བཏང་གི་ཡོད་པ་དེ་ད་གོ་ནས་རྒྱ་དམར་ལ་ངོ་རྒོལ་

བྱེད་ཕག་གི་ལས་འགུལ་གསང་བའི་སྒོག་ནས་འགོ་བཙུག་པ་རེད། རྒྱ་དམར་གྱིས་ཁོ་ཚོར་

ངོ་རྒོལ་བྱེད་མཁན་ཡིན་པ་ཤ་གོ་ན་ཁོ་ཚོས་སྒྲོག་ནས་གསད་ཀྱི་ཡོག་རེད། ཆིག་སྟོང་

དགུ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ང་དགུའི་ལོ་ལ་རྒྱ་དམར་གྱི་བཙན་དབང་དང་མནར་གཅོད་འོག་ལ་ཕྱོད་མ་ཐུབ་

ཙང་དངོས་སུ་ངོ་རྒོལ་ཞུས་པ་རེད། སྐབས་དེ་དུས་རྒྱལ་གཙེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་བློ་ཡོད་

པའི་བོད་པ་མང་པོ་རྒྱ་དམར་གྱིས་བསད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་མགོན་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་

པོས་གཙོས་པའི་བོད་པའི་མི་ཁྲི་བརྒྱད་ཙམ་ཞིག་རྒྱ་གར་ལ་མཐར་བ་རེད། ཨེ་ནི་བོད་པ་

རྒྱ་གར་ལ་སླེབས་པ་ཚོར་རྒྱ་གར་གཞུང་ནས་སྐྱབས་བཅོལ་གནང་བས་མ་ཚད་བོད་པ་རྒྱ་གར་

ནང་ཁུལ་ལ་གཞིས་ཆགས་བྱེད་ཕག་ལ་རོགས་རམ་ཆེན་པོ་གནང་གི་ཡོག་རེད། བོད་ཀྱི་

གནས་ཚུལ་དང་ བོད་ལ་ཕུས་པའི་མི་དམ་ཆམ་ཚོ་ཁག་པོ་ཡོད་པ་མཇྱེན་ན་རྒྱ་མི་གུང་ཐན་

དུག་ཅག་ག་འདྲས་ཡོད་མེད་འདི་མཇྱེན་གྱི་རེད།།

(page 208) [illegible]

༄༅། ག་པར་ཕེབས་ཀྱི་ཡིན། ང་ཁྲོམ་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན། བསོད་སྟོབས་ལགས་ཁྱེད་རང་ག་

པར་ཕེབས་ཀྱི་ཡིན། ང་བསླབ་གྲྭར་འགྲོ་གི་ཡིན། སྐལ་བཟང་ལགས་[illegible]རིང་སང་བསླབ་

གྲྭར་ཕེབས་ཀྱི་འདུག་གས། ད་རིང་སང་ཕེབས་ཀྱི་མི་འདུག། སྨི་ལིར་ཞིགས་པ་འདྲ།

ཨ་ལས། ཉི་མ་གཅིག་ང་ཁྱེད་རང་ལྟོད་ལྟོད་ཞུས་མཇལ་བར་ཡོང་གི་ཡིན། ལགས་

ཡོང་བ་འདུག། ག་ལེར་ཕེབས་ཨང་། ག་ལེར་ཕེབས།

༢ འཇིགས་མེད་ལགས་ཁྱེད་རང་ག་པར་ཕེབས་ཀྱི་ཡིན། ང་སྨུག་ཁང་ལ་ཡི་གེ་ཞིག་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

གཏོང་བར་འགྲོ་གི་ཡིན་། ངའང་ཏེ་ཀ་སི་ཞིག་ཉོ་དགོས་ཡོད་། ང་གཉིས་མཉམ་དུ་
ཚེགས་དོ། ལགས་ཡོང་བ་འདུག་།།

[illegible]

(page 209)

༄༅། ཇོ་ལགས་། དེ་བར་བོད་པའི་ཨེམ་ཆི་ཡོག་རེད་པས་། ཨེམ་ཆི་གཅིག་ཡོག་
རེད་། ཁོང་ད་རིང་སང་ཧ་རམ་ས་ལར་བཞུགས་ཤག་། ཁོང་བོད་ནས་ཕེབས་པ་རེད་པས་།
ལགས་རེད་། སྔོན་ཡིད་བ་ཞིན་བོར་བུ་ལྷན་རྒྱས་ཕེབས་པ་རེད་། ཨེམ་ཆི་མཁས་པོ་
ཞེ་དྲག་ཡོག་རེད་། ང་ཁོང་མཇལ་བར་ཕྱིན་ན་གྲིག་པ་འདུག་གས་། གྲིག་པ་འདུག་།
ཧྲུས་ན་ང་སང་གནངས་ཤིག་ཧ་[illegible]ས་ལར་འགྲོ་གི་ཡིན་། ངའང་ཧ་རམ་ས་ལར་འགྲོ་
དགོས་ཡོད་། ཨེ་ཞེ་ང་གཉིས་མཉམ་དུ་ཚེགས་དོ། ལགས་ཡོང་བ་འདུག་།།

[illegible]

(page 211)

༄༅། སྐལ་བཟང་ལགས་ཁྱེད་རང་རྒྱ་གར་ལ་ཕེབས་ནས་ལོ་ག་ཚོད་ཕྱིན་སོང་། ལོ་གསུམ་
ལྷག་ཙམ་ཞིག་ཕྱིན་སོང་། རྒྱ་དཀར་ལ་མ་ཕེབས་གོང་ལ་བོད་སྐད་ག་པར་བསླབ་གནང་བ་
ཡིན་། རྒྱ་གར་ལ་མ་ཡོང་གོང་ལ་ཨ་མི་རི་ཀར་ལོ་གཅིག་ཙམ་ཞིག་བསླབ་པ་ཡིན་། དེ་
ནས་ང་བལ་ཡུལ་ལ་ཟླབ་གསུམ་ཙམ་ཞིག་བསྡད་པ་ཡིན་། བལ་ཡུལ་ལ་བོད་པ་མཉམ་དུ་
བཞུགས་པས་། ལགས་ཡིན་། ད་ང་རྒྱ་གར་ལ་སྡོད་ཡུལ་རིང་ཐོབ་སྤྱོད་ཆེད་དགོས་ཡོད་།
ཡེ་ཞི་ཁྱེད་རང་གིས་ང་ལ་རྒྱབ་རོགས་གནང་ཐུབ་ཡོད་པས་། ལགས་ཡོད་། གཟའ་མིག་
དམར་དང་ཕུར་བུ་ པ་སངས་འདི་གས་ག་གིར་ཕེབས་ནའང་གྲིག་གྱི་འདུག་། ཧྲུས་ན་ང

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

རྒྱ་ཚད་དང་པོ་དང་ཕྱེད་ཀར་བཅར་གྱི་ཡིན་༑ ལགས་ཡོང་བ་འདུག་༑ ཕྱིས་ན་སང་ཉིན་མཇལ་ཡོང་༑

(page 212)

༄༅༎ ཁྱེད་རང་ཝོག་པ་བསྐབ་གྲུར་རྒྱ་ཚད་ག་རེར་ཞེགས་ཀྱི་ཡོག་༑ མཚམས་མཚམས་བརྒྱད་པར་འགྲོ་གི་ཡོད་༑ མཚམས་མཚམས་བཅུ་པ་ཙམ་ལ་འགྲོ་གི་ཡོད་༑ ག་དུས་ཞེགས་ནང་སྒྲིག་གི་རེད་པས་༑ གཟའ་ཟླ་བ་དང་ལྷག་པར་མ་གཏོགས་ག་དུས་ཕྱིན་ནང་སྒྲིག་གི་རེད་༑ གཟའ་ཟླ་བ་དང་ལྷག་པར་ག་རེ་གནང་དགོས་རེད་༑ གཟའ་ཟླ་བ་དང་ལྷག་པར་རྒྱ་ཚད་བརྒྱད་དང་ཕྱེད་ཀར་འཛིན་གྲྭ་འགྲོ་དགོས་རེད་༎

(page 213)

༄༅༎ ཞེར་མ་ནག་པོ་འདིའི་ཁ་ལ་ག་ཚད་རེད་༑ ཁ་ལ་སྒོར་མོ་བཅོ་ལྔ་རེད་༑ ཕྱི་གའི་ཕྱུ་པ་ཞིག་བཟོ་ཡག་ལ་ཁ་ག་ཚད་དགོས་ཀྱི་རེད་༑ ཁ་བདུན་དགོས་ཀྱི་རེད་དེའི་འདིར་ཁ་ལྔ་མ་གཏོགས་མེད་༑ ཨ་ཁ་༑ ཕྱིས་ན་ཞེར་མ་སྔོན་པོ་འདི་གོང་གཅིག་པ་རེད་པས་༑ ལགས་རེད་༑ འོ་ན་དེ་ནས་ཁ་བདུན་ཕྲེག་གམ་༎

(page 214)

༄༅༎ ཇོ་ལགས་༑ རི་ལི་འི་ཀྲི་སིན་ག་པར་ཡོག་རེད་༑ རི་ལི་འི་ཀྲི་སིན་སྨན་ཁང་ཆེན་པོ་ཡ་གི་འི་རྒྱབ་ལ་ཡོག་རེད་༑ འདི་ནས་ག་འདྲ་སེ་འགྲོ་དགོས་རེད་༑ ཕྱ་སེ་ཨང་གི་བཞི་པ་འདིའི་ནང་ལ་ཞོགས་ན་ཤར་བསྐྱོད་རི་ལི་འི་ཀྲི་སིན་ལ་འགྲོ་གི་རེད་༑ ཕྱ་སེའི་སྒླ་ག་ཚད་སྤྲོད་དགོས་རེད་༑ འདི་ནས་པ་གི་བར་དུ་ཨ་ན་བརྒྱད་གནང་དགོས་རེད་༑ ཐུགས་རྗེ་ཆེ་༑ ཕྱིས་ན་ང་འགྲོ་གི་ཡིན་༑ ཨ་ཞི་ག་ལེར་ཕེབས་༎

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

[illegible] (page 215)

༄༅། ཁྱེད་རང་ག་ན་ཡིན་པ་གནང་ངམ། ང་ལྷ་ས་ནས་ཡིན། རྒྱ་གར་ལ་ག་དུས་ཕེབས་པ་ཡིན། ཆིག་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ང་དགུའི་ལོ་ཡོང་བ་ཡིན། དེའི་གོང་ལ་རྒྱ་གར་ལ་ཕེབས་མྱོང་ངམ། ཚོང་རྒྱག་པར་ཐེངས་གཅིག་གཉིས་ཤིག་ཡོང་མྱོང་སྟེ་རྒྱ་གར་ལ་རྒྱུན་རིང་པོ་བསྡད་མ་མྱོང་། ད་རིང་སང་ཚོང་སྐྱོན་གྱི་ཡོད་པས། ང་ཚོང་རྒྱག་པར་མ་རྩ་མེད། ཉུས་ཚང་ལམ་བཟོའི་ལས་ཀ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ཨེ་ནི་བོད་ནས་ཕེབས་དུས་གང་ཡང་བསྣམ་རྒྱུ་མ་བྱུང་ངམ། གང་ཡང་འཁྱེར་ཐུབ་མ་བྱུང་། ཟིང་འཁྲུག་ལངས་ནས་"གོང་ས་"སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་རྒྱ་གར་ལ་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་བ་རེད་ཟེར་གོ་བ་དང་ཐབ་ཀྱག་གོ་ཀྱག་ལ་ཡོང་བ་ཡིན། ཨེ་ནི་ག་འདྲ་སེ་ཕེབས་པ་ཡིན། ལྷ་ས་ནས་ཉིན་ཁ་ཤས་ཤིག་རྟ་བཞོན་ཡོང་བ་ཡིན། ཨེ་ནི་དེ་ནས་ལམ་ཁག་ཡག་པོ་མེད་ཙང་གོམ་པ་རྒྱབ་ནས་ཡོང་བ་ཡིན། རྒྱ་གར་བར་དུ་ཟླ་བ་གཅིག་ལྷག་ཙམ་ཞིག་འགོར་སོང་། ད་རིང་སང་ལམ་བཟོའི་ལྷག་ལས་ག་པར་གནང་གི་ཡོད། འབྲས་ལྗོངས་ལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། བདུན་གཅིག་དགོས་པ་ཁུལ་ནས་ཕྱིན་ཤུག་པར་ཡོང་བ་ཡིན།།

[illegible] (page 218)

༄༅། པ་མ་ལགས་ཁྱེད་རང་གཟའ་སྤེན་པ་ཏྟེས་མ་རྒྱུགས་བྲེལ་ཡོད་པས། ཞོག་པ་ཨེམ་ཆིའི་སར་གཅིག་འགྲོ་དགོས་ཡོད། གཞན་བྲེལ་བ་གང་ཡང་མེད། ཉུས་ན་དགོང་མཐར་ངའི་ནང་ལ་གསོལ་ཇ་མཆོད་པར་ཕེབས་དང་། དེ་ག་རང་ཡོང་བ་འདུག།ཕྱི་ཕྱི་ག་གི་ཚལ་ལ་བཙར་དགོས། ཆུ་ཚོད་དྲུག་དང་ཕྱེད་ཀ་ཙམ་ལ་ཕེབས་ན་འགྲིག་པ་འདུག་གས། དེ་ག་རང་འགྲིག་པ་འདུག། ཉུས་ན་སང་ཉིན་མཇལ་ཡོང་། ༡ སང་ཉིན།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

པད་མ་ལགས་ཡར་ཕེབས་བཞུགས་གདན་འཇགས། ངས་གསོལ་ཆོག་བཟོ་རོགས་ཞུ་དགོས་མི་འདུག་གམ། མི་འདུག ། གང་ག་བཙོས་ཆར། མོག་མོག་ལྷང་རྒྱབ་ན་མཆོད་ཚོག་ཚོག་ཡིན། བཞེས་མོག་བཙོས་གནང་བས། ཉི་མ་གཅིག་ཐུགས་ཕྱེལ་ལེ་དྭག་རང་མེད་དུས་ང་ལ་མོག་མོག་བཟོ་ཡག་ཅིག་བསླབ་རོགས་གནང་ཞུ་དགོས་ཡོད། ངས་ཡག་པོ་ཚོན་ནས་ཡོང་གི་མི་འདུག ། འདི་ལས་སླ་པོ་རེད། ངས་ཉེ་མ་གཅིག་སྟོན་འབུལ་ཞུས་གོ །།

(page 221)

༄༅། ངལ་མི་རི་ཀ་ནས་ཡོང་བ་ཡིན། འཁྲིས་ལགས་བཞུགས་ས་འདི་རེད་པས། ལགས་རེད། རྒྱས་ནང་འཁྲིས་ལགས་ད་ལྟ་བཞུགས་མེད། ཕྱི་ལོག་ལ་ཕྱུག་ཙམ་ཞིག་ཞེགས་སོང་། སྐུ་ཞབས་ཕྱིད་རང་འཁྲིས་ལགས་ཀྱི་སྐུ་མཆེད་རྡོ་རྗེ་ལགས་ཀྱི་གྲོགས་པོ་ཨ་མི་རི་ཀ་བ་དེ་ཡིན་ནམ། ལགས་ཡིན། ངའི་མིང་ལ་ཇོན་ཞེར་གྱི་ཡོད། ཨ་ལས་ཡར་ཕེབས། ཁ་སང་རྡོ་རྗེ་ལགས་ཀྱིས་ཁྱེད་རང་རྒྱ་གར་ལ་ཕེབས་ཀྱི་རེད་ཞེར་ཕྱག་ཕྲིས་གནང་འདུག སྐྱེའི་ཚེས་གྲངས་ཏན་ཏན་གསུངས་མི་འདུག ། ཨ་ལས་བཞུགས་གདན་འཇགས། འཁྲིས་ལགས་མགྱོགས་པོ་ཕེབས་པ་ཡོད། ད་རིང་ང་གཞན་པ་ཞིག་ལ་འགྲོ་དགོས་ཡོད། རྒྱས་ཙང་འཁྲིས་ལགས་ལ་སང་ཉིན་མཇལ་ཡི་ཡིན་ཞེར་གྱི་འདུག་ཅེས་ཞུ་གྲོགས་གནང་། ང་གནས་ཚང་འདི་ལ་བསྡད་ཡོད། ཁང་པའི་ཨང་གྲངས་གསུམ་བརྒྱ་ཡིན། ཨོ་ནི་རྡོ་རྗེ་ལགས་ཀྱི་ཕྱག་ཕྲིས་འདི་འཁྲིས་ལགས་ལ་ཕུལ་རོགས་གནང་། ད་དུང་ཕུལ་ཡག་གཞན་དག་ཡོད་དེའི་ངའི་སྒམ་ནང་ལ་ཡོད། ཨོ་ནི་སྒམ་ཉི་མ་ཁ་ཤས་ནས་འཁྱེར་བ་ཡོད།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

དེ་དུས་ཕྲུལ་གྱི་ཡིན་ཟེར་འདུག་ཅེས་གསུང་རོགས་གནང་། དེ་ག་རང་ཁྱེས་ཆོག་། ངས་ཁྱེས་ན་ཁྱུག་ཙམ་ཕེབས་སྐྱུག་གནང་ན་བཀྲིས་ལགས་མཁྱོགས་པོ་ཕེབས་པ་ཡོད་། ལགས་མིན་ན་རིང་དགོངས་པ་ཁྱུ་ཀི་ཡིན་། ཁྱེས་ན་ཆིབས་བསྐྱུར་གནང་དགོས་། ངས་བཀྲིས་ལཊ་ལ་ཁྱེས་ཆོག་།།

[illegible] (page 224)

༄༅། ཁྱེད་ནམ་གཉིས་རྒྱ་གར་ལ་ག་དུས་ཐེགས་ཀྱི་ཡིན་། ང་གཉིས་རྒྱ་གར་ལ་ལོ་གཅིག་དང་ཟླ་དྲུག་ཙམ་ནས་འགྲོ་གི་ཡིན་། རྒྱ་གར་གྱི་ཁུལ་པ་ག་ཅར་ཐེགས་ཀྱི་ཡིན་། ཁུང་པ་ག་ས་ག་ལ་འགྲོ་རྩིས་ཡོད་། ཀང་རྟ་[illegible]་ལར་སྤོད་ཀྱི་ཡིན་། ཁྱེས་ན་བོད་པ་གཞིས་ཆགས་ཡོད་ས་དེར་བཞུགས་ཀྱི་ཡིན་པས་། འདིར་སྤོད་ཆོག་ན་སྤོད་ཀྱི་ཡིན་། མཆོག་ན་འདི་དང་ཐག་ཉེ་ས་ཤིག་ལ་སྤོད་ཀྱི་ཡིན་། ཁྱེན་རྒྱ་གར་ལ་ག་ཚོད་ཙམ་བཞུགས་རྩིས་ཡོད་། ལོ་གཉིས་སྤོད་རྩིས་ཡོད་། རྒྱ་གར་ལ་ཕེབས་ཡག་གི་སློབ་སྦྱོང་གི་གཙོ་བོ་ག་རེ་རེད་། གཙོ་བོ་བོད་པ་དང་རྒྱ་གར་བའི་རིག་གཞུང་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ཡག་དང་ཨེ་ནི་དེ་གཉིས་ཀྱི་[illegible]ར་དུ་ཕྱིར་པར་ག་རེ་འདུག་ལྟ་ཡག་ཅི་དག་གང་ཁྱེས་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ལ་ཨན་ཐོ་པོ་ཊོ་ལོ་ཇེ་ཟེར་གྱི་རེད་།།

[illegible] (page 226)

༄༅། བོད་ལ་མི་རིགས་ཞིག་གི་རིགས་གཞུང་ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ཡག་གི་ལུགས་སྲོལ་ཡོག་རེད་པས་། འདི་འདྲས་ཡོད་པ་ཁྱེན་གོ་མ་སོང་། བསྟན་འགྱུར་ནང་ལ་ག་རེ་བསྟན་གྱི་རེད་། བསྟན་འགྱུར་ནང་ལ་ཡི་གེ་བྲིས་ཡག་དང་ ཆོས་ཀྱི་དཔེ་ཆ་ཀློག་ཡག་དང་ ཨེ་ནི་རྩིས་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

གཏོགས་ཙམ་བསླབ་ཀྱི་རེད། འདི་གས་མིན་པའི་གཞན་པ་བསླབ་ཀྱི་མ་རེད་པས།
གཞན་པ་གང་ཡང་བསླབ་ཀྱི་མ་རེད།།

(page 228) [illegible]

༡ དེ་བར་གནམ་གཤིས་ཚ་གྲང་སྙོམས་པོ་འདུག་ཨང་། ཚ་གྲང་སྙོམས་པོ་འདུག་སྐྱེའི་ཆར་པ་ཆད་ཡག་མི་འདུག། ལགས་ཁྲུས་ཙང་། ན་ཞིང་ལས་དཔལ་ཆར་པ་མང་བ་ (ཕྱིན་ནས་) བཏང་སོང་། ན་ཞིང་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་ལ་ཉི་མ་གཅིག་གཉིས་ཤིག་གངས་བཏང་སོང་། མ་གཏོགས་གཞན་ཉི་མ་ཡག་པོ་ཞེ་དྲག་བསྟན་སོང་། ཨ་ལས་ཟུས་ན་ལོ་སྔར་ཆར་པ་འདི་འདྲས་བཏང་གི་མེད་པ་རེད། ལགས་ཀོ། ང་འདིར་སླེབས་ནས་ལོ་དྲུག་ཙམ་ཞིག་ཕྱིན་སོང་སྐྱེའི་དཔལ་ནང་བཞིན་ཆར་པ་འདི་འདྲས་བཏང་མ་སོང་།།

(page 229) [illegible]

༢༢། ང་ཚོར་ཁང་པ་གཅིག་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པས་ན་ཕྱེད་རང་ལ་ཁང་གླ་བཏང་གནང་ཡག་དེ་འདྲ་ཡོད་པས། ཁང་པ་སྟོང་པ་ཁ་ཤས་ཡོད། ཕྱེད་རང་ཚོར་ཆེ་ཆུང་ག་འདྲ་ཞིག་དགོས་གནང་གི་ཡོད་ན། ཆུང་ན་ཁང་མིག་དྲུག་ཙམ་པ་ཞིག་དགོས། དེ་མ་ཐུབ་ན་དེ་ལས་ཆུང་བ་ཐུབ་ན་ཡང་འགྲིག་པ་འདུག། ཁང་མིག་དྲུག་ཙམ་པའི་ཁང་པ་གཅིག་ཡོད་རེའི་དཔྱ་དེ་ར་མི་སྡོད་མཁན་ཡོད། ཟླ་བ་རྗེས་མ་ཁོ་ཚོ་སྤོ་གི་རེད། ཨེ་ནི་དེ་དུས་ཐུབ་ན་འགྲིག་གི་རེད་པས། ང་ཚོ་དཔྱ་ཟླ་ཁང་ཞིག་ལ་བསྡད་ཡོད་པས་ན་འགྲོ་སོང་ཞེ་དྲག་ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་འདུག། ཐུས་ཙང་ཁང་པ་ཞིག་ལམ་སེང་དགོས་ཡོད། ཐུས་ན་ཁང་པ་ཆུང་བ་གཅིག་ཡར་ཙམ་དེ་གར་ཡོད། ངས་སྟོན་འབུལ་ཁྲུས་གོ། འཛིན་ཆས་ཆ་ཚང་ཡོད། ཐུགས་རྗེ་ཆེ། དཔྱ་ཆུང་ན་ཡག་པོ་ཞེ་པོ་

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

བཞིག་ཡོང་བ་འདུག། ཐུས་ན་ང་ཚོ་ལྷན་རྒྱས་ཞེགས་དོ། ཁང་པ་འདི་ཡག་པོ་ཞིག་འཁྱུག།
ཚེ་རྒྱང་ང་ཚོར་ཏག་ཏག་རེད། གླིང་ག་འདི་ཁང་པ་འདིའི་ཁོངས་རེད་པས། ལགས་རེད།
འདིར་ཁང་གླ་ག་ཚོད་རེད། རྒྱུ་དང་གློག་མ་ཞེ་བས་ཁང་གླ་ཟླ་བ་གཅིག་ལ་སྒོར་མོ་བརྒྱ་དང་
ལྔ་བཅུ་རེད། ཨེ་ཞེ་འདིའི་འཁྲིམས་ལ་རྟོ་ཐྲ་རྒྱག་ས་ཡོག་རེད་པས། ཡར་ཚོམ་དེ་གར་ཚོང་ཁང་
ཁ་ཤས་ཡོག་རེད། ཨེ་ཞེ་ཨ་ཕ་ཡོད་ན་བསྐྱབ་གྲྭ་འདང་ཞག་ཉེ་པོ་ཡོག་རེད། འདི་ཡག་པོ
ཀེ་དྲག་འདུག། དེ་ག་ཞག་བཙོད་ཀྱི་ཡིན།།

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu